

REPUBLICA POPULARĂ ROMÂNĂ

MINISTERUL AFACERILOR INTERNE

DOS. Nr. 40046

VOL. Nr. 2

ARHIVA OPERATIVA

D O S A R

Anchetă

PROBLEMA

23 August

Data

1955498

P 010933, Vol. 2

P 10.933/2

Urmează vol. nr.

3

REPUBLICA POPULARA ROMINA

MINISTERUL AFACERILOR INTERNE

SECRET

Volum I

pag. 1-350

Nr. _____

DOSAR DE ANCHETA

PRIVIND PE *Mocsonyi Styrcea Ion.*

Declaratie

Deschis la data _____ 19 ____ inchis la data _____ 19 ____

Arhiva nr. _____

Tip. M. A. I. - c. 01127

DECLARAȚIE

=====

Subsemnatul MOCSONYI STYRCEA IOAN, fiul lui Ioan și Bertha, născut în Cernăuți, la 16 mai 1909, fost diplomat, funcționar internațional, mare demnitar al Curții Regale, etc., cu ultimul domiciliu în com. Balci jud. Severin, condamnat la 15 ani muncă silnică, deținut în prezent la închisoarea "Malmeson", la cererea anchetei declar următoarele:

În urma notificării de retragere a României din Societatea Națiunilor și la rezilierea concomitentă a contractului meu temporar de membru al Secției Politice a Secretariatului General al Societății Națiunilor (contract ce expiră în mod normal abia pe data de 1 mai 1942), am fost rechemat la Ministerul Afacerilor Străine, sosind acolo tocmai în toiul catastrofelor naționale, adică tocmai în ziua de miercuri 23 august 1940, când domnii MANOLIESCU și VALERIU POP erau în drum spre Belvedere. ALEXANDRU GRETZIANU și acum secretar al Ministerului, conducând personal tratativele delegației noastre la Conferința de la Craiova, erau atât de ocupat încît nu mi-a putut da decît fragmente de informații și amîinînd chiar și ascultarea acelor ce-i le aduceam de la Geneva, m-a însărcinat cu lichidarea secției Soc. Naț. din Dir. Politică a Departamentului, pentru a recupera de acolo cîtiva tineri colegi de care aveau nevoie urgentă secțiile supra înmărcate cu lucrările conferințelor. D-șă activase încă de la înființarea ei la rezolvarea chestiunilor românești, pendinte în fața organelor ligii, îndeosebi a celor privitoare la plîngerile minorităților (ceace-i prilejuise dealtfel odată oarecare ciocniri cu Titulescu, care nu prea aprecia opinii separate), studiase și urmărise temeinic atît din centrală cît și de la diferitele sale posturi diplomatice, în special la Berna, unde funcționase prin anii de relativă glorie a S.N., creîndu-și bune relații în cercurile ei, toată documentația problemelor internaționale desbătute la Geneva și continuase să se intereseze despre activitatea de după culise a Secretariatului chiar și atunci cînd acesta venea pe zi ce trecea un factor mai neglijabil în aprecierea situației politice mondiale, datorită ococirii principiilor și

././.

neaplicării obligațiilor Pactului de către Marile Puteri, astfel încît mă capacitase să-i comunic în scrisori particulare transmise prin curier orice știri demne de semnalat în interesul Tării. Acum, mi-a mulțumit din nou, verbal și mai cordial, pentru acestea, dar cum păream probabil cam plouat de perspectiva însurătorii primite, mi-a spus: te tot plîngeai de atmosfera de mor-mint de la Geneva; aici, precum se vede, n-ai să te plictisești. Vom trece încă prin încercări și mai grele și sînt convins că voi putea conta pe tot concursul tău neprecupet. Mi-aduc de asemeni bine aminte că la obișnuita întrebare de politete despre sănătatea soției, eu i-am răspuns adăugînd că a mea era mirată de aparenta indolență a publicului orășenesc față de evenimente și mai ales de lipsa "ambilor mei tați" (cum li se spunea în glumă față de mine d-lor Ioan V. Stîrcea și Anton Mocsonyi) din ospitală. Găsisem într-adevăr casa Stîrcea depe șosea la dispoziția noastră cu mențiunea că tata dorea să stea la Vîleni (Roman) cît mai tîrziu în toamna aceea, așteptînd să fie chemat la București, fie la Mareșalul Curții Regale, fie de familie, numai în caz de nevoie excepțională. În Columb 3, casa tatălui meu adoptiv, un mesagiu și mai laconic îmi anunța plecarea sa din Bulci la Foeni (Timiș-Torontal), unde eram poftit și eu pentru sfîrșitul săptămîinii la deschiderea vîntorii la turturele. La exprimarea indignării mele față de aproape ostentativă nepăsare a celor doi înalți Demnitari mai reprezentativi ai Curții pentru criza gravă ce se simțea inevitabilă pentru regimul de dictatură a Regelui Carol al II-lea, Cretzianu mi-a replicat aproape vesel: "Ils Savent ce qu'ils font" - "ei știu ce fac".-

Urmare cunoscutele zile istorice din prima săptămîină a lui septembrie 40, pe care le-am trăit febril, ca toată lumea, stînd peste orele de lucru la Externe și agîtîndu-mă apoi prin oraș, în drum spre cîteva dejunuri diplomatice și cîne la rude și prieteni sau pe la cluburi, meren în goană după noutăți, așa că nu e de mirare că am avut întîmplător norocul să asist și la celebre primă și ultimă demonstrație anticarlistă mai zgomotoasă în piața Palatului, cînd s-au tras focuri de automate mici de pe acoperișul Fundației Carol I. Cu toate acestea nu aflam nimio precis despre audiențele regale, deși se răspîndise zvonul printre colegii mei de la Dir. Politică, că știu ce se petrece la Palat, dar sînt ținut de acasă să fac pe discretul, astfel încît

d-nii Jurasca, Gh. Davidescu, M. Mitilinea, Krupenski, Constantinide, Bilciurescu și alții mulți mă convocau mereu la șapte în loc să mă lase la treburile tot mai urgente și în afara nouilor mele atribuții de care mă și apucasem imediat cu concursul camarazilor mei de promoție sau și mai tineri, spre exasperarea monitorului meu cel mai prețios dar tipic din cale afară, George Duca, de la care prelucram treptat dosarele secției S.N., ținute la zi într-o ordine ce contrasta simțitor cu dezordinea crescândă în celelalte secții, copleșite de lucrări excepționale cauzate prin cedările teritoriale. În toată săptămîna aceea n-am dat pe acasă decît noaptea, iar cu soția nu mă întâlneam ziua decît la școle invitații comune pentru mese de prînz sau cină, suficient de tîrziu ca să le pot accepta, preferînd altfel să mîncu ceva la repezeală cu vre-un coleg de la cabinet, tocmai ca să mai pot cîmpi ceva din ultimele vesti.-

În toată "criza regală" (și nu monarhică) cum bine a botezat-o ulterior Micescu - adică, dacă nu greșesc, în seara zilei de miercuri 4 septembrie, am încercat întîi prin telefon, apoi deplasîndu-mă la Palat și înăfîrșit la domiciliu, să-l contactez pe colonelul Octav Ullea, directorul Cancelariei Mareșalului Curții și mina dreaptă a tatălui meu pentru chestiunile de protocol și decoratii. Cum ne cunoșteam încă din adolescența mea și d-șă manifestase totdeauna multă simpatie pentru mine, făcîndu-mi dealtfel în anul meu de mili-tărie, serviciul neuitat de a-mi obține detașarea de la Reg. 2 Artilerie Greă (încăzarmat la Malmeson) la Casa Militară a A.S.R. Principele Nicolae, pentru traduceri, îmi reproșam că deja că nu mă gîndisem să-l prind mai devreme, cînd spre mirarea mea toate eforturile de a-l vedea întîmpinam eschivări stit de străvezii încît echivalau aproape cu un refuz. Deducînd deci că nu-i convenea să fie măcar bînuît de a pătra și acum relații chiar indirecte cu bătrînul meu (căci cu tatăl meu adoptiv nu avea legături de serviciu sau mondene permanente), am renunțat și la intenția a doua de a vizita pe generalul Manolescu (soțul mamei d-nei Ullea și fostul meu șef la Casa Militară a Prințului Nicolae), dar interpretînd această întorătură și ca un avertisment probabil pentru amîndoi tați, m-am grăbit să le dau de veste. Destul de co-
...//.

ra caracteristică pentru simțul politic rafinat al aparatului de stat, dar totodată nu mai puțin simptomatice pentru subrezimea regimului carlist mi s-a părut a fi și a doua mea cîndată experiență, din noptea aceea: imposibil de obținut legătura telefonică cu Romanul și Timișoara, astfel încît am fost redus la telegraf. Dar pe cînd joi am reușit în fine să vorbesc numai cu administrația centrală a domeniilor Mocsonyi, aflînd acolo că "Excelența fusese chemat la Palat cu cîteva ore înainte și era deja în drum spre București" (unde ajunsese abia în după amiaza zilei de 6), tatăl meu a sosit tot cu mașina în zorii zilei următoare, cu telegrama mea și una de la dl. Gh. Ionescu-Bălăceanu, Secretarul Cancelariei Marelui Prinț, în buzunar, pe care le primise amîndouă după anunțul radiodifuzat al abdicării Regelui.-

Dat fiind că, între timp, eu reușisem să afla din cele mai diverse surse de informație (dintre care mai rețin pe fostul ministru de externe DIMITRIE GHICA, ambasadorul C. GRIGORCEA, profesorul RADU MEITANI, generalii GH. MANU și TATARU, consilierul de legăție Nicolae Dumitrescu, Ion Cantacuzino, fratele generalului Gheorghe Brătianu și Alice Sturza, cum se desfășuraseră principalele evenimente și decurseseră în diferitele lor faze tratativele generalului Antonescu cu Maniu, Dinu Brătianu și Horia Sima și apoi, ca exponentul lor, cu Regele, ca să se ajungă la forma ciudată de abdicare, contestabilă prin însuși textul ei și la instaurarea straniei coaliții de conducere și guvernare a Statului, atît de distonantă în componența sa, am povestit toate acestea tatălui meu, profund impresionat de întorsătura radicală a coordonatelor politice, înainte de plecarea sa la Palat unde spera să fie primit de noul Suveran în audiență de prezentare, pentru a nu ¹⁹²la cunoaște intențiile M.S. cu privire la persoana sa și eventualele noi dispoziții.-

Cele ce știam atunci au devenit curînd după aceea și sînt în orice caz acum mai mult sau mai puțin notorietate publică, așa că nu voi menționa decît în treacăt partea ce nu mi-a fost infirmată mult mai tîrziu chiar personal de majoritatea autorilor și martorilor oculari ai loviturii de stat din

6 și 7 sept. 1940 și întrucât ea aparține subiectului prezentei declarații. Cît despre celelalte elemente de apreciere ale originilor și preliminarilor crizei pe care am avut prilejul să cunosc de la părinți sau în decursul anilor mei de Palat, tratarea lor separată riscînd să degenereze într-un stadiu incomplet al situației politice din epoca carlistă, ce ar scădea din obiectivitatea mai mare a narațiunii autobiografice, ale urmează a fi pomenite în ordinea în care le-am aflat.

Premizele esențiale sînt cunoscute.-

Pornind cu vre-un an înainte de izbucnirea războiului, întîi treptat și mai cu țîrîta și apoi brusc, pe măsura răsturnării echilibrului forțelor în luptă, importante concesii economice fuseseră făcute Reichului de seria guvernelor romîne compuse din ce în ce mai potrivit pentru a fi pe placul lui, iar mai recent tîndeau către plafonul cererilor germane a căror satisfacere, abia compatibilă cu starea de neutralitate, se motiva față de Anglia, așa cum de fapt chiar și era, diar ca menită să evite ocuparea țării, pe cînd acele de ordine politică și militară (retragerea din S.M. și încheierea convenției romîno-germane pentru înzestrarea și instrucția armatei noastre), din care ultima putea fi socotită pe bună dreptate ca o victorie însemnată pentru Germania, erau prezentate la Londra drept stavile iar la Berlin ca etape în drumul spre colaborarea totală.-

Totuși, acum prin arbitrajul "Arbitraj" dictat din Viena, Hitler contribuia la reducerea teritoriului național cu vre-o treime din ceea ce devenise în 1919 la Paris, iar prin trasarea fistichie a graniței între cele două Ardealuri, blindatele lui se aflau la poarta regiunii petrolifere, avînd în fața lor aproape tot grupul etnic german al Romîniei Mari, ce ne-a rămas în cîrcă, proporțional mai numeros în țara micșorată, cu drepturi sporite pentru organizarea sa și care le aștepta cu brațele deschise. Si pe deasupra tuturor acestora "Führerul" tot se mai declara nemulțumit de situația din România, cerînd mai imperios decît în noiembrie 1938 la Berchtesgaden (X), amenințător oarecum ultimativ, fiindcă avea de

(X). Voi reveni la vizita regelui Carol și consecințele întîlniri cu Hitler la Obersalsberg mai pe urmă.-

această dată mai mari sorti de izbândă ca atunci, preluarea puterii de către legionari sau cel puțin participarea lor la guvernare în proporția obținută de ei în alegerile Tătărescu.-

La următorul pas al crizei scurte, toată națiunea română riscă să aibe parte de trista soartă a Poloniei și Carol nu era deloc dispus a o expune grozăviilor războiului totalitar și coterpirii, nici pe persoana sa bombardamentelor covor și în picaj de tipul celor de la Rotterdam și pe Varșovia (1), acum și mai puțin decât la mijlocul și la sfârșitul verii - tocmai când reîncepuse să respire ușurat și să se consoleze măcar cu faptul că totuși a reușit și de această dată să mai mențină pacea, plătită de altfel suficient de scump, cu prețul sacrificiului stitor teritorii și populații naționale, pe care ere însă ferm convins a le putea redobândi la masa verde.-

Se știe, în adevăr, de mult, stita în anturajul său cât și în cercul intimilor lui Titulescu (din care am avut cinstea a face parte), că, încă de prin anii 1934-1935, Regele era stăpinit de gândul degajării României din tratativele de asistență mutuală mai primejdioase și neangajării ei în angrena păienjenisului alianțelor sistemului securității colective, prin care ar putea fi antrenată automat, în viitoarea conflagrație mondială, împotriva puterilor revizioniste și aceasta nu pentru că s-ar fi temut de eventualitatea victoriei lor finale, în care nu a crezut nici o clipă, ci pentru a o eferi de invazie și ocupație, sau cum spunea, de repetirea pe o soară mult mai mare a campaniei de retragere din 1916-1917", din care se alesese mai ales cu amintiri de groază (2) și a-i păstra

(1). Citise cu atenție și adnotase toate telegramele și rapoartele descriind efectele atacului acestor orașe de către Luftwaffe, trimise de reprezentanții noștri civili și militari din Apus și la Varșovia și dispusese din această cauză, întărirea adăposturilor anti-aeriene, neterminate la Palat.-

(2). Atit complexul său de autocrat pacifist, cit și o sumedenie de reacții neașteptate, prea tandre sau brutale - necontrolate în general și salturile brusce, de la încredere excesivă în sine și în alții, la hipohondrie și mania persecuției, de obicei însă de la o extremă la cea diametral opusă, iar în final și ușurința cu care s-a lăsat convins de multe ori să renunțe și să plece (la Odesa, la Bistrița, la Milano și ... în ultimul exil), s-ar explica toate, după părerea mai multor prieteni și apropiați de ai lui, și în special a unor ofițeri ce l-au cunoscut și observat mai îndeaproape, încă din timpul când era Prin-moștenitor - îndeosebi printr-un prea puternic instinct de autoconservare, ce nu l-ar fi știut întotdeauna camufla destul de bine, spre pildă, cu prilejul unor stagii în sectoare mai active ale frontului din Moldova.-

././.

pe cât posibil mai întregi teritorial și potențialul de război până la faza lui finală în care la nevoie, armata română să fie în măsură a repeta rolul ei decisiv din 1918 și 1919 în Sud-Estul Europei. Iar pentru ca neutralitatea noastră din prima fază a războiului să aibe șanse a fi respectată, el preconiza deținerea puterii de către un regim autoritar imovibil, menit să asigure, prin continuitatea politicii sale în toate sectoarele vieții de stat, pe plan intern, în primul rând înarmarea masivă și fortificarea țării, iar pe cel extern menținerea și eventual chiar întărirea alianțelor, spre a constitui un bloc neutru viabil la care să fie tentată a adera Bulgaria, dacă nu și Ungaria - numai cu statele vecine mai puțin expuse și care și-ar alinia politica pe aceeași poziție de neutralitate binevoitoare față de tabăra temporară mai puternică și agresivă, căreia deci, din capul locului, înțelegerea să-i acorde, în timp util, toată producția de petrol și agricolă excedentară. Cum însă, cu concepția sa oportunistă a lumii și în pofida "realismului" său politic ce se trăgea din ea, nesocotise totuși sau, în orice caz ținuse cont insuficient de marile curente ideologice, foarte reale, care frământă omenirea independent de imperialismele Marilor Puteri, cu care el le confunda (crezând că le maschiază doar și că întotdeauna ele se suprapun) iar, pe de altă parte, duplicitatea prea străvezie a manevrelor sale politice ambiguitățile făcuse să-și piardă și slabul credit moral de care dispunea în lume la începuturile lui - în condițiile asupra cărora voia reveni ulterior - era normal să se ajungă la împasul în chestiune din septembrie 1940.-

În aceste împrejurări, Vodă se hotărăște să-l aducă pe ANTONESCU la putere (tăindu-și astfel singur orăca de sub picior), în noaptea spre luni 2 sept. după o săptămână în care - ce-i drept - bătuse recordul audiențelor acordate vre-odată, într-un răstimp atât de scurt, corpului diplomatic și membrilor guvernului (primind de exemplu de FABRICIUS chiar de mai multe ori) și după un sfârșit de săptămână unic în analele Coroanei, în ce privește numărul și densitatea

consultărilor cu mai toți consilierii rebeli, mulți foști miniștri și cei cîtiva sfetnici intimi ai M.S., dar luînd acea fatală hotărîre aproape singur din propria și inițiativă, probabil chiar premeditată mai de mult, ca o soluție "în extremis" și dintr-un nou calcul de abilitate sau mai exact subtilitate politică, poate cel mai caracteristic pentru mentalitatea sa.-

Din punctul de vedere strict electoral, calculul a fost corect. Intr-adevăr, la ora aceea, generalul întrunea maximum de sufragii pentru a putea fi considerat drept candidatul cel mai energic de toate partidele de opoziție, iar fracțiunea crescîndă a germanofilor, anti-carliștilor și nemulțumiților de tot felul, din armată și aparatul executiv de stat, precum și personajul cel mai acceptabil chiar și de ambele tabere în război (x) spre a forma guvernul de uniune națională ce-l reclama situația aceluia moment crucial pentru toți.-

Din punctul de vedere politic însă, care pretinde multe psihologie și nici Carol, dar nici Dinu Brătianu și încă mai puțin Iuliu Maniu nu erau buni cunoscători de oameni - socoteala a fost cam inexactă și alegerea prea ferocă dacă se are în vedere că Regele îl cunoștea de mult pe Antonescu, încă din vremea cînd erau maiori și vusesse toate motivele ca să-l cunoască bine văzută prin prisma multor perechi de ochelari. În plus, avea pe masa mare a micului său birou din Casa Nouă teancuri de note informative și caracterizări speciale făcute personal de Moruzov și pe care Urdareanu i le mai inflorea în sens defavorabil. Astfel știa mai mult decît se putea efectiv cunoaște despre natura subversivă și scopul conspirativ al legăturilor "ambitiosului general" cu vîrfurile partidelor politice deafințate și al atitudinilor sale critice demonstrative, luate deschis și curajos, ba chiar - spre onoarea lui - loial față de Capul Statului, dar uneori și cu accente de rebel, în sînul cunoștințelor sale de la M.St.M. și regimentele de cavalerie cărora păstra contactul permanent cu "Locțiitorul Căpitanului", atîtea tipice purtări ostentativ neconformiste, dacă nu ilegale, prin care parcă și

././.

[x]. Voiu motivele acestei afirmații cînd va veni vorba de antecedentele persoanei, carierei, poziții și politiciii lui Antonescu.-

căutase singur și dinadins atît maxilierea cît și surghiunul ca să-și creieze, poate, acea platformă politică și popularitate publică ce i-au lipsit pînă atunci.-

Dar Moruzov era plecat la Londra într-o misiune pe care numai arhivele britanice o vor eventual odată destăinui (1) și în lipsa lui, sub ochii Siguranței și ai agentului său de la S.S.I. și poate chiar cu ajutorul lor (2) în

(1). Cauza precisă a șederii lui la Londra cred că, la noi, nu este încă cunoscută, deoarece imediat după preluarea puterii și nemții și legionarii, dar parcă și Antonescu erau cu toții decepționați și iritați că nu au putut găsi ceva scris și nici afla verbal nimic despre ea. A fost atunci o adevărată goană după arhive și pentru faimoasa "Arh. Secr. Carol II" de la Palat s-a dat o luptă mare. Gretzianu (al cărui frate, Gheorghe era Min. de Finanțe iar el tot Secr. Gen. și sub Prințului Mihai Sturza, legionarul) reușind abia după rebeliune a-l convinge pe Gen. Antonescu (care deținea și interimatul Externelor) a ne-o preda de la Președinție (unde o ținea personal sub cheie) pentru că majoritatea notelor importante și ultra-secrete aparțineau sau erau de domeniul Afacerilor Străine și nu trebuiau să se riște să fie divulgate viitorilor noștri aliați. Pentru trierea, studierea și clasarea maselor de documente foarte interesante - de fapt toată activitatea regimului carlist - s-a înființat "Oficiul de Studii" în care am lucrat pînă la terminarea trierii cu Gr. N. Buzesci, Victor R. Pogoneanu, Camil Demetrescu și alții, citind vre-o cincine din materialul pur politic și ascultînd ce relevau colegii din lectura lor. Firește că am găsit multe rapoarte ce nu puteau fi atribuite decît lui Moruzov sau informatorilor săi externi și străini. Dar știu că nici noi nu am putut găsi un indiciu privitor la scopul vizitei și rezultatul ei. Concluzia la care am ajuns din însăși faptul că și-a ascuns față de toți colaboratorii săi, perfect activitatea personală de peste hotare, că a plecat la Londra cînd Gestapoul era pe punctul să pună mina pe S.S.I. (care colabora cu I.S. numai în problema sovietică ci și nazistă), ca să revină totuși după căderea regimului carlist, cu Sima la Vice-Președinție, este că M. era agentul devotat al stăpînului său și politiciii lui mai sus sintetizate, care colabora în primul rînd cu Anglia din Înalt Ordin al M.S. și apoi potrivit intereselor momentului, cu oricare alt serviciu, bun prielnic, fără a fi adus prejudicii țării sale, pentru care a murit tot din ordinul stăpînului său și la îndemnul londrei de a organiza și sprijini acțiuni anti-naziste în România și a veghea asupra securității regelui Mihai. În ce măsură a contribuit la pregătirea generală și cu totul indirectă a candidaturii generalului Antonescu la postul de "Păstrător al Coroanei", este o întrebare la care faptele înșușite, înșirate în cele ce urmează, vor da poate dacă nu un răspuns, puncte de sprijin pentru diferitele ipoteze care au fost făcute și se pot susține cu privire la dedesubturile politice românești din acea perioadă.-

(2). Nu neapărat în sensul unor înlesniri făcute în pregătirile loviturii de stat, ci atât în vederea spionării mai subtile a mișcărilor din jurul generalului, cât și eventual, fie din oportunismul unor persoane cu bun simț, conștiente de iminente întorsături a evenimentelor, fie din venalitate. Tin să adaug că în cazul acesta ca și în celelalte afirmații ce nu pot fi lămurite și precizate imediat, pentru a evita egirea din subiect nu există nici o intenție de a insinua păreri personale, a trage concluzii sau a anticipa asupra evenimentelor următoare.-

în minuscule (iar nu celulă, cum propagandiștii antonescieni acreditau zvonul) din preajma Mănăstirii Bistrița, generalul continua neîntrerupt să primească oficial toate ziarele, revistele și buletinele de informații, iar cuasi neoficial vizite ne supravegiate și scrisori necensurate și să trimită, la rândul său, bilețele clandestine prietenilor săi la București, păstrându-și așadar nestingherite și doar mai bine observate relațiile politice, astfel încât în dimineața (sau după amiaza?) zilei de 2 sept., când a sosit acolo inspectorul de siguranță însărcinat să-i amune că "e chemat de Vodă la Palat" și să-l aducă cu mașina sa în capitală, acesta găsește colivia goală, iar pe subalternii săi, fisticându-se ca să explice că a și plecat cu o mașină venită după el în faptul zilei (sau respective în ajun?). Eu nu mai pot restabili cu certitudine detaliile în ceea ce privește datele și orarul întâmplărilor (asupra cărora fac autorii faptei: Prințesa Alice Sturza, sora prietenului meu aviator Constantin zis "Băzu" Cantacuzino și astăzi d-na colonel A. Iapoea. Dar reculeg, în schimb, cu precizie faptul că mașina misterioasă cu care generalul a plecat atunci, pe un alt drum decât acel urmat de automobilul Siguranței și la relativ scurt interval înainte de sosirea acestuia, drept la Măniu, a fost a d-nei, care, fiind țărănistă veche și mult apreciată de dl. Președinte și tot atât de veche prietenă a Antonestilor, făcuse și făcea adeseori servicii de legătură cu acest fel între aceștia.-

La punctul culminant al episodului de la Bistrița, apar însă câteva nedumeriri la care merită a fi găsite explicațiile înainte de a se urmări depănarea firului întâmplărilor ce se succed apoi într-un ritm prea rapid ca să îngăduie disecarea lor la fiecare pas sau cotitură.-

- lo bis -

Înainte de toate, dacă felul în care s-a ajuns la rezolvarea crizei nu a fost în fond, pur și simplu, o mascareadă ordinară, de înaltă tehnică "sforărească", a Serviciului Britanic de Informație înscenată foarte abil, cu ajutorul imensului aparat de care dispunea în toate sferele politice din România și la care s-ar fi pretat, mai mult sau mai puțin conștienți de rolul lor, actorii principali și o parte din figuranții secundanți și secundari ai piesei, jucată pentru ochii prostimii și în special ai nouilor cvasi-spectatori nașiști, renumiți ca public bun pentru aplauze și asta este singura prezumție valabilă, fără de care toate celelalte nu și-ar mai avea rostul (x), abia atunci se impune în primul rând întrebarea: Cum s-a făcut că dl. Maniu - care se decidea atât de greu când era vorba de a lua vre-o hotărâre și, mai ales, a se păși la acțiune - este totuși acela care a avut inițiativa îndrăznească de a-l "răpi" pe generalul Antonescu din domiciliul obligatoriu ce i se fixase la Mănăstirea Bistrița - (fapt care rămâne un adevăr istoric ce nu poate fi contestat)?

Mă voiu sili să răspund cât mai concis la această primă întrebare pentru a nu lungi firul povestirii prin prea ample digresiuni.-

(x). După părerea mea, se atribuie, îndeobște, mult prea ușor fie parțial, fie exclusiv activității serviciilor secrete ale Marilor Puteri și îndeosebi, a acelor mai renumite prin vechimea deci și tradiția și experiența, dar mai ales prin anvergura importantă și bogăția lor - cum ar fi pe re-se, cel britanic și rusesc toate lucrurile inexplicabile, de nepătruns sau greu de priceput din domeniul intrigilor "sforărilor", manevrelor și uneltirilor politice, oculte sau obscure, ce ar sta în dosul său în jurul unor evenimente senzaționale sau extraordinare de genul atentatelor, grevelor generale, comploturilor, răscoadelor și mai cu seamă al loviturilor de stat și totuși trebuie să recunoșc că am avut, în tot decursul vieții mele motive suficiente ca să cred că există deseori un fond de adevăr și uneori chiar mai mult decât în parte din versiunile neoficiale - în aparență fantaziste - ce circulă, despre subiectul acesta - cu excepția bineînțelese a vestilor și zvonurilor oficiale, vizibil răspândite și colportate pentru mistificarea opiniei publice și dejucarea fetei adevărului și că este perfect justificată părerea majorității oamenilor cu experiență politică internațională că amestecul Marilor Puteri în afacerile lor respective și cât mai mult în același timp al statelor mici și mijlocii, sporit din ce în ce pe calea spionajului, tinde să încălce terenul realităților diplomatice normale realitate de care de altfel s-a ținut și se ține cont totdeauna și în toate cazurile.

tiunile, dar numai în măsura convenită, adică fără a se cădea în mania "agentogobiei", nici în deformarea - profesională pentru unii - de a privi toate problemele numai sub unghiul agenturilor secrete. Astfel, de pildă, sînt convins fără să am nici o dovadă palpabilă în sprijinul convingerii mele - că Intelligence Service-ul, cu partea lui Deutisme Bureau rămasă pe poziția generalului de Gaulle, ca și R.E. V.D-ul, plus o bună parte dintre agenții statelor ocupate, aflați în România în preajma și în cursul celui de al doilea război mondial, - și care toți au activat și separat și comun, contra Puterilor fasciste, asistînd în mod stîlt de util elementele democratice din țară la pregătirea actului de la 23 August - nu se poate să nu-și fi avut minile adînc băgate și în oiorba din sept. 40. Dar de aici și pînă la a crede că toți șefii de partide, conducătorii politici și bărbatii de stat romîni (în frunte cu Voică Carol, Prințul Stirbey, Brătianu, Maniu, Duca și Titulescu, ba chiar Codreanu, Sima și Antonescu, urmați apoi de alții mulți...) sau doar majoritatea lor, fie chiar numai o mare sau mai mică parte din politicienii noștri, în general ar fi fost înfundați străinătății, în speță puterilor capitaliste ca niște marionete ale căror mișcări, e o prăpastie de netrecut, pe marginea abruptă a căreia eu nu mă pot aventura, pentru că tot ce am avut prilejul să cunosc, la însăși sursa ei, din istoria noastră contemporană, îmi interzice tocmai să admit reducerea problemei la expresia ei nu cea mai simplă ci simplă, pe care analiza științifică elementară a premiselor ar răsturna-o imediat, dovedind că ele sînt mult prea complexe pentru a putea fi încadrate după șabloane dogmatice rigide și că numai cantificarea corectă a contribuției fiecărui factor și calificarea exactă a celor primordiali, secundari și neglijabili va duce odată (cu trecerea vremii și potolirea patimilor) la stabilirea ecuației juste.-

Pe lîngă numeroasele nenorociri și neajunsuri pe care le-a aruncat asupra țării, în pofida celor mai bune sale intenții, dictatura carlistă a produs, tot neintenționat și un lucru bun: în ciuda încercării ei de a distruge partidele politice, ba dimpotrivă a reușit a le uni. Prima "alianță" (1) care se naște astfel e cea liberalo-țărăniască în care, în curînd după înjghebarea ei, conducerea revine d-lui Maniu. (2). Total plieda în favoarea înfrîntății sale,

(1). De fapt, era atunci mai mult o apropiere care, abia după intrarea noastră în răzbi se transformă în ceea ce numesc alianță prin înțelegerea între Maniu și Dinu Brătianu ce stă la baza coaliției și platformei celor patru partide democrite care înfrîntuiesc actul de la 23 August.-

(2). Inițiativa e fost a liberalilor care au mers pînă la rețetă propunerea lor din 1919, de unire cu partidul național din Transilvania, la care nu s-a ajuns, nici atunci și nici acum, din același complex de caracteristici politice cu

deleneghi asupra cărora nu este cazul a insista aici.-

(3). S-a găsit printre hîrțile lui Armand Călinescu, unde-și notase lapidar parte din activitatea sa politică, o ultimă notă pe care am citit-o personal, conținînd aproximativ numai următorul text: "Azi prînzul cu Vodă la Sinaia, după care mă rețin în audiență lungă... Codreanu da, Maniu nu". De unde se poate deduce că regele i-ar fi sugerat sau cerut și suprimarea lui Maniu, din cauza înțelegerii în care Moruzov pretindea că acesta ar fi ajuns cu căpitanul pentru răsturnarea regimului printr-un atentat. Fapt cert e că numai s-au înfilit de cîteva ori și că, în urma ultimei lor întrevăderi, Codreanu a declarat aghiotanților săi că următoarele: dacă vom trece prin încercări în care legiunea și-ar pierde comandanții, nu uitați că Maniu va primi totdeauna cu brațele deschise.-

asa că, de atunci și pînă la sfîrșit ...șefia sa în sinul chiar al întregii opoziții (în care el includea și pe legionari (3). și al guvernelor de largă concentrare națională nu a fost nici odată contestată: mai întîi, fiindcă partidul "său" e cel mai mare și cel mai popular din țară, iar în Apus, privit cu foarte multă simpatie ca unul care reprezintă o formulă considerată viabilă și potrivită pentru încă multă vreme în țările "eminent agricole", ca antidot al acelei comuniste ce urmărește dimpotrivă desființarea claselor, deci mai ales a păturii cele mai numeroase - țărănimea - prin industrializarea artificială a provinciei cu scopul de a grăbi sporirea masei proletariatului în mediul rural (4)); apoi pentru că vechiul partid național-liberal, redus serios prin fracționarea sa în ramurile Georges Brătianu și Guță Tătăreanu, era lipsit, după moartea lui Duca, de un leader de talia lui Maniu; și în sfîrșit, deoarece mai bine de un sfert de veac, persoana sa simboliza principiul opoziției, în țară și peste granița de la Trianon, iar, datorită gestului său de la Alba Iulia și altor demonstrații asemănătoare, ieșea din atitudinea leală a "opoziției M.S.", situîndu-se pe o poziție aparte ce părea să aspire la mai mult decît președinția unui partid și care așadar, va putea deveni în minile aliaților un prețios instrument de presiune asupra Coroanei, în clipa devierii ei de la politica alianțelor tradiționale. (5).

(4). Se știe bine că narodnicismul din care au izvorît apoi toate mișcările similare (țărăniște, mici agrariene, etc.) nu s-a născut în saloanele peterburghese independente de influențe apusene.-

(5).eram tocmai în vizită la opt. Martin împreună cu Edmund Ciuntu și Vișoiu cînt Titulescu s-a înscris în P.N.T. printr-o telegramă demonstrativă adresată lui Maniu, în jurul

căruia ne invita să gravităm cu toții spre a nu ne risipi forțele, prea împrăștiate în lupta mai organizată ce va trebui dusă împotriva Axei, ca s-o biruim pentru a supraviețui. Văzuse recent pe Tardieu care era și el foarte îngrijorat de situația din România și pentru viitorul nostru, și-l alarmase peste măsură pe Titulescu care în consecință ne-a ținut tot timpul în lungi discuții asupra soluțiilor recomandate de el la București în vederea redresării ei și dobândirii terenului pierdut de partidele istorice, nu prin alcătuirea unui front popular care - în urma întorsăturii evenimentelor din Spania nu ar face decât să aducă apa la moare reacționarilor și să întărească din contră politica regală, ci prin stringerea rândurilor burgheziei democratice sub drapelul lui Maniu, căruia liberalii vor trebui să-i cedeze pasul în conducerea opoziției și să-l pună totodată în măsura de a beneficia de cadrele și mijloacele lor financiare superioare și de relațiile lor din străinătate mai cu seamă în Anglia, mărturisindu-ne confidențial că vorbise de propunerile sale și doctorului Madge (fost medic al Reginei Maria), care a trăit o viață întreagă în România și era unanim socotit a fi specialistul nr.1 al S.I. în chestiunile românești) pe care le-ar fi convins să susțină acest punct de vedere față de forurile superioare londoneze).-

Astfel, Maniu ajunge să preia în țară rolul de primă vedetă a lui Ionel Brătianu, din cel dintâi război mondial, în opoziție însă - "matatismutandis" - în loc să fie la putere, centralizând în jurul său, deci și mai mult decât acesta, toată intensă agitație politică internă opoziționistă din preajma și începutul ostilităților, chiar mai febrilă și pasională de oarecând dată ca atunci, ce culminase către sfârșitul verii 40 când, cu cedările teritoriale regimul carlist a început să fie clătinat și, bucurându-se în același timp de tot sprijinul, în fapt mai mult moral, dar și de avantajul considerabil al legăturilor acestuia din tabăra aliaților, beneficiară, prin urmare, automat de toate informațiile și sugestiile rețelelor conjuncte, externe și interne ale acestora și fiind în plus și o persoană de mult verificată și apreciată pentru discreția sa aproape proverbială, este pus în situația de a cunoaște cel mai urgent precis și complet dintre toți oamenii noștri politici, tot ce se petrece și se spune și mai ales ce-i pus la cale, atât prin filiera legațiilor existente cât și de Vodă la Palat.-

Cum cât și când a știut ceva exact despre confidențialele Coroanei, din săptămîna precedentă deciziei Regelui de a-l cîștiga pe Antonescu pentru componerea noului guvern, este un lucru pe care însă nu am încercat să-l pătrund, intrucît nu mai

prezenta "post festum" pentru mine un interes deosebit.-

Dar sigur e că d-sa dispune, în clipa la care am ajuns, de indicații mai mult decât suficiente ca să pornească la acțiune în felul arătat mai sus, drept pentru care dovada cea mai bună este faptul că generalul află despre intenția Palatului, dar nu și de ordnul de a-l chema, întâi din gura d-lui președinte care, de altfel și în prima fază a perturbărilor ce vor începe, păstrează încă rolul viorii prime în quartet, punându-l la curent cu situația zilei cu mai nimic din planurile sale, afară de acele cîteva condiții "sine qua non" ce trebuie impuse Coroanei și asupra cărora de mult căzuseră de acord (abrogarea Constituției și a principiilor decrete promulgate în completarea ei, desființarea "camerilei" ș.a.), - plus una nouă, însă aceasta pentru el și aume ca să consimtă a nu lua fără prealabila sa aprobare, nici un angajament față de Carol și asigurându-l totodată că în privința aceasta ca și în toate celelalte, s-a înțeles cu dl. Dinu Brătianu, pe care împreună urmează a-l vedea a doua zi. (x). Tot la Brătianu d-sale (chiar și în ce privește aranjarea întâlnirii), Antonescu consimte de asemenea să-l vadă singur, încă în seara aceea pe dl. Sima, pentru ce ceilalți doi să știe mai precis în ce ape se scaldă acesta mai recent și să poată analiza cu deamănuntul pretențiile legionare la consfătuirea lor fixată pentru următoarea dimineață. Programul va fi însă deranjat de apariția unor agenți ai P.P.C. care, în cursul serii, reușesc să dea înfine de generalul evadat (dintr-o vorbă scăpată, pare-se la telefonul supra-ascultat al d-lui președinte) și să-l poftască foarte curte nitori - fără nici un reproș și nici măcar vre-o întrebare indiscretă cu privire la fuga sa - "a se prezenta cît mai neîntîrziat la Palat unde-l așteaptă M.S."-

(x). Si tot atîta de sigur este - dat fiindcă mi-a mărturisit aceasta mult mai tîrziu însuși dl. Maniu - că d-sa nici nu avea atunci, cum nu avea el niciodată, un plan de luptă sau program politic dinainte bine stabilit.-

Cum de un timp încoace Antonescu era gata oricând pentru asemenea situații și luase în consecință, din imposibile sale uniforme (croite după moda de pe Saville Row) tot ce-i trebuia cu el, și-a schimbat pe loc hainele civile cu "ținuta mare" înainte de a se sui în mașina de serviciu a lui Gavrilă Marinescu, cu care agenții acestuia l-au condus la destinație, intrând pe poarta gărzii din curtea fațadei palatului, ca să-l depună la intrarea principală în ceaaltă aripă, unde pandorii "netrebnicului nepot al d-lui Titulescu" (X) îl așteptau ca nu cumva să se oprească pe la biroul șefului casei militare - cum mai făcuse odată, pentru a evita să mai treacă și prin "anticamera" Mareșalului Curții de audiență - ci să fie introdus direct tocmai la aceste care avea și misiunea și interesul de a-i tăia ceva din pînțul cu care bănuiau cu toții că va intra la Saveran.-

(X). Ernest Urdareanu este într-adevăr, o rudă apropiată a lui Nicolae Titulescu, dacă nu chiar nepot de soră sau de vară primară a acestuia. La începuturile carierei sale militare, el s-a distins mai mult prin a fi vechic coada promoției sale și primul la jocurile de cărți și chefuri cu femei așa cum șade bine unui tânăr și elegant ofițer de cavalerie, dar nu după părerea colonelului I. Antonescu care văzându-l deja prost notat îl încondeiașă și persecută și mai rău de unde, lipsa de simpatie reciprocă, conflicte și răbufniri ale subalternului împotriva cîinelui roșu ca să contribuie la demisia ce i-o păstrează fostului superior, contribuind la rîndul său cu o ranchină excesivă și meschină, atunci cînd va fi ajuns personajul de frunte al dictaturii regale, la înveninarea relațiilor între Carol și Antonescu, cu rezultatele sus menționate. Cred că el a venit la palat prin detașare în Casa Militară la M.S. din Regimentul de Gardă Călare, unde știu însă că se făcuse mult remarcant de Vodă, ci prin numirea sa directă în postul de secretar particular al regelui, rămas vacant de la căderea în disgratie a lui Paul Dimitrescu și neputința șefului contabilității A. Bachman, de a mai face față celei interesante dar foarte pretențioase funcții în care succesorul lui, în schimb, se descurcă, dintr-un început atît de ușor și devine atît de repede popular încît parcă aud și acum cum tatăl meu și Titulescu își dispută, la o reșeție în casa noastră (în primăvara 1933) meritele paternității acestei norocoase descoperiri a Saveranului și cum, în toamna 1934 la Geneva "patronul" (cum titulescoienii îl precoliseră pe șeful lor spiritual) ni-a împărțit marea sa mulțumire că Ernest a devenit umbra regelui, sperînd că astfel va putea contrecara intrigile pe care dușmanii poli-

ticeii sale încercau să le infiltreze la Palat, ca după mai puțin de doi ani de vertiginosă ascensiune a primului "sambelan", unchiul său să-l înjure românește, luându-se la întrecere cu ceilalți inamici ai dictaturilor în invective la adresa nepotului și a marelui său protector.-

Acum, și primul mare demnitar părea conștient de gravitatea orei, dar și de faptul că "frumosele zile de la Aranjuez" ale atotputerniciei Stăpînului și a sfetnicului său cel mai intim erau numărate, iar dacă va trebui acceptată separarea lor, fără să fi fost obținută pentru d-asa vre-o legăție îndepărtată sau măcar viza de eșire pe pasportul diplomatic fără termen al unui fost "înalt demnitar al Cartii", plus garanția pazei speciale pînă la frontieră, însăși securitatea personală i-ar fi primejduit. Și cum știa, din experiență veche că, fără carte - singurul mijloc de a ciupi un post e "bleful" și că dușmanul său e totuși cavaler, sperînd să recucerească, din terenul ce-l simte alunecîndu-i sub picioare, cel puțin dreptul de a mai participa puțin la joc, ca să amîne încă soada fatală și în orice caz să mai cîștige timp.-

Dar, generalul, care îl disprețuia pe Urdăreanu mai mult chiar decît îl ura, scootîndu-l - dealtfel pe nedrept - a fi tot atît de prost, pe cînd îl considera imoral (numîndu-l odată cînd mi-a vorbit de el: "acest sinistru imbecil și imoral" și dîndu-i multe alte epitete și mai puțin măgulitoare, din care am ales, citîndu-le între ghilimele, doar cele blînde) și îl ura totuși mai mult decît pe Carol, fiindcă-i atribuia o înrîurire mult mai mare și dezaastroasă pentru țară decît avea, de fapt, asupra acestuia. El nu era cîtuși de puțin dispus să tolereze, sub nici o formă de tranzație, în clipa aceea hotărîtă pentru destinul neamului, nici măcar prezența, necum amestecul în tratativele acestea - așa de importante și care trebuiau să fie duse cu maximul de violență și o sinceritate brutală și penibilă pentru a reuși - al acelui "personaj de operetă" căruia

totii șefii opoziției îi cereau capul ca primă condiție pentru orice bază de discuție și înțelegere posibilă.-

Acestea fiind simțăminte reciproc ce animau pe cei doi mai înverșunați adversari în primul contact al răfuclii între pretendenții zilei de deținerea puterii în stat și nu al luptei între principalele lor deosebiri ideologice ce se confruntau în țară, căci nimeni nu cerea reintroducerea vieții politice normale, parlamentare, nici încă abdicarea, iar blocul democrat nici măcar conducerea formală, oficială, spre a nu lua răspunderea ei), nu-i de mirare că - cu cel dintâi prilej ce-i s-a prezentat pentru a stârpi din rădăcină micul complot urzit de Mareșalul Curții pe sălile "istorice" ale palatului, ca să-l constrângă pe "rebelul" a-i primi provocarea la un duel oratoric în biroul său, de unde se înțelesese cu M.S.-ul aduce personal sus la audiență, cu micul ascensor secret ce leagă direct birourile lor, în impozantul mare birou regal de lângă bibliotecă, unde vroiau să continue discuțiile pe cât posibil în trei - ANTONESCU, dîndu-se de față cu cei ce-l conduceau, s-a răstît la el pe pragul ușii cu voce tare și pe un ton melodramatic teatral: "nu am nimic de discutat cu d-ta, domnule URDAREANU (iar către asistentă) - duceți-vă direct la rege care mă așteaptă din moment ce m-a chemat!". "Dar cum văzînd că acesta nu se lasă intimidat și că la semnul lui ceilalți s-au retras, intrase totuși în birou, la invitația afabilă dar fermă a curteanului arrogant, stăpîn pe sine și sigur pe efectul manierelor sale, care surîzător l-a poftit "să ia loc și să se calmeze", generalul a continuat să-și descarce nervii încordați de oboseala acestei grele zile de peripeții, tipînd cu vocea lui subțire și metalică, auzită de cei ce ascultau pe sală și în birourile vecine. "Și știi că nu mă voi lăsa înduplecat de nici un argument sau considerent al nimănui în favoarea și apărarea d-tale ... Cu lipsa de seriozitate și incapacitatea cu care ați condus, țara e azi la marginea prăpastiei ... și d-ta ești primul vinovat de catastrofa ... Nu mai ai ce căuta aci în fruntea camarilei ... Să te consideri fericit dacă nu vei fi chemat

să răspunzi de toate faptele natale în fața justiției...!

"Și multe alte vorbe și mai grele. Din când în când, se distingea cum interlocutorul lui arunca câte o vorbă - două pe același ton ridicat, cu vocea cea mai adâncă și sonoră de om tânăr dar acum cam tremurând și cu rezultatul contrar celui scontat, căci la fiecare întrerupere bătrânul striga mai tare și mai infuriat, așa că bine că deodată ușa ascensorului secret s-a deschis și Carol și-a făcut apariția în uniformă de companie a roșiorilor, cu gradul de mareșal și înalte decorații aliate în panglică pe piept. - Se pare că ar fi spus întinzându-i mâna lui Antonescu care, umblînd dealungul și dealatul camerei spațioase (cum avea obiceiul cînd se certa sau muștra pe cineva) ajunsese tocmai în dreptul acelei uși și s-a speriat cînd s-a deschis: "Vorbii stît de tare încît vă aude strada și văd că nu vă împăcați deloc. Hai sus la mine, generale, pe aici pe unde am venit!" Carol era în seara aceea în foarte bună dispoziție deoarece, de la plecarea ordinului aducerii oaspei lui său, nu mai primise pe nimeni, nici nu mai citise nimic, ci lucrase la colecția de timbre și se odihnise în ceroul său restrîns de la Casa Nouă aproape toată ziua, iar, pe deasupra, ținea neapărat să-l cucerească și știa, într-adevăr, să nu fie chiar fermecător - din experiență proprie, așa zice aproape irezistibil - atunci cînd voia, pentru că interesele sale îi dictau să fie așa. -

Scena descrisă se petrece în jurul orei 22, iar generalul va pleca de la palat mult după primele ore ale dimineții de 3 sept. Tot ce au vorbit în cel mai lung și tragic dialog real din epoca carlistă, ba, poate chiar din toată istoria monarhiei noastre nu se va ști niciodată dacă nici Carol, nici cineva din anturajul său intim, cu care a plecat în străinătate, nu a ținut să restabilească și să consemneze amănuntele abdicării. Nici ce aflai eu - fie pe atunci, fie pe urmă din izvoare cît se putea de apropiate ambelor surse originare - nu este ușor de rezumat. Discuția lor a început, firește pe tema tuturor reproșurilor ce i se aduceau din partea opoziției și pe care cunos-

cîndu-le pe de rost, Carol a avut totuși, de această dată, sfînta răbdare (dacă nu a fost și este asta un viciu) de a le asculta nu numai pînă la sfîrșit, ci să-l și ajute pe obositul său antagonist a le debita cu intonația și accentul fiecăruia de la care știa că proveneau încurajîndu-l chiar să-și golească tot sacul de amărăciuni și critice personale privitoare la chestiuni de ale armatei, dar și din viața particulară a Suveranului. Si aici Carol a dat dovadă de multă șiretenie și suplete, folosind tactici mai diplomatice decît acele prescrise de regulamentul cavaleriei și anume: de a se retrage nițel pentru a putea sări mai bine și de a se preda de la distanță pentru a scoate armele la apropiere. Astfel, după ce recunoscuse anticipat unele mari greșeli de neîntînat ale politicii sale interne și externe, i-a scos generalului cîteva scote senzaționale dintre acelea ultra-secrete ale arhivei sale personale (x) pentru a-i dovedi că, oricum s-ar fi manevrat, rezultatele erau aceleași, iar în ipoteza menținerii politicii titulesciene, chiar interlocutorul său ar avea de mult soarta lui Rîdz Smagli în locul a ceea, ce trebuia și el s-o recunoască ca preferabilă, de a fi chemat să salveze situația țării sale prin formarea unui guvern de uniune națională. Apoi văzîndu-l impresionat de sinceritatea mărturisirilor, desvăluirilor și lămuririlor sale și poate și de perspectiva greutăților imense ce va comporta pentru oricine acum preluarea puterii Carol l-a tratat de acum ca pe cel mai scump aliat și prieten credincios în zilele reale, acceptînd pe de o parte fără nicio dificultate satisfacerea cererilor de importanță minoră, cum socotea, de pildă, pe aceea relativă la măturarea "așa zisei" camărilii de la Palat și din jurul Tronului începînd cu Urdărescu (la care se făcea că nu ține deloc atît, încît să periclitaze puțința soluționării crizei printr-o colaborare solidară a tuturor factorilor politici ai națiunii, iar pe de altă parte, sfătuiindu-se cu Antonescu în privința oportunității îndoielnice de a răsturna dintr-odată cu 180 de grade toată

(x). E vorba de "nota de convorbiri" cu personajii de prim plan avute de Carol în străinătate și în țară, în special

acele cu Baronul Manfred von Killinger care îl visitase cu ani înainte de recenta sa întoarcere la București, tot "in-cognito" și cu scopuri teroriste.-

temelia tuturor nouilor așezări și orînduirii de stat, tocmai cînd situația excepțională adusă în lumea întreagă de cel de al doilea război mondial, abia la începuturile lui, a făcut-o chiar pe Anglia democratică și parlamentară să în-ființeze un Minister al Propagandei și să ia o serie de măsuri ce îngăduiesc simțitor celebrele libertăți cetățenești britanice. Ce vor în fond d-nii Mania și Brătianu: să re-deschidem tribunele de pe care să se poată dezbată în public toate problemele atît de gingașe ce ne mai stau în față ce vom reuși să scoatem barca la liman, cînd cea mai veche democrație de după Atena Antică, Elveția, și-a ales un dictator militar pe tot timpul mobilizării generale care încetează abia la terminarea războiului! D-lor care nu-și dau seama că viața lor și a tuturor oamenilor politici anti-fasciști a fost adeseori salvată și este păzită permanent de regimul polițienesc ce le este atît de odios înocît cu orice risc vor să-l înlăture? Si generalul, pe care nici ani săi de la Londra nu-l convinseseră niciodată de necesitatea imitării democrațiilor occidentale într-o țară încă nepregătită pentru a putea profita din plin de avantajele sistemului politic mai cu seamă la actuala răsăpîntie a istoriei mondiale, a început înfine să ajungă a se înțelege în noaptea aceea, pentru înția oară, mai bine decît vreodată pînă atunci, că omul pe care cu mai puțin de 24 de ore înainte ar fi fost în stare să-l decapiteze dacă ar fi putut.-

Trebuia să recunoască că nici partenerii săi democrați nu aveau sută în sută dreptate și cu atît mai puțin cu cît nu înțelegeau să-și angajeze deloc capitalul politic personal, nici pe acel al partidelor lor, în vîltoarea răfuelei momentului, ci îl găsiseră și ei tot pe el ca să le scoată castanele din foc, arzîndu-și poate minile.

././.

Dar, pînă la urmă, se putea să se înțeleagă cu ei - care rămîneau și acum nezdruncinați la convingerea triumfului final total al fostelor puteri victorioase - chiar mai mult decît Carol - care luase o atitudine mult mai puțin radicală, aproape neocompromițătoare și simultan totuși precauția de a-și exporta toate disponibilitățile lichide în statele neutre cît mai ferite de război și de consecințele sociale previzibile ale acestuia - dacă conflictul s-ar solda printr-o pace de compromis, care ne-ar lăsa în sfera de influență germană, sau ("Pfereschă-ne domnul de mai rău") în cea Sovietică, pe care însă nici nu vroia s-o ia în considerare. Pentru această penultimă eventualitate, i se părea că-i era hărăzită soarta de a juca rolul de "salvator al patriei" al vîrstnicului Mareșal Petain sau al Regentului Amiral Horthy, ba la nevoie poate chiar acel al generalului - Caudillo Franco, în orice caz nu era neapărat exclus ca să nu-și arză nici măcar un deget (x) ca pe mai toți militarii de vîrstă și formația lui, prăbușirea fulgerătoare și capitularea, după abia vre-o lună de rezistență eroică dar zadarnică, a Franței, îl zdruncinaseră mai mult decît pe Carol și în insomnia nopților lungi de la Bistrița, avusese vremea să-și revizuiască multe din concepțiile strategice clasice pe care se rezemaseră premisele greco-militare ale războiului european învederate de M.St.M., așa că nu-i venea atît de greu să accepte riscul jocului ce i se cerea, cu toate că-l respingea pentru că se lovea de sentimentele sale intime proaliante și dacă nu germanofobe, în nici un caz nazistofile. Pentru aceea nu-l supăra nici o iotă mai puțin decît pe toți ceilalți părtași la noua combinație guvernamentală (cu excepția, bineînțeles, a celor direct interesați pe care-l bucura dimpotrivă), condiția cea mai grea pusă de Hitler regelui și implicit tuturor celorlalți factori politici responsabili ai țării - spre a fi sigur că noua politică romînă nu va păstra nimic din duplicitatea ei de pînă atunci, ci va fi adusă în

(x). Se pare că, încă în noaptea aceea, trecuseră în revistă și ipotezele externe ce au făcut apoi, în zilele următoare, obiectul tratativelor care au dus la abdicare; cum însă Ca-

rol era atunci ferm hotărât a abandona partida și nu făcea decât să joace pentru a mai câștiga timp "ele nu fuseseră stinse decât în trecut, dar au rămas totuși bine întipărite în mintea Generalului.-

viitor sincer alături de Germania - de a da legionarilor în guvern cel puțin proporția convenită după raportul forțelor între partidele participante la ultimele alegeri: căci una era să te joci cu dl. Sina "de-a complot" în opoziție, iar alta să te înțelegi cu el, în lipsa contribuției efective a democraților, într-un guvern de așa zisă coaliție națională! Si, în fapt, nu avea ce răspunde la întrebarea Suveranului "Te-ai întrebat ce ar mai spune d-nii Brătianu și Maniu care tot vor "intrarea în legalitate", deși nu mai sînt democrați cînd trebuie să împartă Ministerele, dacă Herr Hitler ne-ar fi cerut sau ne-ar mai cere și nouă alegeri, în care azi nu ar fi deloc, exclus ca legiunea să iese cu mai multe voturi decât d-ilor? "Așadar, fără să-și trădeze camarazii sau să-și fi călcat cîtuși de puțin cuvîntul dat d-lui MANIU (cum acesta i-a reproșat mult mai tîrziu), ANTONESCU nu a putut nega valoarea și respinge "deplano" temeiul argumentelor regale în favoarea păstrării, cel puțin provizorii și parțiale a situației constituționale existente și în orice caz a eșafodajului legislativ și administrativ al vechinului regim, ca să-i permită găsirea unei echipe guvernamentale cu care apoi să se peșască la o altă tranzacție lentă și nepericuloasă către formula de conducere a statului, adaptată conjuncturii noi care ia trebuie să se adapteze țara.-

Am reținut două fapte secundare petrecute în totul dialogului memorabil din noaptea de 2/3 septembrie, dar care merită să fie menționate aici pentru că, ilustrînd destul de bine atmosfera în care aceasta a decurs spre mijlocul și mai ales către sfîrșitul lui, contribuie la desmințirea versiunii false, ce s-a răspîndit atunci și mai circulează și azi, cum că Antonescu ar fi fost tot timpul de o violență ne mai pomenită cu Carol și că rezultatul primei lor întîlniri din răstimpul crizei a fost cu totul negativ.-

Ori, singurul incident mai penibil din toată întrevederea lor și în care Generalul s-a manifestat în mod brutal dar nici atunci față de Rege, ci adresându-se direct d-lui URDAREANU, a fost când acesta - folosindu-se abil de prilejul favorabil ce i se oferea prin cererea de a aduce personal documentele pomenite mai înainte - a încercat să intre în conversația dusă pe tema lor, înodându-i firul cu acel a explicației sale anterioare, cam zgomotoase, cu ANTONESCU, pentru a putea astfel participa la convorbire; stratagemă față de care acesta din urmă a reactionat fulgerător, strigându-i "Piei din fața mea, nemernicule....!" și apoi mai potolit - "E inutil să cauți a mă convinge că ești nevinovat: cu d-ta și acoliții d-tale s-a terminat!" (1).-

Pe urmă, după mai multe ceasuri de discuții, înodă destul de aprinse, când - amândoi simțind nevoia de a se recreia - Carol l-a dus pe Antonescu în apartamentul său din Palat și s-au regăsit acolo în "biroul de lucru" unde-i aștepta regalul supelu obișnuit de după miezul nopții, pe care generalul (altfel un om extrem de sobru), care nu prea fuma, ținea regim și nu bea niciodată mult din puținel băuturi ce-i priau) nu l-a putut refuza întrucît nu apucase să cîneze cînd agenții dădură peste el și mai găsea aici, ca prin minune, tot ce știa bine Carol că-i plăcea, s-a rupt ghișa între ei și au stîns atunci acea notă mai intimă ce le-a înlesnit puțința de a ajunge apoi la un proiect compus pentru formația guvernului și de soluție posibilă pentru celelalte cereri ale opoziției, pe care Antonescu urma să-l susțină față de coechipierii lui și care în opinia sa, avea șanse bune de a primi și asentimentul cel puțin, al domnilor Maniu și Brătianu.(2).-

(1). Văzînd că Regele nu intervine în apărarea lui, ci-l face dimpotrivă somnul de a se retrage, URDAREANU s-a înclinat în chipul reverenței de plecare, informîndu-l unde va fi găsit la telefon și a pornit la epurarea hîrtilor sale de la Palat și de acasă și apoi d-na Iupescu, în mod prea bădător la ochi, stîrnind așa în rîndurile camerei impresia că și M.S. se pregătește de plecare, ceea ce dealtfel nu a întîrziat

să urmeze la relativ scurt interval, dar acum a alarmat cercurile carliste prea devreme, creând în consecință o atmosferă de panică care a contribuit la demoralizarea Suveranului.-

(2). Tot după masa aceea, s-au înțeles și privitor la soarta "nenorocitului de Urdăreanu" Antonescu fiind subit de acord să-i satisfacă dorința de a-i încredința conducerea unei legății în America Latină, dar nu dintre acele din grupul A.B.C.-

Nu pot să-mi amintesc din spănunțele proiectului, cele în legătură cu modificarea Constituției și egalizarea diminuării prerogativelor regale și nici nu am aflat vreodată care sînt toate persoanele asupra cărora, cu mare greutate, au căzut de acord ca să ocupe ministerele pe care M.S. înțelegea să le "neutralizeze", în sensul de a și le asigura, în parte sau într-o anumită măsură, rezervându-le "lotului Antonescu".-

Stiu însă că, pentru soluționarea întregii probleme constituționale și legislative în spiritul indicat mai sus și asupra căreia generalul a ținut să arate că nu poate mai mult decît s-o recomande colegilor săi, au convenit ca o comisie de juriști - din care regele a cerut ca ISTRATE MICLESU și CONSTANTIN STOICESCU, să facă parte, iar ANTONESCU i-a propus pe ALEXANDRU OTULESCU și MIHAI ANTONESCU, cărora s-ar mai adăuga cei delegați de șefii opoziției - să elaboreze amendamentele de adus Constituției și legislației aferente, independent de rezolvarea "crizei de guvern".-

Stiu de asemenea că Suveranul cerea imperativ ca, în lotul mandatelor ce urma să revină generalului - pe lângă Internele, Apărarea Națională și Justiția (unde, dintre cei doi candidați propuși, Carol I-a preferat lui Ioă pe Otulescu să figureze, în locul Ministerului Comunicațiilor și al Inocărilor Publice pe care Antonescu intenționase să și-l rezerve, neapărat cel al Externelor (la care nici nu

reflectase), spunind că "fiind mult prea riscant să-l lase în mâinile lui Horia Sima" - generalul nu avea decât să-l țină personal, fie ca interdicat, pînă la găsirea unei persoane de încredere și potrivită situației (din corpul diplomatic sau din afară, dacă nici unul dintre virfurile acestuia "nu ar accepta să se sacrifice"), fie definitiv păstrîndu-l în ambele cazuri pe Gretzianu ca secretar general și că, în ceea ce privea distribuirea celorlalte departamente, insistă în a-i recomanda, pe de o parte, să nu cedeze legionarilor decât trei dintre următoarele "ministere inofensive" acel al Cultelor și Artelor, al Sănătății Publice, al Educației și al Propagandei Naționale, iar pe de altă parte, să uzeze de toată greutatea ce-i conferă preluarea răspunderii guvernului pentru ca finanțele, în orice caz și apoi sau Economia Națională sau Industria și Comerțul, să intre în lotul liberalilor.-

Stiu, în fine, că lupta mai grea și cea mai lărgă s-a dat pentru atribuirea posturilor "cheie", de conducere a Ministerului, Subsecretariatelor și chiar direcțiilor generale de la Interne, a Prefecturii Poliției Capitalei, etc. pe care - cu excepția SSI-ului, generalul le vroia toate "militarizate", adică ocupate de către cunoscuți de ai lui cunoscuți sau neapreciați de Carol, care la rîndul său, făcuse mai întîi obstrucție serioasă numirilor propuse la Ministerul de Război și cele trei subsecretariate ale acestuia, ca spre sfîrșit să ajungă la o contrapropunere transacțională, pe care cred că Antonescu a și acceptat-o, dacă nu integral, atunci în cea mai bună parte.-

Aci apare clar desvăluit acelu "calcul de subtilitate politică" de care am vorbit mai înainte și care nu-i greu de înțeles dacă se ține seama de concepțiile dictatoriale ale amîndurora, potrivit cărora, în orice stat totalitar, puterea e împărțită, mai mult sau mai puțin echilibrat, între două forțe, sau armate: oastea și poliția, sau

armata externă și cea internă.-

Ori, să le cedeze pe amândouă domnului Antonescu, dându-se deci total pe mâna lui, era să ceară, într-adevăr prea mult regelui Carol, în urma felului cum evoluaseră pînă atunci relațiile lor.-

Chiar dacă nu era de mult premeditată, soluția Antonescu, "în extremis" devenise acum o necesitate de neînlăturat. Dar nici fără o corecție garanție de securitate, Carol nu-i putea încredința puterea și garanția aceea a făcut obiectul unui țîg, în care ceea ce a oferit a fost mîna liberă în treburile armatei (unde știa precis că Antonescu va întâmpina rezistența majorității generalilor pe care "Coroana" și-i apropiase și era sigură că va putea oricînd conta, dacă s-ar pune armatei vreodată dilema de a trebui să aleagă între ordinul M.S. și cel al unui general răsvrătit), iar ceea ce cerea în schimb era păstrarea personalului său încercat din sectorul afacerilor interne, chiar dacă - pentru salvarea aparențelor față de opoziție - l-ar primeni ușor în partea sa mai compromisă în opinia publică, dar tot numai cu oameni verificați, aleși printre credincioșii săi.-

Acestea ar explica și întoarcerea lui Moruzov și faptul că despre detaliile acestei părți a chestiunilor dezbătute și numirilor disputate în noaptea aceea la Palat, după cîte știa Antonescu nu a lăsat niciodată să transpire vre-o indicație netă nici față de puținele persoane în care avea, pare-se totuși încrederea, afară de o vorbă sol-pată într-o clipă de agitație din prima zi a rebeliunii, prietenului său, generalului Sănătescu, care avea comanda forțelor de represiiune (vorbă ce poate fi interpretată în mai multe feluri) - "că a venit acum momentul să se achite de o datorie de onoare care-i apăsa greu pe conștiință, pentru masacrele pe care nu le-a împiedicat, deși trebuia să le preîntîmpine în urma promisiunii făcute de M.S. de a veghea ca oamii lui să nu pătinească pentru devotamentul lor" - și de mărturisirea făcută mult mai tîrziu d-lui Maniu, drept răspuns la acuzația d-zele mai sus menționată

că "acceptase din propunerile regelui numai ca epurarea internelor să fie operată în timp și în perfectă înțelegere cu acesta"; dar altfel a tăcut obitic chiar pus în situația de a fi bătut la început și acuzat la sfârșit de toți trei "montagnarsi" cu care pornise pe calea ascensiunii, că ar fi jucat concomitent pe fiecare împotriva celuilalt și pe toate tablourile, dovedindu-se încă din preajma și în decursul crizei, iar la putere și mai mult, un iscusit marevriș care nu s-a așfiit să folosească și arme nepermise în urmărirea principalului mobil în viață: satisfacerea ambițiilor sale personale, prea mari.-

Urmează două zile de intensă activitate "tranzacțională", întreținută între membrii "cuartetului" și de către dlor cu forurile lor respective la amănuntele căreia nu are rost a se opri decît în măsura în care ele pot lumina cauzele pentru care "prounerile generalului ANTONESCU", nu au întîlnit consimțămîntul opoziției.-

Dar, dintr-un început, trebuie subliniat că nu opunerea democraților a fost cauza esențială, nici decisivă a eșuării proiectului său.-

Dinu Brătianu - în casa căruia are loc întîlnirea programată în ajun, amînată însă cu două ore (din pricina oboselii generalului) așa că "pertractările" continuă mult după prînzul oferit d-lui nu-i face la prima vedere nici o obiecțiune, iar Maniu îl acceptă ca bază de discuție, dar cu stîtea rezerve, de fond și de formă, încît realizarea unei înțelegeri în trei, într-un răstimp nu prea îndelungat, pare deacum puțin probabilă.-

Astfel, d-sea încapățînează a menține în primul rînd condiția abrogării Constituției din 1938 și revenirii la cea din 1868 (cu amendamentele ei din 1923, fără acele din 1917), admitînd, ca o "mare concesie", doar suspendarea prîvizorie a acesteia din urmă, pe timp nedefinit, dar cu o mențiune de formulat în stil diplomatic, din care se poate subînțelege că această măsură excepțională se datorește situației anormale creiată de războiul general și cu o stipulație clară privitoare la facultatea partidelor politice legal recunoscute, de a-i pune termenul de-l vor socoti oportun, în

vederea alagerilor și redeschiderii parlamentului. În ce privește comisia de juristi, căreia-i contestă din capul locului orice rol prin care și-ar depăși calitatea de instrument pur tehnic consultativ, nu-i vede utilitatea decât la nevoie, până la înscăunarea noului guvern, care nu va putea accepta încălcarea sau limitarea drepturilor sale în domeniile legislativ de către un organ al cărui competență intra în atribuția Ministerului de Justiție, pe care d-sa, de altfel, nu l-ar fi cedat d-lui BRATIANU, dacă știa că acesta s-ar putea hotărî a-l lăsa "neutralizat de Coroană".-

Cum ANTONESCU încă nu fusese pus la curent cu pretenția blocului democrat asupra acestui departament, el s-a grăbit să-l ofere imediat d-lui BRATIANU, explicându-i că-l rezervase neutralizării numai ca să nu și-l poată disputa partidele și să ajungă eventual pe mina "extremiștilor" (x).-

În schimb, Maniu a fost cu totul de acord cu vederile Suveranului în soluționarea problemei gingașe a Departamentului Afacerilor Străine, mergând chiar mai departe decât acesta, întrucât propunea desființarea Ministerului Propagandei - pe care democrații nu-l puteau deține, iar legionarii nu trebuia să-l poată folosi ca organism emcurent Externelor, prin atașatii și consilierii culturali și de presă viriți pe la toate legațiile - și trecerea lui înapoi la Externe, ca simplă Direcție a Pressei și Propagandei Naționale, de unde de altfel și emanase, fiind astfel de asemenea neutralizat, și de mira pe bună dreptate, că nu-i venise în gând lui Carol această logică soluție ("poate pentru că el creiașe Ministerul și nu vroia să-și recunoască greșeala") și că era "deodată gata a-și oferi copilul dușmanilor săi de moarte".-

(x). Maniu nu i-a iertat ușor Generalului Antonescu nici această explicație cam gubredă a uneia din concesile făcute regelui, nici clarificarea de extremist, prin care sa simțit și el vizat.-

Tot de acord era că dl. Sima nu trebuie să primească decât cel mult Sănătatea, Cultele și Educația, având astfel același număr de mandate ca și el și dl. Brătianu, cu care are înțeles de mult ca liberalii să capete Finanțele și Industria iar Partidul său Economia, Agricultură, Munca și Ocrotirile Sociale și un al patrulea departament, la care însă renunța acum în favoarea generalului, împărtășindu-i părerea că, și așa, în curând Comunicațiile vor trebui militarizate, dar cerind în schimb, două subsecretariate de stat: unul al Cultelor (unde corelegionarii săi ardeleni au ținut totdeauna să aibă un om de încredere) și celălalt la Interne și anume acel al "Jandarmeriei", fiind "doar numai justa și legitima cerință celor mai numeroși și mai expuși anti-fasciști din țară că vegheze singuri la paza lor", acum când este invadată din ce în ce de gestapoistii Baronului von Killinger, care vor organiza și dirija pe tot cuprinsul ei coloana cincea.-

Pînă atunci ANTONESCU se felicitase deja la constatarea că proiectul său nu întâmpină obstacole de netrecut, deoarece nu atribuie chestiunilor juridice o mare importanță și observase că Brătianu părea mult mai puțin intransigent decât aliatul lui, pe care în consecință spera că amîndoi îl vor putea convinge pînă la urmă să accepte o soluție intermediară. Ultima pretenție a d-lui Maniu l-a făcut însă să-și desvîluie oarecum aranjamentul cu Carol, prin motivarea, insuficient de convingătoare și deci puțin suspectă, pentru auditorul său, a complexității problemei treburilor interne ce-l împiedica să acede la această dorință a țărăniștilor. Și cum, pe de o parte, din toată expunerea generalului, Maniu dibuise că acesta se făcea foarte să-l scoată pe Vodă, printr-o rapidă rezolvare a crizei de guvern, din impasul în care se afla, fără a exploata la maximum prilejul ce-l prezenta pentru a răsturna din temelie tot edificiul "odioasei" sale dictaturi (1), iar pe de altă parte, avea, pe baza informațiilor

(1). Când din însăși povestirea generalului a unora din amănuntele audienței, menită între altele a proba cu cîtă vehemență pledase și cîștigase înlăturarea camarilei - fără să ascundă la urmă nici oarece acceptare pentru îndreptarea d-lui Urdăreanu de la Palat, Maniu (care trăsese repede con-

oluzia că Antonescu s-a lăsat "dus de Carol și nu se jenase să-l scuze pe loc a fi capitulat pe punctele principale cerute de opoziție) a izbutit din nou în a-i reproșa mai ris-picat incoerența între atitudinea sa impetuoasă de la sosire și cea disproporționat de conciliantă de la sfârșitul întrevederii, când a consimțit prea ușor la mari concesii", acesta și-a apărut comportarea invocând numai motivul că l-a determinat să admită păstrarea lui Urdăreanu în serviciul statului, cu următoarele cuvinte: "Cum nu avem pe ce să-l condamnăm la închisoare și mă temeam că va continua să tragă sforile aici, m-am gândit să scăpăm de el cel mai sigur trimițându-l la mama dracului în Patagonia, unde putem și așa să-l destituim la prima intrigă.-"

primite între timp, motive serioase ca să se aștepte la lupte dîrze cu legionarii, în care prefera să se expună cît mai puțin, lăsîndu-l pe Antonescu să ducă tot greul lor și s-a retransat pe linia rezervelor principale asupra fondului propunerilor acestuia, refuzînd a se angaja în a adopta cu interlocutorii săi o atitudine comună, fixă, față de toată problema, înainte de a vedea cum ele vor fi primite de dl. Sima.-

Si, într-adevăr, la convorbirile generalului, cîin aceeaș seară, cu acesta se împotmoleau propunerile sale, în așa fel încît din proiectul inițial nu mai rămîne mult în picioare, formula lui fiind totalmente depășită. De cînd se întîlniseră ultima oară, aripile "puilului de vultur", dar și chiarele lui crescuseră atît de uimitor, încît acum revendicările legiunii întreceau de departe cele mai sumbre prevederi ce le făcuse vreodată cu ceilalți doi șefi de partide, asupra condițiilor în care s-ar putea pune problema colaborării cu aceasta.-

Nici nu încerc aici un lucru ce mi-ar fi cerut, aproape imposibil și anume, ca să restabilesc, cu oarecare sorți de a nu fi contrazis documentar, fazele succesive ale tratativelor acelea cu HORIA SIMA, în care ANTONESCU a păstrat - nu exclusiv, dar în majoră parte - rolul (la început mult mai ingrat decît la sfîrșit) de intermediar atît între Coroana și Legiunea, cît și între acesta și cei doi șefi democrați și în care pretențiile legionare au mers crescînd rapid, așa cum cred că sînt și relatate corect de general în cartea scrisă sub dictarea lui: "Pe marginea prăpastiei". Vreau doar să adaug la cele cunoscute un element

ce nu mi s-a părut că ar reieși din cartea sa, și anume: că ANTONESCU nu a fost dintre cei mulți surprinși de creșterea continuă a exigențelor d-lui SIMA, fiindcă a cunoscut chiar din convorbirea sus pomenită mai mult decât s-a înfăptuit din ele până la sfârșit și pentru că el e tocmai acela care a ajutat a le doza. Căci este chiar un fapt necontestat și de acei antonescieni care cunosc, în adevăr, istoria secretă a acelor zile, că legionarii au avut atunci o oarecare încredere în ANTONESCU, văzînd frumetea purtării și vorbirii lui (prin care semăna, în ochii lor, cu "grănice-rul" (x) alt general, care "s-a îndrăgostit de ei, s-a dat cu ei, a suferit cu ei la închisoare" și le-ar fi fost șef, de nu murea din cauza lor) și l-au luat cu ei în barcă, sperînd că-i va scoate, poate, mai lesne la malul visurilor lor.-

Astfel, încă din seara aceea, Sima lăsa cu mult în urmă "pe intransigentul domn președinte" pe tema răsturnării întregului bloc de clădiri statale, anunțînd proclamarea statului legionar în care, ca să mai subziste Coroana, urma să accepte reducerea prerogativelor sale la cele lăse-te de Duce-Regelui - Împărat italian și reclamînd suspen-darea Constituției Carol pînă la înlocuirea ei cu una foar-te asemănătoare celui mussoliniene, ce trebuia votată prin aclamații, de către o adunare constituantă compusă și ea după tipul fascist, plus toată gama decretelor - legi, regu-lamentelor lor de aplicare, deciziilor ministeriale și dis-pozițiilor complementare rezultînd firește din noua orîndui-re totalitară, corectată cu mici variante față de modelele ei axiste, ținînd seamă de specificul nostru național: cons-trucție în descrierea căreia nu este cazul a intra aci.-

(x). În așteptarea agreementului recent cerut pentru numirea sa ca plenipotențiar la București, Manfred von Killinger se afla de un timp în treabă pe teren, ținînd legătura între partidele surori, pe cînd FABRICIUS - care nu trebuia să plece pînă la "soluționarea problemei românești", în sen-sul dorit de Berlin și, dacă se va putea, potrivit tezei personale a Fuhrerului, care cerea capul Regelui Carol, pen-tru celebrele măsuri de represalii împotriva Gărzii de Fier, luate în toamna 1938, ca răspuns la ultimatul din Berchtesgaden de a-l aduce pe Codreanu la putere - lucru concomitent în cercurile Palatului, ale guvernului, cele po-litice de opoziție (și via Gerstenberg) chiar militare, pen-tru a rezolva problema trecerii României în total de partea Germaniei, fără să se riște o eventuală rezistență carlistă sau manistă, disperață din ultima oară, ce ar putea primejdui asigurarea producției noastre de petrol.-

Dar nu aceste părți ale programului legionar, aplicabile abia la o etapă mai îndepărtată și pe care nu le auzea acum pentru prima oară, l-au îngrijorat pe general, ci l-au speriat intențiile posesive mai apropiate și în special cele imediate ale legionarilor, căci, pentru epoca de tranzație scurtă pînă la așezarea temeliei noului regim, d-lor cereau ca în guvernul provizoriu - a cărui președinție erau și ei de acord să i-o ofere d-lui, legiunea să dețină nici mai mult, nici mai puțin decît toate ministerele cheie, începînd cu vice-președinția și afirșind cu Comunicațiile, și fiind dispuși doar să-i acorde generalului la Interne mărinimis acel subsecretariat ce-i suridea dl. Maniu, iar abia după 60 de ore de grele tratative - urmărite prea de aproape de către ambii miniștri ai Reichului la București (x), au renunțat la justiția și conducerea Departamentului Internelor, dar nu la subsecretariatul mai important al acestuia și păstrînd în schimbul acestor concesii, ceea ce au fost bine sfătuiți a nu abandona: Externele și Ministerul Propagandei.-

E instructiv de notat, în materie de tehnică pertractistă, că dl. SIMA în calitatea sa de vice-președinte "în spe", a știut să le ofere de la început colegilor săi democrați din opoziție - nu atât pentru a-i compromite, ci ca să pună cisma legionară în pragul porții întredeschise către domeniul puterii și să-și asigure acele ministere pe care le-a și obținut în guvernul de la 6 septembrie - opt din totalul de patrusprezece departamente (cu excluderea Președinției) și anume: cele trei economice liberalilor, iar restul (în care figurau și cele trei ce-i fuseseră oferite lui) țărăniștilor, din care dorea însă să rețină subsecretariatul, la Industrie și la Muncă.-

(x). În așteptarea agreementului recent cerut pentru numirea sa ca plenipotențiar la București, MANFRED von KILLINGER, se afla de un timp în treabă pe teren, ținînd legătura între partidele surori, pe cînd FABRICIUS - care nu trebuia să plece pînă la "soluționarea problemei românești", în sensul dorit de Berlin.-

Si nu mai puțin interesant de remarcant e faptul că aceștia au ținut să nu participe la formațiunea guvernamentală din 6 septembrie 1940, decât numai prin "împrumutarea unor specialiști tehnicieni ai ramurilor respective", tocmai pentru a nu-și compromite partidele, care, altfel, puteau fi acuzate, după înfringerea hitlerismului de către Puterile democratice, a fi colaborat la fascizarea României.-

Dar și mai important de reținut, din momentul politic la care am ajuns, este un alt fapt care, în vîltoarea evenimentelor de la sfîrșitul crizei și a celor ce i-au succedat pînă la rebeliune, a rămas nelămurit chiar pentru cei mai avizați observatori ai dedesubturilor "problemei românești" și ulterior trecut cu vederea de însăși ANTONESCU, și confidenții săi, iar sub tăcere de către intimitii legăției germane, astfel încît, la cunoștința mea, nu a mai fost relevat și consemnat nîcîieri.-

Fuhrerul nu impusese serviciilor sale lichidarea regimului carlist ca unică soluție de garanție pentru trecerea efectivă a României în lagărul nazist.-

Singura putere care s-ar fi putut opune acestei însemnate schimbări în detrimentul ei, a hărții militare a Europei, o acceptase - la înțelegerea lui Ribbentrop cu Molotov, în schimbul recunoașterii dreptului ei la anexiunea Basarabiei și Bucovinei de Nord, ca situație vremelnică, de amîinare a agresiunii germane inevitabilă pînă la urmă, numai ca să cîștige răgazul necesar punerii la punct a apărării patrimoniului sovietic. La încasarea anticipată, în iunie aceluiași an, a prețului neintervenției ei în sprijinul unei eventuale rezistențe române față de Reich, Carol capitulase fără condiții și Moscova - care apoi în preajma Dictatului de la Viena, cînd România, la aștitarea Angliei, mai putea să reziste, s-a ținut de cuvînt neintervenind - nu era să-și schimbe deodată poziția, pentru salvarea regimului aceluia care zdărniciise politica titulesciană tocmai de frica ajutorului sovietic și acum nici nu-l cerea și nici nu mai putea să reziste, după ce capitulase și la Viena, dar aici la făgăduiala, dacă nu cu condiția recuperării graniței răsăritene și cu speranța de a fi iertat pentru politica sa din 1938 ce-o abandona, întradevăr, în clipa în care a refuzat să apere petrolul de care putea să ațîrne, nu chiar soarta războiului, dar libertatea sau cucerirea Insulei.-

Her Hitler propusese în schimb, serviciilor externe ale Reichului răsturnarea regelui doar ca soluție preferabilă pentru obținerea mai rapidă și asigurarea integrării totale a României în sistemul politic și militar german, iar ca o condiție absolută numai în cazul în care Carol ar refuza colaborarea legionarilor și ocuparea țării de către Wehrmacht camuflată sub forma folosirii ei ca bază de atac al URSS și de apărare antiaeriană a regiunilor și instalațiilor petrolifere și a conductelor de petrol, cerându-le însă cu insistență în ambele cazuri ca această soluție extremă să nu fie bruscată dacă forțarea ei ar compara vre-un risc, oricât de neînsemnat pentru securitatea sondelor și rafinăriilor, ce nu făcea să fie luat acum când fiecare litru de țiței conta pentru mașina de război germană și când cucerirea României era virtualmente săvârșită și chiar convenția militară pentru intrarea unor divizii de blindate pe punctul de a se încheia, așa că orice zguduire internă prea puternică ar fi contrară intereselor superioare ale Reichului și trebuia evitată pentru moment.-

Ori aceste servicii înșele descoperiseră pare-se de mult experiența unui plan romino-britanic de sabotare a regiunii petrolifere din Prahova, de aplicat în cazul în care România s-ar afla în război cu Germania și când trupele inamice ar fi trecut Carpații în această regiune, plan după care distrugerile sondelor nu puteau fi reparate în cazul optim după 4-6 luni.-

Iar riscul reușitei acestui sau a vre-unui alt plan analog, mai recent și prin urmare perfecționat, ce l-ar comporta răsturnarea prin forță a dictaturii regelui, în ipoteza ce nu putea fi exclusă, că el nu va pleca fără să facă o demonstrație a fondului adevărat al politicii sale, de fidelitate față de vechii săi aliați, cu scopul de a se putea întoarce la victoria lor sau chiar după o pace de compromis, era considerat la Wilhelmstrasse ca fiind destul de mare ca să nu fie nici cum minimalizat. Si, în aceeași ordine de idei, misiunea militară - care, prin definiție nu împărtășea optimismul de la Reichkanzlei - nu scootea operațiunile de cucerire a României Militare deloc încheiate, ținând să sublinieze că, pentru cazul unui reviriment în politica de concesiuni dusă de România până atunci, cedările teritoriale nu-i slăbiseră potențialul de război, lăsând-o

cu o armată intactă, incomparabil superioară, mai bine instruită și mult mai bine înzestrată decât cea din 1916 și al cărei moral, în loc să fie scăzut, era dimpotrivă exacerbat în spirit de revanșă pentru umilințele suferite în timpul retragerilor din provinciile cedate.-

Pe de altă parte, atât FABRICIUS cât și Baronul von Gerstenberg - amândoi foarte tipici reprezentanți ai carierelor lor respective, ca și ai cercurilor reacționare ale vechii Germanii și pe deasupra, încurcați cu ote o frumusețe de cucoană "naționalistă din societatea pro-carlistă bucureșteană" - erau convinși că regele duce o politică pur oportunistă și pe termen scurt, fără preocupări pentru sfârșitul încă foarte îndepărtat al războiului (pe care d-lor îl prevedeau numai în chipul unei păci de compromis între Germania, desbărată de regimul și ideologia ei, și puterile anglo-saxone (x) care nu ar avea nici o altă posibilitate în fața pericolului comun sovietic, și credeau că și Carol vede lucrurile la fel), așa că nu împărtășeau teza partidului național socialist în problema internă românească, fiind de părere că preluarea puterii de către mișcarea legionară, lipsită de cadre și mai ales de experiență, încă insuficient de populară atât în masele largi ale populației, cât și în pătura mijlocie a funcționarilor civili și militari, care stau la baza aparatului de stat și a cadrelor armatei și în plus pătrunsă de idei anarhice cu privire la confiscarea bunurilor evreești (ce ar putea periclitiza producția industrială) ar desorganiza economia țării și ar constitui o frână în loc să fie un accelerator în punerea ei pe picioare de război și pregătirea armatei pentru invazia Rusiei: pe cînd o participare la guvernare mai mult simbolică și reprezentativă, a legionarilor, schimbarea coordonatelor politicii externe și reorganizarea tuturor sectoarelor activității Statului conform metodelor nemțești, în prepararea uriașei întreprinderi ce urma să fie ocuparea imensului spațiu ucrainean, ar fi măsuri ușor de obținut de la Carol și s-ar realiza mai lesne fără bulversarea orînduirii existente, care de bîm de rău, a adus ordine și disciplină în administrația publică, întrucît efectuate de el nu ar întîlni atîta opoziție în cercurile

(x). Statele Unite ale Americii nu erau în război, dar nimeni nu ignora în Germania atitudinea lor părtinitoare, ajutorul material ce-l dădeau de pe atunci Angliei și nu se îndoia de intervenția lor fățișă pînă la urmă.-

"antantiste" ale țării și totodată l-ar angrena în jocul politicei germane, pentru care nu ar mai prezenta nici un pericol atita vreme cît nu va fi personal amenințat.-

Concluziile lor făcuseră, natural, obiectul avizării continue a forurilor berlineze de avantajile acestei teze, astfel încît ramura partinică a serviciilor externe nu căpătase mîină liberă pentru a organiza anticipat orchestrarea demonstrațiilor menite să producă abdicarea, lucru ce însă nu s-a știut în cercurile politice romine.-

Dealtfel este cazul să evidențiem de pe acum faptul că despre dualismul din toată aparatul administrativ a Reichului, între vechile cadre și cele noi hitleriste, și mai cu seamă despre antagonismul foarte accentuat între armată și Partid, Reichswehr și S.A.-S.S., care se repercutau pînă la ultimele ramificații ale serviciilor de stat și chiar particulare, se știa atunci încă foarte puțin la noi în țară, înainte de epoca colaboraționistă ce se deschide abia după 6 sept. 1940 și nici românii nu avuseseră prilejul să citească rapoartele legației și consulatelor noastre din Germania și țările de sub ocupația ei, sau să călătorească, fără însă a fi trăit acolo, nu-i atribuiau acestui fenomen toată importanța ce i se cuvenea.-

Sîmă și acei legionari, care cunoșteau din legăturile lor mult mai vechi, mai directe și permanente, această situație erau desigur mai conștienți și ei de existența celor două teze, dar ceilalți oameni politici romini în cap cu șefii democrați și în orice caz, generalul ANTONESCU - care nu cunoștea din situația politică germană decît ceea ce a putut desprinde din raporturile sale foarte sporadice cu atașatii militari ai Reichului nu prea văzură la momentul oportun care era în zilele acelea, întîi de toate, jocul urmărit de Legația Germană, iar numai spre pararea acestuia, de către celelalte misiuni, în frunte cu cea britanică și rusă.-

În consecință, se înțelege cum s-a făcut că la primul său contact din seara de marți 3 sept. cu Sîmă și chiar în desbaterile furtunoase între cei trei șefi politici și generalul, din cursul zilei următoare, nici nu a venit vorba de

abdicare - de care deci și ANTONESCU a fost apoi complet surprins - deoarece nici legionarii nu erau încă inspirați să ia taurul de coarne, din moment ce reprezentanții Reichului în România și antenele lui din București, aveau misiunea doar de a urmări desfășurarea crizei de guvern și cel mult a pipăi terenul, înainte de a hotărî ce impuls trebuia să dea aliaților lor din țară, pentru soluționarea problemei în modul cel mai potrivit intereselor germane, așa cum le-am sintetizat în cele de mai sus.-

Dar dl. Sima a fost, în orice caz, destul de bine inspirat ca să rămână neclintit pe poziția luată și să insiste pe lângă generalul ANTONESCU ca să aducă cât mai neîntârziat la cunoștința regelui "cererile minimale" ale legiunii, căci, astfel, nici dl. Maniu nu s-a lăsat înduplecat să-și schimbe atitudinea acum, pentru a face "dintr-odată front comun cu M.S." - cum le reproșa cu indignare d-lor Brătianu și Antonescu, că vor să facă (x) așa că, în după amiaza de miercuri 4 sept., generalul nu a putut să mai amâne cererea de audiență, ce i-a fost acordată cu promptitudine.-

Carol nu a fost surprins peste măsură de raportul amănunțit al generalului, cu care s-a apucat să cîntărească posibilitățile sale de rezistență, îndată ce acesta îl disuadase a încerca din nou, cum a vrutmai întâi, să ocolească dificultatea, izolînd pe legionari prin captarea democraților și cel puțin a liberalilor, pentru "soluția lor", discutată în ajun, sau orice altă soluție, ce-l invita pe Maniu s-o propună și la care să și participe, luîndu-și partea sa de răspundere în guvern.-

Dar în acest examen al problemei, ANTONESCU a îngreunat în loc să ușureze situația suficient de penibilă a Regelui; fie pentru că se simțea prea angajat față de opoziție, pentru a se da, chiar numai aparent de partea lui, fie că

(x). Brătianu se alăturase apelului adresat de Antonescu lui Maniu, făcînd și el abstracție de resentimentele sale personale față de Carol dar s-a raliat apoi din nou opiniei aliațului său politic de a "sta pentru moment în expectativă".-

nu credea în ce-i spunea M.S., care îl asigura că FABRICIUS va renușa la nevoie într-o audiență - al convinge pe acesta că generalul ANTONESCU este o cheazășie suficientă pentru Reich: fie că tocmai nu vroia să-și submineze reputația bună la Berchtesgaden de general pro-legionar, compromițându-se deodată cu Carol și stricându-și astfel șansele de a juca un rol mai mare în viitor, fie că prevedea și posibilitatea sa, salvând regimul cu conivența nemților, să poată fi pe urmă șantajat de ei sau, mai probabil, înlocuit de Vodă, la prima ocazie cu unul dintre "generalii slugi" de ai lui; fie că-i era sinceră temerea că nu va fi posibilă nici o rezistență cu "aparatul putred" al regimului și că înlocuirea acestuia nu va putea fi efectuată la înțeleasă înainte de schimbarea guvernului, fie că, înăfîrșit, era de pe atunci, într-adevăr ferm hotărît - cum îl acuză mai totî carliștii - să se expună a lua toată răspunderea absolut singur, dar numai cu condiția și scopul de a juca apoi tot singur rolul, periculos dar foarte mare, pe care l-a jucat.-

Ce va fi fost în gîndul lui în tot decursul celei de a doua sale audiențe la Palat, din timpul crizei regale, nu s-ar ști nici dacă ar fi fost lăsat a-și scrie memoriile.-

Dar ceea ce știm că a răspuns la oferta disperată a Săveranului de a prelua conducerea unui guvern pur militar, înlocuind eventual treptat pe miniștrii în funcțiune - de concursul cărora Carol nu se îndoia - cu "generalii cu care să se poată înțelege" este "Pentru soluția asta e prea tîrziu orî încă devreme; acum trebuie să ne înțelegem cu legionarii și pentru aceasta rog pe Măria Ta să nu respingi cererea lor".-

Regele i-a cerut o zi de reflecție, fixîndu-i audiența de răspuns pe a doua zi chiar la aceeași oră, fără să-i ascundă deloc intenția sa de a se sfătui de acum cît mai discret cu oamenii săi de nădejde și cerîndu-i, la rîndul său de această dată, păstrarea secretului, absolut față de Sina, a celor discutate în audiență, iar mai relativ față de Brătianu și Maniu, cărora a ținut totuși ca Antonescu să le mai transmită "ultimul apel al Coroanei la Uniunea Națională de care nu trebuie să lipsească țara în clipa ei cea mai grea".-

Se pare că generalul s-ar fi exprimat cu oarecare ironie privitor la rezultatul consultărilor M.S. cu generalii

din guvern și comandanții marilor unități din regiunea Capitalei iar pentru a-i forța intrucitva mîna, i-a mai cerut să-l aducă pe Horia Sima la audiența de a doua zi, la care Carol - deja exasperat de insuccesul tuturor planurilor sale - i-a replicat: "Nu, încă nu!" Tablînd pe acest "încă nu" Antonescu a revenit la discuție, rugîndu-l pe Vodă să-l autorizeze a da lui Sima un răspuns provizoriu care să nu fie negativ și nici să nu anticipese asupra răspunsului definitiv: "Spune-i ce crezi că-l va calma mai bine, că tot mata ai să formezi guvernul și vei avea de furcă cu el, indiferent de hotărîrea mea".-

Există despre cele petrecute în intervalul între această audiență și plecarea Regelui atîtea versiuni contradictorii, pe care nu am reușit să le clarific, încît fac dinainte toate rezervele asupra exactității acelor pe care le voi menționa numai în treacăt, sau arăta ca fiind cele mai verosimile, după informație și judecata mea.-

Astfel, de pildă, se pretinde că, încă în noaptea aceea, după unii, iar după alții, în seara de joi 5 sept., adică la audiența fixată din ajun, FABRICIUS cu (sau fără) generalul von GERSTENBERG, au fost primiți în audiență colectivă, cu ANTONESCU, de CAROL, care le-ar fi expus pe larg, pompos și oratoric, dar mai ales mult prea prolix dîndu-și astfel tot jocul de față, pentru că era surexcitat, bătut și obosit - toate motivele pentru care satisfacerea "pretențiunilor exorbitante" ale legionarilor ar echivala cu o adevărată catastrofă pentru ordinea publică și bunul mers al treburilor statului și că el, personal, nu poate să subscrie la așa ceva. D-lor s-ar fi grăbit să-l liniștească pe Regele Romîniei și să-l asigure că vor depune toate diligențele ca să-l convingă pe Fuhrer de temeinicia celor comunicate lor de M.S.-

E inutil să mai insist asupra argumentelor pentru care o atare ipoteză explică de minune toată, așa de enigmatice precipitare a demnămintului crizei bine cunoscut. Dar la Palat și nicăierea nu s-a găsit nici o mărturie scrisă sau orală a unei audiențe oficiale sau vizite discrete a domnilor aceștia sau a vre-unui alt reprezentant sau personaj oficial german, la Suveran, în sept. 1940.-

Tot așa se afirmă că Regele nu ar fi acceptat soluția lui Horia Sima, dar totuși l-a primit împreună cu generalul Antonescu joi seară în audiență de prezentare, numai pentru a putea trata personal cu el, și că, cu acest prilej, Sima

a venit cu noi pretenții excesive, de care Carol nici nu ar fi fost informat de Antonescu, care acum cerea și el să fie neapărat acceptate, iar la refuzul categoric al M.S. de a le primi, amândoi ar fi ținut un limbaj foarte violent și amenințător pentru persoana sa. Sîmă chiar unul atît de arogant și obraznic încît, rupînd așadar puntea oricărei posibilități de ulterioară înțelegere cu Suveranul, acesta i-ar fi concediat, spre a-l primi totuși din nou în cursul nopții pe Antonescu, care l-ar fi determinat să abdice și să plece - în condițiunile în care lucrurile s-au și petrecut - sub amenințarea cu revolta ce începuse prin mișcările de stradă în jurul Palatului, asupra căruia legionarii au și tras.-

Iar în privința contactelor Regelui cu partizanii săi în ultimele 36 de ore s-au acreditat două afirmații care se bat cap în cap ; carliștii susținînd că Regele a comis tocmai acea greșală de a se lăsa complet izolat de către Antonescu și de a nu se fi consultat nici cu guvernul, nici cu șefii armatei, la care a renunțat să apeleze la ora H, din motive misterioase de neînțeles, chemînd la sfat numai cîteva persoane timorate și necalificate să-și dea avizul în chestiuni ce depășeau cu mult capacitatea și competența lor, în loc să însărcineze cu rezolvarea crizei pe unul dintre generalii săi de ispravă, care nu așteptau decît un cuvînt al Suveranului, pentru a-l pune la punct pe Antonescu și pe toți legionarii lui; pe cînd anti-carliștii explică finalul vertiginos al crizei prin faptul că, și în această ultimă ocazie de a-și manifesta capacitatea de conducător și diplomat, Carol a manevrat greșit neașteptînd pe loc primele cereri ale opoziției, prin care scăpa de răspundere și-l punea pe Antonescu în situația de a se descurca singur cu legionarii, fără să mai alarmeze, cu totul inutil, pe observatorii străini cu forfoteala zgomotoasă, prea aparentă, a reluării consultărilor ce au ținut aproape toată noaptea de miercuri spre joi la Palat și care, după răspunsul în doi peri transmis lui Sîmă și Antonescu - care, în felul cum a știut să se schite de această misiune diplomatică, nu și-a valorificat din plin talentele de manevrier abil în interesul M.S., au fost corect interpretate de Legatia Germană ca o ultimă încercare de pregătire a unei soluții neconforme cu instrucțiunile ei.-

De fapt, aici ca și în majoritatea lucrurilor și cazurilor adevărul pare să fie mai la mijloc între extremele

- Din primele sale contacte din noaptea de 4/5 sept. cu cei care dețineau în ultimul său guvern posturile cheie și care, în realitate, nu fuseseră prea bine aleși pentru vremurile rele ce amenințau de mult țara și regimul depotatului ei, iar de la începutul verii păreau din ce în ce mai iminente și promiteau să fie furtunoase, Carol s-a convins că - așa cum prevăzuse generalul - nu prea avea la îndemână pe cine să se poată bizi în cazul unor complicații mai serioase ce trebuia fatal să se ivească în cursul unei crize mai acute și prelungi.-

În plus, un comandant de mare unitate, căutat la telefon, nu a putut fi găsit, fiind totuși plecat "în inspecție", iar altul mai mic, dar mai din apropierea Palatului, nu a fost în măsură a răspunde la apel, deoarece căzuse subit, la pat, "cu o boală grea", ca din întâmplare. (1). Și ceea ce l-a enervat de asemenea mult - precum atestă unii dintre aceia care au stat în preajma lui în seara aceea - a fost prima și cea mai blândă din cele două manifestări legionare: desigur întâmplător, în urma suspiciunilor trezite de rezultatul nesatisfăcător al audienței Generalului și de afluența automobilelor ministeriale și militare în curtea Palatului, pîlcuri de tineri, cărora nu le lipsea decât cămașa verde pentru a fi recunoscuți ca legionari și care începuseră deja în ultimele seri să se adune prin centrul Bucureștilor, odată ce aveau acum și instrucțiuni în sensul tatonărilor de care am vorbit, au început să se agite și să "demonstreze fără a întârzi, pentru întâia oară după atîția ani, obținută rezistență polițienească (2) așa că, spre înopțate, au făcut o manifestație destul de masivă și impunătoare prin faptul că părea - așa cum era în parte - spontană, în Piața Palatului, cîntînd și strigînd lozinci, dar însă cu caracter pașnic. Și pentru cei de pe stradă, pe care demonstrația nu i-a speriat, a fost tătușul primul semn prevestitor al unor timpuri noi la care cei mai mulți se așteptau cu îngrîjorare; dar pentru Carol, care sub influența sperietoarelor lui Morusov ajunsese prea impresionat de psihonă în care trăiesc toți cei din virful piramidei, spectacolul acesta s-a răsfrit mai mult decît celelalte insuccese ale zilei asupra hotărîrii sale de la sfîrșitul nopții: de a cădea la învoială cu legionarii.

(1). Într-o noapte efectiv nuanșată și funcția precisă ale acestora, pe care altfel nu s-aș putea să le citim.-

(2). În lipsa lui Morusov, Urdăreanu fusese bombardat cu întrebări din partea conducătorilor Departamentului Internelelor cu privire la atitudinea ce trebuia luată de aparatul represiv al

statului în caz de mișcări de stradă ale legionarilor. Ne mai îndrăgînind a lua hotărîri personale, acesta a cerut directive de la M.S., care s-a grăbit, și în această direcție a da "Înaltul Ordin" de a nu interveni față de ei decît în limita extremă și chiar atunci numai defensiv, ceea ce le-a dat impresia justă a unui indiciu de slăbiciune a poziției guvernului.-

Dar și în ultime etape a retragerilor sale neîncredute, spectatorul de după geamurile biroului regal, înspăimîntat la văzul tineretului înflăcărat de dorul răzbunării pentru ceea ce le făcuse camarazilor care zăceau sub planșa de beton de la Jilava și celor foarte mulți care aveau să iese acum toți laolaltă regi de miserie și de ură, din legături și închisori, acționat sub imperiul fricii de presimțiri nefaste, de conștiința vinovăției pentru crimele săvîrșite (dar fără remușcări); pripit, nervos, necugetat și mai ales nesigur - cum joacă jucătorii proști în plină fază de ghinion - descoperindu-și, nu cărțile ce le erau deja cunoscute adversarilor lui, ci înesăși lipsa de încredere în felul cum juca. (3).-

Antonescu este chemat joi dimineață la Palat unde monarhul, puhav și fleșcăit de nesomn, îl primește în salonașul de la Casa Nouă, în care va fi arestat în ziua de miercuri 23 August 1944, pentru a-i spune că, înainte de a se culca spre a se odihni puțin, a ținut să-l anunțe că poate să-l comunice de la SIMA răspunsul său afirmativ, ca să nu se mai târîgînească degeaba formarea guvernului și că-i așteaptă pe amîndoi, la orele 3 în loc de 6 după masă, pentru a cunoaște și discuta cu ei compoziția lui, întrucît s-a convins și el că "starea de spirit generală nu-i de natură a permite prelungirea crizei cu creșterea tensiunii ce ar rezulta din ea". Era atît de extenuat de încordarea suportată și descurajat de desamăgirile suferite în cursul nopții, încît a evitat să mai atingă subiectul cauzelor schimbății bruște a hotărîrii sale, limitîndu-se a recunoaște că s-a "încornjarat cu oameni slabi" iar generalul a avut, de această dată, delicetețea a nu mai insista pe această temă a trecutului, trecînd la relatarea montărilor din tabăra opoziției, pe care Regele îl invitase a i le da. Abia a vrut să mai asculte pînă la sfîrșit ce-i expunea acesta în legătură cu răspunsul negativ al democraților - a căror argumentație, în favoarea abținerii lor de a contribui cu membrii activi politici ai partidelor respective la formația guvernamentală, i-a

(3). Aștit din Casa Militară a M.S., în care și ANTONESCU și legionarii aveau pe un "simpatizant", oit și din cabinetele de-

partamentelor ale căror responsabili au fost consultați în 4/5 sept. cabinete ministeriale tiosite de secretărași și "șefi" recrutați printre tinerele lichele ale regimului, s-au scurs crîmpele de informații despre "situația catastrofală a Regelui" și "atmosfera de panică de la Palat", ce au fost, firește înregistrate cu folos de către partida extremistă a Legației Germane, în sensul soluției preferate de Hitler.-

Principiul întâi o ultimă răbufnire de ilaritate: "Vor ca eu să mă compromit în locul lor!" iar apoi remarcă pesimistă: "Poate că a' dreptate: e mai ușor în viață să te abții, dar nici nu faci nimic așa?" - fiind de acum doar interesat a ști cît mai urgent cine sînt candidații legionari la posturile nevralgice. Dar, despre aceștia, ANTONESCU nu știa încă nimic, deoarece sistaseră tratativele lor în așteptarea răspunsului regal. "Părea - cum generalul l-a descris lui Ioă la plecare - a vrea acum să i se aducă repede pilula de înghițit".-

Dar, între timp, nemții schimbaseră pilula cu una mare, prea greu de înghițit ca bolnavul să nu prefere a risca moartea lentă, renunțînd la tratament și abandonînd pe doctori, decît să se sufocă cu ea în gît. În timp ce Carol dormea un somn greu și neodihnitor, fiindcă înghițise prea multe alte pilule mici ca să-și calmeze nervii, Sina trecuse la ofensiva generală pentru obținerea treptată, în cursul zilei, a majorității celorlalte puncte ale programului legionar ce deosebesc soluția cererilor minimale de situație constituțională pe care se va întemeia regimul dictaturii din 6 sept. și față decare Antonescu a capitalat surprinzător de lute, punînd în cele trei audiențe individuale ce au urmat celei colective de la orele 15, în care Sina s-a purtat foarte corect, dar tot atît de rece, dur și imperativ de fiecare dată pe Regele în fața faptului implinit și încercînd să-l entreneze pînă la fundul prăpastiei, unde acesta însă a refuzat să-l mai urmeze: fie de frica unei curse ce i s-ar întinde pentru a-l dezarma complet, fie pentru că nu înțelegea nici el să se compromită iremediabil față de Puterile democratice, de victoria finală a căroră nu se îndoia.-

Dacă nu pierdem din vedere faptul că Suveranul a fost, chiar dacă nu abandonat, totuși, în adevăr, absolut singur, lipsit (ce-i drept mai mult din vina lui, dar, cum reiese din tot ce precede și din egoismul sau lașitatea altora), de orice sfetnic dezinteresat, leal, deștept și curajos, în preajma sa la ora aceea - cu excepția lui ANTONESCU, în care însă nu putea avea încredere totală - și dacă la aceasta mai adăugăm și

factorul psihologic ce l-a constituit, pentru natura sa impresionabilă acompaniamentul bine orchestrat al piesei jucate de Horia Sima, nu-l putem judeca prea aspru pe ultimul monarh auto-crat de rasă albă, pentru că - poate - considerentul securității dar și acel al celei mai intime probleme personale au precumpănit asupra celui de ordine politică internațională, în hotărîrea sa finală.-

"Căci istoria judecă pe personagiile ei, nici după intențiile și nici după mobilele, ci numai după faptele lor și Carol se înscrie în ea și cu acela de a nu fi acceptat condițiile - incompatibile cu suveranitatea Statului și a sa, de cap al acestuia și de simbol al ei - de alianță oferite României de cel de al III-lea Reich, prin armare, de a nu fi colaborat cu Puterile fasciste agresoare"-a fost părerea Baronului de Reutersward, Ministrul Suediei, care era convins că Regele nu a fost "debarcat" ci a plecat de bună voie. Iar reprezentantul Elveției, dl. Rene de Weck, a adăugat: "Independent de orice considerațiuni, de caracter personal sau ideologic, e imposibil de negat că abia la plecarea sa (a lui Carol), Hitler și-a putut arboră crucea încîrligată pe Palatul, nu din Calea, dar din Piața Victoriei". (1).-

În schimb, colonelul Beck, profund desgustat de această întorsătură a evenimentelor și mai ales se bucura de opoziției pro-aliat de plecarea aceluia pe care Hitler îl socotea dușmanul nr.1 din România, a tras alte concluzii asupra cauzelor desmodămîntului oricînd: "Avea în mîină o singură carte de joc, asul de pică - petrolul - pe care l-a tot ținut ca să ia ultima levată și să încerce a mai cîștiga partida care pentru el conta tocmai în a nu pleca și i-a lăsat pînă la urmă pe adversarii lui să-l taie; o performanță unică în istoria diplomației germane, dar care i-a reușit numai pentru că aproape unanimitatea opiniei publice din această țară și în orice caz a reprezentanților ei politici, a preferat soluția germană celei britanice, "să-și riște mai degrabă viitorul, decît să-și sacrifice prezentul".-

Dealtfel, nu numai în corpul diplomatic, dar și în cercurile politice românești din capitală, care se făceau cu reputația de a fi bine informate, părerile erau împărțite cu privire la alternativa între facultatea sau obligația abdicării. Unele amănunte despre ultimele acte ale lui Carol înainte și după abdicarea și plecarea sa, precum și cîteva informații

(1). Cred că am reprodus aproape textual o "notă informativă" a SSI redând acest pasaj din convorbirile lui Beck cu alți refugiați polonezi sau cu diplomații străini cu care mai avea atunci contacte.-

ulterioare în legătură cu condiția principală legionară, necunoscute lor, vor lămuri mai bine atât termenii alternativi, cât și celelalte aspecte ale vederilor citate sus, pe care le-am ales dintr-o sumedenie pentru valoarea lor.-

Astfel, avem în primul rând toate motivele să credem mărturia anturajului său, că datorită atmosferei mult mai înălcătoare decât în ajun, când deja îl scosese din sărite prime, inofensivă, manifestare legionară, psihoza Suveranului și-a impregnat adînc ghiarele terorii, în atele și gesturile sale din penultima zi și mai ales din ultimele 12 ore de domnie și de ședere a sa în țară. Intr-adevăr, schimbarea la față a Bucureștilor, din capitală veselă și primitoare a victorioasei Romîni Mari - unde, din toate țările diplomații necăsătoriti sau cu neveste veștejite se întrecuau ca să ajungă - în metropolă sumbră și posacă, în care mai auzai doar imnele mortificării, se produce în toată agitației din miezul zilei de joi 5 septembrie. De prin Smărdani și din Lipscani, Dudești și Văcărești se răspîndiseră încă din faptul zilei canalizate spre Palat prin grija "Magdei Lupescu" al cărei domiciliu scump din Parcul Filănescu primise încă de aseară, o întărire în plus, la peza lui cea mai ermetică din țară - neîntreprupte zvonuri de groază și de jalea ce-i aștepta pe cei ce-și închideau deja vitrinele și buticile la apariția, ca din pămînt, de pe la mahalalele necomerciale, a unei gloate de indivizi vînjoși, sburdiți, cu fețe supte, conduși pe semne de cite un tînăr zvelt, mai spălăcit, purtînd cămașa verde. Dar parcă și ceilalți bucureșteni, cu nasul lor fin de copoi ce simte imediat unde bate vîntul și cu darul lor de mimetism, poate unic în lume, arătau astăzi adaptați noului curs al vremii. Firește că puțini știau sau bănuiau ceva despre drama de la Palat, dar văzînd că, de dimineață, tinerii cu părul vilvoi, în frunte cu studenții, se îndreaptă într-acolo, tot natal s-a lăsat încetul după ei, mișcîndu-se spre centru, unde către amiază s-a adunat și a rămas apoi, pînă la căderea nopții, o mulțime, cum nu se mai văzuse în oraș de ani de zile. Eu însumi am avut, cum am mai spus, prilejul de a vedea o dată de tîcîit a fost Piața Palatului în după-masa și în seara zilei și să admir calmul, tactul și pricepera cu care poliția carlistă a știut să facă față, peste tot grelelor încercări la care a fost

supusă și care par să se fi soldat fără cauzalități pe tot cuprinsul capitalei în toată ziua aceea. Când una din mașinile cu plăci "S.R." (Serviciul Regal)-ce au stat tot timpul crizei la dispoziția generalului cu ANTONESCU la dreapta lui HORIA SIMA, amândoi în uniformă (SIMA inaugurând așa portul legal al ținutei legionare), venind dinspre Piața Victoriei pe Calea Victoriei, a ajuns la 3 fără 5 între hotelurile Splendid și Athene Pallace, i-a trebuit acele câteva minute, cu care a întârziat celebra lor audiență, ca să parcurgă ultima sută de metri până la poarta de intrare în curtea Palatului, cu toată pregătirea cordoanelor de poliție pentru a ține căile de acces ale acestuia deschise; iar când, după vre-o două ore, cit a durat audiența (în care Sima a pus o singură condiție pe care Carol nu a putut-o accepta), automobilul mult așteptat de publicul foarte sport, cu o majoritate verde, care l-a aclamat pe eroul zilei în stilul de la Nuremberg a pornit ca să iasă pe poarta cealaltă, a pierdut mai multe minute lungi pentru a străbate Piața în Palatul ei și alte neci mai scurte până în str. Sfintilor unde o aștepta cu nerăbdare perechea democratică pe cea fascistă.-

Printre noile pretenții legionare, de care generalul nu i-ar fi vorbit în nici una din cele trei audiențe anterioare și care erau stit de "exorbitante" încât Suveranul le-a respins cu indignare, trei au fost cele "excesive", care pentru Carol, personal, se reduceau la una singură, dar aceea cu totul neacceptabilă, fiindcă i se părea un trident din care una dinte îl rănca drept în inimă: renunțarea la ultimele prerogative importante; legiferarea persecuției evreilor și, în consecință, obligația dispariției Doamnei "Elena Lupescu" din alcovul regal.-

Iată, în fine, cheia enigmei ce constă în condiția "cu adevărat catastrofală" pentru monarh și care era necunoscută cercurilor diplomatice și politice din capitală - cu toate că și ea fusese ventilată ca probabilă și făcuse chiar obiectul unor plăm-vrăgești de saloane, cluburi și cafenele, ce însă nu au fost luate în serios, pentru că ea nu părea să aibă girul personagiilor oficiale sau în măsură a cunoaște dedesubturile crizei, care au ținut totuși să păstreze o foarte îndăbilă și explicabilă discreție într-o chestiune care dăduse și așa prilej prea multor critici ce nu făceau decât să aducă apa la moara extremiștilor, în special de stînga - cheia care închide alternativa menționată mai sus, într-o înțelegere implicită și cauza principală (dacă nu chiar exclusivă) și modalitatea perfectă (pentru că cea mai expeditivă) pentru determinarea regelui de a renunța la Tron; căci, de fapt, nici măcar la sfârșit

abdicarea și plecarea sa nu i-au fost impuse direct și formal, ci doar supuse alegerii sale, exact ca în cazul în fața căruia a fost pus Eduard al VI-lea, precedent care, desigur, a și fost invocat de Sina, dar nu-i fusese sugerat de Manfred von Killinger, ci de Iuliu Maniu.-

Cînd acesta din urmă mai agitase chestiunea, în timpul crizei regale britanice din 1937, Carol i-a răspuns prin Constituția din primăvara 1938, care anihila putința opoziției de a ridica problema în parlament.-

Iată, de asemenea, de ce Maniu ținea acum morțiș la abrogarea acelei Constituții și pentru ce Carol se agăța de ea, pentru păstrarea principalelor prerogative regale, ca de ultimul colac de salvare.-

Opțiunea între Tronul și iubita sa - pentru a doua oară - fi rămînea liberă, dar însăși pretențiunea cuasi imperativă de a opta era o condiție ilegală, o revendicare revoluționară ce nu i se putea impune, decît printr-un act de forță, stîta vreme cît nu renunța la drepturile sale. Iar acest act de forță a început să se schițeze prin demonstrația ostilă din seara de 5 sept. improvizată la înțeleasă - deoarece Antonescu îi dăduse a înțelege lui Sina că M.S. a pornit pe panta concesiunilor și că deci nu va fi nevoie să se forțeze mina - dar care totuși a produs efectul așteptat, cu toate că Palatul era perfect informat de raportul cu totul disproporționat între forțele legiunii (al cărei armament era aproape inexistent la momentul acela) și cele de care dispunea capul statului, înoc în deplină posesiune a tuturor atribuțiilor sale.-

Dar aici nu avem nici un motiv să nu dăm mai multă crezare versiunii Antonescu, despre ultimele sale tratative cu Regele, decît curtenilor acestuia - "mult mai speriați decît stăpînul lor", - cu stîit mai mult cu cît este lucru știut că generalul nu avea nici un interes să-l laude ulterior pe Carol și că nici nu-i stătea în caracter să-i vorbească de bine pe membrii dinastiei noastre. Ori, Antonescu a povestit cercului său familial (din care făcea parte și omonimul său Mihai Antonescu, deși nu erau rude, dar care i-a fost cel mai intim și de încredere consilier juridic și politic și înainte de criză și în timpul ei ca și ulterior, și dela care le-am auzit, parțial și rezumate, mult mai tîrziu cam următoarele:

"A fost greșala mea, întîi, să accept a comunica verbal Palatului cererile minimale ale lui Sina, în loc să-l fi avut la mină cu ele scrise și semnate, iar apoi, că am propus a-l aduce la Curte, fără să fi ajuns cu el la un acord, în doi - dacă nu se putea în patru - scris și semnat, din nou, asupra compoziției guvernului

și programului maximal al acestuia și, înșiruit de a fi crezut și eu, ca M.S. să împreună îl vom aduce la rațiune mai ușor. Poate că, astfel, se evita aforismul continuu a Legăției Germane, care a profitat de lipsa noastră de coeziune și nu se ajungea la întâlnirea prematură a Regelui cu Sima, care a stricat lucrurile și mai rău.

Trebuie să remarc aici că dl. Mihai Antonescu nu a putut sau nu a vrut să-mi lămurească niciodată acea "sforărie", nici altele, ulterioare asemănătoare, în care - nu mai rețin de ce - am rămas cu impresia că și el a fost amestecat, din partea Generalului și nici să-mi descrie, amănunțit, ce știa desigur despre audiența colectivă, vrând să cunoască dimpotrivă ce aflasem eu despre ea la Palat, ceea ce mi-a întărit părerea că Antonesciii nu ignorau intenția opoziției de a cere - dar nu atunci - și plecarea din țară a d-nei Lupescu, chestiune ce, de altfel, o mai ridicase Generalul și care contribuise în bună parte la exilarea lui.

Despre acea audiență am aflat, prin umare, numai că "am fost primiți în sala de consiliu - (recte Biroul Regal) - de Rege, în uniformă de amiral, care s-a așezat după biroul mare, poartându-mă a lua loc la dreapta, iar pe Sima la stînga sa și spunîndu-mi să-l ascultăm întâi pe dl. Sima, pe care l-a invitat foarte amabil să expună tot ce are de spus, cât mai concis, ca să se poată trece în aceeași audiență la stabilirea listei guvernului (x). A început, Sima a vorbit destul de reținut și bine, limpede, scurt și precis, în stilul și cu vocabularul legionar, și nu a fost întrerupt de Vodă sau de mine decât pentru a lămuri unele puncte și mai clar. Dar cînd a stîns chestiunile spinoase, M.S. nu l-a mai putut asculta fără să-l întrerupă, așa că au ajuns la o polemică în care Sima nu găsea alte argumente în afară de tezele arhicunoscute ale propagandei germane pe care Regele le-a dăruit cu ușurință, arătînd că trebuie reținut din ele ce potrivit și aplicabil nu Germaniei ci Romîniei. Prestanța, cultura și mintea superioară a lui Carol - ce nu i le putem nega - în loc să-l moale, l-au întărit pe Sima, în care vorbea acum profesorul de liceu care vrea să-și dea seară de universitar, dînd lecții de morală studenților de anul trei. Și de aici discuția s-a transformat într-un conflict în care de o parte și de cealaltă s-au spus lucruri prea grele ca eu să-l mai fi putut aplana și cum Carol mersese prea departe în acuzațiile sale, am fost silit să iau partea lui Sima, fără

(x). Se poate deduce că Regele își revenise în fire și a vrut să-l impresioneze tinînd audiența tocmai într-o încăpere ale căror ferestre dau direct pe Piața Palatului, tîcșită de mulțimea al cărei șopot se audea. //

de care criza nu se putea soluționa. (xx).

(xx). Această explicație pare să cuprindă un element de scuză, deci pur contrarie de dovadă a faptului că Generalul l-a supralicitat pe Sina în violențe verbale care pot să fi conținut și un substrat de amenințare, foarte caracteristic tuturor manifestărilor de această natură ale lui Ion Antonescu.-

Nu mai Horia Sina ar mai putea lămurii istoria în privința felului cum s-a terminat audiența, întrucât generalul a declarat aproape public că Regele întorcându-le spatele, d-lor s-au retras pe când Ion mi-a explicat că Regele, care se ridicase în cursul schimbului de acuzații, obligându-i deci și pe ei a se ridica, s-a dus la fereastră ca să privească publicul din piață, așa că Sina a dat să plece, iar Generalul, nereușind a-l opri și nevrind să-l lase să plece singur, a plecat după el iar Marele Voevod nu a mai apucat să afle de la tatăl său decât că acesta era mai supărat pe Antonescu decât pe Sina, acuzându-l de a-l fi "lăsat" lucru pe care, evident, nu eram să-l desvăluim Antoneștilor, fiindu-mă că Regele Mihai nu știa nimic despre nici una din audiențele Generalului.-

Cit despre ultimele trei, Ministrul de Justiție al guvernului, format în chiar după amiaza aceea încerca să-mi dovedească - deoarece făceam funcțiune de Mareșal al Curții când mi-a împărtășit aceste confidențe - că d-sa nu a fost (cum știa toată lumea că fusese) instigatorul de bază al "Conducătorului Statului", în devenire, la precipitarea, ci doar la canalizarea în interesul monarhiei și al dinastiei, a elanului revoluționar care a produs abdicarea și răsturnarea regimului și că acesta (care mi-a argumentat exact aceeași teză în timpul crizei monarhice din primăvara 1943) a salvat Coroana, accelerând desnodământul "conservator" al crizei cu prețiosul concurs al d-lui Brătianu, împotriva tendințelor comune ale d-lor Maniu și Sina de a o prelungi și adînci, spre a se folosi de prilejul favorabil ce li se oferea atunci pentru a se desbăra de monarhie.-

Cu totul diferite erau însă tezele susținute de amindoi Antoneștii față de anti-monarhiștii stît din țară orișîi din tabăra nazistă aliată regimului lor, dar, în măsura în care acestea aveau să ajungă la urechile noului Suveran, erau fie negate categoric, fie motivate de ei față de el, ca și campania de presă deșănțată contra regimului camariliei și chiar persoanei fostului Rege, precum și rezoluțiile prea drastice ale conducătorului statului, puse pe rapoartele verificării bunurilor acestuia -

atitea acte ce subminau considerabil prestigiul Coroanei în opinia publică - drept tactică politică temporară, menită a consolida pe lângă Hitler poziția lor concurentă celei a legionarilor, care dețineau Ministerul Propagandei, oficina acestei campanii ce a și încetat brusc după rebeliune, când acel departament a fost preluat de Mihai Antonescu.-

Si dat fiind că, pe deasupra, acesta nu a dus totdeauna mai ales către sfârșit, exact aceiași politică ca protectorul lui și era deci veșnic tentat a corecta, în interesul său, declarațiile acestuia - cum vom vedea că a făcut adeseori și sistematic cu cele ale multora și chiar cu ale sale proprii, mergând până la falsificarea istoriei - este preferabil a ne lua - pentru a nu ne îngela în interpretarea jocului din actul final în care se înfruntă cei doi actori principali ai piesei - după cele aflate direct de la Mareșalul Antonescu și reproduse mie de prietenul și avocatul meu "Coti" Stoicescu, consilierul juridic cel mai de încredere al familiei regale, care a acceptat să fie Ministrul Justiției sub Antonești numai la insistențele Regelui și a fost un om unanim recunoscut ca absolut obiectiv, desinteresat și de prea superioară calitate ca să denatureze adevărul.-

Ori, Stoicescu, păstrare, din tot ce cunoștea despre acel moment politic, convingerea - pe care o împărtășesc și eu - că monarhia nici nu a fost atunci în mod serios amenințată și aceasta numai datorită unui fericit concurs de împrejurări, care făcea ca înlocuirea ei încă nu convenea nimănui: Hitler, mulțumindu-se până la verificarea valorii legionarilor, susținuți de partidul național socialist, și a generalului, preferat de Wehrmacht, cu plecarea lui Carol. Sima, având nevoie de un rege pro-legionar, în orice caz până la fascizarea armatei și a întregului aparat administrativ al Statului; Maniu fiind legat prin înțelegerea sa cu Dinu Brătianu de păstrarea monarhiei și a Constituției ei din 1868 și neavând, în plus nici un interes momentan a pierde singurul factor prin care să mai poată stăvili abuzurile și excesele regimului totalitar, menținut prin formula guvernului ANTONESCU- IMA și care să poată fi folosit de el la momentul oportun pentru răsturnarea alianțelor și restabilirea democrației parlamentare; iar ANTONESCU - care, în ciuda insinuărilor sale mincinoase, este totmai singurul care a încercat să lichideze monarhia ca să preia toate atributele capului Statului, dar și-a retractat sugestia la rezistența dîră și special față de argumentele convingătoare ale democraților - dîndu-și seama că-i prea devreme și că, până la doborîrea concurenței legionare și consolidarea regi-

mului dictaturii sale personale, mai avea și el nevoie de Rege, dar de unul totalmente la chemarea lui.-

Dealtfel, trebuie să adaug de pe acum că Iuliu Maniu și-a dat cuvântul de onoare - în condiții ce le voi descrie pe larg în locul lor cronologic - că nu el, nici Sima care nu se afla cu el, ci ANTONESCU, e acela care a ridicat problema, joi seară, după (răspunsul) enultima sa audiență la Palat) în casa lui Dinu Brătianu, care a fost, de fapt, primul în a se opune energic acestei idei, proteste la care el s-a raliat imediat, demonstrând generalului inconvenientele sus menționate, față de care acesta și-a retras propunerea, spunând că-l va convinge și pe Sima a renunța la ea.-

La rîndul lui Brătianu a confirmat întocmai spuselor lui Maniu, amîndoi adăugînd că Sima nu le vorbise înainte de problema, nici ulterior de acea propunere, pe care o considerau pur antonesciană, atribuind paternitatea ei spiritului inventiv al lui Ioă Antonescu, lucru ce s-a și stabilit cu certitudine încă înainte de rebeliune și a fost comunicat Regelui de către STOICESCU, pentru a-l pune în gardă față de Antonești, prin intermediul tatălui meu adoptiv, cărui însă nu i-a putut spune cum l-a aflat, precum nici mie mai tîrziu nu a vrut să-mi descopere probabil aceeași sursă de informații foarte sigură ce o avea la Președinție.-

Iar în decursul crizei din februarie 1943, ne-am putut convinge cu toții - așa cum va reeși din cele ce urmează că legionarii erau, într-adevăr, + + + ini de acea sugestie, care s-a dovedit a fi un vechi proiect antonescian.(1).-

STOICESCU rămăsese de asemenea cu părerea că Regele Carol nu s-a lăsat detronat deloc așa ușor, fără să fi ajuns, după laborioase negocieri, la un aranjament cu Antonescu, citîndu-mi nu odată, o frază a acestuia care-i plăcuse și pe care am reținut-o și eu: "El totuși a păstrat stîta singe rece, în felul cum a vrut, interesele dinastice și persoanele cele mai importante, pînă în cea din urmă clipă: "Si Mareașalul spunea aceasta cu neaz, deoarece nu reușise deoarece nu reușise să obțină semnătura Regelui pe actul de abdicare redactat de Ioă, cu care venise în buzunar (și era juridicește neastacabil) și acceptase pe cel gata scris și semnat dinainte

(1). Hitler e acela care a salvat atunci monarhia în România, chemîndu-i pe Antonești la cartierul general ca să le pună în vedere că are nevoie de popularitatea Regelui Mihai pentru mobilizarea forțelor țării la efortul mare ce va trebui făcut în lupta finală.-

pentru eventualitatea plecării, după conceptul Maiestrului Istrate Micescu, grație formulării căruia Carol a și declarat la sosirea sa în lumea liberă, a Portugaliei, că nu abdicase, ci trăsesse doar consecințele unei situații vremelnice, în care țara sa era lipsită de suveranitatea ei. Nu reușise nici să-l convingă a nu-și expune singurul copil legitim, moștenitor al Tronului, vremurilor vitrege prin care va trece țara în lupta internă ce va trebui să dea pentru a o salva de legionarizare și compromiterii acestui unic vlăstar al dinastiei naționale cu politica externă pe care Carol tocmai o socotea sortită înfringerii - drept care se și decidea să plece, - când se putea soluționa problema continuității monarhice printr-o regență sau locotenență regală (a cărei sarcină ANTONESCU era dispus a o lua asupra sa), perfect justificabilă prin faptul că Marele Voevod devenea într-adevăr major abia la 21 oct. 1942 (2), dată până la care războiul putea să fie de mult terminat și când acum acesta nici nu dorea deloc să stea în situația catastrofală în care tatăl său îi cedase Tronul (3) lăsându-i totodată încă prea multe prerogative cu care se va compromite și mai rău. Nu reușise însă nici să-l convingă a dona averea sa din țară Regelui Mihai, printr-un act oficial de donație între vii, răsunător, care să dea lui Hitler impresia că abdicarea e reală și nu o combinație provizorie la care s-a pretat Generalul Antonescu, dovedind așadar că e de conivență cu Carol, iar nu - cum vrea să apară dușmanul lui și omul sincer devotat noii politici românești, alături de Germania. Si regreta acum de asemenea că acceptase plecarea lui, cu cine și ce a vrut să ia cu el, în garnitura completă a trenului regal, nestingheriți de nici un control, ba chiar cu garanția solemnă a securității tuturor acestora, în special față de legionari, până la granița jugoslavă, contra condiției, ce-i drept - respectată de Carol - de a nu se atinge de colecția tablourilor Carol I (ce valorează mult mai mult decât tot ce exportase) și pe care, de altfel, nici nu ar mai fi avut timpul s-o ambaleze (luind-o singură pînă dintre cele cumpărate de

(2). După ambele constituții, Regele e major^{nu} la 21 ci la 18 ani și Marele Voevod avea atunci aproape 19 ani împliniți.-

(3). E adevărat că la anunțul soartei ce i se rezerva, M.S.S.-a lăsat greu convins să o accepte, reproșînd tatălui său că nu-l lăsase să se pregătească pentru a se putea descurca în împrejurări atât de dificile încît îl determinaseră să abdice.-

de el și anume: o roșcovană nudă de ale lui Rubens, al cărei trup ar fi semănat leit cu acel al Iapeștii), transport ce totuși l-ar fi vîmuit nițel dacă și-ar fi putut închipui că va găsi nu numai propria sa visterie, dar și aceea a Casei Regale, schimbînd în aur și devize, cu care a umplut multe valize pînă în ceasul plecării și tranșa a doua a listei civile pe 1940, sporind - dacă nu chiar creiase - panica din Smărdan și lăsîndu-l pe băiatul și succesorul său fără un ban valabil pe ultimul cuartet al anului. Dar, mai mult regreta bătrînul, dictator non născut, că și dăduse cuvîntul de soldat și supus orecincios al M.S.aceleia, căreia simțea că va trebui odată să-i dea socoteală de felul cum îl va fi ținut, că va răspunde cu capul lui de viața și scaunul domnesc al noului său stăpîn, atîta timp cît acesta îl va păstra la conducere, că va veghea ca nimeni să nu fie persecutat pentru devotamentul arătat vechii stăpîniri și că va rezista pînă în pinzele albe pe chestiunea evreiască, neadoptînd în nici un caz măsuri anti semite ireparabile.-

Coti, care era departe de a fi pro-carlist, mai cu seamă după modul în care fusese debarcat Titulescu la care ținea și mai mult decît la politica lui, dădea va dovadă a inteligenței lui Carol și a faptului că nu-și pierduse capul la desnodămîntul crizei, ci continuase să gîndească lucid și să lucreze foarte chibzuit pînă ce s-a suit în vagonul său, mîrturisirea Mareșalului că, revenind către sfîrșitul ultimelor lor discuții politice iar la problema evreiască, Carol i-a pus în vedere ca o ultimă și insistentă recomandare, a nu uita să nu cumva comită greșeala de a se lăsa influențat de Hitler pentru a urma exemplul lui în exterminarea evreilor, intrucît singura noastră șansă de a beneficia vreodată, după victoria finală a anglo-saxonilor în lume, de aceleași mari favori pe care ni le-au acordat la Versailles, e dacă vom ști să dovedim că merităm stima lumii civilizate, pentru felul cum vom trata, pînă la sfîrșit, problema respectului drepturilor minoritare și mai ales ale acelei minorități care este și va fi probabil încă multă vreme cea mai puternică, influentă și răspîdită peste tot globul pămîntesc.-

Si, în materie de recomandări politice, fostul Suverin mai sfătuisese să nu uzeze armata la începutul campaniei rusești ci să o păstreze cît mai intactă pentru terminarea ostilităților cînd lipsa ei ar putea să ne coste nestîrnarea, în situația geopolitică excepțional de expusă a ținuturilor românești: nici să consimtă la schimbări sau deplasări de populații din Vest spre

Est conform proiectelor pe care Hitler i le fluturase în fața ochilor la Berchtesgaden, când încercase să-l tenteze a se alătura taberii revizioniste arătându-i, ca moștră a acestora, că un hectar de cernozium din Republica Moldovenească face cât zece hectare de pietriș în secuime, avînd în vedere că, la capătul conflagrației mondiale, tot se va reveni la granițele din 1919, "grosso modo" ne-schimbate, iar elementul românesc nu poate rezista asimilării slave în marea cîmpie răsăriteană arcului carpatic.-

Dar, pe cînd Antonescu se plîngea a nu fi știut să bată fierul cît era roșu ca să obțină de la Carol și mai mult decît promise, în loc să sibă eleganța de a recunoaște că, numai datorită lui și tocmelii sale cu acesta, reușise ascensiunea sa absolut unică în istoria noastră, de la generalul deblocat la prim ministru "înșăur. cinat cu conducerea Statului" în trei zile și măcar decența de a respecta acea tocmală mai mult decît 24 de ore,- precum îi reproșa Tătărescu, care pretindea că avea dreptul să-l acuze intrucît ar fi contribuit în mod decisiv la hotărîrea Regelui pribeag de a-i încredința generalului destinul Romîniei pe timpul aventurii ei în haita popoarelor flămînde, garantîndu-i angajamentul față de Vodă, care de aceea, la plecarea din gara Mogoșoaia, l-a indicat fiului său ca ultimă rezervă a Coroanei, de care să se folosească numai la extremă - d-sa s-a înființat la Palat în dimineața zilei de sîmbătă 7 sept. somîndu-l pe Regele Mihai a-i semna primele două decrete ale domniei sale, prin care Președintele Consiliului de Miniștri generalul Ion Antonescu, a fost numit "Conducătorul Statului" - permanent și inamovibil, după interpretarea lui - și înzestrat cu toate prerogativele ce-i mai lipseau, în afară de ? declararea războiului - încheierea păcii; grațierea, etc., baterea monedei; conferirea decorațiilor și numirea Primului Ministru. Toate celelalte legi și numiri ne mai trebuind supuse apostilei regale, Coroana era într-adevăr scutită de orice răspundere directă în treburile statului, dar pierdea totodată practic orice control și putere în politica internă și externă, în timp ce efectiv "Conducătorul" devenea adevăratul cap al acestuia.-

Pentru prima și ultima oară în toată viața lor politică Maniu și Dinu Brătianu, erau de aceeași părere cu Tătărescu și pentru aceleași motive, căci tustrei înțelegeau să preia puterea "la momentul oportun" Guță vorbind chiar prea deschis de drepturile dobîndite și promise la reînsoțunarea fostului Suveran, pentru contribuția sa la "combinația actuală", prin care Constituția Carolistă nu era abrogată, ci doar "suspendată" pe cînd decretele intermedia-

re putea oricând fi înlocuite, așa că-i strășese, primul dintre șefii noii opoziții, o reprimădă energică din partea noului dictator, iar Regele, în schimb, primele trăsnete ale șefilor democrați pentru că semnasă, fără prealabila lor consultare, decretele care modificau destul situația constituțională din 6 sept. pentru a constitui o piedică la planurile lor și, între timp, făceau ca Antonescu să scape de controlul și să nu se mai sînchisească de protestele lor.-

Dar nimeni nu împărțea pentru moment, în lumea politică, preocupările lor pe îndepărtate perspective, cînd situația zilei era stît de îngrijorătoare, încît majoritatea foștilor potentăți tremurau mai mult pentru pielea, decît din cauza controlului averilor lor și mulți dintre ei au fost bine sfătuiți sau inspirați a-și schimba domiciliul sau cel puțin a nu dormi acasă. Fulgerător se răspîndiseră variate groaznice descripții ale atentatului legionar contra trenului regal, ale necazurilor tînărului Rege în urma perchezițiilor, controalelor, sechestrărilor, delapidărilor și mai ales devastărilor ce avuseseră loc la toate reședințele regale, sub pretextul verificării bunurilor fostului Suveran, ale primelor sale diferende și conflicte cu Conducătorul și mai cu seamă ale grosăviilor săvîrșite în cartierele evrești din capitală și în toate orașele și țărgurile din țară, cu populația israelită mai densă.-

Despre scopul precis al atacului efectuat asupra trenului regal de către organizația legionarilor din Timișoara, nici astăzi legionarii nu s-au pus de acord: unii zicînd că, nefiind ordonat de Centru, ci întreprins pe cont propriu de niște legionari bănățeni, care nici ei nu au lucrat din ordinul centrului timișean, ci de capul lor, este probabil că nici Carol nu ar fi scapat teafăr, dacă reușeau să oprească trenul și să le vină de hac soldaților care îl apărau, și, în ceea ce privește sfîrșitul acestei versiuni al cărui început nu ține în picioare, toți legionarii sînt foarte dispuși a-i crede; alții susținînd că a fost comandat de însuși Sina, prin telefon, dar prea tîrziu ca să se fie timp pentru a-l organiza cum trebuie și că numai lăpștii urmau să i se aplice o judecată sumară, ceilalți toți trebuind să fie lăsați să plece vii, dar după o corecție finică care să fi tăiat orice poartă de a se mai întoarce în țară; iar, în sfîrșit, în intervalul între rebeliune și 23 August, cei cîțiva legionari care nu au infundat pașcăriile și nici nu mai erau de acord cu Horia Sina, spunînd că și această chestiune face parte din co

plexul afacerilor regretabile pe care conducerea legiunii, depășită de elemente anarhice de stînga, nu le-a putut opri, dar fără să neghe faptul că scopul atentatului nu era suprimarea doar a d-nei Iupescu, ci a lui Carol și a celor din camarila care îl însoțea. În orice caz, eu nu am întîlnit pe un singur legionar, înainte de rebeliune, care să nu fi regretat că trenul reușise să scape nevătămat. Cît despre amănuntele atacului, se știe că Siguranța, aflînd abia după plecarea trenului de intenția legionarilor de a-l intercepta la punctul unde trebuia schimbată locomotiva, i s-a modificat itinerariul în județul Severin, așa că a scăpat de ambuscada pregătită, dar mai risca să fie atacat într-una din gările Timișoarei, prin care trebuia să treacă pe linie spre Jimbolia. Fiind desinformați de către autorități, datorită indicațiilor Siguranței, că trenul se va opri în gară "Fabrica", ei nu s-au apucat să-l deralizeze, ci l-au așteptat acolo și încolo, șeful gării l-a deviat pe linia de la "Casa Verde", astfel încît nu au reușit să tragă în el, decît cîteva focuri de armă la prea mare distanță, dar au telefonat camarazilor din oraș și de la gara "Domnița Elena", ca să-l oprească cu orice preț acolo, unde au plecat și ei într-un camion. Șeful gării de acolo, unde au plecat și ei într-un camion, Șeful gării de acolo, om devotat regimului și curajos, fiind somat să oprească trenul și văzînd ce se petrece cu riscul vieții sale - pe care cred că a și pierdut-o, i-a îndus și el în eroare, făcîndu-se că-l oprește și dîndu-i dimpotrivă semnalele de rigoare ca să treacă prin gară în plină viteză, ceea ce a și făcut.-

Legionarii - care-și procuraseră încă în cursul dimineții acelei zile, de 6 septembrie, prin Prefectura ce o preluseră, o mitralieră, cîteva puști-mitraliere și multe pistoale - mitraliere (ceea ce dovedește, dacă mai era necesar, că fuseseră înștiințați de la București în ce direcție plecase trenul și ce aveau de făcut) și avusese ră timpul să le aducă la gara "Domnița Elena" și să le plaseze în dispozitiv de tragere - văzînd că trenul nu frîna de oprire, și-au pus tot armamentul în bătăie asupra locomotivei, fără însă a reuși să-i atingă pe mașiniști, iar cînd vagoanele au ajuns în dreptul peronului, au mitraliat geamurile lor, primind și ei focul escortei militare a trenului, care a ciuruit zidurile gării lăsînd urme ce se vedeau încă după ani de zile, deoarece ANTONESCU a ținut să se păstreze "vestigiiile acestui act istoric". Din schimbul de focuri, s-au ales cu cîteva morți și răniți, dar nu în rîndurile comandanților ci din aceluia al publicului, spectator fără

de voia lui, de pe peron și dintr-un tren staționat pe o linie vecină.- În vagonul regelui panica a fost cumplită, "dudaia" și amantul ei regal aruncându-se pe burtă după pilda lui URDAREANU care nu a mai putut scoate o vorbă pînă ce s-a trezit din groază pe pămîntul mîntuitor al Banatului Sîrbesc. Pînă atunci toți ocupanții trenului au mai trecut prin clipe de spaimă pentru că se așteptau la o ultimă ambuscadă la Jimbolia unde în consecință nici nu s-au mai oprit și cîi legionarii - care-și montaseră mitraliera pe locomotivă cu care se luaseră după ei trăgînd în vagonul de gardă, care răspundea la tir cu una mai grea, ceea ce prin zgomot lăsa impresia unei lupte serioase - i-au ajuns din urmă la graniță intensificîndu-și focul și încercînd să-i urmărească pe teritoriul jugoslav, unde însă au fost opriți de grănicerii sîrbi și siliți a se întoarce cu buzele umflate și în risul ascuns al timișorenilor carliști.-

Episodul a făcut bineînțeles vîlvă în străinătate pentru că cenzura Beogradului a fost mai liberală decît a noastră nouă legionară și cîi stît declarațiile lui Carol la sosirea sa în Elveția cîi și urmele înseși a luptei, vizibile pe tot trenul regal, au constituit irefutabile probe de infirmare a șchioapei desmințiri comunicată de Agenția Rador. Dar declarațiile acestea au prezentat inconvenientul pentru Carol, care intenționase a rămîne la Laussane atîta timp cîi s-ar simți în siguranță acolo de unde putea mai lesne urmări dezvoltarea războiului și a situației din țară și să plece apoi în direcție oportună cauzei sale, de a servi drept pretext bine venit pentru generalul Guisan ca să-l roage a nu se stabili în Elveția pe care manifestările lui politice o pune într-o poziție incompatibilă cu neutralitatea ei, accedînd astfel la dorința Legăției Belgiei din Berna, de a nu îngădui fostului Sveran anti-axis al României, a se folosi de libertățile democrației federale ca tribună pentru intrigile sale în vederea recuperării tronului definitiv pierdut.-

Vom vedea ulterior cum, de la întoarcerea Prințului Stirbey în țară la cîteva ore după ieșirea trenului regal în Elveția, unde acela petrecuse în exilul său mai mult sau mai puțin voluntar și de zi tot răstimpul domniei fostului Sveran intervențiile șefilor democrați pe lîngă legațiile britanică și americană vor închide rînd pe rînd accesul acestuia la statele taberii foștilor noștri aliați, astfel încît din Portugalia -

în care a pătruns prin trecerea cuasi clandestină a frontierei spaniole - nu va izbuti să ajungă nici în Anglia nici în Statele Unite, rămânând la Mexico-City să aștepte dekeaba schimbarea atitudinii Casei Albe de favorabile lui. Încă mai dureroasă pentru Carol avea să fie însă o altă consecință neprevăzută a politicii sale interne anti-democratice și de duplicitate externă: blocarea depunerilor sale pe numele propriu în băncile americane la intrarea Statelor Unite în război.

În ce privește supărările tinărului Suveran pricinuite concomitent de abuzurile noului regim față de Coroană și reproșurile opoziției, toate au început în dimineața de sâmbătă 7 sept. când tatăl meu a avut proasta inspirație să-l ceară a-l primi în audiență de înfățișare. Regele i-a acordat-o imediat intrucît Antonescu "își anunțase vizita" așa că M.S. aținut să fie asistat la prima sa convorbire cu acela ce-l detronase pe tatăl său de "bătrînul baron" pe care-l cunoștea bine încă din frageda-i copilărie cu reputația unui iscusit diplomat al școlii lui Matternick și de curtean în două monarhii cu experiența tristă a răsturnării multor regimuri. Dar numeroșii legionari băcovineni îl înfieraseră de mult drept șef ocult al mafiei din jurul Tronului față de Sima care-i cerea acum în consecință capul, iar generalul îl cunoștea și el de la Cercul Agricol și Jockey Club, ca pe un prea fidel adept al fostului monarh ca să nu fie gata oricînd a-l urma din nou cu toată inima și tot devotamentul. Și cum vroia tocmai să scape de asemenea elemente ce l-ar împiedica să-l izoleze complet de junele stăpîn pe care trebuia deci să-l înconjoare numai cu iscoade sigure, atunci cînd ceea ce o avea de mult în anturajul imediat al M.S. l-a prevenit de anunțarea "Marelui Măstru de Ceremonii", ANTONESCU a ordonat pe loc Casa Militară (peste capul Suveranului care atunci nu a știut nimic, despre cauza întâi a întârzierii și apoi a "lipsei unuia dintre marii demnitari pe care dorea să-i păstreze) ca acesta "să nu fie lăsat nici măcar să mai intre la Palat". Tatăl meu totuși a reușit să intre la Palat, dar nu la M.S. nici în biroul lui unde vroia să-și ridice actele și obiectele personale printre care se găseau cheia de aur masiv grea și frumoasă de "cămătar" al Împăratului francez Josef, o parte din cele 33 mănăstiri pe care le recoltase în exact 50 de ani de carieră și

ceace a regretat mai mult: câteva documente originale de familie cu indicații despre organizația curților lui Stefăniță și Rareș Vodă ce-l interesaseră pe Carol când a reorganizat-o pe a sa.-

Acestea fiind "controlate și sechestrate" încă în dimineața aceia, au dispărut spre a nu se regăsi niciodată, împreună cu multe lucruri de mai mare preț ale Coroanei, din cele ce au fost oică verificate și inventariate (de vre-o zece ori) de către echipe succesive de la Departamentele Internele, Finanelor și Domeniilor din partea Președinției și ale P.P.C. și "Poliției Legionare" din partea Vice-Președinției, alcătuite în primul caz de funcționari "nedreptțiți" de vechiul regim și în celălalt de energumeni în cămăși verzi și cizme "birghere" care, în goana lor după arhive secrete și comoară de aur și obiecte scumpe ale lui Carol și sub pretextul că demnitarii funcționarii și personalul curții ar fi ascuns din ele, s-au apucat să-i percheziționeze și să-ntoarcă tot palatul pe dos, încercând să intre chiar în apartamentul regal și întrecându-se oînd operau simultan în aceeași încăpere, a se mai controla și reciproc, ceea ce s-a soldat cu ruperea sigiliilor puse de unii de către alții și cu ravagii și pierderi neuitate de M.S. cu atât mai mult cu cît în timpul acela era asaltat de ANTONESCU cu somația de a-i semna decretele celebre fără de care nu ar avea autoritate și puterea suficiente pentru a stăpîni mișcarea revoluționară legionară.-

În schimb, tatăl meu adoptiv avu o altă soartă, fiindcă prin funcția lui de "mare vîntor al Regelui" pur tehnică, sportivă nu se compromisese oficial, politiceste, cu vechea stăpînire și avusese cu ea și în acest sector destule certuri și divergențe cunoscute ca să fie socotit un om de caracter independent, apoi deoarece ca fost ministru al Transilvaniei în guvernul AVRESCU, trecut la Palat tot ca reprezentant al ei, fusese permanent mijlocitorul și uneori mediatorul cel mai de încredere între Coroana și Maniu, cu care păstrase, pînă la relații excelente și pe care nu s-a temut nici cînd a-l susține față de ea cu toate riscurile ce comporta atitudinea sa critică și desecri "de frondă" ce-l atrăsese și simpatia legionarilor, cu care dealtfel întreținuse de asemenea raporturi cordiale datorită oîtorva

prieteni ce-i avea în elita lor intelectuală și în sfârșit pentru că era un pasionat al problemelor militare și cultiva-se de aceea printre numeroasele sale cunoștințe din rândurile armatei și legătura cu ANTONESCU, cu care s-a înțeles de minune până în dimineața de 7 septembrie, când s-au certat cu violență în prezența M.S., căruia Mocsonyi i-a intimat să nu cedeze până ce va fi aflat părerea lui Maniu. Acesta a fost bolnav în ziua aceea și s-a scuzat față de Suveran de a cere din această cauză amânarea audienței pe a doua zi, rugându-l pe Mocsonyi, care se dusesse la el ca să-l aducă personal imediat la Palat, "să caute a-l convinge pe General a renunța până la constituirea lor și cu dl. Brătianu la această nouă modificare a celor convenite între ei". Tatăl meu adoptiv mi-a spus confidențial, când am devenit secretarul M.S. că boala lui Maniu a fost mai mult diplomatică reală, întrucât îl găsisse îmbrăcat, iar afară de faptul că nu s-ar simți bine, d-nea a mai invocat și pe acela că nu-i reveniseră cămășile scrobite de la spălat. În plus a avut impresia că Maniu nici nu-și făcea iluzii că ANTONESCU ar putea să mai bată în retragere, odată ce pusese problema direct Suveranului evitând dinadins consultarea opoziției.-

Prin urmare la întoarcerea sa la Palat, el nu a mai opus insistențelor Generalului aceeași rezistență, lăsându-se convins până la sfârșit, de argumentele în aparență foarte raționale ale acestuia: că M.S. să înțeleagă, până ce nu va fi prea târziu că nu există nici o altă cale încă legală pentru a salva Coroana și poate chiar țara de la o criză internă și mai grea, ce ar atrage după sine fără îndoială ocuparea ei necondiționată și instaurarea unui regim politic de felul celui din Norvegia, cu șanse mult mai mari pentru Sima decât pentru dînsul de a fi ales pentru a juca imediat rolul lui Quisling, la care acela și aspiră, pe cînd el nu l-ar putea accepta. În ceea ce privește tirirea șefilor opoziției în discuția problemei, ANTONESCU se apăra de a nu fi oțut întîi a le obține consimțămîntul: tocmai fiindcă aceasta ar implica tărginarea unei soluții la care tot vor trebui să ajungă, însă cu riscul de a se redeschide criza, în care de această dată Legația Germană s-ar amesteca mai direct și desigur numai în favoarea legionarilor, care abia așteaptă un nou prilej pentru a prelua singuri toată puterea și a-și îndeplini întregul program, din care libertatea opoziției de a mai

putea expune punctul ei de vedere în cursul evenimentelor cruciale ce vor urma și nici măcar securitatea vieții exponenților săi nu ar face parte.-

Regele ne mai fiind susținut de singurul vechi slujitor al Tronului pe ajutorul căruia putea conta, s-a prelat evidenței împrejurărilor excepționale prin care trebuia să treacă, semnând ambele decrete, pe care Mocsonyi i le-a înmănat lui ANTONESCU, spunând aproape vesel, pentru a reveni la atmosfera relațiilor sale anterioare cu acesta: "Acum domnule general, nu mai aveți nici o scuză pentru a nu restabili ordinea în haosul la care am ajuns". Dar, fie că acesta (care nu sesiza rapid ce i se spunea și a fost de altminteri o fire total lipsită de simțul umorului) a interpretat aceste cuvinte drept aluzie la faptul că el ar fi fost autorul principal al haosului de la Palat inaugurat în acea dimineață, fie că i se urcase puterea la cap, cum li se întâmplă parvenților de neam prost care se sperie de importanța lor când au ajuns prea repede și ușor în vârful scării (ceea ce a fost diagnosticul camarazilor săi de promoție), fie că (precum eu înclin să cred, după experiențe personale ulterioare), a vrut doar să profite de supărarea ce i-o cauzase realmente întârzierea cu câteva ore a victoriei sale, de care era vinovat în special acela pe care-l considera un aliat în Casa Regală, pentru a bate fierul cald și a obține reorganizarea acesteia, în sensul indicat mai sus, intrând de acum în di cutia tuturor chestiunilor ce atingeau și mai direct domeniul deja prea restrâns în care Suveranul nu înțelegea să admită ingerența nimănui și care l-a făcut să regreta - acum când nu se uscaseră bine cerneala semnăturilor sale apuse pe decrete - a fi avut totuși slăbiciunea de a capitula, fără a fi încercat măcar a-i pune pe Maniu și Brătianu să găsească cu acest "cîine roșu" o formulă care să nu știrbească atât de radical prerogativele sale.-

Cu capul congestionat și vinele zvîcnind la temple făcînd spume la gură pe măsură ce se infuria mai mult, auto-sugestionîndu-se că ar avea motive vechi și abundente pentru a se servi înfine de limbajul ce s-ar impune situației și trebuia folosit de mult (dar pe care neîndrăznind a-l ține tăbălui îl debita acum cu atât mai mare răsunare fiului), ca un bătrîn părinte incapabil să-și educe băiatul răsfățat altfel decît prin explozive admonestări periodice, pe un ton care de atunci va

face imposibile orice relații normale între monarhul ce-l declara minor și primul dregător al lui ce-și aroga deodată dreptul a-i fi tutorele ales de tatăl exilat, ANTONESCU început prin a le face interlocutorilor săi siderați un scurt dar cu atât mai plastic și aspru rechizitoriu nu numai împotriva regimului carlist ci și aceluia al suveranilor întregitori ai neamului, ca să-și justifice "clamarea după reforme care vor rămânea până la criza din 1943 calul lui de bătaie în toate aproape permanentele sale diferențe cu Palatul - pentru redobândirea prestigiului ce l-ar fi avut Coroana doar sub domnia întemeietorului dinastiei.-

Astfel, cerea întâi de toate, ca Suveranul să fie primul în a da exemplu ruperii cu trecutul în absolut toate privințele, conformându-se personal și impunând aceeași atitudine înregii familii regale, al cărei șef era acum, schimbărilor fundamentale în situația constituțională intervenite în ajun, prin adaptarea vieții și alaiului lor și ale Curții nouilor împrejurări. Regele și toți membrii dinastiei cu rudele și enturajul lor (vizînd pe Nicolae care și anunțase telegrafic intenția sa de a reveni și pe Anton de Habsburg care găsisse acum momentul să-și ia concediul de la unitate, în România), netrebuind să se compromită sau să se expună, ar avea tot interesul a trăi cît mai izolați și retrași din ochii și din gura lumii, uitați pe cît posibil, dacă nu ar putea fi iertați decît cu vremea de opinia publică, pentru abuzurile trecutelor domnii, cu atât mai mult cu cît M.S. ar trebui să mai învețe carte multă făcînd studii universitare, cel puțin pînă la majorare, înainte de a se gîndi măcar să poată participa la treburile statului de care stîrnă destinația poporului și în care Generalul Antonescu nu va tolera nici un amestec ce nu ar face decît să-i încerce greaua misiune a conducerii pentru care el și-a asumat singur toată răspunderea, cu riscurile ei. Iar pentru că înmormîntarea Grăbnică a odiosului trecut ce l-ar reclama toată națiunea, precum cei din Palat ar trebui să înțeleagă, implicînd în primul rînd ruperea oricăror legături cu cercurile politice și mondene intime sau apropiate fostului Suveran și înlocuirea camarilei sale din însăși Curtea Regală, el insistă ca M.S. să renunțe chiar și la relațiile sale particulare cu persoanele ce-l leagă de mediul acela, prin care altfel ar dăinui putința de a se întreține atmosfera de intrigă și cancanuri proprie acestuia

și în nici un caz să nu acorde audiențe sau să dea comunicate fără deslegarea lui, drept pentru care cerea epurarea imediată a demnitarilor în care nu avea încredere în frunte cu tatăl meu, în cadrul reorganizării totale a Curții care și așa va trebui să-și reducă substanțial aparatul reprezentativ hipetrofic și administrativ prea complicat, păstrând numai personalul strict necesar și corespunzător tăierii rase, oșreia anunța cu acest prilej că va supune lista civilă absolut scandalos de excesivă ce și-o fixase fostul Suveran.-

Până atunci Mocsonyi ascultase, fumindu-și liniștit ultima havană a dimineții, mai plictisit decât speriat de tonul stilului și gândirea specifice tipicului general de cavalerie ajuns la limita de vîrstă, de la care auzise deja diatribe monologate mai impresionante decât aceasta și răspunzînd privirilor de uimire consternată ale elevului său de vîntoare cu gesturi ce-i dădeau vădit a înțelege că oratorul nu trebuia întrerupt sau contrazis pînă ce-și va fi golit tot sacul. Se apropiase însă era mesei și cum nimic nu reușea să-l scoată pe tatăl meu adoptiv din calmul său imperturbabil și aproape tot atît de puțin din programul lui prestabilit, și-a scos ceasul spunînd M.S.: "Cred că discuția chestiunilor bănești trebuie amînată pe viitoarea audiență", așa că Regele s-a ridicat încîntat de a fi scăpat pentru moment de neplăcerea de a-l asculta pe noul său profesor de morală, pe care de aceia nu l-a reținut la masă, dar l-a rugat să ia măsuri urgente pentru a pune capăt situației de nesuferit creiată prin verificarea averii tatălui său.-

După cîte îmi amintesc, din cele relatate tatălui meu de părintele meu adoptiv a doua zi la prînz în casa noastră în timpul în care el era plecat după Maniu, Suveranul care pusese încă în noaptea de 5/6 sept. ca primă condiție a rămîinerii sale în țară, întoarcerea mamei și-i telefonase în ziua de 6 anunțîndu-i vestea, urmind s-o rechem pentru fixarea detaliilor călătoriei - l-a informat pe general de intenția sa de a-l trimite pe Mocsonyi cu o garnitură redusă a trenului regal la Florența ca s-o însoțească pe maică-sa, la care acesta a propus să plece altcineva, întrucît Mocsonyi ar trebui să preia conducerea și reorganizarea Palatului, fiindcă ar fi fost singurul mare demnitar de care Sina nu s-a legat în cererea sa de apurare a Curții. Regele ar fi răspuns că nu credea că acesta va primi această însoțire din cauza tatălui

meu care era primul în ordinea de preoedere și pentru că este prea comod pentru activitatea mare ce se cere Mareșalului Curții. ANTONESCU a replicat atunci că va trebui să-și sacrifice comoditatea cel puțin pînă la alegerea unei persoane potrivite pentru acest post de răspundere, din afara cadrelor vechi ale Palatului, explicînd cu acel prilej cauzele pentru care "era de neconceput ca baronul STIRCEA, vestit pentru anglofilia și germanofobia lui încă în Austro-Ungaria, să mai pună picioarele la Palat".-

De aceeași manieră am aflat că, interpretînd tăcerea Generalului la anunțul audienței lui MANIU ca o tacită aschiesare pentru aceasta, Mocsonyi l-a adus duminică dimineața la Casa Nouă, unde cu greu a putut fi potolită indignarea acestuia la vestea semnării anticipate a decretelor în condițiile povestite lui, din păr în fir de către M.S. și Mocsonyi, care a luat asupra sa răspunderea faptei, ceea ce nu l-a împiedicat pe Maniu să i-o impute și atunci direct și pe urmă în opinia partidului său tot Suveranului, căruia-i contesta dreptul de a se lăsa influențat de un curtean, care în materie politică nu are decît competența și responsabilitatea limitate ale unui funcționar făcînd oficiu de secretar sau intermediar între factorul constituțional și reprezentanții legali ai opiniei publice.-

Regele a fost foarte abătut de reproșul ce i-l făcea Maniu, recunoscîndu-și stîit de sincer și deschis greșeala înocît l-a dezarmat, mai cu seamă după ce i-a mărturisit că a regretat-o imediat după ce o făcuse și-și tot bătea capul de atunci căutînd cum s-ar mai putea repara, astfel înocît acum Maniu a fost acela care a căutat să-l consoleze, spunîndu-i că pentru moment era mai bine să nu încerce a reveni asupra semnăturii date, ceea ce ar slăbi poziția destul de grea a Generalului și ar înăspri mai mult relațiile cu acesta, căruia și opoziția înțelegea să-i acorde toată încrederea pînă la proba contrarie, dar că această experiență trebuia să-i servească M.S. drept lecție pentru a nu comite alte greșeli mai mari, rugîndu-l să-i promită a nu lua în viitor hotărîri de asemenea importanță fără asentimentul opoziției și adăugînd că stîit d-lui cîit și dl. Brătianu, în numele căruia spunea aceasta, vor sta întotdeauna la dispoziția Suveranului, pentru a-l sfătui să adopte soluțiile mele mai potrivite intereselor țării. Regele s-a grăbit să-l asigure pe loc că atîit d-lui cîit și dl. Brătianu, pot conta ferm pe această promisiune, dar i-a rugat pe amîndoi cu acest prilej

a interveni energic pe lângă ANTONESCU ca să asigure opoziției menținerea dreptului ei de a întreține relații oficiale cu Coroana. Maniu a spus atunci că, în ceea ce privește pe acei oameni politici care au dus țara la dezastrul în care se afla, d-lui personal înțelegea și aproba dorința Generalului de a scuti Coroana de înrămurirea acelor cercuri și personaje politice care nu pot decât s-o compromite în opinia majorității poporului, dar că pentru partidele național țărănesc și național-liberal, el și Brătianu vor respinge categoric însăși presumția că ei ar putea vreodată renunța la dreptul lor de a apela oricând, la factorul constituțional. Regele, care a prins îndată aluzia fină la adresa d-lui Tătărescu (pe care Maniu evita sistematic a-l numi direct) și faptul că, într-o anumită măsură, cel puțin Maniu, dacă nu și Dinu Brătianu era de conivență cu ANTONESCU în legătură cu măsurile de la Palat și cu reformele reclamate de acesta, nu s-a putut abține să-i simbi lui Mocsonyi cu un aer înțeles și nici acesta să răspundă la invitația de a plasa o punte ce-o datora d-lui Maniu pentru scuzățile ce i le adusese la început (și care nu-l prea impresionaseră fiindcă știa că erau mai mult formale, ca și boala acestuia din ajun) întrebându-l ardelenește: "Dar unde rămânem cu libertățile democratice, dacă această care reprezintă o minoritate politică nu ar avea și ei dreptul de a se bucura de ele?" Maniu a suris replicând pe un ton glumeț dar cu o emfază ce trăda și fondul de seriozitate al afirmației sale: "Nu se poate prevala de dreptul acesta decât acela care știe să-l respecte!"

Prima întrevvedere a noului Suveran cu capul opoziției nu mai avea însă în aparență nici un rost, din moment ce acesta nici nu mai cerea revenirea la situația constituțională din 6 sept., ci, totuși, ea a avut un rost mult mai important și consecințe mult mai mari decât scopul, sau poate pretextul ei imediat, -

Înainte de a se separa, M.S. - care împreună cu Mocsonyi încercase în zadar să obțină de la Maniu o asigurare formală și clară că va interveni pe lângă gen. Antonescu pentru a-i potoli pornirea reformistă și să-l determine să adopte o atitudine mai conciliantă și înțelegătoare față de el (Mihai) care refuza să fie tratat ca și cum ar fi responsabil de abuzurile tatălui său, pe care nu el l-a redus în țară și în urma cărora suferise mai mult decât se convenea a

publicității- i-a spus că ar vrea să știe indefinitiv dacă putea conta la rîndul lui nu numai pe sfatul ci și pe concursul efectiv și activ al d-lui și al d-lui Brătianu pentru cazul în care, rezistînd unor noi cereri excesive ale Conducătorului, s-ar ajunge la o criză gravă. Foarte plictisit să fie pus în situația de a se angaja prin răspunsul ce trebuia să-l dea, Maniu a ezitat mult pînă ce l-a asigurat pe Suveran că dl.Brătianu și cu el au și cerut a fi primiți de General, care i-a rugat să aștepte cîteva zile, fiind extraordinar de ocupat și că vor depune toate diligențele în sensul dorit M.S.să sîibă însă puțină răbdare și să nu se alarmeze din cauza vorbelor Generalului, care a preluat o situație foarte grea și de aceea era atît de nervos și violent, dar avea cele mai bune intenții, așa că acum o nouă criză ar fi dezastroasă pentru toți și trebuia neapărat evitată, dar că atunci cînd nu se va mai putea evita, d-nia lor vor fi alături de Coroană.-

Din fericire, d-nia lor ceruseră să-l vedea pe ANTONESCU încă din ajun, la scurt interval după figurarea în emisiunea buletinului de știri radiodifuzat la orele 15, concomitent cu apariția în ziarele de după masă, a comunicatului anunțînd fără comentarii textul celor două decrete din aceeași zi, astfel încît acesta fiind avizat și prin Mocsonyi de dorința lui Maniu, atribuisse ca scop al întrevederii cerute doar comunicarea protestelor lor de felul celui făcut cu prilejul audienței acestuia la Suveran, căreia-i dădea aceeași neglijabilă valoare de manifestare pur formală fixîndu-le deci audiența dinadins în mod oficial abia pe data de miercuri 11 și nu acasă, ci la palatul Cantacuzino unde se instalaseră Președinția și Vice-Președinția, pentru ca nemții și legionarii să vadă importanța minimă ce-o acorda șefilor democrați, care într-adevăr au prezentat chiar și note de protest tîcluite, aproape identice, de manieră a nu aduce prejudicii Coroanei cît acuzau pe Președintele Consiliului de instaurarea unei noi dictaturi, drept care generalul le-a respins, reușind să-i convinge să le retragă și să renunțe pînă la clarificarea situației și scăderea încordării existente la alte contacte cu Palatul, ce ar fi contrare interesului Coroanei și al partidelor democratice și i-ar expune inutil pe reprezentanții lor. Totuși Maniu și-a menținut tot timpul, dar din ce în ce mai discret, contactul cu M.S. prin tatăl meu adop-

tiv, căraia însă nu i-a arătat nota, dar l-a însărcinat să transmită celui în drept a o cunoaște, în afară de cele ce preced, că s-a ținut de făgăduială cu ajutorul neprecupețit al d-lui Brătianu și că amândoi sperau să aștepte efecte va avea intervenția lor, fără însă a veni la palat pînă la liniștirea spiritelor, după cum s-au înțeles cu dl. Prim Ministru.-

Un prim efect salutar al intervenției a fost acela că temporar și numai de ochii lumii, principiul neimixtării guvernului în afacerile de competență exclusivă a Coroanei, a fost parte recunoscut și respectat de Antonescu, care a lăsat Suveranului inițiativa reorganizării lor, și-a schimbat pentru moment cel puțin atitudinea agresivă cu una cuasi protectoare față de acesta (evacuînd către sfîrșitul săptămînii incintele reședințelor regale de hoardele controlorilor și admitînd, tot numai provizoriu, compoziția aparatului reprezentativ al Curții prin acordul ambelor părți) și înfine a consimțit să discute cu Moosonyi programul reformelor cerute, să modifice unele, să amîne altele și să renunțe, iarăși doar vremea, la restul punctelor esențiale ale acestuia.-

Așadar, primul contact personal din era nouă a d-lui Maniu cu "Suveranul captiv" și acelu al șefilor democrați cu "conducătorul lui" și demersurile ce le-au prilejuit au avut - pe lîngă rezultatul negativ al reacțiunii acestuia din urmă împotriva velleității lor de a îmbrățișa cauza monarhului, ceea ce i-a trezit comprehensibile suspiciuni - și rezultate pozitive. Dar nu acest aspect al repercusiilor noii apropieri asupra unor probleme secundare, cum erau cele sus înșirate, a fost atunci și avea să fie din ce în ce motivul mai întemeiat al temerilor generalului - indiferent de ce ar fi aflat sau și-a închipuit despre natura convorbirii Mihai-Maniu și a legăturilor lor prin Moosonyi - cu acel de care avea din clipa intervenției presimțirea justă a fi îngrijorat, deoarece nu cred să mă-nșele spunînd că din atmosfera cordială a convorbirii acelea și în special din nota intimă și oarecum conspirativă a făgăduelilor schimbate s-a născut alianța între Regele Mihai și Iuliu Maniu, care va deveni în curînd după aceea, axa cardanică a mașinei cu care s-a pornit la pregătirea actului de la 23 August.-

A fost, într-adevăr, o întorsătură radicală și crucială în poziția sa oficială față de Coroană și prin urmare în testă politica internă a țării, cînd adevăratul conducător al

majorității opiniei publice românești, al întregii foste și viitoare opoziții și al partidului cel mai mare și cel mai popular din țară, care la cinci ani după victorie nu se lăsase înduplecat să participe la încoronarea Suveranilor făruritori ai României Mari și care de șapte ani "se jurase a nu mai călca la Palat cît îi lumea", a venit în audiență la primul apel al "fegiorului de reje care nu-i ascultase ruga ca să-l aștepte măcar o zi fără să iasălească", față de care a recunoscut totuși la acea audiență, pentru a-l îmbărbăta și a-l consola de regretele sale, că el, bătrînul politic cu atîta experiență, făcuse cu zece ani în urmă o greșală mult mai mare cînd l-a detronat, aducînd pe tatăl lui în țară, greșală care însăfîrșit s-a reparat prin restaurarea domniei legitime a M.S. și despre care i-a spus tatălui meu adoptiv la întoarcerea de la audiență: "Mi-e tare milă de sărmanul copil care de cînd îl știu a avut parte numai de nenorociri și necazuri. Dar ai văzut cum mi-a reproșat că l-am adus pe Carol; de aceea vreau să-l ajut cît îmi va sta în putere, ca să nu se mai repede întoarcerea acelui păcătos!"

Regele, la rîndul său - care înainte de audiență era atît de abătut de întrevederea din ajun înocît nu reușise să-l remon teze Mocsonyi, căruia i-a mărturisit că regretă a-i fi ascultat sfatul în loc să reziste cu riscul de a ieși invins dintr-o nouă criză de care nu avea deocă să se teamă intrucît, dacă tot nu se va putea evita pînă la urmă, precum presupunea, era în cazul cel mai prost încă de preferat să nu-și mai aducă mama în țară ci să plece de acum ca să-și termine studiile la Florența sau în altă parte, fără să abdice (conform cuvîntului dat tatălui său), dar lăsîndu-l pe ANTONESCU ca Regent unic (post la care a rîvnit în 5 sept. și pe ^{care} căruia, i se părea probabil, să-l cucerască mai ușor de acum încolo, făcîndu-i de aceea atîtea mizerii) sau împreună cu Patriarhul și eventual încă un alt om neutru (cu care nu aveau deocît să hotărască și să-i aleagă șefii partidelor politice) deocît să ajungă tot acolo, dar mai tîrziu, sau chiar poate prizonierul nemților și după ce se va fi lăsat terorizat absolut degeaba, mai rău deocît în trecut - a fost surprins în bine de atitudinea prietenească a d-lui Maniu și foarte înnoțat de promisiunile sale și în consecință, cu atîta mai mirat să afle apoi în curînd că acesta i-ar face o presă proastă în public, continuînd să-l acuze a fi singurul vinovat de reinstalarea unei dictaturi, lucru ce ulterior s-a dovedit înăi a fi fost răstălmăcit și umflat de către acei care căutasă cu tot

dinadinsul să semene discordia între tânărul monarh și marele său aliat și adevărat protector.-

Dealtfel, nu-i de mirare că M.S. a păstrat o caldă amintire primei sale convorbiri politice cu Maniu și de atunci o reală afecțiune pentru dînsul, dacă ne gîndim la starea de spirit în care se găsea de la reînscăunarea sa în împrejurările atît de critice pentru Regatul său și de neprielnice pentru începerea celei de a doua sale domnii, la dificultățile excepționale ce le-a întîmpinat din chiar primele ore și zile de preluare a uneia dintre cele mai grele și ingrate succesiuni la tron și mai ales la contrastul formidabil între acea audiență și cea precedentă, între purtarea celor doi bărbați care contribuiseră cel mai mult la detronarea tatălui său și ipso facto la reîntronarea sa: dl. Președinte care nu protesta energic contra reputației sale de republican de stîngă și generalul de cavalerie care se lăuda a fi un reputat monarhist conservator.-

Primul a vorbit cu atîta tact de acela caremersese, mai mult decît probabil, pînă la a plănuși suprimarea sa, poate chiar tot în felul cum fură strangulați cei doisprezece mari legionari îngropați la Jilava sau cum muriră cîteva mii de gardiști mai mici pe toate drumurile țării, exclusiv pentru a-i pune în vedere fiului lui a nici nu se mai îndoi că tatăl său nu va putea să se reîntoarcă niciodată "pentru că și-a cîlcat cuvîntul și nimeni nu mai are încredere în el" și în discuțiile sale a stîns cît mai puțin trecut de care suferise realmente "nedreptățiți strigătoare la cer", iar cînd l-a pomenit, cu multă reținere și înțelegere, a spus lucrurile cu atîta blîndețe și omenie încît nu a putut să nu cucerească inima caldă și deschisă a junelui Suveran.-

Dar ceea ce l-a impresionat mai mult pe acesta și l-a făcut să aibă un deosebit respect față de el a fost cînd apoi, răspunzînd insinuării ce i-o scăpase, vîrstnicul om de stat - cu o expresie de copil pedepsit pentru o vină ce și-a recunoscut-o și o regreta într-adevăr - a declarat fără înconjur, că, tocmai pentru că el era vinovatul, a fost primul a se strădui să-și îndrepte greșeala și să-mpiedice pe alții a o repara și că nu și-o va putea ierta niciodată, deși îl pedepsise suficient, nu din pricina neajunsurilor personale, ci a suferințelor generale și multora mari particulare pe care acesta le-a cauzat; astfel încît, povestind mamei la sosire tot ce pățise în așteptarea ei, flăcăul i-a spus triumfător: "Știi că mă descurc binisor, cu Dalai Lama pe care nu-l găsesem deloc atîta de josul

cum zici tu; în orice caz, s-a purtat admirabil cu mine și a fost primul care mi-a sărit în ajutor, aducându-ne, cum ai să vezi, un mare serviciu. Si-nchipuieți că-și recunoaște acum greșala, așa că te vei împăca cu el...mă mir că tata n-a fost în stare s-o facă". "Dar Principesa Elena a tăcut, întrucît nu putea uita ușor trecutul, care-i stricase toată viața și nici împărtăși regretul nemărturisit al fiului său, că tatăl lui nevrednic nu reușise să-și păstreze tronul.-

În schimb, împărtășea cu totul indignarea lui de conduită, nedemnă de un ofițer al armatei regale, a celuiilalt principal contributor la desoșunarea soțului ei necredincios, deoarece îl cunoștea destul de bine pe băiatul lor ca să știe că nu avea tendința exagerărilor și că ce-i povestea corespundea exact realității. Chiar dacă ea nu simpatizase niciodată cît admira și acum pe soacră-sa, preferîndu-i pe blajinul și joviatul ei consort, fiindcă personalitatea marcantă, inteligența potențială și dinamismul exuberant, ce au caracterizat cea mai remarcabilă regină a secolului, o cam copleșiseră pe noră-sa în anii săi de căsnicie iar dacă mai păstra tuturor rudelor prin alianță care se dăduseră cu Carol împotriva ei o firească ranchină feminină și deci ar fi avut motive de răzbunare, pentru a se alătura detractorilor lui, totuși era o persoană prea fină și corectă ca să conceapă, necum să tolereze valul de acuzații nedrepte și meschine pînă și contra acelei perechi regale care, pe lângă nici o scîlderă omenești de care nimeni nu suferise, adusesese atîta fericire tuturor romînilor dezrobiți de jugurile străine înocît încercarea de a le pune gri memoria, scumpă viciului adevărat român, i se părea un sacrificiu, iar din partea unuia care profitase din plin de protecția trecutelor regimuri, pînă la penultima clipă a unei alte situații internaționale, o curată infamie și josnicie, ce au făcut-o să adopte imediat față de noul regin și mai cu seamă de conducătorul lui o atitudine de prudență, rece și distantă rezervă.-

Dar încă înainte de sosirea "Principesei Mame", campania de presă anti-dinastică, pe aceste teme și cu acelaș soiu de trucuri propagandistice ieftine, care și așa produsese ca pretutindeni și întotdeauna, în inima poporului efecte diametral opuse scopului politic urmărit, a fost complet umbrită de întimplări de o importanță și gravitate cu mult mai mari și durabile ce alarmă opinia publică mondială cu privire la situația din România, în urma publicității ce li se dăduse și dădea numai prin reportajele - deși trunchiate și mutilate de cenzură - ale corespondenților din țară ai marilor

agenții de presă și ziare străine, dar și prin publicarea în toate statele democratice a protestelor lor făcute pe lângă guvernul român. Căci, cu toate că în presa noastră și la posturile de radio românești nu apărea nici un indiciu pe acest subiect, toți Bucureștii și toată provincia urbană zbîrnăiau de vestile înfricoșătoare ce mișunau, răspîndite ca focul în pădurea de rășinoase prin propaganda șoptită a forței mondiale de care Carol îl prevenise pe Logofătul său, despre așa zisele începuturi de pogroame pe tot cuprinsul țării, în centrul cărora figuran masacrele de izraeliți în locuințele lor din mahalaua capitalii și la abatoarele cușere, unde zeci - dacă nu chiar sute - cum se amplifică din gură-n gură zvonul - de cazuri fuseseră omologate de atașatii de presă ai Puterilor anglo-saxone, care ar fi și fotografiat cadavre de copii și adulți despicate, ciopărtite și agățate în cângi, date de autorități drept carne de bovine sacrificate, după ritualul mozaic. Unora dintre observatorii politici străini neutrii, considerînd monstruozitatea prea batătoare la ochi a izbucnirilor acestora de barbarie canibală, prilejuite de pretinsa rezistență înfrîntă în aplicarea "dispozițiilor de control" premergătoare legiferării confiscărilor și de la care evreimea s-ar fi substras socotindu-le anticipări ilegale la aceasta, faptele li s-au părut aproape suspecte de a fi fost puse la cale mai degrabă de către cei interesați a compromite sau desbina, la conducerea sa dualistă, noul regim (care, dealtfel a și înregistrat atunci prima sa ciocnire internă); ANTONESCU, care s-a sesizat rapid de importanța exceselor, luînd drastice măsuri preventive, au rezultatul momentan liniștitor al încetării primului val de persecuții rasiale exterminatorii, substituite în schimb, pe de o parte, cu declanșarea actelor teroriste izolate și sporadice vizînd pe toți și reușind cu oțtăvă dintre grangurii fostei stăpîniri și acei care prin activitatea sau atitudinea lor trecută contracasaseră sau lezaseră interesele legiunii, iar, pe de altă parte, cu deschiderea acțiunii legale de acapărare generală a bunurilor și surselor de câștig evreești, preliminară instituirii oficiului și apoi a "Subsecretariatului Romînizării".-

Regele a fost implicat în aceste evenimente prin două incidente pe planuri totalmente diferite.-

Primul, în ordinea cronologică dar nu a importanței, pe planul intern și foarte personal al intereselor sale particulare a fost cît pe-acel să se soldeze cu pierderea celor vre-o sută kilograme de aur (în lingouri, medalii și monezi românești și străine), pe care le primise în dar și prin moștenire de la bunici și rude

străine din generația lor și care fuseseră ambalate la plecare în două geamantane pregătite cu bagajele sale, când încă nu știa că tatăl său nu-l va lua cu el. La hotărârea abdicării în favoarea sa, acestea au fost separate de celelalte bagaje, întrucât Carol îl propusese să profite de ocazia aceea, poate ultimă, a condițiilor optime pentru transportul și alăturul acesta în Elveția, unde vroia să îl depună nominal, ca să nu riște a nu-l putea salva, dacă totuși și el ar fi silit să plece ulterior pentru motive și condiții imprevizibile, ce vor depinde de situația fronturilor și a țării în faza finală a războiului. Regele a preferat însă a-l păstra cu el, deoarece nu credea că-și va putea menține poziția multă vreme după ce tatăl său a fost constrins a o abandona și s-a temut că acesta îi va plasa comora de manieră a nu se putea stinge de ea, până la majoritate, pentru a-l ține în dependența lui materială și a-l împiedica să stea cu mama, care nu avea nici o avere personală și nu ar mai fi dispus nici de mijloace suficiente pentru a face față cheltuelilor de întreținere și pentru terminarea studiilor lui, odată ce ar fi pierdut și renta ce-l se alocase în țară și din care trăia. În învălmășeala ultimelor ore înainte de plecarea trenului regal, unul din geamantane a lipsit, nu mai știu din ce cauză, rătăcindu-se la Măreșalat, unde Bălăceanu îl păzise toată noaptea (dormind pe el când nu s-a mai putut ține de veghe) crezând că ar conține documente ultra secrete ce urmau să fie predate Generalului astfel încât a fost găsit. Până la găsirea lui, se făcuse însă vîlvă destulă ca cineva din anturajul M.S. să creadă că era vorba de aurul fostului Soveran, din care, din greșeală, un geamantan ar fi rămas, așa că la invazia Palatului de către echipele de control, toate au căutat să descopere unde a fost dosit acel geamantan. Cum apoi una din primele măsuri luate de noul guvern a fost obligația predării aurului monetat, inclusiv medaliile jubiliare, la Banca Națională și M.S. nevrînd să discute cu Antonescu chestiunea excepțiunii Casei Domnitoare de legislația fiscală, de teama că acesta, pornit după reforme cum se declarase în prima audiență, ar fi capabil să ceară și abrogarea acestui drept regalian, s-a decis fără a consulta pe nimeni să dea tot aurul său bijutierului Curții Regale, WEISS, pentru a-l transforma într-un serviciu de masă (tacîmuri, farfurii, tăvi, etc.) pentru marile ocazii festive, cerîndu-i a face proiecte pentru aceasta, WEISS sperînd să scape de persecuții rasiale, datorită acestui Înalt Ordin, a preluat geamantanele și s-a apucat de lucru, ca să se pomenească după cîteva ore cu o echipă de șoc în prăvălie, apoi

împreună cu soția și rudele, plus toți colaboratorii lui israeliți, la sediul poliției legionare, unde li s-a cerut declarația că acest sur le-a fost remis de fostul rege și că știau precis că era proprietatea lui și nu a M.S. Familia și subalternii nu știau, de fapt, decât ce le spusese Beful, așa că nu s-au contrazis. WEISS a refuzat să declare altceva decât realitatea și cerea ca martor pe însăși M.S. în ciuda unor bățări și schingiuniri groaznice.-

Totuși, curajul bijutierului și al nevastei sale a fost răsplătit, iar surul M.A. i-a salvat și a fost salvat, întrucât intervenția promptă a d-nului de Moosonyi la Președinție a avut rezultatul că legionarii nu au îndrăznit să-i omoare, mulțumindu-se cu renunțarea familiei Weiss la tot activul firmei contra pasaportului cu care a plecat pe loc în Palestina și de acolo apoi în America de Sud, unde și-a refăcut rapid averea, nici să confiește modesta casă regală (ce valora doar o sută de mii de dolari), pe care au restituit-o Soveranului după câteva zile, în răstimpul cărora guvernul s-a putut convinge că era într-adevăr a M.S. și nu a tatălui său.-

Celălalt incident, de plan extern, s-a ivit în urma primelor audiențe de prezentare a șefilor de misiune acreditați acum pe lângă noul Soveran. Unii dintre cei ai taberei democratice au avut în delicatețea să exprime cu acest prilej regretele capului Statului respectiv privitoare la rezultatele îngrijorătoare ale discriminării rasiale inaugurată de guvernul M.S. Regele nu s-a ținut de recomandările Ministrului de Externe, adăugând în prezența lui la formula de răspuns eventual dacă s-ar ridica problema pe care acesta i-o prezentase ca temă a guvernului și o mențiune personală prin care dezavua politica acestuia în acel domeniu. Atât Sturza, care era un vechi diplomat și mare regalist - anti-carlist, dar nu antidinastic - și nu voia să greșească M.S. dintru început dificultăți cu șefii guvernului, cât și Moosonyi, cu care era de altminteri în bune relații, au făcut tot posibilul ca să atenueze efectul observațiilor marginale ale Soveranului, așa că, de comun acord, au păstrat tăcerea asupra acestora așa de bine încât la Externe nici Cretziana nu a aflat nimic despre ele, până când afacerea a transpirat prin comentarii indiscrete sau voite ale miniștrilor respectivi, astfel că Antonescu a aflat-o (prin S.S.I.) și a făcut din ea obiectul unui nou conflict mai acut și vehement cu monarhul, interzicându-i orice manifestare politică față de corpul diplomatic în afară de acele stabilite de Ministerul Externelor, căruia i-a cerut de asemenea a pune în vedere șefilor de misiune să-și limiteze contactele cu Palatul la cele strict necesare și să nu se folosească de ele decât pentru schimbul formal-

lor de curtuozie. Explozia Generalului a fost atît de violentă cu cît M.S. avertizat de Mocsonyi (care încasase primul șoc într-o audiență la Președinție, unde ANTONESCU și SIMA, care îl convocaseră acolo, i-au reproșat și faptul că primise la Palat - dar fără să le accepte cererea de audiență regală - pe președintele comunității evreiești FILDERMAN și pe șef-rabinul SAFRAM, că ANTONESCU venea pentru acea chestiune, i-a luat-o înaintea, cerîndu-i din capul locului încetarea teroarei anti-semite pe care și - fără să i-o spună - că șefii democrați o ceruseră în ajun prin note foarte energice pe care, de această dată, nu le-au mai retras.-

Nu-i mai puțin adevărat că generalul, care, pe de o parte, protesta cu atîta vehemență împotriva protestelor monarhului, ale opoziției și ale străinătății, pe care le califică drept imixțiuni intolerabile în afacerile interne românești de pe altă parte, s-a servit foarte abil de ele pentru a potoli arderea anti iudaică a legionarilor, canalizînd-o prin măsurile sus amintite și freîndu-i pentru moment supapa diversionistă anti-masonică.-

La o săptămîină după aventuroasa fugă clandestină "non stop" între Iugoj și Kikinda, a lui Carol cu legitima-o Ellenă, Elena cea autentică, însoțită din Italia de vechea și fidelă ei Doamnă de Onoare Nelly Catargi, și-a făcut pe acelaș drum intrarea publică și triumfală în țară, întâmpinată la Jimbolia de Ministrul de Interne și de cealaltă domnișă divorțată prea devreme ca să poată ajunge regină (care s-a grăbit de la Banloc să-și iese în cale și să i se arunce la picioare spre a o ierta de a-i fi fost cea mai potrivnică fostă cumnată) și în ciuruita gară timișoreană, purtînd numele ei, de către fiul său împreună cu bănățeanul Mareșal al Curții și cu ofițerul de ordonanță al M.S. maior Tomescu (ultima rămășiță a vechii Case Militare), iar în preajma capitalei, la gara regală Mogoșoaia, de Conducătorul Statului în fruntea miniștrilor cu nevestele, de toți șefii opoziției în jurul vegnic frumosului și de neînbătrînit Barbu Stirbey (afară de Gașă, rugat de Antonescu a nu se arăta) și de cei cîțiva cunoscuți ai ei din vechiul anturaj al Casei Domnitoare: generalul Manolescu, noul "Administrator al Domeniului Coroanei" (păstrînd și administrația banurilor Prințului Nicolae), FLORIAN MARI-NESCU, acum "Administratorul Casei Regale" și al averii personale a M.S. (pe care ANTONESCU îl va numi apoi și "administrator sechestru al bunurilor fostului rege"), colonelul Ullea (păstrat

pînă la venirea mea ca director al Cancelariei Marelui Prinț, însoțit cu protocolul, cînd va deveni "Maestrul Curții" ca să nu se mai zică maestrul de ceremonii într-o curte lipsită de alai pompos) și generalul CONDIESCU, rămas "Bibliotecarul Palatului". Toți aceștia s-au întors de acolo pe alte străzi decît faetonul regal, un simplu echipaj deschis cu doi cai albi, neprecedut și neurmărit de nici un vehicul de pază, care a luat-o încet la trap mărunt pe Sos. Kiseleff și Calea Victoriei și a fost primit de oraș în aceea zi într-adevăr duminică, senină, însoțită și caldă din mijlocul lui septembrie în salutățiile bucurărilor inspirate dealungul tot parcursul pînă la Piața Palatului, sincer entuziasmați de a o vedea, de aproape, la dreapta lui Mihail pe săraca mamă nedrept țită, înafîrșit fericită de a se regăsi acasă cu copilul ei. Iar luni dimineața, mama și fiul în civil, fără nici un preaviz și spre exasperarea Siguranței, s-au dus pe jos în oraș să facă cumpărături și să ia un aperitiv la DRAGOMIR NICULESCU, pentru a dovedi guvernului cît de populari erau, ca să nu se teamă de contactul direct cu poporul, care nu confundase deloc dictatura carlistă cu regalitatea.-

Șel mai impresionată de efectele pro-regaliste înregistrate în opinia publică de noul stil de viață și de atmosfera de sobră simplitate de la Palat au fost legionarii, Sina grăbindu-se a stabili contactul direct cu acesta și propunînd romînizarea Sos. Kiseleff Generalului, care a acceptat-o imediat contra voinței M.S. rebotezînd-o Bd. Regele Mihai I.-

În schimb Mihail s-a declarat pe loc de acord cu propunerea Conducătorului inspirată de pana lui Pamfil Seicaru care lansase formula în articolul său dedicat întoarcerii ei, de a decreta pe naică-sa "Regina Mamă", spre bucuria Principesei care se informase precis în străinătate că soțul său - de care nu se considera divorțată, ci numai separată - nu s-a căsătorit cu Iupescă în primul său exil la Paris (cum anunțase un ziare american atunci) și tot mai cultiva speranța că-i va reveni mai spre bătrînețe, cînd se va fi săturat de aventuri și cumințit înfine. Dar dacă pentru această delicată atențiune a lui "Bow-Wo" (pronunțat Bou-Uau) cum ANTONESCU era poreclit atunci la Majestățile lor - Regina Mamă era dispusă să-i mai ierte din ieșirile intempestive, grecoșia tare eșecată, dar tot atît de harnică gospodină, s-a revoltat în ea (pentru că dinastia grescă a fost încă din Danemarca și a rămas și în Grecia săracă și că, în anii lor de exil, fetele regelui Constantin au dus-o greu de tot, fiind încîntate de primirea unor rochițe noi, cum-

părate doar când ajungeau banii strînși din cam elabele subsidii ale bogaților regaliști greci, armatori de pe la Londra și Marsilia) la văzul jafurilor săvîrșite la Palat în scurtul interval de nici zece zile pînă cînd s-a putut apuca rapid de inventarierea tuturor lucrurilor rămase pentru a constata spre stupefacția ei că la economat mai bine de 90% din stocurile vechi date lipsă, fiind ridicate din ordinul Președinției semnat de mîna Generalului sub "rezoluția" că Palatul nu avea nevoie de rezerve cu care se pot hrăni regimente și că, fiind ale fostului Suveran, vor fi desocotite cu administrația sechestră. Iar dacă nu avea decît să regrete atît de mult produsele Domeniului Coroanei ce se puteau reînoui la prețul lor de cost, nu mai era scum acelaș lucru cu cele ale moșiei regale Mînaștirea, al cărei orez lucios de primă calitate suferea comparație cu orezurile bune din Egipt dacă nu chiar cu unele și din Mesopotamia, produse ce fuseseră contabilizate scump de moșierul Carol Regelui Carol și aveau să fie plătite și mai scump de acum încolo, în cazul cînd administrația sechestră va binevoi să le rezerve Palatului și nu Președinției; cît despre vagonul de cafea, tocmai dintre cele mai bune, tonele de cacao van Hutten, sutele de kgr. de ciocolată Lindt, mîile de cutii de conserve celebre (Amieux, Roberts Gross & Blackwell și cîte altele) avea aci într-adevăr de ce să se alarmeze, căci acestea nu se mai puteau cumpăra și aduce nici cu prețul greutateii lor în platină, pe mările minate și blocate de războiul naval. Ceeace însă nu credea că-i va putea ierta nici dîncolo de mormînt - dacă nu le va restitui înainte ca să fie zgîrlite și pătate de orientalii aceștia care habar nu au cum se curăță și se întreține argintăria - era confiscarea pentru nevoile guvernului, adică ale Președinției, adică ale lui în ultimă analiză, a serviciilor de argintărie de masă ale yachtului, trenului și cortului regal de vînătoare, comandate special la un mare argintar din Londra și purtînd blazonul Regelui, adică stema țării sau vice-versa: căci nici stîta nu părea să știe acest pseudo-monarhist că sînt unul și acelaș lucru și nimenea în afară de capul încoronat nu poate purta sau folosi "armele Regatului".

Ce luase el nu era însă mare brînză pe lîngă ce luaseră alții din lucrurile neinventariate și necontabilizate, despre care nici nu i s-a pomenit Reginei Mame spre a nu-și mai face inutil dușmani și sînge rău căci încă nu știa, de pildă, că cele mai valoroase jaduri pe care bătrîna primă împărăteasă a Indiei le dăduse și lăsa-se testamentar nepoatei sale favorite Maria de România și ea la rîndul ei lui Carol ce să le treacă în continuare viitorului rege al țării, se aflau în vila rivalei din Parcul Filipeșcu, unde aceasta se

lăsase, deoarece nu le considera proprietatea sa, trimițând vorbă să fie ridicate, ceea ce nu s-a mai putut face, întrucât locuința ei fusese invadată și ocupată de legionari la câteva minute după plecarea sa. Iar dacă ar fi putut să știe, când a aflat că erau acolo, care le va fi scarta ulterioară, mă-ndoiesc că ar fi fost în măsură să-și păstreze, cum a știut întotdeauna a-l păstra, cumpătul în relațiile sale adeseori foarte încordate cu Bow-Now.-

Dar, în afară de preocupările sale menajere - despre care voi fi silit să mai vorbesc când vom ajunge la anii mei de Palat - Regina și-a luat rolul de mamă educatoare și de monitoare a fiului său în toate treburile lui, din capul locului, foarte în serios, gândind și ea că el mei avea mult de învățat până la majoritate și vrînd să schimbe multe din obiceiurile vieții lui și din starile de la vechea Curte, prea impregnate de stilul și mentalitatea orientale ale trecutelor domnii și mai cu seamă ale soțului ei, pe care tocmai nu reușise să-l occidentalizeze, amestecîndu-se în consecință imediat în problema reorganizării celei noi, cu compoziția căreia nu era deloc mulțumită. Pentru aceasta, avea în primul rînd nevoie de un Mareșal energic, autoritar, combativ și cu autoritate față de guvern, dar totodată cu suficiente calități diplomatice pentru a putea creia și întreține Regelui trainice legături în toate sferele politice, economice, sociale și culturale din țară, fără să fie partinitor și nici să poată fi acuzat de a încerca să reitereze greșitele tendințe de a atribui Coroanei mai mult decît rolul de arbitru și nu de hegemon al politicii interne și externe a statului, împărtășind astfel părerea băiatului ei despre "Tonci" (diminutivul de la Anton, prenumele tatălui meu adoptiv) mult prea "grand seigneur" indolent și apatic ca să se răfuiească cu Antoneștii și legionarii pe de o parte iar pe de altă parte cu toate ciurucurile fostului regim, pe care și el le critica, dar nu era în stare să le reformeze și nici prea doritor să le înlocuiască, întrucît nu se putea descurca fără ajutorul lor, din moment ce nu înțelegea să se înjosească pînă la punctul de a-și băga singur nasul în totă bucoșăria lor internă. De altfel, Tonci era el însuși mai mult decît de acord cu MMIL (prescurtarea oficială de la "Majestățile Lor") în această privință și, ca să scape cît mai curînd de belelele ce-l copleșeau, gata să facă orice pentru găsirea persoanei potrivite tuturor condițiilor ce i se cerea la care se mai adăugau și cele evidente de a cunoaște limbile străine, manierele "lumii" (refinate) și de a avea o soție cel puțin prezentabilă acelei lumi.-

Toate aceste calități s-ar fi găsit lesne întrunite la unul dintre virfurile Externelor. Dar la sondajele făcute, s-a văzut că nici Cretzianu, Vasile Grigorcea, Raoul Bossy, Eugen Filotti ș.a.^{nu} țineau să-și inmorminteze cariera într-un atare post foarte ingrat și nici Conducătorul nu accepta să dea Palatului oameni de care avea mare nevoie acolo unde aduceau țării servicii mult mai importante și care, ca sfetnic prim al M.S., ar fi fost periculoși pentru poziția și planurile sale, iar singurul - Frederich Nano - care nu prezenta nici un pericol politic pentru nimeni și ar fi fost ideal pentru Palat, era atunci căsătorit cu prima sa nevastă, mexicană, care, deși cam "trecuțică", era încă mai periculoasă decât două lăpești pentru Regat, drept pentru care a și fost împușcată în 1947 de al doilea ei bărbat.-

La militari, chestiunea era și mai nerezolvabilă, deoarece Generalul nu accepta pe unul mai mare decât el sau care nu i s-ar fi supus, iar Regele nu vroia să primească nici măcar ca șef al Casei Militare (și cu atât mai puțin la conducerea întregii Curți), un grad mai mic decât de general de divizie, iar ca "adjutanți regali" (căci termenul de aghiotant nu a fost admis la Curte, fiind neconform tradițiilor armatei lui Carol I, așa încât corectarea ce mi s-a făcut în procesul Maniu a fost nela locul ei) numai colonei plini, astfel că, prin acceptarea numirii, după lungi și infructuoase tratative cu Antonescu, a colonelului Rîmniceanu ca adjutant regal făcînd funcție de șef al Casei Militare (de fapt inexistentă, fiindcă nu existau alți adjutanți decât Tomescu, care, care ordonanță, făcea și pe adjutantul permanent al M.S.) problema înlocuirii militarilor Curții nu fusese rezolvată, Suveranul considerînd situația lui Rîmniceanu ca un provizorat.-

Dealtminteri, precum se va vedea din tot ce urmează, problema militarilor va rămîne pînă la venirea generalului Sănătescu, punctul cel mai nevralgic al raporturilor încordate între Palatul și Președinție, iar acum, după douăzeci de ani, cînd toate acestea au devenit de domeniul istoriei, pot și chiar trebuie să recunoască că generalul Antonescu știa ce știa și a fost mai vigilent decât Mareșalul Antonescu, cînd nu vroia pentru nimic în lume să consimțea la satisfacerea ambiției regale de a dispune de "o Casă Militară a M.S.Regelui", demnă de acest nume.-

Cît despre celelalte posturi pe care Regina Mamă dorea neapărat să fie ocupate de elemente noi (nu pentru că cele vechi nu ar fi fost la înălțimea misiunilor cu care erau însărcinate sau necorespunzătoare din punctul de vedere al onorabilității lor, ci

exclusiv fiindcă avuseseră contingente cu cercurile nici măcar apropiate, dar simpatizante ale "camarilei", la simpla pomenire a căreia nu se putea împiedica a vedea roșul, era vorba în special de cele ale Maresăltului, întrucât menajul Ullea fusese primit de câteva ori la ceaiurile mondene ale "Duduiei" și plin de mici atențiuni curtenitoare față de ea, iar bietul Bălăceanu ar fi fost preluat din Casa Militară de către Ullea, la intervenția - zicea se a unor rude ale ei și amândoi fuseseră în plus subalternii direcți ai fostului Mareșal al Curții Ernest Urdăreanu, așa că meritul de a fi rezistat, primul până la sfârșitul Regatului, când a plecat în suita Regelui, iar al doilea până la plecarea mea de la Palat, revine numai lor, care prin felul excepțional de competent și singurcios în care și-au exercitat meseria, au știut să se facă aproape indispensabili celor ce au avut prilejul și priceperea de a le valorifica și aprecia calitățile.-

Lista "cumaților" era destul de lungă și se lungea firește cu atât mai mult cu cât cobora mai jos pe scara ierarhică, personalul de serviciu fiind evident proporțional cel mai numeros și, în parte cel mai bine cunoscut de R.M., care era dotată cu o memorie excelentă, pentru fizionomia și numele persoanelor întâlnite chiar numai o singură dată, ceea ce pare să fie, de altfel, un apanaj ereditar al tuturor familiilor domnitoare. Dar mă bazez a menționa doar că șoferul personal al fostului Suveran, vestitul sas burtos și rumen Schuster, bătut de mult a fi fost în solda serviciului de informație teutonic, a fost prima victimă feroce să-și ridice drepturile cochete după atîția ani de slujbă, trecînd fără ocol nici întîrzierea drept la Legația Germană, unde a devenit rapid, după plecarea lui Fabricius, șoferul personal al Excelenței sale von Killinger, cu care s-a împrietenit așa de bine încît puteau adeseori fi văzuți luîndu-și "Frühstuckul" împreună la "Carul cu Bere" și trăgînd - la mîsea - la hanurile săsești din Tîrnave. Regele avusese de mult discuții cu tatăl său cu scopul înlocuirii lui Schuster, căruia-i reproșa că strica mașinile, neconducînd și nici necunoscînd mecanica destul de bine, dar de ar fi fost cazul contrar, l-ar fi ținut cu dinții, așa cum l-a păstrat pînă la 23 August pe elevul și succesorul lui Schuster, Kopelmann - cu toate că se știa că-l vedea cam des pe profesorul său - numai pentru că acesta era în schimb, un as în mecanică, astfel încît, l-a numit "Seful Garajelor Regale", unde M.S. nu permitea nimănui să-și bage nasul de cît din ordinul său personal. R.M. nu ar fi vrut să-l

mai vadă la Palat nici pe acum unicul "Director al Vânătorilor Regale" Vasile Chefneux, când a aflat că acesta organizase în lipsa sau cu negătirea tatălui meu adoptiv (care refuzase a se preta la asemenea sporturi), iar din porunca lui Vodă Carol mici întime partide de vânătoare pe terenurile regale din apropierea capitalei, la care asistase și Duduța - ca nu cumva să se spună că fuseseră aranjate chiar pentru Domnia ei - care-și făcuse așa ucenicia la tirul de vânătoare cu alică. Dar pentru interesele superioare ale nobilei arte a vânătorii, nici M.S., nici Tonci și subsemnatul apoi și mai puțin nu ne-am putut lipsi de talentele acestui bun organizator și specialist cu experiență veche a vânătorilor mai ales la vînatul mic. De fapt nici inofensivul bibliotecar - îndeosebi pentru biblioteca, de care se ocupa cât se putea mai rar, din fericire poate căci cel puțin a conservat-o "neo varietaux" dacă nu a ținut s-o completeze la zi, fiind mult prea vag interesat în meseria sa de ocazie - nu era chiar agreiat de "Augusta Doamnă", deși nu participase la nici o sindrofie de ale "Camarilei" în zona vulnerabilă a domniei carliste întrucât prefera totdeauna să bea de unul singur, prea mult pentru sănătatea sa și a bibliotecii regale, dar totuși a reușit să-și păstreze sinecura, pînă la înlocuirile propuse de mine, pentru că se apucase să colecționeze și să lipească în frumoase albume toate fotografiile M.S. treabă lăudabilă și meritorie ce trebuia terminată.-

Singurul mare protejat al R.M. care a și consiliat-o și ajutat-o cel mai mult și bine, deși cîteodată prea meschin partinitor, în toată epurarea și reorganizarea aparatului administrativ al Curții, era FIORIAN MARINESCU, fostul șef contabil de pe vremea Regentei, care în era carlistă se ocupase de puținele bunuri pe care Carol nu le putuse relua fiului său în 1930 și de lichidarea dărilor și mai modeste a Principesei exilate, cu care ea achiziționase vila de lângă Florența, trimițindu-i de asemenea cît mai regulat pașalele rentei pe care soțul i-o mai retezase și-i întîrziase mereu remiterile pentru a-i face mizerii, ca răsplată pentru afronturile încasate la Curtea de la St. James unde Elena îi băgase fiți-lul prin vîră ei Marina, Ducesă de Kent. Ori Marinescu îi rămăsese fidel și devotat, transmițindu-i nu numai banii, ci prin d-na Catarina și toate vestile ce-o interesau de la Palat și era și acum șeful informator al R.M. atît la Curte cît și la Președinție, unde Moosony îl lăsase să continue singur discuțiile de ordine economic cu generalul, nevrînd să se mai certe personal cu acesta pe chestiunea reducerii excesive a listei civile. Și pentru interesele materiale

ale Coroanei făcuse bine să-l lase să se răfuie în doi, pentru că se cunoșteau de mult prin cercul familial al unor prieteni comuni amândurora și vorbeau pe aceeași limbă, astfel încât - dând invariabil dinainte dreptate Conducătorului pentru a justifica apoi contabilicește corectivele de adaus acelei dreptăți, nemilogindu-se, cum știa că nu-i plăcea lui ANTONESCU, dar neșpanind nici lucrurilor pe nume cu suficiența supărătoare orgoliului acestuia cu care-i vorbise tatăl meu adoptiv, neînvațat să ceară - Marinescu a obținut cât se putea obține atunci pentru Palat, iar pentru el apoi foarte abil, înlocuirea, prin persoana sa în calitate de administrator - sechestrul, a dușmanului său de moarte, colonelul Stavăr, mandatarul legal al fostului Suveran și cel mai capabil dintre toți oamenii de încredere ai acestuia, dar atât de infocat carlist, încât prin atitudinea sa absolut intransigentă a ajuns în cele din urmă internat la Tg. Jiu. Din punctul de vedere al neamestecului Generalului în celelalte probleme interne ale Curții, Mocsonyi nu făcuse așa de bine lăsând-o în "tête a tête", fiindcă bătrînul contabil era un mare intrigant și sforar, una cu toate alifiile și a încercat să facă o leacă, peste capul lui și subminându-i autoritatea, pe intermediarul între MMIL și Conducătorul și jocul acestuia, ceea ce însă nu i-a mers cu Suveranul, care avea oroare de intrigi și nu admitea înlocuirea atribuțiilor și mai puțin insubordonarea, punându-l la locul lui repede.-

Desigur că, în aceste noi împrejurări, nici tatăl meu nu ar fi rămas mult timp la Curte, chiar dacă nu i se întâmpla să fie eliminat în modul cam neprotocolar, pentru un specialist al protocolului, cum a fost dat afară și care a scandalizat-o pe R.M. atât încît, neținînd seama de interdicția lui Banau, l-a invitat pe loc la masă pentru ca M.S. să-i exprime, cum a făcut-o cu acest prilej, regretele pentru cele întâmplate și faptul de a fi fost silit să renunțe din cauza situației politice la serviciile sale, primindu-i demisia, pe care tatăl meu o trimisese la Palat încă în dimineața zilei de sîmbătă 7 septembrie. Totuși, Regina nu împărtășea simpatia fiului său pentru bătrînul meu, pe care-l cunoștea încă din 1920 la nunta Didocului cu Principesa Elisabeta la Atena și pe care MMIL îl numea "Gios", precum îl poreclise Marele Voievod din următoarea întâmplare hazlie: la înființarea "Episcopatului Dunării de Jos", trebuind să asiste, stînd imobil lângă tron, la primirea fastuoasă a noului episcop, în fața guvernului, a

a fetelor bisericesti și a celorlalți mari demnitari ai statului și Curții, îngirați pe două rânduri printre care acesta trebuia să pășească spre Saveran, pe M.V. l-a pufnit risul când marele maestru de ceremonii l-a prezentat pompos ca "Episcop al Dumării de Sas" - care nici nu a existat vreodată și nu și-a mai putut stăpîni risul, contagiind și pe alții, când tatăl meu, în loc s-o lase moartă, a reeșit din rînd, a rebătut de trei ori lespeda de marmură cu bastonul surit, strigînd M.S. "Sire, pardon de gios", cîci vorbind o moldovenească lată, nu putea pronunța jos.-

Pînă în 1930, se înțelesese de minune cu părinții mei din cauza mentalității apusene mai ales a mamei mele, engleză, care în plus știa din copilărie și vorbea cu ea grecește. Dar la întoarcerea lui Carol, tata care fusese însărcinat cu medierea reconcilierii, în loc să descurce lucrurile, cum foarte sincer se străduise, le-a încurcat mai rău, tocmai în clipa în care aranjamentele părură cuasi perfectate, așa că Elena i-a tot reproșat pe nedrept a fi fost montat împotriva ei. Pe urmă cînd a realizat că impresia ei era greșită și că intențiile lui fuseseră și erau excelente, ceea ce i-o dovedeau urările nelipsite de sărbători și aniversările zilei de naștere și onomastice, pe care alții le uitau, precum și mesajile ce i le aducea M.V. dîndu-și dealtminteri seama că ea însăși contribuise cel puțin pe stîta la nenorocire prin încăpăținarea ei tinerească, a fost gata să-și revizuiască atitudinea, dacă nu ar fi aflat iarăși un lucru de neiertat și care întărea primele-i aprehensiuni: primul mare demnitar capitulase și el după ce se ținuse "cît mai trăia nevastă-sa", pe poziția politicii struțului, acceptînd foarte discret, dar totuși, a cunoaște pe Dudușa cu prilejul unei cine intime arăstată de un poker la Casa Nouă. Informatorul lui MARI-NESCU nu știa sau a uitat pe semne să-i comunice că și Mocsonyi participase la acea cină și partidă pînă la sfîrșitul seratei, pe cînd tatăl meu s-a retras înainte de începutul partidei, pretextînd o criză de anghină pectorală - boală de care se știa că suferea într-adevăr tocmai pentru a marca față de Vodă dezaprobarea sa cînd a văzut despre ce era vorba, suferind apoi multă vreme răciră raporturilor sale cu acesta; detalii pe care atunci cînd le-am aflat nu mai aveau nici o importanță, pentru că tatăl meu, care i-a supraviețuit lui Tonci cu un an, s-a completat din ce în ce mai mult către sfîrșitul epocii antoneșiene, a fi considerat sută la sută convins de dreptatea cauzei carliste.

te, ceeace nu fusese deloc în anii săi de la Palat.-

Așadar, la întoarcerea sa în țară, R.M. a fost foarte mulțumită să nu-l mai găsească pe Gios la Palat și indignată doar de maniera în care fusese concediat, iar la prânzul la care a fost invitat, către sfârșitul lunii, a ținut să-l facă să simtă că nu mai păstra aceleași sentimente de încredere și stimă ca cele din trecut, ceeace nu a împiedicat-o să fie foarte afabilă, interesându-se amănunțit de soarta tragică a mamei mele (care, după un deceniu de suferințe din ce în ce mai grele, a murit la vârsta de 50 de ani în 1937, de melano-sarcom) și de fratele meu mai mare, Victor, pe care-l cunoscuse și apreciasse în timpul Regentei, când el își făcea stagiul de atașat de legatie în centrală, unde a înțeles greșit că s-ar afla acum din nou, când s-a vorbit de mine, de care nu știa că eram și eu diplomat. Regele dimpotrivă s-a arătat extrem de afectuos cu tata, dându-i a înțelege între patru ochi, că era dezolat de întorsătura politică și îngrijorat de evenimentele interne și asigurându-l la plecare că putea apela la el în caz de forță majoră, întrucât nu mai beneficia de paza sergentului (aceasta și vagonul salon pe C.F.R. fiind pînă la 7 sept. 40 singurele avantaje ce avuseseră Stîrcea și Mocsonyi ca mari demnitari neremunerați) și pomenise, în cursul conversației despre primele descinderi ale teroriștilor la casele foștilor demnitari, că aceștia fuseseră sub diverse pretexte de cîteva ori și la noi.

Si ca și cum această grațioasă autorizație ar fi fost premonitoare, încă nici nu trebuise bine anul acela de tristă amintire, pentru majoritatea lumii românești, când ea avea să fie folosită cu un succes salvator pe care și mai ales pe promptitudinea căruia, nefericitul apelant nu cutezase a-și bizui multe nădejdi.-

Dar, între timp, MMIL au mai avut prilejul a-și reaminti de Gios, în mod mai tangențial, dintr-o cu totul altă împrejurare.

La sfatul tuturor de a se apuca de studiul dreptului materia cea mai folositoare carierei omului de stat și în special a unui rege, cu tot regretul de a nu se putea dedica mai degrabă științelor exacte pentru care arătase de mult o înclinație deosebită, Mihai se hotărîse însfîrșit cu greu a-și lua cel mult licența în drept, urmînd cursurile Facultății din București, la care deci s-a înscris în ajunul deschiderii lor, împreună cu nedreptățitul său amic Mirocea Ionnițiu, fiul directorului "Cărții Românești", cu care făcuse aproape tot liceul și bacalaureatul în școala specială ce i-o creiase Carol la Palat. (Diplomele la care

rîvneseu erau însă acele de inginer mecanic și electro-tehnic, materii din care poseda deja atîtea cunoștințe solide și practice, încît spera să-și cucerească cel puțin una din ele încetîncor și paralel cu dreptul, intenționînd în consecință a urma la anul și anumite cursuri ale Politehnicei și Institutului Profesorului Hurmuzescu). Cînd apărură la Universitate cei doi tineri, fără nici o suită, veniți pe jos lăsînd mașina la o poartă, cu capul gol și în haine simple, cam ponosite și mototolite - cum le plăcea să poarte în casă și pe la atelierul garajului - studenții i-au făcut îndată ce l-au recunoscut pe "Voevodul" o primire atît de entuziastă încît nu mai văzuse vreodată Facultatea o deschidere mai zgomotoasă, iar la plecare ovațiile lor au luat caracterul unei manifestații prea ample ca autoritățile să nu o înregistreze, cu rezultatul că, în ciuda rugăminții profesorilor de a respecta merul normal al cursurilor pentru care M.B. venise la Universitate, a doua sa apariție în aulă, fiind întîmpinată și mai tumultuos a și fost ultima, pentru că ANTONESCU i-a interzis accesul Universității precum și orice altă apariție publică a MMIL în afara celor organizate de Președinție, intrucît ar trebui să înțeleagă că nu se aflau în Danemarca sau în Suedia, ci într-o țară latină și în timpuri anormale, nici tolera această sursă de agitație politică cu un substrat tendențios, menit să clatine autoritatea și prestigiul guvernului său.-

Regele nu prea a fost nemulțumit să nu mai poată urma personal dreptul, ci numai prin ochelarii, foarte buni ai devotatului său prieten, pe care-l punea să-i citească cursurile tipărite sau notate de el ori vre-un coleg de al lui, în timp ce lucra la continuarea colecției de timbre românești, cu care tatăl său îl însărocinase la plecare, sau la vre-o reparație ori altă îndeletnicire manuală din domeniul foto și cinematografiei sau mecanic, avînd astfel un pretext pentru a se lăsa mai pe tînjeală cu studiul amănunțit al dreptului roman, de pildă, în vederea unor examene pe care eventual nici nu le-ar mai da, mulțumindu-se a citi numai ceea ce-l interesa și i-ar putea fi util dacă nu chiar necesar, cum erau dreptul internațional public, cel constituțional și codul civil român. Dar faptul că i se tăiau și putința de a lucra la un laborator, de a merge la teatru, concerte și conferințe sau de a vizita expozițiile, după voia sa și fără prealabile aprobări ale d-lui ANTONESCU, îl vexa cu atît mai mult cu cît se bucurase deja la gîndul acestor perspective, pe care și tatăl său i le înch

sese cam din aceleași motive. Iar mama sa, care nu prevăzuse deloc această nouă lovitură și era mult mai dornică decât fiul ei, a nu se mai supune ordinului nimănui, nici a se lăsa claustrată după zidurile palatelor de beton armat - cum le spunea construcțiilor de prost gust ale lui Carol - și să circule liberă și să se arate olt mai mult acum când, revenind în țară, se așteptase să fie primită (cum a văzut la șosea și prin centru că lumea ținea s-o primească) cu brațele deschise, ca pe stăpîna erei noi, conștientă de gravitatea situației și de importanța răspunderilor și obligațiilor sale, pe care le acceptase toate doar pentru binele băiatului său și deci al țării sale, dar total înconștientă de prezența că ea ar fi consimțit să-și schimbe libertatea de la Florența cu o adevărată pușcărie la Bacurești, unde pe deasupra i se mai făceau deodată și mizerii absolut nejustificate, ridicole și umilitoare.-

În plus, s-a întîmplat ca incidentul să survină tocmai în momentul cînd toate chestiunile în litigiu între Palat și Președinție ajunseseră la un punct mort, iar raporturile deja hipertensive ale tatălui meu adoptiv cu Generalul la unul apropiat de ruperea lor, acesta reușind a-l scoate din fire pe omul care era calmul personificat, de manieră a pune capăt tratativelor duse, paralel cu acele ale lui MARINESCU, în special pe problema Fundațiilor Regale, pe care Antoneștii încercau să le amputeze, fără nici un temel legal, țipînd și el vorbe tari, trîntind ușa la ieșirea sa tempestivă, din biroul Conducătorului de la palatul Cantacuzino și întrerupînd astfel puntea oficială între acesta și M.S. căruia prin urmare interdicția aparițiilor publice îi fusese comunicată prin intermediul lui MARINESCU și al mamei sale, care nu s-a temut să ia taurul de coarne, cerînd fiului a-l pune pe Tonci să-l convoace pe Bănuș pentru o explicație directă și generală asupra tuturor litigiilor pendinte, cu prilejul căreia s-a produs prima din lanțul apoi arareori întrerupt de crize în relațiile ei personale cu acesta.-

Amănuntele acestei crize care a durat cîteva săptămîni și a fost destul de accentuată ca nou născuta regină să meargă pînă la foarte imprudența amenințare a înapoierei sale la Florența ce nu i-a convenit atunci din fericire prea proaspătului conducător - su soșpat informației mele, deoarece Tonci a fost așa de plictisit de insuccesul misiunii sale, încît nu a mai avut îndrăzneala să mi le relateze, iar apoi la Palat, nu am mai fost curioasă să le restabilă decât în cease privea faptele esențiale, ce se re-

duc la următoarele:

Primul eșec al MMIL și care a tras după sine toate celelalte înregistrate în cursul și în urma desbaterilor directe ale tuturor divergențelor lor cu Antonescu, a fost neputința mobilizării și de această dată în sprijinul M.A., a șefilor opoziției, care se uzaseră cu protestele recente pe chestiuni mai importante în care socoteau că obținuseră o satisfacție parțială prin încetarea atrocităților anti-semite și nu vroiau să se întindă coarda la maximum în conjunctura cea mai nepotrivită pentru sporirea marilor complicații interne și externe în care se zbătea conducerea, cu care erau de altfel de acord în privința neapariției în vedete a MMIL, care ar avea tot interesul să pară dimpotrivă prizoniere unei situații de altminteri compromițătoare, repetându-și în consecință sfatul de a se paciența pentru redobândirea drepturilor lor legitime până la prima ocazie prielnică și să accepte între timp soluții paliative și expediente menite să amâne rezolvarea problemelor mai importante și să permită stabilirea unui "modus vivendi" cu guvernul în afacerile mai urgente și curente.-

Cu acest sfat MMIL care porniseră deja la ofensiva generală în toate sectoarele revendicărilor lor, nu au mai avut încrederea a o putea duce până la capăt, lucru ce s-a lăsat înțrezărit de adversar, cu toată dârzenia de care mai ales R.M. a dat dovadă în susținerea intereselor Coroanei și s-au ales până la urmă cu un total câștig de cauză al acestuia, care și-a sporit în loc să-și reducă amestecul în treburile Curții. Așadar, relativ la numirea unui nou Mareșal, dat fiind că Tonci demisionase din această funcție chiar în prezența generalului, acesta năucindu-se totuși să-l convingă pe Suveran, să-l înlocui pe Manolescu, vechi și bun prieten cu care întreținea strânse relații, tocmai pentru că M.S. na-l vroia, fiindcă și așa era suficient de jenat la Domeniul Coroanei, unde consimțea acum să primească directivele prietenului său - refuza la rîndul lui pe avocatul Ion Rosetti, cerut de M.S. la sugestia mamei sale (pe motivul că ar fi carlist, deși era lucru știut de toată lumea că acest singur fost prieten de valoare și caracter al lui Carol, se certase și ruptese orice legătură cu el încă din 1930, pe chestiunea repudierii ei), dar l-a impus în schimb pe col. Rimniceanu ca persoană responsabilă față de el de menținerea legăturilor cu Președinția și de aplicarea reformelor prin care înțelegea și a și spus-o odată: conformarea MMIL la hotărârile sale. La Domeniul Coroanei, unde Statul

nu avea nici un drept de control potrivit legii prin care a fost înființat, urma să trateze direct cu Manolescu schimbările fundamentale ce le cerea introduse nu numai în administrarea regiilor, ci și în afectarea veniturilor lui, spunând că "nu-i vază de muls și simplă sursă de venit ce poate fi veșnic secătuită, ci trebuie să fie un exemplu și imbold pentru Domeniile Statului și cele particulare, iar nu, cum este, în urma moșilor vecine" și propunând, în consecință, ca cel puțin un sfert din venit să fie investit pentru modernizări și apoi industrializarea regiilor, iar tot atât pentru ridicarea satelor din regiunile lor, pe cînd șefii de regi (adică administratorii locali) ar trebui toți înlocuiți, fiind niște trîntori. Cereă de asemenea înlocuirea administratorilor Fundațiilor Regale, fiindcă se opuneau fuziunii acestora propusă de el, zicînd: "ce trebuie atîtea fundații falimentare; una și bună, care să nu aibă nevoie de subsidii de la stat". Regele acceptase încă în prima jumătate a lunii precedente demisia profesorului ALEXANDRU ROSETTI de la direcția "Fundației Regele Carol al II-lea, pentru Artă și Literatură", care condusese admirabil și făcuse o treabă extraordinară de utilă și frumoasă la acea instituție, dar trăsese singur consecințele faptului că era prieten cu Carol și colaborase, deși numai în acest domeniu, cu el. Cu acest prilej, conveniseră ca Suveranul să încerce a salva fundația de la desființare și confiscare, la care se așteptau din partea noului regim, fie prin schimbarea numelui ei vremelnic (deoarece M.S. nu înțelegea să comită un abuz legal, inadmisibil, de a aduce vre-o stîngere unei persoane juridice creiată de altcineva), fie prin trecerea ei sub administrația, tot vremelnică a "Fundației Mihai I". ANTONESCU care împins de loc, urmărea desființarea și confiscarea ei, o asimilase bunurilor fostului Suveran, trecînd-o împreună cu acestea sub sechestrul și controlul ce li se făcea, dar totuși consimțea acum, ca o mare concesie făcută Coroanei în vederea destinderii relațiilor lui prea încordate cu MILIT la amînarea hotărîrii sale cu scopul de a se studia fie fuzionarea acestor două fundații, după defalcarea a celei părți din averea celei dintîi cu care ar fi fost "înzestrată nu din buzunarul lui Carol ci din fondurile statului", fie fuzionarea tuturor patru fundațiilor regale în așteptarea căreia era de acord să fie condusă de directorul Fundației personale a Suveranului.-

Tot în materie de concesii, Banan le anunță, nu fără oareșoare satisfacție, că - deși socotelile d-lui MARINESCU nu i se păreau destul de convingătoare, și de aceea nu ajunsese încă la

concluzii definitive cu privire la noua listă civilă, reducerea cifrei vechi nu va depăși cu mult patru cincimi, ținând cont de faptul că, pe de o parte, cincimea restantă va îngloba și lista Reginei Marie, sporită față de renta din trecut și că, pe de altă parte, cu toate măsurile preventive luate de guvern pentru a stăvili specula și stocarea mărfurilor, indicele costului vieții acuză o sensibilitate și continuă creștere față de acel al anului precedent, această sumă va permite totuși M.M.L. să ducă un trai absolut corespunzător rangului lor, dacă vor ști să renunțe la toate extravagantele trecute, începând cu reședințele inutile sau nelocuite: Peleşul, Pelisoarul, Cotrocenii și centrul pur reprezentativ al Palatului din Calea Victoriei (asfîrșirea construcției căruia, ca și conacului de la Scroviște urmînd a se amîna pe vremuri de liniște) și terminînd cu folosirea yachtului, a completului tren regal - ce ar trebui redus la jumătate - și a numărului excesiv de mașini S.R., cai, echipaje și alte multe. Dar concesiile cu care era convins că va da lovitura, captînd bunăvoința monarhului tăcut, placid, rece și palid de furit perfect stăpînită, au fost următoarele două prapunerii, din care prima a fost imediat și a rămas, ori de cîte ori avea să fie reiterată, respinsă categoric și cu indignare, pe cînd cealaltă a fost reținută cu vădită bucurie și avea să ducă ulterior la schimbarea vieții sale într-una mai liberă și plăcută: 1). După despoziția "administrației - sechestre a bunurilor fostului rege" cu comisia specială a guvernului însărcinată cu recuperarea tuturor valorilor cu care statul ar fi fost dăunat în urma unor tranzacții financiare oneroase efectuate cu acesta de Carol, tot restul averii sale mobiliare din România să fie trecută în proprietatea M.S. sub formă "legală" incontestabilă ce ar urma să fie găsită de juriști experți în asemenea operațiuni. 2). Regele să nu se considere obligat față de opinia publică a face studii stereotipe, într-o anumită materie, după normele clasice, dînd examene oficiale cu scopul culegerii unor grade universitare, ci să se inițieze în toate ramurile științelor de stat (politice, diplomatice, militare, juridice, economice și sociale), necesare virtuților vieții publice, convocînd pentru aceasta la Palat pe acei profesori, dedenți și conferențieri universitari mai indicați a-i ține prelegeri și a discuta cu el problemele, după alegerea lor și a unui program de stabilit cu Rectorul Universității, Ministrul Educației Naționale sau, mai bine cu Ministrul Justiției, care prezenta avantajul să fie totuși profesor universitar și specializat

în științele politice.-

Așadar, criza s-a soldat cu un eșec total al străduințelor R.M.de a sparge grățiile pușcării în care acest "would de Cromwell" (adică pseudo-Cromwell) reușea acum s-o închidă din ce în ce mai ermetic și al încercărilor M.S.de a-și orîndui casa și treburile după placul lui, iar faptul că, în neputința de a rezolva măcar o singură problemă în mod definitiv și satisfăcător pentru MMIL, ele nu se împăcau cu acest insuportabil provizorat și rămîneau neclintite pe pozițiile lor de nerecunoaștere a măsurilor ilegale și abuzive de care pătimeau și de ostilitatea implacabilă față de autorul lor, ar fi avut un rezultat și mai dezastuos asupra atmosferei de la Curte și relațiilor ulterioare cu Antonești, dacă generalul Manolescu nu ar fi mediat în favoarea destinderii acestor relații și a reconcilierii cu aceștia, în cadrul unui dejun de împăcare la Palat, în opt:MMIL, menajul ANTONESCU, Arhiducesa Ileana, care reușise rapid să ajungă în grățiile acestora, Tonci, Manolescu și Nelly Catargy, în urma căruia Banau venise cu propunerile ademenitoare sus menționate și acceptarea cererii anterioare a M.S.de a-și alege singur secretarul particular, propunînd ca să fie din cadrul Externelor, întrucît diplomații ca și militarii romîni erau lipsiți de drepturile politice ale celorlalți cetățeni și prin urmare în afara bănușilor părtinirii. Ideia inițială fusese a R.M., care, atunci cînd Antonescu se opusese unui Mareșal, cu "suprafață politică" dintre corifeele corpului diplomatic, inutil Curții Regale reduse în noua situație", ventilase sugestia că cel puțin secretarul particular, de care Suveranul avea nevoie pentru toate treburile mărunte ce nu pot fi încredințate și nu cadrează cu funcțiile unui înalt demnitar mai în vîrstă și mai puțin mobil, să fie cunoscător al uzanțelor internaționale și în stare a se ocupa cu corespondența în limbi străine și a-i face M.S. revista presei, arhîtînd totodată că și în Anglia unde postul politic de Mareșal al Curții și acele ale cancelariei sale sînt supuse schimbărilor de guverne și susceptibile a fi primenite nu necesarmente dar ori de cîte ori guvernul dar și opoziția vor găsi de cuvință a le cere, nu numai marile demnități ereditare rămîn inamovibile fiind pur reprezentative, dar nici secretarul particular al regelui supus controlului parlamentar, fiind eligibil și revocabil mai de Suveran, întrucît nu-i poate angaja răspunderea regală, ci doar cea particulară.-

Siretul Manolescu manevrase destul de abil pentru restabilirea unor raporturi mai civile și unei oricât de mărunte noi baze de înțelegere între Suveranii profund amărâți și jicniți și vechiul său tovarăș de arme irascibil și prea pornit, șoptindu-i, într-o parte, Reginei la ureche că acesta era foarte sensibil la importanța ce i se dădea și, mai mult la atențiile arătate doamnei Maria și că aceasta, la rândul ei, era foarte susceptibilă, pentru că suferea dimpotrivă de complexul inferiorității dar totuși dornică să joace bine rolul însemnat al soției demne de omul mare ce se crezuse totdeauna și devenise efectiv acum Ionelul ei, așa că amândoi ar trebui atrași și măguliți prin socotirea și tratarea lor nu chiar ca egali, dar totuși imediat apropiați treptei cele mai înalte a ierarhiei în stat, iar în cealaltă parte, suflindu-i la timpan bătrînului soldat ursuz (căci era cum tare de ureche și de aceea tot țipa), s-o lase mai moale cu băiatul iste blînd și liniștit și cu maică-sa cumințe și de aia prea emotivă, căci dacă-i speria, în loc să le dea sentimentul că se puteau încrede întrînsul dacă-i persecuta și el pe acești oameni persecutați îndeajuns, în loc să fie tocmai singurul care-i ajuta să-și satisfacă modestele dorințe și dacă-i sechestra, în loc să le lase puțină libertate și inițiativă la care aspirau, atunci să nu se mire cînd vor fi devenit într-adevăr rezistenți, încăpățînați, ostili și prade sigure ale intrigantilor și dășmanilor săi, de care vroia să-i ferească și în brațele cărora numai dînsul îi va fi aruncat. Și chiar dacă nu a crezut tot ce-i spusese șmecherul camarad, interesat a servi ambele cauze, ceva din vorbele sale rămăsese lipit de timpan, cînd Banu l-a sfătuit pe Suveranul, deja nițel mai simțăreț, să consulte pe Cretzianu care-și cunoșteabine seriile de băieți și nu era să recomande Mariei Sale pe unul din maimuțoii fîa parfumați, mîtăsoși, infumurați, cu blazoane și arbori genealogici fabricați, dîndu-se drept prinți, vegnic cu datorii și nemulțumiți cu lefurile deja prea mari, plus banii de acasă, ce tot nu le ajungeau, fiindcă trăiau în lux și desfrîu, preocupați de succesele lor mondene și de fetele cu zestre, mai mult decît de misiunea lor și nu cunoșteau nimic din situația țării pe care o reprezentau, cum îi văzuse pe la Externe colonelul ANTONESCU, cînd fusese atașat militar la Paris - Londra. Ar mai fi spus el și de alte obiceiuri mai doamnice pe care le atribuia majorității corpului nostru diplomatic, ceea ce nu s-a obținut să consemneze în-

tr-una din celebrele sale rezoluții apodictice, scrise de ciudă ci nu reușise să-și impună politica expansionistă în tagma tehnicienilor politici ai Departamentului care nu puteau fi vizati, dar erau în aproape unanimitate lor categoric opuși tendințelor aventuriste ale Președinției, însă nu a vrut pe seamă să ofuscheze pe tânărul său stăpîn, pe care-l știa prea sănătos la trup și minte pentru a nu fi scirbit de acest aspect sordid al tabloului unei situații în care nici pictorul lui nu prea credea și, văzînd că M.S. nu părea chiar convins de această nouă diatribă ditirambică, pentru că mai auzise în tot decursul acelor două săptămîni de criză alte mai amuzante și începuse astfel să-l cunoască ceva mai bine pe autorul lor, acesta s-a grăbit să adauge că printre diplomații romîni: întîlnise și bărbați distinși și remarcabili și că era convins că Cretzianu nu va da greș în prezentarea candidaților.-

Nu știu în care din aceste categorii mă clasa ANTONESCU în momentul acela, dar vom vedea cum m-a judecat el ulterior. În schimb, știu precis că mulți dintre colegii mei de carieră, de cam aceeași vîrstă și același grad cu mine, îmi erau net superiori din punctele de vedere principale în clasarea valorii oamenilor în general și în acest caz particular - inteligență pură, cultura generală și pregătirea profesională - și că tocmai de aceea Cretzianu nu s-a putut lipsi de ei și știu tot atît de bine, întrucît acest fapt mi-a fost explicat atît de către MMIL cît și de Cretzianu, că făgașul creiat de ambii mei tați a constituit preponderent în recomandarea și alegerea mea, dar nu în sensul că aceștia ar fi profitat de pe pozițiile lor ca să-i asigure fiului o rapidă, ușoară și nemeritată moștenire a aceluiași sau ascensiune la alte înalte demnități invidiate ori țintite de multă lume, ci în acel că prin educația aristocratică primită încă din copilărie, prin inițierea adolescentului în obiceiurile Curților, a bărbatului matur în aspectele lor mai intime și a diplomatului în multe din secretele lor, de către părinți, curteni, din neamuri feudale cu puternice tradiții pro-dinastice, și dintr-o înclinație personală pareî stăvilită spre mediul acela - lucruri ce erau cunoscute celor care aveau să decidă soarta mea - eram cuasi predestinat și cel mai chemat pentru această funcție, la care mă indica îndeeosebi și avantajul necontestat de colegi, de a vorbi și scrie mai bine decît oricare dintre ei limbile engleză, franceză și germană, cu excepția lui GEORGE DUCA, recomandat de tatăl meu adoptiv MMIL "pentru că mă depășea în vîrstă, grad, cunoștințe și experiență, dar mai ales și

în calm și ponderență", care a avut norocul să scape de complexitatea răspunderilor interne ce comporta acel post, întrucât nu-l putea ocupa sub legionari, iar după rebeliune, când ar fi fost posibil M.S. nu a vrut să revină asupra cererii scrise a Curții către Externele pentru detașarea mea. Căci, într-adevăr, părinții mei nu mi-au servit ca "proptele": tatăl meu nu mai avea nici o influență, ci dimpotrivă constituia sub noul regim, de persecuția căruia abia va izbuti să-și apere averea moștenită, dar până la urmă - foarte probabil - nici măcar viața, un obstacol serios la numirea mea, iar TONCI (care nici el nu mai era acum bine văzut de ANTONESCU, din care cauză, după criză și predarea conducerii Casei Regale colonelului RIMNICEANU, se va retrage ostentativ la Timișoara, ne mai dând pe la Curte decât pentru a participa la marile vinători regale și va muri, prematur, cu un an înainte de tatăl meu, în timpul crizei monarhice din primăvara 1943, la fel de misterios, ca și acesta) era contra numirii mele ci pentru aceea a lui Duce, fiindcă se temea, pe bună dreptate, că voi "da focului zăgăneată", în loc să-l potolesc, excitând pe MMIL la lupta împotriva regimului antonescian și expunând Coroana la riscuri mari, cu temperamentul meu de apucat îndrăgostit de aventură". Și din acest punct de vedere, temerile lui aveau să fie pe deplin justificate, iar viețile ambilor tați mereu neliniștite și mult mai primejdioase decât a mea, deoarece serviciul de spionaj nazist, prost informat, era și a rămas până la sfârșit convins că eu nu eram decât instrumentul lor la Palat și că ei ar fi fost acei care continuau, din umbră și la adăpostul unor retrageri fictive și ocupații gospodărești particulare, de paravan, să tragă sforările politice pro-britanice, de răsturnare a regimului dictaturii militare și a alianței sale cu Marele Reich german.-

x

x x

Către sfârșitul lui oct. am fost invitat cu soția a lua ceaiul cu M.S. Regina Maria a doua zi la ora patru, pentru a fi prezentată M.S. Regelui, printr-un biletel lăsat acasă de d-na Catargi pe care noi nu o cunoșteam, cum eu nu cunoșteam nici pe R.M., care credea că fratele meu era acel dintre cei doi feciori ai lui Gică, căsătorit, adoptat de Tonci și în slujbă la Externe. Cum biletelul nu menționa ținuta și nu știam că ceaiurile MMIL erau complet neformale, iar Tonci era deja plecat la Timișoara, i-am telefonat

lui Ullea, ca să mă lămurească asupra ei. El, care nu fusese dintre acei poftiți la aceste cearșuri, fiindcă R.M. nu-l agrea și era mare formalist, mi-a răspuns automat: veston negru, pantalon r eiști - rochie de după masă, așa că și nevasta mea s-a înțolit cu straie și mai de scotării, ceea ce a făcut-o pe Nelly să ne primească și cunoscă, cu exclamația reprobatorie că nu trebuia să ne facem "atit de eleganți", întrucât MMIL erau în haine simple iar pe mine să-mi răspund că ar fi trebuit să indice aceasta în notița ei. Ullea, care ne prezentase, ne spus că era vina sa, dar exprimându-și bucuria de a ne revedea după atâția ani (din toamna 1933) și vrînd să afle scopul adevărat al prezentării noastre, pe care-l bănuia, dar nu-l știa, ne-a condus cu Nelly pînă la Casa Nouă, unde aceasta ne-a introdus în faimosul salonaș și s-a retras imediat după ce a intrat R.M. căreia ne-a prezentat. Prima ei surpriză a fost că eu nu eram Victor și că deci totuși Mike (pronunțat Maio, așa cum îl numește pe fiul său), avusese dreptate și m "zăpăcita de Kelly", care o indusese în eroare, iar a doua și mai mare, că eu nu semănăm deloc cu fratele, dar nici prea cu părinții mei și că p ream atit de tînăr, înoit s-a grăbit să se întrebe dacă ne-am căsătorit "în leagăn", fiindcă știa că nunta din Geneva era atunci veche de nouă ani. Soția mea, care suferea din cauză că, avînd numai doi ani mai mulți ca mine, care arătam sub 20 de ani, fusese deja luată drept mama mea în 1933, ce-i drept, de către o doamnă mai răutăcioasă decît distrată, dar totuși cînd arătase mai tînăr decît acum, s-a simțit datoră să-și spună vîrsta ca să nu pară că și-o ascundea, povestind astfel pătania ei cu acea doamnă, așa că am intrat ușor în conversație, R.M. fiind încîntată - ca orice femeie - că ea însăși părea deci relativ mai tînără decît ea. Dealtfel și așa R.M. a fost cîștigată de farmecul renumit al soției mele, care constă în bună parte în simplitatea, naturalitatea și modestia ei, aceasta explicîndu-i fără înconjur că era m. șată că trecuse hopul cu reverența mică, cam complicată pentru ea, care e soundă față de R.M., înaltă și că luase la repetiții lecții de la sora mea, întrucît în școlile Elveției republicane, unde ea genevesă fusese crescută, nu li se invita fetelor a face reverențe. De acolo au pornit pe tema numeroaselor pensionate pentru fete de la L'Assane și Geneva, în care multe rude și prietene ale R. fuseseră crescute descoperîndu-și repede cunoștințe și ofteva prietene comune printre grecoaicele coloniei eline din Svițera franceză și de la Paris - Marsilia - Londra, astfel că, pînă la sosirea M.S. eu nu am avut ocazia să mai plases un cuvînt, în

afară de amirația mea neprefăcută stunci când venind vorba despre ținuta noastră atât de protocolară, R.M. dintr-o privire, recunoscuse eroiala lor Lesley & Roberts a hainelor mele, reproșându-mi pe un ton de tipică mamă engleză, criticându-și copilul, că mă-mbrăcam, ca toți tinerii diplomați români, la croitorii aceștia, tot atât de scumpi ca ANDERSON & SCHEPHERD și totuși mai puțin îngrijiți. Când, după vre-un sfert de oră, lăchetul de serviciu a rulat "Sever - boyul" prin ușa sufrageriei, lângă R., ea s-a apucat să facă ceaiul (EARL GREY'S mixture) după metoda britanică și a ne întreba cum îl doria. Pe mesajera rulantă erau toate acele tipice bunătăți ce nu apar decât la ora ceaiului în Anglia (PIUMCAKE, TIPSY-CAKE, MUFFINS, SCONES și fursecuri, piine prăjită, gem de căpsuni și unt, plus sticla burtoasă de cristal, cu lăntișorul și plasa de argint în jurul taliei, pe care scria ROM). Acum era rîndul nostru să dovedim că eram oameni umblați: recunoscînd imediat marca ceaiului și știind cum se mănîncă acele specialități, R. care era stunci extrem de slabă și ciugulea mai mult decât mîncă, a mîncat în schimb o mare felie de tipsy-cake, recomandîndu-mi-l și nouă spunînd că era nelipsit la ceaiul său, deoareceșă-i plăcea și ei să bea alcool (e prăjitura de aluat spongios imbibat cu rom și maraschin sub o glazură albă de zahăr topit, iar tipsy înseamnă mahmur), dar dacă nu ne grăbeam Mile ne-ar lua-o înainte; după care a și sunat, cerînd valetului să cheme pe M.S., căci ceaiul îl aștepta. Vorbea corect și distins romînește cu un accent personal, ca și franceza, nici englezesc și nici grecesc, ci poate mai degrabă italianesc, întrebînd pe nevastă-mea cum se descurca cu romîna și amuzată să afle că nu prea strălucit. Pînă ce a venit înfine regele, într-un costum de flanelă gri deschisă, la două rînduri, nițel păturat și mirosînd a benzină, cu pantalonii ieșiți din formă la genunchi și în pantofi maron cu tălpi groase de crep, suflînd încă greu deoarece fugise de la garaj pînă la camera de baie, știindu-se tare întîrziat, Regina se informase despre sporturile ce practicam. I-am spus că, în afară de ora de gimnastică de dimineață la scolară și cele două ceaiuri de plimbare cu soția și cîinele în jurul lacurilor sau către Mogoșoaia, peste cîmp, ca să nu pierdem contactul cu natura, arareori mai făceam singur și cîte un cros, pentru că nu jucam golf, ca soția, iar la București sezonul de tennis era pe terminate și nu exista nici un cort închis. "Vezi - i-a spus fiului, după ce acesta dăduse mină cu noi și se așezase într-un fotoliu, stacînd imediat tipsy-ul - el (căci vorbea pe englește în care nu exista cuvîntul domnia lui) are doisprezece ani mai mulți ca tine și face zilnic gimnastică, plimbări și chiar cross-country, ca să se mențină în formă, iar tu numai

faci nici un exercițiu". Regele s-a uitat la mine și la nevastă-mea cu un aer care vroia să spună: măiași făcut-o. Apoi a spus că se va apuca de schi la iarnă, dar că pînă atunci va face destul exercițiu la vînturile ce începeau acum și s-a scuzat de întîrziere, relatînd maicii sale că tot nu reușise încă să-i vină de hac unui motor care nu mergea cum trebuie. De aici, conversația a pornit pe tema mașinilor M.S. întrebîndu-mă ce automobile condusesem, avusesem și aveam. A fost încîntat să audă că soția mea era mai vechi șofer ca mine și că tatăl ei, care făcuse școala cu GEORGE VALENTIN BIBESCU, ca și acesta, primul automobilist din țara sa și primul gașajist din Geneva, era vice-președintele Federației Aeronautice Internaționale, sub Bibescu și un pasionat aviator, adică de aviație, căci pierduse un ochi într-un accident de automobil și, deși continua să conducă automobilul, nu mai putuse lua brevetul de pilot. Dar cînd eu i-am spus că soția fusese și ea pe punctul să-și ia brevetul, dar că s-a lăsat de aviație cînd ne-am logodit, pentru că i-am interzis-o, a fost indignat de atitudinea mea "demodată" și trecînd peste argumentele mele, cum că eram contra riscurilor inutile, intrucît nu era să-și facă o meserie din aviație, a spus Reginei de nu știu cîtă fată ce-și luase recent brevetul în sensul că nici el nu și-ar lăsa interzis pilotajul încă multă vreme. Apoi s-a mai vorbit de o mulțime de lucruri, trecînd de la un subiect la altul, dar cu dese întrebări puse fie de M.S. fie de R.M., mie sau soției, despre viața noastră din trecut, unde studiasem, ce studii făcusem, în ce țări trăisem sau călătorisem și despre gusturile și opiniile noastre în diverse domenii și chestiuni. Amîndoi erau plăcut impresionați că ne căsătorisem după doi ani de logodnă și grele lupte cu părinții respectivi, fiindcă mai aveam atunci un an pînă la licență, la Universitatea monastică din Cambridge, afară de un tînăr Maharadja silit să asigure succesiunea și un vechi menaj studentesc american, care totuși făcuseră însă licențe și-și luau de acum doctoratul, eram singurul student căsătorit, precum și pentru faptul că din cauza diferenței de vîrstă, inversă cu cea normală, nimeni nu credea că menajul nostru va putea dura, în special tatăl meu care preconiza o diferență mare în favoarea bărbatului, fiindcă dînsul se însurase la 36 de ani trecuți cu maică-mea care nu împlinise 18. Regina s-a declarat potrivnică acestor concepții învechite și în favoarea unirii între consorții din aceeași generație și cît mai tineri, indiferent dacă soția sau soțul are cîtiva ani mai mulți sau mai puțin, atît timp cît se luau din dragoste și nu din alte cauze, adăugînd că Mike era de aceeași părere și hotărît a se căsători cît mai degrabă, dar că aceasta va fi o problemă pentru dînsul în vremurile acestea neprieelnice pentru

ca să cunoască toate fetele cu care ar avea voie să se însoare, din moment ce trebuia să fie dintr-o casă domnitoare și pe cât posibil neînrudite sau rude îndepărtate. Nevasta povestea R.M. despre una din candidatele, fata cea mai mică a Kronprințului, deci vară în al doilea grad cu M.S. pe care o întâlnisem la Geneva după ce fusese perechea Marelui Voevod la nunta Prințului Paul de la Atena și ne vorbise cu mare entuziasm de cavalerul ei, părându-ne a-și face speranțe, când Suveranul a schimbat tema conversației, sondându-mă cu privire la vederile mele despre situația internațională și internă, astfel încât R. a ascultat cu oarecare mirare, iar M.S. cu vădită satisfacție expunerea mea, concisă și negovănelnică, demonstrând statistic inferioritatea taberei axiste față de potențialul economic și industrial al Puterilor democratice ostile ei, indiferent dacă se aflau deja sau încă nu în răzvoi, în consecință imposibilitatea pentru ea de a-l câștiga, oricât de mari succese ar fi dobândit și ar mai avea în faza lui actuală, abia incipientă, sau de a-l termina printr-o pace de compromis, întrucât se urmărea nu atât anihilarea regimurilor totalitare, cât a "primotății" Germaniei în Europa și conchizind cu necesitatea imperioasă pentru România de a nu se angaja într-o alianță compromițătoare sau colaborare efectivă nelimitată, din care să nu se poate degaja ușor oricând, ci numai într-una limitată la recuperarea graniței de Est. Am profitat de acest prilej pentru a sfătui pe MM.LL. să nu se expună cîtusi de puțin compromiterii cu noul regim față de care vor fi obligate pînă la urmă a lua o atitudine fățișă de netă și categorică ostilitate și renegare. Am fost într-o bună zi, în vervă mare și am vorbit cu atîta siguranță și șoptind aproape sfîrșitul expunerii, uitîndu-mă de cîteva ori spre ușa sufrageriei, după care se auzise scîrțîind parchetul, încît M.S.-s-a sculat, încet, făcîndu-ne semne cu mina a nu ne ridica și s-a dus tiptil să deschidă ușa și apoi cealaltă, spunînd cînd s-a reasezat: "Da, l-am auzit și eu, tot el a fost și acum se face că pune masa; sîntem mereu spionați - iar cître mamă-sa - ei, ce zici, nu ți-am spus și eu cam aceleași lucruri? Se referea la cele spuse de mine, cu care se părea că R.M. mai pesimistă și în special îngrijorată pentru securitatea fiului său, nu s-ar fi arătat de acord, în discuțiile lor familiale, dar acum recunoștea și ea că, mai mult decît probabil, noi avem dreptate și că războiul va fi lung, necrutător și cu un final foarte periculos pentru soarta României și deci și a lor, dacă nu vorți să găsească în timp util scăparea din situația actuală. Regele i-a spus în continu-

re: "Iată tocmai oamenii pe care-i căutam; nu ești de acord. Iar Regina i-a răspuns: "Imi pare bine că mi-ai luat-o înainte căci eram chiar pe punctul să ți-o spun - și uitându-se la noi - dar să vedem dacă acceptă să-și piardă libertatea, intrând în acest viespar". Trecuseră vre-o două ore de la sosirea noastră și totuși MMIL, foarte stimulate de atmosfera de atât de rapidă intimitate și conspirație la care ajunsesem într-adevăr, uimitor de ușor și natural prin acea atracție reciprocă a cărei cauză francezii o atribuie și i-au consacrat expresia "atomilor încîrliși", ne-au mai reținut pînă pe la șapte fără un sfert, rugînd-o pe Nelly - care-și băgase de două-trei ori capul în ușa din hol pentru a șopti R.M. nu știu ce rezultate ale activității sale pe care trebuia să i le comunice, cerînd răspunsuri și deslegări - ca să mai aștepte pentru a ne conduce acasă cu o mașină de serviciu, intrucît străzile deveniseră, pe înnoptate cam periculoase pentru bijuteriile cucoanelor și portofoliul domnilor. Trebuie să dau un răspuns imediat la o întrebare formulată atât de vag și noit nu știam de fapt cum să explic MMIL că nu aș fi vrut să ajung scribul lui RIMNICIANU sau UILEA, dar că nu mă temeam deloc de acel "viespar", pe care eram convins a-l putea transforma destul de lesne într-un stup de albine productiv, dacă ni se dădea posibilitatea, intrucît Tonci nu-mi vorbise de postul de secretar particular al M.S., supus doar ordinelor personale ale Suveranului și nu ale aceluia ce făcea acum funcția oficioasă, dar efectivă de Mareșal, sau ale unui subaltern de al lui, ci de secretariatul Mareșalatului care nu-mi convenea deloc, după postul important - cu rangul de ministru plenipotențiar cl.II-a, ce-l ocupasem la Societatea Națiunilor. Drăguța mea consoartă, căruia în tot decursul primirii îi citisem pe față încîntarea de personalitățile de așa simpatie pe care amîndoi le descoperisem Majestăților, se făcuse roșie ca racul cînd a văzut ezitarea mea, dar cum era de mul dresată să-și țină păsul în chestiuni ce nu erau de competența ei s-a uitat disperată la mine și apoi la Suverani, gata să explodeze. Tot M.S. a fost acela care m-a salvat de explicațiile gingașe ce pregătisem între timp a da relativ la cauzele ezitării mele spunînd - ca și cum mi-ar fi ghicit gîndul - că era vorba de postul de secretar particular al său, independent de tot restul Curții și nerăspunzînd decît ordinelor sale personale, dar că ar fi dorit spre a nu detașa încă o persoană de la Externe, pentru a reorganiza și conduce Cancelaria Mareșalatului, lucru ce urma să se facă deja sub URDAREANU, ca secretar particular să fie totodată și di-

rectorul Cancelariei, în locul colonelului Ullea și, ca atare, responsabil de redactarea corespondenței semnate de Mareșalul Curții "Din Înalt Ordin al M.S.Regelui", cu scopul de a se schimba stilul vechi, fie prea uniform, fie prea sucit și pompos, într-unul clar, simplu și potrivit fiecărui caz particular, deoarece auzise, nu odată, că multă lume se plîngea de a fi primit exact aceleași răspunderi stereotipe la cereri, felicitări, etc./de caracter sau cu un conținut cu totul deosebite, precum și pentru a introduce ordine și sistem în arhiva și celelalte lucrări ale Cancelariei, fără a se mai înființa un post nou, avînd în vedere reducerea personalului Curții ce trebuia efectuată.-

Firește că, după aceste lămuriri și întrebarea dacă credeam că o singură persoană va putea face față ambelor ocupații fără ca cea de a doua, birocratică, să-i răpească prea mult din timpul necesar îndeplinirii însărcinărilor mai importante ale primei, am răspuns imediat că, fără să cunosc volumul și natura lucrărilor Mareșalatului și ale obligațiilor secretarului M.S., mi-era greu să mă pronunț definitiv, dar că mă obișnuisem în ultimele luni să lucrez fără nici o oboseală de la zece ore în sus, iar la Geneva în timpul sesiunilor peste jumătatea zilei și că eram prea onorat de marea cinste și încredere cu care M.S. mă copleșea, acordîndu-mi posibilitatea de a servi Coroana în mod nemijlocit, ca să nu fiu fericit de a mă strădui să corespund oricărei Înalte Ordine. Fusesem într-adevăr, emoționat de o clipă ce știam că-mi va schimba tot cursul vieții, o frază răsunătoare de felul acesteia pentru ca M.S. să-mi spună rîzînd că abia acum găsise în mine o asemănare cu tatăl meu, iar R.M. tot amuzată de gravitatea ce pusesem în cuvintele de la sfîrșitul frazei, o zicală englezească cu sensul că nu trebuia să cred că vor să mă vlăguiască, ocoli prea multă muncă și nici o distracție posomorește lumea. Ca și cum deci numirea mea ar fi fost deja realizată, M.S. a trecut pe loc la indicarea unora dintre desideratele sale, întrebîndu-mă cum am putea să obținem ziare și reviste englezești fără a apela la noul potentat al Externelor și rugîndu-mă a face lista ziarelor elvețiene, în afara lui "Journal de Geneve", pe care-l primea și citea personal, ce trebuiau urmărite sau cu deosebită atenție, adăugînd că asculta regulat emisiunile posturilor de radio elvețiene, care nu se grăbeau să redea toate știrile ci făceau discriminarea între cele șanțicioase și cele verificabil prin comparația comunicatelor oficiale ale beligeranților. L-am asigurat că voi aranja cu prietenii mei de la Externe, a primi numai cu știrea lor, tot ce vor putea culege din materialul gata prelucrat

al atașatilor de presă și, ceea ce va fi mai interesant, telegramele și rapoartele ale șefilor noștri de misiune. M-a întrebat în ce termeni eram cu Sturza și dacă îl cunoșteam pe generalul ANTONESCU, la care i-am povestit pe scurt că Sturza m-a chemat într-o noapte, după ce mă cunoscuse cu prilejul unei vizite tot nocturne făcute de el în mod inopinat la cifru unde lucram, ca să-mi spună că avea toată încrederea în mine, cunoscându-mi părinții și pe Tonci, cu privire la ajutorul în relațiile directe cu nemții, ce trebuia să i-l dăm, cei ce știam bine limba germană, conversând de aceea cu mine apoi pe nemțește despre ceea ce cunoscusem din Alpii Austriei și Bavariei, întrucât era pasionat alpinist; cît despre ANTONESCU că primul meu contact cu el a fost o ceartă la Londra, unde-l cîștigasem pe medicul Legăției noastre, mă declara inapt pentru serviciu militar din cauza unei vagi netități a pleurei la un plămîn, iar colonelul ANTONESCU m-a declarat apt văzînd că păream, cum și eram, sănătos tun și cu toracele dezvoltate atletic, așa că, din cauza lui, am trebuit să fac călătoria în țară pentru obținerea amînării pe un an pentru studii; iar apoi în ziua de 9 mai 1936, cînd ne-am revăzut a doua oară, mi-a exprimat nemulțumirea sa de a fi figurat după mine pe sutele de liste tipărite și trimise tuturor membrilor Jockey Clubului pentru alegerea noastră, întrucît nu vroia să înțeleagă că clubul trebuia să țină cont de data depunerii candidaturii pentru stabilirea ordinei de precădere în alegerea candidaților și nu de alte criterii, chiar dacă nu erau, cum eram, decît doi inși pe toată lista și nici nu concepea de ce eu "fruntașul chinlangiu" care-mi ortografiam numele ungurește - precedat de particula "DE" ce-l infuria și mai tare - am avut onoarea să fiu al doilea din toți membrii clubului, de la întemeierea sa, a fi ales fără nici un vot contra, pe cînd el a trebuit să fie supus la două balotaje, cu tot felul de grele și complicate manevre de culise ale președintelui, BARBU CATARGI, pentru a nu fi trîntit, și s-a înșeninat nițel doar cînd i-am explicat că a nu avea dușmani înseamnă a fi un om necunoscut sau fără personalitate, pe cînd a culege stîtea bile negre dădea cea mai bună dovadă că dînsul era un personaj important și temut, explicație ce avea un fond de adevăr, căci îl blebulasem ră mai toți generalii carliști de la Jockey, pe cînd eu nu avusesem încă prilejul a-mi face inamicii printre diplomații clubului. De atunci nu-l mai întîlnisem decît o singură dată, tot la club, în vara 1938, cînd m-a rugat să-i trimit de la Geneva procesele verbale ale ultimelor desbateri de la Conferința Dezarmării, ceea ce am și făcut, primind mulțumirile sale pe o carte poștală de la Gova. MMIL au rîs cu poftă cînd le-am descris pe Sturza sosind să lucreze.

noaptea la Palatul Sturza, pe scara de serviciu, în pantaloni scurți de piele, tiroleji și siorapi scurți, iodlind cîntece bavareze, spre stupefacția portarului de noapte, convins că Ministrul era nebun pentru că refuza mașina, venind și plecînd pe jos ca să facă, cum îi spunea, lungi plimbări după miezul nopții. Regina, care mai avea să ne surprindă deseori cu justetea intuițiilor sale, se îndoia că cliențele germanilor din jurul Generalului nu va încerca măcar a face obstrucție ocupării postului cel mai apropiat de Capul Statului, unde desigur ar vrea să bage un om de al ei de către fostul secretar al Micii Înțelegeri la Geneva, titulescian, etc... și m-a întrebat într-o germană minunată și dinadins ironic afectată, în ce fel de relații eram cu reprezentanții celui de al treilea Reich. I-am arătat tot pe nemțește că la numirea mea pe 1 ianuarie 1934, în acel post, Germania se retrăsese de peste un an din S.N. iar Legația noastră acreditată pe lângă aceasta nu a avut niciodată raporturi de serviciu cu consulatele din oraș ci unii dintre membrii ei relații mondene cu consuli generali americani Tuck și Woodworth, britanic Livingstone, italian Bova - Scoppa și francez Perron, pentru că aceștia căutau contactul cu lumea diplomatică și funcționarii Ligii, dar nimeni nu salută decît din Paști în Crăciun, pe neamțul care evita demonstrativ aceste cercuri, făcîndu-se că nici nu există S.N. și frecventînd numai protipendada geneveză germano-filă, mai mult comercialo-bancară, iar, de cînd sosisem la București nu am avut încă prilejul decît să schimb cărți de vizită cu Gerstenberg, întîlnit la o vînătoare de rațe datorită lui Tonci și cu delegatul german în comisia mixtă pentru rectificarea graniței pe brațul Chilia, cu care am lucrat la Externe, ca interpret, fără alte urmări sociale, pe care nici nu le căutasem, fiind prea ocupat.-

La aceste vorbe, M.S. a ținut să releveze faptul că nu trecuseră neobservat înscrierile noastre pe registrul său și al R.M. cu ocazia sosirii acesteia și de ziua lui, 21 oct. manifestîndu-se astfel sensibilitatea la aceste semne de atențiune pentru care MMIL ne-au mulțumit, R.M. înfierînd de asemenea pe un ton de șăgalnică afecțiune pe ru fiul ei: ca să vedem cu cîtă conștiințiozitate acesta înțelegea să se achite de îndatoririle nouii sale meserii. Iar fiindcă pomenisem de vînătoarea de baltă, M.S. s-a interesat de rezultatul ei, ca și de tabloul meu general și de armele mele, intrucît etia deja de la Tonci că această pasiune comună fusese criteriul principal determinant al adopțiunii mele, pîrînd a fi destul de bucuros că totaliza cantitativ, dar încă nu calitativ, cu mult mai numeroase piese decît mine, cu recunoașterea că sesiunile de toamnă ale S.N. și lipsa mare de vînat în Franța și mai ales în Elveția, fuseseră

pentru mine un handicap serios pe care îmi promitea să-l repare de acum participarea mea la viătorile regale. Înainte de plecare, M.S. m-a întrebat dacă aș avea vre-o obiecțiune la detașarea mea pe data de 1 nov. iar cum nu aveam nici una de formulat, a anunțat că atunci va ruga pe Ullea să facă adresa către M.A.S. în acest sens. Reconducându-ne acasă, la șosea, d-na Catargi, care știa despre ce era vorba și bănuia că sfăcarea a fost tranșată din moment ce fusesem reținuți așa neobișnuit de tirziu, s-a apucat să mă felicite, dar cum nu eram autorizat să anticipiez asupra numirii formale, căreia numai Palatului îi revenea să-i dea publicitatea prin Monitorul Oficial, i-am făcut cu piciorul soției ca nu cumva să scape de vorbă și am simulat că felicitările vizaseră succesul de a fi reținut atât de mult grațioasă atențiune a Suveranilor, explicându-l prin cunoscuta calitate a diplomaților de a vorbi prea mult. Ea nu a insistat, închipuindu-și că făcuse o gafă, iar noi ne-am putut felicita în curînd de a fi avut acea precauție.-

Intr-adevăr, Cretzianu neputînd da curs cererii Curții, fără aprobarea șefului Departamentului, iar acesta după cum s-a văzut, fără a referi Președinției într-o chestiune privind Palatul, Sîma s-ar fi formalizat de aceasta, înainte ca să ajungă la ANTONESCU care, în loc să ia asupra sa răspunderea ei, întrucît asigurase pe Suveran că nu s-ar amesteca în alegerea persoanei, s-a prefăcut a fi ofensat că nu a fost măcar consultat asupra ei, rugîndu-l pe Sturza a-i face o notă despre activitatea mea și a-l pune pe Cretzianu să-i explice lui Ullea de ce ar fi mai bine să anuleze adresa, urmînd ca M.S. să fie informat la prima ocazie de d-sa personal de răspunsul definitiv al guvernului. Adresa nu fusese înmînată lui Cretzianu, ci trimisă prin curierul Palatului, care o înregistrase normal la registratura Externelor și, cum nu avea un caracter confidențial, trecuse prin multe mîini pînă să ajungă la Direcția Cabinetului și la Secretarul General. În consecință, nici nu s-ar mai fi putut retrage, ci doar anula printr-o nouă adresă de revenire asupra cererii formulate în cea precedentă. Ori Ullea - chemat la Externe unde Cretzianu i-a arătat situația pentru care Departamentul nu-i putea da curs la data fixată de M.S. și neputînd nici să răspundă în scris Curții Regale în consiliul unei amînări neaprobate de aceasta, îl invită personal să sugereze M.S. a-l convoca neîntîrziat pe Antonescu pentru obținerea numirii încă în termenul prescris - nu s-a gîndit să propună Regelui un subterfugiu foarte simplu pentru salvarea aparențelor pînă la găsirea unui definitiv, printr-o revenire asupra datei, trecute greșit în adresă, dintr-o scăpare din vedere.-

Rezultatul a fost că generalul - probabil fără intenția de a face un afront public, M.S. dar pentru că era de fapt excepțional de aglomerat

rat cu probleme incomparabil mai importante și urgente, dar și un om fără de maniere și total lipsit de finețe și chiar și de sensibilitate pentru altcineva decât persoana și familia sa și poate totuși dintr-un calcul de genul celui făcut cu amânarea audienței colective a șefilor democrați, ca să arate legionarilor și în special nemților că nu permitea nici Reșteranului "să-și facă de cap" a întârziat discuția chestiunii amânând "vizita" sa la Palat pe o zi pe alta, până mult după 1 noembrie, iar din această cauză Regele a refuzat să accepte scuzele și argumentele acestuia precum și (după părerea mea, mai mult decât din toate celelalte motive ulterioare, mai contendente) soluțiile de remediere la amânarea satisfacerii acelei cereri prin substituirea vremelnică a unei persoane mai bine cotate de legionari atunci și de von Killinger după rebeliune ținându-mi postul vacant până când însfârșit l-am ocupat în 15 aprilie 1942, la prima victorie parțială raportată de Curtea Regală asupra Președinției antonesciene.-

În acel interval de un an și jumătate, în tot decursul căruia noi nu am avut nici un contact cu Palatul, în afară de acel foarte sporadic cu Tonci, care nici el în tot acest răstimp nu l-a păstrat neconținut, stînd aproape permanent la Timișoara, după ce închisese Castelul Bulci, astfel încît nu ne-am dus în Banat o singură dată, neîntîlnindu-ne cu dînsul decât la rarele și scurtele sale șederi în capitală, s-au petrecut însă o serie de lucruri pe care le-am aflat atunci, în parte de la Curte în legătură cu repercusiunile principalelor evenimente asupra raporturilor între Coroană și Președinție, ce nu pot fi sărite, ci trebuie înșirite în ordinea cronologică, spre a nu preta la confuzii ce ar complica și îngreuna firul narațiunii evenimentelor posterioare.-

x

Cînd ANTONESCU a binevoit înfine să dea urmare invitației MS de a se deplasa pînă la Palat, pentru a explica ce-l determinase să-și calce cuvîntul și să-și schimbe dintr-odată atitudinea, unilateral și fără nici un preaviz, într-o chestiune pe care el însuși o reactualizase în vederea rezolvării adecvate a singurei din toate desideratele MMIL ce consimțise a o satisface tocmai în modul propus chiar de dînsul, acestea l-au primit ca un "cîine picat într-un joc de popice trîgînd în el fără milă. Erau din nou atît de exasperate de acest individ nepolitic, fără cel mai elementar simț al tactului și al măsurii și care pe deasupra dovedea acum din plin și reșta credință ce se ascundea sub aerele sale de reformator al moravurilor creștine, încît nu s-au aștit deloc să-i dea de înțeles că resimțeau o profundă mîhnire și soferă pentru ultima sa insultă și insolență. Acestea erau, în adevăr, atmosfera și starea de spirit la Casa Nouă, creiate de gîmlirea

gratuită a unor ființe perfect dispuse să tolereze - dar nu în orice condițiuni și doar atâta vreme cât împrejurările le-ar sili s-o îndure - dictatura, ce le era mai odioasă decât fi fostese lui cea precedentă, a zbirului ce-l vor califica în intimitatea lor, timp de un an, numai de monstru, regretând că-l tratase până atunci ca pe un "gentleman" (om de onoare), ceea ce descoperiseră că nu era, Căci, neînțelegând că și bietul "cîinele roșu" era prizonierul unei situații aproape inexplicabile, că se afla chiar într-o înclătcare mult mai mare și penibilă decât ei, la șefia unui guvern din care o parte contracara și sabota munca celeilalte părți și în condiții de muncă ce ar fi înnebunit pe mulți conducători mai tineri, mai sănătoși și mai calmi decât el și că, în consecință și în momentul acela în orice caz, relațiile sale cu palatul erau în funcție directă de această situație, Suvranii nu au văzut în această nouă mostră a purtării lui față de ei decât intenția de a-i provoca, ca să-i expună la o greșală din care el să poată profita pentru a-i ridicoliza în opinia publică și a știrbi astfel, încă mai mult decât o și făcuse, prestigiul Coroanei. Și cum sărmanul venise să le explice toate acestea și să le exprime sincerele sale regrete pentru acest nefericit contra-timp, pe care-l reproșa M.S. doar pentru aceea că se grăbise să trimită cererea scrisă fără a-l preveni, ca să nu se întâmple ce s-a întâmplat, întrucât el ar fi pregătit terenul așa cum înțelegea să-l niveleze și acum, pentru satisfacerea dorinței MMIL de așa manieră încât să nu apară ca un gest îndreptat împotriva nouilor prieteni ai țării și începuse prin a se scuza, pentru că se simțea totuși cu musca pe căciulă, R.M. a găsit momentul favorabil pentru a-și descărca toată amărăciunea, adunată și reținută de săptămîni și a-i spune verzi și arcate, dar într-o formă și pe un ton de înaltă și ireproșabilă ținută regală (învățate de la tatăl ei, care exaspera pe excitatul și nestăpinitul Venizelos, pe vremea audiențelor sale, prin calmul superior nordic cu care-i servea deschis adevărurile cele mai dureroase) față de care, pentru prima oară, Generalul nu a reacționat ca de obicei, ci invocînd argumente valabile, s-a lamentat, tot pentru înfrîngerea dată față de MMIL, de greutatea colosale cu care se lupta și de faptul că toată lumea lovea în el, în loc să-i dea o mîină de ajutor. Regele însă nu s-a lăsat nici impresionat și nici convins de ceea ce credea a fi numai o nouă strategie, deoarece în fapt, nu mai avea încredere în el și în sinceritatea lui, anunțîndu-i intenția sa de a vorbi direct cu HORIA SIMA (fiind informat, ce evident că nu i-a spus, că nu legionarii ci anturajul Generalului era acela care se opunea numirii mele), ANTONESCU a sărit ca împuns, ridicîndu-și vocea și punîndu-le în vedere MMIL în mod ame-

nințător, că orice încercare de a crea zinzanie între SIMA și el l-ar sili să-și revizuiască atitudinea binevoitoare față de ele, pe care le-ar face responsabile de consecințele imprevizibile ce asemenea intrigile le-ar putea avea. Dealtfel, declara că nu se opunea decât temporar numirii mele, dat fiind că din dosarul meu de la Dir. Personalului Externelor nu mi se putea imputa nimic în afară de faptul că nu stăpîneam perfect limba română și redactam cu greutate, dar că, în schimb, din acel al SSI-ului reșea clar că avem o reputație bine stabilită de germanofob și eram prin urmare prost cunoscut în cercurile Legăției Germane, astfel încît își propunea, după cum și Sturza opinase, să mă supună unui stagiu de reabilitare, față de acestea, luîndu-mă la Cabinetul lui, unde avea nevoie de un diplomat care să-l servească ca interpret, traducător și redactor al textelor în limbile străine și în special în cea germană, pe care se părea că o posedam la perfecție; iar după șase luni, la maximum un an, nu va mai fi posibil pentru nemți să ia drept provocare, nici să considere periculoasă pentru ei prezența în entourage-ul imediat al M.S. a unui funcționar verificat, recomandat și garantat de generalul ANTONESCU, iar pînă atunci, acesta sugera căutarea unei persoane din afara serviciilor Statului, cît mai puțin cunoscută, anodină și dintr-un mediu familial și social fără coloratură politică, oferindu-se a-l ajuta pe Suveran să-l găsească în cercurile intelectualilor cunoscute d-lui MIHAI ANTONESCU, prin relațiile sale cu lumea universitară. Făcuse o vîdită greșală cu acea amabilă ofertă, căci ea trăda dorința sa de a-și vîrî "omul de casă" chiar în biroul personal al regelui, care astfel și-a socotit confirmată și informația și prezumția inițială că generalul singur era acela care făcuse să eșueze numirea persoanei alese de MMIL și prin urmare, ele au rămas pînă la capăt ostile tuturor celorlalte numiri propuse de atunci de către ANTONESTI, rămînînd ferme pe poziția de a considera drept intruși, ilegali, numiți prin constrîngere, agenți de al guvernului ostil lor și deci neacceptați în intimitatea lor pe toți acei ce vor ocupa vre-o funcție în Casa Regală, fără să fi fost aleși și chemați de MS.-

Eu nu am aflat absolut nimic despre toate acestea și neprimind nici o înștiințare nici de la Palat, nici de la Externe cu privire la transferarea mea în preajma datei fatidice și la cauzele netransferării mele după expirarea ei, mi-am văzut de treburile mele mai departe, făcîndu-mă față de acei pe care-i bănuiam a ști ceva, dar a nu fi autorizați a-mi vorbi că ignoram total intenția suveranilor și închipuîndu-mi că afacerea întîmpinase probabil anumite rezistențe și suferea în consecință o oarecare întîrziere, dar s-ar rezolva totuși în curînd, nici nu m-am dus să-l chestionez pe CRETZIANU, intra-

cît socoteam că el trebuia să mă cheme îndată ce ar fi autorizat și știam în plus că era în zilele acelea din cale afară de ocupat, plictisit și enervat de aceeași luptă internă, din sinul întregului aparat de stat ce ajunsese deja atunci să se repercuteze chiar pînă și în direcțiile Departamentului nostru, cu care aveam de lucru în acel timp. Pînă cînd într-o bună zi, dacă memoria nu mă-nșeală, cea de sîmbătă 16 noiembrie, CRETZIANU m-a chemat la sfîrșitul dimineții înainte de a pleca, pentru a-mi spune textual: "Generalul s-a opus numirii tale la Palat din cauza reputației tale de titular și anglofil cu atitudini afișate. Trebuie de acum încolo să-ți mai ții gura dacă vrei să ajungi acolo. Cred că vrea să-ți propună Direcția Cabinetului Civil pentru chestiunile externe, de împărțit cu un om de al lui de la Interne, pentru că nu mai știe cum să se descurce în anarhia de la Președinție, unde și avea de lucru pentru cinci inși și ocazia să-ți refaci virginitatea. Eu nu știu ce să sfătuiesc. Te va chema la începutul săptămîinii. De aceea am ținut să te previn. Trebuie să te hotărăști pînă atunci. În orice caz nu-l refuza prea categoric, căci nu-i în interesul tău și al nostru să fii și mai prost văzut de nemți". Era foarte grăbit deoarece trecuse de ora două și trebuia să fie de mult plecat ca să ia masa la Prințul Stirbey, așa că nu am vrut să-l rețin pentru a-i cere lămuriri cu privire la amănuntele refuzului numirii la Palat, care să-mi dea o indicație asupra felului cum M.S. ar judeca acceptarea, fără prealabila sa deslegare, a ofertei generalului, ca și asupra chestiunii de a ști dacă puteam acum să destăinuiesc secretul cel puțin prietenului meu cel mai intim din țară, GRIGORE NICULESCU BUZEȘTI, care sosise către sfîrșitul lui octombrie de la Riga, via Moscova (rechemat de CRETZIANU, pentru a-l dubla pe NICKI DUMITRESCU, de recentă colorație versuie - la Direcția Cabinetului) și pe care eu și soția mea îl vedeam aproape zilnic, ca și adeseori pe VICTOR I. RADULESCU-POGONEANU (prietenul nostru nr. 2, după moartea lui NICU HIOT), cărora nu îndrăznisem încă să le vorbesc, înainte de a cunoaște cauza tăcerii lui CRETZIANU, dar sfatul cărora acum mi-ar fi fost foarte prețios.-

Cum amîndoi cînsu în seara aceea la noi, le-am vorbit dar numai de intenția Generalului de a mă transfera la Președinție, cerîndu-le părerea, fiindcă mă așteptam cum să se și întimplat, să fim chemat la el luni dimineața înainte de a-l vedea pe CRETZIANU și am putut constata cu acest prilej că acesta nu-i vorbise lui BUZEȘTI, de cererea Palatului și că nici unul nu știa nimic, astfel încît mi-am închipuit că CRETZIANU avea motive pentru a fi tăcut și deci am continuat să tac și eu. Abia mult mai tîrziu am aflat despre cauza acestui misterios concurs de împrejurări: BUZEȘTI și-a preluat nouile funcții abia pe data aia nenoro-

cită de întâi noembrie, dînd pînă atunci la Externe numai pe la Dir. Politică, unde și-a scris raportul de încheiere a misiunii sale la Riga; iar adresa Palatului nu trecuse prin mîinile uneia din fetele de la Cabinet d-na DESPINA HODOS și FLORICA SPIRESCU, care fiindu-ne prietene bune și devotate, desigur că ne-ar fi avertizat - ci ajunsesem întimplător direct în acele ale lui N. DUMITRESCU, care a arătat-o personal lui CRETZIANU și a dus-o tot direct la STURZA, care la citirea ei i-a pus imediat în vedere a nu ebruița chestiunea, lucru pe care nici CRETZIANU nu a considerat util a-l face în interesul Curții și al rezolvării ei favorabile. Dar așa, BUZESTI și POGONEANU, neputînd judeca propunerea lui ANTONESCU la lumina circumstanțelor ce o determinaseră, nu m-au încurajat s-o accept, spunînd că ei nu ar primi să se compromită printr-o colaborare direct cu conducerea noului guvern, de componentă semifascistă și cu tendințele de adreptul anti-democrate manifestate recent chiar și de Conducătorul Statului personal, care se îmbrăcase în cămașa verde cu ocazia funerariilor vîrfurilor legionare sau ale lui Moța și Marin și ținuse deja cîteva discursuri net ostile taberei foștilor aliați. Pe de altă parte, nici CRETZIANU nu se arătase deloc favorabil acelei oferte, din moment ce se abținuse a mă sfătui s-o primesc și anticipase refuzul meu ce nu-l dorea decît destul de abil motivat ca să nu-mi agraveze situația la Externe, unde lupta din greu pentru a împiedica realizarea proiectului de epurare masivă cerută de Sima și împotriva căreia nu se putea prevedea cît timp Sturza va fi dispus și în măsură să mai reziste. Cît despre nevasta mea, nici un moment nu a ezitat să mă prevină că, în asemenea condițiuni, ea prefera, cu tot regretul de a ne separa vremelnic, să plece la părinți pentru a nu-mi crea dificultăți întrucît nu se simțea capabilă să joace rolul soției unui colaborationist cu banda călăilor omenirii. Trebuie să mărturisesc că nici eu nu mă credeam în stare să rezist prea multă vreme într-un stare post, pe care nu l-aș fi putut accepta de altminteri decît din ordinul și în interesul expres și exclusiv al factorului constituțional. Iar cum eram convins intuitiv că acesta nu consimțea la soluția preconizată de ANTONESCU, m-am dus la palatul Cantacuzino la ora 9 hotărît a-i vorbi cîntit, deschis și fără subterfugii pe limba lui, a militarilor, dar totuși cu suficientă precauție ca să nu compromit definitiv putința de a împlini dorința Suvranului și să nu mă expun conflictului față de noul regim, fără nici un folos pentru nimeni.

In palatul lui "Nabab" - pe care generalul îl închirias

doar de hatîrul prietenei sale ALICE STURZA, sora lui BIZU și co-proprietara acestei clădiri, atît de nepotrivit pentru adăpostirea Președinției - am trebuit să aștept pînă la orele 13, pierzîndu-mi toată dimineața, în cursul căreia aș fi putut lămurii de zece ori toată problema cu CRETZIANU și băieții, dacă nu mi se spunea la fiecare sfert de oră "acuși intrați la Dl. Conducător", așa că nu am îndrăznit să plec la cei cîțiva pași ce mă separau de Palatul Sturza, pentru a nu-mi pierde rîndul, printre sute de inși ce așteptau zadarnic a fi primiți la ora ce li se fixase, ca înăfîrșit să fiu dintre duzina de aleși, s-l vedea pe General.-

Acesta trona în biblioteca, despărțită de budoarul unde SIMA se instalase, de marele salon ce le servea amîndurora ca ultimă anticameră și cabinet, prin care am trecut vîzînd cum lucrau, înghesuți la mese mici, pe adunături de scaune proaste, cu toate geamurile bineînțelese închise și deci într-o putoare insalubră pe care nici fumul sobelor și țigărilor nu o ameliora și-ntr-un vacarm de strigăte după hîrtii rătăcite și la telefoanele cu sîrme șerpuiind de jos, o drogie de funcționari pestriți - militari, civili și de ai "mișcării" - netuși, nerași, vizibil surmenați și care păreau cu toții a se ține mai mult de dispute decît de treaba covîrșitoare la care erau chemați, astfel încît aspectul lor, asemuitor unor scenarii revoluționare, m-a făcut să fiu și mai hotărît a refuza oferta, dar și să înțeleg mai bine de ce Conducătorul trăia aici în permanență enervare, așa cum m-a primit și pe mine cu care nu bănuiam că am avea vre-un motiv a fi supărat dinainte. Întîi a încercat să pară - față de aghiotantul care mă introdusese și s-a retras - a nu mă cunoaște, dar eu i-am amintit pe loc întîlnirea de la Londra, lista candidaturii noastre de la Jockey Club și rîndurile sale din Gova. S-a încruntat subit, spunînd că n-avea timp de vorbă, fiind prea ocupat; la care i-am replicat pe un ton formal: "Domnule General, eu n-am cerut să vă răpesc din timpul prețios; Domnia Voastră m-ați convocat la ora 9, de cînd aștept să fiu primit, dar dacă aveți să-mi comunicați vre-o chestiune personală, aș prefera să vorbim în particular." Abia atunci maiorul, care treblăla printre dosare, s-a scuzat față de șef și a plecat, aruncîndu-mi priviri fugetoare. Cum generalul mă ținuse în picioare fără să se fi ridicat și nu-mi dăduse mîna la primire, mi-am scos tabochea și apropiînd o scrumieră, l-am întrebat dacă-l deranja fumatul, deoarece știam că nu fuma. Mi-a făcut un semn aprobător și m-a poftit să mă așez; înăvîdit vexat de manierele mele degajate și că încruntarea sa nu mă intimidase, a răsfoit prelung un gros dosar, nu de al nostru, cîntin

pasagii subliniate pe la mijlocul lui, ca să-mi anunțe apoi că știu că am fost în audiență de prezentare la Saverani și că, știu eu cât și soția mea făcându-le o impresie bună, s-au pripit a-mi cere transferarea fără a fi știut despre proasta reputație ce mi-o făcuseră în cercurile diplomatice italiene încă din epoca sancțiunilor, fiindcă mersesem până la evitarea relațiilor de curtoazie mondenă cu acestea și că se mira cum puteam să-mi închipui că actualul plenipotențiar al Italiei în România, Bova-Scoppa, care petrecuse ultimii zece ani ca Ministru pe lângă S.M. și apoi consul-general rămas la Geneva ca observator și suferise de la personalul Legației noastre sferturi numai din partea mea și a lui Buzescu, care afigesem atitudini mai extremiste decât Titulescu, ar putea să privească alegerea mea ca secretar al regelui tocmai acum când d-lui era proaspăt sosit la București, altfel decât drept act neamical, dacăm chiar de provocare față de țară și persoana sa. Trăgând concluzia că eram vinovat de înșelarea din ambiție personală, a bunei credințe a unor oameni fără experiență ce ar fi trebuit să-i feresc a expune Coroana...., pornise în logos violent, când l-am oprit brusc ca să-i dovedesc și să-l conving până la urmă că d-lui căzuse victima unei mistificări notorii a unei foste agente a S.S.I. carlist, care reușise din ambiții sexuale eliminarea lui Buzescu și a lui Brutus Coste, reintegrați și reabilitați complet în urma demascării ei de către mine și fratelui meu, cu ajutorul șefilor de misiune respectivi (CONSTANTIN ANTONIADĂ și VASILE GRIGORCĂ) și intervenția energică a tatilor mei pe lângă Carol, așa că toată afacerea fusese de mult clasată iar tot dosarul umase a fi distrus, ceea ce spre uimirea mea nu se făcuse, din moment ce succesorul lui MORUZOV, prost informat îl mai ținea în evidență, și-l reactualiza acum, fapt împotriva căruia am protestat cu acuzații grele la adresa "licheleldr" neapurate încă din acel serviciu, cerind o anchetă la Externe, care ar demonstra exact contrariul și anume că păstrasem totdeauna bune relații cu italienii care nu erau deloc looș pe poziție oficială există, dându-i oțeva elemente de apreciere care l-au interesat foarte mult și l-am determinat a-mi cere păstrarea secretului celor discutate și înmormintarea întregii chestiuni. M-am folosit de acest prilej pentru a-i spulbera și credința că nemții ar fi avut alte motive decât posturile ce le ocupasem, spre a vedea vre-o obiecție la numirea mea la Palat, întrucât lipsa lor de la Geneva în timpul activității mele de acolo mă scutise de orice contingentă cu politica nazistă, cu care însă îl rugam să înțeleagă că nu vroiam să-mi compromit cariera post-belică printr-o colaborare cu guvernul, altă decât aceea pur tehnică de la Externe, ale căror statut intersicea decât cel diplomat.

ților amestecul în politica internă, adăugând imediat, când am observat că părea din nou foarte contrariat, că lipsa mea de cursivitate în exprimare și de obișnuință în redactarea lucrărilor curente pe românește s-ar resimți mai mult la Președinție decât la curte sau la Afacerile Străine.-

La cuvântul "compromis" se făcuse roșu și când a reluat cuvântul se reținea cu greu a vorbi potolit pentru a infiera atitudine ostilă nouilor tendințe ale politicii externe urmărite de guvern, ce se plîngea că întâlnise la toți diplomații noștri, amenințându-l indirect și pe Cretzianu - cu care avusese deja câteva întrevederi furtunoase - cu măsurile ce le-ar lua pentru spargerea clicei de ang fiili inveterați, recalcitranți, cu concepții politice depășite (de schimbarea totală a echilibrului de forțe între Marile Puteri, într-o Europă azi unificată sub egida Germaniei și în care intrigile și așiftările englezilor nu mai trebuiau și nici nu vor putea să aibă vre-un efect) dacă vechile cadre ale Externelor nu vor ști să-și revizuiască mentalitatea și să-și schimbe atitudinea de rezistență, adaptîndu-se împrejurărilor și conformîndu-se întocmai directivelor conducerii noi a destinului țării care nu avea acum decât o singură cale de urmat pentru a supraviețui și a-și redobîndi provinciile pierdute, numai din miopia oamenilor politici și fostului regim; colaborarea sinceră, leală și fără de rezerve cu Puterile Axei și în special alături de Marele Reich german. Vorbise vre-un sfert de oră fără nici o întrerupere sau interjecție din partea mea, care prin mimica atentă, gravă și impresionată și gesturi de aprobare căutam să par cît mai convins de ceea ce spunea și, la sfîrșitul discursului l-am asigurat cu o emoție și un elan tineresc ce nu i-au părut simulate că, în ce mă privea, eram ferm hotărît să-i aduc tot concursul meu neprecupețit dar numai în acel sector pentru care eram pregătit și în care puteam în consecință să dau un maximum de randament; tocmai în cadrul Externelor.-

Trebuie să recunosc că Generalul s-a arătat atunci plin de înțelegere și bunăvoință în aprecierea argumentelor invocate pentru susținerea refuzului meu, mai ales după ce-l asigurase că s-ar găsi ușor la sau prin Externe destui băieți mai calificați decât mine pentru Cabinetul lui, de pildă printre acei ardeleni care posedau la perfecție germana și maghiara și ar fi bucuroși să-și sporească astfel leafa mică a funcționarilor din țară, care pentru mine nu era o problemă vitală, ca pentru majoritatea colegilor mei; dar totuși a rămas la părerea că trebuia să contrabalanseze pasivul anilor de Secret

tariat al M.I. și S.N. printr-un activ în contul noului curs al politicii externe, ca să câștig încrederea Legăției germane, înainte de a putea ajunge în anturajul intim al suveranilor. Audiența durase, peste trei sferturi de oră, depășind cu mult timpul ce-și propusese a mi-l acorda, maiorul anunțând de două ori rîndul Ministrului Finanțelor, GHEORGHE CRETZIANU despre care ANTONESCU a ținut să-mi spună: "Vezi că acest tehnician nu se teme să colaboreze cu mine!" Eu n-am mai răspuns ceva care putea să strice rezultatul mulțumitor al primului meu contact cu Conducătorul Statului, care se sculase și mi-a întins mîna și a mai spus că d-na ANTONESCU dorea să cunoască pe nevasta mea, la care m-am grăbit să răspund că aceasta va fi încîntată să facă o vizită d-nei general.-

Merită să adaug că, conformîndu-ne uzanțelor internaționale, am făcut cu soția, în chiar după amiaza aceea pentru a sublinia graba maximă cu care înțelegeam să răspundem la invitația de a-mi prezenta nevasta, o vizită protocolară Antoneștilor și negăsindu-i acasă le-am depus cărți de vizită, ca să ne pomenim amîndoi invitați după vre-o săptămînă la noul palat al Externelor în care se mutase Președinția, iar d-lor domiciliu, la ceaiul d-nei general, care exact ^{ca} la Palat, ne-a primit singură în salonașul lor improvizat, oferindu-ne ceaiul și descosîndu-ne la fel, însă pe romînește cu oite o frază franțuzească slabă pentru soția mea, plîngîndu-se de nouile ei obligații istovitoare și spunînd un singur lucru interesant, anume că trebuia să înțelegem că s-a zis cu dominația Angliei în lume, căci războiul se va termina cu aceea a Germaniei în Europa și Japoniei în Asia și a Statelor Unite pe continentul lor, iar englezii nu vor păstra coloniile în Africa decît dacă vor cădea la învoială cu HITLER". Erau desigur fie chiar părerile soțului ei, fie numai cele ce dorea să-și închipuie lumea că credea și eu pornisem s-o descos la rîndul meu, cînd aceasta a venit pe cinci minute să bea o ceașcă de ceai cu un medicament, obosit și mai amabil decît vreodată înainte sau după aceea, retrăgîndu-se la sosirea doamnelor Goga și Barbu, pe care le-am întîlnit atunci prima și ultima oară.-

Firește că nu am reprodus această mărturisire de credință nici cea anterioară, decît lui CRETZIANU, BUZESTI și POGONEANU, care nu au exclus posibilitatea ca ea să fie reală, întrucît nu începuse "bătălia Angliei" și ne aflam cu un an și ceva înainte de "Pearl Harbour". În orice caz teza se potrivea cu declarațiile legionarismului ale Conducătorului făcute cu prilejul Anului Nou și care intraseră pe plan extern pe acele ale Vice-Președintelui și cadrau perfect cu acele pe care amîndoi și Sturza le impuseseră în ajun M.S.

care se opusese a le face primirea textelor, dar negăsind în persoana noului responsabil față de ANTONESCU pentru problemele curții și relațiile sale cu Suveranul nici un sprijin, s-a conformat pînă la urmă cererii imperative a guvernului, compromițind Coroana în mod serios și categoric, cutoate palavrele în sens opus debitate merau de General, pe care le-am citat în cele ce preced.-

Așadar, Noul Ministru al Angliei, Le Rougetel, pe care l-am întilnit întimplător, la un dejun și care părea să fie că nu știu cum la curent cu neacceptarea guvernului a numirii mele la Palat, făcîndu-mi-o aluzie discretă la aceasta, nu și-a ascuns mirarea și regretul că regele Mihai își asigurase domnia printr-o manifestare de aderare la cauza dușmanilor lumii democratice.-

Cît despre cele două contacte cu ANTONESCU, ele aveau să fie de mare folos pentru mine în diferite împrejurări și privințe.-

În primul rînd, faptul că anturajul lui văzuse că soția mea și cu mine am fost printre prietenele elemente tinere de la Externe primite în vremea aceea de Antonești, l-a făcut pe noul Șef de Cabinet colonelul RIOSANU, să-mi salveze la primul apel toate armele familiei și să-mi obțină apoi treptat în preajma rebeliunii permise speciale pentru acele ghintuite de care aveam nevoie pentru apărarea casei de cele cîteva incursiuni nocturne la care a fost expusă.-

Apoi a înlesnit primirea "stante pede" a lui Tonci - întors cu MMIL din Banat, unde fuseseră la marile vînători anuale de după Bobotează - de către general, pentru a-i cere în numele Suveranului luarea unor măsuri de pază efectivă pentru apărarea vieții tatălui meu, pe care legionarii îl căutasă peste tot, după ce le scăpase în ziua atentatelor reușite asupra lui Iorga și Magearu, refugiindu-se în casa Florescu. Legionarii ocupaseră casele vecine celei a tatălui meu - ale farmacistului evreu CHIHAIESCU, KARMITZ și casa TITULESCU - pe care le transformaseră în centre de instrucție militară și urmăreau de acolo extinderea acaparării treptate a întregului cartier din jurul Legăției Suedeze. Nevrînd să recurg decât la limita extremă a amenințărilor lor la intervenția oferită de M.S. pe lângă ANTONESCU, cerusem să-i vorbesc și fusesem primit de Prefectul Poliției Capitalei, ALEXANDRU GHICA, care locuia cu soția în două camere la Prefectură, a fost trezit de ea pentru a mă primi și mi-a explicat situație: nu avea nici o influență asupra poliției concurente legionare și nu dispunea de mijloace suficiente pentru a împiedica toate abuzurile acestora pe care le cunoștea, le regreta și le scuza în parte prin constatarea dureroasă pentru el că

mișcarea legionară nu reușea să stăvilească anarhia în sinul ei, conducerea fiind depășită de domeniul securității publice de elemente extremiste care-și făcuseră și-și mai făceau de cap, promițându-mi totuși, pe de o parte, a interveni personal pe lângă camaradul său IILIE STINGA, întrucât el (GHICA) avea certitudinea că nu exista nici un motiv pentru conducerea legiunii de a urmări persecutarea Baro-nului Stîroea (care nu figura printre dușmanii declarați ai legio-narilor și nu contribuise la "căsăpirea" lor) așa că nu avea de ce să se teamă, iar pe de altă parte, a dubla schimbul de noapte al postului de poliție cel mai apropiat casei noastre, dînd în prezen-ța mea ordine în consecință. Măsurile sale neservind la nimic, abia atunci cînd generalul - absolut revoltat de ceace pățiseră Iorga, Magearu și prietenul său personal, generalul Grezeanu - sesizat de intervenția M.S., a ordonat instalarea unui post permanent mili-tar chiar lângă casa noastră, tatăl meu s-a întors petrecînd tim-pul rebeliunii acasă.-

Menționez doar în treacăt că tata a ținut să-î mulțumească personal Suveranului și Generalului ANTONESCU, acesta din urmă pri-mindu-l la vre-o lună după rebeliune și reținîndu-l la o conversație lungă și interesantă numai în sensul că confirma celelalte indicii asupra convingerilor sale din acel moment politic. Anglia, care de secole nu a făcut decît să tragă sforile disenționilor europene, creînd conflictele distrugătoare de oameni și bunuri între Puterile continentale întotdeauna cu scopul de a împiedica pe una dintre ele să ajungă stăpîna Europei unite, de această dată s-a tras ea însăși pe sfoară, deoarece calculul ei de a slăbi Germania prin ocuparea unor spații întinse s-a dovedit a fi greșit: potențialul militar și economico-industrial al taberei axiste sporea și va spori din ce în ce mai rapid decît ale ei, care în urma blocadei (?) și a creșterii ritmului și numărului de vase comerciale scufundate de atinseseră deja tonaje cu cinci zerouri, nu mai putea să ajungă din urmă plafonul mult mai ridicat și mai ușor de atins al adversarilor săi continentali. Nu-i venea să înțeleagă cum majoritatea vechilor politicieni puteau să se încăpățîneze a învedera și chiar a dori înfrîngerea Reichului, care ne-a garantat granițele și era singura Putere capabilă să respecte această garanție față de colosul sovie-tic, pe care foștii noștri aliați nu au fost și nu vor fi niciodată nici interesați și nici în măsură să-î împiedice a ne înghiți, în olipa în care s-ar prăvăli prima putere militară din lume, Germania. După 21/22 iunie 1941, tatăl meu mi-a mărturisit că ANTONESCU îi mai adăugase drept mare secret, spunîndu-i că avea încrederea că

va ști să-l păstreze, că Ribbentrop ne garantase la Viena și recuperarea Basarabiei și Bucovinei de Nord, așa că socotea demenți pe cei care se mai împotriveau colaborării cu Puterile Axei. În fața lui RIOSANU (care cunoștea bine pe părinții mei întrucât întâlnise pe defuncta sa soție, bogătașa ECONOMU din Brăila, în casa noastră și era acum în mare dragoste cu o bucovineancă înrudită și prietenă cu noi, drept care devenise marele protector al bucovinenilor și avea să fie numit primul guvernator al Bucovinei, murind în aceeași funcție după un an de la Cernăuți), generalul a spus în glumă tatălui meu la plecare că oltenii (Riogenii sînt din Oltenia) erau mai buni apărători ai intereselor Bucovinei decît bucovinenii înșiși care nu mai aveau nici un drept să fie anglofili.-

Tot ca directe consecințe ale acestor mele prime apropieri de Conducător consider: participarea mea în delegația noastră la conferința din noiembrie 1941, de la Berlin, a Puterilor Semnatare ale Pactului Anti-Komintern, la care, împreună cu celelalte state satelite Axei, am aderat atunci și noi; precum și acceptarea finală a numirii mele la Palat, - două capitole ce urmează a fi descrise mai amănunțit, după mențiunea unor întâmplări relative la rebeliune, care și ele constituie verigi ale lanțului preliminarilor Actului de la 23 August.-

Prima întâmplare ilustrează cît se poate de clar dezvoltarea și adîncirea neîncrederii între Suveranul și Conducătorul Statului:-

Am arătat deja că, pe de o parte, Sîma căutase de la sosirea Reginei să se apropie de Suverani și că, pe de cealaltă parte, ANTONESCU amenințase pe aceștia pentru cazul în care s-ar încumeta să-l jосe pe acela împotriva sa, după ce le interzisese apariții publice neprogramate și neorganizate de dl. Totuși nu a putut împiedica de pildă, atunci cînd M.S. și-a exprimat dorința să vadă personal cum se lucra la debleajul ruinelor și mormanelor de molozi ale blocului Carlton, ca Sîma să-l însoțească, întrucît legionarii se apucaseră, fără succes, să-l salveze pe locatarul sub-solului care mai reușiseră să telefoneze și să trîiască cîteva zile înainte de a se sufoca. Cu acest prilej, M.S. a constatat că, din punctul de vedere al raporturilor strict inter-amane, conversația cu acest om frumos, viu, inteligent, vorbind o limbă aleasă originală, dar neartificială, cu reflecții rapide și mișcîndu-se cu reflexe feline, stăpînite doar de aceea purtare și ținută marțială, de care el, șeful mișcării, trebuia să dea exemplu, era înfiniit mai plăcută și interesantă, cu un oarecare farmec de natură romantică

deci vorbește școțdate, trompetate răgușit de vocea stinsă a veștii
cului sergent instructor și ticluite după stilul de gândire format
la cazarmă și comun tuturor militarilor veterani, ale celuilalt,
moș teacă.-

Firește că lunga și cordială lor discuție pe tema tragediei
sinistrului și a mijloacelor de a le veni în ajutor rapid celor
înmormîtați de vii, după tehnica minierilor (pe care Mihai s-a gin-
dit să fie aduși la Petroșeni cu avionul, fără succes pentru că Horia
vroia să fie salvați de legionari și nu de comuniști"), întrucît
M.S. văzuse imediat că numărul și entuziasmul juvenil al cămășilor
verzi nu servea la nimic fără îndrumarea specialiștilor cu experien-
ță în acest domeniu, nu a rămas neobservat de informatorii Genera-
lului și raportată lui cu exagerările și împodobirile obișnuite ale
agenților de această categorie, astfel încît acesta a cerut S.S.I.
să urmărească cu deosebită atenție orice mișcare a Suveranilor și
anturajului lor în această direcție, întocmindu-se dosarul "Relații-
lor M.S. Regelui cu Legionarii", care prin urmare trebuia umplut.
Drept umplutură au servit, spre exemplu, deseale întrevederi ale
R.M. cu doctorul GOMOIU, directorul spitalului purtînd numele ei și
de care ea se ocupa în mod special, acordîndu-i ajutoare bănești din
lista personală și în natură dela Domeniul Coroanei și Palat. Ori,
GOMOIU era chintesența omului apolitic și cu sentimente pur umani-
tariste, căruia i se putea atribui, dacă trebuia neapărat să fie eti-
chetat, mai degrabă sentimente stingiste, decît simpatii pentru
gardiații de care acum avea să fie bănuît, absolut gratuit și doar
din zelul timpit al acelor ași vechi codoși ai serviciilor noastre
de informație. Dar însăși Nelly Catargi le-a devenit suspectă pen-
trucă număra printre foarte numeroasele sale cunoștințe în toate cer-
curile bucureștene și cîteva soții de legionari pe care nu se aflie
a le frecventa pe vremea regimului carlist și nu era în consecință
să le evite acum, cînd aceștia ajunseseră în fine la putere. To-
mescu ca și de altfel tatăl meu adoptiv se aflau cam în aceleași
situații, negîndindu-se a se feri de contactul cu vechi cunoscuți
legionari sau simpatizanți de ai acestora, fiindcă tensiunea între
ANTONESCU și SIMA era în creștere ca și aceea, deja mult mai accen-
tuată, între vechile cadre, încă neprimenite, ale armatei și le-
giunii.-

Dar piesa de rezistență a dosarului avea să devină în
curînd faptul că MM.LL vizitaseră cu prilejul șederii lor în Sud-
Vestul țării însoțite de Prefectul județului Hunedoara VIOREL BOBO-
RODEA, vechi comandant legionar, ruinele romane de la Sarmisegetusa

și tabera legionarilor care lucrau, prestând o muncă voluntară, la excavațiile ce se făceau cred sub oblăduirea Profesorului DAICOVICI. Birește că aceștia au profitat de ocazia unică ce li se oferea astfel prin prezența Suveranilor, totuși foarte populari în sînul tinerețului ultra-naționalist, cu nuanța aceea frumoasă de romantism istoric, pentru a le face o primire entuziastă și tipic legionară la vatra taberei în jurul focului buștenilor de brad, cu ridicarea drapelului, raportul comandantului taberei, onorul, discursuri inflăcărate, imne, cîntece, jocuri naționale și masa sub bolta cerului cu mincăruri caracteristice regiunii și mediului "mioritic". Și tot atât de natural a fost că, după înălțarea tuturor cu țuică fiartă din cele țări ale acestui colț binecuvîntat al mîndrei noastre țări, limbile s-au mai deslegat, s-a vorbit mult, s-a rîs cu poftă de glume reușite și MMIL au petrecut de minune, pîstînd încă atunci cînd nu-au povestit - cu mult mai multe amănunte decît cele redată acum aici, realitatea și nu deformațiile profesionale ale adevărului de la dosar, o caldă și duioasă amintire acestei zile vesele.-

Dar ceea ce a pus capăt atât dosarului cît și relațiilor Suveranului cu legionarii, pînă la criza monarhică de la începutul anului 1943, a fost următoarea pățanie a M.S. din toată rebeliunii. Această surprinsese pe MMIL la Sinaia, unde stăteau acum aproape permanent, din moment ce li se cerea să trăiască cît mai retrași și că R.M. ținea ca amîndoi, dar mai ales fiul ei să profite din plin de bunele condiții de zăpadă, a iernii acele grele, pentru a se deda la maximum schiului, venind în capitală numai la marile ocazii sau cele excepționale la care guvernul le-ar solicita prezența. Aflînd la telefon, prin firul direct între Palatele de la RIMNIC-GRANU, care trebuia să stea la București pentru conducerea afacerilor curente ale Curții și nu venea la Sinaia decît peste sfîrșitul săptămînilor sau excepțional, numai în caz de urgență, pentru decretele și celelalte acte interioare ce trebuiau semnate de Rege, că izbucnise rebeliunea, M.S. i-a cerut să fie avertizată din timp dacă prezența sa în capitală ar deveni necesară și să-l țină în curent cu desfășurarea acestor foarte grave evenimente, prin aparatul Gughes, mai sigur decît telefonul, pentru că era neinterceptabil. Se înțelege că MMIL erau alarmate, nu îndrăneau să se îndepărteze de Castel, iar Regele stătea lipit de Hughes pentru a nu scăpa un amănunt al comunicațiilor puține și sgîrbite ce i le transmitea RIMNICGRANU. În dimineața celei de a doua zile cînd luptele din Buc. se intensificau, iar legionarii au simțit că vor pierde partida, dacă n-ar reuși să producă o sciziune în sînul conducerii armatei, pentru

că lovitura de surpriză prin care scontaseră să pună mina pe capitală nu izbutise, iar comandanții unităților chemate de ANTONESCU nu erau dintre acei pe care-i socotea susceptibili să treacă de partea legiunii. Saveranul fusese trezit de TOMESCU cu anunțul că ar fi bine să se pregătească de plecare, întrucât vorbise cu RIMNICEANU și că acesta îi dăduse a înțelege că legionarii ar fi dispuși să negocieze încetînd lupta printr-un armistițiu și că s-ar putea ca M.S. să fie chemat a înlesni o înțelegere între cele două tabere și împăcarea Generalului ANTONESCU cu HORIA SIMA (antagonismul cărora ar fi fost cauza principală a luptei aceste fratricide, care risca altfel să degenereze într-un război civil) și că RIMNICEANU urma să mai vorbească în sensul acesta cu ANTONESCU și să-i comunice (lui TOMESCU) rezultatul. Acesta liniștise pe Regina privitor la temerile ei de a-l lăsa pe Rege să se expună, arătîndu-i că nu există nici un pericol pentru siguranța persoanei sale și că, în calitate sa simbolică de arbitru, nu ar fi nimerit să fie însoțit de mamă-sa. Regele și-a îmbrăcat uniforma de comandant suprem al armatei și a ales limuzina sa preferată fiindcă cea mai rapidă - un Bentley - Rolls Royce - ținînd-o încălzită pentru a ajunge la București într-o oră, la semnalul așteptat, nu fără să fi primit și ascultat cu răbdare sfaturile mamei sale, totuși foarte neliniștită, care-l ruga să fie nepărtinitor, negrăbit a lua o hotărîre crucială, fără avizul șefilor democrați, care altfel îi vor reproșa a nu se fi ținut de cuvînt față de ei calm și împăciuitoare, cum trebuie să fie un adevărat rege.-

Singura greșală a Saveranului, dar nici aceea nu poate fi socotită chiar ca atare ci mai corect o lipsă de supravigilență, foarte firească la un om tînăr care nu descoperise încă răutatea majorității omenirii și în relațiile sale cu origiine pleacă de la premiza că trebuia să aibă fiecare aceeași bună credință ca și el, a fost aceea de a nu se fi gîndit la o cursă ce i-ar putea întinde fie SIMA, fie ANTONESCU, cu sau fără complicitatea lui RIMNICEANU și TOMESCU, sau numai unuia din aceștia și în consecință, de a nu fi cerut să vorbească personal la telefon sau Hughes cu RIMNICEANU, dacă nu se putea chiar cu Conducătorul, pe care era în orice caz dator să-l considere autoritatea legală, investită de tatăl său cu conducerea guvernului și de el înșuși cu aceea a Statului, iar pe Vice-Președintele ca pe un rebel, chiar dacă urma într-adevăr să fie chemat a le arbitra di-

ferendul în interesul păcii interioare a țării. Dar M.S. avea multă simpatie și o încredere oarbă în TOMESCU, care nu-l desamăgise nici odată și cucerise repede afecțiunea Reginei și în special a exuberanței Nelly, ambele entuziasmate de acest tânăr ofițer dotat cu toate calitățile. Eu n-am avut plăcerea să-l cunosc mai bine pe maior, cu care am schimbat doar câteva vorbe, când Nelly mi l-a prezentat pe stradă, la ieșirea lor de la Palat, unde venise s-o viziteze pe la sfârșitul verii 1942, când eu făceam deja funcția de Mareșal al Curții. Înalt, brunet, frumos, părea să fie, după descrițiile tuturor foștilor săi colaboratori și în special aceea a lui Tonci), vârful elitei tinerilor promoții de stat -majoriști: cult, inteligent, echilibrat și foarte agreabil, datorită distincției sale naturale și manierelor sale de om civilizât. Avusesse asupra Marelui Voevod o influență educativă salutară, din toate punctele de vedere, după părerea unanimă, includând pe aceea a Marelui Voevod care mi-a vorbit întotdeauna cu multă admirație, simpatie și recunoștință pentru acela care, sub mustețele lui Carol, critica toate greșelile, abuzurile și scăderile lui, a camarilei și a întregului regim dictatorial regal, deschizând ochii moștenitorului Tronului asupra acestora, astfel încât găsisse la palat un singur aliat, protector și prieten în dl. de Mocsonyi. Dar rămăsese totuși tuturor un personaj enigmatic în sensul următor: nimeni nu reușise să descopere ce hram purta, în fundul sufletului, întrucât nu era legionar și declara a nu fi nici măcar simpatizant al acestora, dar îi apărase cu dârzenie pe vremea persecuțiilor lor și nu-i vorbea de rău nici când, venind la putere, comiseseră noi crime și atrocități de neuitat; exact aceeași atitudine o avusese și-o avea și față de Antonescu, nepronunțându-se nici acum în favoarea lui sau a lui Sima, cu care amândoi întreținuse, încă pe când fuseseră în opoziție, legături misterioase, astfel că a rămas după 6 sept. singurul membru al Casei Militare neepurat și dimpotrivă foarte apreciat atât de către ANTONESCU cât și de legionari. Ia el făceam în cele ce preced aluzie, mai mult decât la FLORIAN MARINESCU sau MANOLESCU, ori chiar la tatăl meu adoptiv, când am arătat în două rânduri că generalul și legionarii aveau pe un - și chiar pe unul și același simpatizant în preajma Suveranului. Că, în această situație și ca o simplă presupunere, de principiu, putea să fi fost și înainte și acum, chiar și informatorul lor de bază în sânul Curții Regale, nu a fost considerat de aceasta decât ca ipoteză, în urma celor întâmplate la

rebeliune, dar pe care nici un indiciu ulterior nu a confirmat.

Regele nu avea în orice caz, nici un motiv să-l suspecteze pe TOMESCU, a fi principalul agent al S.S.I. sau instrumentul lui HORIA SIMA, care era în mod conștient sau inconștient însărcinat acum, fie să-i întinde capcana antonesciană menită a pune capac acuzațiilor ce i se adunau în dosarul menționat mai înainte, fie să-l aduce, cum s-ar zice, cu mâinile legate în lagărul nazist, prin arborarea fanionului regal pe Palatul din Calea Victoriei, unde SIMA împins de KILLINGER, s-ar fi înființat pentru a întoarce roata împotriva "cîinelui roșu", care în cazul acesta poate să nu fi fost urmat orbește de comandanții efectivi ai marilor unități chemate în ajutorul său, ci obligat a trata și a accepta un compromis, ci mai degrabă cu o soluție mai adecuată aspirațiilor Fuhrerului, de a lăsa legiunii hegemonia politică și armatei rolul subordonat. În consecință, cînd acesta a venit să-i anunțe că RIMNICEANU îl chemase la telefon spre a-i comunica că M.S. trebuia să vină neapărat la București, M.S. s-a așezat la volan, cu TOMESCU lângă el, și a pornit într-o stare tromбі spre capitală, încît deja pe la Cîmpina mașina Siguranței a rămas cu kilometri în urmă, iar după partea absolut dreaptă a șoselei naționale (atunci încă în starea unei mese de biliard) în dreptul Băicoiului atinsese 170 km. pe oră și era să treacă și prin Ploești cu o viteză ne-reglementară, dacă în centrul orașului nu ar fi fost oprit de o barieră, la care generalul ROZIN în mijlocul unui ștab impresionat de ofițeri (cu care tocmai terminase lichidarea legionarilor, trăgînd o singură lovitură de tun în Prefectură), avertizat de ANTONESCU, a comunicat Regelui că trebuia să se întoarcă imediat la Sinaia și să nu miște de acolo pînă cînd Conducătorul Statului, care ținea situația capitalei perfect în mînă și va lăsa orice rezistență legionară în 24 de ore, îl va anunța că poate veni. Regele i-a răspuns că, cu o jumătate de oră în urmă, acesta îl chemase prin colonelul RIMNICEANU la București și că ordinul primit de ROZIN era desigur anterior și deci depășit și nevalabil, dar generalul l-a asigurat că era mai recent, vechi deabia cîteva minute cînd vorbise personal cu generalul ANTONESCU, care știa deja că M.S. plecase și ordonase tocmai oprirea mașinei regale și arestarea maiorului TOMESCU. Aceasta, făcîndu-se calm și mai puțin speriat decît stăpînul său,

l-a întrebat dacă îi permitea să se lase arestat, la care M.S. a ezitat o clipă uitându-se la ROZIN cu intenția de a-l determina să nu execute acest ordin, dar un colonel din suita acestuia, în mod brutal, și lipsit de respectul cuvenit șefului armatei, l-a sorat pe TOMESCU să se dea jos din mașină și cum acesta, foarte protocolar, aștepta ordinul Regelui, a comandat unor soldați ai postului barierii să pună mâna pe maior. Rozin a fost ceva mai politicoasă cu M.S. rugându-l a nu se opune ordinului Conducătorului și, pentru a evita o situație mai penibilă, Regele i-a spus lui TOMESCU, care încă tot nu se mișcase, a se lăsa arestat, asigurându-l că va interveni imediat prin RIMNICEANU pentru eliberarea și reabilitarea lui, întrucât era la mijloc o simplă neînțelegere.-

Regele palid de furie împotriva lui ANTONESCU pentru această nouă lovitură umilitoare ce-i dădea acum chiar în fața armatei, desigur pentru a clătina în rîndurile ei prestigiul Coroanei, căci această afacere avea să fie trîmbițată dintr-o garnizoană în cealaltă ca să servească drept avertisment acelor generali mai mari în grad decît el și mai toți dușmanii lui, care s-ar putea gândi să comploteze în vederea răsturnării sîtputerniciei sale, cu ajutorul capului ierarhic legal al oștirii, s-a apucat să-ntoarcă pe loc mașina în clipa în care apăruse însoțit automobilul cu cei doi agenți ai Siguranței Palatului (care din fericire nu asistaseră și el la arestarea lui TOMESCU) și vroia să plece singur pe calea întoarsă la Sinaia, cînd, ROZIN s-a apropiat din nou de mașină și l-a rugat să nu se supere, dar că nuputea pleca fără a fi însoțit de un aghiotant, întrucît nu se știa dacă legionarii erau deja cu toții dezarmați între Ploești și Sinaia și prezentîndu-i pe același colonel care se dăduse la TOMESCU, l-a poftit să se suie în față lîngă M.S., ceea ce a făcut fără să mai aștepte răspunsul acestuia. În drum către Sinaia, Suveranul a aflat altfel că fusese victima încercării lui SIMA de a-l atrage de partea lui în lupta pe care era pe punctul să-o piardă, la București și pe care nu reușise s-o cîștige în hici un centru important al țării, că nemții, care aveau deja cîteva unități în România - la Timișoara, Ploești, București, Focșani, etc. primiseră ordine să nu intervină timp de trei zile în cursul cărora ar vedea în favoarea cui va înclina balanța și s-ar ralia atunci acestuia și că în armată nu

s-a găsit un singur comandant care să fi luat partea legionarilor, cu toate încercările acestora de a-l înșela pe unii dintre generații comandanți ai unor mari unități, lansând zvonul că generalii COROAMA, DRAGALINA și CIUPERCA, ar fi trecut de partea lor, ceea ce nu era cîtăuși de puțin adevărat. Regele s-a bucurat de spiritul de solidaritate al cadrelor armatei, dar era atît de mîhnit de ceea ce pătise, încît a făcut acelui colonel, un mare anti-legionar și admirator al lui ANTONESCU, impresia că știrile aflate l-ar fi întristat, astfel încît raportul acestuia a fost și el interpretat de Conducător ca dovadă că M.S. ar fi fost, dacă nu chiar de conivență cu TOMESCU, în orice caz, de acord și bucuros să medieze în detrimentul Președintelui și în favoarea Vice-Președintelui răsvrătit.-

Epilogul acestei ciudate întîmplări a fost și mai exasperat pentru MMIL și mai enigmatic în ce privește adevăratele cauze ce au stat la originea ei decît ea însăși.-

RIMNICEANU, chemat la Sinaia, nu a putut veni imediat, pentru că, fără să fi fost și el arestat, a fost reținut (în sensul normal al cuvîntului) de ancheta lui TOMESCU, trimițîndu-l pe UILEA la Sinaia pentru a liniști pe MMIL și totodată a le servi ca singur adjutant și secretar și "factotum" pînă la venirea și a lui TONCI care-l sistase între timp pe RIMNICEANU, atît în treburile curente de la palat, cît și în sfacerea TOMESCU pe care nu-l considera vinovat. Cînd înfine a putut veni să-și dea raportul către M.S. și să explice "neînțelegerea" MMIL, au aflat, spre marea lor mirare că RIMNICEANU nu vorbise prima oară lui TOMESCU de a mobiliza pe M.S. ci numai ca el să aibă grijă ca Regele să fie pregătit sufletește și pentru această soluție preconizată de Legația Germană, care nu dorea înfrîngerea totală și lichidarea mișcării legionare, așa că el, RIMNICEANU, considerase de datoria lui să-l informeze despre aceasta pe TOMESCU, pe care-l știa capabil să o prezinte și discute cu MMIL pentru acea eventualitate.-

Dat fiind că Hughes-ul era defect și că vorbeau la telefon fără certitudinea de a nu fi ascultați, el nu a putut să intre în amănuntele politice ale situației foarte complexe din acel moment, ceea ce l-a făcut pe TOMESCU să propună deplasarea cel puțin a M.S. la București, pentru a putea fi ținut în

în curent în fiecare clipă de întorsătură cea mai probabilă a evenimentelor și a nu fi surprins nepregătit de una nefavorabilă intereselor Coroanei. RIMNICEANU, care fusese mult solicitat în dimineața aceea de către emisarii ai lui SIMA și KILLINGER, (în special Gerstenberg cu care era în bune relații), în sensul unei mediațiuni a M.S. (care se reducea în fond tot la una ce ar urma s-o facă el în numele Regelui, dar cu eventuala prezență a acestuia, mai mult simbolică, în capitală) și nu înțelegea să-i facă lui ANTONESCU vre-o dificultate, intenționase atunci când a vorbit la telefon să și pășească la acest demers, dar fără să angajeze răspunderea Coroanei și mai mult în felul unei tatonări care să-i lămurească intențiile conducătorului față de atitudinea manifestată cu atita insistență de reprezentantul personal al Fuhrerului pe calea aceasta până atunci nefolositoare von Killinger, a Palatului. Nu i-a putut spune toate acestea nici pe scurt lui TOMESCU, dar i-a răspuns că-i va vorbi generalului de chestiunea dacă nu cumva totuși ar fi preferabil ca Regele să le fie mai la îndemână pentru orice eventualitate în care factorul constituțional ar trebui să-și îndeplinească rolul, urmînd să-l recheme numai în cazul afirmativ. Lui ANTONESCU i-a vorbit deschis ca între prieteni ce erau, fără să încerce a face în avantajul lui SIMA pe diplomatul sau a-i ascunde ceva din demersurile ce i se făcuseră, deci nu ca un mediator imparțial ci ca unul care venea mai mult să-l informeze de disperarea în care se găsea adversarul, dar totodată de pericolul nesocotirii totale a punctului de vedere al puternicului lui aliat, care nu-și spusese încă ultimul cuvînt în conflictul ce izbucnise și putea, în principiu, să adopte o altă atitudine față de el, ce ar complica cu mult soluția radicală și incontestabil foarte îndrăzneată urmărită dintr-un început de general, de a-i compromite și lichida definitiv pe legionari, cu toată simpatia Fuhrerului pentru ei, așa cum Carol nu a avut nici platforma morală, dar nici curajul a o face în 6 sept. 1940. ANTONESCU, în loc să fie recunoscător pentru aceste prețioase informații și lealitatea cu care-i fuseseră supuse în vederea hotărîrii sale ultime, pentru care aceste elemente de apreciere erau aproape indispensabile, a văzut numai în ele dovada că nații erau în stare să se folosească la nevoie și de Coroană, împotriva lui, adică aceluia care reprezenta adevăratele interese ale națiunii în clipa aceea, din moment ce intra în chipa rezistența românească față de soluția preferată de Fuhrer și partidul său, nu din interese pur ideologice, ci foarte naț-

riale germane și deci nu în avantajul României. Prin urmare, manevra lui KILLINGER l-a infuriat contra nevinovatului Rege, pe care-l suspecta a fi capabil să facă inconștient, dar și pentru a se emancipa din starea de tutelat și a se elibera din "pușcăria" și izolarea totală de care se tot plînsese maică-sa, jocul dușmanilor neamului. (Căci aici reiese absolut clar că ANTONESCU nu era cîtuși de puțin "omul nemților" și un simplu colaboraționist neofascist de tipul lui Huisling, ci un adevărat Mannerheim al României, care încerca să scoată maximul de profit pentru țara sa dintr-o situație poate vremelnică, poate definitivă, foarte grea și extrem de dureroasă).-

Iar la sugestia lui RIMNICEANU ca M.S. să vină la București, generalul s-a opus categoric. Cunoșcînd însă tendințele subalternului său TOMESCU (care prin faptul că era de mult la Palat și îndrumase deci la început pe RIMNICEANU, neinițiat în toate chițibușurile noulor sale funcțiuni, păstrînd în continuare prea multă independență față de șeful său ierarhic) de a lua adeseori inițiative vag aprobate de Suveran și care-l puseseră cîteodată pe colonel în fața unor fapte împlinite cu care nu ar fi de acord, din pricina directivelor ce le primise de la ANTONESCU, el l-a rechemat totuși la telefon tocmai pentru a-i comunica astfel, în mod explicit, că acesta cerea neapărat ca M.S. să nu vină în capitală, deoarece soluția armistițiului ratase, adăugînd că nu avea nici un rost să mai explice amănuntele, întrucît le-ar raporta personal Suveranului. La întrebarea dacă a înțeles, TOMESCU i-a răspuns: "clar, să trăiți!" și a închis telefonul.-

Declarațiile lui RIMNICEANU și TOMESCU, care amîndoi erau înzestrați cu o memorie excepțională, au corespuns "mot a mot" una cu cealaltă și ambele cu textele înregistrate la "Telefoane" de serviciul de ascultare care le interceptase, cu excepția cîtorva printre care cel mai important, care lipsea din declarația lui TOMESCU, a fost acel nu.-

Cum a putut afla Conducătorul că M.S. totuși plecase și a avut timpul să ordone telefonic generalului ROZIN, oprirea mașinei regale și arestarea lui TOMESCU, este explicabil prin faptul că toată Curtea Regală era tîcșită de agenți ai Siguranței și S.S.I. și că legionarii nu reușiseră nici să cucerască palatul Telefoanelor, nici să le taie rețelele interurbane.-

Totuși, Saveranii și tatăl meu adoptiv (și cred că și colonelul RIMNICIANU), nu au rămas convingși de aceste explicații și de faptul că nu ar fi existat alte cauze mai oculte ce au originat incidentul de la Ploești, și aceasta numai pentru că însuși ANTONESCU nu s-a mulțumit cu ele, făcând din această afacere "un veritabil problem de stat", menținându-l pe TOMESCU arestat mai multă vreme, mi se pare vre-o două luni și înscenând M.S. un proces de intenții în care el își aroga dreptul de a fi acuzatorul, procurorul, judecătorul și avocatul Regelui, pe care l-a lăsat la urmă doar să se "auto-amnistieze", precum s-a pronunțat STOICESCU indignat când a aflat chestiunea.-

Nu mă întind asupra detaliilor noi și mai acute crize în deja suficient de proastele raporturi între Coroana și conducerea Statului, faptele principale și fondul afacerii fiind expuse, iar teza antonesciană lesne de înțeles, așa că nu fac decât un rezumat succint al coadei epilogului și consecințele sale din care - după judecata mea - nu se poate desprinde decât un singur nou element de apreciere al substratului manevrei și politici Generalului, ce merită a fi scos în evidență în mod anticipat.-

Pe când M.M.L.L. au dedus din tapajul exagerat și reacțiunea excesivă împotriva lor, cărora generalul a ținut dinadins să le dea o amploare și publicitate nejustificate și scandalizante, decât intenția sa de a marca o nouă etapă în marșul său către abolirea monarhiei și instaurarea unui regim francoist, am opinat de pe atunci și îmi mențin părerea că el n-a făcut atunci nimic mai mult decât să joace teatru, fiindcă ar fi putut să ia măsuri serioase și reale pe care nu le-a luat, profitând însă de ocazia - creștă poate chiar de el - pentru a bate șeaua ca să pricopă ispa: lovind, în mod pur aparent, în M.S. pentru că nu putea lovi direct în HILLENBERGER și Föhrer, mai mult decât îi și lovise prin eliminarea totală a legiunii din viața Statului de sub conducerea dictatorială unică a sa.-

Conducătorul a deschis ostilitățile trimițând vorba Majestăților prin RIMNICIANU, a nu se mai mișca de la Sinaia până la vederea afacerii personal cu D-șă, interzicând deci și Reginei a-și face probele rochiilor direct la NEUMAN, din Brașov și furnizorii Curții din capitală, în loc să vină

la Palat, așa cum obișnuia. Apoi l-a delegat pe Ică să le sperie printr-o audiență lungă și foarte austeră cu perfide amenințări voalate, menite să le pregătească pentru "soarta încă nehotărâtă ce le aștepta". Apoi, după ce și-a anunțat și confirmat de două ori sosirea, ținându-i pe Suverani cu inima în gât, a venit într-o sâmbătă dimineața la ora 9 pentru a vorbi numai cu Regele ca să-i răspundă, ca într-o anchetă grea, la toate întrebările ridicate de piesele din celebrul dosar, completat cu tot materialul incidentului din Ploiești, care abia mai încăpea. Regele a trecut atunci prin momentul cel mai greu al vieții sale și a reacționat neașteptat de ferm și la sfârșit chiar violent, interzicând lui ANTONESCU să-i vorbească pe tonul și cu vocabularul ce le folosea și ridicând ședința, astfel că anchetatorul, care nu vroia să plece, s-a trezit singur în biroul Poișorului cu imensul și ferocele dog danez al M.S., care nu i-a permis să miște până când după câteva minute MOCSONYI și RIMNICIANU au venit spre salvarea sa. Regele a refuzat să reia ședința fără prezența acestora și a R.M. pe care-i cita ca martori în apărarea sa, Generalul nu l-a admis decât pe "responsabilul față de conducere" care s-a purtat admirabil, spulberind toate acuzațiile aduse M.S. și luând ultima asupra sa, cu explicația că el, vrînd să se exprime cât mai lapidar și acoperit, fiindcă i se păruse că erau ascultați, nu formulase în termeni clari și expli-ciți cea de a doua sa comunicare telefonică și cu consecința că-l desvinovăța total pe TOMESCU și cerea Suveranului să-i primească demisia de la Casa Regală și din armată. După sosirea "Ministrului Justiției, chemat să trescă la Castel în drumul său spre Predeal unde petrecuse de obicei sfârșitul săptămînii în vila generalului - în ajutorul tehnic al șefului inghesuit de argumentele peremptorii ale acuzațiilor, Regina și Tonoi au participat la desbaterile, ea fiind din nou cea mai răbătată apărătoare a poziției lor "intolerabile" și atmosfera a rămas atunci așa de grea, încît Antoneștii nu s-au lăsat compromiși (de ochii lumii) a rămînea la prînz, pentru a încerca vederea diferențului tot în aceeași după masă.-

Au mai urmat alte vre-o șase întrevederi, toate cam de aceeași speță, unele numai cu bătrînul "monstru", altele și cu "famulul" său, spațiate cu intersticii de câteva zile pînă la o săptămînă, astfel că noua destindere și totodată restructurarea ștabului regal au coincis cu ideile lui martie, cînd RIMNICIANU (a cărui demisie din armată nu a fost primită), a oftat ușurat

de a scăpa de funcțiile sale pe care le îndeplinise cât s-a putut de bine și potrivit intereselor Coroanei, ca și ale regimentului pur antonescian, dar care, nu-i aduseseră decât necazuri și neplăceri, remițându-le colonelului SOCRATE MANDARE, noul șef al Casei Militare și celor doi noi adjutanți regali locotenenți colonel ANDRONESCU și PASTIA, tustrei ofițeri de clasă mare, cu care s-a inaugurat era de pace și apropierea între Poșterul și Vila de la Predeal.-

Cea de a doua întâmplare din timpul rebeliunii a fost reîntâlnirea mea cu generalul SANATESCU și perfectă noastră conformitate de vederi asupra problemelor externe și interne, înregistrată de amândoi cu acest prilej, care a avut drept consecință ulterioară alegerea a sa de către Suveran ca șef al Casei Militare și apoi Mareșal al Curții.-

Pe SANATESCU îl cunoscusem tot la Londra și în aceleași împrejurări ca și pe ANTONESCU, cărui i-a urmat, dar cu aceeași diferență fundamentală că acest colonel, tot de cavalerie, absolvent al Școlii de Război și ofițer de stat major, era exact contrariul prietenului, tizului și antecesorului său în aproape toate posturile și misiunile, având congenital un caracter și mentalitate diametral opuse și reacționând, în consecință, față de toți și toate în mod tocmai invers. Astfel, de pildă, prefera hainele civile uniforme și regreta că nu se făcuse actor sau diplomat: adora Londra și pe englezi și-și făcuse imediat un regiment de cunoștințe și prieteni, fiind peste tot neobișnuit de popular și apreciat. Cât despre recrutarea mea, cum a văzut că ANTONESCU îmi făcuse mizerii, m-a respins automat doi ani de-arîndul ca t.b.c-ist inapt și învățându-mă cum să procedez în finală la cercul de recrutare din țară pentru a fiolasat definitiv când a aflat că TITULESCU vroia să mă bage la Secretariat. M-a invitat la "I.N. & OUT" (clubul militar) la masă și la un cinematograf și a vrut să mă viziteze cu soția și fetița la Cambridge dar a uitat. Ne-am înțeles imediat foarte bine, fiindcă era deștept, comod, hazliu și nemilităresc și în plus foarte simpatic.-

Acum fusese desemnat de ANTONESCU cu comanda trupelor din capitală și se instalase la noi, în palatul Sturza, unde m-a găsit la cifru, lucrând cu carabine și un stoc serios de gloanțe, lângă mine și trăgând între două telegrame câteva focuri de analiză asupra obiectivelor din casele de pe Sos. Bonaparte, de unde legionarii spărauseră din gemurile noastre și eram speradi

deranjați. Ce-l amuza era că DUCA și cu mine, amândoi pacifisti, anti-militariști convinși, am fost în zilele acelea printre cei cîtiva dintre funcționarii Externelor, care veneau și plecau ca și cum nimic nu s-ar fi întîmplat și eram în plus încîntați că înfine buba a crăpat. Și cum între telegrame au fost atunci lungi pauze, iar oaspetele nostru stătea mai mult la șuetă noaptea, în loc să doarmă pe canapelele noastre ticsite de ploșnițe, și apoi cei de la Cifru eram printre oamenii informați, am avut prilejul să ne povestim o mulțime de lucruri despre principalele teme la ordinea zilei, aflînd astfel de la el cîteva date interesante, pe care evenimentele ulterioare le-au și confirmat.-

În primul rînd, era convins de înfrîngerea finală a Germaniei cu atît mai totală cu cît războiul s-ar prelungi mai mult: de imposibilitatea ocupării Insulei pe calea aerului și cu atît mai puțin printr-o debarcare; deci de permanența celor două fronturi fatale pentru Puterile centrale, deoarece nu aveau efective și materiale suficiente ca să distrugă, în stă-lul campaniei din Franța, armatele sovietice numeric cel puțin duble și înzestrate în acelaș grad, întrucît inferioritatea aviației și blindatelor se compensa zicea el printr-o superioritate cantitativă și calitativă în artilerie, fără a se mai lua în considerare spațiul, lipsa căilor de comunicație adecuate agresorului, condițiile climaterice și ale solului improprii unui "Blitzkrieg" și apoi trei elemente pe care, spunea că, foarte puțini militari occidentali le cunoșteau sau le atribuiau importanța ce dînsul le dădea: rezistența biologică și psihică mai mare a orientalului, născut, crescut, educat și obiș-nuit a trăi în condiții de viață mai aspre și rudimentare, rușii vor adopta strategia lor tradițională a retragerii, prelungind astfel distanța "ab-initio" foarte mare între centrele de producție și frontul, înocit pe măsură ce ea se va mări cu atît mai mulți soldați vor fi necesari pentru aprovizionarea unui sin-gur combatant, și, însfîrșit, un fapt bine camuflat de propagandă nazistă, dar care nu era mai puțin real, anume că unitățile de șoc ale Wehrmacht-ului și armatei S.S. suferiseră deja pierderi de zece ori mai mari decît cifrele oficiale.-

Dat fiind că trebuiau să-și crute materialul uman, nemții vor cere o contribuție maximă, în efective, nouă, finlandezilor și ungarilor, neputînd angaja în Rusia nici măcar pe slovaci, dintre popoarele alate de sub ocupația lor, iar ANTO-BESCU, despre care spunea că părea să creadă ferm în rezultatul

favorabil al războiului fulger și în Rusia "încăpăținat cum îl știau toți oșmarazii lui, era decis să nu le asculte sfaturile de temperare - ce am înțeles că i le dădea mai cu seamă dînsul - ci să angajeze toată armata în primul șoc, întrucît nereușita lichidării frontului răsăritean ar pune-o și așa în imposibilitatea apărării teritoriului național la prăbușirea Germaniei". Nenorocirea era, după părerea lui că, pe de o parte, ANTONESCU se considera nașul tuturor generalilor și infalibil în problemele militare, că nu dădea doi bani pe părerile oșmenilor politici, pentru că nu găsisese printre ei o singură personalitate de prim plan care să fie într-adevăr o capacitate, în afară de STIRBEY, cu care nu vroia să aibă relații, dintr-o veche ranchină personală din timpul primului război mondial și că încercarea de a-l influența prin intermediul său ar produce dimpotrivă efecte mai catastrofale, iar pe de altă parte, faptul că nemții aveau pentru moment nevoie de el, fiindcă nu găsiseră alt general de talia lui printre anti-carliștii declarați, germanofili mai de încredere ca dînsul, drept care îl preferau acum legionarilor, impopulari în armată, cu care însă îl vor șantașa mereu și înlocui atunci cînd acesta va fi ajuns măcinată sau sub comanda lor directă.-

Față de pesimismul lui mult mai mare decît al meu, care nu credeam în capitularea sovietică, dar în sleirea ambelor Puteri Continentale atît de radicală, încît nici una nu ar mai constitui un pericol expansionist la sfîrșitul războiului, l-am întrebat cum credea că vom putea să ne descurcăm pentru a ne regăsi la timp în tabăra aliaților, ca să recuperăm granițele din 1919 și garanția acestora. Mi-a răspuns că nu vedea decît soluția reînteririi voltei din 1918, ușor de înfăptuit în cazul deschiderii unui front balcanic și mai mult greu de realizat în lipsa acestuia, deoarece în războiul acesta petrolul nostru a ajuns mai de valoare pentru armata germană decît cărbunele și minereul din Rhenianin. De aceea considera vitală pentru noi păstrarea cît mai intactă a armatei și autonomiei comendurii ei. I-am spus că aceasta era părerea unanimă a opoziției democratice și carliste și ultimul sfat lăsat de fostul Suveran lui ANTONESCU și lui GUTA, ajungînd astfel să-i relatez ce știam atunci despre dedesubturile crizei din sept. și ceva din relațiile proaste între MMIL și Conducătorul, sondîndu-l totodată cu privire la adevăratele simțăminte ale acestuia față de dinastie și forma monarhică a statului, care mi se păreau cam enigmatice în urma celor ce

aflasem de la Tonci, și apoi personal de la ANTONESCU pe care el, SĂNĂTESCU, îl cunoștea intim. Mi-a spus atunci ca un mare secret, pe care mă ruga să nu-l destăinuiesc decât ocazional MAIL și chiar lor nu făc să fie asigurat că ele vor păstra discreția absolută, că ANTONESCU era de mult luetic, tratat fără succes deplin la Paris și că efectele bolii asupra sistemului său nervos se accentuasera sensibil și vizibil pentru cei ce-l cunoșteau bine sau trăiau în preajma lui, cu rezultatul că avea faze excelente, cu o deosebită acuitate mintală și un echilibru perfect de umoare, dar și altele, din ce în ce mai dese și prelungi, în special când era obosit, în care devenea de nerecunoscut și capabil să facă și tărăneli pe care le regreta pe urmă, dar era prea mândru ca să le recunoască și repare integral, așa că nu trebuiau să-și facă stăta singe rău, nici să ia scenele sale prea în serios.-

Bola îi accentuase defectele cunoscute, de care suferise el, poate, mai mult decât suferiseră rudele, prietenii și camarazii lui încă din anii de la Mănăstirea Dealului și apoi, în cariera sa, nu numai subalternii și colegii ci și unii dintre superiorii săi, bine dispuși față de el și care din această cauză, precum și pentru faptul necontestat de nimeni că a fost întotdeauna muncitor, diligent, pedant, punctual și colosal de ambițios, i le trecuseră adeseori cu vederea, iar în ultimii ani ajunsese să-i schimbe mult mentalitatea, de așa manieră că acum relațiile cu el deveniseră grele pentru toată lumea inclusiv nevastă-sa și prietenul lor cel mai intim încă, care amândoi ar avea de altfel o influență nefastă asupra sa. Prin răspunsurile sale, foarte fine și menite nu să birfească sau să submineze prestigiul unui prieten ajuns acum la treapta cea mai înaltă la care avea dreptul să aspire un cetățean al Regatului României, ci tot numai ca să contribuie prin mine, despre care știa că aveam prin Tonci mijlocul de a-l informa pe Suverani - la comprehensiunea acestora pentru persoanele cu care trebuia acum să aibă de a face, la întrebările mele destul de indiscrete, Sănătescu mi-a dat a înțelege că tizul lui fusese totdeauna cam fraier cu sexul frumos, încasând decepții cu fetele bine și căzînd, din ambiția de a fi superior partenerei, mereu în brațele femeilor mult sub nivelul lui, la sfîrșit în acele ale d-nei Maria, care-l captase prin complexul milei pentru umilința, supușenia și abnegația ei și îl separase de lumea vechilor săi prieteni și camarazi de arme, în societatea soțiilor cărora nu se simțea în apele ei, pentru a-l izola mai mult decât fusese și înainte, introducîndu-l în ceroul ei, încă fiind singura excepție, întrucît el le câștigase procesul de bigamie montat de Carol și de altminteri o cunoscuse - limbile rele spuneau că și în sensul biblic - înainte de înfîlnirea ei cu colonelul de atunci, care era al treilea ei soț, primul fiind un comisar de poliție constănțean, iar

cel de al doilea un izraelit bogat emigrat la Paris. Ori SANATESCU împărțea opiniile tuturor militarilor și ale majorității oamenilor politici, cu privire la Ioă, considerat de ei mai mult decât d-na Maria, prea proastă pentru a avea inițiative, dar destul de abilă ca să-i servească drept complice, a fi spiritul său al Conducătorului. Mai inteligent decât acesta, f.șiret, cu o imaginație inventivă și vervă scripitoare de subtilități, la care se adăugau o intuiție feminină și o ambiție nemăsurată și fără de scrupule, prietenul de casă al Antonestilor, era pe semne acela care le sugera necontenit idei ingenioase, originale și îndrăznețe ca să atingă vârful piramidei și să-l ridice cu și imediat lângă ei. Cum sfaturile sale și pe deasupra avizele tehnice juridice și politice contribuiseră în bună parte la reușita manevrelor ce-i asiguraseră șefului ascensiunea și consolidarea poziției foarte expuse, până atunci, era de presupus că și în viitor înrăurirea avocatului ar rămâne un indiciu mai sigur decât ori care alte influențe, pentru dibuirea intențiilor cele mai nemărturisibile ale unui soldat ursuz și puritan, disprețuitor de șiretlicuri, care totuși a știut să îmbrace cămașa verde pentru lani pentru a plînge acum cu lacrimi, expunînd șefilor armatei cauzele triste ce-l siliseră să-l convoace pentru a-i implora să-l ajute stînd zid în jurul lui în ceasul greu în care nu mai aveau dreptul să ezite a vărsa singele unor copii ai neamului ajunși smintiți și rătăciți.-

Namăi din acest motiv, SANATESCU a găsit că făcusem foarte rău să nu accept oferta postului de la Președinție, mai ales în situație nouă a dictaturii pur antonesciene, spunînd că astfel aduceam cauzei regelității un serviciu mult mai important decât la Palat și se mira că CREȚIANU nu se gîndise la aceasta, încurajîndu-mă a-l primi; căci, deși lucrurile erau departe de a fi isprăvite cînd discutăm, el nu era preocupat de ele, considerînd toată rebeliunea un fleac, fiindcă știa că nici un general al nu mergea cu legionarii și că germanii erau, de fapt, siliți să privească cum partizanii lor cei mai înfocați erau înfrinți, ca să nu ajungă la lupta cu o armată de care aveau să aibă nevoie în curînd. Am făcut atunci observația că același lucru s-ar fi întîmplat și dacă o făcea Carol și că, pentru mine, plecarea sa rămînea un mister, la care SANATESCU - despre care nu am știut decât prea tîrziu că era prieten cu TATARASCU și un carlist bine camuflat, mi-a replicat că acesta fiind prea certat cu HITLER, nu vroia nici să-și expună zilnic viața otrăvurilor acestuia, odată ce Gestapoul se substituia lui I.S. în colaborarea cu S.S.I., nici să se compromită cu răsturnarea alianțelor, mai cu seamă că-și făcuse acum sumă și putea trăi din venitul ei comod pe același picior ca și în țară, în care dealtfel se va și întoarce, după ocupația ger-

namă nu ceda locul celei sovietice. Mi-a repetat că numai recupera-
rea Europei prin Balcani ar fi o cheazăsigură stit pentru răs-
turnarea dominației germane în bazinul dunărean, cit și a neastir-
nării noastre viitoare față de colosul răsăritean, indiferent de
regimul politic ce l-ar avea la ieșirea din război. Iar fiindcă
fi vorbisem despre eșecul întîmpinat de Carol la încercarea de a
se stabili în Statele Unite, unde era, ca și în Anglia "persona
non grata" din cauza dictaturii anti-democrate și duplicității
sale în relațiile cu Aliații, mi-a exprimat îngrijorarea sa pentru
viitorul monarhiei, dacă nu vom ști să ferim, mai bine decît o fă-
cuse ANTONESCU la începutul lunii, pe Mihai de compromitere cu
politica antonescismă. Mi-a povestit cu ce prilej cunoscuse pe
Principesa Elena și pe Regele minor, adăugînd că semnase regis-
trele la întoarcerea ei și de zilele lor respective, dar se abținea
dinadins de alte manifestări, din cauza susceptibilității lui ANTO-
NESCU, rugîndu-mă a le explica, cînd voi avea prilejul, acea si-
tuație și a le transmite cu încredințarea devotamentului său și
sfatul de a se păzi de provocări și capcane.-

A treia zi a rebeliunii, a dispărut de la Externe fără
să fi știut de ce, ca să aflu după aceea, de la Generalul TATARANU,
că "Mac" SANATESCU, unul din frații generalului și mare legionar,
a comandat forțele legionare din capitală în timpul rebeliunii, iar
cînd generalul a aflat aceasta, l-a rugat pe ANTONESCU să-l înlo-
cuiască la comandă, întrucît nu vroia nici să fie bănuît că l-ar
fi cruțat pe fratele său, nici să fie pus în situația de a-l face
prizonier. Conducătorul i-a înțeles durerea, dîndu-i imediat coman-
da Corpului IV Armată, așa că nu l-am văzut la faimoasa paradă
de 10 mai 1941 (la care am asistat din tribuna Externelor) deschi-
să de unități germane, care nu au fost nici aplaudate nici fluie-
rate, dar au impresionat profund publicul nostru prin atmosfera
de putere invincibilă, de marțialitate și disciplină sobră ce le
degajau. În schimb, MILĂ dar și ANTONESCU, - care, în loc să stea
în capul guvernului, s-a băgat lîngă Săveran în tribuna regală,
au fost aclamați cu frenezie, Conducătorul fiind într-adevăr
foarte popular în perioada aceea, fiindcă imensa majoritate a
poporului a fost realmente fericită că scapase țara de teroarea
crescîndă legionară.-

Foarte izbitoare și nu mai puțin grăitoare pentru noua
situație a țării, al cărei Conducător și guvern par a fi fost
puși în dimineața aceea într-o poziție jenantă față de in-

treburile și felicitările insinuante ale diplomaților reprezentivi
acele state ce nu puteau fi decât îngrijorate de proba manifestă
a ocupației sale hitleriste, a fost de asemenea prima apariție
publică "in corpore", ostentativ grupate în primul rând al tri-
bunei Corpului Diplomatic, a misiunilor germane civilă și milita-
ră, care, prin numărul excesiv al membrilor lor cu totul dispropo-
rționat față de celelalte misiuni străine, depășeau vădit ca-
drul reprezentativ diplomatic, marcând în mod explicit caracterul
lor administrativ guvernamental. Iar dacă desfășurarea demons-
trativ impunătoare a unor masive forțe militare germane, compuse
exclusiv din unități de șoc speciale care și artilerie grele de
asalt - și trupe de elită, total motomecanizate, a fost prezen-
tată de turma funcționarilor și așa zisei Legații Reichului ca
dovadă palpabilă că garanția integrității nouilor (și mai scurte)
hotare ale României aliate Marelui Imperiu german, de către
acesta, se întemeia pe o reală putere și nu pe cea fictivă a
foștilor noștri Aliați, din care unul capitulase, iar celălalt
nu va putea să-și respecte cuvântul dat Poloniei decât tot nu-
mai prin asigurări verbale și nerealizabile promisiuni, nimenea
nu se îndoia că armata nazistă nu venise să ne apare pământul
de unguri și bulgari - oăci era simptomatic evitată pomenirea
sovieticilor în legătură cu presupusa amenințare - ci ca să cadă
nu se știa când, dar se bănuia că în curând, poate chiar înainte
de anotimpul furtunilor, ca fulgerul dintr-un cer senin asupra
uriașului din Răsărit. Și trebuie mărturisit că nu numai supra-
structura națiunii, prin care nu înțeleg doar boerimea, marea
și mijlocia burghezie și "chiaburimea" avute, ci și toată inte-
ligența, conducerea și funcționarea de stat și particulară,
independent de origina ei socială și starea materiale în aproape
totalitatea ei, dar și în majoritatea păturilor oit de oit ridi-
cate și a cetățenilor cu elemente de conștiință politică n-a
fost oțuși de puțin indignată la perspectiva redobândirii Basa-
rabiei și Bucovinei de Nord, nici prea îngrijorată de contri-
buția ultimă ce ar putea să implice plecarea oricărui la
un război, care pentru români nu avea caracterul odioaselor
agresiuni și coterpiri săvârșite recent de Marile Puteri Axis-
te împotriva dureră dintre micii noștri Aliați balcanici, ce
speriaseră și scîrbiseră pe bună dreptate, poporul nos-
tru blînd, pașnic și minios doar contra tiraniei, cu atît

mai mult cu oît nu i se putuse face nici o propagandă în preajma lui 21 iunie, de genul celei ulterioare, prin care avea să fie chemat să desbolşevizeze şi să reîncreştineze poporul rus, scopuri străine menirii şi mentalităţii româneşti, ce n-au făcut decît să demoralizeze frontul şi ţara prin imensitatea operei şi absurditatea sacrificiului ce se cerea pentru aceasta şi pe care ele vocau.-

Se înţelege lesne oît de afectată a fost Regina Mamă de ultimele două campanii - fulger ale maşinei de război nemţeşti, avînd în vedere că, pe de o parte, sora sa cea mai mică şi preferată ei - poreclită "FLUFFY", adică cea cu părul vîlvoi - este soţia Prinţului Paul CARAGHEORGHIEVICI, care, ca unchi şi tutore al Regelui (minor) PETRU, fusese de la moartea tragică a fratelui său ALEXANDRI I. prin atentatul din oct. 1934, de la Marsilia, Regentul Jugoslaviei şi dusesse (cu toate că nu era deloc germanofil, cum se zvonea, dar vroia să evite ţării sale grozăviile războiului cu ajutorul lui ATOLADINOVICI, exact aceeaşi politică externă ca şi Carol, pînă în prezua atacului german, cînda fost răsturnat prin lovitura de stat a Generalului Draja Mihailovici şi a trebuit să fugă, refugiindu-se cu soţia şi copiii în Egipt, cu speranţa că va fi iertat de englezi şi se va putea stabili în Anglia, dar nu a fost iertat, ci expediat în Africa de Sud unde i s-a fixat un domiciliu obligatoriu pe tot timpul războiului; iar, pe de altă parte, fratele său Regele George scăpase prin gaura acului de prizonieratul german, cu ultimul pîlc de militari fugiţi cu barca la cucerirea Cretei pe calea aerului, pe cînd bătrînele mătuse, surorile nemăritate ale Regelui Constantin, neputînd fugi din Atena trăiau într-o mizerie neagră, suferind literalmente de infometare cumplită la care a fost supusă eroica naţiune greacă de către italieni, pînă cînd R.M. a reuşit să le trimească pachete prin Generalul von Gerstenberg. Descripţia stărilor eline pe care le primea de la aceste rude şi de la prieteni şi vechi cunoscuţi, vegetînd sub teroarea ocupanţilor, care-i scriau prin bunele oficii ale curierilor diplomaţilor elveţieni (de Week reprezentînd la noi interesele Greciei libere), făcea pe "Elena" care înainte vreme nu fusese niciodată germanofobă oît soţul ei, întrucît măicuşa (sora lui Wilhelm al II-lea), încultase primei născute fete, de mică copilă, respectul şi dragostea pentru poporul "care l-a dat lumii pe Goethe" şi o învăţase să-l cunoască, pe limba lui, mai bine ca foarte mulţi germani, acum să devină din ce în ce adeptă mai fanatică decît fiul ei a tezelor Bi-Bi-Si-ului, ce le asculta toată noap

tea pe micul ei "B laupunkt" German. Astfel când după rebeliune și-n plină criză cu "monstrul" maiorul prinț Albrecht de Hohenzollern - Sigmaringen mutat din regimentul, cu care făcuse toate campaniile, la misiunea militară din România, venise la Sinaia ca să le propună MMIL numirea la Palat a doi Adjutanți Regali germani, sub forma detașării lor din M.M.G. ca ofițeri de legătură pe lângă Casa Militară a M.S. și din care el spera să fie unul (o evidență nouă manevră abilă a Baronilor von Killinger și Gerstenberg, spre a-i băga sula în coaste prea autonomului și inflexibilului Conducător), Regina-Mamă a fost gata gata să-l susțină pe Albrecht față de Mike, dacă acesta, citind pe fața mamei sale expresia bucuriei de a-i face bătrînului figura, n-ar fi răspuns încet dar categoric și cu incorectibilul său accent românesc: "Nein, das geht nicht!", cu lămurirea că, cel puțin la noi în țară, aceasta nu s-a făcut nici în timpul războiului, că ar fi privită foarte rău și ar strica mai mult decît să amelioreze atmosfera generală în jurul raporturilor de prietenie romîno-germană. Nelly nu fusese martoră acestei scene, luînd ceaiul cu Uhlau la Peleş, dar Regina i-a mărturisit, după plecarea lui Albrecht, cu coada-ntre picioare de insuccesul misiunii sale, cu mîndria mamei de calitățile copilului ei, că se făcuse roșie de rușine, dar și de fericire, la prima lecție regală ce i-o dăduse Mike; ca după patru luni să-și manifesteze față de aceeaș veche și intimă confidentă, spre indignarea acesteia neliniștea la ascultarea primelor comunicate triumfale, anunțînd distrugerea la sol de mii de avioane luate prin surprindere pe aerodroame, de multe sute de tancuri și tunuri și la o mie de ori mai mulți ostași sovietici morți, răniți și prizonieri, spunînd cu neprefăcută îngrijorare: "Dacă nici ei nu vor putea să le reziste, atunci lumea e pierdută".-

Aflase - dealtfel ca și M.S. - intrarea noastră în război tot de la radio, spre supărarea tinerească a Suveranului, umilit de a nu fi fost măcar informat de guvern, chiar dacă nu era să facă un de ultima mai importantă prerogativă regală, stît de tristă și de compromițătoare pentru oricine, încît ar fi trebuit să se bucure că astfel practic și aceasta îi fusese sechestrată.-

Prin eliminarea miniștrilor legionari din guvernul de la 6 septembrie, neremaniat pînă la rebeliune (dacă demisia d-lui D.D. Negel de la Subsecretariatul Aprovizionării, din cauza abuzurilor

șefului său militar cu care nu a vrut să se mai compromită, a avut loc, cum cred, imediat după aceea), Conducătorul - amintindu-și sfatul Regelui Carol a preluat personal Departamentul Afacerilor Străine, cărora în elegea să le imprime acum nuanța particulară a politicii sale și să-l reorganizeze și reformeze după placul lui, ciorovăindu-se tot timpul cu Cretzianu, pe care-l păstrase mai departe ca Secretar General, cu toate că acesta o refuzase oferta preluării răspunderii ministeriale, pe motivul că nu era de acord cu nouile țeluri ale politicii externe române, nici cu mijloacele preconizate de General pentru atingerea lor. Sturza, care participase activ la luptele din ianuarie, comandând expediția prin care legionarii încercaseră să cucerească palatul purtând numele său, se refugiase cu SIMA și banda terorștilor pasibili de pedeapsa capitală la Legația Germană, de unde Gestapoul îi scootea acum treptat, pe șest, peste graniță, grupându-i la Viena și la München, unde urmau a fi mai bine pregătiți pentru viitoarele lor întrebuințări; iar cei câțiva legionari și simpatizanți ai legiunii din cadrele Externelor sau aduși pe la Minister în timpul conducerii sale și care se desolidaseră la timp (în cursul rebeliunii de camarazii lor descreierați, renegându-i și făcând mea culpa, au fost iertați de ANTONESCU și păstrați în funcțiile lor.-

Atmosfera la Externe devenise mult mai respirabilă în urma primenirii toxinelor verzui cu oxigenul de fabricație stat-majoristă, cu izul căruia aveau să se îmbine lucrările Departamentului în intervalul cel mai favorabil tradițiilor sale, din toată era antonesciană, până la acapărarea lui de către Ică, care pentru moment era încă prea ocupat cu munca suplimentară ce-i o dădea deținerea și a Ministerului Propagandei părăsit de Vojen, care, fiind unul dintre puținii comandanți legionari cu simț politic, nu aprobase rebeliunea și se despărțise de Sima creînd o schismă în sinul legiunii, drept care a fost reținut numai scurt timp după arestare, neputînd fi condamnat și a plecat pe urmă la Roma unde a înjghebat faștunea legionarilor moderați cu tendințe social-creștine, susținută de Mussolini în concurență cu protejatăi Fuhrerului, destul de iritat de această îndrăzneală a partenerului latin al Axei.-

De unde pînă atunci fusesem covîrșit de studii complete juridice, la care avusesem și eu ghinionul să fiu silit a colabora la Dir. Politică, sabotîndu-le din convingerea năstrușniciei lor, cu aprobarea tacită a lui CRETZIANU și reușind astfel a fi mutat la Dir. Cîfrului, ca să scap de beleașa unor proiecte de compensare a pierderii Ardealului de Nord prin anexarea Macedoniei, legate de județele Mehedinți, Severin, Caraș și Timiș Torontal printr-un coridor, înglobînd Banatul Sîrbesc și Munții Timocului, ce ar fi separat Bulgaria de Sîrbia, cîmpîndu-le toate ținuturile cu o vagă minoritate de foști țințari și cuto-vlahi, semi-conștienți de etnicitatea lor originală, fiindcă mai toți erau deja slavizați, și învrăjbindu-ne așa pe veci cu toți Balcanii - plan ce fusese conceput la Obersalzberg și în consecință urma să primească apostila Cancelarului - acum toate acestea erau aruncate la coș și uitate, dar în schimb generalul se băga în amănuntele metodelor de lucru ale diplomaților, desființînd în primul rînd anonimatul tuturor conceptelor curente, introducînd ore și norme de muncă și cerînd întocmirea de statistice și grafice pentru orice rahat. Inutil să insist asupra rezultatelor acestor măsuri menite să coordoneze prin sisteme avansate și științifice fantazia individualistă a activității noastre necontrolabile de pînă atunci, căci nimeni nu s-a ținut de ordin mai mult decît trei săptămîni și într-o patra totul a revenit la situația normală și cea mai potrivită acelei meserii. Mai populară și menită să face popular în rîndurile tinerilor cadre, cu care tîndea să înlocuiască treptat "excelențele" prea apreciate de fostul reșim, a fost însă o altă măsură luată de Conducător privind ierarhia personalului: toți funcționarii care puteau dovedi că pentru motive alte decît incapacitatea, incorectitudinea sau vre-o greșală de a lor fuseseră săriți la avansare, menținuți în același grad peste termenul legal sau reglementar ori chiar retrogradați, înțelegîndu-se că ar fi fost persecutați direct din cauza atitudinii lor critice față de politica sau abuzurile administrative din trecut, ori indirect prin rîcoșul protecției de care ar fi beneficiat colegi de ai lor preferați din cauze independente de valoarea sau meritele lor reale (nepotism, intervenții, linguașerie, codoșlio, etc...), urmau să-și formuleze pretențiunile întemeiate pe dovezi documentate și cu martori, iar dacă acestea se vor avara ca juste,

trebuiau să fie avansați cu minimul de stagiu calculat din data neîndreptățirii lor, primind și diferența de leasă pe ultimul an. Un paragraf suplimentar mai stipula că acești nedreptățiți, care în plus s-ar fi distins prin merite excepționale, puteau fi avansați cu un grad la propunerea Secretarului General. Astfel, majoritatea colegilor mei, care intrau în categoria nedreptățiților și se făcuseră remarcăți prin calitățile lor excepționale, au avut satisfacția să avanseze rapid, sărind gradele atunci și la toate "mişcările" din timpul războiului, cu excepția mea, care fusesem cel mai persecutat sub regimul lui Carol, din ordinul său personal, din cauza refuzului meu de a rupe relațiile mele cu Titulescu, dar nu am vrut să profit de ultimul paragraf (cu toate că la S.N. fusesem asimilat la rangul de ministru plenipotențiar cl. II-a) care putea ulterior să fie interpretat, pe bună dreptate, ca o derogare antonesciană la legea Ministerului, limitându-mă a cere numai rectificarea legală și renunțând la diferența materială ce decurgea din ea. Pentru același motiv am refuzat de asemenea până la urmă orice decorație, fiind astfel singurul fost diplomat român și mare demnitar al Curții căruia condamnarea la pierderea decorațiilor nu i s-a putut aplica.--

Oit despre problemele politice externe ce am avut ocazia a le cunoaște direct sau indirect prin activitatea mea la Minister și apoi la Palat, absolut toată arhiva politică secretă, confidențială și oficială a Departamentului fiind moștenită integral la 6 martie 1945, de guvernul d-lui Petru Groza, nu este cazul să ating în cele ce urmează decât aspectele lor necunoscute sau ridicate în discuțiile ce fac obiectul declarației de față.

Trec de asemenea peste toate pățaniile noastre și în special ale mele din timpul oit am stat la Externe, în măsura în care nu au avut vre-o legătură sau tangență cu complexul evenimentelor preliminare și lămuritoare ale situației din care va izvorî Actul de la 23 August, pentru a menționa în trecut că la intrarea în război mă aflam din nou la Dir. Pol. conducând secția occidentală, după ce lucrasem un timp ca referent la cea orientală sub PAUL ZANISCU, întors de la Moscova unde avusese un incident (sau pugilat) cu niște agenți ai N.E.W.D-ului pe care-i bătuse într-un local public, astfel încît a trebuit să fie rechemat și care acum a fost primul să se prezinte ca voluntar la regimentul său (și al fratelui meu cu care făcuse armata) pentru a

pleca pe front. Generalul preluase de la Externe atunci cînd Comisariatul Poporului pentru Af. Străine ceruse rechemarea lui PAUL și se supărase foc.-

Cerînd un referat despre incident și "memoriul" lui ZANESCU, a fost plăcut impresionat să vadă că acesta fusese decorat de polonezi, de noi și de alte state cu medalii militare pentru acte de bravură săvîrșite sub bombardamentul Varșoviei, din care salvase sute de inși, că șofer voluntar pe un camion, ca și de faptul că i se reproșa de a fi scos din luptă, prin "konk out", doi din trei "moscoviți pașnici de care el s-ar fi legat" pentru că i se părușe că-l urmăreau, astfel încît l-a chemat ca să-i facă o remontradă, dar în loc să-l brăștuluiească, l-a felicitat și reținut la masă. Mare romantic, "Pol" era încă îndrăgostit de minunăția de nevastă, aristocrată rusă - BIENA IURIEVICI - care îl părăsise și atras de țara ei de baștină, Ucraina, pleca acum la marea aventură, fără autorizația Externelor, iar cum exemplul lui contagiase pe alți amatori de aventuri, CRETZIANU s-a grăbit să decreteze că nu mai pleacă nimeni fără învoirea sa, făcînd lista celor "mobilizați pentru lucru", pe care m-am trezit și eu, mutat din nou la Cifru. Astfel, la dispararea Ministerelor în jurul Capitalei care se aștepta la bombardamente aeriene serioase, am stat vre-o săptămînă la Săftica în conacul lui IONEL BUJOIU, rechiziționat pentru Direcția Uabinetului și al Cifrului, unde din conversații cu BUZISTII și CRETZIANU, am aflat că acesta avusese cu generalul pe chestiunea războiului, o serie de altercații atît de grave încît se considera demisionat și spera că acela va reveni asupra refuzului de a-l înlocui la Secretariatul Departamentului.-

Fostul Ministru de Externe GRIGORE GAFENCU, avusese întotdeauna o influență politică foarte mare asupra prietenului său cel mai bun ALEXANDRU CRETZIANU, cu care făcuse primul război mondial în aceeaș escadrilă, fuseseră răniți și decorați împreună și au rămas de atunci camarazi nedespărțiți, intimi și devotați la fel unul celuilalt. Ori, de exact un an de zile, de cînd îl înlocuise pe GHEORGHE DAVIDESCU, ca reprezentant al Romîniei la Moscova, GAFENCU devenise din ce în ce mai ostil soluției războiului cu Uniunea Sovietică pentru redobîndirea teritoriilor anexate de aceasta, împărtășind vederile colegului său german Contele von Schulenburg, vechi cunosător al situației din Uniune cu care sta-

bilise raporturi excelente și care fusese autorul principal al "Acordurilor Molotov Ribbentrop". Temându-se de rezultatul negativ al unui război ofensiv în Rusia, Ambasadorul Reichului se opusese constant planului agresiv al Fuhrerului, susținând cu dârzenie față de acesta avantajile războiului definitiv la Est și prin urmare respectarea înțelegerii germano-sovietice de la Moscova, cel puțin pînă la rezolvarea problemei apusene. În aceste condițiuni, atît d-lui cît și GAFENCU nu fuseseră ținută în curent, ci dimpotrivă mai degrabă dezinformați de guvernele lor respective, cu privire la iminența atacului germano-român-finlandez asupra Uniunii Sovietice, încît au fost într-adevăr total surprinși a se trezi în noaptea de 21 spre 22 iunie chemați de Molotov, care le-a anunțat agresiunea germană. Se vede că aceasta fusese declanșată numai de nemți, care, fiind singurii ce dispuneau de puternice mijloace ofensive și vrînd să exploateze la maximum elementul surpriză, au pornit invaziunea pe granița comună germană rusă din Prusia și Polonia, unde era comasat grosul armatelor sovietice, pentru a le paraliza din primul șoc aviația și blindatele, din moment ce Molotov emoționat de gravitatea situației, i-a cerut lui Gafencu să comunice urgent guvernului său apelul celui sovietic ca România să nu participe la agresiune, întrucît Uniunea Sovietică i-ar recunoaște granița Nistrului în cazul menținerii păcii între ele, propunînd încheierea imediată a tratatului în acest scop la Moscova sau București. GAFENCU, care spera că nu era prea tîrziu pentru acceptarea acestei unice oferte sovietice de a ne recunoaște Basarabia (și Bucovina), pe care TITULESCU se străduise în zadar a o primi în tratativele sale cu LITVINOV transmisese pe loc comunicarea, cu recomandarea sa insistentă a acceptării ofertei sovietice. Armata noastră era intactă, sub comandă autonomă, grupată într-un dispozitiv deparat și cu mult superioară efectivelor germane din România, iar ordinul trecerii Prutului nu i-a fost dat decît în dimineața de 22 iunie, așa că nu numai în principiu, dar și în fapt era perfect posibil (și chiar mult mai ușor decît la 23 August 1944), a nu ne alătura cauzei germane, din clipa în care țelul războiului nostru a fost atins înainte de a fi început, fără a risca ciocnirea cu Germania, care atunci nu i-ar fi convenit deloc, trupele ei din Moldova putînd să se scurgă în curîm prin Bucovina, retrocedată (care implica pentru sovietici și re

tragerea din Podkarpatska Rusia și Galiția) către aripa dreaptă a frontului german, care și așa avea să stingă Volhinia într-o săptămână. Și cum la Externe nici CRETZIANU nu știa absolut nimic despre angajamentele personale și ultra-secrete ale Conducătorului față de HITLER, nici despre amplasarea concentrării armatei noastre în Nord-Estul țării și iminența atacului comun, el a făcut tot ce a putut ca să-l determine pe general a negocia cu ambele puteri în luptă pentru păstrarea neutralității României, firește numai pe plan militar, exact după poziția politică a Bulgariei. Se înțelege lesne că și armata II-a ucraineană, masată dealungul frontierei noastre, ar fi fost disponibilă atunci spre întărirea aripei stângi a frontului sovietic, ceea ce ar fi schimbat destul de mult premisele întregului plan strategic nemesc și constituia deci pentru ANTONESCU - care era militar - nici nu putea concepe o stare "defecțiune română" - argumentul suprem pentru respingerea propunerii sovietice, pe când CRETZIANU pleca de la punctul de vedere democratic că "cuvântul de soldat" al Generalului - invocat cu acel prilej pentru întâia oară de acesta - nu angaja națiunea neconsultată, cum nici scrisoarea Regelui Carol I către Împăratul Wilhelm al II-lea, nu fusese opozabilă parlamentului, interesele țării trecând înaintea onoarei unui om. După câte-mi amintesc, CRETZIANU își consemnase teza conform obiceiului său birocratic, într-un memoriu cu rezultatul de a irita pe Conducător de așa manieră încât acesta ridica din nou chestiunea epurărilor la care renunțase deja după rebeliune, iar CRETZIANU sătul de funcțiile sale ingrate, avea a plecării lui într-un post în străinătate, unde considera a putea fi mai de folos cauzei căreia înțelegea să-i servească. Lucrând în consecință de acum mai hotărât în această direcție, a înlesnit primirea lui GAFENCU de Suverani, convinși și ei, când au aflat despre oferta sovietică, de imensa greșală a Generalului de a fi trecut peste ea fără să fi măcar încercat a obține renunțarea henților la avantajul discutabil al modestei noastre contribuții militare (fiindcă nici nu ne-a ceruseră decât pînă la atingerea liniei Nistrului), ce ar fi consfințit definitiv recunoașterea nu numai "de facto" ci și "de jure" și de către Uniunea Sovietică a drepturilor românești asupra Basarabiei și Bucovinei întregi și ar

fi scutit acele teritorii de distrugerile grozave și cu totul inutile săvârșite de armata ei la retragere și prin luptele grele date și mai inutil pentru cucerirea lor, care ne-a costat atâtea vieți omenești. MMIL au fost curioase să cunoască toate peripețiile membrilor Legației noastre de la Moscova, în cursul călătoriei lor aventuroase peste Caucaz la Ankara și mirata să audă că-și pierduseră aproape toate efectele personale, găsind în locul acestora pietre în cuferele lor la sosirea în Turcia, drept care au fost despăgubiți de stat, GAFENCU primind pentru tot ce pierduse și la Moscova o sută de mii de franci elvețieni, întrucât pleca acum ca să se instaleze la Geneva, unde intenționa să-și publice memoriile politice și să colaboreze la "Journal de Geneve", în așteptarea găsirii unei formule optime pentru ieșirea României din război. Merită să fie remarcat că, cu toate că i se dăduse a înțelege la trecerea sa prin Ankara, din partea lui Sir Stafford Crips, că ar fi bine primit în Anglia, GAFENCU a ținut să rămână în Elveția, deoarece credea într-o pace de compromis ceea ce nu i s-a iertat la Londra - și că nici la Geneva nu pleca cu girul șefilor democrați, fiindcă MANIU îl considera compromis cu "Frontul Renașterii" și politica externă a lui Carol, ci ca observator al Generalului cu care a avut două foarte lungi și importante convorbiri după sosire și înainte de plecare și care nu a ezitat să-i aprobe fără discuție, la propunerea lui CRETZIANU, plata din fondul special al Externelor a grăsi despăgubiri pretinse pentru fleacurile ce le lăsase în Uniunea Sovietică.-

În schimb, lui CRETZIANU, care datorită funcției pur tehnice ce îndeplinise permanent la Externe, nu era compromis cu nici o politică, i se va putea încredința la momentul potrivit Legația din Ankara, postul de observație neutră oficial cel mai important în timpul acestui război și cel mai nimerit pentru relusarea relațiilor cu tabăra Puterilor democratice.

Un fapt care a întărit cu mult acceptabilitatea numirii mele la Palat a fost figura ce a făcut-o în special familiei sale - oăci țării să-o facă, abia în 1949, când va deveni cetățean britanic, înțelegând până atunci a servi după concepția lui - fratele meu, care era de vreo patru ani în

post la Londra cînd Anglia ne-a declarat războiul, a refuzat împreună cu alți cîțiva membri ai Legației noastre să revină în țară și s-a apucat să infiereze politica antonesciană prin sporadice prelegeri ținute la emisiunile românești ale postului de radio Daventry, la care natural zierele noastre de dreapta și mai ales foaia șantajelor a lui SEICARU au răspuns pe limba lor, pînă ce am putut calma pe toți, trimițînd vorbă fratelui că ce făcea deservea "cauza", iar jurnaliștilor cite un CEC. Ca și cum ar fi vrut să compenseze prin sacrificiul lui oprobiul public astfel adus renumelui familiei, singurul copil al Consilierului Înaltei Curți de Casație ALEXANDRU STIRCEA, vărul meu îndepărtat, din ramură stirceștilor dorohoieni, SANDU a fost prima victimă a aviației noastre, căzînd în spatele liniilor rusești la cîteva zile după izbucnirea războiului și nu departe de meleagurile copilăriei lui iar la primirea veștii tinăra văduvă a născut un băiat mort. Dar cazul lor nu interesa presa și nici pe dl. "FIP" (FILIP) von LANGENHAHN. Acesta va apărea adeseori în poveste și la momentele cruciale ale ei, așa că merită să-i dau cît mai pe scurt biografia, ca să se înțeleagă cum și de unde a răsărit în biroul Fîhrerului, în salonul Reginei - Mame, la masa regelui Boris, a lui von Killinger și Antoneștilor și peste tot unde erau treburi interesante de aflat sau lucruri importante de făcut și mai ales de împiedicat în interesul germanismului imperialist.

Dintr-o familie de mică nobilime funcționărească austriacă, fiul unui Prefect de Poliție al Cernăuților secolului trecut, născut prin anii 70, făcuse tot liceul cu tatăl meu, IANCU FLONDOR, GEORGE și CONSTANTIN WASSILKO (candidatul austriac la tronul Ucrainei în 1914-1918), frații HORMUZAKI, GRIGORCEA, etc.... fiind deci per tu cu ei și ajungînd a fi primit în societatea magnaților multi-naționali ai Bucovinei. Intelligent, frumos și ambițios, dar prea cheflui ca să se țină de studii, alege uniformă de husari ca să cucerească inima vreunei fete cu parale, fiindcă era fără un ban și avea nevoie de foarte mulți pentru petrecerile și jocurile sale; și reușește lovitura mare dîndu-se căsătorii la Viena cu singura moștenitoare a neamului baronilor von STUMMER, proprietarii majorității acțiunilor miniere și ale industriei grele din Austria și Bosnia,

care-o aduce în zestre, înainte de a moșteni, deja peste treizeci de milioane coroane aur și într-o vreme când banul avea o valoare de cumpărare înzecită față de acum. Cum banul dă putere și FIPS râvnea la fapte mari, s-a apucat de politică internă, devenind în curând unul din membrii influenți, dacă nu tocmai pentru valoarea sa politică, dar în schimb material contributivă al partidului unionist (GROSSDEUTSCHE PARTEI) fiind astfel prost văzut de guvernanții imperiali habsburgici îndeosebi din pricina apucăturilor sale de bravată extremiste, dar cu atât mai apreciat la Berlin, unde-și creiază mari relații.

Prăbușirea Puterilor Centrale în 1918, nu a fost atât de dezastruoasă și pentru el, deoarece lichiditățile societăților fuseseră mereu reinvestite și rulate, iar pierderile la pachetul rentelor de stat s-au compensat apoi prin valorificarea mult peste cât făcea real a celui de acțiuni achiziționate de grupul SCHNEIDER pentru a obține majoritatea absolută la Skoda și alte mari întreprinderi, astfel încât în Republica mică FIPS ajunsese relativ mai puternic, fiind după Rothschild, Liechtenstein și Castilioni printre cei câțiva cavaleri de industrie cu fonduri în valută forte, prin care domina adeseori bursa Vienei în speculații la care se pricepea perfect.

Cît despre partea politică a trepidanței sale vieți de aventurier, faptul că Austria ciuntită și săracă, cu o capacitate hipetrofică pe care țara nu o putea hrăni, devenise abia viabilă, zbătându-se pînă la Anschluss în permanente mari dificultăți, făcuse mult mai populară ideea acestuia deci și partidul care o lansase și o susținea acum cu atât mai mulți sorți de izbîndă, iar pe de altă parte strîngerea vechilor legături cu cercurile conducătoare ale celui de al doilea Reich și extinderea lor la gruparea ultra-naționalistă făcuseră din Langenhahn personajul care la Viena trăgea din umbră sforile ce au acționat realizarea uniunii vamale dar mai tîrziu și atentatul reușit contra democratului Dolfus, lucrînd îndeobște prin păpușe (Seyey-In quart, Neubacher, Katzenbrunner ș.a.) de creația lui.

În ce măsură avea interese comerciale efective sau de paravan deja în România Mare nu a fost stabilit cu precizie de nici unul din vechii lui prieteni bucovineni, dar venea regulat la București anual de obicei mai mult decît odată pentru "afacerile societăților", lărgindu-și impresionant cer-

cul cunoșcuților influenți și ținând a-i primi întotdeauna cu mare cheltuială în case sa luxoase și la localurile de petrecere din Viena pe toți românii din protipendade țării în călătorie prin Austria. La aceasta contribuise într-o oarecare măsură și tatăl meu, cu care nu fusese în relații prea cordiale în vechea Austro-Ungarie, fiindcă stătuseră atunci pe poziții politice diametral opuse, dar după 1918 a rămas dimpotrivă printre puținii austrieci necertați pentru că optaseră pentru România, așa că părinții mei care se înbrăcau la Viena, mama care stătea cu lunile în îngrijire la sanatoriile vieneze, sora care a făcut un an de pensionat scolo și de care se îndrăgostise fiul lui Langenhahn, iar fratele meu care a fost diplomat vreo șase ani la Praga și doi la Viena, au frecventat destul de des palatul Stummer unde recepțiile fastuoase se țineau lanț.

Si fiind un mare snob, ahtiat după relații intime cu capetele încoronate și rudele lor, reușise să și le stabilească cu Principesa Elena prin cunoștințe comune de la Florența, unde menajul Langenhahn petrecea primăverile într-o vilă istorică cumpărată sau închiriată (?) de el și frecventată de regalități și mulți posesori de sînge albastru sau metal galben greu, dacă nu o cunoscuse deja și mai devreme prin sora ei căsătorită din mare dragoste cu contele german Torig, un distins reprezentant al vechiului Imperiu, care, avînd întinse legături cu lumea industrișilor Europei centrale, îl întîlnise și pe Langenhahn.

Imediat după Anschluss, Fips și-a dat cărțile pe față, afișînd faptul că era de mult membru secret și dintre cei mai vechi ai partidului național-socialist unic, din ramura austriacă și că, de la întemeierea lui, activase în ilegalitate pentru unirea Austriei cu Germania, merite pentru care purta acum olt mai ostentativ o colecție de panglicuțe la butonieră; iar primul cetățean german care a pus piciorul în casa noastră după întoarcerea mea în țară, dar și la Palat după cea a Principesei Mama a fost "Onkel Fips" cum îi spuneam cînd eram copii în timpul primului război mondial la Viena și pe care eu nu avusesem prilejul să-l revăd de atunci. Venise de cîteva ori să dejenere prin septembrie-octombrie 1940, la noi, față de care făcea pe zironosul pesimist, dornic să poată bea din nou whisky-ul său preferat ce nu-l mai găsea nicăieri în Europa aceea blocată de englezi, despre atitudinea cărora vroia să știe ce scria Victor de la Londra prin curierul rarism de la Lisabona; anunța că

industriile sale mergeau prost din cauza regimului economico-financiar nazist aproape bolșevic, așa că erau siliți să locuiască în câteva camere ale casei nefincălzibile din Viena, iar el va trebui să stea mai mult la București, unde se mai putea ciupi la negru ceva din încasările vânzărilor sale sporite acum în România și vorbea despre război și perspectivele politice, insinuant și provocator, mai ales cu soția mea și cu mine, astfel încât tatăl meu ne-a avertizat să fim foarte prudenți cu acest vulpoi bătrîn de care și el se ferea din nou mai mult decît în 1916 (cînd o pățise deja cu serviciul secret austriac în urma unor "discuții neconformiste cu Fips", considerîndu-l mai convins și fanatic "nazi" chiar decît HITLER. Dar cum totuși nici tatăl meu nu bănuia atunci că FIPS era poate de acum și avea în orice caz să fie primul informator personal al Fûhrerului în România și deci cu mult mai important decît toți gestapoîștii mai mărunți de la Legația și Misiunea Militară Germană, nici că o cunoștea și cultiva de mult pe R.M., asediînd-o acum literalmente, eu nu m-am gîndit să-l menționez răspunzînd întrebării acesteia despre relațiile mele cu reprezentanții Reichului, la cesaful de la Casa Nouă. Iar dat fiind că bătrînul meu îl socotea prea neserios și amator nepriceput în toate și mai cu seamă în domeniul politicii internaționale, ca să-i atribuie lui LANGENHAHN un rol de atare mare importanță, nici eu nu m-am străduit să-l dezinforma radical asupra sentimentelor noastre intime adevărate și în special ale menajului meu, ca pe acel ce ar putea să fie - cum s-a dovedit ulterior - că a fost - principala piedică la numirea mea în postul cel mai apropiat Suveranului, aflînd abia cînd am ajuns să-l ocupa, de la R.M. că ea avea, încă din timpul vizitelor lui la Florența, certitudinea că LANGENHAHN era ochiul și urechea Fûhrerului pentru chestiunile românești și de aceea îl primea imediat ce încerca să-o vadă, singur sau cu pe sonagiile germane pe care el dorea să i le prezinte, tratîndu-l deosebit de grațios și ca pe un confident intim și de toată încrederea, tocmai pentru a nu-i da impresia că s-ar feri de el din grija de să-l ascunde ceva ce ar putea fi socotit suspect la Reichskanzlei sau în vila de la Obersalsberg de lîngă Berchtesgaden.

Totuși natura mea bănuitoare, instinctul moștenit de la o lungă ascendență de diplomați și experiența mea de la Geneva, cu personaje din sferele înalte central-europene,

de alte Prinț Ferdinand de Liechtenstein ș.a. m-au făcut să reacționez cum cred că era mai abil decât dacă simulan a fi un nou adept al extremismului de dreapta sau convins de victoria totală ale Puterilor Anti-Kominternului, cu prilejul călătoriei și șederii mele la Berlin în societatea lui FIPS la conferința acestora din noiembrie a primului an de război a Fuhre-ului, au făcut necesară pentru el convocarea acelei conferințe și au determinat eșecul ei și primul val de pesimism net perceptibil ce se abate asupra taberei agresorilor europeni la încheierea ei și a primului an de adevărat război, "în coadă de pește" cum zice francezii - adică fără de rezultat palpabil.

În primul rând, atît tatonările sale prin intermediul cercurilor bancare elvețiene și industriale suedeze în vederea unor discuții oficiale cu englezii, făcute în tot decursul celei de a doua jumătăți a anului precedent, cît și misiunea perfect oficială dar dezavustă pentru că a dat greș, a numărului doi din partid, HUDOLF HESS, aterizat la începutul anului pe moșia tatălui prietenului meu de școală, Ducele de Hamilton, drept ultimă încercare de a-l convinge să accepte condiții optime de colaborare britano-germană la înfăptuirea Pan-Europei, ca temelie a dominației lor mondiale, sau să se expună la distrugerea totală, ocuparea Insulei și capitularea fără de condiții, s-au soldat cu aceeași "fine de neprimire" care l-a obligat a-și pune amenințarea în execuție, începînd bătălia pentru supremația ariană. Ar fi putut să și-o asigure, cu șanse mari de a reuși apoi și cucerirea teritorială tot doar pe calea aerului, dacă era mai bine informat și știa că la sfîrșitul "bătăliei Angliei", dușmanul nu mai posedă nici 300 de avioane de vîntoare, sau dacă se încăpățîna să-și asculte intuiția bună și nu sfatul lui GOERING de a amîna finala pînă la terminarea cuceririlor continentale, întrucît creșterea pierderii zilnice la peste 200 de bombardiere topise Luft-waffe la limita strict necesară pentru păstrarea superiorității numerice față de aviația sovietică.

Astfel, HITLER fusese nevoit să trescă peste aprehensiunile Contelui von SCHULENBURG și să pășească, fără să fi lichidat frontul de Vest - contrar propriei sale dogme, decretată cu insistență în toate variatele ediții ale lui "Mein Kampf" la campania rusă, față de care nu numai generalii săi, dar și el însuși păstra comprehensibile temeri. Si tocmai pentru că

nimeni din ştabul său nu se aştepta ca aceasta să fie o simplă expediţie punitivă, de felul celor întreprinse până atunci ci una ce ar putea bine să fie prelungită peste anul, a trebuit să preîntâmpine orice posibilitate de diversiune balcanică a englezilor, ce i-ar cădea în spate, forţând de aceea brusc mina sîrbilor ca să accepte situaţia României, cu rezultatul neprevăzut de RIBENTROP al rezistenţei armate, ce a măcinat cîteva bune divizii germane şi a imobilizat pe urmă, pînă la sfîrşitul războiului european, altele necesare ocupaţiei şi menţinerii unui front permanent şi demoralizant contra guerilei interne şi partizanatului din regiunile muntoase aprovizionabile de pe coasta Mării şi pe calea aerului, de nepătruns şi greu controlabile; pe cînd impotenţa militară a partenerului Axei l-a silit să intervină şi în Grecia unde şi-a distrus total o divizie blindată, parţial două aeropurtate, pentru ocuparea Cetei, imobilizînd din nou trupe de ocupaţie - şi - ceea ce avea să-i fie mult mai cu ponus - a întîrziat pornirea campaniei din Rusia cu cel puţin o lună, ce-l va costa extrem de scump în pragul Moscovei, deoarece meteorologii Reichului nu prevăzuseră nici primăvară excepţional de secetoasă, nici toamnă scurtă şi iarna foarte grea a anului fatidic 1941.

Al treilea eveniment în ordinea lor cronologică, dar indiscutabil primul în ceea ce priveşte importanţei şi gravităţii consecinţelor sale, e faptul că tocmai nu se întîmplă în Rusia lucrul care se petrecuse pînă atunci pe tot continentul în faţa avalanşei teutonice şi de care Regina Mamă fusese mai întîi îngrijorată pentru viitorul Europei şi al tronului fiului ei.

Datorită mai ales inovaţiilor aduse artei războiului atât în domeniul strategiei cît şi în cel al tacticii militare, de către trustul creierilor ştabului german, apoi şi experienţa a 22 luni de aplicare a acestora de la Narvic pînă la Creta cu ajutorul unui material cantitativ complex, calitativ inferior, dar îndeobşte de o concepţie ştiinţifică mai înaintată şi o execuţie tehnică mai perfecţionată şi înăfrîşit graţie unui efort disciplinar supra-om-

nesc impus soldatului la prima izbitură a ofensivei generale, Wehrmachtul repurtase asupra armatei roșii dea lungul întregului front și în special în sectorul central al acestuia, victorii colosale în primele ore și zile; rezultate impresionante prin imensitatea cifrelor materialului viu și mort distrus și capturat în cursul primelor săptămâni, precum și foarte mari succese în tot răstimpul primelor trei luni - totalizându-se conform comunicatelor D.N.B. în jurul milionului de prizonieri, circa trei mii de aeroplanuri și vreo patru mii de blindate de diferite categorii, distruse și capturate, fără a mai vorbi de prada mult mai însemnată de armament ușor și alte materiale, sumele cărora erau mai greu de reținut - dar pe măsură ce teritoriul ocupat se mărea, iar timpul se scurgea, nu numai cifrele date de nazisti aveau o scădere invers proporțională, dar însă și harta frontului demonstra două elemente pe care propaganda dlui Dr. GOEBBELS nu izbutea să le tăgăduiască, ritmul general al înaintării se încetinise și linia frontului se lungise în detrimentul agresorului, care părea să fi pierdut inițiativa inițială, întrucât nu izbutise să exploateze, nici o victorie parțială pentru a ocupa un singur mare oraș, centru industrial sau nod de comunicație feroviar vital sau foarte important, iar acolo unde se străduia s-o facă, dădea lupte grele ale căror pierderi erau recunoscute în parte mult mai târziu și nu se potriveau cu veștile ce se aflau totuși de la răniții întorși de pe sectoarele respective și rămăseseră pe loc.

Dar dovada cea mai semnificativă că războiul fulger nu produsese efectul scontat, ci dimpotrivă se împotmolise erau: lipsa oricărei defecțiuni în aparatul de stat sovietic, și conducerea armatei roșii; regimul bolșevic nu se clătina din cauza pierderilor și retragerii, ci se întări, devenind mai popular decât fusese în timp de pace în rândurile populațiilor sovietice care se retrăgeau în mare parte în fața invadatorilor, pe care cele rămase locului îi primeau cu ură sau fățărnicie prost camuflată pentru orice psiholog, în locul "entuziasmului de a fi eliberate de sub teroarea comunistă", la care nenții fuseseră destul de naivi

ca să se aştepte; şi înfine faptul că armatele de Nord şi centru germane nu au putut, iar nu că nu au vrut să ocupe Leningradul şi Moscova (pentru că ar fi preferat să lase sovietelor greutatea aprovizionării), ceea ce a ieşit clar la iveală cu prilejul dezastrului din octombrie în faţa Moscovei când, din cauza îngheţului combustibilului şi a înzăpezirii cailor, o armată de blindate nemţeşti a fost nimicită, iar săgeata centrală a frontului respinsă de mareşalul Budionii cu vreo trei sute de kilometri.

Cu toate că acea situaţie era încă departe de a putea fi prevăzută atunci când armata noastră se apropia de vechile graniţe cu Polonia şi URSS - astfel încît nici HITLER, nici comandamentul german pentru sectorul sudic al frontului general şi nici măcar M.M.G. din România nu se gîndiseră să ridice problema colaborării noastre militare dincolo de aceasta - observatorilor avizaţi (în special dintre ofiţerii superiori deblocaţi, dar şi din cadrele active) nu le scăpaseră din apreciere acele elemente în desfăşurarea operaţiilor războiului ce lăsau deja să se întrezărească imposibilitatea obţinerii victoriei decisive pînă la sfîrşitul sezonului prielnic şi deci necesitatea suportării unei campanii de iarnă, pentru care Wehrmachtul părea să nu fi fost complet însestrat, după însăşi spusele militarilor germani care reproşau în gura mare partidului a fi grăbit atacul Rusiei cu un an; lucru ce ajunsese şi la urechile ascuţite pentru orice veste defetistă, ale politicienilor din opoziţie.

Pe de altă parte, efectivele germane angajate şi în rezervă pe frontul românesc nu erau suficiente ca să continue singure, adică necomplete în cazul lipsei noastre, ofensiva peste Nistru, iar tăcerea nemţilor, ca şi a noastră, risca să fie interpretată de ambii parteneri drept "tacită reconducţie" a "Waffenbrüderschaft" germano-română pe care propaganda hitleristă o ridica din ce în ce mai insistent în slavă, aşa că ANTONESCU (deşi acum perfect conştient că războiul în Rusia nu se mai prezenta ca o plimbare militară, după cum vedea că începuse, dar convins că va fi totuşi cîştigat în anul următor) a preferat să nu aştepte ivirea vreunei neînţelegeri a tăcerii sale, sau o cerere imperativă în ultima clipă, în care refuzul ei ar comporta

intr-adevăr o problemă gravă pentru strategia generală și când ar fi prea târziu ca să negocieze participarea României alături de Reich până la sfârșitul războiului cu Sovietele, ci să o ofere anticipat în schimbul Ardealului de Nord, tablând pe prezumția că, după capitularea acestora, pe aceea de compromis cu Anglia silită s-o încheie atunci, va recunoaște Germaniei preponderența în Sud-Estul Europei. De această dată, a vrut să încerce să-și asigure sentimentul prealabil cel puțin al unei părți din șefii partidelor la această importantă hotărâre pentru națiune, întrucât MANIU și BRATIANU îi aduseseră acuzații grele pentru că nu fuseseră consultați, ci puși în fața faptului implinit la intrarea în război în ciuda ofertei sovietice stit de favorabile țării", pe când TATARASCU, GHEORGHE BRATIANU, bătrînul GUZA, fiul său GHEORGHE și MICESCU, ca și cîteva dintre mărinimile legionare centrifugale (cu care fie dînsul personal, fie ICA avuseseră contacte directe sau indirecte între timp), nu-i făcuseră nici un reproș, înțelegînd punctul său de vedere și în consecință, a început consultările strict confidențiale, vorbindu-i și lui CRISTIANU în vederea cîștigării lui STIRBEY, care să-i influențeze pe cei doi stîlpi ai democrației romîne. Generalul nu simțise nevoia să meargă mai la stînga pentru a se putea prevala de faptul că a consultat opinia publică, dar ICA a ținut să-l vadă și pe TITEL PETRESCU.

Țin să mai menționez și un alt fapt cunoscut celorlora în curent cu principalele evenimente politice și militare din acea vreme și chiar cu acele importante decizii pentru romîni, relative la cotitura în politica țării, diferită de aceea a Finlandei, pe care generalul ANTONESCU - deosebindu-se aici de mareșalul HANERHEIM - a înțeles să i-o imprime, nu fără să fi consultat pe reprezentanții legali ai opiniei publice (cum își închipuie multă lume), dar trecînd peste veto-ul majorității lor și neținînd seama de corectivele aduse temei sale de către ceilalți, cotitură ce va constitui capul de acuzații în procesul lui, precum și față de România la încheierea Armistițiului din Moscova și a Tratatului de Pace de la Paris: Suveranul nu a fost sesizat sau măcar informat despre problemă, nici de guvern, nici de opoziție, dintr-un mutual acord al acestora, din momentul în care tratativele lor, rămase infructuoase, s-au soldat cu notele de protest ale ambilor șefi democrați, răspîndite în toată țara, așa că expunerea Coroanei la arbitrarea inutilă a divergenței i-a fost evitată spre a o feri de a lua poziție, oricum compro-

nițătoare sau periculoasă, atunci ori ulterior.

Memoriul lung și excelent al lui CRETZIANU, discutat în prealabil cu BUZESTI și care e o capodoperă politică, poate ce a scris el mai bun până atunci, a servit ca bază a notelor, foarte asemănătoare ale lui MANIU și DINU BRATIANU. TITEL a consemnat și el în scris protestul său, fără să-i dea însă nici o publicitate, iar GUTA, care se opusese doar pe motivul de a cruța armata, s-a raliat ca și GEORGE BRATIANU, la sfârșit planurilor generalului, amândoi insistând "ca oameni practici", ca retrocedarea Ardealului de Nord să fie efectuată exact la un an de la cedarea lui și în aceleași condițiuni și etape în care fusese ocupat de unguri, trebuind de asemenea înglobat în mod expres explicitat, în garanția granițelor României a noului dictat german.

De felul cum a fost primită propunerea, redactată de noul Ministru al Afacerilor Străine, dl. MIHAI ANTONESCU, M.S. a aflat, ca primă înștiințare oficială despre toată chestiunea, chiar de la acesta, Conducătorul fiind prea plouat de insuccesul primei sale convocări la cartierul general al Făhrerului pentru a vorbi personal Suveranilor despre contra-propunerile acestuia și nici nu îndrătuia pe HITLER să-și calce cuvântul dat Ungariei la Viena, atâta timp cât maghiarii vor ști să și-l țină pe al lor, iar satisfacerea cererii generalului ar constitui un act de nedreptate și ostilitate flagrante și nejustificate față de un vechi și fidel aliat al Germaniei; problemei diferendului româno-maghiar asupra Transilvaniei nu i se va putea găsi o soluție definitivă și potrivită intereselor generale ale Europei noi decât la pacea generală, când se va ține cont firește și de contribuția fiecărui stat la câștigarea războiului care va hotărî noua orînduire a lumii pentru milenii, iar până atunci Reichul este dispus a renunța în favoarea României la teritoriul, populat în bună parte de români, între Nistru și Bug, ale cărui ocupare, administrare și exploatare ar incumba exclusiv acesteia, spre compensarea pierderilor teritoriale și lipsurilor decurgînd din situația războiului, adăugînd că "românii vor înțelege în curînd că Transnistria valorează cît toată Transilvania". Chiar ICA și-permis atunci înțîia, foarte secretă mărturisire, critică față de mareleelist al regimului și de geful său, făcută suveranilor foarte mirați și neștiind ce să mai creadă și cum să reacționeze de frică să nu fie o provocare: cum că HITLER era destul de perfid să nu dea nici Buceagul definitiv în schimbul Transilvaniei

întregi deosebi ar câștiga războiul, iar numai generalul putea să fie atât de naiv să se încreadă în promisiunile lui.

Făcînd abstracție de "tatele Unite - care - deși contribuiseră hotărîtor, intrînd de partea "Puterilor Asociate" (Anglia, Franța, Rusia, Italia și Japonia) cu milionul armatei Pershing debaracă între 1917 și 18, la victoria acestora, încheierea "Păcii pentagonale de la Paris" și materializarea la Geneva a celor 14 țeluri de război enunțate de idealistul Președinte dezavuat de Congres - au zdruncinat apoi din temelie, refuzînd s-o ratifice și să-și ocupe locul de răspundere ca membru fondator în Consiliul Ligei Statelor victorioase, tot edificiul dreptului nou al ginților, Japonia este primul dintre acestea care l-a violat, asigurată că nu va fi, cum nu avea să fie, sancționată pentru prototipul agresiunii flagrante prin care a inaugurat noua eră a delictelor internaționale săvîrșite de Marile Puteri revizioniste, deoarece observase în sinul S.N. că cele două Imperii coloniale asiatice, Membre ale acesteia, nu erau în măsură să oprească expansiunea niponă și era sigură că celelalte două vecine nemembre vedeau cu satisfacție angajarea samurailor într-o întreprindere ce le-ar alei forțele. Cum în curînd, pe de o parte, exemplul japonez a fost urmat întîi de Reichul al III-lea, național-socialist, care a părăsit Conferința Dezarmării și organismul păcii din care aceasta emanase, a denunțat unilateral clauzele militare ale Tratatului de la Versailles spre a porni la reînarmarea nelimitată, a reocupat zona rhenană demilitarizată și a pășit la prima anexiune samavolnică germană nestăvilită de Puterile geneveze, aliindu-și astfel, prin creiarea Axei Berlin-Roma, - Italia, pînă atunci șovăitoare, cu toate că și ea plecase între timp, la rîndul ei, de pe malul Lemnului, la aplicarea contra sa a unui simulacru de sancțiuni economice parțiale, în urma cîmpirii fasciste a Etiopiei și decretării acesteia drept Imperiu italian; iar, pe de altă parte rezistența chineză se rezema îndeosebi pe partidul comunist organizat și înarmat de Moscova; Japonia acceptă propunerea hitleristă de a înființa cu Reichul și Imperiul fascist Pactul Anti-Komintern ca răspuns la intrarea U.R.S.S. în Liga Națiunilor și semnarea tratatului de asistență mutuală franco-sovietic.

Atunci pactul acesta îi convenise mai mult Japoniei, pentru că constituind amenințarea Sovietelor de a fi luate în sandvici printr-un atac simultan pe cele două fronturi, european și din Extremul Orient, prezenta pentru ea avantajul de a le

potoli sprijinirea Chinei și propaganda comunistă subversivă crescândă în rîndurile milioanelor de muncitori mizerabili japonezi.

Acum însă cînd pe de o parte, Uniunea Sovietică era prea încleștată în lupta pentru existența sa, ca să mai pună în pericol granițele lungi și expuse ale noului născut Imperiu MANCIUKO nipon, iar înfrîngerea ei totală și moștenirea teritoriilor sale asiatice de către o Europă unită de germani nu convenea de loc lui HIRO HITO, care împărtășea pe deplin dorința lui CHURCHIL ca HITLER și STALIN, să-și dărîme reciproc puterea pentru a ieși amîndoi învingători din război, și cînd, pe de altă parte, Japonia se pregătea de zor ca să atace peste exact o lună (în 6 decembrie 1941) pe americani, francezi, englezi și olandezi în posesiunile lor din Pacific, ea nu vedea cu ochi buni convocarea gălăgioasă a Conferinței de la Berlin, unde știa, din pregătirile infructuoase începute de RIBBENTROP, pe calea diplomatică ordinară, că pe lângă expoziția tabloului hitlerist de vînătoare mai bogat decît cel japonez, care prezenta doar Manciukoul ca nou aliat, pe cînd Fuhrerul avea să etaleze opt aderenți la Pact, cei drept mai mici (Bulgaria, Croația, Estonia, Letonia, Lituania, România, Slovacia și Ungaria - întrucît Spania aderase de mult, iar Finlanda lupta pentru granița sa, dar nu pe o poziție ideologică); i se va cere participarea la războiul cu URSS, în care nu avea nici un interes, puțin de cîștigat și dimpotrivă multe de pierdut. Așadar, delegațiile asiatice vor sosi în Germania făcînd ocolul lumii sub oaseane pentru a dovedi lui HITLER că submarinele nipone nu erau mai prejos decît uboturile nemțești și că țelurile Japoniei sînt maritime și nu continentale, arătîndu-i că, prin lovirea Puterilor anglo-saxone și aliaților lor francez și olandez liberi în coloniile și domeniile lor din Asia de Sud și Pacific, ea va contribui în scurt timp mai mult la cîștigarea războiului mondial (și așa inevitabil pînă la urmă) decît irosindu-și forțele terestre în taiga siberiană.

Delegația romînă a fost compusă din: Conducătorul Statului flancat de aghiotantul său col. DAVIDESCU (fost atașat militar la Budapesta), Vice-Președintele Consiliului de Miniștri (de recentă numire) și totodată Ministru de Externe și al Propagandei, MIHAIL ANTONESCU, flancat și el de un aghiotant militar, lt.col. CONSTANTIN GALIN (fratele consulului nostru general la Hamburg, avînd ca secretariat de la Președenție pe vărul sa d-na ROPALA (soție de legionar și steno-dactilografă la Banca Națio-

nală, detașată la cabinetul său), un funcționar S.S.I.-ist al cifrului Președinției, al cărui nume îmi scapă și pe fiul cel mai mic al d-nei BARBU ca secretar particular, iar de la Externe pe directorul politic GHEORGHE DAVIDESCU (fost ministru la Moscova) și pe mine, în calitate de interpret; urmînd a fi asistată și completată la nevoie pentru chestiunile militare, economice și culturale, de către membrii Legației de la Berlin.

Un lucru trist de spus, dar interesant de remarcat și în același timp oarecum amuzant, pentru că unic în anele diplomației romîne și de-a dreptul comis, e faptul că HITLER ceruse ca Delegației noastre să i se adauge în interesul bunului mers al tratativelor politice, economice și militare germano-romîne acei experți germani pe care șefii misiunilor lui diplomatice și militare din România i-ar socoti indispensabili și că ANTONESCU absolut furios de această umilitoare și obraznică cerere, refuzase categoric pe orice asistent militar străin, pe motivul că se lipsea și de expertii săi într-un domeniu în care nu primea sfatul nimănui (considerîndu-se și nașul Fuhrerului în probleme militare ale războiului), dar admisesse pînă la sfîrșit, pentru a nu indispuce pe acesta, însoțirea "Delegației sale de către KILLINGER, CLODIUS, LANGENHAHN și contele von MIRBACH, tînăr simpatic secretar al Legației din București, unde se ocupa cu protocolul misiunilor și urma acum să țină la Conferința de la Berlin pentru aceeași chestiuni legătura între Baronul von DÜRNBERG, șeful protocolului Reichului din "Auswärtigen Amt" și mine, care eram considerat expert în materie de ceremonial și de uzanțe la marile conferințe internaționale și pe deasupra cunoșteam din copilărie pe DÜRNBERG, vechi diplomat german, căsătorit cu o evreică foarte frumoasă și bogată din Frankfurt am Main, amîndoi populari și cu mulți prieteni la București (în special în ceroul familiei STIRBEY) unde fuseseră în post diplomatic vreo șapte ani de zile.

Alegerea mea ca singurul diplomat pe lîngă directorul politic și urmașul lui CRETZIANU la Secretariatul General al Externelor se datorează însă șiretlicului acestuia, care, la sugestia lui BUZESTI de a-mi crea astfel un "laissez passer" față de nemți pentru numirea la Palat, i-a vorbit direct Generalului în sensul acesta conform celor dorite chiar de D-lui cu un an înainte și pe care le-a judecat valabile și acum, așa că m-a cerut ICA, ca interpret personal, explicîndu-i intenția sa ascunsă și protestînd față de opoziția acestuia, motivată

cu temerea că Legația Germană mă va șterge de pe listă cu amenințarea că în cazul acesta ei nu-l va accepta pe LANGENHARN, pe care nu-l socotea necesar pentru afacerile comerciale ce cădeau în competența lui CLODIUS. Totuși, pentru a preîntâmpina un eventual refuz, BUZESTI a tot amânat să-i înmâneze lista exasperatului de MIRBACH, care trebuia s-o comunice la Berlin, până în după amiaza când era târziu ca să mai fie modificată, trenul plecând la orele 19 din București, pretextând că aprobarea ei de către Conducător suferise acea întârziere, scuză plauzibilă pentru nemți, care începuseră să se obișnuiască cu nepunctualitatea notorie a programului ambilor ANTONESTI și prin urmare a întregii Președenții. În aceeași ordine de idei, BUZESTI, îmi scosese un nou pașaport, (cel vechi purtând mențiunea funcției de la Ligă) și-l vizase anticipat pentru Ungaria și Germania, neștiind că nu vom avea nevoie de pașapoarte și aveam să trecem la dus Via Protectoratul Poloniei, sub pretextul că, datorită relațiilor extrem de încordate româno-maghiare, nu era recomandabilă călătoria prin Ungaria, dar de fapt pentru a impresiona pe General de rapiditatea cu care nemții restabili-
seră comunicațiile feroviare de toată siguranța în zonele recent cucerite prin lupte mari, căci la întors tot am trecut prin Viena și Pesta, dar atunci ni s-a dat explicația șubredă că, prin destinderea produsă de atmosfera de solidaritate politică între semnatarii Pactului, pe țelurile principale ale războiului, se schimbase atitudinea guvernului maghiar față de cel român.

Trebuie să spun că, la aflarea veștii alegerii mele am fost foarte contrariat, rugându-l pe CRETZIANU a nici nu se gândi la această posibilitate, fiindcă m-ași compromite iremediabil în ochii tuturor prietenilor și foștilor mei colegi de la S.N., care nu vor mai crede niciodată că nu m-am dat cu hitleristii când ei au fost mai tari, dar m-am lăsat convins la urmă de argumentele lui: față de nemți trebuia să dau impresia a fi 100% de acord cu politica antonescienă, din moment ce era aprobată de aproape unanimitatea țării, după cum se văzuse la plebiscit, insistând asupra faptului că și eu îi dădeam votul de încredere, ca toți funcționarii de la Externe, care se considerau soldați în civil, întotdeauna la ordinele șefului lor, și că, de altfel, în ce privea problema sovietică, chiar și din punctul de vedere sentimental, nu puteam să fiu decât alături.

de Germania, așa cum ași fi fost convins că era lumea întreagă, ce-i va fi veșnic recunoscătoare pentru stîrpirea mîtcăi comunismului; față de diplomații neutrii trebuia să fiu foarte rezervat, insistînd însă asupra faptului că nu aveam nici o răspundere politică, fiind folosit doar ca simplu interpret și destăinuind adevărata situație a țării numai persoanelor cunoscute și verificate dintre aceștia, pe care eventual le-ași întîlni; cît despre scopul principal al plecării mele la Berlin, cum știa că-mi era obiceiul, tot ce vor discuta amîndoi Antonești și prin urmare îmi recomanda a mă ține scai de ICA în cazul probabil în care HITLER nu ar admite în convorbirea cu generalul, pe un al doilea interpret pe lângă faimosul său Dr. SCHMIDT, adăugînd că și în chestiunile economice^{ce} nu erau de resortul Externelor vroia să știe cît mai precis ceea ce vor cere nemții și cît le vor acorda Antoneștii și Răsmăriță, care se afla deja în tratative la Berlin.

BUZESTI mi-a mai pus în vedere, pentru guverna mea, ca să mă fac că nu știam nimic, dacă s-ar întîmpla să încerc KILLINGER sau LANGENHAHN a mă trage de limbă despre memoriile și atitudinea opoziționistă ale lui CRETZIANU și ale sale (cei și "BUZEL" - cum îi numeau prietenii lui - scrisese cîteva rapoarte remarcabile și remarcate de Antonești pe tema războiului, la lumina relațiilor noastre viitoare cu URSS), dar în schimb să încerc a cunosște informațiile și opiniile lor despre acestea și a le sugera "părerea mea personală"; că nu putea fi vorba decît despre deosebiri de formă și nu de fond, intrucît ar fi absurd să-și închipuie cineva că d-lor ar putea fi sovietofili, iar dacă nemții ar răspunde "dar anglofili?", să-i asigur că aceasta era reputația pe care extremiștii o făcuseră pînă și lui STURZA, fiindcă susținea că diplomații noștri erau mai obiectivi (după un sfert de veac de alianță cu Franța și deci indirectă cu Marea Britanie) decît foarte mulți cunoscuți de ei lui dintre oamenii politici germani, care preconizau și chiar încercasă și acum găsirea unei căi de înțelegere cu Anglia, ceea ce pe noi ne interesa mult mai puțin. Si BUZEL, fusese bine inspirat să mă avertizeze, deoarece exact cum prevăzuse, KILLINGER și LANGENHAHN au adus vorba despre CRETZIANU și în special BUZESTI în sensul renumelui lor de germanofobi, pe care eu le-am dovedit a fi o etichetă falsă, pusă de cei ce nu cunosc Externenele și colportează informații tendențioase și neserioase, fără

să fi putut afla în schimb dacă și ce știau despre sus amintitele lucrări. Dar discuțiile mele cu tustrei "experți" însoțitori (căci bietul MIRBACH era timorat și stăt de tăcut, încât n-am putut scoate din el nimic și mai ales singur cu CLODIUS, au depășit cadrul prescris de CRETZIANU și prevăzut de BUZEȘTI, astfel cum voi încerca să le rezum mai jos.

Trenul special era compus dintr-un vagon - salon german cu 6 compartimente și dușuri individuale, o bucătărie electrică și fumoarul - sufragerie totul în metal, mai practic, dar prost suspendat și mult mai puțin luxos și confortabil decât ale noastre două, de ultimul model guvernamental, construite sub Vodă Carol la Astra Vagoane, unul pentru general și celălalt pentru ICA, fiecare cu aghiotantul, polițistul și servitorul lui; un vagon-restaurant obișnuit, un vagon cu paturi (al societății internaționale) pentru secretariat, plus cel pentru bagaje. BARBU și d-na ROPALA fiind mai de mult plecați la Berlin, iar SSI-istul de la Președinție luând mesele cu polițiștii - DAVIDESCU și cu mine, după salutările și prezentările de pe peronul Gării de Nord (eu nu cunoscusem până atunci pe CLODIUS, nici pe von MIRBACH, iar din ai noștri pe nimeni în afară de Antonești și bineînțeles pe "DAVIDESCU nostru" cu care lucrasem vreo șase luni la Dir.Pol. și eram deja în termeni foarte buni) și instalarea în cabinele respective, am fost chemați de ICA pentru a face trierea chestiunilor și a discuta sincronizarea programului întrevederilor sale cu cel al generalului din primele două zile de Conferință, după care am fost poftiți la cină cu ANTONESȚII, aghiotanții lor și cei patru nești: o masă bunicică, românească, nici opulentă și nici prea rafinată, dar de care aveam să ne amintim cu toții - inclusiv sobrul general - pentrucă de atunci și până la întoarcere, timp de o săptămână și cu toate banchetele date în cinstea oaspeților străini, am fost în permanență flămânzi. De altfel, nu numai din acest motiv, cina aceea a rămas pentru mine de neuitat. Fiind rece înși de plesat la mese mici de câte patru sau două persoane, ICA mă rugase a face un plasament clasic, unul cu generalul și el la mese diferite și un al treilea cu aghiotanții la masa mică, iar el cu generalul KILLINGER și CLODIUS la o masă, iar la cea de peste coridor LANGENHAHN, MIRBACH, DAVIDESCU și cuține. Eu propuseam un al patrulea mai bun care respecta și ordinea de precădere și posibilitatea traducerilor, dar generalul, care vroia ca MIRBACH să stea cu mine la Katzentisch" pentru a da precădere militari-

lor în timp de război, a schimbat total, în ultima clipă, așezându-se cu ICA, KILLINGER și CLODIUS la o masă, fără traducători vecini, așa că nu au putut să se înțeleagă clar și ușor, căci nici unul dintre nemți nu știa românește și numai MIRBACH o franceză pasabilă, CLODIUS o engleză curățică, iar KILLINGER una marinărească, pe când de partea noastră numai G. DAVIDESCU, GALIN și subsemnatul știm nemțește, iar ceilalți trei nu se prea descurcau cu franceza, astfel încît în timpul mesei au discutat banalități și abia după aceea, cînd am rămas în continuare la restaurant fiindcă toate trei saloane erau prea mici pentru zece persoane și generalul evita fumăraia din cauza unei conjunctivite cronice, acesta s-a așezat pe locul lui ICA care s-a așezat vizavi cu FIPS, DAVIDESCU și GALIN; colonelul și MIRBACH retrăgîndu-se pe motivul că aveau de lucru. Astfel am stat pînă la ora 1, cînd general s-a retras, urmat la ora două de ICA și DAVIDESCU, la 3 de CLODIUS, la 5 de LANGENHAHN și GALIN, pe cînd KILLINGER și cu mine nu ne-am culcat deloc, fumînd și bînd prea mult.

Convorbirea conducătorului cu KILLINGER și CLODIUS, în care din cînd în cînd ICA și LANGENHAHN interveneau, a fost în special pe diversele probleme economice la ordinea zilei, din care nu mai rețin decît următoarele:

În momentul acela, balanța contului de clearing romano-german înclina substanțial în favoarea noastră, iar nemții încercau să ni-l achite prin stocul întreg de armament cehoslovac la prețuri excesive, produse chimice și anumite instalații industriale, pe cînd Antoneștii nu vroiau să cumpere decît armamentul de care aveam nevoie pe care nu-l fabricam în țară și la prețul lui de cost calculat de experții noștri (din care unii erau chiar ingineri cehi refugiați sau lucrînd în uzinele noastre instalate de ei, iar alții romîni care cunoșteau situațiile uzinelor cehice respective: Skoda, Zbrojovka ș.a.) numai produsele farmaceutice și refuzau instalațiile industriale demontate în țările ocupate sau care nu aveau un interes imediat pentru stat și economia de război, cerînd însă, înainte de toate, ca soldul creditelor să ne fie plătit, în prealabil în aur. Al doilea punct mai important privea nestingherirea indirectă a comerțului nostru cu Turcia, Elveția și Suedia, întrucît volumul acestuia nu constituia o scădere simțitoare a celui cu Reichul, care de altfel și așa revindea petrolul și cerealele, carnea și grăsimi - uleiuri vegetale în Occident, la mari diferențe de preț. Al treilea punct era reajustarea cursului mărcii germane

prea ridicat față de leu (considerând valoarea lor reală respectivă, adică puterea de cumpărare în țara respectivă, față de mărfurile achiziționabile) și apoi o sumedenie de chestiuni în legătură cu modalitatea de plată a costului întreținerii armatei germane staționate la noi, încetarea "importului mărfurilor de lux sau de utilitate contestabilă" (era furios că vitrinele multor magazine bucureștene se ticsideră de porțelan și ceramică mult mai bune și ieftine decât ale noastre: Rosenthal, Meissen, Nymphenburg și Willeroy & Bosch) și a automobilelor cu consumație mare, confiscate în Apus, etc... și protesta împotriva refuzului Germaniei de a ne cumpăra fabricatele sau semi-fabricatele, din lemn (scaunele și mesele lui Mundus Borlova ș.a.) și contra cererii ei de a-i vinde lemnul abia fasonat, cel mult sub formă de scinduri, doage și stâlpi. ANTONESCU învățase pe de rost câteva cifre importante și citise multe referate sintetice ale diferitelor departamente și le cam încurca, deoarece era absolut olei în materie economică și mai avea și câteva idei fixe despre gospodăria în general, fiind strângăreț și convins că risipa ruinează, pe când zgîrcenia îmbogățește și capabil să expună viața unui soldat pentru a recupera o căruță sau niște hamuri vechi. De aceea s-a ris puțin de unele lucruri ce le-a spus, atribuindu-le o importanță aproape egală cu altele capitale, mai cu seamă din cauza unor răspunsuri spirituale ale lui CLODIUS, pe care eu nici nu le puteam reda în românește cu același efect, acesta fiind - pare-se - genial în chestiunile economico-financiare și pe deasupra un om gras, jovial, vesel, simpatic, cult și plin de humor. Bănaș național-socialist așa cum HITLER era filo-semit, fiind vechi social democrat "evoluat", după posturi grase. Părea că ar fi putut să-l facă harcea-parcea pe general într-o discuție strînsă, dar nu avea nici un interes să-l contrazică mai ales pe problemele esențiale în care era clar că lumina zilei că acesta, adică România avea dreptate și se gîndea numai cum să-l convingă de un lucru în care nici el, nici SCHACHT și nici un economist serios născut pînă atunci, "nu credea că surul nu va avea după război nici o valoare pentru că: capitalul auncă îi este de multă vreme, dar mai puțin perceptibil, de un milion de ori superior". Și pînă la urmă a găsit soluția să-i dea sur cît poftea și care nu avea nici o valoare, căci era sur furt, care după război trebuia, într-adevăr, cum CLODIUS știa perfect că avea să fie, restituit Franței, Belgiei, Olandei și chiar Austriei, care nu pierduse prea mult. Mai interesant era felul cum trioul de gangsteri teutonici căoi rar am întîlnit tîlhari ca ăștia trei - au încercat mereu să schimbe subiectul într-unul ce-i interesa înfi-

nit mai mult și pentru lămurirea căruia veniseră cu noi și aveau să se țină după călciile noastre până la dormitoarele hotelului, unde au fost găzduiți pe același etaj și coridor. Dar nici ANTONESCU nu era chiar atât de fraier și nici nu intenționa să se coboare la nivelul lor, când mi-a aruncat o privire de înțelegere a cauzei pentru care traduceam pe un alt ton și cu o exagerată grijă întrebările pe care le socoteam spinosase și cu tîlc, răspunzîndu-le grav și fără nici o ezitare ceea ce considera că putea să le spună și lor, ba poate chiar prefera să ajungă pe această cale la urechile Fûhrerului, pentru a-l pregăti pentru critica strategiei sale pe care trebuia să i-o facă cu riscul de a froasa orgoliul și susceptibilitatea lui bine cunoscute.

De această parte a convorbirii, cu mult mai scurtă decît cea precedentă și mult mai plastică, întrucît generalul era în elementul său și înțelegea să le dea de priceput că nu s-ar teme să preia pe loc comanda frontului întreg, îmi aduc aminte cu precizie, fiindcă m-a impresionat prin claritatea și logica ei, așa că mi-a rămas întipărită-n minte cu atât mai bine cu cît am repetat-o adeseori multora ulterior.

În esență, a început prin a constata că formula nouă de ofensivă eminamente mobilă, prin adînci pătrunderi pe direcții descoperite, expuse sau de minimă rezistență în spatele dispozitivului inamic, în vederea unor încercuiri și fracționări ale acestuia, s-a avertat valabilă și pe întinderi mari și împotriva unor forțe numerice mult superioare, dovada cea mai convingătoare fiind anvergura unică în istoria războaielor a succeselor înregistrate la începutul acțiunii în sectorul general al frontului general ce permitea în consecință a se trage concluzia că va trebui menținută cu orice preț pînă la capăt, înainte ca adversarul să găsească mijloacele de a-i întîrzia efectul decisiv, de a se adapta noilor condiții strategice și nelăsîndu-i mai cu seamă răgazul suficient ca să-i descopere antidotul și să-și producă sau procure materialul cu care să poată porni la o contra-ofensivă, prin aplicarea aceleiași formule, copiate și eventual perfecționate în urma experienței dobîndite prin observarea deficiențelor atacantului. Ultimele luni scoaseră însă la iveală că neexploatarea la timp a unor pătrunderi, întîrzieră inerentă greutăților întîmpinate la lichidarea cu forțe insuficiente și tehnic mult inferior dotate, comparativ cu cele blindate, a marilor punți produse de acestea din urmă, neputința nimicirii totale a blindatelor și aviației sovietice, ca și a unităților de artilerie grea, precum și de apărare anti-aeriană a marilor orașe, ale căror rezerve se dovedeau a fi

cel puțin dublul estimațiilor germane și mai apropiate celor susținute de S.S.I., opriseră nu numai ritmul înaintării generale, dar și mobilitatea ei în direcțiile urmărite de planul general strategic, producându-se astfel trei mari neajunsuri ce ar putea să aibă grave consecințe, dacă nu vor fi înlăturate până la reluarea ofensivei anului viitor: lungirea frontului cu peste o treime din expansiunea sa necesară în situația stagnării operațiilor (în special în sectoarele sale nordic și central, unde ar fi trebuit să fie scurtat la jumătate și pe un traseu mai favorabil apărării dușmanului; incongruență între crățarea și economia excesive ale trupelor angajate la investirea Leningradului (care ori nu trebuia asediat, ori cucerit cu desfășurarea unor forțe și metode copleșitoare, plătind fără șovăire prețul convenit în loc să se imobilizeze pe o fortificație, astfel creiată Sovietelor, unități de care erau lipsite alte puncte a căror cucerire se impunea de mult și totuși lăncezea) și risipa trupelor cele mai prețioase, pentru viitoare operațiuni hotărâtoare, în "aventura regretabilă" a săgeții avansate spre Moscova, care, oricum, s-ar fi soldat cu un eșec, întrucât cotelul imens cu care se mai prelungea linia frontului în sectorul nord-estic nu se mai putea alinia nici la Nord și cu atât mai puțin la Sud în cursul campaniei de iarnă; înfine, lipsa generală a rezervelor tactice și strategice necesare exploatarea succesorilor, mai ales pe frontul ucrainean unde aceleași unități luptau în prima linie de la pornirea războiului și trebuiau neapărat primenite și întărite în cursul iernii. Ilustrase această analiză, a unei situații militare ce nu s-a sfiit să o califica "de nu prea strălucită" în raport cu posibilitățile inițiale ale Wehrmachtului, prin multiple exemple precise, date, cifre, nume de localități, divizii, comandanți, etc., pe care le primise prin M.M.G. și le cunoștea pesemne la perfecție, făcând un efect perceptibil asupra auditorului său și îndeosebi KILLINGER căruia nu-i prea plăcuseră pasagiile critice față de comanda supremă ce consta, cum știa în ultimă instanță în apucăturile fantaziste ale iluministului de Führer. Când însă LANGENHAHN, cel mai atent și interesant de tot ce tradusesem, l-a întrebat direct pe francezesea sa vieneză, cum prevedea dezvoltarea războiului la Răsărit și ar conduce el campania, Generalul i-a replicat tot pe francezește, scanând cuvintele: "Acestea sînt tocmai problemele principale ce vor face obiectul convorbirilor mele cu Führerul *Mvs.*". CLODIUS, vrînd să dreagă efectul contrar celui urmărit prin întrebarea

de o indiscreție jurnalistică a prietenului său FIPS, a spus ceva în sensul că Reichul nu putea angaja în Rusia mai mult decât 60% din efectivele sale, atât timp cât nu va fi ajuns la o înțelegere cu Anglia, iar KILLINGER a sărit pe ocazia oferită pentru a-mi spune să-i traduc Conducătorului că Germania trebuia să vegheze la apărarea continentului european întreg pe când România avea o singură grijă permanentă de înlăturat: amenințarea cotorpirii de către hoardele asiatice. Antoneștiu nu s-au lăsat ușor antrenați în discuția acestor aspecte ale problemelor războiului, ICA declarând doar, uitându-se la KILLINGER, că într-adevăr România nu se va angaja în nici un alt război după înfrângerea bolșevicilor, decât i se va face dreptate în problema Ardealului, precum era convins că Germania va înțelege să i-o facă în curând. KILLINGER se congestionase, neștiind ce să răspundă și nici ceilalți doi n-au îndrăznit să dea vreo replică în locul lui și cum se făcuse o tăcere generală, Conducătorul pe care-l tot urmărise gândul la întrebarea lui LANGENHAHN, adresându-se lui pe românește, a spus că știința militară este mai grea decât cele politice și economice, fiindcă greșeala comisă într-un război nu aștepta să fie reparată și, când nu putea fi, costa mai scump; iar în ofensivă greșelile se reparau mult mai greu decât în defensivă, așa că nici un militar serios nu putea să răspundă la prima parte a întrebării D-sale. Cât despre partea a doua, dînsul era sigur că războiul sovietic va fi câștigat într-un an, în cazul în care se va face un efort suprem pentru a-i imprima ritmul cu care a început, iar pentru aceasta trebuia să se arunce în luptă toată aviația, toate blindatele și aproape dublul efectivelor angajate pînă acum și să se urmărească un singur țel: distrugerea armatei roșii și a industriei de război sovietice europene prin împiedicarea retragerii lor și a contingentelor valide în Siberia, cu ocuparea întregului teritoriu al Rusiei europene, organizarea și debolșevizarea lui ar fi atunci probleme secundare și mult mai ușor de realizat. Planul existent, inițial, era cel bun; deci nu ar trebui să se mai facă nici o abatere de la acesta, din nici un fel de considerente altul decât cel pur militar, nici să nu se îngăduie Sovietelor a păstra a-îta inițiativă încît să-l poată modifica. Timp de cel puțin doi ani, nu se punea problema deschiderii vre-unui alt front continental printr-o debarcare în Europa și pînă atunci aceasta va putea fi organizată și întărită suficient ca nimeni să nu cuteze a încerca cucerirea ei. Abia

atunci Anglia va fi silită să trateze și se va putea ajunge la o pace generală durabilă.

Nemții erau încântați de acest expozeu lapidar, debitat cu atita siguranță încât nu-și putea închipui nimenea că generalul nu gîndea exact cum vorbea și care în plus corespundea întocmai cu ceea ce doreau să audă și să complăceau să spere chiar cînd erau cuprinși de unele îndoieli cu privire la posibilitatea pentru Germania de a stăpîni nestîngherită de anglosaxoni un continent pe care nici românii nu-l supuseseră complet și în care simțeau peste tot ura popoarelor străine, chiar și de aceeași "rasă" și origine, mocnind împotriva lor, așa că s-au inveselit și au propus Generalului să guste șampania francească, ce știau că-i plăcea, din care luaseră cu ei cele mai bune pentru d-lui. Era, firește, o invitație tipică germană, lipsită de tact, întrucît erau pentru moment oaspeții noștri și li se oferiseră dintre cele mai bune băuturi românești (țuică veche de Argeș, vin alb de Odobești, vechi de al lui Suțu, Bourgogne 1923 al Gen. CIRLISTEANU, cotnariul viei regale, șampanie bună de la Capșa și coniacul cel mai sec de la Segarcea) din care băuseră cîte 2-3 pahare, fiind tustrei mari bețivi, KILLINGER și LANGENHAHN de-a dreptul alcoolici. ANTONESCU se prefăcu a fi mișcat de amabila lor atențiune și imediat apărură stiolele gata răcite, din frigofierul vagonului german, cu bandă Wernschtului lipită peste etichetele franceze: Krueg, Yroy și Heidsieck, deci nu din cele mari. KILLINGER, radios, propusese un toast în vederea victoriei comune, ciocnind cu Generalul, urmat de ceilalți și de noi, acesta mulțumindu-se cu două cupe în jumătate de oră cît a mai stat, vorbind cu CLODIUS despre ceea ce credeau nemții că vor răspunde japonezii la cărerea, cunoscută și nouă, de a interveni concomitent cu reluarea ofensivei generale apusene, deschizînd un al doilea front sovietic manciurian, întrucît informațiile (primite de la Generalul BAGHIESCU, noul nostru ministru la Tokio și de la atașatul militar, mai vechi în post acolo și cu multe relații în cercurile armatei nipone) nu lăssu să se întrevadă această posibilitate, pe cînd KILLINGER trăgea speranțe din faptul că Japonia nu se opusese convocării Conferinței și anunțase participarea ei prin emisari speciali, cu toată dificultatea călătoriei, presupunîndu-se că vor sosi pe calea aerului peste China, via Teheran și Turcia, deși GERSPENBERG nu primise anunțul survolului sau vreunei escale în Balcani.

După retragerea Generalului, s-a încins o discuție aprigă cu noi, în jurul celor declarate de acesta, nemții sperând să afle mai mult decât spusese din eventuale comentarii imprudente de ale lui ICA, renumit pentru locacitatea și prolixitatea lui, dar d-se s-a ținut foarte bine, vorbind pe franțuzește ascutindu-ne de traduceri, mult mai încet decât vorbea pe românește, deci controlându-se mai mult, aproape neîntrerupt o oră întreagă, pentru a nu spune în fond nimic nou, în afară de explicația ce i-a cerut-o KILLINGER relativ la amenințarea sa, de altfel puțin prea ușuratică, la adresa Ungariei, pe care a belmeșit-o, spunând că România ar putea să dea o contribuție mult mai importantă pe frontul rusesc, dacă nu ar fi silită să mențină imobilizate două corpuri de armată numai din cauza amenințării maghiarilor împotriva Ardealului de Sud, Crișanei și Banatului, ce ar constitui - o concentrație de 3 corpuri ungurești în proximitatea granițelor acestor provincii cu Ungaria, fără a mai socoti că nici Moldova nu putea fi dezgolită de rezervele necesare frontului ucrainean din aceeași cauză, astfel încât ar fi în interesul Germaniei de a rezolva problema retrocedării Ardealului de Nord, în cel mai scurt timp. KILLINGER i-a răspuns, foarte bine, că aceasta nu ar fi nici o soluție pentru descongestionarea graniței romino-maghiare de ambele părți, întrucât fără intervenția germană pentru a pune un termen acestei tensiuni inadmisibile în situația actuală a luptei "auf Leben und Tod" (pe viață și pe moarte) cu Sovietele, retrocedarea Ardealului de Nord ne-ar obliga să imobilizăm încă un corp de armată în această regiune, dar că Reichul a garantat granițele noastre la Belvedere și că această garanție ne scutea de orice apărare proprie a graniței de Vest, adăugind că Fuhrerul va ști să pună capăt acestei încordări absurde și va veghea ca atât România cât și Ungaria, căreia-i va potoli velleitățile agresive față de un aliat, să fie preocupate exclusiv de războiul din Răsărit, la care amândouă trebuiau să contribuie cu toate forțele lor armate și toate resursele lor economice și industriale. ICA a fost foarte plictisit de acest răspuns dat pe un ton arrogant și aproape provocator în prezența noastră, așa că, pentru a avea totuși ultimul cuvânt, a spus, ridicându-se, foarte degajat și surâzător: "Pentru moment ungurii nu au contribuit cu nimic la războiul din Est, cu toate avantajele nemeritate ce le-au tras din alianța lor cu Germania, pe cînd noi luptăm cu 22 divizii de la începutul campaniei și sîntem deci în drept să fim nerăbdă-

tori a obține cât mai neîntârziat satisfacerea nu a unei ambiții nejustificate, ci a dreptății care este de partea noastră și la care nu vom renunța niciodată. "KILLINGER se sculase și el cu intenția să mai spună ceva, dar ICA i-a tăiat cuvântul cu următoarea frază puțin testrală: "Excelență, sînteți soldat (uniforma diplomatică introdusă de HITLER semăna leit cu cea militară; dar KILLINGER nu a fost niciodată nici în armată, nici în mașina de război), și, ca stare, știți că altfel luptă ostașul care știe că scasă gospodăria i-a rămas intactă și că familia lui are griji numai pentru întoarcerea sa, decît acela care se gîndește mereu cum va scoate din casa sa pe vecinul, care a profitat de plecarea sa pe cîmpul de onoare pentru a-i fura una din ariile sale cele mai frumoase", și fără să mai aștepte un răspuns, a dat mîna cu toții și l-a rugat pe DAVIDESCU să-l urmeze, avînd încă de lucru cu d-lui.

GALIN l-a însoțit și el pe șeful său, pentru a reveni, însă după cînci minute, ca să nu scape ocazia unui chef cu băuturi bune ce știa că avea să se incingă (și de care era mare amator ca orice bucovinean ce se respectă), cunoscîndu-l deja destul de bine pe KILLINGER, după cum se părea din felul relativ intim în care conversau, iar pe FIPS chiar foarte bine, încă din tinerețea sa la Cernăuți, și, poate, pentru a nu mă lăsa singur cu cei trei "dilingheri" (DILINGER - cum îl porecliseră deja bucovinenii pe KILLINGER - a fost un celebru gangster american de origine timișoreană, care a venit în România spre a se răzbuna contra amatei sale, ce-l trădase în U.S.A. și se refugiase în țară la eliberarea lui, dar a fost prins de poliția noastră și extrădat) și a raporta lui ICA conversația mea cu ei. Si, într-adevăr, în curînd șampania avea să fie înlocuită cu alcooluri tari și seci cum le plăceau d-lor (whisky de captură maritimă, cum pretindeau, coniac franțuzesc și inevitabilul Steinheger, rachiu de peste 60 de grade, nelipsit la petrecerile nemțești) și GALIN și cu mine am trebuit să le dovedim că știam să bem ca nordicii, dar fără să ne îmbătăm, cum s-au cam pilit și KILLINGER și mai ales LANGENHAHN pînă la sfîrșit. Acesta avea acum motive să dubleze rațiile deja excesive ce le îngurgita de obicei în materie de alcooluri, începînd de dimineață pe stomacul gol, deoarece singurul său băiat căzuse la începutul toamnei pe frontul central, atîns în plin de explozia unei mine, așa că FIPS alblase complet și se schimbase

radical, devenind invidios față de părinții ce nu-și pierduseră progenitura și dezagreabil cu tineretul scutit în posturi neex-puse, spunându-mi că în Germania toți bărbații valizi indiferent de meserie și de pretinsa lor indispensabilitate, în funcții ferite de pericol, erau ținuți să facă un stagiu de cel puțin șase luni pe front, că o sută și ceva de feciori de prinți căzu-seră în cursul războiului și s-ar cădea ca Antonescu să introducă același sistem de rulment și în România. Atitudinea lui era oare-cum de înțeles, fiindcă ținuse extraordinar la fiul său, care-i semănase în mai bine și fusese într-adevăr un exemplar reușit, pe cînd fiică-sa o luase după masă și nu era nici frumoasă, nici prea normală, așa că părinții o cam ascundeau. În cele cinc-minute cît fusese singur, el mă-ntrebase cum se-mpăca ICA cu "olice lui CRETZIANU", așa că la întoarcerea lui GALIN eram în conservația relatată anticipat (la pagina 113). De aici a pornit o încercare de critică la adresă lui ICA, căruia-i reproșau tus-trei în mod voalat a fi mai intransigent și mai puțin înțelegă-tor a noii situații și a imperativelor războiului totalitar" decît Conducătorul adevărat militar și om de cuvînt, pe cînd sfetnicul lui omonim și despre care abia GALIN le-a scos din cap ideea că ar fi totuși un îndepărtat nepot al Generalului, nu s-ar putea dezbăra de mentalitatea aceea meridională și de o deformare profesională, îngreunînd adeseori relațiile misiuni-lor cu Președinția prin subterfugii și chițibușuri caracteristic avocațești. Am înțeles că era vorba în special de tratativele economice pe care le începuseră cu bătrînul și le preluse în continuare tînărul ANTONESCU care scornise tot ce nu le conve-neă și le băgase recent pila cu aurul, aflînd astfel că soldul nostru creditor se ridică la circa un vagon și jumătate de aur sau 68 milioane și un sfert de franci elvețieni. Firește că și în lipsa lui GALIN m-aș fi solidarizat, cum am făcut-o, cu șeful Departamentului, neputînd admite încercarea lor de a face intrigi între noi romîni, chiar decă aș fi crezut că nu avea dreptate, deci cu atît mai virtos cînd știam că d-lor nu o aveau și erau de cea mai evidentă rea credință, astfel încît i-am luat spărarea, poate ceva prea infocat, considerînd reputația mea de anglofil, întrebîndu-l pe CLODIUS - drept răspuns la ironia lui la adresa celor care nu se puteau dezvăța de cultul pentru aur, devizele "forte" și conturi active în statele neutre - de ce doamna GOERING și-a cumpărat vreo 20 de hectare lîngă Montreux, pe care și-a clădit o vilă imensă și depusese încă prin 1939-

1940, peste o sută de milioane de franci elvețieni în cele trei mari bănci particulare elvețiene. Au fost tustrei foarte jenați de întrebare, KILLINGER contestând seriozitatea informației, dar CLODIUS recunoscând că ea era corectă, fondurile "neapartinând lui GOERING, ci partidului și înșinuând că s'aveau pentru scopuri "propagandistice", drept care mă ruga să nu mă folosesc de indiscreția regretabilă a unor bancheri genevezi pentru a răspîndi această știre, în interesul cauzei noastre comune, rugîndu-mă să-i spun de la cine am aflat-o. Evident că i-am replicat în mod evaziv că era un zvon care circulase cu insistență în anii aceia printre refugiații germani antihitleristi, cît despre sinceritatea cu care le vorbisem și părea să-i fi șocat, că între aliați socoteam că nu era cazul a ne ascunde după realități și a ne minți și comporta cu ipocrizie, ceea ce i-a plăcut lui KILLINGER care s-a folosit pe loc de această afirmație pentru a-mi pune o serie de întrebări menite să-mi destăinuiesc părerile personale și nu cele oficiale de diplomat român, despre situația discutată anterior cu Generalul. Deși GALIN mi-a dat un picior sub masă și nu băusem nici un sfert din ce puteam suporta în optime condiții de luciditate mintală, fiind așadar perfect conștient de pericolul ce-l putea comporta interpretarea greșită sau răstălmăcirea vorbelor mele, am judecat a fi abilitatea supremă de a le da impresia unei franchețe totale și leală față de aliații noștri noi, spunînd că nu mă pricepeam deloc în problemele militare și aveam pentru ele interesul oricărui profan care din ziare și emisiunile radiodifuzate încerca să desprindă situația războiului, care ne privea pe noi acum mai mult decît oricare altă națiune din cauza situației noastre geo-politice nenorocite, în cazul în care campania din Rusia s-ar solda cu un eșec. Nu aveam însă nici o informație mai lămuritoare decît comunicatele oficiale ale beligeranților și chiar dacă le-ași avea, nu ași fi în măsură să trag concluzii valabile, întrucît strategia, tactica, dar și însăși nomenclatura complicată prin care militarii desemnau numărul combatanților unei brigăzi, divizii, etc... erau pentru mine tot atît de enigmatice ca limba chineză. Ascultasem însă cu mare interes lucrurile impresionante ce ni le-a expus Generalul și care mi-au lămurit pentru înțeles că situația frontului răsăritean și perspectivele acestuia, potrivit avizului său, în care aveam toată încrederea, deoarece ANTONESCU

era considerat unul dintre cei mai competenți generali ai armatei române. Ori, tot ce a spus dovedea că războiul din Răsărit era o întreprindere uriașă și foarte greu de câștigat, dacă sovieticii nu vor putea fi împiedicați să-și retrage în Asia chiar numai o parte din armată și ceea ce le trebuia pentru a o reface, adică oameni valizi, armament și industria de război, iar pentru aceasta s-ar cere - tot după opinia Generalului - folosirea necondiționată a tuturor forțelor seriene și terestre germane și în special a celor blindate și mecanizate. Nu înțelegeam însă și nu găsisem de cuviință să-l plictisesc cu întrebarea, dacă excludea posibilitatea întâi, ca rușii să posede deja în Siberia o industrie capabilă să producă avioane, tancuri, tunuri și muniții ca și cîteva sute de divizii cu stocuri suficiente pentru înzestrarea și aprovizionarea lor, ținute în rezervă și apoi ca, înainte de reînceperea ofensivei noastre generale, să-și creeze dincolo de Caspica o stare rezervă pentru recucerirea teritoriului Rusiei europene, pe care și ei trebuiau să prevadă să-l putea pierde în prima fază a invaziunii noastre. O altă chestiune pe care Conducătorul nici nu a atins-o deoît în trescăt, și pe care m-am jenant să i-o pun, era putința Sovietelor de a-și procura pe aur - din care trebuia să aibă stocuri mari din moment ce aveau una din cele mai ridicate producții din lume - și pe credit, exact ca englezii, avioane, care blindate grele, camioane ș.a. din Statele Unite prin Persia și Turcia: cum ar putea fi împiedicate fără pătrunderea armatelor noastre în Asia spre a le tăia aceste căi de comunicație cu America, în afară de aceea ce le rămânea deschisă la Vladivostok, dacă Japonia nu va interveni, cum părea să creadă ANTONESCU, și cum credeam și eu? Insufărșit, acesta nu s-a pronunțat asupra estimației pierderilor ce va trebui să comporte efortul militar colosal ce-l socotea indispensabil pentru distrugerea armatei roșii și cucerirea centrelor vitale, din Rusia europeană în răstimpul anului viitor, limitîndu-se a pronostica obligația Angliei de a cădea la o învoială cu Reichul care, după încă un an, de răgaz și organizare a apărării Continentului, va fi devenit prea puternic ca cineva să riște recucerirea Europei; iar din maniera în care s-a exprimat, am rămas cu impresia că Generalul credea că Anglia va accepta atunci să încheie un tratat care

ar consfinți supremația germană într-o Europă unită. Ori, această premiză nu mai era una de caracter militar, ci pur politic și în acest domeniu îmi permiteam să susțin un alt punct de vedere, chiar dacă ar însemna să fiu singurul a face opinie separată. GALIN se agitase pe scaunul lui ca și cum ar fi stat pe jar, nu pentru că n-ar fi fost de acord cu mine, dar fiindcă îndrăzneam să ating acest subiect spinos și despre care toată Germania începuse să șoptească de când Bremen, dar mai ales Hamburg primiseră primele masive bombardamente nocturne ale bărzăunelor RAF-ului, pe când trio-ul teutonic mă asculta mai atent sprospe decât îl urmăriseră pe ICA în pălăvrăgeala lui, întrebându-mă în cor (când m-am oprit ca să mănânc niște sardele norvegiene pe care CLODIUS ni le oferea, prăjite calde, înainte de a se culca, așa cum se obișnuia a fi servite în familia lui): "și care este acest punct de vedere?". Le-am făcut atunci o scurtă introducere istorică pentru a evidenția faptul că de la Filip al II-lea încosce, trecând prin războaiele Ligei protestante, Napoleon I și Wilhelm al II-lea - fără a mai insista asupra aceleiași greșeli comise de RIBENTROP, după anii săi de Ambasadă la Londra, din care nu învățase nimic - toți cei care au tablat pe compromisul cu Albionul, odată angajat în lupta împotriva aceluia care a încercat să-i impună hegemonia sa pe continentul unit. S-au înșelat privitor la puterea insularilor și încăpăținarea lor conchiziind că Anglia nu va accepta, nici dacă ar fi silită să cedeze Insula și să continue lupta din Canada, o pace ce ar consacra stăpânirea unei singure Puteri în Europa. CLODIUS care vedea la fel ca mine, dar nu a vrut s-o spună atunci, în prezența lui KILLINGER, prietenul intim al Führerului și al lui LANGENHAHN, codoșul lui cel mai ascultat (de acesta) și pentru defăimarea colegilor săi de branșă, s-a bormat a observa că era o teză foarte interesantă ce merita a fi analizată mai de aproape și acum, pe de altă parte. KILLINGER a întrebat ironic cu ce trupe vor lupta "anglo-saxonii" când Rusia va fi la pământ, am răspuns că răgazul de care beneficia Insula de la sfârșitul bătăliei aeriene, îi permitea să-și asigure supremația aerului și să-și formeze o armată de blindate, în timp ce "noi" așgeram pe cimpurile Rusiei și nu știam cu ce efective și cât de aleite vom ieși din războiul din Est. "Apoi chiar Excelența Voas-

tră ați spus anglo-saxonii, fiindcă ați fost pînă în 1917 la Frisco (San-Francisco), și-i cunoașteți destul de bine pe yankeii ca să vă dați seama că aceștia se ceartă cu lordii pe afaceri comerciale, dar le vin în ajutor cînd sînt la strîmtoare, iar Statele Unite plus Dominioanele britanice sînt un rezervor de oameni suficient de mare pentru a putea furniza acele milioane de soldați care să fie doar cu atît la sută mai numeroși decît trupele europene cu cît se va cere pentru a îndrăzni să debarce", i-am spus în continuare, la care el mi-a retorcat că tot milionul de cow-boys (văcari) ai lui Pershing nu valorase cît zece divizii germane și că nu armata americană ci foamea și minciuna celor 14 puncte ale lui Wilson o determinaseră pe Germania să ceară armistițiul din 11 noiembrie 1918.

Cînd CLODIUS a văzut că conversația aluneca către o abilă anchetă conjunctă a colegilor săi mari partinici pentru a ști dacă această părere exprimată de mine se întemeia pe rapoartele noastre diplomatice din străinătate și dacă ea avea girul cercurilor pro-maniste de la Externe și palatul Stirbey, el - care era mult mai inteligent și șmecher decît ei" și-și rezervă plăcerea de a mai discuta cu mine fondul problemei altădată" - s-a retras, invitîndu-ne și pe noi a ne culca, avînd în vedere zilele grele ce ne așteptau la Berlin, dar KILLINGER și LANGENHAHN care-și promiteau probabil o recoltă bogată de informații ce sperau să mi le stoarcă cu ajutorul băuturilor, au declarat că primele zile ale Conferinței s-ar petrece numai în stabiliri de programe și contacte și că aveam tot timpul să mai dormim pînă la sosire. Dar au fost dezamăgiți în privința informațiilor pentru că foarte natural, serios și fără nici o jenă, le-am spulberat credința că mă făcusem ecoul тезelor opoziției sau a somităților Departamentului nostru, spunîndu-le că dimpotrivă opiniile Conducătorului erau întemeiate tocmai pe rapoartele șefilor noștri de misiune și că în general corpul nostru diplomatic inclina să creadă într-o pace de compromis. LANGENHAHN a insinuat atunci că convingerile mele erau firește în bună parte izvorîte din înfruriri familiale, fiindcă sînt pe jumătate englez ceea ce-l determinase pe VICTOR să-și trădeze țara, rămînînd la Londra și luptînd contra intereselor neamului său. I-am întors sulița spunîndu-i că în ce mă privea, nu avea nici un simț psihologic: nici ascendența mea britanică, nici anii mei de universitate și nici mediul anglofil al S.R. nu făcuseră din mine un adept al politicii perfide și antieuropene a Imperiului Britanic

ci din contră mi-au deschis ochii încă din tinerețe: că știa foarte bine că după unire, noi bucovinenii din carierele de stat și mai ales de la Externe am trebuit totdeauna să ne arătăm mai antantofili decât regătenii, ca să se uite că pînă în 1918, am fost în tabăra dușmanilor micului Regat: de unde ași fi putut ușor să plec cu colegii mei din Secția Politică a Secretariatului S.N. în Statele Unite, cu salariul dublu față de cel din Geneva și douăzeci de ori mai mare decât cel de la Externe, am preferat să vin în țară știind foarte bine ce mă aștepta, întrucît mă simt român înainte de toate și apoi european, d-lui netrebuind să uite că mama nu era deloc o englezăică șovină pentru că maică-sa, pe care FIPS o cunoscuse bine, este născută FRITSH von MINENFELD, nemți din Silezia saxonă la origine și pentru care am simțit totdeauna multe afinități și că de altfel atitudinea fratelui meu era o mare tragedie pentru familia noastră, care-l îmbătrînise pe tata cu zece ani într-o zi și că mă miram că el, un prieten al acesteia și al tatălui meu în special și care se mai credea în plus și bine informat, nu știa, atît. Si făcînd de acum pe indignatul la anunțul că nu știa că SANDU STIRCEA găsise moartea de erou și a fost decorat post mortem cu Virtutea Aeronautică, cea mai înaltă decorație pentru aviatori, atît el cît și ceilalți doi mi-au exprimat condoleanțele lor, iar KILLINGER s-a grăbit să-mi umple paharul pentru a-l goli cu el în cinstea rudeniei noastre, întrucît avea și el sînge de al neamului Fritschilor în vine fiind silezian, adăugînd că KILLINGERII se trăgeau dintr-un scoțian care luase serviciul în armata Regelui August al Saxoniei și Poloniei, poreclit cel voinic și primise moșia lor din Saxonia sileziană ca recompensă, rămînînd astfel pe continent și că s-ar putea deci să fim înrudiți și în Anglia. Dar lovitura mare am dat-o cînd a aflat că-i cunoșteam toate aventurile de tinerețe: Tonci găsise în biblioteca de la Bulci memoriile lui M.V.KILLINGER și găsindu-le interesante, fiindcă autorul lor a ajuns unul din numele mici ale partidului nazist și Ministrul Fûhrerului în România, mi le dăduse a citi. Săgat de părinții lui într-o școală navală a cărei disciplină și programă de studii prea aride nu i-au plăcut, cadetul de vreo 16 ani fuge pe un vapor vechi de marfă cu care face ca marelui nu chiar ocolul lumii, dar totuși o foarte lungă călătorie pînă ce, nemulțumit de condițiile de muncă prea istovitoare, o zbughește din nou în primul port german atins de vas în Africa

Sud-Vestică, unde începe o nouă perioadă de aventuri pentru tânărul aventurier care se tocmeste într-un serviciu de supraveghetor alb la o plantație izolată, vinzându-le și alte fiare pînă cînd se satură și de aceste meleaguri și se întoarce la marină, devenind acum în curînd un bun navigator care se întoarce, după vreo zece ani de navigație în Atlantic, acasă, spre a fi iertat de părinți și primit de împărat care-l reintegrează în marina de război, însă în sectorul ei informativ. Cartea se termină aici și fără să specifice prea lămurit ultima activitate, dar prietenul meu intim de la Legația Franței, consilierul de Legație HENRI SPITZMULLER, fost secretar permanent al Delegației franceze la toate sesiunile S.N. iar acum recent numit la București, îmi dăduse un raport amănunțit asupra activității ulterioare a agentului M.v.K., din care nu rețin decît două episoade: La Paris a dat o lovitură reușită furînd prin spargere niște documente militare importante, iar în calitate sa de Consul General la San-Francisco în preajma și primii trei ani ai războiului mondial întîi, a lucrat cu von PAPPEN, cu mare tîmbălău. După înfrîngere, nu se estimpără deloc, ci participă la renumita lovitură de stat a lui KARP, dar scapă și acum nevătămat datorită lucrului cel mai important din viața sa și anume faptul că era, nu se știe de cînd, membru al organizației secrete celei mai vechi din Europa (anterioară chiar masoneriei născute abia în timpul lui Filip cel Frumos, din Franța: Sfînta "Vehme", care din timpul primilor împărați ai Sfîntului Imperiu Roman de națiune germană își permitea deja să-i judece și condamne în secret și pe ei dacă nu dădeau în interesul națiunii. Această organizație nu a încetat să existe niciodată și se pare că "loja germană" masonică nu era în fond decît tot o formulă mai oficială a vehmei (se pronunță feme) și că întemeietorii și mai ales "investigatorii nazismului" ar fi fost tot femei. De Wilhelm al II-lea se bănuia de mult că ar fi fost din feme, iar faptul că Hitler l-a întîlnit secret de două ori, pentru a-i asculta anumite sfaturi, a fost considerat ca un indiciu că acesta ar fi fost și el dacă nu chiar succesorul la conducerea ei, unul dintre cei mari ai organizației. Firește că nu i-am dat nici un indiciu cu privire la ceea ce știam din viața lui post-belică. Atmosfera se schimbase astfel atît de mult în favoarea mea încît HANGENHAHN s-a mișcat: - numai avînd același

interes pentru conversația ce a urmat - viața de marinari și din fostele colonii germane, cea din USA și în special California, țară minunată dar populată de oameni antiați numai după bani și pentru care KILLINGER avea cel mai suveran dispreț, pe cît îi stima și admira pe britanici, dar le păstra o invidie, ranchină și ură necamuflabile de prin temperamentul său violent, de bătaș brută și luptător crunt, iar nu de om politic și încă mai puțin de diplomat: povești ce le auzise WIPS probabil de zeci de ori - și din care nu se aștepta să mai poată trage un folos, așa că l-a invitat pe GALIN în vagonul german, unde avea să-i dea niște statistici promise lui ICA în cursul discuțiilor economice. Rămăs în "tête à tête" cu Excelența sa, Am avut o foarte variată și instructivă conversație cu acesta pe tot felul de subiecte, trecînd de la vînătoare la origina speciilor, Darwin, Heckel, Feurbach, Hegel, teoriile materialiste (pe care le accepta în parte, ca toți neziștii, dar cu acele corective rasiste ce stau la temelia ideologiei confuze enunțate în "Mitul secolului al XX-lea" de Alfred Rosenberg, cărui intenționa să mă prezinte, spunîndu-mi că era unul dintre rarii intelectuali geniali și simpatici și în plus vînător pasionat ca toți baronii balți") și ajungînd fatalmente din nou la război și catastrofa ce ar constitui pentru cultura omenirii civilizate înfrîngerea Germaniei, întrucît Franța era de mult epuizată, Anglia dădea și ea semne vîdite de istovire, Statele Unite nu aveau nici o ideologie, neposedînd o cultură proprie, ci un talmes balmes de teorii contradictorii susținut la catedrele supra-remunerate ale bogatelor lor universități de către europeni străluciți, dar dezrădăcinați și prea internaționali, adică lipsiți de simțul răspunderii față de marile apostolate ale omenirii; sintetizate prin spiritul european occidental se înțelege și a cărui chintesență o reprezenta fără îndoială mentalitatea (Weltanschauung) germană. Așadar îmi venise rîndul să-l întreb: "și care este această mentalitate atît de diferită, față de cea britanică spre pildă sau scandinavă, ținînd seama de necesitatea adaptării ei condițiilor actuale ale globului pămîntesc pe care, dacă Reichul va cîștiga războiul, trebuia să fie pregătit să-l conducă?" KILLINGER, care citise mult pentru un energuman de teapa lui dar de cei mai mulți semidocți (care sînt speța

cea mai periculoasă în lume și pentru omenire), nu înțelesese ce citise fiindcă nu putea sesiza fondul problemelor, a oftat din greu pentru că nu știa cum să-mi explice, ceea ce se mira că încă nu pricepusem". Omule - mi-a spus, după ce mai dăduse peste git oștampă de Steinheger - înțelege doar că democrația matală anglo-saxonă, creștină, masonică și jidovită este roasă la rădăcină de gândacul roșu; că a ajuns ca un arbore găunos gata să se prăbușească la primul suflu al uraganului stîrnit de lozincile demagogice, timpote și criminale ale umanitariștilor precursori, bastarzi și zdrențuroși, și revoluției franceze; că mafia ocultă, în care jidanii și cei cumpărați de ei sînt elementul preponderent datorită resurselor lor financiare, o duce nu numai conștient, dar chiar voit spre comunism ca să-și păstreze în noua orînduire de totală statalizare a bunurilor și vieților omenești, inevitabilă în urma progresului științei, mai departe pozițiile cheie; numai lor le poate conveni revoluția pariilor și dominația sclavilor și a raselor negre, brune și galbene asupra elitei raselor albe, căci prin răsturnarea criteriilor de selecțiune a conducerii ei, vor reuși și în cazul acesta să pretindă că au fost cei mai persecutați în tot decursul celor două milenii de diasporă, în care de fapt au trăit din negoț și camătă ca lipitori pe spinarea multitudinii de țărani, nebăgîndu-se niciodată la munca manuală grea a acestora și beneficiind din plin de cuceririle civilizației mariene la care nu au contribuit decît prin opere de imitație, dar pe care în schimb au încercat s-o submineze, critice și dărîme, începînd cu Iesus, dacă nu chiar cu personagiile lor biblice anterioare sciuite pe la curțile Faraonilor și Babilonului și trecînd prin Spinoza, Heine, Marx, Thomas și Heinrich Mann, E.M. Remarque, Vichy Baum, Emil Ludwig și alți mulți pentru Germania, la Anatole France, Proust, frații Tharaud și Maurois în Franța, Ferno la italieni și aproape toată literatura și cinematograful american în cap cu Charlie Chaplin, fără a mai pomeni presa și publicistica ieftină din lumea întregă".

Fără nici o ironie, ci din simplă curiozitate, l-am întrebat dacă-l citise pe Marcel Proust, neștiind dacă era tradus pe nemțește, ce părere avea despre cărțile

lui Felix Salten, Frantz Werfel, Stefan și Arnold Zweig, și Jacob Wassermann, poeziile lui Hugo von Hoffmannsthal și d'Annunzio, muzica lui Mendelsohn, Rubinstein, Ravel și Gershwin și dacă socotea că Bergson, Einstein, celălalt Wassermann de la analize, atât de prețioasă orailor (căci povestise și câteva aventuri galante) Erlich al Sal. velsanului și foarte mulți mari descoperitori de leacuri și noi spații geometrice, etc... nu aduseseră omenirii și culturii ei un aport de netăgăduit și nu m-am putut abține să-i spun că COMBART, ministrul nazist LEY, generalul Wehrmachtului MILCH, soția Baronului BÜRNBERG și mai mult decât probabil bunicile lui JOHANN WOLFGANG von GOETHE și RICHARD WAGNER, au fost și sînt de origine iudeică. Mi-a răspuns că nu-i citise pe francezi, dar era încredințat de către distinși cunoscători germani ai literaturii franceze că Proust era mai "decadent" decât Mann, ca și autorii austriaci citați de mine, că nu era amator nici de poezie nici cunoscător de muzică, dar știa că cei enumărați mai sus nu erau dintre marii compozitori, că zvanul despre ascendența semitică a lui WAGNER și GOETHE era lansat de evrei și că știa despre ultimii numiți, arătîndu-mi (cu nouă chibrite așezate pe masă) gluma atunci în vogă în partid de a scri numele originar al lui LEY schimbînd poziția unui singur chibrit, cel de la coada igrecului, în LEVI cum se chemase la naștere și adăugînd că nu eram în curent cu instituirea categoriei de "WIRTSCHAFTLICH WERTVOLLE JUDEN" (evrei utili economicește) nici cu noua lozincă a partidului scornită în chiar anturajul Führerului, cum că "o evreică nu este decât o jumătate de evreu", adică admisibilă. Dar crezînd că aș fi un mare filo-semit - ceea ce nu am fost și nu sînt deloc - m-a întrebat dacă familia mea sau a soției mele aveau sînge izraelit și cînd i-am spus că din nefericire pentru finanțele lor nu aveau la cunoștința lor și după toate probabilitățile nici o picătură, și-a exprimat mirarea față de neînțelegerea mea a unei probleme mai importante pentru România decât pentru Germania care scăpase deja de majoritatea lor, proporțional mult inferioară minorității evreiești din România unde scăparea sectorului economic de către izraeliți era după părerea sa o adevărată pa-

coste. I-am explicat că cunoșteam ca moldovean din Bucovina mai bine problema decât orice german și o studiassem amănunțit la lumina planului Balfour și eram convins că și-ar găsi soluția practică prin creierea Statului Palestinian, la care majoritatea tinerilor evrei din Estul Europei râvneau de mult, dar că nu puteam admite, ca european cu pretenții de alb civilizat și moștenitor al unei vechi culturi și tradiții nobile, persecuția nici unei minorități și exterminarea unor oameni fără de spărare, adăugând că eram convins că aceasta a fost și rămânea cea mai mare greșală politică a regimului național-socialist, întrucât stîrnise indignarea, groaza și condamnarea morală a lumii întregi și mai cu seamă a popoarelor mici care erau în drept să se aștepte că după evrei le va veni lor rîndul și că mă miram că nimeni nu avusese curajul să deschidă ochii Fûhrerului asupra acestei realități. KILLINGER mi-a spus atunci că nimenea nu a condamnat pe spanioli și englezi pentru milioanele de indieni masacrați în ambele Americi, de indușii din toată India, Ceylonul, Birmania, etc... nici nu se făcuse atîta gălăgie pentru pogromurile din Rusia țaristă, masacrarea irlandezilor și a burilor și a sutelor de populații băștinașe din toate coloniile britanice, franceze, portugheze și olandeze dar în clipa în care Germania (în ultima ei încercare de a-și câștiga dreptul la spațiul vital ce i se cuvenea ca cel mai mare popor european după ruși și total lipsit de mijloace de existență) se spăra împotriva unor cetățeni ingrați și aproape fără excepție trădători ai cauzei germanismului, lovindu-i așa cum toată Europa ar fi trebuit s-o facă încă din Evul Mediu, în loc să-i fi lăsat s-o domine total economic atunci abia umanitariștii și papistașii au găsit cu cale să-i excomunică pe barbarii de teutoni.

Cum îi sărise dintr-odată țandăra și era într-un stadiu de alcoolizare vizibil înaintat, ochii săi mici și răutăcioși de oline ciobănească holbîndu-se la mine sticloși și bulbucați, am încercat să-l îmbunesc,

explicându-i că eram departe de a mă face avocatul principiilor unei moralități internaționale despre ipocrizia căreia mă lămuriseră îndeajuns anii mei de la Geneva și că nu mă impresiona cîtuși de puțin poziția dogmatică a Vaticanului care degeaba se străduia acum să nege paternitatea persecuției talmudiștilor din vremile memorabile ale inchiziției, dar că-mi permisese această critică a unor măsuri ordonate de Hitler personal tocmai fiindcă știam, din ce-mi spusese GERNSTENBERG, că Excelența Sa era un prieten vechi și intim al Cancelarului și nu s-ar jena să-i vorbească absolut sincer într-o chestiune atât de crucială pentru interesele Reichului. "Ce vreți să spuneți mi-a strigat ieșit din fire - ca eu, care sînt mai convins decît el că nu mai există pentru noi cuvîntul înapoi și că, chiar dacă am reveni asupra măsurilor anti-semite, nu s-ar schimba nimic în atitudinea Angliei și Americii față de noi, ci dimpotrivă conducerea lor jidovită ar jubila la acest prim semn al slăbiciunii noastre, ce i-ar întări decît hotărîrea de a nu trata cu Germania atît timp cît va fi condusă de partidul naț.soc., să-i zdruncin încrederea în victoria noastră totală? Să știți că nu v-am contrazis afirmația că Anglia va lupta și din Canada, pentrucă nici eu nu cred că va ceda supremația ei decît învinsă; dar dacă noi cădem, Europa va fi rusă și comunistă, iar nu engleză, pe cînd dacă noi biruim avem tot interesul ca Statele Unite să nu le ia englezilor decît Canada, Australia și Noua Zeelandă și să păstrăm cu Anglia și Franța și ceilalți mici europeni Africa și Asia continentală, pînă cînd vom putea stăpîni și Americile. Numai un desomierat pe jumătate american ca WISTON CHURCHILL ar putea să refuze această ofertă după ce vom fi înecat prima armată anglo-americană ce va încerca să debarce în Europa. Dar Anglia e prea realistă ca să nu-și schimbe politica la timp. Sînt deci de acord cu generalul ANTONESCU că victoria finală sau înfrîngerea totală se decide în Rusia și de aceea voi face tot ce-mi va sta în putință spre a-i convinge și eu pe generali noștri pedanți și obtuși să arunce toate forțele noastre și ale aliaților noștri în bătălia anului 42. Chiar dacă ar fi să pierdem cel mai bun sînge german pe cîmpiile Rusiei, îl vom reface, iar sacrificiul acestei generații va asigura descendenților ei pe milenii cinstea și fericirea de a fi germani, poporul cel mai virtuos al rasei albe: harnic, cins-

tit și luptător. Iar problema evreiască nu mai are pentru noi nici o importanță: o vom soluționa astfel ca Europa să fie desbărată de semiți, fără ca să vă glim nici pe voi și nici pe unguri să procedeze după exemplul nostru dacă credeți că pentru moment asemenea măsuri ar conturba economia și stinjenii mersul războiului. Dar să știți că speranța de a vă crea un merit prin protecția evreilor în cazul înfringerii noastre este copilărească: evreii nu au nici un sentiment de recunoștință față de "goi" și nici o probitate măcar în relațiile între ei, iar dacă nu vom fi înfrinți, atitudinea voastră șovăielnică nu vă va fi socotită drept dovadă de umanitarism, ci ca una de lipsă de curaj și de lealitate față de poporul nostru cu care v-ați legat în lupta pentru existența sau dispariția noastră comună. Căci numai un politic lipsit de bun simț și de realism poate să-și închipuie că România va supraviețui ca stat suveran și nu ca simplă provincie sovietică în cazul prăbușirii noastre". Trebuie să mărturisesc că am trebuit să mă silesc din răspunderi ca să nu par plictisit de faptul că mă pusesse dracul să ridic această problemă și să pozez în avocatul politicii carliste când vroiam tocmai să fac o impresie bună nemților în vederea numirii mele la Palat, dar cred că am reușit să-l conving pe KILLINGER până la urmă că Antoneștiile aveau perfectă dreptate să nu admită atingerea chestiunii evreiești în România, până la prăbușirea Sovietelor, întrucât prăpirea ei ne-ar dezorganiza complet viața economică a țării.

În concluzie, mi-a mai spus atunci că în România, vecină Uniunii Sovietice, numai brigada anticomunistă a Siguranței, S.S.I.-ul, câțiva diplomați și militari, refugiații ruși albi și moșierii basarabeni erau conștienți de pericolul bolșevic și de situația reală din U.R.S.S., deoarece regimurile trecute, de frica înăsprișii tensiunii între cele două state înainte de reluarea relațiilor diplomatice și de compromiterea lor după ce fuseseră stabilite cu scopul recunoașterii situației de drept a graniței Mistrului de către Sovietice - "o absurditate după care numai juriștii de genul lui TITULESCU puteau să rîvnescă", - nu au făcut niciodată propaganda necesară lămuririi opiniei publice despre mizeria totală în care trăiau nouăzeci din oțășenii sovietici și mai ales țărâni-mea, existența a treizeci de milioane de condamnați la muncă silnică, mereu prămeniți sub diverse învinuiri ce nu erau

decît pretexte pentru distrugerea oricărui spirit de rezisten-
ță, de opoziție sau doar de critică inofensivă față de regimul
de teroare comunistă și pentru exterminarea generațiilor ce
cunoscuseră viața îmbelșugată dinainte de război și revoluție
și o comparau favorabil cu cea mizerabilă de "troglodiți" ce
o ducea și populația așa zisă liberă din acea imensă pușcărie
ce a devenit sub comuniști toată Rusia. De aceea se mai găseau
în România atîția oameni inconștienți de importanța covârșitoa-
re a rolului Germaniei, singura Putere în lumea întreagă, ca-
pabilă și hotărîtă s-o scape de un măcel care era infinit mai
cataclismic decît invazia lui Atila, Gingis-Han și Tamerlan
și de o cîmpire ce n-ar mai fi vremelnică ca cele ale hoarde-
lor năvălitoare barbare din trecut, ci de una care avea toate
șansele să doboare vechile și putredele așezări ale lumii de-
mocrate liberaliste și să se permanentizeze apoi peste tot glo-
bul terestru. Cum au putut și mai puteau să-și închipuie oa-
menii politici de vîrstă și experiența Brătienilor, ale lui
Maniu, Stirbey, Titulescu și toți ceilalți adepți ai teoriilor
lor, că Statele Unite, care cel puțin au avut realismul sufi-
cient, al unui popor de pioneri și afaceriști, dar și onesti-
tatea unei națiuni tinere și fără de tradiții diplomatice, de
a nu ratifica Tratatul de Pace din 1919-1920, fiindcă nu
intenționau și nici nu puteau să apere granițele ce acestea
le fixaseră, la zece mii de kilometri de Europa răsăriteană,
sau Franța care fusese preocupată numai de securitatea ei și
hotărîtă doar să se apere pe linia Rinului a nenorocitului
de Maginot, fără a mai pomeni de Japonia, care nici acum nu
era decisă a interveni contra Sovietelor, de Anglia ce nu putea
să-și asigure imunitatea și aprovizionarea metropolei, sau de
Italia, care nu a fost în stare să ocupe singură Grecia, ar
putea vreodată să împiedice pe Rusia, chiar dacă aceasta nu ar
fi bolșevică, ci țaristă sau o republică cuasi-democrată, să
înghite toate popoarele astea mici, succesoare ale Imperiului
Austro-Ungar, care de bine de rău mai constituise o oarecare
stăvilă contra expansiunii slave fiindcă era susținut de Rei-
chul german, dar pe care l-au distrus dinadins masonii de la
Paris, pentru a deschide calea revoluției?". Chiar dacă vechii
voștri aliați ar reuși să deschidă un front balcanic - așa
cum am auzit că visează unii generali carliști, care tot n-au
învățat nimic din campaniile noastre din Polonia, Franța și

Balcani - și presupunând prin absurd că Europa re-ar fi recuperată pe această cale, nu vă dați seama că accepția nu vor putea să ~~colonizeze~~ Rusia și că nu vor sta să vă păzească granița cu aceasta, care în cazul înfringerii Germaniei va deveni în scurt timp stăpîna Europei?".

Datorită mîinii de lucru gratuite a celor treizeci de milioane de sclavi moderni - care munceau desculți și în zdrențe pe un borș de varză și un păsat de hrișcă ("Hirzebrei") toată întreținerea lor necostînd Statului Sovietic nici o marcă germană pe zi pe cap de om - și a celei aproape gratuite a majorității populației valide din Uniune, preocupată de un singur lucru, umplerea burții constant flămînde, căci mai eficace armă de teroare decît mitraliera și exterminarea din pușcăriile și taberele de muncă, în care deliovenții de toate categoriile imaginea politice și comune vegetau într-o promiscuitate și lipsă de igienă mai rea decît ale animalelor inferioare, era codrul de pîine neagră cu care fiecare cetățean al raiului bolșevic era raționat după gradul de supunere față de partid, Sovietele reușiseră totuși să-și creeze o armată internă de poliști oficiali și secreți atît de hipertrofică încît și armata roșie externă era ticsită de informatorii celei interne și de politrucii partidului bolșevic, ambele armate fiind, pe lîngă serviciul extern al N.K.V.D.-ului care nu oruța fondurile imense folosite peste hotare pentru informația, propaganda și finanțarea partidelor legale sau ilegale comuniste afiliate Kominternului, postul debitor principal al întregului buget sovietic și țelul ultim al tuturor planurilor cincinale, al industriei grele, agricole, alimentare și textile, astfel încît chiar și serviciul german, cel mai bine informat dintre toate, grație colaborării militare din epoca aceea între Rappalo și procesul Takagovski, s-a înșelat asupra stocurilor de armament și în special de avioane, tancuri și tunuri ale armatei roșii, cu rezultatul neașteptat că - cu toate distrugerile și capturile colosale suferite de ea în cinci luni de cea mai orîncenă luptă înregistrată de istorie - dispunea de rezerve suficiente pentru a stăvili invazia în felul arătat de Conducător și a menține regimul în spatele frontului, în ciuda impopularității sale. Cu acest Stat, cel mai dictatorial, totalitar și nerespectos al celor mai elementare libertăți individuale, Britania tradiționalistă, democratică și liberală, cu anexele ("Anhangsel") ei de guverne libere ale proprietarilor europeni de colonii,

nu au ezitat să încheie alianțe prin care ele se obligau să nu depună armele până la capitularea nazismului, făcându-le bolșevicilor o atare propagandă încât se vor trezi comunizate până la sfârșitul războiului. Și cu toate acestea, suprastructura națiunii române în marea ei majoritate nu primea pe un neamț în casă și asculta cu pasiune insultele aruncate asupra Führerului și preamărirea Generalisimului Stalin la radio Londra, pentru că se temea pe semne mai mult de controlul de stat asupra întreprinderilor particulare ce ar putea fi introdus în România după exemplul german, decât de pierderea tuturor bunurilor personale până la două schimburi de vestimente, încălțăminte și rufe de casă, prin simplă confiscare, ce-i aștepta în cazul victoriei Angliei care le era atât de scumpă. Lumea nu vroia să priceapă că revoluția național-socialistă a salvat de comunizare nu numai Germania, ci și Europa centrală și occidentală, adică tot continentul, căci statele din Răsăritul lui cădeau atunci și mai rapid pradă bolșevicilor și că nici pe plan intern, nici pe cel extern, nu se poate lupta împotriva comunismului decât printr-un regim autoritar care să cuprindă, mobilizeze și organizeze toată națiunea, ceea ce implica forțamente îngrădirea libertăților cetățenești și prezenta prin urmare o oarecare similitudine cu organizația comunistă, dar una mai mult aparentă decât reală, întrucât și scopul și mijloacele prin care acesta era urmărit, atât în Italia fascistă cât și în Germania naț.soc., difereau fundamental de cele comuniste. Marele merit personal al Ducei era de a fi salvat Italia din ghiarele anarhiei și ale comunismului, care profitase de ea pentru a câștiga rapid teren și de a o disciplina, controla și organiza cum nu fusese niciodată din vremea romanilor încoace, servind ca pildă întemeietorilor N.S.D.A.P.-ului, care firește, cu spiritul de ordine și disciplină înăscute poporului german, avea să atingă în cel de al treilea Reich, sub conducerea lui Adolf Hitler, culmea organizației perfecte de opus comunismului.

Ca și Mussolini, Hitler nu a confiscat nimănui nimic, purtându-se chiar și cu evreii cu respect față de dreptul de proprietate: la preluarea puterii, le-a permis să-și lichideze și să ia cu ei contravaloarea tuturor bunurilor lor mobiliare și imobiliare la cursul oficial de schimb, care era cel favorabil, cu condiția să plece din Germania în șase luni,

după care, văzînd că prea puțini înțeleseseră interesul lor de a pleca, a început să-i scoată din serviciile de stat sau de interes național, prin stabilirea discriminării rasiale, dar fără să se stingă de proprietățile lor, permițînd celor ce acum doreau să se expatrieze, să plece cu 60% din valoarea acestora, prelungind termenul inițial cu încă șase luni. Nici atunci n-a vrut să plece nici un sfert din ei închipuindu-și că, prin presiunea financiară exercitată asupra guvernului german de marea finanță internațională israelită, acesta va cădea sau va reveni asupra măsurilor anti-semite. Atunci, Fűhrerul a strîns șurubul mai tare, anunțîndu-le totodată că ultima putință de a pleca, însă numai cu 30% din averile lor, se prelungea cu șase luni. Cei care au rămas și după expirarea acestui termen au trebuit să tragă consecințele încăpățînării lor, intrînd sub efectele legislației anti-semite drastice și definitive cu care fuseseră amenințați dintr-un început. Iar regimul nazist nu s-a prăbușit din cauza presiunii fantastice exercitate asupra sa de Wall Street, City, Amsterdam și Paris ci s-a întărit și nu va putea cade decît împreună cu Germania, al cărei popor îl iubea, îl dorea și-l susținea și nu va accepta să fie răsturnat niciodată dinăuntrul de nici o clică reacționară sau progresistă. În comuniști HITLER a lovit fără nici o cruțare, desființîndu-le pînă la ultima celulă, dar permițînd acelor care renunțau la această monstruoasă credință în favoarea celei care avea să le dea o existență luminoasă și frumoasă, la care nici nu visaseră, să adere la partidul unic care a dat Reichului și populației sale o putere, expansiune și bogăție ce nu cunoscuseră țările germane de la Carol cel Mare și pînă în ziua de azi. Reacțiunea n-a fost lovită, decît în încercările unor elemente sau grupe răzlețe din cadrele armatei, instigate de o mică fracțiune de industriași, bancheri și iuncheri ai Herrenclub-ului, de a răsturna noul regim printr-o lovitură de stat. HITLER a lăsat (ca și Republica de la Weimar) nobilimei dreptul de a-și purta titlurile, drept parte integrantă din nume, dar i-a luat în schimb ultimele rămășițe de privilegii: dreptul de a mai ține gărzi uniformizate, de a conferi decorații și medalii și de a evada impozitul pe cetățile și castelele lor sub pretextul că le întrețineau în interesul monumentelor istorice. Partidul era plin de cavaleri, baroni, conți și prinți, primind cu brațele deschise elementele active, muncitoare și capabile care au înțeles să adere la noile comandamente ale istoriei, să se încadreze regimului și să-l susțină și ajute pe Fűhrer. Printre primele numere ale membrilor

fondatori ai partidului figurau prietenul personal al acestuia, Erbprinz Ruprecht von Preussen (fiul prim născut al fostului Kronprinz Wilhelm, fratele lui "Cecilchen v.P.", despre care se vorbise la ceaiul de la Casa Nouă, căsătorit cu fiica Mareșelului-Duce Kiril Romanov, Tarul legitim al Tuturor Rusiilor și al cărui moștenitor Boris, Tarevici-ul din vremea când vorbeam cu Killinger, o ținea pe sora mai mare a lui Ruprecht și Cecilia), despre care KILLINGER mi-a confiat ca "mare secret" (ce mi-l destăinuia pentru că se știa la Legația Germană de chestia Palatului și că eram un infocat monarhist), că era unul din cei trei (ceilalți doi fiind Anton de Habsburg soțul Ilanei, membru de partid, aviator de război și singurul Habsburg păstrat de Hitler în Almanahul de la Gotha, și al treilea șeful casei princiare de Hessen, căsătorit cu fiica Regelui Italiei), candidați ai Fűhrerului și chiar acel cu cele mai multe șanse de a deveni, la moartea Căntăreșului, Împăratul Reichului mondial german; precum și fostul Prinț moștenitor al Bavariei și alți mulți șefi sau moștenitori de neamuri ducale și princiare intraseră după 1933 în partid, printre care și frații Hohenzolern-Sigmaringen (care veneau mereu la vînătorile lui Carol și făceau atunci adeseori pe intermediarii între acesta și Hitler). Dar aceasta nu l-a împiedicat pe acesta din urmă să trimită dinadins în prima linie și astfel să scape de vre-o 106 feciori de prinți, prolifici și anglo-mani sau ultra-catolici, care prin stitutinealor rebelă dăduseră o pildă detestabilă și periculoasă societății germane și camarazilor din regimentele lor. Vechia aristocrație nu era cîtuși de puțin persecutată, pentru că Fűhrerul știa să recunoască și aprecieze valoarea educației tradiționaliste și a mentalității militariste mai cu seamă a familiilor castei sărace, sobre și muncitoare a iuncherilor, dar ea trebuia să-și recîștige dreptul la conducere, dovedind că era demnă de vechile ei blazoane, activînd și luptînd pentru binele patriei, spre a putea fi primită în rîndurile noii nobilimi care se făurea pe cîmpul de bătălie, în aer și pe mare și, în special acum, sub oceane și în stepele întinse ale Rusiei Sovietice. Nu trebuia deci să-mi închipui că Hitler era anti-monarhic: cea mai grăitoare dovadă că era dimpotrivă dușmanul Atenei și adeptul concepțiilor, spartane, contra democrației anarhice și demagogice ale republicanismului izvorît din revoluțiile de la 1789 și pînă la 1848 și 1918, care toate au

contribuit numai la slăbirea Europei și clătinarea prestigiu-
lui și supremației rasei albe în lume, și pentru reabilitarea
sistemului de conducere aristocratică în sensul adevărat al
cuvântului, erau faptele că dintr-un început a schimbat denu-
mirea Germaniei din Republică în Imperiu, nu s-a atins de cons-
tituțiile monarhice ale Olandei, Belgiei, Luxemburgului, Dane-
marcei, Norvegiei, Jugoslaviei și Greciei, întreținând chiar
relații "cordiale" cu Regele Belgiei, care luptase cât a putut
împotriva Reichului, și cu Regele Christian, care scutise Dane-
marca de ororile războiului, nu fugise la englezi, dar păstra
o atitudine ostilă față de ocupant, nici nu se atinsese de
Principatul Suveran al Liechtensteinului și văzuse cu satis-
facție că Mareșalul Petain modificase numele Franței din Re-
publică franceză în "Stat francez", considerând aceasta drept
indiciu al primului pas către formula spaniolă pregătitoare a
reîntronării monarhiei. HITLER era mult prea genial ca să nu-și
fi dat seama că succesiunea într-un regim de dictatură perso-
nală putea să dea loc la lupte interne ce ar risca să pericli-
teze toate cuceririle Reichului și de aceea era decis să o
rezolve la momentul potrivit prin reînscăunarea Împăratului
ereditar, singura formulă viabilă pentru conducerea unui Impe-
riu mondial. Exemplul Japoniei era o probă evidentă că o dinas-
tie putea să arbitreze problemele de guvernare, conducând per-
fect destinele unui popor disciplinat și gelos de păstrarea
tradițiilor neamului său, timp de patru mii de ani, fără între-
rupere. FÜHRERUL era un mare admirator al poporului japonez
și intenționa să lase, în testamentul său, politic, succesori-
lor săi la conducerea destinelor germanismului, recomandarea
expresă de a păstra pe veci prietenia acestuia atâta vreme
cât niponii vor înțelege că "Imperiul Soarelui Răsare" nu va
trebui niciodată să rîvnască la locul prim în lume, ci să
se mulțumească cu rolul de "brillant second", întrucât Japonia
modernă datoră tot progresul ei rasei albe.

L-am ascultat foarte atent fără a mai ridica nici
una din zecile de obiecții ce-mi ouseierau mintea la auzul
acestor elucubrații fantasmagorice și ineptice, din care unele
erau în plus curate deformări ale realităților. Cum eram,
într-adevăr, să-mi spun că doi prieteni buni de ai mei, de
școală și universitate, (Karl Metternich, ultimul din neamul
acestor prinți din lista celor 106, catolic foarte credincios,

datorită mamei sale spaniole din neamul ducilor de Vallombrosa, iar celălalt Hansi Wilczeck, singurul fiu al Ambasadorului Reichului la Paris, până la război și tot cu o mamă bigotă mexicană), muriseră împușcați cu pistolul în ceașă pentru că refuzaseră ultima probă de bărbăție și credință", la care fuseseră supuși în antrenamentul trupelor SS, în care fuseseră recrutati contra voinței lor, și care constase în executarea, în același fel, a unor femei și copii izraeliți dintr-un "Konzentrationslager"? Ar fi negat și întrebat de unde știam acestea sau că cei doi feciori ai Arhiducelui Franz Ferdinand și contesei Chotek, conții Hobenberg, cehi înfocați din influența mamei și membrii ai partidului tot "național socialist" dar al Președintelui Dr. EDUARD BENES, erau prea mândri ca să se culce pe burtă când li se comanda la plimbarea din lagărul de concentrare în care au fost internați la căderea Boemiei, trăgându-se cu mitraliere încrucișat, la un metru peste sol, astfel încât, fiind foarte înalți, au fost atinși doar la picioare, unul murind însă apoi din lipsă de îngrijire a rănilor primite. Nu puteam nici să-l întreb de ce Ante Pavelic, a fost intitulat Poglavnic și nu Regele sau Banul Croației, nici pentru ce Boemia și Polonia deveniseră "protectorate" în loc să fie regate sub domnia capului familiei Lobkowitz și respectiv Potocki, amândoi rămași locului, sau de ce Lituania rămăsese republică în loc să redevină "Mare Ducat" sub domnia unui "adziwill. Dar, deși nu dădeam un ban pe planurile hitleriste, fiind tot atât de sigur cum îl vedeam în fața mea pe îngîmfatul călău nazist îmbujorat de băutură (care ordonase Consilierului său de Legatie STELTZER, spre a-i verifica devotamentul partinic, să-l împuște în burtă peste biroul lui pe un coleg căsătorit cu o evreică, prins cu un mesagiu particular pentru rudele ei britanice la Legatia Angliei în preajma plecării acesteia din București, ceea ce făcuse vîlvă în corpul diplomatic) și-i miroseam sudoarea acră de roșcovan al "rasei superioare", ce-i țignea din porii dilatați de alcoolism, că erau sortite unui amurg al zeilor germanici mai impresionant decît acel din trilogia Wagneriană și pe care-l așteptam mai devreme decît avea să survină, totuși mă interesa să știu ce soartă le proiecta ADOLF SCHICKELGRUBER (numele autentic al Führerului) popoarelor Europei răsăritene așa că l-am întrebat cum crede că va fi soluționată problema rusă, avînd în vedere că era vorba de 200

de milioane de oameni "foarte abili", vorbind aceeași limbă și care, conform concepțiilor geo-politice și rasiste germane, constituiau cea mai prețioasă opreliște însușirii galbenilor în spre continentul ales.

Interlocutorul meu, încântat de pertinența întrebării, a pornit pe confidențe relative la intențiile grupei de specialiști ai problemei slave, din care tot ROSENBERG era decanul, pe care Făhrerul i-ar asculta desigur cu precădere față de sfetnicii săi militari sau geografi, la adoptarea soluției definitive. Ori, ROSENBERG, care avea o bună doză de sînge rusec în vine și considera pe ruși ca pe cei mai nimeriți parteneri rasiali pentru împropătarea speciei teutonice nordice (spre deosebire de cele alpină și mediteraneană) ce ar prezenta semne din ce în ce mai accentuate de degenerescență, preconiza triajul sistematic al populațiilor Rusiei europene cu scopul de a-i păstra numai elementele necorcitate ca tătari, fino-ugrici, calaici, uzbeki, bașhiri, cazaci (adevărați), cerchezi, armeni, hazari, etc... și bineînțeles evrei, plus toate neamurile pur asiatice, cu excepția mi se pare a georgienilor, gruzienilor și mingrelienilor din Caucaz, ce ar întruchipa perfecția biologică orionă, a-i coloniza pe toți corcicii dincolo de linia Urali - Caspică, Caucaz, de unde s-ar recupera și dintre siberienii ruși de "rasă pură și colosal de rezistentă" și a-i înlocui în Rusia europeană cu neamuri colonizate în special în regiunile fertile ale Ucrainei și cîmpiei centrale cu scopul unei lente și științifice germanizări, Rusia trebuind să devină în decursul primului mileniu de Imperiu mondial germanic leagănul - grădiniță a noului popor german renăscut prin fuziunea cu cel mai prolific și valoros reprezentant al rasei albe nordice, pînă cînd în mileniul următor, se va putea trece la recuparea bătăniei primigene a seminților germanice, nu India (după sfetnicul geopolitic preferat al Făhrerului, cred că profesorul HAUSHOFER) ci podișurile foarte înalte și centrale ale Pamirului.

L-am întrebat atunci ce rost mai avusese căsătoria lui Ruprecht von Hohenzollern de Prusia cu Romanova și aceea a sorei lui cu fratele ei moștenitor al Tronului tuturor Rusilor, căsătorii ce-mi păreau să fi fost desigur înjghebate de Vehm. Ultimul cuvînt l-a făcut să tresară ca împuns și să mă-ntrebe de unde mai știam și despre aceasta, urmînd un lung capitol menit a-mi demonstra că această organizație nu mai exista la vremea aceea, fiind rezorbită de partid care nu tolera în Germania nici

un organ superior FÜhrerului, dar din tot ce-mi spusese precum și felul prudent și totodată confuz în care se silise să mă convingă, ca și cum ar fi fost atacat și avea ceva de spărat, am rămas convins de contrariul și că atinsesem un punct vulnerabil ce trebuia neapărat fortificat. Cît despre organizarea politică a Rusiei cucerite, precum și a restului Europei germanoide de după victoria finală și totală, s-a mirat că confundam "Kraut mit Rüben" (varza cu sfecla) nepricepînd că Imperiile și "egatele sau orice alte forme de organizații statale ar fi perfect compatibile cu celelalte mari directive ale Suveranului Suprem, nici Marea Britanie netrebuînd să renunțe la Imperiul Indiilor -, așa că și Rușile puteau să-și recapete pe Terul lor, dacă-l doreau, dar ca și în structura medievală, toate aceste state nu vor fi chiar vasale, dar vor ceda în interesul lor și a lumii întregi o parte din suveranitatea lor supra-statului german, exact cum urmau s-o facă dacă Liga Națiunilor ar fi devenit într-adevăr un organism viabil și capabil să aplice hotărîrile sale. Dar tocmai spre deosebire de S.N., care a murit din cauza parlamentarismului său demagogic, noul for culminant va fi construit pe realități și nu pe utopii, cum fusese și mai era în lumea internațională democratică, respectuoasă - de drept, dar nu de fapt - a vechilor și desuetelor concepții ale dreptului internațional public, ideea năstrușnică a egalității statelor. Un copil fără școală ar rîde de presupunția că un elefant și un purice puteau fi socotiți egali și deci să aibă același drept de vot în orînduirea universului. Un fel de parlament mondial va putea să fie util, poate chiar necesar, dar numai ca instrument menit să ușureze consultarea opiniei publice, ținînd seama de forța, bogăția și importanța inegale a fiecărui membru al acestuia. Germania era capabilă să creeze un nou drept al ginților, realist, practic și corespunzător naturii intime a lucrurilor pămîntești și a vieții omenești. De la începuturile gîndirii germanice, vîrfurile ei au evidențiat absurditatea teoriilor filozofice pe falsa premiză a primăției dreptului asupra forței. Toată istoria omînitii se inscrie în falsă față de această utopică inepsie: ce a fost Versailles-ul din 1919 dacă nu un dictat și ce dreptate era să-ți împartă clubul anglo-francez de la Geneva, care-și pornise existența prin furtul altor noi colonii sub acoperișul mandatelor, dar a condamnat biata Italie fiindcă și-a rupt și ea o bucățică din hoitul Africei. Nu, hotărît că organizația germanică a globului

n-ar fi ajuns la falimentul lamentabil al principiilor Covenantului wilsonian, cum nu va comite nici acum, când HITLER o va fi impus omenirii, greșeala de a tolera pe plan interstatal ceea ce nu i-a trebuit pe plan național: democrația ateniană antică și principiile distructive ale revoluției franceze, fiindcă germanul era prea sănătos ca să imite parlamentarismul ce a distrus Regatul puternic al lageloniilor și Republica franceză și va ruina cu siguranță până la urmă Statele Unite, nici să admită sclavia în locul libertății, mizeria egalității și teroarea fraternității tovarășilor sovietici și a neo-bolșevicilor de pretutindeni.

Dacă nu ași fi cunoscut nimic din planurile expansioniste ce se atribuiau ultra-imperialiștilor ajunși să conducă un popor de aproape optzeci de milioane, din care cei mai mulți erau sătui de războaie și s-ar fi mulțumit să trăiască așa de fericiți ca frații lor din Elveția germană, tot atât de prolifici, îngheșuiți în țara cea mai lipsită de bogății naturale, fără "spațiu vital", nici colonii și al căror standard de viață era totuși mult mai ridicat, datorită doar hărniciei lor și vescului și un sfert de pace ce le asigurase neutralitatea permanentă, ași fi putut crede că E.S. îmi pune niște bărbi. Dar în 1938, guvernul ceh răspândise fotocopiile colorate ale unor hărți germane, pretinse autentice și sustrase clandestin (se zvonea de către I.S.), reprezentând proiectele dunărene ("Donauland"), balcanice ("Balkanstaat") și răsăritene ("Ostreich" spre deosebire de Österreich care devenise deja "Ostmark") hitleriste, distribuindu-le Delegațiilor sosite la Adunarea (ordinară din septembrie) a S.N. și publicând cel mai excentric proiect dunărean, în care Cehoslovacia dispăruse, iar Ungaria, Jugoslavia și mai ales România erau mutilate, în "Journal des Nations", ziarul creiat și stipendiat de Mica Înțelegere la Geneva. Legația Reichului din Berna nu a protestat. În schimb, D.N.B., a desmințit veracitatea alegațiilor cehoslovace, calificând afacerea drept bombă propagandistică sovietică, lansată prin oficina Kominternului de la Praga și bazată pe documente falsificate, cu scopul de a mobiliza opinia publică internațională împotriva Germaniei, teză pe care Delegația poloneză a confirmat-o oficios pe coridoarele Palatului Națiunilor, cu rezultatul că nici franco-britanicii, nici Aliații cehilor din M.I. nu i-au dat importanța cuvenită. Acum eram însă convins de autenticitatea hărților și deci l-am întrebat pe KILLINGER de ce HITLER ținuse să recupereze în 1940 nu numai pe nemții din URSS, ci și pe cei cîțiva coloniști din Bucovina de Sud și Dobrogea, lăsându-i în schimb pe loc pe acei numeroși și foarte

indicați pentru colonizarea ținuturilor anexate direct la Reich pînă atunci și populate dens cu francezi (Alsacia, Lorena, Eupen, Halmedy), danezi (Schleswig - Holstein), cehi (Sudetenland) polonezi (Teschen, Silezia, Pomerania, Poznan și Danzig) și lituanieni (Memel) din ambele ardealuri și banate, toată Ungaria și Slovacia. Mi-a răspuns foarte natural, vorbind ca de un lucru de la sine înțeles, că dinamismul național al vechilor coloniști germani din Sud-Estul și Răsăritul Europei se dovedise atât de scăzut, încît încercările de a-i coloniza în Polonia se soldaseră cu un eșec total, întrucît erau demoralizați de teroarea exercitată asupra lor de polonezi, cît și de condițiile de trai mai grele pe un pămînt slab ce nu-l știau lucra. Polonezii erau o mare problemă pentru Reich, fiind mult mai fanatici anti-germani decît podolii și mazurii mai numeroși, răsăriți și neasimilabili în mediul lor, astfel că HITLER se gîndea să-i disloce, împrăștiindu-i în Apusul Germaniei, al cărei Răsărit avea deja suficient sînge slav căci nu trebuia să-mi imaginez că germanii nu recunoșteau că proporția copleșitoare de sînge vendic ,borus, morav, ceh, pomerț, poznan, silez și poles al populației nu numai din Prusia Orientală, unde era în mare majoritate de origine pur belorusă și mazuriană, dar chiar în Saxonia de Sus, Pomerania, Brandeburg și Thuringia dăduse acesteia vitalitatea mult mai ridicată decît a nemților din Sudul și Vestul țării. (Aveam de altfel să aud aceiași poveste, foarte la modă în anul următor și la Berlin și la București de la o mulțime de nemți care-și afișau dintr-odată ascendența slavă pură sau parțială, cu sdausul că erau mîndrii a fi fost perfect asimilați de o cultură superioară, contrariul neproducîndu-se decît în cazurile izolate ale aristocrației ruse, de un nivel mai înalt decît rudele lor balte mai sărace). Cît despre nemții dinăuntrul cercului Carpaților, K. mi-a spus că nu se pusese chestiunea salvării lor, deoarece rușii ar fi ocupat Moldova și poste și "iar germanii restul României, în cazul cînd ea ar fi încercat o rezistență de felul loviturii sîrbe din ultima oră, iar în ce privea destinul lor în viitoarea așezare a Europei unite sub egida Germaniei, nu exista pericolul asimilării lor de către romini care le lăsașeră toate vechile lor privilegii, drepturi și libertăți, de care nu se bucurau în Ungaria, "unde problema va trebui rezolvată altfel".

Totuși ași fi avut impresia că o bună parte din tot ce auzisem în acel scurt răstimp, de cînd mă auzisem în acest tren-fantă mă și care mă făcuse să mă simt ca într-un vișt urît, se datora exa

sului de enervare de care era firesc să fim cu toții obiectul în preajma conferinței, hipertensiunii de care mai văzusem că neamții erau cuprinși în așteptarea surprizelor ce le aduceau aparițiile Führerului și, în sfârșit, dar cu atât mai mult, dozei exagerate de alcool pe care interlocutorul meu, însă și eu consumasem în noaptea aceea, dacă din când în când acesta, care făcuse deja recent aceeași rută, nu ar fi coborât geamul spre a-mi arăta, la trecerea încetă peste noi poduri improvizate la iuțeală de pionerii "de neîntrecut", cum îi lăuda că ar fi cei ai Wehrmachtului și organizației inginerului TODT, resturile celor vechi dinamitate de ruși la retragere și care păreau, prăbușite alături în apele adânci ale râurilor galițiene incomplet înghețate, ca scheletele unor monștri antediluvieni și dacă, în zorile unei dimineți mai friguroase încă decât cea din ajun, tot el nu m-ar fi invitat să comand pentru amândoi micul dejun copios al vagonului - restaurant românesc, cu cafea încă veritabilă, lapte, zahăr, unt, pâinea nouă dar de grâu, ouă și jambon, cu o oră înainte de schimbarea lui cu cel german, în care nu s-ar mai găsi nimic din toate aceste rarități, fiind supus restricțiilor alimentare severe ale Reichului și Europei controlate direct de germani, la atașarea căruia ne-am despărțit în termeni amicali, după ce-l recomandasem la vagonul lui: ceea ce mă trezise la realitatea inexorabilă a coșmarului. Și, într-adevăr prânzul din acea zi în vagonul german a fost prima din glumele proaste de care aveam să fim victimele în tot decursul șederii noastre la Berlin: o decocătură insipidă de sfeclă albă furajeră din care feliuțe subțirele înnotau în ea, cu treimea de porție zilnică de ceea ce se numea "Brot", deși compoziția aluatului era nedefinibilă și pe care o primeam în mod excepțional peste rația reglementară, la care aveam dreptul abia după primirea "cărții de pâine" și celorlalte cartele (în cazul nostru numai de zahăr și marmeladă) la Berlin; un cîrnăcior cît degetul, de iepure cu mistreț ("Jagd-Wurst" considerat ca trufanda) cu vre-o trei linguri de piure de cartofi și o salată pur simbolică de sfeclă roșie și la sfârșit, ca desert, o prăjitură cît o nucă, dar nu din nuci ci din castanii sălbatice, scooperită cu o glazură albastră (culoarea preferată a Führerului) din zaharină topită al cărei gust metalic se simțea imediat. În schimb, acest dejun frugal a fost udat de un vin de Moselă excelent și din care și se umplea paharul cum îl goleai, iar la cafeaua de orz de năut și ciocare, slabă cum se făcea în Germania și în vremurile normale, de STEINHEGER și de un lichior

german renumit, de genul Benedictinei, "Altvater" din care puteai bea și ne-am servit la discreție. Generalul, căruia frugalitatea meselor și vinurile bune, din care nu abuza, i-au convenit la început, s-a plîns lui ICA (cum în curînd ne-am plîns cu toții unui altuia) de o ciudată toropeală cu dureri de cap și turburări la inimă, convins că ni se puneau droguri în alimente sau băuturi, ceea ce ni s-a confirmat ca o certitudine de către diplomații cu experiența tratativelor berlineze, dintre ceilalți delegați și membrii misiunilor permanente din Germania, ca fiind o veche și tradițională metodă hitleristă de abrutizare a oponentului susceptibil de rezistență în negocieri, așa că toți am suferit de turburări serioase după mesele programate sau aranjate dinainte de către ospătarul nostru oficial germani, încercînd a le eluda pe cît posibil, cînd imediat ne-am revenit nițel, iar și mai prost s-au simțit acei - dintre care aveam să fiu și eu odată - care au recurs la asistența lor medicală, prin care am fost și mai puternic stupefiați. (De atunci ANTONESCU n-a mai plecat la HITLER decît cu bucătarul, valetul și câteodată chiar medicul său tratant, sub pretextul că era bolnav și nu putea mîncă decît regimul său special).

Merită menționat de asemenea că pe traiectul între suburbia sud-estică a Grossberlinului și gara Wilhelmstrasse la care am coborît, însuși KILLINGER s-a mirat la constatarea noilor goluri create de ultimele raiduri, nocturne ale RAF-ului, prin blocuri de clădiri prăbușite și în parte în curs de debleiere, englezii pierzînd 17 bombardiere grele peste Germania în drumul lor către Berlin chiar în noaptea aceea, cum am aflat de la Legația noastră la sosire.

Am fost primiți de von RIBBENTROP, generalul KEITEL, baronul von WEIZSACKER, secretarul general al Auswärtigen AMTS, Ministrul SCHMIDT, directorul Presei din Ministerul Propagandei (po-reclit "der Presseschmidt", adică făuritorul presei, spre a-l deosebi de celălalt SCHMIDT, tot cu rangul de ministru, Șeful Secției Traducerilor din A.A. și interpretul Făhrerului, un poliglot posesind la perfecție 12 limbi, exclusiv romîna ce nu o știa bine), acest SCHMIDT, B.v.DÜRNBERG, care purta acum o scurtă barbă roșie și depășea pe toți cu două capete (avînd doi metri șapte înălțime) și cîțiva secretari și aghiotanți, ziariști, fotografi, agenți și o gardă impresionantă de Esei, care aveau să ne păzească și la hotel, plus, evident, toată Legația noastră "in corpore": RAOUL BOSSY, ministrul nostru, colonelul GHEORGHE ION, Atașatul Militar (și succesorul lui BOSSY în 1944 după ce devenise general), consi-

lierul Legăției CAIUS VALEANU, consilierul cultural OSCAR WALTER CISEK, cons. de presă BUGUR SCHIOPU (?), cons. ec. ION HASMERITA și secretarul de Legăție D. GEORGESCU, plus cei doi consuli generali, cel de la Berlin (al cărui nume nu-mi revine în minte) și GALIN, refugiat de la Hamburg, care suferise de curînd faimosul bombardament de două ore, ce-l distrusese pe trei sferturi, inclusiv consulatul nostru general.

Berlinul îți făcea o impresie mai mornă și lugubră decît oricînd: urîțenia, răceala și tristețea orașului ieșeau și mai mult la iveală acum cînd nu mai era curat ca altă dată și în plus părea pustiu, traficul fiind redus cu 80-90% și circulația bicicletilor și pietonilor tot mult sub jumătate, din cauza lipsei aproape totale de bărbați în vîrstă recrutabilă. Pe fețele palide ale trecătorilor, slabi, prost îmbrăcați și fără nici o căutare de eleganță, citeai subalimentația, malnutriția, oboseala, pesimismul și un fel de fatalism disperat, care m-a izbit și impresionat atît, încît l-am relevat pe loc lui VALEANU, care mă conducea cu mașina sa personală la "Adlon", unde am fost găzduiți. El a fost mirat că nu știam de mult despre această întorsătură a stării de spirit în toată populația urbană a Reichului și care era, după cum mă asigura, mult mai pronunțată spre Apus, în special în Rhenania și porturile de pe coasta Mării de Nord, vizitate zilnic în cursul nopții de bărzăunele britanice. Poporul suportase toate restricțiile, lipsurile mari și tensiunea maximă permanentă, necesitățile efortului muncii supra-omenești ce i se ceruse mereu în pregătirea războiului și ducerea lui în primii ani de victorie. Acestea nu-i aduseseră însă o îmbunătățire a condițiilor de viață, nici răgazul la care se așteptase pentru a se odihni și reface măcar atît ca să poată porni din nou cu entuziasmul dorit la ultimul efort ce trebuia, cum i se tot spunea, să-i aducă victoria totală și definitivă asupra dușmanilor Reichului și, împreună cu ea, pacea mult așteptată, cu toate consecințele ei fericite mai cu seamă în ce privește avantajele materiale. Fusesse constant îndopat cu asigurarea lui GOERING că Anglia era la pămînt, industria ei distrusă și aviația ei incapabilă să amenințe teritoriul german; și iată că toate aceste obositor de insistenț repetate frumoase tirade se dovediseră curate minciuni! Anglia tot nu capitulase și nu părea să aibă nici o intenție de a cere pacea, iar după un an de noi eforturi continue, războiul a repornit în Balcani și apoi în Rusia, despre care orice familie germană avea reminiscențe demoralizante de la generația luptătorilor din primul război mondial. Se

știa în popor că acolo lucrurile nu le vor putea termina repede, iar când s-a și văzut că "Blitzkriegul" nu a reușit ca în Franța și se transforma acum într-un război de iarnă, lumea a fost cuprinsă de un val de pesimism. Iar mai recent se adăugase pe deasupra și surpriza, cu atât mai mare cu cât fusese declarată ca exclusă, a bombardamentelor engleze și care erau cu atât mai demoralizante cu cât nu te lăseau să dormi ore întregi, așa că schimbările muncitorilor, care porneau la lucru dimineața, intrau în muncă oboseite și enervate, iar faptul că englezii bombardau cu mare precizie noaptea, surprinzând zilnic un alt centru industrial sau port, ale căror adăposturi anti-aeriene erau încă insuficiente pentru toată populația, iar la Bremen și Hamburg făcuseră ravagii îngrozitoare, cu zeci de mii de victime, teroriza literalmente oamenii surmenați, extenuați fizicește și cu nervii zdruncinați.

Imi adaugă că cunoscuții săi berlinezi nu erau deloc bucuroși de ținerea conferinței trîmbițată în presa și la posturile de radio germane, fiindcă erau convinși că acele câteva incursiuni britanice, se fuseseră primele asupra Berlinului, prevedeau un raid masiv și erau îngroziți la perspectiva de a păți ce toată lumea știa că se petrecuse la Hamburg și nu mai aveau încredere în comunicatele O.K.W.-ului, ("Ober Kommando der Wehrmacht") și comentariile Do-ului GOEBBELS potrivit cărora toate măsurile fuseseră luate spre a zădărnici putința unui singur avion englezesc de a mai ajunge asupra Capitalei Reichului. Despre Hamburg urma să-mi povestească GALIN toate detaliile.

Un alt lucru frapant era temperatura scăzută la care se încălzeau toate edificiile publice (+15° Celsius), locuințele particulare fiind încălzite numai 4 din 24 ore, astfel încît, deși ne obișnuisem deja puțin cu frigul, prin faptul că de la granița română și trenul pierduse câteva grade, explicîndu-ni-se că era dintr-o scăzută temperatură față de cea excesivă "balcanică" drept tranziție către cea mai răcoasă în care aveam să stăm la Berlin, G.DAVIDESCU se și alegea cu un guturai. În schimb, suite de camere rezervate pentru noi, cuprinzînd o aripă a etajului II al hotelului Adlon, a fost grandioasă și chibzuită sistematic pentru a facilita întrevederile concomitente ale Generalului, Vice-Președintelui și chiar ale lui DAVIDESCU (brașovean cunoscînd la perfecție germana și maghiara și specializat în problema ungurească) cu WEIZSACHER a înlesni comunicările între ele cu secretarii și aghiotanții respectivi, precum și posibilitatea

pentru însoțitorii noștri germani de a ne spiona mai lesne. La etajul întâi sosise deja Delegația Spaniolă prezidată de Ministrul de Externe SERRANO SUNER, iar la cele deasupra noastră cele trei baltice, cu care de altfel nu am avut aproape nici un contact, pe cînd cu SUNER IOA s-a stabilit rapid relații bune, înțelegîndu-se de minune cu acesta, întrucît erau tipuri umane oarecum asemănătoare și simțiseră imediat reciproc "latinești" afinități. Ungurii au fost cazați împreună cu croații, slovaci și prietenii lor bulgari la Kaiserhof, mult mai impozant hotel, deși cel mai democrat, o reminiscență a stilului Primului Imperiu, cu stucaturile ornamentale greco-egiptice, coloanele neo-clasice, lustrele de cristal și perdelele imense de catifea roșie: atîtea orori simpatice ale secolului decadent trecut; iar delegațiile japoneză și italiană lojate fiecare pe un etaj întreb al celui mai modern și luxos Pallace-Hotel, Eden, pentru ca contele CIANO, sosit, ca toată lumea, fără soție, grass și urîțica sa EDDA, (fiica lui Mussolini), să fie cît mai aproape de singurul local de noapte ultra-șic al Reichului, unde protipendada și diplomații mai puteau face petreceri, dar fără să danseze (dansul fiind interzis de Fûhrer pentru germanii de pretutindeni pînă la victoria asupra Sovietelor!) și el putea găsi ceea ce căuta chiar în hotelul în care locuia.

În fine, fenomenul cel mai izbitor al stilului de viață pe care germanismul l-ar fi perpetuat în lume de ar fi avut o șansă să rămînă victorios: în holul, sufrageriile, saloanele, sala de lectură, barul și pe coridoarele tuturor etajelor și aproape la fiecare ușă dădeai de cîte un vlăjgan S.D. supra-dimensionat, blond, dolihocefal și cu trăsături caracteristice nordice, cu pistolul și baioneta la centură și care se interesa imediat de ceea ce doreai: "spre a te putea servi". Si ceea ce deosebea fundamental acest embrion de for internațional, - după concepțiile dezvoltate de Freiherrul (baron) v. KILLINGER, - de parlamentul mondial de tip democratic ce fuseseră Adunarea și Consiliul S.N. era aproape interdicția contactelor directe, improvizate după nevoia împrejurărilor, între delegațiile venite cîc să semneze un pact ce le unea: totul era programat de neați de așa manieră, încît acestea să aibă loc numai în interesul, cu consimțămîntul și în prezența sau pentru informarea lor.

Firește că m-ași fi supus și eu acestor deziderate ale "Marelui nostru Aliat", respectînd, ca toți ceilalți delegați, întocmai programul general și personal ce-l găseam în fie-

care dimineată, ba câteodată chiar în ajun, în plicuri individuale (înminate oriunde te aflai) și prin care "Protocolul" german dovedea capacitatea sa organizatorică, dacă și acesta s-ar fi ținut de condițiile în care fusese ales de "Conducătorul nostru" să participe la lucrările delegației române. Dar cum din prima zi A.A.-ul prin intermediul lui DORNBERG și MIRBACH au înțeles să educe, dintr-o inadmisibilă inițiativă unilaterală, o modificare la compoziția acesteia, programându-mă "însărcinat cu protocolul Del.rom" și nu ca interpretul ei oficial, așa cum figuram pe lista noastră oficială semnată de Gen. ANTONESCU și trimisă Legației Germane din București, le-am tras și eu, cu aprobarea tacită a șefilor mei mari și mici, un chiul ce nu s-a mai văzut, cred nici înainte și nici după aceea, în tot Reichul al III-lea, participând numai la ce-mi convenea și frecventând fără nici un preaviz, cu diverse peripecții amuzante și instructive, atât dintre cunoșcuții mei aflați la Berlin, cât și diverse alte persoane interesante de la care puteam afla mai mult decât de la MIRBACH, DORNBERG și ceilalți câțiva funcționari din delegațiile respective cu care eram presupus să-mi ocup toată șederea la Berlin, lucrurile petrecându-se pe scurt în modul următor.

Semnarea ceremonioasă a Pactului de către noii adherenți trebuia să aibă loc abia a patra zi, iar până atunci Hitler, Goering, Ribbentrop, Goebbels și celelalte mărimi ale guvernului și partidului nazist nu înțelegeau să-i primească personal pe aceștia, stînd de vorbă numai cu șefii delegațiilor japoneză, italiană și spaniolă și pregătind terenul pentru discuțiile cu ceilalți prin specialiștii lor subalterni ai sectoarelor interesînd Reichul în țările respective: situație nițel umilitoare pentru aceste state, întrucît echivala cu insinuarea că, în cazul în care ele s-ar dovedi rezistențe față de anumite pretenții ale Anei (se înțelege Berlin-Roma, căci Tokio, nici Spania preocupată doar de păstrarea neutralității ei, nu țineau să se bage în problema participării active la războiul din Răsărit, iar Axa europeană însemna de fapt voința Führerului) în cursul tratativelor tehnice preliminare, riscau să nu fie adăuse ca

ca parteneri ai noii Ligi și nici la conferința oficială, lucru ce l-a supărat extrem și pe bună dreptate pe gen. ANTONESCU, astfel încât și-a arătat nemulțumirea și a fost primit singurul dintre conducătorii statelor satelite nu de Hitler ci (mai mult oficios) de către Goering și abia în a treia zi. Problemele ce interesau pe nemți în cel mai înalt grad în România însă nu erau relative la contribuția ei militară, ci economică, Hitler neîmpărtășind (până la discuțiile sale personale cu ANTONESCU) punctul de vedere al acestuia expus în tren și pe care KEILER și ceilalți generali, cu care a vorbit înainte de a-l vedea pe Führer, îl respingeau și mai dihai, așa că, din chiar dimineața sosirii noastre, amândoi Antoneștii au fost asaltați de economiștii aduși de către CLODIUS: FUNK, LEY și încă câțiva mai mărunți, tehnicieni ai chestiunilor speciale dezbătute cu privire la adaptarea României la nevoile economiei de război germane, iar ulterior și Ministrul Agriculturii DARRE, cel mai simpatic, modest și distins dintre toți miniștrii Reichului. Pe de altă parte, mai mult decât probabil la avizul însoțitorilor noștri, care tustrei dispuseră pentru vre-o două ore înainte de aceste prime întrevederi ale Antoneștilor, nemții încercară să-i izoleze oarecum pe aceștia, programând lui ICA ca primă audiență pe WEIZSÄCHER, cu care avea de tratat toate problemele pendinte (relative la plîngerile noastre tot nesatisfăcute în legătură cu abuzurile maghiare în Ardealul de Nord etc) cu Ungaria și care nu puteau fi soluționate pe calea directă, discuții ce aveau să dureze toată dimineața, în care timp îl întreprinseră pe General pe acele economice, știindu-l nepregătit și susceptibil a fi tras pe sfoară mai ușor decât ICA, dacă i s-ar satisface dintr-un început principal cererea de a ne plăti soldul creditor în aur. Nemții aduseseră doi traducători - interpreți buni, sași din Ardeal, după accentul lor în amîndouă limbile, ICA refuzîndu-l pe cel destinat lui, fiindcă-l avea pe DAVIDESCU care trebuia să-l asiste în chestiunile maghiare și că WEIZSÄCHER vorbea o franțuzească splendidă, iar Generalul mă chemase pe mine, spunînd că nu refuza nemților să-l folosească pe al lor, dar că dînsul avea pe al lui. Ori, în discuțiile din dimineața aceea, în mai multe rînduri am fost nevoit să fiu ceva mai mult decât un simplu interpret, spre mulțumirea Generalului, dar supărarea interlocutorilor săi, permițîndu-mi, de pildă, să-l sfătuiesc la un moment dat, pe șoptite să amîne discuția de fond (în care se angajase

deja prea mult în direcția dorită de germani) pînă la consultarea experților săi, înțelegînd pe RASMERITA, care discuta paralel chestiunile de clearing cu FUNK, și pe ICA, avea în orice caz mai mult fler și competență decît bătrînul în aceste probleme, lucru pe care l-a și făcut suspendînd ședința; iar după masă, cînd a fost reluată cu ICA, avertizat între timp despre manevra nemților și de acord să-l pună pe RASMERITA a clarifica mai înții anumite puncte înainte de a le admite în continuarea tratativelor de ansamblu și de altfel să-l ia în viitor ca expert asistent la toate discuțiile lui și ale Generalului pe problemele economico-financiare, am avut inspirația fericită (și totodată nefericită în sensul că aceasta a cauzat eliminarea mea ulterioară ca interpret) ,de a sugera lui ICA, în plină discuția plății în aur, a nu accepta lingouri ale statelor ocupate, ci numai germane sau, în cel mai prost caz, aur monedat francez, belgian, etc... intrucît (lucru ce nu știa, pentru că nu cumpărase în viața lui un lingou de aur) acestea sînt ca niște persoane juridice, însoțite de pașaportul lor, fără de care nu pot fi negociate și care fiind desigur înregistrate la Reichbank puteau fi oricînd regăsite, ceea ce poate nu s-ar întîmpla cu monedele, ce nu figurau decît cantitativ notate, dar atrăgîndu-i deci atenția asupra faptului că acest aur ne-ar putea fi reclamat în cazul victoriei Aliaților, ceea ce nu se putea în nici un caz cu acel german.

Nenorocirea mai mare a fost însă aceea că-l indispusesem nițel și pe ICA, care s-a simțit rînit în amorul său propriu, fiindcă în fața Generalului se dăduse de gol, iar nici marelui economist RASMERITA nu-i venise ideea anterior, așa că nici el, care de altfel știa destul de binișor germana, nu a fost nemulțumit de eliminarea mea. Aceasta a fost operată de nemți într-un mod foarte neabil: probabil la instigația lui LANGESHAHN (care participase în după amiază aceea "ca expert financiar" la ședință și prinsese mișcarea cînd, după ce manevrasem să-l scot pe ICA pentru o clipă din cameră, sub pretextul unui răspuns ce-l primise de la BOSSY, care aștepta alături de două ceasuri, ca să-i spun cele de mai sus, la revenirea sa, a schimbat meciul, punînd dintr-odată și condiția ca aurul să fie german), DORNBERG s-a plîns că, neputînd să mă contacteze toată ziua, n-a fost în măsură să discute și cu Del. noastră chestiunile privitoare la programul zilei următoare. Am luat

atunci contact cu MIRBACH, convenind cu acesta ca d-lui, care și așa nu avea altceva de lucru, să mă țină la curent cu programul general, așa cum se stabilise la București, iar orice schimbare a programului nostru de lucru, ce nu trebuia să contravină celui general, i-ar fi adusă la cunoștință în timp util pe aceeași cale lui DÜRNBERG, MIRBACH urmând a-mi lăsa permanent telefonul lui ca să nu fie silit a sta tot timpul cu noi. "Ra, de fapt, un pretext stupid, întrucât în primele trei zile tot programul a constat în câteva mese, la care trebuia să aibă grija numai ICA să nu întârzie, pentru că el era singurul care tindea să-l imite pe TIFULESCU cu nepunctualitatea sa. În seara aceea am primit lista splendid tipărită a tuturor delegaților, pe care figuram ca "însărcinat cu protocolul", iar când, la rugămintea mea, DAVIDESCU a cerut rectificarea cu mențiunea "interpret-traducător al Delegației", WEIZSÄCHER i-a răspuns că serviciul interpreților cădea în competența organizatorilor conferinței și avea de acum încolo să fie asigurat exclusiv de specialiștii Departamentului său. DAVIDESCU care nu vroia să-l contrazică, fără a referi lui ICA, s lăsat-o moartă, iar acesta la rîndul lui la fel.

Totuși, în dimineața următoare, Generalul căruia eu mă plînsesem direct de această încălcare a uzanțelor diplomatice, spre jignirea șefilor mei direcți și mai ales a lui ICA, m-a chemat din nou spre a interpreta doar ceea ce el spunea în convorbirea sa cu KEITEL, întrucât colonelul GHEORGHE ION vorbea foarte aproximativ nemțește și ANTONESCU ținea mult să nu i se răstălmăcească cuvintele în problema delicată, despre care am pomenit în cele ce preced. Imediat după ce am fost prezentat lui KEITEL, cu care nu ajunsesem să dau mîna la gară, fiind ultimul coborît din tren cu valiza noului nostru cifru de la Externe (dicționarele "ANTONESCU" apăruseră chiar atunci) și altor doi ofițeri de Stat-Major din care unul era interpretul german, acela a vorbit ceva cu ION și acesta cu ANTONESCU care se făcuse roșu și protesta, dar în cele din urmă m-a rugat să mă retrag deoarece Wehrmachtul nu admitea nici pe interpreții germani de la A.A. să cunoască secretele militare ale războiului. Astfel, eram eliminat de la partea cea mai interesantă a chestiunilor ce ținea să le cunoască și CRETZIANU, iar ICA s-a folosit în continuare numai de DAVIDESCU ca asistent în discuțiile sale politice și de RASMERITA pentru cele economice cu nemții, apelînd la mine

numai pentru traduceriile textelor de altfel puține ale memorândelor sale, deoarece simțise că aceștia se fereau de mine fie din informațiile A.A.-ului despre persoana mea, fie în urma convorbirii sale cu însoțitorii noștri și în special KILLINGER, din timpul călătoriei. Cum au văzut că manevrele lor reușiseră, aceștia, ca și DORNBERG, și-au dublat amabilitățile lor mondene față de mine și încercând, cum am mai spus, să mă distragă de la lucrările mele de secretariat prin tot felul de însărcinări de ordine protocolară, la care însă nu m-am pretat, fără să-mi arăt supărarea, dar lăsându-l de acum pe MIRBACH să comunice aghiotanților sau tânărului BARBU, care dorea neapărat să se afle în treabă, ceea ce DORNBERG considera atât de important și nu era în fond decât sincronizarea activităților, cu scopul ca toate mișcările noastre să fie cunoscute și urmărite cât mai de aproape de "organizatorii Conferinței". De altfel, nici nu aveam de ce să fim supărați pe nemți, a căror neîncredere sau dorință de a scăpa de un element mai rezistent decât ceilalți negociatori români le socoteam dimpotrivă ca o cinste pentru mine, dar eram indignat de atitudinea nedemnă a Antoneștilor, cărora nu m-am sfiit să le și spun că "lui TITULESCU nu i s-ar fi putut întâmpla un asemenea afront". Cum nici BOSSY nu era prea agreiat (de HITLER) din cauza atitudinilor sale rezistente, dar s-a menținut la Berlin până la sfârșitul anului 1943, pentru că Antoneștii aveau nevoie de unul care să încaseze toate mângăriile acestuia, expunându-se personal în locul lor și că și el era lăsat la o parte de Antonești în cursul conferinței, mi-am ales biroul de lucru la Legație, făcându-mi acolo traduceriile și telegramele la adăpostul însoțitorilor și acoliților lor de la Adlon, dormind doar și schimbându-mi hainele la hotel dar fără să mai țin nici o hirtzoagă a secretariatului Externelor acolo, ceea ce n-a trecut neobservat de aceștia. Când vroiam ca gestapoștii să mă creadă ocupat la Legație, foloseam mașinile oficiale la dispoziția noastră pentru a mă deplasa acolo sau a mă întoarce de acolo la Adlon, dar pentru toate numeroasele mele deplasări în oraș, pe care nu ținam să fie cunoscute și urmărite de aceștia, foloseam ba o mașină particulară de a colegilor mei din Berlin, ba metroul, tramvaiul, sau taxiuri oprite pe stradă, astfel încât devenisem greu de urmărit și dădusem mult de lucru agenților însărcinați cu supravegherea noastră deja înainte de a petra zi, când m-am simțit într-adevăr bolnav (după o cină la Adlon cu CLODIUS și LANGENHAHN în prezența semnării pactului) și m-am fo-

losit de acest prilej pentru a rămînea în pat și a mă odihni citind toată pressa, ce o neglijasem, de la plecarea din București dar ieșind, în schimb, seara cîcă pentru a mă plimba pe jos ca să mă refac și revenind la hotel la ora 6, cînd nu mai găseai un taxi în tot orașul, de scinzînd de lîngă șoferul camionetei Serviciului poștal pe care-l oprisem în drum și cu care făcusem vre-o două ceasuri de plimbare de la o gară la alta după poștă, aflînd tot ce vroiam să știu despre atmosfera în rîndurile populației, datorită unui pachet de țigări București, două halbe de bere proastă și cartelei mele de plîne, întrucît refuzase foarte mîndru orice bacșiș. Acesta era un "fost comunist" din partid, care, după tot ce mi-a spus cînd i-am arătat pașaportul străin și i-am spus că sînt valetul lui ICA, părea să fi rămas fidel vechilor sentimente, cu atît mai mult cu cît și eu m-am prefăcut a fi simpatizant al bolșevicilor, dîndu-i informații defetiste despre frontul nostru și că aveam subiectul de intrare în materie datorită primei vizite a bărzăunelor din răstimpul conferinței, care ținuseră și ele să adere la pact, semnîndu-l cu circa douăzeci de descărcături complete asupra Dalehmului și pierzînd cam tot atîtea încărcături doborîte în drum. Alarma mă prinsese pe stradă chiar după ce recondusesem pe jos (din lipsă de taxiuri) pe d-ra IVANOVICI, bucovineancă bine informată asupra stărilor din Reich, datorită unui larg cerc de cunoscuți în mica burghezie berlineză și care era steno-dactilografa Legației, cu care cinasem într-unul din restaurantele bune unde ea știa că am da de carne în seara aceea, așa că scăpasem la ieșirea din adăpost de urmărire și fusesem apoi la un prieten de școală (prost văzut din cauza mamei sale americane și simțămintelor lor anti-naziste) stînd foarte tîrziu la ei întrucît aveam multe să ne povestim și pleca după cîteva zile pe front, iar de acolo și pînă în centru erau vre-o zece km. prin orașul abia luminat cu camuflajul anti-aerian, motivul pentru care oprisem singurul vehicul întîlnit în drum, ajungînd cu el pînă la colțul Adlonului ca șoferul să nu fie prins de agenții hotelului cu un pasager pe care nu avea voie să-l transporte. Șoferii staționați aproape și care erau pe seane și ei agenți camuflați, au văzut cum camioneta s-a oprit și am coborît, iar a doua zi FIPS s-a auto-desconspirat, spunîndu-mi pe un ton de reproș și de amenințare că Generalul va fi mirat să afle că un diplomat din delegație prefera să recurgă la serviciile poștei decît ale poliției ber-

lineze în plimbările sale nocturne prin oraș, la care am reacționat blefînd perfect cu hohote de rîs la adresa organizatorilor impotenți ai Conferinței, care nu se gîndiseră să ofere aliaților romîni facilitățile de care delegații lor se bucurau cînd veneau la București fără soțiile și refuzînd firește să-i satisfac curiozitatea de a ști cum mă descurcasem, întrucît era vorba, cum pretindeam, de o tînră văduvă de război foarte onorabilă. Rezultatul imediat a fost însă că m-am pomenit invitat la serate cu o droaie de fete foarte nostime, din care unele îmi erau cunoscute din Elveția. Menționez doar că deși nu se dansa nici la particulari, se vorbea destul de curent englezește, se bea pe stîNSE și se executa pe rupte noul ordin al Fûhrerului, prin care apelase la toate femeile în stare să facă un copil, a se sacrifica pe loc, indiferent de problemele juridice sau sentimentale, pentru binele patriei, indicînd doar numele "tatălui de război" care nu era ținut să-l recunoască și întrețină, întrucît "mamelor de război" statul urma să le plătească larg toate cheltuielile; pentru a înlesni totuși căsătoriile, acestea deveneau valabile printr-o carte poștală a tatălui, declarînd că dorea să fie soțul mamei copilului său, astfel complet legitimat. Firește că această revoluție a moravurilor, deja suficient de libere, îi adusese Fûhrerului, o și mai mare popularitate în tineretul Reichului, fetele mai puțin sigure de a se putea mărita în condiții normale, aruncîndu-și poalele peste cap. La un "cook-tail party" dat de Contele von STRACHWITZ, directorul politic al Cabinetului Cancelariei Reichului, pasionat vîntor, care mi-a arătat cîteva trofee splendide de cerbi polonezi împușcați de el în toamna aceea și, fiind foarte bine fizicește și holtei, părea să fie și un norocos vîntor de ciute bipede, se comenta cu mare zarvă cazul unei fete pe care soția mea și cu mine o cunoscusem la Geneva și care atunci fusese un monument de seriozitate, deși era o mare frumusețe și extrem de curată - Principesa Gabriele von Isenburg, singura fată a bătrînului cneaz mediatizat - și care acum răspunsese în mod bizar apelului lansat de Hitler: în loc să mai aștepte cîteva luni pînă la primul concediu al unui băiat care ținea s-o ia de soție, dar aștepta să iese teafăr din război, s-a culcat cu un soldat necunoscut întîlnit la spitalul de război unde ea îngrijea pe răniți și care i se păruse extrem de voinic și sănătos, dar individul

plecînd a doua zi pe front fără să-î fi lăsat în scris numele și adresa, ea îl căuta acum cu disperare după descripție și fotografii la toate comandamentele p.s., fiindcă-î uitase numele și era în a doua lună de graviditate.

VALEANU, care mă condusese la STRACHWITZ și cunoștea bine toată societatea înaltă germană și hitleristă - căci ele rămăseseră separate și interpenetrate doar parțial, mai mult în tinereț - povestindu-mi o sumedenie de asemenea cancanuri din cercurile anturajului Căncelariei sau agreiate de "DI. BRAUN", cum diplomații îl desemnau pe "DOLFI", porecla militarilor dată Căncelarului, a ieșit cu mine și alți doi tineri diplomați, un suedez și un subamerican, cu patru flori, din buchetul întîlnit acolo, în cîteva din localurile de noapte ale Berlinului elegant; peste tot aceeași situație: alcooluri bune dar foarte scumpe, iar demîncat nu găseai decît pungulițe cu alune sărate, pentru cinci mărci, cu care am hrănit aceste viitoare "mame de război", care erau într-adevăr sleite de munca lor de la spitale și făceau vădite eforturi ca să reziste somnului după cîteva ceasuri de chef pe stomacul gol. Astfel, viața era surprinzător de ieftină, dar pentru bunul motiv că nu se găsea nimic de cumpărat: totul era pe puncte și chiar în magazinele care aveau vitrinele ticsite de mărfuri de mare consum sau de primă necesitate și intrai cu punctele necesare, se întîmpla în mod frecvent să întîmpini scuze; cum oă se isprăvise stocul, era în așteptare sau nu se mai fabrica, ce căutai. În afară de diurna de 1000 de mărci de la Externe mai cumpărasem o mie la București cu scopul de a achiziționa la Berlin la celebrul lui armurier Merkel, ultimul răcnet de carabină - expres din catalog și spre stupefacția mea, nu am găsit nici o armă nouă la el, comenzile speciale neputînd fi livrate decît într-un an după comandă. (Tonci comandase din primăvara 1940 un superexpres și mă rugase să mă interesez de el: l-a primit pentru martie 42 și a sosit după moartea lui în iunie 43). De curiozitate, VALEANU care avea un Mercedes mijlociu și vroia să-î schimbe luînd modelul mai mic, m-a dus la reprezentanța lor: Lucrau la cîteva comenzi speciale pentru guvern și străinătate, dar nici singurul model expus în vitrină nu era de vânzare. D-na ROPALA și tînărul BARBU, amîndoi mari afaceriști și la curent cu șmecheriile de bursă neagră, aduseseră cu ei valize pline de alimente (salam, șuncă, slănină, zahăr, iore) și țigări (căci aveai dreptul 6 pe zi și dintr-un tutun "Ereata" fără nici un gust) pe care le-au vîndut atît de scump, încît

au putut achiziționa o mulțime de piei de blană frumoase și relativ ieftine ce se vindeau, tot pe șest, din mărfurile furate de membrii Wehrmachtului în Rusia. Dar episodul cel mai hazliu a fost povestea sticlei de apă de colonie originală (I.M. Farina) pentru M.S.

Regina-Mamă intenționa de mult să plece pentru două săptămâni la Florența, ca să controleze personal conservarea lucrurilor lăsate în vilă, mai îngrijit decât putuse să le aranjeze în graba plecării din septembrie 1940, reactualizând recent acest proiect, deoarece sora ei se afla acum acolo suferindă iar M.S., vrînd să profite de prilej pentru a evada din atmosfera de reclusiune în care trăia la Sinaia, vorbise conducătorului de dorința sa de a o însoți, ceea ce ridicase o adevărată problemă, mai complicată decât cea obișnuită a lipsei Suveranului din țară întrucît eram în război, iar, în calitate sa de șef suprem al oștirii, Regele trebuia să aibă un motiv serios pentru o călătorie în străinătate și o absență de cîteva săptămîni. Pe de altă parte, KILLINGER ventilase încă din primăvară, în epoca tensiunii între Palatul și Președinția, oportunitatea unei vizite a Suveranilor la HITLER, cu scopul deghizat de a-și întări poziția față de Antonești printr-un contact personal cu Fuhrerul, care astfel devenea arbitru relațiilor între Coroană și Guvern. Regele rămăsese surd la aceste sugestii ca și la cele relative la adjutanții regali germani, neînțelegînd nici să se compromită cu Hitler, nici să admită imixtiunea acestuia în afacerile interne ale țării, prin intrigi între dinastia și generalul - dictator, căruia nu vroia să-i facă dificultăți în urma celor aflate în legătură cu manevrele germane din timpul rebeliunii și rezistența acestuia față de ele. Acuma însă îi convenea Conducătorului ca și Coroana să facă cel puțin un gest simbolic oficios de alieșare la lupta împotriva bolșevismului, în care el angajase țara prin trecerea Nistrului, semnarea iminentă a Pactului Anti-Komintern și hotărîrea de a contribui cu maximul de efective la obținerea victoriei la Răsărit, în anul ce urma, cu atât mai mult cu cît spera să obțină, cu prilejul conferinței, promisiunea fermă a Fuhrerului de a restitui României Ardealul de Nord, în urma contribuției ei mai importante decât aceea a Ungariei la campania sovietică și stitudinei ei mai hotărîte alături de Reich, la dovada căreia ar servi și prezența Regelui

la Berlin în timpul conferinței, la care Regentul Horthy nu a trimis decât pe Primul Ministru, mai puțin decât "Conducătorul Statului Român". KILLINGER, care în problema Ardealului și a relațiilor româno-maghiare era dintre toți membrii influenți ai partidului cel mai favorabil României și, cu toate că față de Antonescu trebuia să apere teza FÜhrerului, față de acesta susținea cererea noastră (precum M.M.L.L. erau informate prin Albrecht de Hohenzollern și LANGENHAHN), propusese în consecință ca Regele să participe dinadins ca singurul Cap de Stat la Conferință, dar M.S. refuzase categoric și nici ANTONESCU nu acceptase a merge chiar într-acolo ca România să fie singurul Stat Suveran (Slovacia și Croația, reprezentate de Mgr. Tiso și Ante Pavelic, neputând fi considerate ca atare) reprezentat prin Capul Statului, ceea ce de altfel ar fi avut și inconvenientul a-l pune pe Conducător în umbră. După lungi dezbateri între acesta și M.M.L.L., care nu s-au decis fără consultarea și obținerea avizului favorabil al șefilor opoziției, s-a ajuns la soluția unei simple vizite neformale la Hitler, în drumul suveranilor spre Florența, care să-i marcheze că prima călătorie a noului Rege chiar dacă era una particulară și nu oficială, se îndrepta către Berlin pentru a ajunge în Italia, unde altfel s-ar fi putut crede în opinia mondială că România urmărea o apropiere (camuflată) de celălalt capăt al Axei.

Trenul regal urmăsea aceeași rută ca trenul nostru, sosind tot la 11 și 20 dimineața în gara Wilhelmstrasse, după primul bombardament britanic, Suveranii fiind întâmpinați la coborâre de Mareșalul Aerului și Vice-Cancelarul Reichului GOERING însoțit de o mică suită de personaje intime din anturajul său și al FÜhrerului, de la Reichskanzlei și Casa Militară a acestuia, printre care și secretarul Cancellariei Meisner (moștenit încă de la Hindenburg și cu al cărui fiu am studiat la Cambridge).

În drum către mașinile (M.M.L.L. luaseră câte o mașină cu ele în tren), Regele l-a rugat pe BOSSY să-i cumpere o sticlă mare de "Kölnisch Wasser" - singura apă de toaletă ce folosea - deoarece valetul îi spărsese singura în tren, explicându-i că era vorba de una de dimensiune maximă, din acelea burtoase de un litru. Conștiincios în toate, BOSSY l-a trimis imediat pe DODI GEORGESCU după o sticlă de acest calibru, ca pînă la ora 4 după masă (magazinele fiind închise între orele

12 și 14) toți membrii Legației să nu poată găsi în toate drogheriile din Berlin nici o sticlă, nici mare nici mică, de apă de a lui Johan Maria Farina Nr.4711, așa că, în disperarea sa, BOSSY i-a telefonat lui DÜRNBERG care la rândul său l-a sesizat pe Ministrul Aprovizionării, dar încădar, și Regele ar fi plecat la 5 fără 25 fără apă de curățenie foarte necesară într-o lungă călătorie în trenul cu aburi, decât HITLER, aflând și el de poveste, nu i-ar fi trimis în ultima clipă una din ale lui, din care avea o rezervă, întrucît folosea același produs.

Bineînțeles că episodul a făcut ocolul orașului, spre bucuria Ambasadei Statelor Unite și altor cercuri străine și germane "răuvoitoare" față de naști, știrea fiind colportată nu de noi ci de nemți, care se lădau cu restricțiile, în loc să încerce a le minimaliza, pentru a demonstra că protipendada lor nu beneficia de privilegii, ci ducea același lipsuri ca și masele largi ale poporului. În cazul de față nu prea dovediseră însă această realitate, din moment ce FÜhrerul mai dădese un stoc de sticle neprocureabile în comerț și că - lucru ce l-am aflat abia după un an de zile la Palat - la prînzul intim din modestul apartament al Cancelarului de la Reichskanzlei, numai în patru, deci în plasament de cruce (încîrligată), cu Regina la locul de cinste spre a marca informalitatea mesei, dar poate și minoritatea politică a junelui Suveran, Hitler și Regina au mîncat regimul acestuia compus doar din crudități vegetale (celebra "Rohkost" a vegetarianilor din ce în ce mai numeroși în Apus și mai ales Svitara germană de unde s-a răspîndit mult în Germania), dar GOERING i-a oferit Regelui regimul său, spunîndu-i cu rîsul lui gras de jovial pofticos: "Majestatea Voastră și cu mine sîntem singurii oameni în tot Reichul care mîncăm astăzi o masă normală!" Si prînzul lor s-a compus dintr-un meniu anormal de opulent, mai ales în materie de carne, servindu-li-se niște hălci enorme de biftecuri la grătar.

M.M.L.L. au păstrat de altfel burtosului erou aviator din primul război mondial o mult mai bună amintire decît stăpînului său, vizibil obosit, trăind pe nervi și silindu-se din răspuțeri a da impresia unui optimism forțat, nenatural și nu prea convingător și a fi cît mai amabil cu puțință față de noii săi cunoscuți și aliați. Au luat cafeaua cu coniac franțuzesc (Fine Champagne) pentru carnivori și Altvater pentru ierbivori - primii bînd și la masă minunate vinuri germane albe și roșii

franțuzești, pe cînd ultimii băuseră numai diverse sucuri de fructe - în salonul dictatorului Europei anti-britanice, mobilat în stil pur englezesc, cu imense canapele și fotolii de club în piele, îmbrăcate cu oretoane și lucioase cînțuri multicolore înflorite, în jurul unui foc de cămin deschis și mirosind a cetină de brad, conversația ținîndu-se mai mult între Regele vînător și "Marele Maestru al Vînătorilor Reichului" (cea de a treia funcție oficială a lui HERMANN și aceea care-i plăcea mai mult, după insuccesul bătăliei Angliei) pe subiecte de vînătoare, dar și de aviație, iar între R.M. și Adolf despre variate teme: arhitectura, pictura, arta decorativă (în care el se pricepea, dat fiind că fusese zugrav!), potrivirea și nepotrivirea gusturilor lor respective pentru mobila antică și modernă de diverse stiluri și apoi, iar războiul, însă numai sub aspectul asistenței sanitare, Fuhrerul arătîndu-se în curent cu toate dedesubturile organizației Reichului în acest domeniu și exprimîndu-și între altele admirația pentru opera salutară a Crucii Roșii Internaționale de la Geneva, ajutorul căreia fusese refuzat de sovietici și era folosit în schimb din plin de germani. Auzind cum Regele ajunsese de la aviație la războiul aerian, punînd foarte judicioase întrebări privitoare la bătălia Angliei pe care interlocutorul său nu s-a sfiit să i-o descrie în mod realist și deci nu chiar potrivit tezelor propagandei geobbel-siene, Hitler a intervenit și el în conversație pentru a sublinia, ca un copil îndărătnic și supărat că nu i se apreciau meritele, faptul că el avusese dreptate de a insista ca lupta să continue cu orice risc, fiindcă se știa acum că americanii nu ar fi putut atunci furniza aparate de vînătoare suficiente la timp ca să împiedice distrugerea industriei aeronautice britanice, apoi a instalațiilor portuare, obligînd "Home-fleet"-ul să se retragă în Marea Irlandei și poate chiar în Canada sau Bermude, cînd debarcarea germană în Scoția ar fi devenit perfect posibilă cu inovațiile tactice prevăzute de amiralitatea germană, pe cînd așa total va trebui reluat de la început și va costa mult mai scump acum cînd englezii profitau de răgazul ce le dădea concentrarea efortului inamic spre Răsărit. GÖRRING s-a grăbit a recunoaște, "ca un cîine bernadian plouat", dreptatea Fuhrerului și greșala sa, fără să mai adauge nici un element de apreciere asupra situației prezente a Luftwaffeii față de incursiunile sporite ale RAF-ului, nici asupra perspec-

tivelor viitoare ale luptei între acestea.

Pornit pe aceste teme, pe care până atunci păruse a dori să nu le atingă, Hitler, cu rare și numai confirmative completări din partea Vice-Cancelarului, care nu se purta intimidat sau lingușitor față de el ci vorbea cu autoritatea unui colaborator intim și prieten sincer, mai mult decât în calitatea sa de subaltern al lui, a expus musafirilor săi situația războiului din Est cu totul altfel decât o vedea Antonescu și cum avea s-o judece către sfârșitul conferinței, după cele trei lungi întrevederi cu acesta. Fără să bagatelizeze deloc rezistența Sovietelor, asupra importanței căreia a insistat de câteva ori, a descris cu lux de amănunte operațiunile cunoscute din primele trei luni și pe care spunea că le urmărise în apropierea imediată a cîmpului de bătălie din sectorul central, unde-și fixase cartierul general (menționînd și numele localității pe care M.S. îl reținuse, dar eu l-am uitat), ca să evidențieze că germanii puteau, dacă vroiau, să forțeze nota, ușor să dea peste cap și armatele sovietice ținute în rezervă și care reușiseră să formeze noi linii de apărare, doar fiindcă ofensiva nu putea fi lăsată să continue pe acest ritm "nemai pomenit", din cauza maselor prea mari de unități sovietice încercuite în spatele lor și a căror dezarmare și transportare în spre taberele din afara liniilor de comunicații fusese o sarcină "gigantică" ce depășise cu mult așteptările sale. Făcuse o frază întortochiată cu noul vocabular partinic, la care GOERING dăduse afirmativ din cap, dar din care nici R.M. nu a înțeles dacă vroiau să zică cumva că rușii se predaseră dinadins în număr așa de mare ca să creieze nemților aceste dificultăți, lucru ce li se părea o concluzie absurdă și oarecum fantastică, astfel că suveranii s-au privit semnificativ pentru ei, cu aerul detectării primei manifestări de nebunie ce-i atribuiseră lui HITLER, din cele auzite de mai multe persoane care-l cunoșteau. Se știa din însăși comunicatele germane că luptele grele date de nemți pentru topirea marilor pungi ca și "colmatarea" sovietică a săgeților inamice prea expuse cauzaseră lincozirea și apoi împotmolirea ofensivei, așa că M.M.L.L. s-au lăsat păgubașe, neîndrăznind să ceară lămuriri, întrucît Antonescu îl rugase a nu se angaja în discuții politice în care ar putea să facă o gafă sau să se dea de gol. Goering, observînd nedumeririle lor, a ținut să precizeze că, într-adevăr, mari unități de infan-

terie sovietică, numărând sute de mii de soldați, se pre-
daseră cu armament cu tot, când au văzut că nu puteau
ieși din încercuire și că preluarea atîtor prizonieri
de păzit și hrănit fusese mai complicată treabă decît
dacă ar fi fost decimați în operațiile de curățire a te-
renului. Reginei i-a scăpat atunci exclamația foarte
uzuală la femei îngrozite la auzul ororilor războiului:
"Wie schrecklich!" (adică vai ce-ngrozitor), iar HITLER,
crezînd că se referea la interpretarea explicației în
sensul că nemții ar fi preferat să-i impuște în loc să-i
facă prizonieri (pe cînd ea se gîndise la soarta poste
mai teribilă ce aveau săndure acești prizonieri în lagă-
rele germane, cînd nici populația Reichului nu avea ce
mînce), s-a grăbit să protesteze contra minciunilor răs-
pîndite de presa jidovească din Apus și propaganda sub-
versivă a "otrăvitorilor de fîntîni" (Brunenvergifter) -
noul termen pe care-l lansase în ultimul său discurs
pentru a califica pe acei ce-l criticau înăuntrul lagăru-
lui nazist - cum că nemții i-ar impușca pe prizonierii
ruși ca să nu fie obligați să-i hrăni. Contrar situației
din timpul primului război mondial cînd Germania a tre-
buit să depună armele din cauza foametei, de această
dată nimeni nu murise de foame pînă atunci datorită orga-
nizației prevăzătoare a Europei unite cu Germania și cu
atît mai puțin nu era să aibă de suferit de acum încolo
nici măcar lipsurile actuale, cînd în curînd grînarul
Europei - Ucraina și Țesul Volgăi - urma să i se adauge.
Restricțiile din toate țările în afară de România, unde
se trăia exact ca în timp de pace și se făcea prea mare
risipă de alimente, erau menite să preîntîmpine eventua-
litatea unei recolte proaste sau pierderea ei din cauza
operațiilor militare, ceea ce se întîplase tocmai în
toată regiunea cucerită la Răsărit, fiindcă ele au tre-
buit să fie declanșate înainte de seceriș și era proba-
bil să se repete și la anul mai la Est pentru aceleași
motive. Nu se putea conta, prin urmare, cu siguranță
decît pe recolta rusescă din 1943 și pînă atunci cele-
lalte țări agricole din Europa trebuiau să facă un efort
suprem și totodată un sacrificiu vremelnic, introducînd

același control al consumației alimentare sub care trăia restul continentului. În Ungaria începuseră măsurile restrictive, care urmau să meargă progresiv. Era rîndul României să contribuie la economia generală a războiului, mai mult decît prin negocierea excedentelor sale agricole, identice, ba pe anul curent chiar sub nivelul celor dinainte de război. Aceasta era problema de căpetenie, iar nu cea militară, de care aliații Reichului nu aveau decît să se preocupe, întrucît de ea ducea grijă comandamentul german, așa că era în mîini sigure.

Cum M.M.L.L. nu exprimaseră nici o părere despre mersul războiului, R.M. nefăcînd decît să asculte ce-i spusese Hitler înaintea, privitor la trenurile sanitare, lazaretele și spitalele germane din apropierea imediată a frontului, cu tendința de a-i recomanda copierea organizației lor de către serviciile noastre, întrucît știa că ea se ocupa activ cu aceste probleme, iar M.S., intimidat de faptul că nu se putea exprima cursiv pe nemțește, abia vorbise cu acesta și se limitase la o conversație monosilabică cu GOERING, punînd numai cîteva întrebări de ordine tehnică cu privire la sistemele de detectare al aeroplanelor și răspunzînd foarte laconic chiar și în restul conversației cu acesta, era evident că Hitler părea să insinueze că cercurile conducătoare românești învederau cu pesimism desfășurarea campaniei și că această atitudine îl contraria, lucru ce i-a frapat pe Suverani destul ca să nu-l uite chiar încă după un an și între timp, să fie și mai circumspecți în conversațiile lor cu toți nemții cu care aveau să vină în contact pînă la urmă și în special cu ALBRECHT și FIPS, pe care-i bănuiau de a-i fi încondeiat la Reichskanzlei. Din aceeași cauză s-au ferit a-l întreba cu privire la perspectivele dezvoltării operațiilor ofensive, asupra cărora nu s-a mai menționat nimic, cu excepția aprecierii, măgulitoare exprimate de amîndoi cașpeți berlinezi la adresa armatei romîne, "ai cărei soldați se dovedeau demni de frumusețile tradiției militare ale țării lor și la înălțimea rolului ei însemnat în acest război", precum și pentru calitățile excepționale ale co-

mandamentului ei, generalul ANTONESCU, pe care HITLER l-a lăudat cu insistență, de două ori, uitându-se direct la M.S. (care ar fi trebuit să abundeze în sensul acesta, dar tăcuse) și spunând că avea toată încrederea în el. Stătuseră de vorbă vre-o două ceasuri, vizita ținând exact trei ore și jumătate, astfel cum fusese programată, așa că Regina a schițat semnul de plecare făcând o frază, potrivită circumstanței, despre înaintarea smîndorura de primirea ce li se făcuse și ridicându-se după fiul ei, spre a marca suveranitatea lui și rolul ei modest de secundantă, Pührerul simțind și manierat conducându-i pînă la ieșire și interesându-se de durata șederiiilor la Florența și dacă intenționează să viziteze și Roma. Considerînd că relațiile noastre cu Italia erau mult mai reci și distante decît cele cu Germania, datorită Dictatului vienez, care fusese inițiat de CIANO și era socotit și acum la Palatul Regi ca o soluție insuficient de satisfăcătoare pentru fideli săi vasali maghiari, nici ICA nu socotise oportună și nici BOVA-SCOPPA nu găsisese de cuviință sondarea terenului în vederea unei vizite regale analoge la Regele-Impărat. HITLER, aflînd din gura M.S. că nici nu se gîndea să meargă la Roma, a fost foarte bucuros și i-a strîns mîna ținînd-o cîteva clipe în a sa și spunînd radios și cu un rînjet nițel isteric: "gut; gut; sehr, sehr gut"!

În să adaug, pentru a sublinia contrastul acestei descripții, a personagiului care a făcut să tremure Europa mai mult decît Napoleon, cu celelalte ce urmează, că M.M.L.L. fuseseră cuprinse de tari aprehensiuni la gîndul întîlnirii cu el, total nepregătire cum erau pentru a înfrunta fulgerele "Wotanului teutonic" ce aveau toate motivele să se teamă că le-ar putea trîsni (după cum ele se abătuseră odinioară asupra multora mei apți a le suporta și printre care Carol rămăsese cu frîna-arsă, iar Schuschnig și Haha înnebuniseră de-a dreptul), încă din clipa în care vizita lor la Berlin devenise o certitudine, așa că

porniseră la drum ca orătăriile la tîrg, iar numai Regele, cu nervii buni și neuzăți de tînr, dormise tun în legănarea domoală a vagonului regal cu care fugise tatăl său și care mai duhnea a izul lăpștii, cum îi spunea în glumă maică-sa ori de cîte ori trecea dintr-al ei într-nsul, pe cînd ea nu închisese ochii pînă la Wilhelmstrasse și se-ndopase cu calmante și fortifiante pentru a face față probei supreme ce o aștepta. Regele - și făcuse socoteala că, în cel mai prost caz, ar reuși să-ndure trei ore și jumătate de tăcere față de eventuale scene de stilul Antoneștișorului care căpătase un bun antrenament și pe care, în consecință, nu-i mai prives ca redutabili, băgîndu-i abia în seamă la sosire și stînd de vorbă mai mult cu BOSSY, ce-l cunoștea încă de cînd fusese Secretarul Agenței. La prezența și deosebit de călduroasa recepție ale lui GOERING nu se așteptaseră deloc și acestea ajutaseră mult la creierea atmosferei intime și aproape simpatice, ca și la conversația ușoară și naturală ce se-nfiripase repede la apariția marelui Adolf, care era cel mai mărunt dintre ei, avînd un cap mai puțin decît Mihai și Herman și cu o palmă mai puțin decît Elena, purta pantofi cu tălpi extrem de groase și tocuri prea înalte, ca să nu pară chiar scund (1 m.69) într-o țară cu talia medie puțin inferioară celor foarte ridicate în Scandinavia și Marea Britanie. Cu tot caracterul neformal al vizitei, fiind în război, M.S. a trebuit să poarte uniforma șefului oastei, întrucît fusese avizat că Fûhrerul avea să fie îmbrăcat la fel, în loc ca acesta să apară - cum o făcea mereu în public, din simplu calcul demagogic - în cea de caporal. Dar istă că, în ciuda sumbreilor pronosticuri și a pompoaselor uniforme, Adolf s-a comportat cum nici nu se putea mai simplu, așezînd și gentil, avînd și el un guturai ca DAVIDESCU, vocea regușită, ce o orăța "pentru discuțiile cu japonzii și Antonescu" și plîngîndu-se că nu putea să mai stea decît prea rar și puțin la Obersalzberg unde răcoala i-ar trece imediat, pe cînd în "climele astea infernale nordice", nu mai era să soape de ea toată iarna. Regina

n-a vrut să piardă prilejul unei abile amabilități gratuite, căci știa prea bine că dînsul nu s-ar coborî a le întoarce vizita, spunîndu-i că Sinaia l-ar vindeca pe loc, la care el a răspuns cu mulțumiri pentru grațiosă invitație și regretul sincer de a nu-i putea da urmare decît după victorie. Totuși l-a rugat pe Suveran să-i amintească simțitudinea Peleşului, interesîndu-se de timpul ce-l lăsaseră acolo la plecare și spunînd că auzise (probabil de la ALBRECHT care era un hidrofil renumit) că apa Sinaiei ar fi foarte gustoasă. Regele i-a răspuns cu precizie centimetrică la întrebările topo și meteorologice, dar la cea geodezică a adăugat, fără năci o intenție de a-l descuraja pe Führer ca să-și schimbe eventual decizia și să vină la Sinaia, că se iviseră cazuri de tifos acolo din cauza defectuosiei izolării a conductelor - remarcă - pe care un francez ar fi interpretat-o imediat ca o poantă, ce însă spre fericirea Reginei, care a prins-o din zbor, nu a fost sesizată nici de mai agerul și spiritualul Vice-Cancelar, iar numai după ce observase expresia mamei sale, de acel ce-o făcuse perfect inocent.

Un alt amănunt ce n-a scăpat spiritului de observație fin al Reginei, - avertizată - ce-i drept, de constatările altor cucoane și care se comentau de mult în cercurile înalte anti-naziste, drept semne diagnostice indicatoare a uneia dintre cunoscutele psihopatii de care Hitler ar fi suferit și după unele manifestări caracteristice mai concludente și scîrboase destăinuite prin 1935-1936, într-o serie de articole senzaționale despre "mîncătorul de covoare", de către ziaristul francez de stînga Jean Thouvenin, care m-a asigurat a deține informația din sursă neinfirmabilă, cum că Adolf nu putea rezista tentației de a mîngia blănuri moi, catifele și plușuri mătăsoare și a paște, umblînd în patru labe, cînd se credea neobservat, covoarele mișosse de factura celor de Gmirna sau orice țesături de lînă păroase, - a fost următoarea scenă; ea venise într-o blamă de samur (într-adevăr splendidă și abrazgătoare, din moment ce făcea și admirația blănurilor) lepădînd-o la sosire, contrar sfatului Mare-

șalului care o preveni că locuința Führerului era infra-încălzită și într-adevăr, la masă, în sufrageria mai răcoroasă fiind lipsită de șemineu, i se făcuse frig, așa că GOERING triumfător s-a dus personal să-i aducă blana, la văzul căreia ochii tiranului s-au luminat, iar după masă, trecînd în salon, el nu s-a mai putut reține s-o pipăie și frece cu degetele sale albe și lungi de artist, complimentînd-o pe "norocoasa posesoare" pentru alegerea fericită a unor piei excepțional de frumoase și bine asortate, care erau de mare preț.

Venind vorba despre blănuri, R.M. menționase că ele se ieftiniseră mult în ultimii ani față de ce costau înainte de crăhul bursei din New-York și criza economică mondială, la care Hitler a replicat că aceasta se datora îndeosebi stocurilor mari găsite în 1939 în Polonia și mai recent în Rusia și că atunci cînd Lipsca nu va mai fi silită să cumpere spre a le argăsi blănurile siberiene la prețuri exorbitante, pentru că vor fi devenit germane, Canada și Alasca nu vor reuși să vîndă o blană în sfera continentului american. De la blănurile siberiene, GOERING trecuse la perspectivele ce s-ar deschide în curînd vîntătorilor europeni în taiga și tundra în care de un sfert de veac sovieticii opreau pe orice sportiv străin să pună piciorul. Regele s-a făcut a nu auzi, ca să nu se angajeze pe această temă politică, remarcînd tot pe subiectul vîntătorii cu capcane că negoțul internațional de blănuri ar reveni probabil totuși la normal după război fiindcă Asia și America nu aveau exact aceeași faună și că, de pildă, ursul spălător, lupul sur și brebul din Canada nu-și găseau perechea în Siberia, care în schimb nu putea fi întrecută în calitatea samurilor și vulpilor albastre.

Deja pe vremea ultimei chintade carliste, "Marele Vîntător al Reichului" dăduse din mîini și din picioare pentru a fi poftit la vîntătorile celebre românești - din Carpați, Delta, șesul apusean și Bărăgan - dar nu isbutise, atît din considerente ideologice proprii lui Vodă, cît și din sversiunea lui Tonci pentru acest "Sonntag-siager" (vîntător de duminică, adică prost) pe care-l cunoscuse cu prilejul expoziției internaționale de vîntătoare din 1936 de la Berlin și-l clasase astfel de atunci și nici nu mai vroia să audă despre invitația lui în România

după următoarea sa pățanie din Polonia.

În urma apropierii germano-polone din 1936-39, fiind invitat de Beck la marile vânători de iarnă, din codrii plătinoși ai Pripetului, cu bătaie la urși, râși, lupi și mistreți- vînatul mic (pisici, vulpi, jderi, etc.) neîmpușcându-se decât spre afirmatul bătăilor și cu interdicția normală și clasică de a trage în cervidee, precum și cea formală și expresă de a lovi bisonii (ajunși o raritate, astfel încît trebuia neapărat să fie cruțați, ca să se mai înmulțească). GOERING împușcase totuși într-una din primele bătăi un zimbriu capital, spre jalea polonezilor și furia nemților, renumiți pentru disciplina lor vînătorească, respectul legilor vînatului și strictețea cu care le aplică în țara lor, așa că se făcuse de baftă definitiv și iremediabil în lumea largă a specialiștilor de vînătoare cu atît mai mult cu cît era membru de drept al "Comitetului Internațional al Vînătorii" ca președinte al asociației vînătorilor germani.

Acum făcea din nou aluzii străvezi la dorința sa de a cunoaște terenurile noastre "unice în lume" (pentru cerbi și capre negre), insinuînd că de el va depinde posibilitatea Suveranului de a vîna în Siberia, dar M.S. nu a mușcat această nadă, reflectînd că singurele fiare ce l-ar interesa acolo - tigrlul gigantic "Van" din regiunea Amurului și ursul uriaș "Cutias" din insulele camciadale - erau de acum sub ocrotire veșnică, fiind amenințați de dispariție.

În legătură cu dispariția speciilor rarissime, Regele l-a întrebat, cu tîlc, ce rapoarte primise după luptele de la Minsk, Pinsk, Bialoveț, Grudek, etc... despre zimbrii din acele regiuni și dacă dăduse ordine pentru salvarea acestor ultime exemplare a bisonului eurasiatic. Încă din 1939 - răspunde GOERING - "situația lor devenise foarte critică din cauza traseului" nenorocit pentru zimbrii, a graniței germano-sovietice din Polonia, iar cu ocazia concentrărilor uriașe de armate din vara a.c. de ambele părți ale acestui hotar și mai ales a luptelor distrugătoare ce au urmat, firește că stocul lor trebuia să se fi imputinat sensibil, dar că atît Wehrmachtul cît și autoritățile de ocupație primiseră încă din ajunul stacului instrucțiuni severe și categorice întru crușarea acestei mîndrii a faunei eurasiatice, adăugînd cu risul celor ce rîd mai mult decât ceilalți de propriile lor spirite (uitîndu-se pieziș la Hitler): "dar dacă ar fi să-i pierdem totuși pînă la unu, atunci vom repopula toată stepea Eurasiiei cu zimbrii din America, oînd vom fi cucerit și acel

continent!" (Reamintesc că Statele Unite au fost atacate, intrând astfel în război și cu Germania, abia în ziua de 6 decembrie a anului acela). După această frază, M.S. a rămas și mai puțin dispus să-lpoftească pe îngimfatul "Tartarin" la vinătorile regale din ianuarie următor, chibzuind că atmosfera de la Reichskanzlei, în pofida temerilor exagerate ce le avusese mai ales mama sa și spre mulțumirea smindorura de blindețea oaspetelui, nu era de natură a exija o atare concesie și că s-ar vedea la anul dacă va mai fi necesară. Regele nici nu putea bănuî, atunci că eșecul total al ofensivei aeronautice germane asupra Stalingradului și impotența Luftwaffe în apărarea Reichului împotriva incursiunilor din ce în ce mai masive și eficace a R.A.F.-ului, aveau să fie între altele și cauza căderii în dizgrație și retragerii la "Karlshaus" a voluminosului Mareșal al Aerului nazist.

Așadar, vizita fusese un succes și GOERING narecompensat pentru contribuția lui la acesta decât printr-o nouă și proporțional de voluminoasă stea, de agățat pe burta sa deja ticsită de decorații, cea mare a României, pe cînd tot în urma întîlnirii lor după stupidele tradiții diplomatice din acest domeniu - Suveranul și Fűhrerul - Cancelar au purces la schimbul unor tinichele mai valoroase, primul pornindu-și colecția regală cu marea cruce a vulturului german, iar cel de al doilea alegîndu-se cu cea a Coronei Romîniei, în timp ce R.M., exclusă din acest schimb de politețe decorative, a fost răsplătită cu un somn meritat și binefăcător de aproape toată lungimea parcursului Axei, constatînd că l-a îmbrățișat pe fiul său înainte de a se retrage la culcare, că s-ar fi potrivit de minune ca nevasta lui Hitler, întrucît se simțea ușoară ca o pană după primul dejun oficial igienic din viața ei. Regele a fost la fel de mulțumit (de a fi ieșit teafăr dintr-un prînz după care "fratele și vărul său suveran" mai ghinionist din Bulgaria, avea să se întorcă acasă în siguranță fiindcă, avînd pe seama un stomac mai slab, nu suportase regimul ce i-l oferise vremelnicele stăpîn al Europei pan-germane), dar regreta că nu putuse vizita și găurile făcute în ajun de bărzăunele britanice, de care BOSSY i-a vorbit pe șoptite la întoarcere (spunînd că în Reich nu se putea ieși din programul stabilit de "protocol" și că manifestarea unei atare curiozități ar strica tot efectul favorabil al vizitei), cu toate că mai avea un ceas pînă la plecare:

215
trenului și ar fi fost în cinci minute la Dalehn cu Lincolnul
lui mare de paradă.

Eu însă, care ieșisem din protocol în zilele prece-
dente și aveam s-o mai repet și în cele următoare pentru toate
manifestările ceremoniale (la care ar fi trebuit să stau smir-
nă, la locul meu de cosdă a Delegației, fără să fi putut auzi o
conversație de a celor mari și ca să mă compromit în schimb pe
"Wochenrund-Schau" - reportajul cinematografic săptămânal - al
UFA, fotografiile din ziarele germane și neutre și cu propune-
rea la decorare cu cavaleria vulturului negru) în afară de pro-
gramul muzical de toată frumusețea (Siefried la operă, cu buco-
vineanca noastră cernăuțeană Ciubotaru în rolul prim și un con-
cert de Bach, Bethoven, Brahms și Mozart, în "Grosse Konzerthalle
am acceptat cu mare plăcere cina mare oferită în seara aceea de
BOSSY delegațiilor germană și română la Legație, masă și ea
săracă, dar cel puțin admirabil gătită, în mijlocul căreia un
telefon de la Ministerul Aerului l-a anunțat pe RIBBENTROP că
o formație mare de bombardiere Blenheim, schimbându-și subit
cursul, scăpase interceptării și se dirija spre capitală unde
trebuia să ajungă în maximum un sfert de oră. Adăpostul Lega-
ției fiind prea mic pentru 24 de persoane, plus cele din Lega-
ție care nu participau la recepție, nici prea solid, am fost
poștiți în cel mai apropiat ministerial de recentă construcție
și pe care colegii noștri germani ni-l lăudau ca "absolut
bombensicher". În drum, sunase prealarma și după cinci minute
alarma, iar după exact 12 minute de la svisul telefonic "FLAK"-
ul a început să tragă intens din sute de guri, făcând un zgomot
infernăl ce se auzea cu toate izolările zidurilor și planșee-
lor groase de beton și, spre bucuria mea și marea supărare a
oaspeților conferinței, am fost cutremurați de trei bombe grele
căzute în apropiere și am simțit vibrația altor vre-o zece
mai îndepărtate. După un alt sfert de oră s-a sunat înctarea
alarmerii și ne-am întors cu toții la Legație, unde dîneul s-a
terminat printr-un bufet, care era destinat invitaților la
recepția mai mare de după cină: ceilalți membri ai Legației
cu soțiile lor, colonia română și nemții de la Departamentele
cu care membrii Legației aveau contacte de serviciu. Nu m-am
putut împiedica să-i reproșez înfine și eu, la rîndul meu, lui
DORNBERG că ieșise din "protocol" cu acest bombardament nepro-
gramat, rugîndu-l să ne informeze despre rezultatul lui, ceea
ce a fost bucuros să facă prin telefon, nemții mai interesați

decît noi să ştie dacă şi ce păţiseră familiile, rudele şi prietenii sau cunoscuţii lor. Din cei prezenţi nimeni nu suferise nici o pagubă bombele căsînd în cartierul central al ministerelor, una chiar lîngă Arcul de Triumf, de partea hotelului "Adlon", deci destinată nouă, cum ICA a spus în glumă, trei lîngă Reichskanzlei şi un pachet serios pe şi în jurul Ministerului Aerului, în vecinătatea căruia ne aflasem la subsol, fără casualităţi şi nici mari stricăciuni, pe cînd englezilor le-ar fi costat excursia circa treizeci de aparate omologate pînă atunci şi cam tot atîtea pe celelalte centre atscate de ei în noaptea aceea: recordul pierderilor lor peste Reich în 24 de ore. Ținuta nemţilor fusese impecabilă în tot decursul raidului, ca şi a noastră în ce privea calmul, ordinea şi disciplina păstrate în executarea dispoziţiilor de camuflaj, etc. dar erau vădit dezamăgiţi că Luftwaffe nu se putuse ţine de cuvînt şi plictisiţi că fusesem martori ai impotenţei sale greu de bagatelizat, aşa că pe la orele 24, Delegaţia lor s-a retras, urmată în curînd de ceilalţi, iar noi, rămaşi în familie, ne-am bucurat de bufetul bine garnisit în alcooluri alese, încă din timpurile bune, înveselindu-ne fără de motive mărturisibile faţă de General, care părea cel mai dezumflat de a percepţia concludentă a realităţii, pe care de altminteri dintre toţi membrii Legaţiei şi ai coloniei noastre din Berlin numai GHEORGHE ION se încăpăţîna s-o nege furios şi indignat chiar de atitudinea de făţişe supleţe diplomatică a Vice-Preşedintelui, netru în aprecierea tezei "defetiste" a membrilor corpului diplomatic, contrare celei a militarilor misiunii. Trebuie să menţionez că cei de la Preşedinţie erau în schimb mult mai defetişti decît diplomaţii, GALIN în special vorbind atît de necontrolat, încît eu m-am temut să nu fie un agent provocator, deci de la S.S.I., ferindu-mă să mă pronunţ în conversaţiile cu el, pînă la o serată bucovinenilor berlinezi la care am fost invitat după cîteva zile şi unde m-am lămurit perfect din contactul cu fratele său şi familia lui pe care nu-i cunoscusem decît superficial pînă atunci, dar auzisem de la POGONIANU aprecieri foarte favorabile. Deja la serata de la Legaţie, mi se păruseră cei mai alarmaţi de bombardament; iar acum cînd mi-au povestit în amănunt prin ce trecuseră la Hamburg, am înţeles şi groaza şi pesimismul, dar şi anglofilia lor. Cu acest prilej am constatat şi eu, că în primul rînd, Consulul General era un om distins, simpatice, cult, mai mult inteligent decît fratele său militar, extrem de bine informat şi care de altminteri, datorită capacităţii şi activităţii sale poli-

tice, era - după cum spunea DAVIDESCU, de mult socotit a fi în capul carierei consulare - drept care a și fost numit ministru, cred că la Berna, după 23 August - fiind totdeauna convins de falimentul Axei și de victoria democrațiilor în lume, pe care în plus le și dorea.

Știam încă din timpul primului război mondial că marea burghezie hamburgheză a fost întotdeauna foarte cosmopolită, mult înrudită cu americani de Sud și de Nord mai ales cu englezii, vorbind acasă de la țifta mamei engleza și spaniola și având snobismul britanismului, cu toată concurența comercială și întrecere maritimă între cele mai mari porturi europene, Londra și Hamburg, prin faptul că sora mamei mele se măritase la Legația austro-ungară din Chile, unde tatăl meu a fost ministru în 1909-1913, cu CONSTANTIN ARNOLDS (din neamul ARNOLDS VORWERK, proprietarii lui Nord-Deutscher-Lloyd) hamburghez devenit cetățean chilian în preajma lui 1914 și reprezentant al societății în America de Sud și că păstrasem legătura cu rudele noastre hamburgheze. Dar ceea ce nu știam și aflam acuma de la GALINI - căci soția și fata lui, frumoase și inteligente, erau tot atât de active informatoare ca șeful familiei numeroșilor Galinaști cernăuțeni - era faptul că nu numai protipendada, ci marea majoritate a hamburghezilor era net ostilă nazismului și prin urmare Hamburgul cea mai anglofilă dintre cetățile hanseatice toate ostile războiului ce le adusesese... la ruina economică și pe care deci doreau să-l vadă terminat cât mai curînd. Astfel Galinii credeau că englezii comiseseră și continuau să comită o greșeală distrugînd nu din răzbunare (pentru care nu aveau nici un motiv contra hanseților pe care-i știau dirji concurenți maritimi dar nu dușmani de moarte, ci dimpotrivă cei mai zelosi aderenți la teoria uniunii brito-germanice), dar numai din calculul meschin de a elimina rivala care în ultimii ani antebelici reușise să depășească tonajul traficului nu numai al Amsterdamului ci și al portului comercial european nr.2 de pînă atunci; Anversul, deoarece își alienaseră, prin măcelul exagerat ce-l făcuseră în rîndurile populației nevoiașe din cartierele portului, în bună parte simpatiile de care se bucuraseră anterior, întrecîndu-se puternic infiltrată și influențată de doctrina comunistă (ceea ce contribuise poate la hotărîrea cîmpirii ei luate de amiralitatea britanică) și ar fi făcut desigur cauză comună contra hitleristilor în cazul unei debarcări pe coasta Mării de Nord.

Pînă spre sfîrșitul lui octombrie s.c., incursiunile RAF-ului fuseseră sporadice și țintite numai asupra instalațiilor portuare de la Altona, unde I.S. detectase probabil șantiere de construcție sau reparație a submarinelor, iar în primele zile de noiembrie cîteva raiduri cu forțe reduse, nu atinseseră nici ele orașul, survolat probabil cu scopul recunoașterii în pregătirea atacului asupra sa. În noaptea de 11 noiembrie - ziua aniversării armistițiului de la Compiègne din 1918 - nouă sute de bombardiere, în trei valuri succesive de cîte trei sute, însoțite de un roi de avioane de luptă, care au zădărnicit interceptarea Luftwaffe, s-au năpustit asupra orașului întreg la zece minute după prealarmă, așa că hamburghezii, frizoni apatici și indolenți, care se așteptau și de această dată la obișnuita vizită spre port, nu se grăbiseră la adăposturi, mulți rămînînd în locuri pînă cînd a fost prea tîrziu și au fost surprinși în plin de un covor de bombe în cea mai mare parte incendiare, lansate pe tot cuprinsul orașului, cu o densitate nemai auzită în Germania. Cataclismul acesta a ținut o oră întregă, la sfîrșitul căreia tot Hamburgul era cuprins de flăcări, cu neputință de a fi știute de serviciile cu totul insuficiente ale pompierilor urbani și ai armatei, cu atît mai greu cu cît se ridicase vîntul de mare, așa că tot ce putea arde a ars pînă la capăt, iluminînd a doua metropolă a Reichului (căci depășise populația Vienei) a "giornă" la lumina incendiului ei, mai cumplit - grație fosforului bombelor - decît acel din Evul Mediu cînd casele erau de lemn. Abia ieșiți din adăposturi pentru a participa la stingerea focului și salvarea celor rămași în casă sau a obiectelor de preț, un al doilea atac, tot în trei valuri, numai cu bombe explozive și de ser comprimat, a început, neanunțat de sirene, la orele 23, pentru a ține încă o oră, pînă cînd orașul a fost pe $\frac{3}{4}$ la pămînt și restul foarte avariat, puține clădiri rămînînd chiar nestinse și zeci de mii de oameni morți, muribunzi și răniți mai ales prin arsuri.

Deși în comentariile de presă și radio germane se făcuse o propagandă deșănțată împotriva Angliei, fulminînd contra atacului mișeleș al unor obiective nemilitare și incendierii unui oraș deschis "popular acum aproape exclusiv cu femei și copii" comunicatele DNB nu dăduseră cifre, spre a minimaliza rezultatul distrugător al raidului și a nu alarma populația celorlalte mari concentrări urbane. Dar hamburghezii, care au părăsit orașul în urma evacuării răniților, care tîcseră sute de trenuri sanitare a sinistraților mult mai numeroși, precum și a

tuturor persoanelor inutile pentru debleirea și reconstrucția orașului, spre a fi cazați în interiorul Reichului, răspindeau peste tot versiunea adevărată, contribuind la pătrunderea panicii în celelalte orașe încă nevizitate de RAF.

GALIN scrisese un raport amănunțit despre această catastrofă, pe baza căruia ceruse să i se aprobe mutarea la Berlin, pînă la posibilitatea sa, ca și a tuturor celorlalte reprezentanțe consulare, de a se reinstala la Hamburg și nu se sfiise a arăta și în rapoartele sale anterioare, toate multiplele elemente de apreciere ce le putuse culege în sprijinul unei concluzii ce însă nu o trăsese în mod explicit, în virtutea căreia perspectiva unei rezistențe îndelungate a Reichului, în ipoteza în care n-ar izbuti să doboare Uniunea Sovietică în anul 1942 și s-ar afla ulterior silit să întîmpine și redeschiderea unui al doilea front terestru, devenise către finele anului de agresiune la Răsărit o prezumție cel puțin problematică.

Dar mai importante și instructive au fost conversațiile mele cu atașatul militar al Elveției și un mare industriaș suedez în ședere la Berlin, pentru tratative comerciale în sectorul metalurgic. Primul este o rudă îndepărtată, dar un prieten apropiat al familiei mele elvețiene și soțiile noastre prietene din copilărie, iar în ultimii ani de la Geneva și eu mă împrietenisem bine cu el, deși nu ne potriveam cu totul în privința politicii internaționale, fiindcă fusese pe poziția ostilă Ligei, căreia-i reproșa și el, ca Hitler, a fi o bazăconie francmasonică (ceea ce nu era decît în parte), a fi slăbit în loc să întărească frontul Puterilor păgînice și împins pe cele revizioniste către soluția războiului, prea impresionat de succesele acestora din urmă și neîncrezător în victoria finală a primelor. Acuma însă, de cînd se afla la fața locului pentru a putea vedea mai îndeaproape organizația neîntrecută a primei Puteri militare din lume, cum încă o taxă pe Germania, își mai subțiasse mult vinul de Rhin elvețian cu apă chioară din Spree. Firește că nu puteam să-i spun nimic din ceea ce aflasem despre situația frontului, din convorbirile Antoneștilor cu nemții, făcîndu-mă a nu cunoaște nici efectivele noastre angajate peste Nistru, nici intențiile Generalului relative la contribuția viitoare a Romîniei în campania rusă și el nu era mirat de ignoranța mea, fiindcă mă știa cîi în chestiuni militare și pe deasupra "însărcinat cu protocolul". Delegației noastre deci ultima ei rotiță, evident neinformată de marile secrete ale O.K.W.-ului. D-lui, parea, în schimb, la curent cu toate de-

taliiile marilor bătălii de încercuire din vară și începutul toamnei, deoarece era cunoscut ca mare germanofil, avea vechi și noi relații intime cu ofițeri superiori de la Wehrmachtul și fusese poftit împreună cu colegii săi japonez, italian și spaniol a urmări de aproape desfășurarea operațiilor de curățire din Volhinia, nu departe de granița noastră bucovineană, având o situație privilegiată față de ceilalți neutri și ca expert al Crucii Roșii Internaționale. Ori, contrar expectațiilor mele, era cu mult mai pesimist decât mine, pe cam aceleași motive ca SANA-TESCU și ANTONESCU, plus un factor pe care l-am auzit atunci prima dată: armamentul ofensiv principal - aviația și blindatele - scăzuse în cursul anului sub jumătate din ce fusese în septembrie 1939 și nu se putea reînnoi în ritmul și proporția distrugerii și mai ales a uzurii, fiind calculat la limita inferioară a rezistenței sale la care se adăuga eficacitatea bombardamentelor britanice asupra industriilor acestor două arme, astfel încât ofensiva din 1942 urma să fie dusă cu mai mare economie, în locul mijloacelor sporite, necesare unei decizii rapide. Mi-a citat cifre pe care le-am reținut doar pentru a le putea reproduce Generalului, uitându-le apoi rapid din cauza altora scoase de acesta spre înfirmarea lor. Diagnosticul lui era că Germania, care tablasă totul pe câștigarea unui război fulger și reputeră de altfel victoriile sale asupra Poloniei și Franței numai datorită superiorității sale covârșitoare în armament ofensiv, pe care-l și supusese cu aceste ocazii unei probe și uzuri grele, nu mai dispunea acum față de ruși de această superioritate disproporționată și prin urmare se găsea într-o dilemă atât de grea încât nici unul din marii ei generali nu vroia să mai ia răspunderea aplicării planurilor inițiale ale Făurerei lui, care avea dreptate în privința, cum avusese dreptate față de GOERING în problema cuceririi Angliei (ce atunci era perfect posibilă și i-ar fi adus posesia industriei britanice de război calitativ superioară celei germane și cantitativ mai mult decât o treime din aceasta), dar nu mai avea dreptate acum, în fapt. Dilema era aceea că strategia corectă cerea continuarea ofensivei până la eliminarea oricărui front răsăritean, din moment ce fusese deschis, iar mijloacele de care dispunea Reichul actualmente îi permiteau să ducă cu succes doar un război defensiv. Drama germană era de asemenea că, neeliminand nici unul din cele două fronturi, industria europeană de război nu avea șanse de a

schimba în curînd în favoarea ei această deficiență, fiind din-
potrivă din ce în ce expusă bombardamentelor, pe cînd atît
Anglia cît și Rusia aveau să poată beneficia de cea americană,
neatacabilă și cu posibilități de creștere nelimitate. Presiuni
fantastice erau în curs de efectuare asupra Suediei și Elveției
pentru a pune industriile lor metalurgice la contribuție și cu
toste că Berna considera marele pericol unei agresiuni germane
quasi înlăturat (întrucît nemții nu-și puteau permite luxul unei
noi diversiuni costisitoare și fără de folos practic, pentru că
elvețienii și-ar distruge hidro-centralele mari ce alimentează
nu numai platoul elvețian dar și o parte din Sud-Vestul Germa-
niei și în munți ar fi în măsură să mențină un front permanent
fără a mai socoti că ar dinamita tunelele Simplonului și St.
Gothardului, "anihilînd comunicațiile prețioase între parte-
narii Axei), totuși preferau să nu încordeze relațiile cu Reichul
la extremă deoarece, în nebunia lui, Hitler era capabil să facă
și această prostie. Amenințase direct și brutal pe suedezi cu
invezia dacă continuau să se încăpățîneze a limita exportul lor
în Germania la nivelul posibilităților ei de plată în aur, de-
vize și produse alimentare ale Europei agricole. Acceptaseră în
consecință importante comenzi pe credit, mai cu seamă sub ame-
nințarea blocadei alimentare, iar Elveția care pînă acum s-a pu-
tut aproviziona parțial pe mare, cu flota ei comercială sub pa-
vilion neutru, datorită înlesnirilor acordate de italieni, se
vedea acum și ea constrînsă a spori livrările de armament că-
tre Reich, fabricînd tunuri antiaeriene și anticar de explozi-
ve și muniții, iar industriile chimice de la Basel și cea de
aluminiu de la Neuhzusen lucrau aproape exclusiv pentru Wehrmacht
și totuși, aceste contribuții erau o picătură într-un pahar cu
apă față de necesitățile germane în armament. Singura soluție
ar fi mutarea centrelor de producție de avioane, blindate, ca-
mioane și muniție din Rhenania în Polonia, dar aceasta nu se
putea efectua pe scară mare decît în doi ani. Unele industrii
fuseseră dublate în Est iar Austria, Boemia, Moravia și Silezia
erau dezvoltate industrial la maximum. Ca un mare secret pe
care mă ruga cu insistență a nu-l folosi decît față de Generalul
ANTONESCU personal, întrucît Vice-Presedintele nu era considerat
la Berlin un bronz și prea vorbăreț, așa că cercurile militare
nu-i făceau aceeași încredere ce o aveau în conducător, a fost

știrea că nemții puneau toată greutatea efortului lor industrial nu pe mărirea capacității de producție a tipurilor de arme folosite până acum, ci pe fabricația cât mai întârziată a unor noi mijloace de luptă ce ar revoluționa știința militară și răsturna premisele pe care se întemeia strategia clasică, de care trebuise să țină cont în prima parte a războiului, prin anvergura puterii destructive a proiectilelor: rachete cu o rază de acțiune ce ar pune dintru început Londra în bătaia coastei olandeze și ulterior mai mult decât probabil toată insula la cheremul unui bombardament continuu de zi și noapte, neinterceptabil și de douăzeci de ori mai distrugător decât bomba cea mai grea de avion; folosirea pe scară mare a proiectilelor cu aer lichid (întrebuințată o singură dată în dimineața de 10 mai 1940 la pornirea atacului asupra Franței, dar nu pe linia Maginot ci pentru cucerirea fortăreței belgiene Eben Emael) cu un efect mortal, instantaneu și fără suferință, asupra regnului animal și la nevoie, dacă Germania va fi împinsă într-o situație disperată, a bombelor atomice, la fabricarea cărora se lucra intens. "Câteva din aceste bombe, lansabile numai din avion, ar avea puterea să radă de pe suprafața pământului un oraș mare, întrucât produceau descompunerea materiei atât animale sau vegetative cât și moarte, minerale". Până la momentul când această ultimă armă va putea fi folosită", întrucât punerea ei la punct mai necesită o serie de experiențe în vederea îngrădirii efectului ei imprevizibil asupra scoarței terestre și eventual de o nocivitate durabilă", alte inovații tehnice în domeniul armelor tactice ar compensa lipsa cantităților suficiente de armament ofensiv: avioane cu turbine în loc de elice, cu o viteză sporită cu 50-100%, tunuri antiaeriene și anticar cu tir mult mai rapid și viteză inițială supra-sonică și proiectile perforante de blindaj, datorită topirii metalului. Comandanții Wehrmachtului însă nu luau în serios anunțul mereu reiterat în anturajul partinic al Führerului despre iminența perfectării acestor arme, refuzând în consecință să risce pierderea armamentului ofensiv existent - prin reluarea ofensivei în stil mare cu toate resursele lor, până la înlocuirea sa cu noile care (două tipuri mai puternice și unul de vânător de tancuri erau în curs de fabricație) și avioane (din care trei modele clasice perfecționate: de bombardier, avion de picaj și de vânătoare, erau de asemenea puse pe bandă) în număr su-

ficient pentru dotarea rezervelor strategice necesare pentru eventualitatea debarcării, cerind insistent fortificarea coastelor de Vest ale continentului și a spatelui frontului răsăritean. Hitler nu se putea înțelege deloc cu Ministrul de Război și Șeful Marelui Stat Major, care se considerau încă din octombrie quasi demisionați. Însfîrșit, spunea că pierderile în material uman se cifrau deja la peste un milion de combatanți din cele mai bune trupe, din care mai mult de jumătate căzuseră în cele cinci luni de campanie sovietică, cifrele comunicatelor oficiale trebuind înmulțite, în ce privea partea negativă, cu zece. L-am întrebat dacă credea că Hitler va reuși să-și impună punctul de vedere și, prin urmare, vom asista la anulă un nou "Blitz" în Rusia sau la o stagnare și stabilizare a frontului cel mai scurt și adecuat apărării, pînă la ieșirea armelor noi, iar, în primul caz, ce șanse existau pentru refularea sovietelor dincolo de linia Caspicea, dacă Reichul ar pune la bătaie toate rezervele sale din Apus, la care mi-a răspuns că soluția va fi probabil una intermediară, întrucît din necesități economice și generali preconizau ocuparea Ucrainei, atît pentru a lipsi pe sovietici de grînarul lor, cît și ca să asigure aprovizionarea Europei în cereale, dacă nemții vor putea menține cîtiva ani, un front diagonal atît de lung. Cît despre posibilitatea de a înfrînge totuși armele roșii, niciun militar serios nu putea da un răspuns mai valoros decît acela al unei ghicitoare de noroc, atît timp cît nu s-ar putea afla ceva mai precis despre rezervele lor de armament, de hrană, de efective instruite și mai ales despre industria de război dincolo de acea linie. La întrebarea mea, de ce nu foloseau nemții proiectile și bombe cu aer lichid, ce le aveau deja de la începutul războiului, mi-a răspuns că riscau să declanșeze războiul chimic, ceea ce nu vroiau să provoace pînă la posesia bombei atomice, cu care ar domina situația.

În legătură cu lipsa informațiilor despre situația din spatele frontului răsăritean, a adăugat că observația aeriană dădea foarte slabe rezultate din cauza distanțelor formidabile de parcurs pentru survolul Rusiei asiatice și camuflajului extraordinar de eficace de care sovieticii s-au dovedit capabili, pe tot teritoriul cucerit, pentru inducerea în eroare a dușmanului în căutarea obiectivelor militare. Opina de altfel că nemții beneficiaseră la început mai mult de norocul că rușii comiseseră două mari greșeli: de a fi concentrat pe sectorul central efective prea numeroase și imobile, din lipsă de linii de co-

municație feroviare și rutiere de-a lungul frontului și de mijloace motomecanizate de transport, față de mobilitatea externă a forțelor adverse, cărora astfel le-au căzut pradă mult prea ușor, pe cînd dacă erau eșalonate într-un dispozitiv de apărare în adîncime, ar fi putut să creieze nemților de la început mari dificultăți pe slocuri tactica nouă germană a încercuirilor. Ca vedere de ansamblu, era în consecință foarte pesimist pentru România-deoarece împărtășea dubiile colegilor săi militari germani cu privire la apariția în timp util a celebrelor arme secrete, cu care S.S.-ul îl mistifica pe Fűhrer - întrebîndu-mă dacă părinții mei urmau exemplul valutar al fostului rege Carol, despre care toți genevezii informați știau de mult că exportase sume mari în Elveția și la auzul că d-lor nici nu se gîndeau la aceasta, m-a sfătuit să le atrag atenția asupra sumbrei perspective în cazul înfrîngerii germane.

Suedezul meu era de aceleași păreri pesimiste cu privire la soarta lumii capitaliste în sud-estul Europei la încheierea ostilităților, pe care o vedea numai în chip de prăbușire vertiginosă a Germaniei. Fusese la Cambridge în al patrulea an de Economie Politică cînd eu îmi începam studiile universitare, dar amîndoi fiind membrii al acelui club și avînd prieteni continentali comuni, ne văzusem des în ultimele două trimestre. De atunci nu mai avusesem însă nici o legătură, așa că nu știa că-mi schimbasesm numele prin adopțiune, dar, văzînd similitudinea numelor, dăduse lui FIPS, cu care era în legături de afaceri o scrisoare pentru mine. Acesta explicîndu-i că eram una și aceeași persoană, ne-a invitat pe amîndoi la masă (cu CLODIUS) la clubul său. Firește că față de nemți nu ne-am putut spune decît chestiuni personale, banalități și aprecieri generale pe placul acestora. Dar cuș bănuiam amîndoi că nu credeam ce spuneam și vroiam să stăm de vorbă între noi, ne-am reîntîlnit a doua zi la Eden unde stătea și, cu acest prilej, am putut afla adevăratele păreri ale lumii metalurgistilor suedezi despre situația internațională. Si el spunea că Anglia trecuse printr-un moment extrem de critic, pe care nemții nu l-au știut exploata, dar că acum acea situație nu se mai putea repeta chiar dacă le-ar reuși să-i bată pe ruși, ceea ce i se părea neverosimil, după aprecierea cercurilor politice suedeze, reputate ca bine informate asupra potențialului industrial sovietic. Cu toate că uboturile scufundaseră vre-o două și jumătate milioane de tone

britanice, nu numai bătălia aerului ci și aceea a aprovizionării Insulei era pe ciștigate, englezii neavând aproape nici o pierdere pe linia Statelor Unite, care era pentru ei cea vitală, iar industria grea engleză, aflându-se pe coasta apuseană, suferise puțin de pe urma bombardamentelor aeriene. Credea că Anglia era pe calea de a-și crea o armată "cum n-a mai înarmat din Evul Mediu", mult mai importantă, datorită introducerii pentru prima oară în istoria ei a serviciului militar obligatoriu, decât cea din 1914-1918 și înzestrată cu un armament mult mai masiv, rezistent și rapid decât acel german, vorbind în special de avioane, care și mijloace de transport terestru. Pretindea că, din punctul de vedere calitativ, armamentul lor fusese superior chiar și la începutul războiului, însă de calibru și număr prea redus, întrucât nu se pregătiseră pentru ofensivă și nici pentru defensivă mobilă, contînd pe rezistența fortificațiilor franco-belgiene. Totuși, superioritatea lor calitativă s-a demonstrat în aer unde, deși au fost surclasați copleșitor cantitativ, au izbutit să se înscrie în istorie cu o "performanță termopileană", pierzînd în medie un vînător contra 3-4 germani. Viteza și suplețea unui "Spitfire" erau încă neîntrecute și în plus motoarele lui nu cunoșteau penele frecvente ale Messerschmidt-ului cu pistoane de aluminiu ce trebuia mereu schimbate. Această constatare era valabilă pentru tot restul materialului, nemîii lucrînd la maximul de economie, iar englezii după principiile firmei "Rolls-Royce" (care livra acum motoare de avioane rușilor). Pe deasupra, pornind de la zero, fiindcă nu dispuseseră în 1939-1940 decât de șase divizii mari și tari cu arme tip 1918, tot ce fabricau era mai modern și ținînd seama de deficiențele apărute prin experiența războiului polonez, francez și acum rusesc la materialul adversarului. În compoziția oțelurilor de mare rezistență intra elemente pe care germanii nu le aveau și nu le puteau procura acum (de pildă molibdenul din Atlas, pe care englezii îl controlau prin Gibraltar), drept care tot materialul lor metalurgic era de viață scurtă, trebuind mereu revizuit, reparat și curent retopit, ceea ce supunea industria lor la efortul de a fabrica, spre pildă, șase țevi de tun proaste în locul uneia bune, decalibrarea lor intervenind cu stît mai rapid de cînd s-au mărit vitezele inițiale. Toate mașinile lor unelte erau de schimbat cînd au intrat în război cu stocul de armament cu care credea că-l vor putea cîștiga rapid. Nimeni din conducere nu-și pusese însă întrebarea cum s-ar re-

innoi în timpul unui război de durată și acum toată industria germană șchiopăta din această cauză. Dacă ar fi reușit să cucerească Anglia, toată situația se schimba, fiindcă ar fi avut răgazul să-și reorganizeze industria, nevulnerabilă, și să aleagă momentul invaziei la Est, când ar fi fost asigurați de mari rezerve de nou material mai solid, după uzura și distrugerea celui vechi. Așa, au atacat Rusia cu speranța că materialul din 1939 le va ajunge până la capătul campaniei, de o vară, maximum două și după cinci luni se aflau în penurie de tancuri, avioane, camioane, tunuri și chiar vagoane C.F. Dacă Sovietele s-ar fi prăbușit ca Polonia și Franța, nemții erau salvați pentru câțiva ani. Dar după toate aparențele și informațiile, campania rusă era pe punctul să devină cimitirul materialului nemțesc, nepotrivit terenului și mult prea ușor. "Volkswagen"-ul, conceput pentru a ține un an pe șoselele asfaltate din Germania - mașină al cărei preț de cost nu depășea 800 de mărci - nu ținea nici trei luni pe drumurile desfundate din Uniunea Sovietică, iar peste cîmp era neutilizabilă cu arcurile sale slabe, șasiul prea jos și de asemenea necalculat pentru eforturi grele. În schimb, materialul rusesc era greoi, butucănos, nefinisat cu grijă, dar masiv, solid, cu oțeluri de primă calitate, tunurile în special de o rezistență unică, iar stocurile de armament și muniție mult mai mari decît se calculase. În plus, industria asiatică era la adăpostul raidurilor germane, waffe neajungînd să atingă nici centrul cel mai apropiat, Magnitogorsk și fiind incapabilă să scoată din producție centrele industriale europene, din cauza apărării anti-aeriene pornind abile ale acestora. Industriații Reichului avertizaseră în repetate rînduri pe Hitler de pericolul agresiunii contra URSS, în condițiile în care se afla industria rhenană, dar fiindcă a avut dreptate în cazul Angliei, nu se mai lăsa influențat de nimeni împotriva "intuițiilor sale" și astfel se angajase într-o "afacere pierdută dinainte". De aceea se miră că România nu se limitase la problema ei teritorială, după cum făcuse Finlanda, în loc să se lanseze alături de tabăra pierdantă și care pe deasupra îi pricinuisese amputările teritoriale nereparate din 1940, doar pe vagi promisiuni ale aceluia care-și călcase sistematic cuvîntul chiar față de Mari-le puteri, într-o aventură fără perspective de cîștig și care risca s-o coste toate beneficiile realizate în urma primului război mondial, asigurîndu-mă prieteneste că aceasta era opinia reală a forurilor politice competente de la Stockholm, pe care natural diplomații țării sale nu ne-o puteau exprima.

Așadar, toate investigațiile mele de la Berlin convergeau spre concluzia confirmării întocmai a justetei aprehensiunilor opoziției noastre față de politica personală a Generalului și în special a dreptății tezei manifeste, care de fapt se rezema mai mult pe principii și intuiție decât pe cunoașterea precisă a situației reale din lagărul nostru pentru "Mare Aliat", la care începuse a miroși a cadavru, în timp ce la București multă lume, ieri încă responsabilă, devenise și ea contaminată în euforia cuceririi Odesei, unde s-au sacrificat zeci de mii de vieți comenști absolut fără rost și numai din ambiția personală a Conducătorului: care vroia să fie primul general cuceritor al unui mare oraș rusesc, întrucât nemții încă nu izbutiseră să ocupe Kievul. La gândul că acesta se culca în fiecare seară la doi pași de camera mea de la Adlon, împăcat cu teoriile tendențioase cu care era îndopat toată ziua de conducerea criminală a unui popor care ionea de mult sub povara unui efort nemăsurat după puterile sale și a unei organizații ce scârțâia din toate încheieturile sale, auzibil pentru toți în afară de nebunul din vârful piramidei, care se izolase în garsoniera sa din Reichskanzlei, în cabana bavareză sau C.K.W. și visa fantasmagorii, după cum aflasem de la DAVIDESCU, pe șoptite că reieșea din cele două audiențe ale generalului acolo, m-am decis să-l consultă pe BOSSY relativ la necesitatea de a deschide ochii Antoneștilor asupra realităților, înainte ca aceștia să ia noi obligații, arătându-li-se imbecilitatea de a supralicita pe unguri, băgându-ne pînă la cot în Ucraina, din proprie inițiativă mai mult decât din îndemnul nemților, care la început nici nu ceruseră colaborarea militară dincolo de Nistru și chiar acum insistau cu precădere asupra laturii economice și nebulia curată de a rîvni la locul de prim colaborator al nazismului în lupta sa ideologică împotriva bolșevismului, cînd Japonia, Italia și Spania - membrii fondatori ai Pactului Anti-Komintern și Puteri cu un potențial de război incomparabil superior celui de al nostru - se bornau a da cu gura contra comuniștilor, dar se abțineau de la verice participare activă la războiul anti-sovietic. Era rolul lui, ca Ministrul țării la Berlin, deci în măsură să cunoască ceea ce DAVIDESCU și eu nu eram presupuși să știm despre situația din Germania, să vorbească imediat cu Generalul pînă cînd nu era prea tîrziu, în loc să aștepte plecarea noastră pentru a trage unul din remarcabilele sale rapoarte ce n-ar mai avea post festum "decît o valoare istorică, dar nu politică. Tineam să i-o spun ca să nu-mi poată reproșa că mă băgam peste capul lui într-o chestiune ce nu mă pri-

vea, ci era de competența și chiar datorită sa s-o facă, întrucât nu-i incumba nici lui DAVIDESCU, care de altminteri nu avea autoritatea necesară față de Antonești, fiind deja uzat prin frecurile sale zilnice cu aceștia, decurgând din poziția sa ingrată de tehnician politic al Externelor în delegație.

După părerea mea, de mult cunoscută băieților de la Cabinetul Departamentului și neapreciată ca valabilă nici de ei nici de CRETZIANU, acesta alege prost pe BOSSY pentru Berlin și pe GRIGORCEA pentru Roma, rocada lor fiind mult mai indicată, deoarece ultimul avea pe lângă calitățile primului, poate chiar mai dezvoltate, în plus două stăle care lipseau în jocul celui-lalt: bucovinean, fost austriac, germana era limba lui maternă, iar mediul germanic cel de acasă și pe deasupra avea mai multă "burtă" și, ceea ce trebuia oricărui bărbat în situații cruciale, sub ea, destule ca să-l înfrunte cu succes pe ANTONESCU și să-și impună punctul de vedere al lui ICA, ce nu era în firea blândă, timidă și discretă a timoratului RAOUL să poată, nici să dorească a face. "Armean" șiret, GRIGORCEA preferase clima romană, în care spera să-și mărite fata cu un prinț latifundiar italian - ce i-a și reușit cu Prințul BRUNO RUSPORI, tânăr, frumos și bogat - decît să-și facă singe rău cu mojiile Fűhrerului și izbutise să-l întortocheze pe CRETZIANU, ca să obțină Roma, unde BOSSY ar fi fost mai la largul său, mediteranian, iar cu finețea și suplețea sa de grecotei de baștină, ar fi dibuit cu o clipă mai devreme jocul clicei Contelui CIANO ce a dus la lovitura din mai 1943 și care desigur că n-a fost surprinsă de debarcarea în Sicilia, iar nu, cum noi speram, în Balcani. Căci, fără să încerce a arunca vre-o umbră asupra valorii necontestabile de cel mai subtil dintre toți diplomații noștri, nu e mai puțin adevărat că reputația lui BOSSY de om speriat de propria sa umbră era bine stabilită încă din timpul regenței, toți Bucureștii cunoscînd faimosul episod, cînd, făcînd funcție de secretar al acesteia, dăduse ca răspuns ziaristilor străini ce-l asaltaseră ca să aibă măcar o indicație despre cele discutate într-un Consiliu de Coroană misterios și impenetrabil, punîndu-i întrebări indiscrete: "Je ne dis ni oui, ni non et vous prie que cela reste entre nous" (Nu zic nici da nici ba și vă rog ca aceasta să rămînă între noi). Cît despre DAVIDESCU, era într-adevăr uzat de poziția de rezistență, pe toate fleacurile, pe care CRETZIANU îl împingea să mențină față de multiplele boro-boaze ale Antoneștilor și preocupat să nu strice căruța cu

aceștia ca să nu-și compromită situația, așa că m-a încurajat, cum tot n-aveam ce pierde și eram și așa cotate drept "copilul teribil" al Externalor, interesat mai mult pentru asemenea misiuni decât de plăticioasă activitate birocratică, să relatez bătrînului, iar dacă nu voi izbuti să-l prind într-un moment prielnic, lui ICA tot ce aflasem, încercînd astfel să-i impresionez, după care ar ataca și el subiectul cu acesta din urmă. Trebuie să spun întîi că ambii Antonesci erau cam prost dispuși față de mine în urma neconformării mele programului oficial, considerînd cu oarecare dreptate, că atitudinea mea nițel excentrică, de frondă, era una de protest față de ei și nu atît față de nemți, cu care păstrasem relații foarte cordiale, dar explicîndu-le că eram supra-aglomerat de munca Secretariatului și mă sacrificam, în loc să pot și eu aștepta la partea reprezentativă și distractivă a întrunirilor Conferinței și reproșîndu-mi prejudiciul ce-l aduceam astfel Delegației, dacă-mi era indiferent să-l atrag asupra mea. La început, generalul se gîndise chiar să mă expedieze la București și să ceară de acolo un expert în germană, trimis cu avionul, dar revenise asupra acestei hotărîri în urma unor explicații satisfăcătoare ce-i dădusem și pe care ICA și DAVIDESCU le susținuseră, în sensul că nimeni nu avea nimic să-mi reproșeze, nemții fiind singurii responsabili de încălcarea dreptului suveran al delegațiilor de a se folosi de interpreții naționali de ai lor, că era prin urmare o lecție foarte judicioasă și tot odată cuvințioasă ce li se dădea, neacceptîndu-se cel puțin înmîxtiunea lor în fixarea atribuțiilor membrului vreunei delegații și marcînd, prin folosirea mea ca traducător al textelor secrete, încrederea ce mi-o păstrau șefii acesteia, muncă ce o îndeplineam cu riguroasă conștiințiozitate spre mulțumirea lor, pe cînd frecvențele mele personale în timpul liber erau perfect compatibile cu libertatea de mișcare de care se bucura orice diplomat și pe care o puteam folosi în interesul lor, informîndu-i despre comentariile și atmosfera din jurul Conferinței.

Prevalîndu-mă de această invitație, lusesem contactele de care am pomenit în cele ce preced, relatînd deja ocazional fie lui DAVIDESCU, fie lui ICA, cîte un pasagiu interesant sau mai important din convorbirile avute, dar rezervînd raportul verbal de ansamblu pentru momentul cînd s-ar putea vorbi mai liniștit și pe îndelete cu Generalul și pîndindu-l prin urmare în acest scop - intenție care ICA, îndeobște îngrijat a împiedica contactele directe ale acestuia cu toți românii și a se interpune spre a nu cumva scăpa vre-o "lucrătură de culise"

ce i-ar săpa poziția de "primus inter pares" la care aspira din ce în ce alături de Conducător, a simțit astfel încât am fost nevoit, spre a nu mai amîna scadența execuției hotărîrii mele, a-i vorbi în prezența lui ICA, ceea ce căutasem tocmai să evit, intrucît experiența vieții mă-nvățase de mult că oamenilor li se pot spune multe lucruri între patru ochi, ce nu acceptă să asculte în prezența unui martor oricît de intim și apropiat le-ar fi acesta.

Totuși am izbutit să plasez tot ce aveam de spus, cu relativ puține întreruperi și proteste, destul de clar și înjghebat, pe un ton și într-o prezentare pur informativă și voit nepărtinitoare ca și cum ași fi citit un buletin mai lung și multilateral de informații, cu excepția celor despre armate secrete, ce promisesem a nu i le da decît lui, care de altfel ar fi stricat efectul celorlalte știri și pe care i le rezervasem pentru ocazia ulterioară ce mi s-ar oferi fie la Adlon, fie la întoarcere în tren.

Neputînd să se supere pe mine, care nu făceam decît oficiu de "port parol", s-a răstit la ICA, fiindcă acesta și-a însușit în mare parte părerile aduse la cunoștința lor și nici n-a încercat să conteste, ca generalul, veracitatea și exactitatea datelor sau afirmațiilor ori valoarea și seriozitatea izvoarelor informative. Prin faptul că ICA intervenise în cursul expunerii pentru a sublinia de cîteva ori un element ce l-ar fi știut deja din alte surse, nu nettre, ci "aliate" (prin care înțelegeam mai întîi că putea fi vorba de alți nești de la misiunile lor din România decît cei ce ne însoțeau, ca să aflui apoi că se referea la auziți diplomați americani de Nord și de Sud din București, pe care nu-i mai considera neutrii ci observatori ai taberei democratice) și-l susținuse la timpul său față de General, neîncercător atunci ca și acum, pornise o sprigă discuție în contradictoriu, pe care acesta însă a curmat-o, vădit indispus că ICA vorbea atît de neconform tezei oficiale în fața mea și destul de tare ca să fi fost auzit nu numai prin microfoanele ce erau sigur bine camuflate în toate camerele Adlonului, ci și pe coridor sau în salonul adjuncat, în care însoțitorii noștri intrau ca la ei acasă și-și petreceau zilele, de la Berlin făcînd cu schimbul, mulțumindu-mi rece dar amabil pentru vestile găsite de cuvință a i le raporta. Am crezut deci că vroia să mîină singur cu ICA și mă ascultasem ca să plec, cînd m-a oprit ca

să mă-ntrebe care era opinia mea. Măgulit și totodată mulțumit de a putea astfel mai adăuga unele lucruri ce uitasem să pomenesc sau peste care trecusem fără să le pot dezvolta și în plus trage concluziile ce se impuneau natural de la sine, ce însă nu-mi permiseseam să le dau în vilesag neinvitat de a o face, cu toate că acesta era scopul propus lui BOSSY, pe care l-aș fi preferat auzi vorbind în locul meu, nu pentru că m-aș fi temut de consecințe neplăcute pentru situația mea, dar fiindcă nu mă puteam exprima cum aș fi vrut pe românește (vorbeam atunci mult mai puțin cursiv decât acum) și în nici un caz să-mi dezvolt argumentația cum ar fi făcut-o el, am susținut că: Germania era de pe atunci înfrântă dacă Japonia nu ar interveni cu tot potențialul ei până la lichidarea oricărui nucleu de rezistență sovietică aprovizionabil din U.S.A.; în lipsa intervenției japoneze, numai un miracol ar putea salva Axe și sateliții săi de prăbușirea totală, cu toate consecințele ce ar implica participarea lor la război alături de aceasta până la capitulare (posibilitatea pierderii Moldovei, pe care rușii urmau s-o ocupe în cazul rezistenței noastre față de germani și pe care, în consecință, ar putea s-o reclame la masa verde, dacă vor reuși s-o cucerească în faza finală a războiului; incertitudinea redobândirii Țării de Nord, dacă Ungaria va continua să-și cruțe armata cu scopul de a anexa și restul teritoriilor cedate României la Trianon, iar noi vom fi ajunși fără armată, întrucât în pofida principiului consfințit prin pactele "Briand-Kellog și Saavedra Lamas", situațiile "de facto", neparticiparea efectivă a Ungariei la război și faptul că Anglia preconiza de mult rectificarea graniței romino-maghiare nu vor fi nesocotite în detrimentul ungarilor mai cuminți și în favoarea românilor ingrați și trădători față de cei ce au creiat România Mare și care vor fi participat în fruntea sateliților la războiul împotriva Sovietelor, aliate azi și până la sfârșitul lui, indiferent de durata și desfășurarea sa cu Commonwealth-ul Britanic și infine, compromiterea Coroanei cu o politică ce va fi adus dezastrul țării, ceea ce ar putea să periclitizeze regimul monarhic și "ipso facto" cel capitalist, întrucât instaurarea unei republici vecine cu URSS victorioasă ar fi primul pas spre comunizarea națiunii). Dat fiind că Generalul mă întrerupea tot timpul cu argumentul unic și suprem că nu puteam judeca situația pentru- că-mi lipseau date esențiale ce nu mi le puteam destăinui, mă opriseseam de câteva ori ca să insist asupra inutilității de a

mai continua examinarea unor ipoteze greșite, din moment ce exclusesem dintr-un început ajutorul japonez și mirscole de genul unor arme fără antidot ce nu le-ar putea fabrica decît nemții, ceea ce credeam a fi mai verosimil o bombă propagandistică menită să insufle oxigen într-un organism bolnav. Dar ICA interpoze atunci în mod regulat: "Ionele, lasă-l să-și termine ideea întemeiată pe premisele cunoscute!" astfel că ajunsesem la capătul criticei politicii antonesciene, care nici nu părea să-l supere, cum mă așteptasem, pe General, dar nici să-l intereseze prea mult, pe cînd ICA dispoșivă mă asculta atent și cu dese interjecții sau gesturi de aprobare, ca să întrebe la sfîrșit: "și atunci, care ar fi soluțiile pe care le recomandai pentru ieșirea noastră din acest impas?". O spusese pe un ton glumeț și nițel ironic, așa că începusem surizător o frază de politețe în sensul că nu mă îndoiam că D-sa, în calitate de D-sale de "ministru al Afacerilor Străine, va găsi mijloacele apropiate problemei specifice în fața căreia se afla România. El mi-a răspuns atunci deodată grav și formalizat, ca și cum ar fi vrut să repare impresia ce i se părea că aveam de a fi luat peste picior, uitîndu-se cu un aer înțeles la General: "Nu, te rog D-le Stîrcea, ne interesează să cunoaștem părerile colaboratorilor noștri!". Așadar, am arătat că, ne mai putîndu-se reveni dintr-odată la poziția ideală ce-o adoptase Manerheim, din moment ce depășisem cu mult vechea graniță și ne aflam "încadrați în armata germană a frontului de Sud" (lucru pe care Generalul l-a contestat imediat, retorînd că armata română lupta pe sectorul ei sub comandament propriu), la care am replicat "în cazul acesta cu atît mai ușor", trebuia să reducem treptat efectivele noastre sub diverse pretexte tehnice, ce urma să fie găsite de specialiștii militari, nefinlocuind de pildă unitățile ce trebuia să fie retrase pentru refacere și completare, ca să ajungem la o participare mai mult simbolică, de felul celei maghiare, pe care totuși o puteam depăși cu puțin spre a salva "pentru orice eventualitate" aparențele față de nemți și principiul pe care-l adoptase deja oficial Generalul de a-i supralicita pe unguri, dar cu cît mai puțin posibil și în nici un caz peste relația proporțională între populațiile României și Ungariei, iar, la nevoie dacă aceasta din urmă și-ar schimba politica contribuind cu un mare număr de divizii, să propunem Germaniei recrutarea întregii sale minorități din România în armata germană și deci scăderea acestei contribuții în material uman din efectivele românești, pe motivul că sașii

și șvabii noștri, care au aderat la "Volksgruppe" germană, se socoteau nemți și ar lupta mult mai bine sub comandament german, dar de fapt pentru a-i pune pe ei să contribuie în primul rând la cauza Reichului, cu care și așa se considerau solidari, din moment ce înțelegeau să se organizeze în România ca Stat în Stat, întreținerea lor în Wehrmacht sau S.S., unde i-ar încadra nemții, putând fi suportată de România și desocotită cu acea a trupelor lor staționate pe teritoriul ei. Era de o mie de ori preferabil să contribuim mai mult pe terenul economic decât pe cel militar, dar și aici să urmăm în mod consecvent politica "foarte înțeleaptă" preconizată de guvern și anume de a cere plata contravalorii excedențelor exportului față de importul nostru din Germania în aur german și în nici un caz din acel capturat de ea în țările cucerite, sugerându-i ca Reichsbank-ul să topească aurul străin și să ni-l livreze cu puansoul german; astfel am fi complet scopăriți față de Statele reclamante, întrucât nu era de competența României să cunoască originea aurului oficial nemțesc. Se înțelegea de la sine că sugestia urma, în consecință, să fie făcută în mod indirect și officios ca să nu rămână urme scriptologice a conivenței noastre în această operație.

În sfârșit - și aceasta fiind partea cea mai importantă și complexă a tuturor problemelor de viitor ce trebuia să ne străduim a le rezolva din timp, drept pentru care am și redus la jumătate timbrul vocii deja scâzută, așezându-mă lângă General care auzea greu - era absolut necesar să reluăm de pe acum relații secrete cu Anglia și U.R.S.S., primele fiind natural cu prădare, întrucât ieșirea noastră din război și reîntoarcerea noastră în tabăra Puterilor Aliate erau de neconceput fără ajutorul efectiv al acestora, ce nu se putea realiza decât prin debarcarea lor în Balcani, cât mai aproape de Dunăre, iar nu în Apus unde rezistența Reichului ar fi în orice caz mai mare, deci redutabilă pentru ele. Tratatativele cu Sovietele aveau un singur scop: reînnoțirea firului propunerii Molotov în vederea obținerii recunoașterii lor formale a graniței comune din 1939 la semnarea armistițiului în clipa în care România va fi în măsură să iese din războiul alături de Reich, fie prin renunțarea lui la participarea ei, fie prin întoarcerea armelor împotriva acesteia, recunoscându-li-se totodată dreptul la juste despăgubiri pentru pagubele cauzate de armata noastră dincolo de Nistru și arătându-li-se, ca dovadă a bunelor noastre intenții, partici-

parea simbolică a României la războiul împotriva lor. Pentru asigurarea secretului absolut al acestor tratative, trebuia ca ele să fie întreprinse nu de opoziție, ci de guvern, numai prin intermediul unor diplomați de carieră, cu experiență, suprafață și relații serioase în tabăra aliată, ce ar urma să fie numiți în posturile cheie pentru asemenea contacte: - Washington, Lisabona, Ankara, Stockholm și Berna - și care, în cazul unor indiscreții sau denunțări propagandistice aliate, ar fi dezavuați și ar ști să tragă consecințele, luând sfecerea asupra lor.

Din tot ce spuseseam, de altfel foarte rezumativ, Generalul relevase doar mențiunea "pentru orice eventualitate", care, spunea că, infirma restul teoriilor mele, prin faptul că recunoșteam totuși posibilitatea Germaniei de a câștiga războiul, la care am răspuns că, în materie de politică, care nu era o știință exactă, nu aveai niciodată dreptul să excluzi total și apodictic prezența contrariului, dar că, plecând de la premisele de care dispuneam, această ipoteză nu întrunea nici zece la sută din șansele celeilalte opuse de a se împlini. În schimb, ICA reținuse cu vădit interes chestiunile Volksgruppei și surului, remarcând că prima era incompatibilă cu drepturile minorităților consacrate prin tratatul special și cele de la St. Germain și Trianon și naștea problema complexă fie de a obliga pe cetățeni, care nu vroiau să accepte înrolarea lor într-o armată străină, să devină cetățeni ai Reichului, retrăgându-le cetățenia română pe motivul că aderaseră la Volksgruppe, pe care Statul Român le permisesse să și-l organizeze, ceea ce ar echivala cu o soluție de forță nesustenabilă în drept, fie de a le lăsa facultatea să opteze între cei doi termeni ai alternativei de a pleca pe front ori în armata noastră ori în cea germană și a interpreta ulterior opțiunea celor care ar prefera să fie soldați ai Reichului ca o renunțare implicită la naționalitatea română. Cea de a doua chestiune era, după părerea lui, foarte delicată, pentru că nemții considerau surul ce-l ridicaseră din băncile de stat ale țărilor învinse drept despăgubiri legale de război, ca și de altfel surul particularilor depus prin sau la celelalte instituții bancare din Statele ocupate, pe care acestea erau datorate să-l plătească în bani - hirtie deponenților, situație ce urma să fie legalizată prin tratatele de pace la sfârșitul războiului, din care erau convingși că vor ieși victorioși, iar la sugestia noastră de a-l transforma prin retopire în sur german

ne puteau foarte judicios răspunde că această operație o puteam face și noi, transformându-l în lingouri sau monete românești. Idealul ar fi fost să putem obține devize ale statelor neutre - dolari, franci elvețieni, coroane suedeze sau monedele țărilor din America Centrală și de Sud - care nu riscau să se devalorizeze în cursul războiului, dar de acestea Reichul ducea mai mare lipsă decât România, așa că nu era deloc recomandabil să complicăm discuțiile deja foarte încordate și grele în privința posibilităților de plată ale acestuia și să riscăm amânarea plății soldului creditor existent, pe care Führerul ne făcuse o mare favoare de a consimți ca să ne fie achitat imediat din stocul surului cucerit, pe când Ungaria și chiar Statele neutre au trebuit să accepte mărci, adică mărfuri germane, urmînd a se vedea cum vom reuși să rezolvăm plata viitoarelor excedente de clearing. Era pe punctul să intre în discuțiile ultimului punct și cel mai spinos, întrebîndu-mă ce părere avea fratele meu despre TILIA și ce știam despre reputația de care se bucura acesta la Londra, cînd Generalul i-a făcut un semn negativ și a spus: "nu, nu aici" - iar mie - "Cred că nu este necesar să-ți cer cuvîntul că nu cunosc nimic din ceea ce s-a vorbit și cu care eu nu sînt deloc de acord". I-am răspuns că-i vorbisem și lui BOSSY și lui DAVIDESCU despre informațiile ce-mi propusesem a i le raporta personal, așa că nu avea rost să pretind că nu i le-am dat, fiindcă erau alături și m-au văzut intrînd, dar că avea asigurarea mea că nimeni nu va ști nimic de restul conversației. Pornise către camera de baie, dar s-a întors ca să mă-ntrebe de unde știam că rușii urmau să ocupe Moldova în cazul războiului nostru cu nemții în 1940, la care i-am reprodus pe scurt pasajul convorbirii mele din tren cu KILLINGER, ICA spunîndu-mi, cînd generalul se retrăsese, că ar dori să-i relatez ocazional tot ce-mi spusese în lipsa sa cei trei nemți și în special KILLINGER în tren și la hotel, pentru a putea corobora cele spuse lui cu cele spuse mie, urmînd să mă cheme la București, deoarece la Berlin și în cursul călătoriei nu era nici timp nici locul potrivit pentru aceasta.

Totuși s-a găsit și timpul și locul nimerit la întoarcere în tren și pentru aceasta și pentru comunicarea ce mai aveam de făcut Generalului, cu prilejul unui moment prielnic, cînd m-a chemat în vagonul lui spre a-i traduce oral articole despre Conferință, în care dînsul era pomenit, din Völkischer Beobachter și Berliner Tagblatt. După interesul ce-l arăta și importanța ce-o dădea armelor secrete, am înțeles că acestea

erau "miracolul" ce urma să schimbe radical premisele clasice ale războiului, fără însă ca d-lui să-mi fi spus ceva concludent în sensul acesta. De altminteri, nici ICA nu părea să fi aflat de la dînsul tot ce discutase cu Hitler și militarii cu privire la angajamentele ce le luase pentru desfășurarea operațiilor pe frontul ucrainean, plîngîndu-se lui DAVIDESCU și făcîndu-mi și mie o aluzie despre faptul că Generalul îi ascundea partea oneroasă a acestora, care pe urmă ar ieși la iveală în consiliile de ministrii secrete, unde el s-ar găsi atunci, ca și în trecut, pus în fața unor fapte implinite. Această mărturisire, precum și atitudinea diferită de aceea a Generalului și mai favorabilă celor ce le spusese la Berlin, au fost primele manifestări ale Vice-Președintelui față de mine pentru a-mi da să înțeleg că d-lui nu mai era cu totul de acord cu politica Conducătorului, ci de o nuanță mult mai puțin radical pro-germană.

Rezultatele Conferinței au fost nefavorabile pentru noi în ceea ce privea așteptările Antoneștilor de a obține măcar o promisiune mai concretă a Führerului de soluție românească a problemei ardelenesti, cu toate că efortul principal al Ministerului nostru de Externe fusese îndreptat în această direcție și ne omorise pe DAVIDESCU și pe mine cu lucrări totalmente inutile în sprijinul revendicărilor noastre, întemeiate pe o documentație excesiv de voluminoasă, istorică, geo-politică, statistică, economică și militară cu care venisem din București și pe care o mai completase prin stufoase și prea ditirambice memorande, la care colaboraseră și asudaseră toți membrii Legației. Se înțelesese prost cu RIBBENTROP care-l tratase puțin de sus și era, în orice caz, aperceptibil mai înclinat a asculta și aprecia argumentele maghiarilor. Cu GOEBBELS o rupsesse cel mai bine dintre toți gangsterii partidului și guvernului nazist, fiindcă își sințiseră rafinitățile personale, acesta fiind și el un mare dialectician, orator demagog, dar și mai talentat decît ICA, în stilul său german, renumit amator de blondine frumoase din care-și alesese două exemplare de germane nordice aparent foarte reușite, una ca nevastă ce-i făcuse trei copii blonzi, minunați și alta ca guvernantă ce-i îngrijea de minune, ca și pe el, intrucît se trăia în casa GOEBBELS într-un triumf viu, teutonic, mai perfect decît cel masonic pe care-l infiera în discursiunile sale aproape săptămînale, inspirate de dubla-fericăre

casnică, pe care ICA a avut privilegiul să o vedea în intimitatea ei, fiind invitatul lor și primind ulterior chiar o fotografie a celor șase GOEBBELS, ce o ținea pe biroul său de lucru și trimițându-le pe a sa. Un alt schimb de fotografii, pe deasupra celui de decorații, avusese loc între Făhrerul și Conducătorul, ca între suverani. Înă ce discutaseră pe larg n-am putut afla atunci de loc, deoarece nici DAVIDESCU, care m-ar fi informat cu siguranță, nu știa nici el mai nimic, dar bănuia din unele frânturi de aprecieri ale lui ICA, spuse și ele strict confidențiale, că Hitler îi asigurase pe General că Japonia va interveni în curând de o manieră hotărâtoare pentru victoria Axei Berlin-Tokio și că amândoi ajunseseră să se înțeleagă perfect, până la urmă, asupra planului campaniei sovietice pe 1942, despre care nici ICA nu cunoștea încă nici un detaliu, dar dibuise că s-ar îndrepta înspre Ucraina și Caucaz cu scopul de a lipsi tot Nordul, nefertil, de grâнарul lui sudic, de minele de fier și cărbune din Bazinul Donului, de căpurile petrolifere de la Baku și acel ultim de a-i tăia comunicațiile cu Iranul, de unde ar putea fi aprovizionat de către americani. Generalul părea convins de posibilitatea reușitei planului, asigurat că Reichul mai dispunea de mijloace extreme pe care nu le-ar folosi decât în caz de forță majoră, ca să nu știrbească prestigiul germanilor de popor civilizat, și hotărât să contribuie la maximul puterilor noastre militare și economice la eliminarea pericolului bolșevic în lume. Faptul că nu reușise să obțină satisfacție contra ungarilor nu-l descurajase, fiindcă se aștepta la compensații economice la Est și justa rezolvare a diferendului româno-maghiar la terminarea războiului cu Uniunea Sovietică, la care România, având să rămână până la urmă primul contributor, nu putea să nu primească atunci satisfacerea deplină a revendicărilor sale teritoriale.

Nu se știa în Delegația noastră nimic precis despre angajamentele pe care ungurii le contractaseră la Berlin, dar Generalul repetase lui ICA câteva fraze semnificative ale nemulțumirii Făhrerului de politica de duplicitate ("zweideutige Haltung") a bătrînului Amiral, care căuta la Roma un sprijin pentru a eluda răsplata ce o datora în primul rînd Germaniei, pentru sporirea teritoriului maghiar în detrimentul Slovaciei, României și Sîrbiei (Bacăna-Barania), încă nemulțumit de existența Slovaciei și Croației independente și visînd refacerea Ungariei Mari,

ba chiar una mai mare ce ar îngloba toți slavii de Sud, ca să-i asigure toată coasta dalmatină. Dacă ungurii nu se vor trezi la timp din visurile lor extravagante, la realitatea care consta în gratitudinea ce o datorau germanilor, s-ar putea să găsească locul lor ocupat de alte popoare mai vrednice și care nu-și vor fi preocupat ajutorul în marea luptă ce va decide soarta lumii "pe milenii". Se părea și din ceea ce afluase ICA de la GOEBBELS că HITLER și RIBBENTROP somaseră pe Președintele și Ministrul De externe ungari să pună capăt propagandei anti-române și tensiunii cu România și a ne satisface cererile privitoare la chestiunile litigioase cele mai actuale pendinte între București și Budapesta în legătură cu situația izvorită din cedarea Ardealului de Nord, primind asigurări ferme în sensul consimțământului lor la aceste "concesiuni", drept care delegațiile română și maghiară se salutaseră și întreținuseră în termeni mai civili decât se întâmplase până atunci în relațiile interguvernamentale, diplomatice și particulare între cele două națiuni.

Dealtminteri, am putut cu toții remarca, din atitudinea tuturor națiilor cu care, sau în prezența cărora s-a vorbit despre italieni și contribuția țării lor în război, că raporturile între partenerii Axei europene păreau intrucîtva umbrite din cauza decepțiilor prea numeroase cauzate la O.K.W. de insuccesele continue, aproape sistematice și fără perspective de îndreptare, în aer, pe mare și pe uscat, ale mașinii de război fasciste, iar oarecum tensive în urma refuzului mussolinian de a primi controlul și comanda directă ale acesteia de către aliatul nordic, în drept a se considera prejudiciat și a fi din ce în ce mai enervat de menținerea pretențiilor italiice la rolul de Mare Putere de prim rang, stăpînă prezumtivă a Mediteranei și Africii de Nord și cu veleități de contrapondere, în echilibrul Axei, a Reichului prea băgăreț în zona de influență a Imperiului Roman; Balcanii - Italia nu decretase legi anti-semite și nici nu luase vre-o măsură discriminatorie rasială avînd, ce-i drept, puțini evrei, declarați, dar suficient de mulți asimilați, bine camuflați (de pildă Bova-Scoppa) și ca toți renegații, fanatici papistași ultra-catolici, anti-fasciști tăcuți și prin urmare pro-britanici, lucrînd în bună parte, din umbră, pentru victoria democrațiilor, dacă nu chiar pentru I.S., ca legături în marea aristocrație regalistă, pseudo-fascistă ca și familia de Savoia

și în aproape totalitatea ei anglofilă, din care Ciano făcea parte și cu care întreținea strânse relații ce nu erau numai mondene; lucru pe care HIMMLER îl știa și-l urmărea nemțește, prea fățiș, aruncându-i degeaba în sâternutul de la Eden două dintre cele mai răpitoare tinere, văduve de prinți trimiși în prima linie, codoașe personale ale șefului Gestapoului, întrucât contele fudul, obraznic, arogant și mult detestat de toți germanii, nu era omul să se dea de gol nici în pielea goală. Cu toate că era ginerele lui Duce (în italiană duce înseamnă conducător, iar duca duce) purta cămașa neagră, de la întemeierea partidului fascist, fiind printre goangele mari ale acestuia și ale Marelui său Consiliu, iar la Berlin venise cu pieptul plin de decorații și medalii de război câpătate după trei săptămâni petrecute la cartierul general italian din Grecia și în fruntea celei mai impozante Delegații și a unei suite personale de cămași negre, ce semănau leit cu ale noastre verzi, secretele sale de alcov berlinez fuseseră comentate surprinzător de liber față de noi (considerați acum aliați mai valoroși, "fiind un popor de luptători serioși și nu de operetă") cu scîrbă sau indignare de bărbați și cu regrete de a nu fi fost în locul principeselor de către cucoanele pe care le întîlnisem la von STRACHWITZ, în sensul celor de mai sus, iar nu numai KILLINGER - care la București se purta cu o condescentă cordialitate cu colegul său evreu fascist - ci și ceilalți însoțitori și oțîiva dintre scoliții lui RIBBENTROP avuseseră, parcă, dinadins, ieșiri destul de tari, soăpări jignitoare sau cuvinte critice, simptomatice pentru lipsa de stimă, subliniată, a dictatorului lor: "prietenul personal al Fûhrerului".

Pînă și acesta din urmă vorbise Generalului de povara ce-o constituia pentru Reich impotența militară italiană, de imposibilitatea folosirii armatei italiene pentru campania din Rusia chiar în sectoarele inactive ale frontului, deoarece riscul străpunerii frontului în acestea, îndată ce rușii ar afla pe cine aveau în față, era prea mare pentru a fi lăsat, iar nedisciplinarea trupelor ei de ocupație din Grecia și Dalmația și teroarea lor de partizani determinaseră pe comandanții Wehrmachtului să renunțe cu regret la oferta Ducelui de cincisprezece divizii de trupe de poliție fascistă pentru asigurarea ordinii în spatele frontului ucrainean, astfel încît contribuția Italiei se va limita doar la trei divizii de trupe de elită - artilerie de cîmp ușoară motomă

canizată, bersaglieri și vânători alpini pe care O.K.W.-ul propunea să fie încadrate de armata română, din cauza facilității mai mari de înțelegere între soldați vorbind limbi surori. Cu acest prilej, a spus și că punea mai mare bază pe efectivele a tot cîte trei divizii pe care Croația și Slovacia urma să le livreze armatei S.S. Cît despre politica Italiei în Balcani, Hitler pomenise rîzînd lui ANTONESCU că nu era vina „Reichului” dacă urmașii Romei n-au fost capabili să înfrîngă singuri rezistența eroică a micului popor de marinari-comercianți pentru care dînsul căpătase multă admirație în urma dîrzeniei cu care soldații greci au luptat, așa că dispusese să li se lase ofițerilor armele albe drept omagiu excepțional pe care învingătorii au înțeles să-l aducă vitejiei acestei vechi națiuni cu tradiția onoarei și a libertății ce avea s-o redobîndească pacea finală. Foametea din Grecia, de care știa că era alarmată și revoltată colonia grecilor numeroși din România, se datora incuriei și inepacității administrative a ocupanților oficiali italieni, iar nu garnizoanei reduse a Wehrmachtului care nu preleva nimic acolo, fiind aprovizionată complet din Reich (de fapt mai mult din România), ceea ce am uitat să menționez, în cele ce preced, că Hitler evidențiasse și în conversația sa cu Regina, sugerîndu-i că ajutorarea Greciei să se facă de România, pînă cînd Germania o va putea organiza din Ucraina.

La întoarcere, trenul a mers fără oprire pînă la Viena unde am ajuns seara la nouă și am scăpat de FIPS, obosit, amărît și vădit indispus de rezultatul Conferinței sau poate a misiunii sale, iar prin Ungaria am trecut noaptea în tranzit, oprindu-ne abia la Curtici și apoi la Brașov, pentru schimbul locomotivelor și, cum după Viena n-am mai avut nevoie de vagon-restaurant, CLODIUS m-a poftit în compartimentul său, din vagonul nostru (KILLINGER și MIRBACH rămînînd la Berlin, opriseră acolo vagonul german, unde am avut cu el o lungă și foarte interesantă conversație, pe care n-am mai avut ocazia s-o comunic Antoneștilor, dar am relatat-o la București lui DAVIDESCU și bineînțeles, împreună cu toate celelalte informații, lui CRETZIANU și BUZESTI.

Mult mai inteligent și fin observator decît colegii săi, CLODIUS remarcase și apreciasse rezoluția Delegației și mai ales a mea față de afrontul ce mi se făcuse și pe care - cu toate protestele mele în sensul că nimeni dintre noi și eu mai puțin decît oricine nu dădusem chestiunii nici o importanță înțelegînd

foarte bine susceptibilitatea și rezerva "militarilor față de civili" - dînsul, departe de a încerca să-l scuze, explice sau minimalizeze, îl reproșă "tîmpeniei lui Himmler, de care tot partidul tremura și nici Fûhrerul nu prea îndrăsnea să se atingă". El era, zicea, responsabil mai mult decît stăpînul său, pe care-l influența, ca Fouché pe Napoleon și Moruzov pe Carol, sub presiunea spectrului atentatelor și comploturilor - de măcelul evreilor și anti-naziștilor activi și hotărîți, de torturile grozave la care erau supuși oamenii suspectați de spionaj sau propagandă comunistă, de regimul de exterminare din lagărele de deținuți politici și de atmosfera de neîncredere și deleațiune între serviciile de stat și în sinul acestora și că trebuia să înțeleg că, cu cît lucrurile vor merge mai prost pentru Reich, fapt ce nici un german inteligent și normal nu putea să-l desconsidere, cu atît extremiștii partidului, în cap cu Himmler, vor deveni mai periculoși nu numai pentru cetățenii germani, ci și pentru acei ai statelor aliate cu Germania, suspecti de a fi în legătură sau de a lucra în conivență cu tabăra dușmană și în special cu bolșevicii. M-am grăbit să-i răspund că pe mine această situație foarte logică și normală mă lasă indiferent, pentru că n-ași putea niciodată să fiu măcar tentat a mă deda la vre-o acțiune ce m-ar îngloba în categoria spionilor sau trădătorilor, dar că-l găseam pe d-lui cam imprudent de a vorbi cum îmi vorbea de lucruri pe care le citisem doar în buletinele de radio-auscultare de propagandă, deci dacă nu chiar total născocite, totuși desigur foarte exagerate și fără de valoare politică serioasă. Mi-a replicat atunci, cu un rîs gras, și natural, de om sigur de sine și stăpîn pe vorbele sale, că nu era deloc imprudent fiindcă știa cu cine avea de a face, iar intrucît mă uitai cam supărat de ceea ce interpretam ca o aluzie la faptul că totuși ași fi din categoria aceea, s-a presat să adauge: adică cu un diplomat adevărat al vechei Europe civilizate și om prea inteligent și bine informat ca să se folosească în dauna lui de convorbirea noastră și să se teamă de un adevărat patriot german care intrase în partid contrar convingerilor sale de european democrat (așa cum GEORGES CRETZIANU a acceptat să facă parte dintr-un guvern legionar pentru că liberalii îi ceruseră acest sacrificiu în interesul superior al națiunii române) și era pur și simplu extrem de îngrijorat pentru soarta țării sale. Nu are rost să restabilesc tot ce mi-a înșirat în sprijinul acestei aserțiuni, deoarece convor-

birea noastră a fost lungă, iar multe din afirmațiile sale erau aproape identice cu acele pe care mi le făcuseră persoanele întâlnite la Berlin. În orice caz nu putea să fi "vorbit" nici să fi vorbit cu acestea, necunoscând decât pe suedezul de la acel dejun și nemai întâlnindu-l pe urmă. De altfel, în ce privea cifrele, cele citate de el, erau cu totul alte: ale producției de cărbune, fier, petrol natural și sintetic, cauciuc, grâne, carne, lână, și textile vegetale sau sintetice, plus celei a principalelor mașini unelte și articole necesare continuării războiului sau de mare consum, pe care le știa pe de rost, având de unde le cunoaște din moment ce lucra cu SCHACHT, FUNK, LEY, DARRE ș.a. și se afla în specialitatea sa. Ce însă nu mi-a plăcut deloc și m-a făcut să bănuiesc că discuția mea cu Antonescu fusese în parte sau total ascultată și mă temeam chiar înregistrată, a fost faptul că-mi spunea că nici el nici eu n-aveam nevoie să fim agenți britanici sau sovietici și nici nu puteam fi socotiți trădători dacă preconizam singura soluție ce trebuia învederată înainte ca să nu fie prea târziu pentru găsirea unei ieșiri din cataclismul ce păștea Europa dacă războiul s-ar prelungi cu câțiva ani; tratative cu dușmanii în vederea unei păci de compromis în care Germania și aliații ei vor trebui să cedeze mult ca să nu piardă totul. Era de asemenea foarte posibil ca omul să nu fi nici măcar visat că vorbisem recent despre acest subiect cu străinii pe care-i contactasem și apoi cu ai noștri la Berlin, dar coincidența avea totuși prea multe șanse a nu fi un pur hazard că d-lui îmi vorbea tocmai mie, care pățisem ce pățisem acolo și eram ultima rotiță a Delegației, de o problemă atât de gravă fără nici un scop și avantaj personal pentru el, numai așa de dragul unei pălăvrăgeli de "sleeping car". Cred și acum că am făcut bine să nu mă dau pe mîna lui, deși - precum se va vedea la urmă - GLODIUS mi-a făcut la un moment foarte critic și penibil pentru mine un însemnat serviciu, iar chiar la ultima noastră întrevvedere, după 23 August, s-a dovedit a fi un om întreg și într-adevăr bun german. Am susținut, în consecință teza unui adevărat leal aliat al poporului său, spunînd că nu vedeam cum CHURCHILL ar putea fi convins să renunțe la ideea ce stătea, după cum credeam, la temelia întregii sale concepții despre noul echilibru ce-l vroia să-l dea Europei, pentru a o face inofensivă pentru Anglia și a-i păstra acesteia totodată rolul de arbitru al situației mondiale, anume că Germania urmează să fie redusă la rangul de ultimă Mare Putere, adică în ordinea

de ascendență după Franța, URSS, China, Japonia, Statele Unite, și Comonwealthul Britanic, urmînd la nevoie s fi ciopîrțită sau ocupată pe cîteva decenii, pînă cînd Anglia își va fi refăcut averea și o industrie formidabilă, ca să nu mai poată fi amenințată de concurența nemțească și de valeitățile unioniste ale teutonilor în vederea reînființării unui "al IV-lea Reich", cu același scop de unificare a Europei și de dominație mondială. Cert că nici englezii nu aveau să fie bucuroși să vadă pe ruși comuniștii Balcanii și țările foste sub monarhia habsburgică, dar nu avea altă soluție, deoarece încercaseră la Paris în 1919-1920 să înlocuiască pe Habsburgi, care nu-și înțeleseseră interesul și se aliaseră cu Hohenzolernii prin lanțul stătuțelor succesoare care, de s-ar fi înțeles între ele ca vrăbiile împotriva uliului, ar fi putut, împreună cu Puterile Occidentale să-l țină la respect pe vrăbierul german, dar nu s-au putut înțelege din cauza unor petece de pămînt istoric și acum tot ce putea să mai spera Londra era ca rușii să se mai cumințescă și s-o lase mai moale cu extremismul marxist, devenind ceva mai democrați și liberali, însă nu dorea cum își închipuia multă lume ca ei să iese înfrinți, ci suficient de puternici pentru a pune în practică tratatul franco-sovietic conceput de TITULESCU și semnat, spre culmea ironiei, de LAVAL, prin care Germania urma să rămînă ca șunca între felile de pîine ale serviciului. Așadar, pentru nemți, Hitler avea dreptate și intruchipa sinteza afirmațiilor majorității lor, iar pentru noi Generalul ANTONESCU, pe care de altfel și opoziția democratică nu-l critica decît "pro forma", dar nu-i făcea nici o dificultate, ba dimpotrivă îi dăduse votul de încredere la plesbicit și toți tehnicienii ei de care el avea nevoie. Trebuia - spuneam tot eu - să facem imposibilul spre a-i doborî pe sovietici, condiție "sine qua non" a existenței unei Europe care să nu ajungă la nivelul cultural al tungușilor.

Asupra acestui scop toată lumea era de acord bineînțeles în afară de comuniști, dar la noi în țară opinia lor nu conta, deoarece tot partidul lor numărase doar vre-o trei sute de membrii, iar ideologia lui ar prinde rădăcini numai sub ocupația sovietică. Asupra mijloacelor existau însă firește multe teorii radical opuse și altele, probabil și mai numeroase, cu mici variante tactice. Ascultaserăm doar împreună vederile Generalului, dar nu știam și nu aveam nici o șansă să aflăm, decît atunci cînd ofensiva de vară va reîncepe, ce s-a hotărît la Berlin. (CLODIUS nu știa nici cît aflasem deja între timp de la

DAVIDESCU). Dacă nu va reuși, nu ne mai rămânea decât să ne facem boccea și să ne refugiem în vârful Alpilor tirolezi și bavarezi, căci Elveția nu va primi decât cei cu conturi grase și eu nu mă aflu în situația fericită a d-nei GOERING. Dacă va reuși - cum speram cu toții - urma să vedem dacă Statele Unite și Japonia care amândouă nu aveau interesul de a vedea Anglia la pământ și nici Europa, unită sub egida Reichului, devenind prea puternică, nu ar avea interesul să medieze pacea, în loc să fie silite să intervină fiecare de partea aliatului său într-un război lung, costisitor și care risca să se soldeze, într-adevăr, cu o mare catastrofă pentru civilizația lumii, dacă s-ar ajunge la folosirea unor arme inedite mai teribile încă decât gazele din 1917-1918. Pentru moment era deci inutil să fim prea pesimiști și să ne batem capul anticipând asupra unor evenimente aproape imprevizibile.

GLODIUS mă ascultase cu atenție, întrerupându-mă numai ca să întrebe de unde deduceam că CHURCHILL era stăt de orbit de ura sa împotriva Germaniei, ca să nu vadă că prăbușirea ei pregătea înjghebarea unei Eurasii unite sovietice, ce ar periclita în primul rând Indiile și apoi și Insula, situație ce nu le putea conveni nici americanilor. I-am răspuns că însuși HITLER amenințase Europa, inclusiv Anglia, în "Mein Kampf" cu această imagine pentru cazul în care Germania nu era lăsată să-și creieze spațiul vital și că englezii nu se lăsau speriați de această perspectivă, pentru că aveau acea ciudată credință că, la contactul cu Occidentul, virulența bolșevismului, ar scădea și regimul ar evolua, descentralizându-și organizația și că, pe de altă parte, Europa Occidentală s-ar trezi la timp pentru a se uni și creia bariera necesară Insulei pentru a se pregăti de ultimul război mondial, împotriva Rusiei, în care USA trebuiau atrase tocmai pentru salvarea Europei de totală rusificare: vechiul truc englezesc de a se lăsa amenințată și a mobiliza astfel lumea ca să-i salveze. GLODIUS nu părea prea convins și nici eu n-am insistat fiindcă nu credeam un cuvânt din câte spusese, ci eram dimpotrivă convins că CHURCHILL - care în timpul guvernului Lloyd George fusese primul a da alarmă contra bolșevismului, fiind cel mai ahtiat intervenționist și scria apoi celebra cărțuie roșie prin care documenta justetea prevederilor sale și pericolul mondial ce-l constituiau deja în 1923 H.R.S.S. - avea să preconizeze reînterarea campaniei lui Franchet d'Exprey stăt de reușite, după cea dăstoroasă de la

Gallipoli pe care tot el o inițiasse. În schimb, interlocutorul meu era de părere că CHURCHILL ar trata cu o altă Germanie, democrată, creștină, probritanică, care exista, ce-i drept, foarte diminuată în importanța ei de odinioară, dar va ridica desigur capul și găsi aderenți la momentul oportun. I-am spus că regretam să-l decepționez sau jignesc afirmând că mă înșelam de aceasta, întrucât nici STRESEMANN nu fusese un adevărat democrat și că această mentalitate era contrară firii poporului german, care adora dictatura și vroia să fie condus de un autocrat: singura persoană mai populară în Germania decât Hitler ar fi un nou Kaiser dar unul nu prea amator de discuții cu opoziția parlamentară. Am adăugat că înțelegeam foarte bine acest spirit, fiindcă în sinea mea nici eu nu eram un democrat mai ales de când văzusem cum s-a soldat democrația internațională a S.N. și am conchis cu declarația solemnă că, în orice caz, ar fi o crimă să se încerce un "Putch" căci n-ar face decât să deschidă calea comunismului în Germania, care mi s-a părut întotdeauna a fi fost mai puternic decât democrația burgheză, deoarece era și el un sistem dictatorial de conducere a unei minorități active ce teroriza marea turmă a oilor de poporeni; soluția corectă, în cazul când s-ar impune imperios, pentru salvarea situației, tratative în vederea unei păci de compromis ar fi ca acestea să fie încercate nu contra, ci cu asentimentul Führerului, iar la noi al Generalului, de care personajii oficiale, oficioase sau chiar din opoziție ori mai bine, de persoane neutre, particulare cu mari relații "à la" STINKES, von BOHLER și alții, iar abia când s-ar vedea clar ce schimbări interne ar facilita o înțelegere care să nu fie capitulativă, ci compatibilă cu o pace durabilă pentru că acceptabilă de către națiune, atunci să se procedeze în perfectă concordanță cu conducerea demisionară. Altfel, nu vedeam cum s-ar putea trece de la un regim autoritar, care în Germania, mult mai mult decât la noi (unde totuși a fost o problemă trecerea de la regimul carlist la cel antonescian fără zguduiri), cuprindea absolut toată viața națiunii la unul democrat, fără revoluție și anarhie, infinit mai periculoase acum decât în 1918 când bolșevismul era în faș și se zbătea cu imense greutate, pe când la pace va ieși, în cazul deosebit care era vorba, printre Puterile deodată nu victorioase, cel puțin neînvinse. Cred că l-am convins pe CLODIUS în orice caz, de un lucru pe care țineam să fie crezut de Legatia Germană și anume că HIMMLER nu avea de ce să se teamă de prezența mea nici la discuțiile Führerului cu ANTONESCU și nici în anturajul Regelui

României și că acest lucru l-a făcut și pe KILLINGER să mă privească de atunci cu alți ochelari, fiindcă curînd după întoarcerea la București am fost solicitat la tot felul de recepții românești și pan-axiste - la STELTZER, GERSTENBERG, BOVA-SCOPPA, MERRY del VAL, dar și la Ministrul Finlandei - unde pînă atunci fuseseam cuasi necunoscut sau neagreat.

Aceste cercuri păreau atunci deosebit de interesate a mă descoase cu privire la dedesubturile Conferinței în special în raport cu termenii tîrgului între Hitler și Antonescu, potrivit căruia Ardealul de Nord ar fi urmat să fie restituit României după ocuparea Grimeei sau atingerea Caucazului, contra obligației de a menține pînă la sfîrșitul campaniei sovietice 30 de divizii mereu completate în luptă - tîrg inexistent, dar despre care se zvonise de la întoarcerea noastră și pe care se pretindea că anturajul Antoneștilor nu-l infirma - și despre deosebirile de vederi și atitudini în această problemă ca și ansamblul relațiilor romîno-germane între Generalul și ICA. Numirea celui mai tînăr dintre ei la Vice-Președinție iritase mult pe ceilalți miniștri ai guvernului și îndeosebi pe bătrînii generali antonescieni, care încercaseră în consecință să-i submineze autoritatea. Acuma însă revenea de la Berlin cu vîntul în pupă, întrucît își făcuse acolo apariție pe scena europeană, fusese și mai era intervievat și mult comentat de jurnaliștii presei internaționale și-și recoltase astfel lauri în țară, unde, de altfel, și Conducătorul se străduia să-i creieze o platformă și să-l impună aceloră ce-l dușmăneau pentru că rîvneau la poziția lui. Poate din cauza limbajului prea imprudent al Colonelului GALIN și al d-nei ROPALA - care, în pofida soțului ei legionar, considera epoca antonesciană și activitatea ei la Președinție ca o aventură trecătoare și le cam spunea cu voce tare - poate dintr-o indiscreție a vre-unui diplomat neutru sau "aliat", ori din însăși imprudența Vice-Președintelui pe care apuca din cînd în cînd să-și exprime dintr-o dată îndoielile, față de persoane nu chiar oușere sau însfîrșit poate numai din însăși suspiciunile antenelor lui HIMMLER de la București (din S.S.I. și Siguranță între altele), începuse de pe atunci să se atribuie lui ICA, acea atitudine pe care o și avea de fapt și care reiese deja din cele ce preced, dar ar fi fost desigur preferabil și pentru el și pentru General să fie categoric negată printr-o demonstrație doveditoare a inexistenței ei.

La această reputație avea să mai contribuie în curînd și rezistența scurtă, dar cu atît mai energică, ce a opus-o lui

KILLINGER și chiar Generalului de a eluda la cererea imperativă a Führerului ca România să se alăture imediat Reichului în declararea războiului contra Statelor Unite.

Atacul mișeleșc al flotei nord-americane de război din Pacific, ancorată în rada Băii Honolulu și a portului militar Pearl Harbour, în duminică 6 decembrie 1941, de către aviația navală niponă, în timpul în care la Washington fratele Împăratului Japoniei (intr-adevăr mainformat de acest plan agresiv al guvernului țării sale), sosise ca să încerce a da un ultim impuls favorabil tratativelor infructuoase prin care Japonia încerca să obțină neînmxtiunea Statelor Unite într-un eventual conflict între ea și Puterile europene cu colonii asiatice, surprinsese total și pe Generalul ANTONESCU, care interpretase vorbele Führerului în sensul unui ajutor direct, iar nu indirect, menit să împiedice industria americană, ocupată astfel cu producția armamentului necesar spărării proprii a Statelor Unite, să furnizeze Angliei și eventual Uniunii Sovietice material de război "cum îi comunicase fericita știre a sublimului ordin al lui Hiro Hito cu surisul etichetei nipone pe buze, Ministrul Japoniei la București. Era o dublă decepție pentru General de a constata că Hitler nu avusese suficientă încredere în el ca să-i spună adevărul pe care evident că trebuia să-l fi știut și care era departe de a fi așa de favorabil partenerilor europeni ai Pactului Anti-Komintern cum ar fi fost atacul Vladivostok-ului și al armatei sovietice din Extremul Orient și că pe deasupra ni se cerea deodată mai mult decât fusese convenit la trecerea Ministrului: angajarea țării în războiul general alături de Reich și nu numai pînă la sfîrșitul campaniei din Rusia. Totuși s-a lăsat repede convins de d-na GOGA - sfetnicul său nr.2, în materie de politică externă și ale cărei sfaturi aveau să fie adeseori preferate celor ale sfetnicului nr.1, responsabil de conducerea ei - că anticiparea stării de război cu USA, care și așa trebuia să survină pînă la urmă, prin declarația noastră, nu ne costa nimic, pentru că tot nu eram să ajungem a lupta împotriva lor, și avea avantajul de a ne creia acum încă un drept la revendicarea Ardealului, întrucît Pesta va refuza sau întîrzie declarația, iar ulterior soel mult mai însemnat de a trata și semna armistițiul și pacea finală nu numai cu URSS și Anglia, epuizată de război, ci și cu Statele Unite, care astfel deveneau garante ale granițelor noastre. Pe cînd ICA susținea că gestul ridicol ca un Stat de mărimea

României să declare război primei Mari Puteri Mondiale - pentru care dealtminteri avea mai multă admirație, considerație și simpatie decât pentru Marea Britanie - avea să fie interpretat de aceasta pe bună dreptate ca o dovadă a înfeudării noastre totale Germaniei hitleriste și a ostilității noastre față de cea mai mare Democrație din lume, că pînă la eventuala declarație de război americană, de care nu credea că trebuia neapărat să urmeze celei britanice, am avea posibilitatea să negociem cu mai mari șorți de succes la Washington decât în altă parte ieșirea noastră din război în condiții optime datorită spiritului de echitate și mărinime a americanilor, că pentru asigurarea dreptului lor de a participa la tratativele și semnarea armistițiului și păcii cu România aveam tot timpul să le declarăm războiul, dacă ei nu o făceau, explicîndu-le anticipat scopul urmărit și negociînd acest gest de solidaritate față de Reich contra unui avantaj concret în loc să fie o nouă contribuție anticipată și gratuită pe simple vagi promisiuni de viitor mereu amînate, privitoare la satisfacerea revendicării noastre a Transilvaniei întregite.

Greșala Ministrului de Externe, pentru propria sa reputație la Berlin, a fost însă că, în focul discuției sale cu KILLINGER pentru argumentarea motivelor ce-l determinară să condiționeze declarația cerută de satisfacerea acestei revendicări pe lîngă faptele că aceasta implica o nouă și mult prea oneroasă obligație considerînd potențialul de război neînsemnat al României, de a lupta după campania rusă deja disproporționat de grea pentru forțele sale, în continuare pe frontul apusean - ceea ce refuzase dintr-un început și fusese acceptat de Reich ca o condiție rațională și valabilă - că nu aducea nici un beneficiu practic palpabil acestuia, dar îl lipsea, în schimb, de un post de observație și informație, ca să nu zică de spionaj, foarte prețios ce-l constituiau Legația Romînă de la Washington și consulatele noastre generale de la New-York și Chicago, care, datorită sutelor de mii de romîno-americani din regiunile industriale americane, puteau să cunoască spre avantajul taberei existe situația reală a producției industriei grele și de război a Statelor Unite, a invocat și faptul că păstrarea relațiilor diplomatice romîno-americane mai prezenta pentru Germania marele folos de a putea pipăi terenul și, în caz favorabil, deschise prin intermediul nostru calea către negocierile care la momentul oportun s-ar impune în vederea încheierii unei păci de compromis ce ar consfinți cel puțin partea

esențială a cucerilor germane: preponderanța ei în Răsăritul continentului european pe spinarea Rusiei. Atingând această latură a încercării sale de a obține renunțarea Führerului la cererea sa, or cel puțin o păsuire pînă la terminarea războiului cu URSS și rezolvarea problemei ardelen, ICA își trădase tocmai fondul gândirilor ascunse pe care se rezema toată concepția politică sale de duplicitate, dînd astfel temei suspiciunilor militarilor germani, dar și romîni față de persoana sa, în conformitate cu cele rîdicate ca din întîmplare de CLODIUS în convorbirea - sondă ce-o avusese cu mine în tren, la ieșirea din Conferință, în cursul căreia Vice-Președintele se dovedise mai rezistent decît Președintele Consiliului și Delegației romîne.

Doamna GOGA nu avusese dreptate cu pronosticul ei relativ la răspunsul maghiar la aceeași cerere germană, dar în schimb a avut dreptate, în sensul cîștigului de cauză, asupra șefului externelor, care a trebuit să-i cedeze pasul și să accepte hotărîrea Conducătorului în urma celui de al doilea demers al Ministrului Reichului, făcut ostentativ direct d-sale, cu reînterarea insistențelor Führerului adresate personal, Generalului, în ciuda argumentelor "necorespunzătoare și nevalabile" (unzulänglich und untriftig) ale Ministrului Externelor român, despre atitudinea căruia s-a plîns pentru intîia oară, calificînd-o cu termeni cominatorii.

ICA, a avut în zilele acestea, cînd Germania era încă atotputernică în Europa, nu suferise încă nici o înfrîngere serioasă militară și poseda încă intacte peste nouăzeci din efectivel cu care intrase în război, avînd deci îndrăzneala să-l declare ca Statelor Unite, solidarizîndu-se cu agresiunea niponă și impunînd în mod brutal tuturor sateliților săi, inclusiv partenerului Axei, aceeași măsură, o atitudine surprinzător de curajoasă și mult mai riscantă decît în primăverile 1943 și 1944, cînd dintr-odată și cu toate marile înfrîngeri germane de la și după Stalingrad pe întreg frontul rus și pe cele din Africa de Nord, Italia și Franța, a început să fie mai timorat pentru poziția și chiar existența sa decît Mareșalul ANTONESCU.

Astfel, a continuat să se opună categoric tuturor cererilor Legației germane privitoare la livrarea pe mîinile "ostepoului, a unor cetățeni americani rezidenți în România (directorul Y.M.C.A.-ului, corespondentul ziarului "Christian Science Monitor" și dintre funcționarii lor de la Romîno-Americană de Petrol, suspectați de spionaj și în detrimentul Wehrmachtului) și să-l determine și pe Conducător să-l susțină cu dîrzenie în activitatea sa de

apărare a intereselor economice americane în România (vânduseră pe vre-o 12 milioane de dolari Telefoanele, dar mai aveau Standard-ul din același concern al I.T.T.-ului, mari investiții petrolifere și alte societăți mai mici gen "Ford", Firestone-Banloc, Holerit, etc...). În cele din urmă, Generalul cedase totuși insistențelor conjuncte ale Misiunilor militare și diplomatice germane precum și presiunii Berlinului pe canalul HIMMLER - KILLINGER de a admite anchetarea "mixtă" a unora dintre acești cetățeni ai Statelor Unite, cu rezultatul că au fost foarte groaznic chinuți ceea ce am putut constata personal, fiind delegat de Externe - la cererea expresă a lui ICA - cu intervențiile pentru scoaterea lor din detențiunea nemților în care ajunseseră în ultimele zile și asigurarea plecării lor cu trenul special în care au plecat din țară văduva Ministrului Americii (Frank Mott-Gunther care murise la București destul de misterios), toți membrii Legației și cetățenii Statelor Unite, plecarea trenului întârziind cu mult pentru că d-na GUNTHER refuza să se urce la el pînă la sosirea lui FATHER YOUNG și FRANK STEVENS pe care Siguranța, complice cu Gestapo-ul încerca să-i rețină sub pretextul că ancheta lor s-ar termina în cursul dimineții și promitea să-i trimită cu o locomotivă ce ar ajunge trenul din urmă înainte de sosirea sa la Jimbolia.

După cîteva zile, ICA m-a chemat, sub pretextul unei telegrame scrise de mîna lui ce trebuia cifrată urgent, ca să-mi mulțumească pentru încăpățînarea cu care obținusem totuși aducerea la Gara de Nord și plecarea cu același tren a celor două victime ale Gestapoului, umflate de bătaie, bandajate la cap ca niște mari răniți de pe front și amenințîndu-mă și pe mine cu același tratament la victoria Statelor Unite, în ciuda explicațiilor d-nei GUNTHER că eu eram un prieten al Americii și contribuiseam la salvarea lor, ceea ce nu-mi convenise deloc în prezența agenților care-i aduseseră și a tuturor celorlalți codoși fasciști care țineau peronul în jurul vagonului. Cu acest prilej, mi-a povestit cele ce preced despre împrejurările în care s-a ajuns la declarația de război adresată Președintelui Roosevelt de către Conducătorul Statului, iar nu - cum ar fi fost conform situației constituționale înviorată din actele de la 6 și 7 septembrie 1940 - de Regele Mihai, amănunt pe care Casa Albă și Departamentul de Stat pentru Afacerile Străine nici nu l-au remarcat. Era foarte plătisit de faptul că trebuise să cedez, întrucît sințea că la Externe toată lumea îl considera pe el vinovat de această ultimă

mare greșală a politicii externe antonesciene și căuta să se justifice, arătându-mi cât luptase pentru împiedicarea ei, cât de prost văzut era acum de nemți, cu o carecare dorință să aibă martori ai acestor dedesubturi pentru viitor, fără să-și primejduiască inutil și mai mult situația "precară" în care zicea că se afla, cel puțin printre elementele în care avea încredere că nu l-ar da de gol dintr-un interes personal. Se creiase prin contactele noastre din timpul călătoriei și șederii la Berlin, o anumită legătură de complicitate între noi și cunoscând părerile ce le mărturisise Generalului în prezența sa, nu s-a sfiit să-mi spună că și acesta era în fundul inimii foarte dezamăgit de întorsătura evenimentelor decurgând din războiul generalizat sub această formă. După cum spunea, amândoi considerau că Japonia făcuse o imensă greșală care avea s-o coste extrem de scump și pe ea și pe aliații săi europeni, împrăștiindu-și forțele, ce se dovediseră insuficiente pentru doborârea Chinei, pe toată aria Pacificului, la distanțe și mai mari de centrele de producție și aprovizionare și punându-și toată lumea în cap înainte de a fi lichidat frontul ei apusean, care era în fond tot Rusia și nu China ce ar cădea imediat după înfrângerea Sovietelor. O gașcă de ultra-expansioniști din sînul nobilimei militare feudale manevrasse această lovitură împotriva intențiilor cercurilor politice moderate susținută de Curtea Imperială, majoritatea partidelor și diplomaților avizați, iar rezultatul acestor nebunii va fi că Japonia ca și Germania vor trebui să lupte pe două fronturi principale în loc să lichideze împreună unul din ele și să ducă apoi tratative, iar în cazul eșecului lor să-i lase pe anglo-americiani să cucerească toată Eurasia, operație foarte grea pentru ei, întrucît luptînd fiecare pe un singur front Germania și Japonia, cele două prime Puteri Militare din lume, dispunînd atunci de un rezervor de combatanți mult superior Puterilor anglo-saxone, ar fi fost inexpugnabile și aproape de neatacat în reductul lor continental. Adevărul trist era că nu exista o reală alianță între germani și japonezi, fiindcă aceștia se temeau de aceia și se puteau înțelege totuși mai ușor cu sovieticii, pe jumătate asiatici și mai statici decît nemții dinamici și rasiști, în care nu aveau în fond nici o încredere, cum nici ei nu aveau în cel mai dinamic dintre popoarele galbene, pe cînd englezii și americanii două națiuni de aceeași limbă, cultură, mentalitate și aproape aceeași rasă și origine, erau totuși inseparabile și solidare cînd era vorba de existența lor și de primejdia comună ce o prezentau pentru ele toate celelalte neamuri omenești.

L-am întrebat dacă, în consecință, Generalul invadarea cu pesimism desfășurarea campaniei, din Ucraina, ce urma să fie împinsă la maximum în anul viitor, la care mi-a răspuns că se aștepta de acum la o rezistență mult mai mare a Sovietelor, care puteau până la anotimpul uscat, prielnic operațiunilor de anvergură, să aducă din Extremul Orient, fără să-și mai expună pentru foarte multă vreme pozițiile acolo nici unui risc de agresiune japoneză, cea mai bună parte a forțelor armate și materialului de război răsăritene, ceea ce va schimba fundamental premisele inițiale ale războiului germano-rus și planul ofensivei stabilit la Berlin, întrucât se cerea acum devansarea acestor concentrări prin continuarea imediată a înaintării cât mai rapide către cea mai scurtă și favorabilă linie de apărare între Caucazul și Urali. Ori, Wehrmachtul nu era înzestrat pentru o ofensivă de iarnă de mare proporție, întrucât majoritatea materialului său, motomecanizat, atât pe roți cât și pe șenile, nu fusese conceput pentru săpada mare și gerul intens, nici pentru glodurile adânci și marasmul terenului moale din toată Rusia, ce urmează dezghețului și ține câteodată până în iunie, iar fără a se folosi de unitățile blindate și motorizate, războiul se transforma într-unul de infanterie foarte costisitor în vieți omenești, mai cu seamă într-o ofensivă pe spații mari contra unui inamic în superioritate numerică. Un asemenea război ar semăna cu cel din 1914-1917 pe frontul rus, în care A.O.K. (Armee Ober-Kommando) nici nu se aventurase în ofensivă, ci tocise în defensivă armatele țariste, iar abia la descompunerea lor din cauze politice a reușit să ocupe fără luptă Ucraina. Acum însă ar trebui efective triple sau cuadrupe pentru a înainta rapid în timpul iernii și al primăverii. MANNERHEIM, care era un fost general țarist și cunoștea Rusia ca buzunarul lui, precum și condițiile geo-climaterice întâmpinate într-un război pe meleagurile septentrionale, dintr-o viață de experiență proprie, a știut de ce a refuzat toate ofertele ce i s-au făcut mai recent ca să revină asupra hotărârii sale de a nu depăși granițele Finlandei și a nu adera la Pactul Anti-Komintern. Acum Finlanda era iarăși singura dintre statele în război cu URSS refuzând să-l declare Statelor Unite, care la rândul lor nu îl vor declara așa că se va afla la sfârșitul lui într-o situație incomparabil mai favorabilă decât a noastră. Generalul ANTONESCU ar fi putut foarte bine să refuze și el această cerere "absur-

dă" a Führerului, fără nici un risc pentru poziția sa, întrucât toată țara ar fi fost alături de el, iar Germania nu era în măsură acum, mai puțin decât oricând, să se amestece în afacerile noastre interne. El, ICA, îl prevenise și-l sfătuisese bine în interesul lui și al țării: documentele stăteau mărturie a faptului că-și făcuse datoria cu tot riscul mare ce-l comporta, căci a ținut să consemneze întocmai toate convorbirile sale cu KILLINGER și cu toți ceilalți șefi de misiune cu care a discutat probleme, iar dl. BUZESTI ar face bine în viitor să citească notele de convorbiri ale Ministerului de Externe înainte de a-l critica pe nedrept și în mod ușuratic. Am declarat foarte mirat să aflu acest lucru, întrucât eu, care-l vedeam zilnic pe BUZESTI, nu-l auzisem spunând nimic în acest sens, la care ICA, cu un zâmbet obosit, melancolic și totodată ironic, mi-a spus: "Stiu prea bine ce se crede și se vorbește despre mine la Cabinet; dar vă rog să nu uitați că-i mult mai ușor și comod să stai la umbră și să bîrfești decât să te expui muncind din greu pentru apărarea intereselor țării tale la lumina zilei, într-un post de mare răspundere, în vicisitudinile vremurilor unice în istoria omenirii pe care le trăim!" Era adevărat ce spunea tânărul - cred chiar cel mai tânăr - Vice-Președinte de Consiliu și Ministru al Externelor și Propagandei cu limba și aerul său testral, dar nu era decât o parte din tot adevărul, căci noi știam precis cât de mult rezista efectiv și cât vroia să părea că rezista față de nați, în ochii celor care ar putea să contribuie la judecarea atitudinii sale în ziua de mine, pentru care era totuși constant preocupat să-și creeze alibiuri. Căci ținea mai mult decât la orice alte ambiții la păstrarea postului de conducere în care ajunsese printr-o neașteptată de norocoasă conjunctură și o rapidă și ușoară ascensiune, acum și după întoarcerea roții, pe care era prea inteligent ca să nu o întrețină limpede de pe atunci pentru un viitor destul de proxim.

Merită reținut acest fapt pentru a se putea înțelege complexitatea situației ce va urma cu privire la tratativele ce se vor încheia în curând între România și Puterile anglo-saxone atât de opoziție cât și de guvern, pe diferite căi și pe aceeași cale, ba complet separate, ba comune sau paralele, pe care ba opoziția le va înlesni guvernului, ba acesta le va facilita sau tolera opoziției prin intermediul serviciilor externe ale statului, după gradul de înțelegere existând între opoziție și guvern la diversele momente ale variatelor faze prin care acea-

acestea aveau să trescă, dar cu acea deosebire între ele că opoziția va ști întotdeauna tot ce a discutat guvernul, pe cînd acesta nu va cunoaște, adeseori și mai cu seamă către sfîrșitul lor, o bună parte din activitatea tractațională și rezultatele negocierilor duse de opoziție (pentru felurite motive asupra valabilității cărora pot subzista și astăzi și vor dăinui desigur pe veci divergențe de opinii și judecăți și pe care mă voi strădui a le descrie fără nici o părtinire, ci pur și simplu așa cum lucrurile s-au petrecut) și cu acea nuanță de variantă între tendințele Antoneștilor și lui ICA, în special, de a prefera relațiile de afaceri politice pertractuale cu americanii, pe care-i considerau mai accesibili, mai culanți și mai favorabili Romîniei decît englezii și de la care sperau, în van, să obțină mai mult, pe cînd opoziția, care se reducea în fond la MANIU, a căutat dintru început să stabilească raporturi contractuale cu Londra, pe a cărei experiență politică generală și îndeosebi în probleme regiunii noastre a pus pînă la urmă mai mult temei. Preocuparea permanentă a Vice-Președintelui de a manevra de așa manieră încît să-și poată menține rolul omului zilei de azi dar și de mîine - pretenție fundamental opusă concepțiilor politice democratice - explică de asemenea balansarea sa constantă între cele două poliuri, de la o extremă la cealaltă, potrivit exigențelor particulare momentului dat, neputința sa de a se ține statornic de un angajament, atitudinea sa mereu șovăitoare față de ambele tabere și prin urmare, neîncrederea amîndorura față de el, ce se soldează la încheierea conturilor prin ratarea tratativelor guvernului (sau mai bine zis ale Antoneștilor, căci în afară de Ată Constantinescu și chiar în cazul acestuia numai la sfîrșitul lor, nici un ministru antonescian nu a știut nimic despre ele!), ostilitatea totală și iremediabilă a nemților pentru persoana lui și falimentul cumplit al duplicității sale ce-l va înregistra în 23 August, prin refuzul noului guvern de a-i primi oferta degvizată de colaborare și desolidarizare de fostul conducător, cu politica căruia va fi scotit compromis fără discriminare.

Astfel, în loc să sublinieze diferența între poziția legionarilor față de "Marele Aliat", pe care Antoneștii o infieraseră și o mai caracterizau și acum drept quislinghită, independenței și intereselor naționale, profitînd de

primul și cel mai potrivit prilej al declarațiilor Regelui și guvernului de Anul Nou, pentru a evidenția deosebirea lor de acele impuse Suveranului în anul precedent tocmai spre a nu mai expune Coroana compromiterii cu politica regimului de dictatură aliat cu tabăra revizionistă a agresorilor imperialiști fasciști și aceasta cu atât mai mult cu cât, pe de o parte, amândoi Antoneștii, iar de curând ICA mai mult decât Generalul, se tot lădau cu preocuparea lor de a scuti pe Suveran de orice act ce ar putea periclitiza intangibilitatea monarhiei și, pe de altă parte, situația mondială se schimbase între timp atât de mult spre onorul acelei tabere încât consimțiseră a lua primele măsuri în vederea tratativelor cu cea inamică, Ministrul de Externe a pus pe rege într-o lumină și mai rea prin niște texte, redactate de el și supuse Curții în preziosă pronunțării lor, ce fulminau contra Marilor Democrații Occidentale la fel de violent ca și împotriva Kominternului, menite doar - cum le scuza față de M.S. și opoziție - să ascundă nenților trădarea ce le-o pregătea, dar care aveau de fapt scopul să-i consolideze poziția clătinată prin recuștigarea grației Führerului. Dacă cu un an înainte presa britanică se abținuse de comentarii ascuțite la adresa persoanei ce le pronunțase, în urma directivelor de la Downing Street, adoptând o ținută înțelegătoare pentru situația foarte dificilă în care copilul de Rege se găsea după detronarea tatălui și în plină revoluție legionară și relevase apoi faptul că nu el ci Conducătorul hotărâse atât trecerea Prutului și Ministerului, cât și semnarea Pactului Anti-Komintern și declarația de război contra Americii, semnând doar ce un fapt divers vizita Suveranilor la Hitler în timpul Conferinței, acum după discursurile de Anul Nou, ea s-a dat direct la el, acuzându-l și amenințându-l pentru atitudinea fățis și exagerat de ostilă lustră împotriva puterilor anglo-saxone cu această ocazie. Dar cum orice ponos aduce și un folos, nenorocirea cauzată de faptul că ICA profitase de inexperiența Regelui și obediența militarilor Palatului față de General pentru a trece peste interesul național în scopul satisfacerii aceluia personal, ceea ce de altfel nu va fi făcut atunci pentru ultima nicio măcar pentru ante-răspensultima dată, a avut avantajul să-l răscolească pe MARIU din rărunchi și să-l determine să iasă din rezerva sa, cerând oficial a fi primit de Suveran în a doua audiență de protest despre care nu știu decât că a încercat să-i reproșeze că

nu s-a ținut de promisiune și că M.S. i-a invalidat reproșul, aducându-i aminte că promisese să nu ia "hotăriri importante", fără a-l consulta, pe cînd acele declarații erau destul de vagi ca să nu poată fi considerate ca o luare de poziție categorică nici ca un angajament; că MANIU l-a rugat să nu mai facă declarații politice fără asentimentul său și al d-lui BRATIANU și să reactualizeze chestiunea numirii unui Mareșal al Curții neutru, adică a unei persoane capabile să-l sfătuiască în asemenea probleme și care să nu fie un simplu executant al ordinelor Președinției, anunțînd că avea să vorbească Generalului despre această imperioasă necesitate și că, însfîrșit, D-se și dl. BRATIANU se hotărîseră de asemenea să pună acestuia problema întreprinderii unei tatonări în vederea deschiderii unor discuții oficiale cu englezii pentru a cunoaște condițiile ce ni s-ar oferi în cazul armistițiului, informîndu-l de intenția dlor de a păși la această acțiune numai dacă guvernul ar refuza s-o ia asupra sa. Audiența s-a terminat cu bine, după o lungă analiză a situației războiului și promisiunea D-lui, MANIU, de a comunica Suveranului rezultatul ambelor chestiuni ce urma să discute cu Conducătorul Statului. Imi amintesc și amănuntul că MANIU era cu atît mai revoltat de declarațiile de întîi ianuarie, cu cît în audiența sa colectivă, cu BRATIANU, la General, de la mijlocul lui decembrie, pentru înmînarea notelor lor de protest împotriva declarației noastre de război din 9 decembrie, ICA se declarase cu totul de acord cu punctul lor de vedere, iar Generalul, care spre sfîrșitul ei revenise asupra tezei sale inițiale, acceptase pentru a dreg pe cît posibil efectele dezastruoase ale declarației sugestia acestuia de a pregăti terenul pentru deschiderea viitoarelor propuneri de negociere la Lisabona, unde spera că autoritatea și prestigiul de care se bucura SALAZAR în lumea anglo-saxonă ar fi de mare valoare pentru sora latină a Portugaliei, în sprijinul tezei ei de a nu fi putut manevra altfel decît așa cum făcuse, raliindu-se taberei agresoare numai sub amenințarea dispariției ca stat și cu unicul scop de a lupta împotriva comunismului pe care și SALAZAR îl socotea cel mai mare flagel atît pentru țara sa ultra-catolică cît și pentru omanirea întregă.

Numirea la Lisabona a lui VICTOR CADERE, care dintre toți "outsiderii" carliști ai carierei diplomatice făcuse figură relativ cea mai onorabilă ca prim ambasador român la Varșovia și apoi la Belgrad, avea scopul să creeze o punte între

Antonești și prietenii străini ai vechiului regim din România, deoarece ca prieten de copilărie al lui Carol, ca vechi mason și intim al fostului mare maestru al acestora de rit scoțian "antic și acceptat" din țară, dl. PANGAL, plecat în 1939 spre a se stabili în Portugalia, unde se părea că era centrul de raliere a masonilor continentali scoțieni, din care și profesorul dictator SALAZAR făcea parte în calitate de plășniță supremă a țării sale în această frăție de echer, CADERE - pe care dealtminteri Generalul îl cunoștea de mult și-l aprecia ca cel mai cumsecade, inofensiv și patriot dintre masonii fideli fostului Suveran - urma să întrețină relații cu "frații" londonazi și din U.S.A. ce ar putea în clipa potrivită înlesni tratativele pe care, precum am arătat și Generalul le preconizase deschis la terminarea războiului răsăritean pentru găsirea unei soluțiuni de compromis. Generalizarea războiului prin noua agresiune îngreuna sensibil aceste perspective, dar- oricând de comis ar părea dorința de a negocia ieșirea din acesta, totmai atunci când te-ai apucat să-l declari - Antonești, care regretau amândoi că fuseseră siliți s-o facă, au fost încântați de propunerea lui GRETZIANU de a nu-l rechema pe BRUTUS COSTE în centrală, ci s-l lăsa să stea, nu în cadrul membrilor Legației, ci ca particular, în concediu remunerat și nelimitat "de boală", la Lisabona, unde se afla singurul mare specialist în lume pentru maladia năstrușnică ce și-o inventase COSTE cu scopul de a ședea acolo, unde americanii își mutaseră baza informativă europeană. COSTE era indubitabil, cel mai capabil și serios dintre toate elementele strălucite ale "tinerelor serii" de diplomați români - mai ponderat decât BUZESTI și mai realist decât VICTOR POGONEANU - timișorean dintr-o familie de intelectuali în care româna, germana, maghiara și sirba se vorbeau la fel de bine și se avea un viu interes pentru toate problemele de actualitate din domeniile științifice, literar și politic ce agiten Europa și lumea nouă își făcuse dreptul la București și științele politice la Institutul Internațional de Înalte Studii Politice a profesorul RAPPARD de la Geneva, se căsătorise cu prietena sa de studențime, licențiată și ea în drept, o foarte simpatică regăteancă care l-a ajutat mult în studiile și în cariera diplomatică, amândoi învățând la perfecție franceza la Geneva și engleza la Londra și Washington, unde girase Legația ca însărcinat cu Afaceri din septembrie 1940 mult mai bine decât toți foștii noștri miniștri de acolo, fiind foarte

apreciat de americani (printre care-și făcuse mari și importante relații în cercurile republicane și democratice din anturajul Casei Albe) și nu mai puțin de CRETZIANU, STURZA, ICA și chiar de General, datorită rapoartelor sale pline de informații extrem de interesante pe care acesta din urmă le aștepta ca să le citească personal cu viu interes. Având în țară și mulți prieteni legionari, fusese considerat simpatizant al acestora și eliminat vremelnic din carieră, în urma unei intrigi murdare a S.S.I.-ului dar se considera țărănist, deși nu putuse adera formal la acest partid din cauza legii noastre de la Externe. Acum, MANIU fusese informat de CRETZIANU despre combinația de a-l păstra pe BRUTUS la Lisabona și considerase aceasta ca încă o dovadă a intențiilor Generalului de a purcede la sondări.

Tot sub pretextul de a protesta împotriva declarațiilor de Anul Nou, MANIU a fost primit, singur de această dată, dar în prezența de acum aproape inevitabilă a lui ICA, de către General. Amănuntele celor discutate în această audiență nu-mi sunt cunoscute, dar știu că Antoneștii au preferat să lase d-lui MANIU, grija de a face primul pas în direcția discuțiilor cu englezii, ce d-lor ar pretinde a nu le fi știut în cazul unei indiscreții. Cât despre chestiunea numirii unui sfetnic neutru și priceput în problemele de stat, care să vegheze mai conștiincios decât membrii Casei Militare a M.S. la necompromiteres Suveranului cu atitudini ce i-ar putea din nou crea o presă proastă în Apus, Generalul a promis să examineze acum cu M.M.L.L. schimbările ce le doreau de mult în privința organizării Curții și completării posturilor rămase vacante în urma neînțelegerilor regretabile în trecut, lucru pe care MANIU l-a comunicat Suveranului, odată cu rezultatul celeilalte probleme mai importante, prin intermediul tatălui meu, adoptiv, în preajma plecării lor în Banat-Crișana la vinătorile regale anuale de după bobotează. Totuși, rezolvarea problemei Palatului a suferit o nouă amânare de trei luni și nici atunci nu a corespuns decât parțial și tocmai în partea cea mai mică și secundară, dezideratelor Suveranilor, din cauza celei de a treia mare criză a raporturilor lor cu Antoneștii, izbucnită în martie 1942 și punând de această dată definitiv ospăt oricăror încercări de sinceră reconciliere și de regăsire a unei atmosfere mai cordiale și mai intime, la care ajunseseră în iarna aceea pentru o scurtă vreme, în următoarele împrejurări:

Regele și Regina se întorseseră de la Florența în cele mai bune dispoziții. Vizita atât de mult așteptată, la Hitler, fusese un dublu succes: întâi fiindcă se convinseseră "de visul" că nu aveau motive să se mai teamă că acesta ar urmări, așa cum Generalul se tot complăcuse a insinua pentru a-i timora și ține sub papucul lui, înlocuirea monarhiei printr-un regim de felul celui din Germania, în care natural șefia Statului i-ar reveni Conducătorului, nici oca a dinastiei prin habsburgii "români" și Arhiducesei Ileana, cum aceasta îi propusese verde M.S. în toată ultima criză, ca soluție de salvare a principului monarhic în cazul când toate manevrele anti-palatine ale Antonestilor s-ar dovedi a fi originare de Führer, pentru a scăpa de Casa Domnitoare de România prea atârșată rudelor de la Windsor și cum de altfel îi plăcea Elenei să acrediteze rumoarea, pe care tot cercul prietenilor ei o răspîdea în sinul ofițerimii antonesciene, prin tăcerea sa semnificativă și neleală față de nepotul ei încoronat; iar, în al doilea rând, pentru că voiajul lor la Berlin în plină Conferință a taberei agresorilor nu fusese relevată nici comentată de propaganda celorlalte tabere decât în trecătoare și fără acuzații sau critici la adresa lor. Pe deasupra, petrecuseră două săptămâni în atmosfera binefăcătoare a perlei tuturor orașelor din lume, revizitându-i frumusețile arhitecturale, comorile artistice încă neimpachetate și neevacuate, întrucât colțul acesta binecuvîntat al continentului nu se aștepta la posibilitatea unei debarcări nici la eventualitatea unor raiduri britanice, ce nu aveau nici un obiect de urmărit pe minunatele meleaguri florentine și frecventînd cercul, acum redus dar cu atât mai select, al rudelor și vechilor prieteni sau cunoștințe ale Principesei exilate de odinioară, aflînd astfel o sumedenie de vești interesante ce nu putuseră fi scrise, dar pe care aceste familii, cu legături de sînge și relații mari în toate colțurile lumii, găseau mijloacele să și le comunice unele altora peste hotare, fronturi și cenzuri chiar și în timpuri de rezbele. Printre cele triste, inerente vicisitudinilor vremilor de restriște, cînd totdeauna naturile nobile și generoase sînt acelea ce-și oferă în sacrificiu viața în lupta spre progresul omenirii, aflaseră lista lungă a cunoștințelor Elenei printre eroii cerului Britaniei căzuți în prima din cele două bătălii ce au salvat civilizația de barbaria zeilor teutonici și despre care WISTON a spus vorba de neuitat și plină de adevăr:

"Niciodată așa puțini au făcut așa de mult pentru atât de mulți" Dar mai îndurerată rămăsese la auzul amănuntelor soartei nedrepte a bărbatului pentru care de-a lungul vieții ei a avut cea mai mare admirație, sentimente mult mai puternice decât afecțiunea și cu care foarte probabil s-ar fi măritat, renunțând la ce considera datoria ei de a-l mai aștepta pe Carol, dacă acela n-ar fi fost căsătorit cu o bolnavă de care deci nu se putea separa: Ducele de Aosta, nepot de frate al mititelului Rege-Împărat, cel mai bine dintre toți savoiarzi, om într-adevăr excepțional de bine din toate punctele de vedere și poate cel mai bun strateg al armatei italiene, care refuzase să plece cu avionul din încercuirea ei în Abisinia, a cărei apărare o comanda, căzând la sfârșitul luptelor prizonier în mijlocul trupelor sale și murind din lipsă de îngrijire, din cauza staturii sale dârze și mîndre, de tuberculoză redeschisă în clima internă a Ugandei unde cei "rezistenți" au fost deținuți într-o mizerie de teabără. "Detaliile le aflase de la sora ei, noua Ducesă de Aosta, prin trecerea titlului defunctului asupra fratelui său mai mic și soțul ei, astfel încît R.M. se afla la întoarcerea sa în țară plină de rezoluții binevoitoare față de cei ce-i făceau viața amară, socotindu-se prea fericită de a putea trăi liniștită lângă copilul său, cînd atîtea alte mame și soții suferau drame incomparabil mai dureroase și profunde decât micile neajunsuri ale ei, influențînd și pe Mike ca să mai facă un efort și să consimtă la concesiiile posibile pentru a curma lupta sterilă și meschină cu bătrînul Bauau care se arătase dealtminteri mult mai puțin monstruos în preajma plecării la Berlin și acolo.

Au vreau să atribui Generalului micimea de suflet de a fi căutat și el în perioada aceea să-l îmbunzece pe tînărul său stăpîn rival, doar pentru că urmărea să treacă de la gradul de General de Armată la cel de Mareșal - cel de al treilea din istoria țării după Averescu și Prezan -, dar nu cred că ea îl va judeca mai aspru decât insist în a pretinde, potrivit staturii mele nepărtinitor și sincer, că și acest scump proiect al său a contribuit, cu mai mult decât vroia să arate la gentilețea sa cu totul necunoscute chiar și cercului său de intimi - după însăși mărturiile făcute de M.M.L.L. de prietenul și colaboratorul lui cel mai apropiat MIHAI ANTONESCU - cu care le-a întâmpinat la sosirea lor și l-a copleșit în special pe Rege pînă la satisfacerea ambiției sale conform celor povestite mie

de aceasta fără intenția de a-l discredita în ochii mei, dar ca o amuzantă observație psihologică ce avea să repete și cu câteva alte ocazii. Cauza era comanda frontului Sud cu care Hitler îl onorase după declarația promptă de război contra Americii, iar motivarea aceea, mai șubredă, că lui îi revenea meritul principal pentru biruința rezistenței sovietice la cucerirea Odesei prima metropolă și fortăreață a armatei roșii căsută în acest război. Ceremonia a avut loc pe cîmpul de instrucție de la Brașov în prezența tuturor generalilor neaflători pe front și s-a soldat cu un impresionant schimb de bastoane, întrucît M.S. nu fusese încă investit și cu acest grad superlativ, fiindcă nu mai trăiau ceilalți mareșali și a ținut și el să fie avansat conform frumoaselor tradiții reglementare ale armatei, primindu-l deci din mîinile comandantului efectiv al ei, înainte de a-l ridica pe acesta la rang militar. Urmare apoi un dejun spre bucuria celor neavansați, care altfel s-ar fi ales numai cu deplasarea și observarea plăcerii vădite ce-i făcea cîinelui roșu de a fi ajuns la culmea carierei sale militare.

Urmare întîlniri mai dese decît în trecut, M.M.L.L. rezidînd iarna la Sinaia și petrecînd, spre înlesnirea audiențelor de lucru cu ICA, adeseori sfîrșitul săptămîinii la Predeal, unde închiriaseră vila lui Viorel Tilea, vacantă de la plecarea D-nei GUNTHER, în apropierea celei a Mareșalului și în care stăteau oșteodată și în cursul săptămîinii, deoarece se apucaseră cu entuziasm de schiu și vroiau să evite naveta continuă de la Sinaia la Predeal, unde condițiile zăpezii erau în general mai bune. Si Antoneștii se dedau din cînd în cînd acestui sport, așa că se întîmpla să se întîlnească pe pîrțiile din spatele vilei Mareșalului și în această atmosferă neformală să se frecventeze nestîngherit de etichetă ca niște particulari în bune relațiuni de vecinătate, cunoscîndu-și astfel și cercul intimilor în speță mai mult al Antoneștilor, întrucît acel al Suveranilor (Manolescu, Nelly, Alice Sturza, d-ra dr. "PUPI" POPOVICI, prietene de ale Beginei) era deja cunoscut Antoneștilor, pe cînd M.M.L.L. nu cunoscuseră pînă atunci pe TEODOR ROSETTI-SOLESU, vechi camarad de armată și monitor de schiu al Mareșalului, nici pe noul lui monitor, tînărul locotenent JACQUES VERGOTTI. Acesta este fiul unui grec din Brăila, născut și încetățenit în țară, administrator și apoi arendaș de moșii, căsătorit cu o belgiancă cu carecari mijloace, divorțat de ea, lăsîndu-i băiatul, care a fost crea-

out de mamă și de al doilea ei soț, colonel de intendență, acum angajat într-un post administrativ la I.A.R. de la Brașov, unde aveau o frumoasă vilă și "JAC" crescuse într-un mediu sănătos, sportiv, devenind un excelent schior, admirat mai mult pentru eleganța stilului, decât performanțele sale de concurs. JAC moștenise calitățile fizice ale ambilor săi părinți, fiind un reușit amestec de singe greco-belgian: foarte înalt (aproape cît M.S.), voinic și armonios clădit, o luase după maică-sa, care fusese o mare frumusețe în tinerețe și era și acum impozantă prin robustețea și sănătatea rasei sale, iar după tată în finețea și distincția celei eline, avînd un cap cioplit ca de Praxitel, ochi mari căprui, fermecători și dinți buni de reclamă pentru Kolynos, iar faptul că era chiel de la douăzeci de ani nu-i strica cîtugi de puțin fizionomia, ci dimpotrivă o avantaja, intrucît calviția lui era din cele fericite, reliefind forma dolihocefală perfectă a craniului pe care un păr bogat l-ar fi stricat și dîndu-i un aer interesant de intelectual (ce nu era deloc) și de orai (căci există, pare-se, după opinia sexului frumos, o corelație invers proporțională între puterea capilară și cea sexuală la bărbați) ce era, în schimb, foarte sigur, după cîrligul ce-l avea la cucoane, dintre care am cunoscut cîteva ce mi-au vorbit de JAC în termeni deliranti. În ce privește interesul, VERGOTTI ar fi putut da mult mai mult decât dăduse, fiindcă mediul nu-l împinsese în acea direcție și că dispunea de un cap suficient de bine organizat pentru a se putea descurca ușor în toate, prin percepția rapidă a părții practice a lucrurilor și talentelor sale native greco-belgiene comerciale, la care se mai adăuga și acea experiență de șmecherie proprie tinerelor generații de romîni, fără să simtă prea mult nevoia de a se instrui și de a aprofunda problemele, mai ales abstracte. Făcuse ușor liceul și decă nu mă-nșel și dreptul, deși nu-mi vine să cred că l-a terminat, fiindcă intrase de la școală în armată, alegînd arma "găinarilor" și cunoștea destul de bine codul penal și civil, dar avea foarte vagi noțiuni despre dreptul internațional atît public cît și privat. De citit, nu prea citise decât o parte din ceea ce se cere la orice bacalaureat și pentru plăcerea sa mai mult romane de poliție, dar știa pe de rost multă statistică geo-comercială, avînd "baza cifrelor" ce le reținea imediat. Față de camarazii lui de școală și militare avusese în schimb marele avantaj de

a cunoaște binișor franceza, ce o vorbea însă cu greșeli și un accent belgo-românesc, puțina greaca ce o mai știa din copilărie și elemente de germană - săsească și de maghiară prinse de la camarazii săi de joacă de la Brașov. Era însă dotat cu o capacitate puțin uzuală de a învăța limbi, precum se va vedea în cele următoare:

Cu Antoneștii, ca și de altfel apoi cu M.M.L.L., a dat lovitura întâi de toate cu schiul, având și cunoștințele și darul și răbdarea de a le învăța micile trucuri ce înlesnesc aplicarea cuceririlor metodei Hannes Schneider, perfecționată de Allais și Rominger, astfel încât toți au avut plăcerea să facă însfîrșit progrese reale zilnice; în al doilea rînd, prin diferența marcantă între manierele sale de occidental, ce i le inculcase; mama dintr-o familie de burghezi civilizați și cele stinghere și împrumutate ale majorității băieților contingentului său și multora civili din generația lui, iar în al treilea rînd, prin faptul că era extrem de calm, rezervat, discret și dacă nu chiar limbut, în orice caz atît de parsimonios în vorbe, încît și Regele părea, în comparație cu JAC, un om vorbăreț și versat în arta conversației ușoare. Iar cînd VERGOTTI se decidea totuși să scoată și el o vorbă, atunci o studiasse mult înainte de a o debita și o pronunța foarte încet, distinct silabisită și pe șoptite, ca și cum lucrul ce-l spunea era important, veșnic valabil și refutabil, dar pe care înțelegea totuși să-l afirme cu modestia omului care l-a inventat. Dacă, din întîmplare, era contrazis, se înroșea ușor de ciudă, dar nu mai replica, luînd aere superioare de cerebral indulgent pentru muritorii de rînd inapți a-i înțelege profunzimea gîndurilor, iar după cîteva ore, zile sau chiar săptămîni, își dădea dintr-odată răspunsul, fără să accepte a fi greșit, tocmai atunci cînd eroarea lui era mai evidentă, fiindcă băiatul fusese adulat de mămica și trebuia să aibă mereu dreptate. În afară de acest mic păcat, pe care anii vor fi desigur reușit să-l corecteze, JAC mai avea și un al doilea, care, era o calitate pentru el, dar nu tocmai neapărat pentru restul lumii: ambiția lui depășea cu mult prea mult măsura capacității sale, așa că antrena firește către tendința comprehensibilă, dar regretabilă de a căuta și folosi orice mijloc pentru a parveni. Dacă ar fi un individ de proastă calitate, faptul acesta i s-ar putea ierta mul

mai ușor, dar pentru că e brinză bună în burduf de vulpe sau poate mai degrabă de hienă, lucrul e cu atât mai regretabil, dar de neiertat.

Mareșalul fusese încântat de noua achiziție cu atât mai mult cu cât nu s-ar fi putut simți niciodată în apele sale, cu un secretar particular neuniformizat și că dusesse lipsa unui adevărat ofițer de ordonanță, destul de tânăr, mic în grad și modest ca să poată fi pus la orice treabă și sperase a-l fi descoperit în persoana lui VERGOTTI, care mai întrunea și calitatea de a fi jandarm, deci polițistul militar cel mai indicat pentru a-i supraveghea servitorimea și din punctul de vedere disciplinar, dar mai ales din acel al securității sale personale și a celor ce se vorbeau și scriau în presajna lui. Iar JAC nici nu vizase o atare trambulină pentru saltul cel mai mare, care la schiu nu-i reușea. "Dar însă" - cum zice militarii, din ramura jandarmilor - fericiirea noului Mareșal, care visa acum să-și creeze o Casă Militară și un regiment de gardă personală mai importante decât adjutanții și batalionul Regelui și cum învingătorii mareșali de la Mărăști și Mărășești nu avuseseră niciodată, avea să fie de scurtă durată deoarece, pe de o parte, nu-i plăcuse nici lui dar mai cu seamă nici lui ICA înflăcărea prea vizibilă a cucoanelor din vila sa, iar pe de altă parte descoperise rapid în tinăra sa ordonanță comori de talente ascunse de domeniul codoșlicului. Și într-adevăr, în această materie, JAC și-alesese just cariera de jandarm, simțindu-și din născare atracția către "bucătăria oamenilor" de pe moștile boierești administrate de țasu, unde acesta îl trimitea pe băiețandru ca să tragă cu urechea ce spunea cutare sau cutare vechiul său grăjdar. Iar singele elin de purtător de globule intrigi mai dihari decât orice alt singe indo-european și JAC reușise să-și dea în vileag aceste tendințe atavice, pe care bătrînul soldat le aprecia, dar nu pentru casa sa, ci cea a vecinilor, astfel încît ideea de a-l dresa nițel întîi, ca apoi să-l folosească la Palat, i-a venit chiar în aceeași clipă în care ICA se apucase a i-o sugera, fiind lucru știut că "marile spirite se-ntîlnesc" de obicei.

Și nu a fost nici măcar nevoie ca să studieze cum ar putea să facă acceptat de Suverani, căci nu au trecut niciodată două săptămîni de cînd îl întîlniseră la lecțiile de schiu ale Antoneștilor și deja începuseră să-l scapească din ce în ce pentru lecțiile lor, care erau mai puțin laborioase, dar cu atât mai distractive, pentru că mai cu seamă M.S. și IOANITIU, dar și R-M.

erau cu multe clase înaintea elevilor vilei Mareșalului și se duceau în consecință, în plimbări și chiar excursii mai lungi, sau se antrenau pe pârții mai abrupte și grele pe care ceilalți nu le puteau aventura, iar în curînd începură și aluziile discrete la întrebarea dacă l-ar deranja pe Mareșal ca lt. VERGOTTI să poată veni cu ei și la Sinaia ca să le arate cum trebuiesc atacate povirnișurile Caraimanului și de pe Clăbucetul Taurului. Dar Mareșalul se făcea că renunță cu greu la ofițerul său de ordonanță, mai cu seamă ca să nu fie lipsit de lecțiile sale de schi, pentru a fi însă agreabil M.M.L.L., care erau atît de pasionate de "regele sporturilor" încît redusese țigările la minimele de după mese, luînd exemplu după monitor, care era nefumător și bea ca o fetiță, spre a se menține în formă bună, în care ajunseseră să fie acum și Suveranii. Mareșalul se declară de acord să se sacrifice cu condiția ca să nu-și piardă ora de schi cît stătea la Predeal. Așadar JAC a fost mai întîi invitatul M.M.L.L. la Sinaia, apoi detașat vremelnic, ca după alte două sau trei săptămîni să fie cerut definitiv de M.S. Mareșalului în aceeași calitate în care funcționa pînă atunci. Nici acum Antonescu n-a cedat imediat și ușor, fie pentru că nu pusese încă bine la punct înțelegerea sa cu VERGOTTI, fie ca să-i arate că tot el, Conducătorul, era de fapt cel cu puterea în mînă, pentru ca tînărul jandarm să nu cumva uita mai tîrziu de cine atîrna cariera sa și deci să fie tentat a ieși din cuvîntul lui, fie că se gîndea că, renunțînd cu greu la el ca și cum ar face un mare sacrificiu și totodată o mare favoare făcută M.M.L.L., acestea ar renunța sau amîna la paștele celor faimoasele lor cereri de numiri la Palat. Ce nevoie mai era atunci, în fond pentru Rege de un secretar particular, dacă-l avea pe acest băiat care știa destul de bine franțuzește și nemțește pentru a se descurca și cu acele cîteva scrisori în limbi străine la care M.S. trebuia să răspundă în decursul unui an? Engleza putea să învețe vorbind cu Regina, care pâlăvrăgea și așa mai mult decît Regele cu el. Înalt, drept, bine făcut și reprezentativ era - așa cum le plăcea Suveranilor să fie entourageul lor de la Palat - și pe deasupra era frumos și părea să placă mult Reginei, ceea ce nu-l deranja deloc pe Mareșal, atîta vreme cît ea va ști să păstreze aparențele, iar el lungul nasului și mai ales să nu uite niciodată misiunea lui. În ce măsură trioul Antonescu s-ar fi gîndit și la putința de a-l folosi tocmăi ca uneltă oarbă în vederea compromiterii Reginei - în stilul eventualei manevre Tomescu cu

episodul din Ploești și dosarul relațiilor cu legionarii - este o întrebare la care doar povestea ce urmează poate să dea un răspuns. De așa fi acceptat în 40 oferta Generalului, sint sigur că așa fi ajuns în intimitatea familiei sale și deci așa fi cunoscut exact unele lucruri asupra cărora trebuia, să fac toate rezervele, menționându-le doar fiindcă le-am auzit nu numai de la dușmani de ai Antoneștilor, ci și de la persoane foarte devotate lor și întrucît constituie un element de apreciere la judecarea obiectivă a "afacerii Vergotii" despre care, din nefericire s-a făcut mult prea mult caz, într-un sens foarte normal pentru că prozaic și prin urmare pe placul marelui vulg, dar după cum se va vedea, neconform realității.

Faptul că MARIA ANTONESCU nu a fost sau mai degrabă nu fusese o femeie de moravuri prea rigide nu era un secret la București, dar personal înclin să cred, în cazul ei mai degrabă că, tocmai fiindcă era o persoană cu multă experiență, a știut să onoreze pe General din clipa în care a luat-o de soție, infirmînd așadar proverbul că cine a băut să bea și confirmînd odată în plus cealaltă zicală cum că fostele gheise devin cele mai caste soții. Această corectitudine nu putea s-o împiedice însă a fi nițel isterică, cum sint mai toate femeile normale în preajma menopauzei și prin urmare foarte sensibilă farmecului tînrului efeb, ba chiar principial geloasă ca o altă femeie, tot cam de vîrsta ei, să-și mai poată eventual permite ceea ce ea își interzicea, șterpelindu-i sub nas tocmai pe "flirtul" ei; căci fără nici o intenție de bîrfă, T. ROSETTI, SANATESCU și însuși VERGOTTII mi-au confirmat impresia personală, a mea și a soției mele, că D-na Mareșal nu era genul de femeie cu care un bărbat putea să fie prieten, ca un frate, sau cum sint anglo-saxonii, ci una care se simțea jignită dacă păreai să fi insensibil la farmecul ei feminin, așa cum sint în mare parte franțuzele și romîncele, pînă la bătrînețe: cochete.

În plus, exista indiscutabil o oarecare rivalitate între primele două doamne din țară, mai pronunțată chiar decît cea între fiul primei și soțul celei de a doua, întrucît R-M nu avusese de la început suplețea și șiretenia suficiente ca să și-o apropie pe d-na ANTONESCU în chip de prietenă, iar aceasta, la rîndul ei, suferînd de un dublu complex de inferioritate ce o făcea să fie prea susceptibilă, aceluși al originii sale modeste și lipsă de "savoir faire" al lumii internaționale, cosmopolitice, a vîrfurilor conducătoare și totodată pentru reputația ei din trecut, pe care tocmai carliștii se găsiseră s-o scoată

la iveală, exagerând-o bineînțeles în mod murdar, n-a descoperit nici ea cheia la inima celelalte: adevărul fiind că nici una din ele nu era prea inteligentă. Alice Sturza, de pildă, care nici ea nu strălucea prin facultățile ei mintale, dar era unsă cu toate alifiile Cantacuzienescilor (nu fanarioți, ci bizantini) reușise să fie una din prietenile cele mai intime ale ambelor coroane, iar Arhiducesa Ileana care, în schimb a moștenit inteligența ambilor părinți, ajunsese să-i învîrtească în jurul degetului mic pe amândoi Antoneștii, pe coana Maria și pe toți scoliții lor, iar cu M.M.L.L. s-ar fi putut înțelege la perfecție dacă n-ar fi avut acele ambiții pentru feciorul ei prim născut, pe care-l creștea la Mănăstirea Dealului spre a-l pregăti pentru tronul României, în eventualitatea în care Mike s-ar vedea silit să-l urmeze pe Carol într-o conjunctură răsăriteană favorabilă nemților, sau dacă s-ar întâmpla să nu aibă descendență masculină (ceea ce i-o prezisese ei o ghicitoare de noroc!).

Ori, la dejunurile comune ale Suveranilor cu Antoneștii, de după lecțiile de schi, ba la vila Tilea, ba în aceea a Mareșalului, diferența enormă din toate punctele de vedere între Regina - încă frumoasă, în felul ei de iapă pur singe anglo-normand; renumită în Europa pentru gustul desăvîrșit cu care se îmbrăca; cu bijuterii nu atât de multe și extraordinare, ca acelea ale multor regalități, cît erau alese una și una, montate și purtate perfect, la ocaziile și după toaletele potrivite; avînd întotdeauna asupra ei vre-o altă tabachieră originală, brichetă de comandă specială și ultimul răcnet de "vanity-case" (casetă cu oglindă și sulimere), dar și de echipament pentru schi, de la șapcă și ochelari pînă la fixația și canturile schiurilor; extrem de curată și îngrijită (ceea ce Elisabeta și Ileana nu prea erau, iar cucoanele întîlnite pînă atunci de tînărul locotenent și mai puțin, incluzînd cele din anturajul Mareșalului) și duhnînd discret a mireasmă de parfumuri scumpe, iar înăfîrșit vorbind cu o voce adîncă și puțin răgușită de tutun și nu din alea pițigăiste, guturale și stridente pe care și le formează dinadins din copilărie femeia din țara noastră, crezînd greșit că-i mai elegant pentru fetițe ca să vorbească "subțire" - și Mareșala, care, oricît se străduia să facă pe distinsă, aducînd și acum modele de rochii de la Paris, să

vorbească cu gura incomplet deschisă ca să pară mai "mică", numai despre lucruri serioase și grave, ca să-și dea o conținanță, ce altfel nu ar fi avut, fiindcă se temea să-și dezvăluie lacunele într-o conversație normală și naturală despre orice subiect și încerca, pentru a marca cel puțin o superioritate față de "rivală" (pe care ea o considera ca atare, pe cînd Regina o socotea prea superioară ca să-i recunoască pretențiale acest drept), s-o înfunde cu lipsa cunoștințelor acesteia în materie de expresii și obiceiuri românești, nu a putut să nu-l izbească, impresioneze și stragă pe VERGOTTI din mrejele Antoneștilor, între acele ale Suveranilor. La aceasta a contribuit în bună parte și Mike, atras din prima clipă de JAC, îndeosebi din cauza înălțimii lui (M.S. e foarte Hohenzolern în privința taliei, simpatizîndu-i instinctiv pe uriașii frați RACOTA, pe TONCI, pe NEGEL etc. și din acest motiv și avînd o anumită neîncredere față de pitici), a calmului și taciturnității sale și a faptului că era perceptibil tipul de neintelektual, sportiv, ahtiat după filme americane, progresul lumii noi, mașini, avioane și cucceririle științifice, dar mai ales tehnice, practice ale mijlocului secolului nostru și că, în plus, i-a dat rapid a înțelege că spera și credea în victoria Aliaților, ca și părinții săi de obîrșie greacă și belgiană. Iar pe deasupra se adăugaseră și faptele că, se înțelegeau dintr-o privire, prin gesturi și fracțiuni de fraze sau expresii, fără prea multe vorbe, așa cum tind să devină din ce în ce mai mult tineretul erei moderne motomecanizate, grăbit să facă multe grăind cît mai puțin, și rîdeau cu poftă de glume pe care "fosilii" din jurul lor nu le puteau savura și că JAC plăcea așa de mult mamei, în flerul și psihologia căreia MIHAI avea atunci încă o carbă și aproape totală încredere.

Nu știu de ce și cînd Locotenent-Colonelul PASTIA (pe care nu l-am cunoscut, dar despre care toată lumea pretinde că era cel mai distins, strălucit, capabil, cult și bine moralmente dintre toți ofițerii ce se perindaseră de la Generalul Mihai încoace pe la Palet) a plecat din Casa Militară a M.S. primind o comandă pe front, unde a murit apoi în luptele de la cotul Donului, și fiind înlocuit cu Lt.col.PETRE LAZAR, nici cum acesta din urmă a ajuns să fie propus și admis la Curte. Cred însă că M.S. l-a cerut ca adjutant la plecarea lui PASTIA, la sugestia R-M, care-l cunoscuse prin intermediul fie al doctorului GOMOIU fie al Doctoriței POPOVICI, care, în orice caz, îl cunoșteau de

mult. Nu pot să-mi amintesc nici arma căreia PETRE LAZAR îi aparținea, dar nu m-ar mira să fie genist sau din corpul medical, fiindcă se ocupase în armată, după cum am înțeles, de psihometrie, fiind psiholog de meserie, cu licența sau poate chiar doctoratul de la Geneva, unde lucrase sub oblăduirea celebrului profesor de CLAPOREDE, ca bursier de al profesorului RADULESCU-MOTRU, vechea și unica noastră somitate în așa-zisă "știință psihologiei", în același timp în care a studiat la Geneva și Profesorul BONTILA cu care era prieten.

Se știe că acest embrion de nouă știință, născut acum două secole în școlile elitei englezești sub forma testurilor (fără îndoială foarte utile în completarea altor criterii, dar neconcludente singure), celebrizată prin intuiția genială a citorva psihiatrii mari (Havenlock Ellis, Freud, Sacher-Masoch, Jung ș.a.) și folosită pe scară mare în Statele Unite unde lipsa de tradiții și de școli suficiente, bune și obligatorii făcuse necesară aplicarea psihometriei la selecționarea cadrelor sărace ale serviciilor de stat (armată, marină, corpul diplomatic, poliție și serviciul de informație), mai cu seamă de la primul război mondial și trezirea conștiinței Americii de a trebui să facă față rolului ei nou de Mare Putere cu obligații internaționale pe eșichierul mondial, a fost neimportată în Europa drept știință americană, făcând "furore" exagerată în Apus și invadând pînă și Balcanii cu tendința de a fi aplicată în toate domeniile vieții publice și particulare, din burta mamei și pînă la alegerea logodnicei pruncului ajuns nubil, ca și pentru selecționarea muncitorilor manuali și intelectuali din toate industriile particulare și serviciile statului, ba chiar pentru alegerea episcopilor, miniștrilor și conducătorilor civili și militari, de impus tuturor Statelor Membre ale O.N.U.-ului, psihotehnicienii și elevii lor psihometriști avînd firește pretențiunea să constituie noua castă de preoți ai omenirii, prost condusă și nenorocită de la omul peșterilor și pînă la ei, din lipsa lor și a științei lor atotrevoluționare.

Fapt e că PETRE LAZAR revoluționase nițel Curtea Regală și în special Casa Militară prin aceea că învățase destulă psihologie la Geneva pentru a se viri sub pielea suveranilor, știind repede cum trebuie să-i flateze mai abil și să le cînte în strună ca să devină în cel mai scurt timp preferatul Casei Militare, cu puternice tendințe de a ajunge și noul pseudo-RAS-PUTIN romînesc al întregii Curți (ceea ce a reușit de altfel pînă

la urmă, în ultimele zile ale monarhiei) și descoperind de asemenea rapid (ceea ce toți au văzut din prima clipă, fără studii de psihologie), "ghiveciul cu trandafiri" - cum zice francezii lucrului prea bătător la ochi ca să nu fie observat și anume, că JAC avea să fie un personaj mesianic și că era deci mai consult să se facă apostolul lui decât jocul lui Caiafa.

Nici M.M.L.L., nici "IOANI" (cum Regele îl numea pe MIRCEA tocmai fiindcă-și scria numele IONNITIU în loc de IOANITIU), nici NELLY și cu atât mai puțin JAC nu m-au lămurit nici odată cu privire la misiunea precisă ce o primise acesta din urmă de la Mareșalul ANTONESCU, toți spunându-mi doar că bătrînul îi ceruse drept condiție a detașării și rămîinerii lui la Palat "în loc să-și facă stagiul pe front" rapoarte scrise sau verbale despre tot ce se petrecea la Curte și mai ales despre viața intimă a Suveranilor și anturajului lor imediat, sentimentele și atitudinea adevărate ale acestora față de el, precum și despre părerile și intențiile lor politice și că VERGOTTI acceptase misiunea și începuse s-o îndeplinească, întîi mai conștiințios, apoi din ce în ce mai rar și incomplet, ascunzînd pe cît posibil partea esențială, nefavorabilă Antoneștilor, iar într-o zi, după vre-o lună și ceva de acest calvar pentru el, care devenise de acum intimul M.M.L.L., tratat ca prieten de M.S. și ca al doilea fiu de R-M, făcîndu-se unealta lor cea mai ascuțită în sinul Palatului și atrăgîndu-și astfel prietenia celor mici și dușmănia celor mari atât la Batalion și în Casele Militară și Civilă cît și prin garaje, grajduri, ateliere, economate, casierii și în rîndurile vechilor funcționari cu metehne și scăderi reprobabile, s-a hotărît a pune capăt aceluia echivoc nesuportabil venind drept la M.S. ca să-i mărturisească neputința de a mai continua să facă acest dublu joc ce ajunsese acum și o dublă trădare întrucît ascunsese ambilor stăpîni simțămîntele reale ale celuilalt, plîngînd ca un copil, ce mai era, în fond, și rugîndu-i pe Suverani (căci Regina venise peste ei, intrigată de lungimea și taina neobișnuite a dialogului din dormitorul Regelui) să renunțe la serviciile sale.

Regele a fost foarte afectat de ceea ce aflase "pentru că era totuși nițel dezamăgit în iluziile ce și le făcuse, asupra purității afecțiunii noului prieten, dar totodată mișcat de sinceritatea și durerea manifestate la mărturisirea culpei, iar mai că-șă, care se atașase de flăcău cu o dragoste născîndă mai

puternică decât aceea de mamă, și abia acum, când își vedea amenințat visul încă nedefinit al unei idile posibile viitoare, realiza ce ar însemna pentru ea pierderea bruscă a "razei de soare ce intrase cu Ijao în viața lor posomorită", a găsit imediat expedientul practic pentru salvarea situației: JAC era un înger de a vi avut lealișmul și curajul să-l mintă pe bătrînul sbir, încă nemulțumit cu toate manifestările lor de gentilețe, cu rangul lui de Mareșal și iarăși pornit ca să le caute nod în papură, să-i mărturisească lui Mike ce i-ar fi putut ascunde pe veci cum făcuseră și mai făceau probabil mulți alții din jurul lor și să-și ofere sacrificiul carierei din cauza mîrșăveniei acestor parveniți ingrați; dar nu trebuia pentru nimic în lume să se gîndească măcar a face astfel jocul lor. Nu, dimpotrivă, trebuia să fie mai deștept și mai tare ca ei și să continue jocul, dar mai abil decât pînă acum, dîndu-le laborioase și stufoase informații cît mai reale și precise despre tot ce se putea spune fără pericol pentru familia regală și credincioșii lor slujitori, iar despre cele ce nu trebuia să cunoască Antoneștii ar cădea de acord în comun să născocoască păreri, planuri și declarații destul de realiste ca să pară verosimile, dar tocmai suficient de obivate ca să constituie o sistematică și perfectă dezinformare a dușmanilor lor. Jocul era în plus perfect normal, întrucît nu ei îl atecaseră pe Mareșal, ci se aflau în legitimă apărare, iar JAC devenea astfel spăvătorul lor cel mai prețios și riscul ce-l lua merita să fie luat pentru cauza lor dreaptă care era și aceea a adevăratelor sentimente ale majorității românilor și a lumii democratice care la urma urmei avea să fie victorioasă, iar toți cei care au luptat pentru ea răsplătiți pentru contribuția lor. Regina devenise dintr-odată o pasionată luptătoare, plină de curajul latinei gînte "teribile-n mînie"... și foarte emulată la perspectiva conspirației de care nu trebuia să știe absolut nimenea în afară de IOANI, ofițerul fidel al lui MIKE și foarte inventiv pentru textul informațiilor dezinformative ce urma să fie redactate, pe cînd NELLY nu trebuia nici să bănuiască așa ceva, nu fiindcă i-ar putea trăda, dar pentru că era o zăpăcită și ar scăpa pontul la prima ocazie.

Totul ar fi fost perfect dacă Mareșalul nu ar fi avut și alți informatori la Palat, cu mai multă experiență și în orice caz mai multă doxă decât novicele de VERGOTTI.

Cine au fost aceştia nu s-a descoperit nici până azi, dar presupunerile fireşti ale quartetului de conspiratori se îndreaptă în curînd asupra lui MARDARE şi ANTONESCU, pentru simplul motiv că JAC a înregistrat primele sale neînţelegeri cu aceştia, pe terenul transgresiunii atribuţiilor sale, încălcării ordinii ierarhice, insubordonării, lipsei de disciplină şi de respectul cuvenit rangului superiorilor săi militari, precum şi pe acel al ţinutei lui nemilităreşti şi al manierelor sale prea familiare, irreverente şi chiar necuviincioase faţă de M.M.L.L. în prezenţa altora. Ceva din toate aceste acuzaţii era adevărat şi chiar mai mult decît au vrut să recunoască pînă la sfîrşit Suveranii, întrucît chiar şi TONCI, care-l simpatiza pe JAC, considerîndu-l un element bun, din care se va putea face cu timpul un valoros demnitar al Curţii, dacă nu se va lăsa stricat de fumul unor favori ce părăseră să-i se fi urcat la cap, deoarece nu primise, pe seama, de acasă şi nici la şcoală acea bază de educaţie şi nu părea să aibă nici inteligenţă suficientă necesare discriminării între atitudinea ce o putea păstra pentru relaţiile mai familiare din intimitatea vieţii Suveranilor şi ţinuta protocolară şi chiar ostentativ marţială ce ar fi trebuit să afigeze, ţinînd mereu seama cu strictete de rangul şi funcţia sa modeste, faţă de M.M.L.L. şi toată Curtea, mai ales în prezenţa celor din afara ei. Si-ntr-adevăr dacă JAC avea mai mult decît cei şapte ani de acasă, erau dintr-una din care nimeni nu ştia şi deci nu-l putuse învăţa cum trebuia să se poarte în lumea înaltă, iar M.M.L.L. făcuseră greşala clasică a multor capete încoronate şi personaje sus puse, cu educaţie şi mentalitate occidentale, de a uita că-n Orient - şi Balcanii noştri sînt foarte răsăriteni din punctele acestea de vedere - trebuie să tratezi pe supuşi aşa cum îi ţinuse la distanţă întemeietorul dinastiei, întînsîndu-le un deget, ca să nu apuce imediat toată mina, pentru a şti de respectul datorat stăpînilor. Regele era atunci el însuşi încă incomplet educat şi avea în plus, mai pronunţată decît la majoritatea membrilor caselor domnitoare şi ai familiilor din aristocraţie (ce suferă îndeobşte de cătuşele disciplinei protocolare şi rigorilor etichei în care sînt obesaţi să-şi încadreze viaţa), sfînta oroare pentru formalism şi o firească înclinaţie, a celulelor obosite de mileniul de conducere, dacă nu de domnie, spre tipica nobiliară declasare şi simplitatea moravurilor naturale ale plebei, iar Regina, căreia nu-i pu-

teai imputa că nu ar fi avut totdeauna ținuta exemplară, perfect corespunzătoare tuturor exigențelor circumstanțiale, a rangului ei, de care permanent era conștientă și chiar preocupată să-l accentueze spre a-i impune fiului mai multă rigurozitate în împlinirea rolului său de Cap al Statului, care trebuia să fie pentru toți exemplul viu al "perfecțiunii" căzuse însă nițel în orbia virstei periculoase, pe care o critica la "isterica de Nelly" și o descoperise pretinsei rivale de la Predeal, dar nu o resimțea deloc înăuntrul propriei sale fiiri, răvășite de focul inimei care mijea de mult și să-nflăcără acum din ce în ce mai tare pentru persecutatul JAC. Așadar, M.M.L.L. fusese tot timpul extrem de aplicate în observarea strictă a secretului micii lor conspirații, poate chiar prea vădit pentru ceilalți membri ai suitei lor (sărmana NELLY simțindu-se pe nedrept exclusă dintr-o mulțime de mici plăceri de care avusese totdeauna parte până atunci în intimitatea stăpînei sale, iar membrii Casei Militare, cu excepția psihologului astucios, resimțindu-se și mai mult de pe urma subitei izolări în care le pusese voita reclusiune a cuartelului misterios și inaccesibil) și în special pentru mulțimea de alți informatori mari și codoși mai mici și diferitelor servicii de spionaj naționale și străine infiltrate la Palat și în jurul familiei regale, dar neglijaseră tocmai aceste aspecte eterioare ale complotului lor și ale comportării favoritelui, expunându-l mai mult decît era util pentru poziția și reputația sa prin tot felul de însărcinări, de care acesta vroia să se achite cît mai prompt, deci prea fără tactul și competența cuvenite, ce-l puneau în conflict cu toți demnitarii și funcționarii Curții și îndeosebi cu șefii săi ierarhici direcți din Casa Militară.

Regele se ocupa de mult cu reparația tuturor automobilelor Palatului, odată fiindcă-l pasiona mecanica, apoi deoarece cunoscute (și rămăsese în admirație pentru talentele de șofer-mecanic ale acestuia) pe un Prinț de LIGNE, original belgian, căsătorit cu o americană, care fusese prin anii 30 la Ford Rom. București, iar în tinerețe muncitor la uzinele Ford de la Detroit și susținea că n-ai dreptul la volan pînă ce nu cunoști burta mașinei tale, drept care nu ținea șofer și-și conducea și întreținea singur automobilele, apoi din ambiția de a-l întrece în competență pe unchiul său NICOLAE,

care-i fusese primul monitor în acest domeniu, dar prea puțin conștiincios, după părerea ucenicului, în partea mai grea și esențială a diagnozei bolilor interne ale motoarelor și, în sfârșit, pentru că pretindea ca toate vehiculele Palatului să fie totdeauna în stare de nou, întrucât ținea ca el să depășească în drum pe toate celelalte și prin urmare să aibă frâne tari și perfect reglate, arcuri și amortizoare idem iar direcția și volanul fără joc, neadmițând ieșirea din garaje a unui vehicul necontrolat, spre evitarea accidentelor de circulație. Ori, la controlul mașinilor de serviciu, fie din cele afectate unei singure persoane (în speță, ale marilor demnitari cu activitate permanentă în interesul Curții, care dispuneau pentru serviciul lor de o aceeași mașină mai bună și de un singur șofer responsabil pentru ea), fie din acele comune la dispoziția doamnelor de onoare, demnitarilor și adjutanților, M.S. constatase uzuri și pene necorespunzătoare kilometrajului și kilometraje disproportionat de mari față de pretinsele misiuni și mai prinsese pe demnitari, folosind mașinile S.R. pentru interese particulare nepotrivite prestigiului Curții pe piețele de alimente sau flori, la curse pentru cumpărături, pe la testre, cinematografe sau restaurante, ba chiar pentru chefuri nocturne sau drumuri la țară, pentru treburi particulare sau la dispoziția persoanelor străine Palatului și intereselor serviciului acestuia), iar pe șoferi făcând curse "pe cont propriu" spre a-și spori venitul și trucidând aparatul înregistrator de kilometri sau stricându-l pur și simplu spre a scăpa de control. Și cum toate mașinile de serviciu erau americane, fiind cele mai rezistente pentru șoselele noastre, iar acum, în timp de război, nu puteau fi schimbate anual ca în timp de pace și eventual nici până la sfârșitul războiului, Suveranul ceruse de mult demnitarilor să cruțe pe cât posibil mașinile, punându-le discret în vedere că trebuie să le folosească doar pentru nevoile stricte ale serviciului lor, iar pe șoferi îi pusese sub un control mai riguros, dar se jensese să ia măsuri restrictive mai drastice, ca să nu pară meschin și ocupat cu toate fleacurile.

MARDARE, om de elită în cele ale intelectului, dar foarte tipic "oriental", obișnuit ca și soția sa, amândoi moldoveni, cu ceea ce R-M numește "polnische Wirtschaft", adică gospodăria abuzivă a administrației românești din trecut, în care porcii grași erau mincați de administratori iar cei jegăriți de

boieri, nu înțelesesă de fel să renunțe a folosi mașina sa de la Palat pentru a servi toată gleshta lui și mai făcea tot felul de alte combinații nu incorecte, dar abuzive, punând de pildă pe timplari și alți foarte pricepuți maeștrii lăcătuși, curelari, cismari, etc. de ai Curții, să-i lucreze mobile ș.a. sub pretextul că nu aveau de lucru, că "le plătea materialul" și mai cîștigau și ei ceva, alături de lesfa lor de la Palat, sau transportîndu-și din provincie lemne și alimente cu camioanele Batalionului. Pentru rominii trăiți în țară, toate acestea erau normale, dar pentru R-M care vroia să "occidentalizeze" cel puțin moravurile Curții, dacă năpustea s-o facă pentru tot Statul MARDARE și toți cei care-i urmau exemplu erau "ciurucuri ale vechiului regim", bănuți de necinste, coruptibilitate dacă nu chiar corupție și deci a fi capabili și de spionajul și trădarea M.M.L.L. și interesele lor supreme ale Coroanei.

"Din Înalt ordin", VERGOTTI se apucase a introduce un regulament de folosire a mașinilor de serviciu, retrăgînd tuturor mașinile permanente și băgîndu-le împreună cu celelalte "taxiuri", interzicînd întrebuintarea lor la anumite ore sau pentru alte scopuri decît transportul deanitarilor, soțiile sau persoane străine neputînd circula singure cu ele și punîndu-i pe șoferi să-i controleze și cenzureze pe deanitari, cu privire la scopul curselor propuse, declarîndu-se concediabili dacă nu le putea justifica, cu condica ce trebuia supusă verificării D-lui Locotenent.

TONCI nu folosea niciodată mașinile Palatului, fiindcă pretindea că șoferii S.R. conduceau "nebunește" și el era obișnuit cu șoferul lui, celebrul NICU, care-l condusesese fără nici un accident prin toată Europa, îi cunoștea toate mașinile de tipicar, toate terenurile și tradițiile de vînătoare, toate relațiile și tîlcul lor, precum și programul stăpînului său stabilit cu luni înainte, și învățase mai toate limbile țărilor prin care călătorese, fiind într-adevăr prototipul munteanului deștept și descurecăt. Dar tocmai pentru că făcea astfel Casei Regale hatîrul de a nu-i pricinui nici o cheltuială, ceruse și avea de cînd era la Curte aceeași placă S.R. 3 pe mașina sa nr. 1 ce o schimba anual în timp de pace. Plecînd de la premiza că lumea nu putea ști că mașina lui nu era a Palatului, ci particulară dar cu plăci ale acestuia, deși era întotdeauna de altă marcă și culoare decît mașinile S.R. iar

ca ceilalți demnitari să nu poată astfel invoca această excepție în sprijinul argumentului că era absurd să-și cheme mașina particulară de acasă sau să ia un taxi pentru a se deplasa pînă la teatru sau de la o vizită oficială la una personală, VERGOTTI ceruse "D.I.O." lui TONCI restituirea plăcilor, ceea ce l-a supărat foc pe acesta fiindcă i se rechiziționaseră celelalte automobile tocmai pe motivul că-i mai rămăneră una scutită de rechiziții fiind sub protecția Palatului și se plînsese M.S. care dăduse dreptate lui JAC pentru a nu-i submina autoritatea în lupta ce o ducea cu ceilalți demnitari pe acest tărîm. Rezultatul a fost că TONCI, furios de acest afront, a cerut atunci pentru prima oară o mașină pentru serviciul vîntătorilor sau renunțarea la serviciile sale și a primit o mașină, făcînd kilometrajul cel mai lung al tuturor demnitarilor, intrucît o folosea pentru orice deplasare la vre-o vîntătoare, ceea ce era tocmai contrariul scopului urmărit de guvern prin reforma introdusă.

ULLEA nu a fost prea lovit de măsură, deoarece era mondenul Curții frecventînd cu asiduitate tot Corpul Diplomatic și societatea înaltă "în interes de serviciu", așa că nu putea fi oprit să continue a întrebuința mașinile S.R. ca înainte, iar pentru nevoile sale reduse particulare avea o splendidă limuzină ce o scutise de rechiziție prin proptele personale la M.St.M.; cît despre biata NELLY, ea nu avea nici timpul ca să mai treacă și pe acasă, spre bucuria soțului ei, care se obișnuise a trăi o viață de burlac.

Nu aceeași situație era însă cea a D-nei MARDARE, care se obișnuise a socoti mașina de serviciu a soțului ei ca una particulară; nici cazul adjutanților și al lui FLORIAN MARINESCU, care administra acum și averea fostului Suveran și, fiind tătucul personalului Casei Regale, era necodabil de VERGOTTI prin șoferi, nu aveau să fie ușor de rezolvat prin uoazul acestuia.

La această măsură de control care deja-i pusese în cap colegii militari, s-au adăugat în curînd altele din sectoarele atelierelor, în amănuntele cărora nu are rost să intru, dar care au creat drame și au stîrnit indignarea Șefului Casei Militare, care de acum îl aștepta la potecă pe "tînărul locotenent nesubordonat" și acesta, simțindu-se prea sigur de sine și inamovibil, i-a căzut în capcană după scurt timp.

Regina era posedată de lăudabila manie a curăţeniei şi condiţiilor de trai igienice ale personalului inferior casnic şi după ce reformase radical spre binele lui situaţia nemulţumitoare din trecut, se apucase să-şi întindă antenele şi în acea a soldaţilor Batalionului, punându-l pe Mike să meargă cu ea acolo şi să întreprindă tot felul de inovaţii în direcţia îmbunătăţirii hranei, a cazarmamentului, etc... Dar cu acest prilej descoperise şi acolo anumite matrapazlicuri de care, de altfel, fusese deja avertizată prin mărturisiri timorate ale soldaţilor din garda de corp a Regelui. Acesta nu împărtăşea întocmai pasiunea mamei sale pentru detectarea fraudelor şi malversaţiunilor când acestea erau neglijabile, pentru că cunoştea prea bine din frageda-i copilărie obiceiurile pământului ca să nu fi ştiut că nu puteai transforma într-o doară pe un plutonier-major oltean într-un brigadier englez şi mai ştia de la fostul său profesor de la Cambridge că nici armata regală a M.S. britanice nu ducea lipsă de oltenii ei din ţara Galilor, învăţând şi un proverb englezesc ce confirmă această realitate.

Acum însă R-M îl avea pe JAC, militar-defectiv de branşă, cu care s-a hotărât să procedeze la investigaţii aprofundate şi totale şi a şi dat cu ajutorul lui tot Batalionul peste cap. În fond, avea perfectă dreptate, iar soldaţii le-au fost foarte recunoscători, JAC devenind îndeobşte extrem de popular în rîndurile celor mici şi "odioso nomine" în societatea celor mari, ceea ce era în orice caz spre cîinstea lui.

Singura greşeală neadmisibilă la un detectiv jurist a fost aceea că, tablînd prea mult pe faptul că era acoperit de M.S. şi neaşteptîndu-se la o cursă de a lui MARDARE, care s-a făcut că plouă, lăsîndu-l să-şi facă de cap, dar dresîndu-i act după act de acuzare într-un cochet dosar secret, VERGOTTI a înfrînt X paragrafe din Y instrucţiuni ale celor Z regulamente de ale armatei, vîntătorilor de munte şi batalionului de gardă făcîndu-se vinovat de culpe grave şi mai mărunte ale codului militar, în timp de război, fiindcă procedase peste capul întregii scări de grade superioare, fără "I.O." prealabil, scris al Suveranului.

Paralel cu aceste încălcări ale disciplinei ostăşeşti MARDARE culesese un material şi mai bogat ce trebuia să impresioneze mai mult trioul Antoneştilor: Locotenentul VERGOTTI IACOB umbla şi apărea în faţa M.M.L.L. în ţinute nereglementare

veşnic cu tunica incomplet încheiată, cu mâinile în buzunare, saluta şi se adresa Suveranilor fără formulele consacrate, întrerupea conversaţia acestora şi a celorlalţi superiori sau invitaţi, vorbind adeseori fără respectul şi politeţea cuvenite acestora, contrazicându-i nepoliticos, exprimând păreri personale îndrăzneţe şi uşuratic, permiţându-şi critici la adresa autorităţilor, chiar a comandanţilor armatei şi secretarilor de stat. Cu toate că era interzisă politica în armată, d-se polemiza asupra problemelor de politică internă şi mai ales externă, susţinând teza defetistă a victoriei Puterilor inamice, printre care o sublinia în special pe aceea a Uniunii Sovietice, informând în mod curent valoarea comunicatelor noastre şi aliate şi colportând veşti şi teze alarmiste, conforme cu acele ale propagandei adverse. Referitor la bătălia pentru cucerirea Odesei, şi-a permis în repetate rânduri să conteste valoarea victoriei reputate asupra armatei roşii, declarând că tot sacrificiul nostru a fost inutil, iar planul operaţiilor greşit, întrucât oraşul ar fi căzut fără luptă dacă i se tăiau comunicaţiile maritime şi ar fi fost depăşit teritorial. Privitor la situaţia generală a războiului, VERGOTTI tindea constant să minimalizeze consecinţele cuceririlor japoneze în Pacific ca şi ale rezultatelor ofensivei aliate la Răsărit, şi în schimb, să scoată în evidenţă acele ale RAF-ului în Apus.

Făcînd funcţie de Mareşal al Curţii, MARDARE avea şi pe Directorul Siguranţei Palatului sub ordinele lui, iar ca şef al Casei Militare dispunea de legături cu S.S.I., cu care avea vechi relaţii din timpul cînt lucrase la M.St.M., cred că o vreme chiar la Biroul II. Astfel, fără să-şi însuşească restul dosarului, pentru că era prea deştept ca să-şi compromită în acest fel cariera postbelică, ce prevedea şi el că va depinde mai degrabă de M.S. decît de Conducător, el a înaintat spre informarea Mareşalului şi toate rapoartele şi notele informative ale acelor două servicii despre relaţiile Locotenentului cu Suveranii şi atitudinea şi purtarea sa.

Intr-o convorbire avută cu Generalul MARDARE, mult după plecarea mea de la Palat, d-se mi-a contestat această versiune (de care VERGOTTI pretindea a fi avut dovezi sigure, aşa că o socotesc mai verosimilă şi eu), afirmînd că nu el a pornit dosarul lui VERGOTTI, ci Mareşalul i-a cerut relaţii precise despre ceea ce aflase de la serviciile secrete şi că se limitase la

cele de mai sus pe care le susținea și după întorsătura evenimentelor cu aceeași fermitate; cit despre informațiile serviciilor secrete, D-sa îmi jura a nu le fi cunoscut și trimis în anexă Conducătorului, ci a le fi primit de la acesta "spre a fi adăugate la dosar" după izbușnirea crizei, cerînd ca MARDARE, ca șef direct ierarhic al lui VERGOTTI, să "încheie dosarul" în sensul de a-i insera și aceste informații către forurile superioare competente, adică Președinția, astfel încît a trebuit să le înainteze oficial ca și cum ar fi fost dintr-un început în posesia Casei Militare, neputînd menționa în scris că le primise personal din mîna Mareșalului Antonescu. Cit despre părerea sa asupra acestor informații, voi reveni la sfîrșitul poveștii, ca să nu mă repet inutil și să anticipez asupra concluziunilor cititorului.

Informațiile erau amănunțite dări de seamă despre programul neoficial al vieții Suveranilor și îndeosebi a Reginei, cu precizuni asupra mișcărilor acestora în afară, dar chiar și înăuntrul incintelor Castelului Peleş și al apartamentelor regale din Foișor, cu indicații ale orelor sosirii și plecării lor și a majorității vizitelor externe și interne, în special concentrate asupra prezenței lui VERGOTTI, filat și în relațiile sale exterioare, doveditoare că nu erau sexuale, pe cînd rămînerea sa în buduarul Reginei, singur cu ea, ceasuri întregi, între ceai și cină, sau cîteodată după cină și plecarea Regelui cu IOANITIU la Sfîna Regală, ca și plimbările lor pe schiuri, în doi, prin codrul moșiei regale erau prezentate într-o redactare ce tindea să conchidă la un deznodămînt prozaic, care decurgea prea limpede de la sine ca să mai fi necesitat explicitări irreverențioase față de Augusta Doamnă, prin punerea punctelor de iuri.

Pentru acei ce nu cunosc pe M.M.L.L., obiceiurile și manierele lor, împrejurările în care au trăit și ohestiunile ce le-au preocupat atunci, nici tipografia locurilor și nici planul Foișorului, și pe deasupra nu știu să citească atent, analitic și critic, ca să discerne într-un text cele genuine de cele tendențioase, cert că detaliile orariului și multitudinea notelor acestor informații îi pot duce la aceeași facilă concluzie. Antoneștii fuseseră primiți numai la Foișor și-l vizitaseră odată pînă la bucătărie, Mareșalul și soția sa constatînd cu acest prilej ingeniozitatea arhitectu-

lui italian Stoppa, care-l concepușe, defectul că budoarul peste sufragerie trebuia aerisit după flece masă ca să nu miroasă a mîncare și inconvenientul pentru M.M.L.L. că apartamentele lor erau tocmai prea adjunse și astfel lipsite de intimitate proprie, fiindcă așa le ceruseră Carol și Duduia, care țineau probabil să se poată supraveghia reciproc; ei știau de asemenea foarte bine cît de indignată era Regina de pilda proastă pe care Carol i-o dăduse fiului lor, încercînd să-l atragă și amestece în promiscuitatea vieții sale galante și cît de aplicată era, în consecință, să fie pentru el o mamă exemplară cum și-o doresc toți copiii, astfel încît d-ilor nu li se putea atribui naivitatea de a fi fost "duși" de ticluirea aparent geniună a acelei literaturi de gară polițienești. Aceasta era, dealtminteri, lipsită de orice context dovedit că spionii respectivi prinseseră vre-o conversație, atitudine sau dispoziție concludentă pentru presupusul final insinuat tîmpește: hodoronc tronc. Ba, din contra, textele tuturor lucrărilor atît a Casei Militare cît și a S.S.I.-ului și a Siguranței evitaseră cu deosebită grijă subiectele spionase pentru scuzatori. Astfel, MARDARE relatea diferendul său cu VERGOTTI de la Casa Verde, menționînd numai observația ce i-o făcuse și pentru care-l cita ca martor pe MOC-SONYI, relativ la obiceiul de a sta cu mîinile vîrîte în buzunarele pantalonilor, vorbind cu suveranii, dar omitea să arate cauza conflictului, care fusese cenzurarea abuzului descoperit de JAC în distribuirea vînatului destinat Casei Regale și Batalionului și la transportul porcilor și orătaniilor achiziționate de MARDARE, pentru gospodăria proprie cu prilejul tuturor deplăcărilor trenului regal la vîntările sezonului, ordonanța M.S. permițîndu-și atunci să-i spună șefului s.i. al Curții că transforma trenul regal într-un marfar.

Factorul principal determinant al izbucnirii noii crize a fost însă înrăutățirea treptată a raporturilor ameliorate, între Sinsia și Predeal în urma transferării și schimbării de poziție, în sens invers, a lui VERGOTTI, oăci dacă acesta putea justifica - cum a făcut-o în anchetă - declarațiile sale pro-aliaste și nu chiar sovietofile, dar obiective în estimarea potențialului inamic răsăritean, drept strategemă menită să provoace pe Suverani a-și dezvălui fondul gîndirii, el nu mai avea cum să explice oă de la trecerea sa în tabăra opusă Antoneștilor și activarea sa în intimitatea cartierului general al acesteia, noii săi stăpîni deveniseră simțitor mai rezervați,

circumspecți, distanți și parcă indispuși, ba aproape ostili față de cei vechi cum nu mai fuseseră de mult după apropierea de la mijlocul iernii.-

Faptul că în sine nu putea fi contestat, dar cauza sa nu era numai lipsa de diplomatie de care dăduseră dovadă Suveranii mai mult decât tinerii lor doi sfetnici, ci și noua problemă ce o născuse întâlnirea lui Mike cu prima sa dragoste serioasă și atitudinea neînțelegătoare pe care o adoptase Mareșalul imediat față de această inofensivă și foarte fericită întâmplare. Frigul năprasnic și zăpada mare a iernii aspre din 1941/1942 îi înghețaseră pe seane inima sau era deja prea bătrână care să înțeleagă că drama ce o creiau milioanele de combatanți, refugiați, răniți și fără de adăposturi pe vastele câmpii rusești nu putea să oprească nici să împiedice cele două iubiri ce tot ele stârniseră pe plaiurile munților Bucegi și din care una cea între cei doi tineri, era normal să se consume, spre confirmarea legilor de compensație ale naturii, fiind dovedit că instinctul procreației crește în vremuri cataclismice. Lucru se întâmplase astfel singur în mașină și circulând ca-n totdeauna la o viteză excesivă, cu Siguranța la kilometri după el, în drum de la Predeal către Sinaia, speriașe la ieșirea din Bușteni pe o tânără schieză angajată pe scindurile ei prea spre mijlocul șoselei, de manieră că, vrînd repede să vireze cămuse lângă mașina frînată just pentru a o evita, iar Regele a coborît, a ridicat-o și, curățind-o de zăpadă, s-a scuzat iar văzînd-o încă emoționată și, în plus, înaltă, blondă și frumoasă, a întrebat-o dacă dorea s-o ducă la destinație, ceea ce ea a acceptat. Intrigat că nu aflase cine era, nici dacă vila la care o depusese era adresa ei, cum totul se petrecuse înainte de sosirea Siguranței, iar M.S. vroia s-o urmărească fără știrea nimănui a circulat în zilele următoare de mai multe ori în acel cartier și pe drumul întîlnirii, cu speranța de a o revedea. După cîteva zile a reîntîlnit-o tot pe Sos. Buștenilor și s-a oprit spre a o întreba dacă-și revenise din emoția de alaltăieri, intrînd astfel în vorbă și dîndu-i o întîlnire de plimbare pe schiuri. Mîndria suveranului a fost că el o întîlnise și cunoscuse singur, aflînd că se cheamă Dolly Steriopol, că fusese măritată cu Andrei Chrișogheles, inginer la societatea de telefoane, era divorțată de un an fiindcă o înșelase, că avea abia vre-o douăzeci de ani, că era delicată la plămîni, dar nu tuberculoasă, și de aceea stătea cît mai mult la munte ca să se întărească, cu mama ei, rusoaică, așa

că știa bine rusește, că tatăl ei murise, lăsându-le bani destui ca să trăiască fără griji, întrucât fusese comerciant la București venit acolo de la Galați, unde familia lui era de mult stabilită și încetățânită, dar că vorbeau acasă și grecește, limba ce o cunoștea și ea. După scurt timp, întâlnirile lor n-au mai putut fi ținute secrete, Ioani fiind primul inițiat și în curând Regele și Dolly s-au îndrăgostit lăsa unul de altul, dar cum ea era o persoană foarte demnă și serioasă și hotărâtă a se remărita, iar perspectiva de a fi doar o amantă, chiar și regală, nu-i surîdea deloc, a rezistat multă vreme până ce s-a lăsat convinsă de a face pasul important care avea să-i aducă nici șase ani de fericire contra vre-o patrusprezece de calvar. În așteptarea deciziei ei, Regele slăbise cu zece kilograme și arăta minunat, iar în dorința de a se rezolva problema conviețuirii cu Dolly, așa discret ca să nu pătimească nimenea de pe urma ei și să nu înceapă birfa, intrigile și inimițiența Conducătorului, a recurs la ajutorul Reginei. Cum Dolly avea nevoie de altitudine și ozon, R-M i-a sugerat M.S. instalarea iubitei la Stina Regală și s-a apucat să i-o instaleze în mod desăvârșit, alegându-i tot ce a găsit mai confortabil, vesel și frumos din mobilele și gravurile englezești ce ticseau degeaba Castelul Pelișor, făcând din Stina Regală - după cum mi-a descris interiorul, ce nu l-am văzut niciodată - o mică bijuterie și un adevărat cuib de dragoste. Piedica cea mare fusese mama tinerei Doamne Steriopol - căci Dolly își reluasese numele de fată - care vroia să-și cruțe copila de inevitabila nenorocire finală a despărțirii, când Suveranul va fi silit a se căsători și pentru că știa prea bine că fata sa era o mare sentimentală care, cu toate rezoluțiile de a ști atunci să se retragă ca să nu creieze suveranului și țării dificultățile din trecut și între timp să vegheze a nu cădea în ispită de a-i naște copii ilegitali, va suferi prea mult ca să nu-și strice șansa unei căsătorii fericite și pe deasupra, se separa cu greu de singurul copil pe care bănuia că-l va vedea de acum din ce în ce mai puțin. Căci merita să fie remarcat că atât Doamna Steriopol senioră, cât și fiica ei s-au dovedit a fi caractere de elită, complet desinteresate, care n-au încercat să tragă nici un folos și nu au tras decât ponoase din situația lui Dolly, atât de îndiviată de cele mai multe femei și care - cum se va vedea - s-au comportat în interesul general cu un tact și o discreție deosebite și foarte rar întâlnite în zilele noastre.

Nu știu la ce dată se situiază instalarea Stinei Regale și a frumoasei păpușe (Doll e păpușă, iar Dolly păpușică pe englește) a M.S. în acest ideal cuib cu o priveliște unică în genul ei, dar Jac era în orice caz deja al Casei Regale și a contribuit din răspuneră la toate lucrările de o manieră că restul Curții n-a știut atunci nimic, iar în pasiunea amenajărilor se înțelege că Regina și el au avut încă un subiect de discuții și pricină pentru manevre secrete ce au contribuit la întocmirea notelor informative pomenite mai sus. Știu de asemenea că R.M. nu a fost încântată de chestiunea sănătății fetei și nu s-a lăsat până ce Dolly nu a fost consultată de medicul Palatului, de la Sinaia, dr. CIRSTEA, în avizul căruia R.M. avea toată încrederea. Chestiunea a fost aranjată cu tact și în mare taină, dar CIRSTEA a înțeles îndată despre ce era vorba și cum avea o bogată clientelă de guvernamentali și să serviciile secrete atât ale Curții cât și din localitate, ticsită de gestapoști, prinseseră mișcarea, Antoneștii n-au întârziat a fi în curând informați, chemându-l pe Mardare la răspundere pentru tot ce se petrece sub nasul lui și de care a fost ultimul să afle ceva precis. Regina ținuse de asemenea să cunoască pe aleasa inimii fiului ei, aranjându-se a da peste ea la Stină într-o dimineață, sub pretextul de a mai aduce o ameliorare instalației. Ea însuși mi-a povestit că a găsit-o tricotînd ceva pentru Mike și că se înțeleseseră de minune, pălăvrăgînd cred și pe greșește. În orice caz, faptul că Dolly este mai mult cît pe jumătate de sîngere elin - mama ei fiind și ea înrudită cu greci din Odesa - contribuise dintru început la acceptarea bucuroasă a alegerii sale de către Mike, Regina fiind într-adevăr colosal de atașată țării natale și poporului grec. Acest nobil sentiment o făcea să mai treacă cu vederea multe din umilirile la care fusese și mai avea să fi supusă de Conducător, fiindcă Ică îi mărturisise de mult că familia sa era de origine elină și că și cea a Mareșalului, cu care, i-a destăinuit, că totuși era înrudit, dar de foarte departe (rugînd-o să nu vorbească despre aceasta, întrucît Conducătorul nu vroia ca lumea să-l poată acuza de a fi făcut o excepție pentru neamul său la nepotismul a cărui practică e tot infieră) se tragea din Antoniazii de Argeș, județ ticsit de greci care aveau și o mănăstire veche de a lor acolo și totodată explică și de ce Ică a reușit pînă la urmă să se facă destul de agreiat de Regină.

Pentru moment, această admirabilă solidaritate elină nu a fost însă de prea mare folos în problema dragostei Suveranului pentru Afrodita sa căci Ică nu era dispus să-și mai slăbească, luptînd și împotriva panterei ce devenise maresăleica față de tigresa regală, victorioasă și fericită pe spinarea ei, poziția subredă pe care doar soțul ei o întărise și o tot proptea prin prestigiul lui, astfel încît nu i-a frînat pe protectorii săi în elanul lor agresiv deslănțit deodată contra "epidemiilor de imoralitate" ce erau asigurați prin toți informatorii lor sinaioti că infestase Foișorul Regal și anexa lor micritică.

Astfel, Vergotii a fost chemat la Maresal ca să explice neinformarea acestuia de către acela pe o serie de chestiuni, neplăcute și reproșate lui dintre cele înșirate în paginile precedente, printre care relațiile sale cu Regina și tănuirea celor ale Regelui cu Dolly constituiau piesele de rezistență ale acuzației, bătrînul spălîndu-i cam brutal capul pentru neconformarea sa instrucțiunilor primite, compromiterea R.M. în ochii tuturor de la Curte și deci în opinia publică, căci asemenea lucruri nu puteau fi ținute secret odată ce "însăși servitorimea le observase și le colporta", dar fără să fie atunci chiar atît de supărat pe el cît părea montat împotriva M.M.L.L. și mai cu seamă contra R-M, acoperindu-le cu tot neamul lor, de insulte așa de grave și nedrepte, în ce privea în orice caz pe Regina, încît Jac (care știa mai bine decît oricine că era nevinovată) i-a luat apărarea așa cum orice om de onoare ar fi făcut în locul lui. Dat fiind că aparențele erau împotriva ei, că bătrînul era preocupat tocmai de acestea, mai mult decît de realitate, spunînd-o băiatului în mod cam vulgar și în stilul nostru național și că în plus credea că acesta mințea, făcînd pe "cavalerul medieval" după frumoasele tradiții de onoare ale elitei corpului ofițeresc românesc, pe care Maresalul le stima, dar nu le mai putea admite într-o problemă de stat pe care el se considera răspunzător s-o înlătore în fașe, a considerat încăpăținarea firească a lui Jac și atitudinea sa și mai normală de revoltă, față de ura nestăvilă cu care anchetatorul său hain polua cu ponegriri infame pe acei pe care el ajunsese în scurt timp să-i cunoască destul ca să-i venerase, drept probe irefutabile ale trădării sale, punîndu-i în vedere că nu putea să mai rămîna la Palat și că singurul mijloc de salvare a carierei sale de militar și reputației sale de om onorabil era ca el să ceară plecarea sa pe front, unde avea ocazia să se reabiliteze complet și să steargă petele ce-i grevau "memoriul"; dacă

ținea atât de mult la onoarea și reputația imaculate ale stăpînilor săi și în special ale Reginei, trebuia să dispară imediat din preajma ei, ca să pună capăt acuzațiilor ce i se aduceau și să facă uitată cît mai devreme și definitiv scandalul ce-l stîrnise. Conducătorul i-a și atras atenția asupra faptului că ar expune unor consecințe mai grave și viitorul lui și poziția suveranilor dacă nu o făcea "stante pede", întrucît orice încercare a acestora de a se opune hotărîrîi sale irevocabile ar fi cu totul inutil și ar cauza o nouă criză a raporturilor între Coroana și Conducerea pe care D-sa era sincer doritor s-o evite, dîndu-i deasemenea a înțelege că opoziția M.M.L.L. n-ar fi posibilă dacă el, Vergotti, va fi decis a stăruî asupra demisiei sale și nu va accepta ca M.S. să intervină în favoarea lui.

Ce a răspuns Jac la această somație nu este greu de presupus: "am înțeles, să trăiți". Dar pe cînd Mareșalul a înțeles că se angajase a executa dorința sa ca un ordin, Vergotti n-a recunoscut că s-ar fi angajat la nimic mai mult decît să informeze pe stăpîinii săi de cererea acestuia. Nu este greu de priceput nici că Jac era fiert la întoarcerea sa de la Predeal, nici că Regina era mai turbată decît fusese în tinerețea ei, cînd se lupta pentru salvarea bărbatului său din ghiarele Lupoaiței. Si furia ei, era cu atât mai legitimă, cu cît avea siguranța celor nevinovați. Ceea ce nu putea să conceapă, deși era atât de evident pentru orice spectator dezinteresat și nepărtinitor, a fost că Mareșalul ajunsese să aibă perfectă dreptate, chiar dacă fusese dintr-un început de rea credință, în sensul că-i cedase pe Vergotti văzînd că era îndrăgostit de el, tablînd pe faptul că s-ar expune în curînd birfelilor și dînd poate chiar ordinele de filaș tocmai cu scopul de a compromite și de a avea încă un act de acuzare împotriva Coronei, pe care urmarea totuși încet încet s-o discrediteze în opinia publică ca la momentul oportun s-o poată lichida ușor prin instaurarea sa ca șef unic al Statului. Căci, într-adevăr, birfa pe socoteala Reginei cu Vergotti începuse mult mai înainte de izbucnirea crizei. Deja la întoarcerea sa în capitală de la vînașorii regale din Banat, Tonci ne povestise, soției mele și mie, că atrăsese-și spre regretul său fără nici un succes, ci dimpotrivă cu rezultatul de a fi indispus pe R-M - atenția M.M.L.L. asupra faptului că militarii Palatului erau șocați de preajma intimității ce-o ațîța Jac cu stăpîinii și mai ales cu stăpîna, care ar trebui să înțeleagă, cunoscînd ca grecoiaca mentalitatea Balcanilor, că

lumea de la noi era predispusă a o interpreta altfel decât în spiritul camaraderiei sportive anglo-saxone și că Siguranța Palatului înregistrase rumori și comentarii în sinul servitorimii cum că locotenentul era mai mult ordonanța Reginei decât a Regelui. Tonci fiind din această cauză ținut la distanță și poftit din ce în ce mai rar la masa regală, plecase după vânătorile de pe Domeniul Coroanei și pentru a se refugia de gerul mare regăseau către sfârșitul lui ianuarie la Timișoara, așa că nu el - cum au crezut Suveranii - ci altcineva a avut grijă să răspîndească în societatea bucureșteană zvonuri din ce în ce mai persistente și neîndoielnice despre "flitral Reginei cu Vergotti despre care soția mea a auzit vorbindu-se decoltat la Legația Argentinei, iar eu la Jockey și la Cabinetul Externelor, unde Crețianu și Buzescu de aduseseră d la Palatul Stirbey. Ori, unde Conducătorul avea dreptate era că lucrul în sine ar fi fost mai puțin grav decât vîlva ce se făcuse pe tema lui, spunînd lui Mardare că nimeni nu se gîndise niciodată să-i atribuie lui Ioanițiu rolul de amant al Reginei, deși locuia la Foișor, pe cînd Vergotti își avea dormitorul în castelul Peleş și că nu ar exista fum fără foc, iar dacă într-adevăr nu ar exista nimic din ceea ce se credea despre relațiile ei cu Vergotti, erau cu atît mai vinovați de a da lumii impresia contrară, mai cu seamă dacă acum știau că scandalul era public s-ar încumeta să încerce a-l confirma, opunîndu-se plecării Locotenentului.

Nelly, care ținea la stăpîna sa mai mult decât la sine, încîntată să poată reîntra și ea acum pe arenă, cînd (la anangine) a fost chemată în ajutor, o sfătuia de asemenea a nu comite greșala de a acredita zvonul, arătînd că de mult o afecta cererea Mareșalului și consolid-o cu perspectiva posibilității întoarcerii lui Jac după un stagiu de șase luni sau un an, acoperit de glorie "resabilitat" în ochii lumii și "iertat" de mult, intrucît lumea "uita" tot atît de repede cît se pasiona subit pentru cancanuri; dar toate aceste argumente erau în zădar față de acel al Reginei, că toată afacerea era montată de Antonești care, neavînd un alt mijloc de a o discredita tocmai pentru că ducea o "viață de sfînt găsiseră prilejul stașamentului ei și al lui Mike pentru acest element de elită, care refuzase pur și simplu să-i spioneze în detrimentul lor și spre constituirea unor acte de acuzație în folosul Conducătorului, ca să o impropte cu noroi, fabricîndu-se din ordinul lui note informative false, pe care ea cerea să le vadă ca să le dovedească nulitatea și cerînd Regelui ca de această dată să nu se lase intimidat și înfrînt, ci să dea în vileag tot

complotul urzit împotriva lor de Președinție cu complicitatea Casei Militare, în care, unul singur era un servitor, leal și devotat Coroanei, Petre Lazăr, care avea să confirme și el totala lor dreptate și să contribuie astfel la spulberarea intrigei acțiunii înscenate cu alte scopuri, mult mai grave ce era preferabil să fie aduse la lumina zilei, înainte ca să fie prea târziu. Flecarea lui Jac ar consfinți teza vinivăției, pe cînd păstrarea sa tocmai ca opinia publică fusese îndusă în eroare în mod premeditat și cu intenții criminale din partea aceluia care se pregătea să uzurpească tronului fiului ei. Deci nu avea nici un rost să se mai amîne lupta decisivă între Regele și Conducătorul. Ea nu se mai temea de veșnicul șantaj cu Führerul; îl văzuse și își daduse seama că nu era deloc interesant în a schimba situația constituțională din România, iar generali ca Antonescu se găseau cu duxina în armata română și chiar duxine pe cel puțin mai capabili și mai normali decît el. Avea dealtminteri și ea mijloace destule prin rudele ei din

Germania ca să combată cu succes intrigile pe care Antonești ar încerca să le facă și acolo contra lui Mike și ei. Unde am ajunge dacă am trebui să ne supunem reputației ce ne-o creiau toți impostorii de teapa acestor delatori profesioniști? Dacă accepta fără să crâncească și această monstruasă și abjectă ignominie a unor mitocani parveniți, ce meritau să fie demascați și pedepsiți în mod exemplar pentru toate mîrșăvățiile lor, mîine erau capabil să ticluiască alte acte false ca cele din dosarul relațiilor cu legionarii și s-o acuze că se culcase cu soferul sau cu grăjdarul ei, sau cu tot Batalionul! Nu înțelegea tîmpia de opinie publică oarbă pentru evidență și ahtiată după senzaționale combinații mintale ce nu țineau în picioare că cea mai proastă femeie reușea să-i rezolve nevoile sexuale în așa fel încît să nu știe nici dracul cînd, unde, cum, cît și cu cine le satisfăcea? Dacă ar fi vrut să-l aibă ca amant pe Jac, nu l-ar fi adus în Palat, ci l-ar fi lăsat să stea sub fusta medistei Măreșaloaie și s-ar fi aranjat să-l întâlnească la Brașov unde și așa se ducea zilnic la calărie și spătăminal la croitor. Puteau să se găsească și la București fără știrea nimănui și ziua și noaptea și în oraș și în păduri le Domeniului Coroanei. Buduarul ei nici nu avea cheie la ușa de serviciu, iar toată lumea știa la Foișor că Mike venea în dormitorul ei fără măcar să bată la ușă tocmai cînd reușea să

adoramă dacă prindea vre-o știre interesată la radio. Numai în mintea scîrnăvă a fostei cocote ajunsă o pretinsă podcobă a societății noului regim s-a putut naște această mașinație ancilară, căci "wie der Schelm denkt, se ist er!" (tîlharul crede că toți sînt ca el). Jac era și mai nevinovat decît ea, care comisese într-adevăr imprudența de a-l expune urei tuturor celor de la Palat care se simțeau cu musca pe căciulă și se temeau de nasul lui fin de copoi, capabil să le detecteze toată pungășiile și "porcăriile" ce se ascundeau Regelui: n-avea de ce să fie nici "reabilitat" nici "iertat", iar lumea nu trebuia să "uite" deloc că afacerea Vergotti nu fusese decît o nouă infructuoasă încercare a "bestiei roșii" și nu a cîinelui roșu, căci cîinii erau animale mai nobile și mai bune decît el, de a săpa temelia monarhiei.

Asadar, M.S. Regina s-a declarat tot atît de hotărîtă ca Mareașalul a nu reveni asupra rezoluției sale de a exija Regelui să-i apere onoarea, să interzică lui Jac prezentarea demisiei și plecarea ca voluntar pe front, să reclame imperios anchetarea tuturor persoanelor care au colaborat la montarea actelor de acuzare împotriva ei și a lui Vergotti, spre stabilirea fondului afacerii și demonstrarea adevărului, urmînd ca persoanele care s-au pretat la calomnăriile ei să fie pedepsite disciplinar, iar dacă crima se adîncea, chiar penal, pentru crima de lez-majestate și să mobilizeze toți demnitarii Curții în lupta împotriva Președinției, atrăgîndu-le atenția asupra faptului că șovăielile lor vor fi socotite trădare și că în consecință, cei ce nu luau poziție pentru Suverani contra Antoneștilor, nu aveau decît să se considere "ipsofacto" concediați din serviciul Casei Regale.

Regele a dovedit și în această împrejurare că era mai matur decît se credea: deși era și el adînc mîhnit, de starea marelui său mai mult decît de fondul afacerii, pe care nu-l considera merit să creieze dinadins o nouă criză, ci izvorît din ambiguitatea misiunii inițiate a lui Jac pe care dorea să-l păstreze, dar nu în riscul de a face din cazul lui o problemă de stat, vroia întîi să-și numere efectivele, înainte de a porni la luptă și chiar atunci să caute a găsi o soluție de compromis, ameliorînd pe cît s-ar putea compoziția Curții cu acest prilej pentru a nu-și compromite șansele de a cîștiga la un moment mai prilenic bătălia generală și finală cu

Antoneştii. La aceste concluzii preliminare ajunsese în analiza celor relatate de Jac cu nedespărţitul şi cumintele său amic Ioani (care deşi oltean pe 3/4 şi 1/4 vienez, era totdeauna cel mai cumpătat, calm şi lucid sfetnic de clipe grele), în urma cărora au fost chemaţi Tonci de la Timişoara, Florian Marinescu, Ullea şi, din afara Palatului, Coti Stoicescu de la Bucureşti (acesta din urmă pentru a nu se comite în tratarea diferendului vre-o greşală juridică) spre a-i pune în curent, a le cere sfatul, concursul şi discreţie absolută asupra celor desbătute şi hotărâte. Ullea fusese chemat pentru că Generalul Manolescu era plecat în inspecţie în Moldova şi că la întoarcerea sa la Bucureşti trebuia prelucrat de cumnatul său, cu care locuia în aceeaşi casă, înainte de a putea fi interceptat de prietenul său Antonescu şi influenţat în sensul opus încercării M.S. de a-l păstra pe Vergotti şi de a-i schimba pe Mardare şi Andronescu, precum şi toată siguranţa Palatului; căci foarte sistematic Suveranul urmărea în primul rând curăţirea Curţii de aliaţii Maresalului, clasarea afacerii dosarului Vergotti fără tâmbălău, înţelegând prin aceasta să rezolve şi chestiunea amantei sale printr-un acord în doi cu Maresalul în sensul de a-i da cuvântul că nu va exista nici un pericol de genul afacerilor sentimentale ale Statului său cu ZIZI LAMBRINO şi ELENA LUPESCU, şi a primi în schimb asigurarea bătrînului de a nu-şi băga antenele în j. rol Stinei Regale (a cărui personal casnic şi gardă militară fuseseră alese pe sprinceană de Jac, cu concursul maiorului DUMITRESCU, vechi ajutor de comandant al Batalionului şi om de încredere, devotat M.S. şi mare anti-antonescian) şi a dispune ca organele Internelor să vegheze dimpotrivă pentru paza discretă a locuinţelor fetei de la Sinaia şi Bucureşti faţă de serviciile străine, întrucît ea nu va sta tot timpul la Stină, iar odată obţinute aceste puncte primordiale, să păşească la obţinerea consimţămîntului Conducătorului pentru numirea lui IONICA ROSETTI, IORGU GHICA şi a mea în posturile respective de "Maresal al Curţii, Prefect al Palatului şi secretar particular al Regelui. Cum Petre Larar se afla de serviciu la Sinaia în acea memorabilă zi, Suveranul l-a informat în faţa lui Jac de cele întimplate, rugîndu-l să-l susţină în discuţiile cu Antoneştii şi să-i recomande un sef de Casă Militară General sau colonel plin acceptabil de către Conducător şi totuşi de cealaltă parte a baricadei, precum şi pe cel puţin unu iar preferabil doi lo.colonei sau

colonei în locul lui Andronescu și Pastia (M.S. vrînd de mult să aibă cel puțin trei adjutanți regali, făcînd cîte o zi cu schimbul serviciul la Palat).

TONCI a sosit abia după trei zile, întrucît tot programul său complex timișorean fusese dat peste cap. El cînta la pian într-un quartet foarte bun, care trebuia să dea un recital într-un cerc de cunoscători de muzică clasică în zilele acelea și în plus vroia să se înfățișeze la Curte cu ultimele rapoarte regionale și cum nu i se spusese că era chemat de urgență, plecase abia în seara acelei de a doua zi.

Dealtfel, trebuie recunoscut că sprijinul lui nu a fost de prea mare eficacitate, deoarece, la aflarea cauzei convocării sale, a spus foarte laconic "Nu mă mira deloc; am prevenit pe "ajestățile Voastre de mult: era de prevăzut".-

È drept că atunci cînd a sosit criza luase deja o turnură proastă pe care dînsul era de părere că trebuie evitată. Intr-adevăr, din cauza ostilității de neînduplecat a R-M față de Mardare și încrederii ei prea mari în genialitatea psihologului Curții, nu s-a încercat măcar să se ajungă la un expedient în vederea unui armistițiu între Vergotti și ceilalți: doi din trei superiorii ai săi din Casa Militară. Se făcuse, tot din intrasigența excesivă a Reginei, nedreptatea de a-l asocia pe Andronescu, care nu era deloc un infeudat al Antonesților și nu avea un amestec decît tangențial în constituirea dosarului anti-Vergotti, cu care avusese dealtfel puține neînțelegeri și pe chestiuni minore de etichetă și program, în totul cu Mardare care, el în schimb, se ținea cu strictețe, dar mult tact și respect față de Suverani, după "instrucțiunile de interes superior" ale Conducătorului, fiind socotit de acesta "responsabil pentru problemele Palatului față de Conducerea Statului".- Și după opinia desigur judicioasă a lui Toni, care nu era chiar prieten, dar în bune relații cu colonelul Mardare, considerîndu-l, pe bună dreptate, un om de valoare pus la Palat într-o situație foarte ingrată și cenibilă, de care se achitase pînă atunci foarte bine, și neîmpărtășind deloc neîncredere acum totală a R-M și foarte accentuată și a M-S față de loialismul său monarhic, ar fi trebuit și mai trebuia căutată întîi de toate vederea afacerii în bună înțelegere cu acesta, în loc să i se dea a înțelege dinainte că era de acum "persona ingrata" ceea ce nu-l încuraja de fel să caute o soluție de împăcare între cele două teze extreme. Re-

gele considera de pe altă parte că cel puțin în problema dosarului, Mardare era mai vinovat decât Antoneștii și că, în consecință, nu el, care se dovedise înamicul Nr.1 al lui Jac, putea să arbitreze diferendul între Palat și Președinție fiind incompatibile rolurile de judecător și parte. Chemarea lui Tonci avusese firește scopul de a-l putea sesiza (vine din franceză: saisir!) pe Maniu, înainte de a se păși la "hotărîri sau declarații importante" și a-l ruga să arbitreze diferendul în cazul în care ar degenera în conflict acut, în loc să poată fi soluționat "à l'amiable". Si din acest punct de vedere, venirea lui a fost binefăcătoare. Dar ceea ce regina nu i-a iertat pînă la moarte a fost atitudinea lui nici cum șovăitoare, ci foarte fixă și fermă în favoarea tuturor cererilor M.M.L.L. cu excepția cele de păstrarea lui Vergotti și aceasta pe motivul că, indiferent de mobilele determinante ale atitudinii Conducătorului față de Coronă în această nouă criză, dispariția lui Jac făcea automat să dispară și orice pretext al guvernului de a prelungi sau adînci criza, pe cînd păstrarea lui echivala pur și simplu cu imposibilitatea rezolvării celorlalte probleme pendinte între Suveran și Antoneștii, mult prea importante ca să fie compromise din cauza unei persoane care nu era deloc indispensabilă nici hunului mers al Curții nici intereselor supreme sau absența unui locotenent prost crescut care n-a știut să se poarte de așa manieră încît să nu fi suferit acest scandal ridicol, care din moment ce a devenit public trebuia înlăturat, pe cînd acordarea unei asemenea importanțe unui fleac însemna de bună seamă confirmarea unor foarte plauzibile suspiciuni, chiar dacă erau și fuseseră nejustificate. La acuzația reginei că susținea deci aproape aceeași teză ca și Conducătorul, cu singura diferență că nu merge pînă a o acuză de a fi păcătuț, Tonci i-a răspuns că nu o susținea public ci față de M.M.L.L. și că el era un prea vechi și dezinteresat slujitor al Tronului pentru a sfătui pe Suveran, spre a-i fi pe plac, contra intereselor sale și ale tuturor, iar dacă ar fi fost ascultat la timp nu s-ar fi putut ajunge niciodată la această grotescă problemă. Regele care-i refuzase păstrarea plăcilor S.M. pentru a-i acoperi pe prea zelosul Jac, nu putea nici acum să-i dea dreptate contra sentimentelor diametral opuse ale nenorocitei sale mame, dar cînd între patru ochi Tonci i-a spus că Maniu îl ruga foarte mult să nu uite că aceleași probleme cărora la început

nu li se dăduse suficientă importanță au culminat prin instaurarea regimului antonescian și că, în consecință, îl sfătuia să nu se lase influențat "de familie al cărui șef era", într-o chestiune neesențială ce ar putea periclita cele primordiale, M.S. i-a răspuns că reputația mamei sale era pentru el un lucru esențial, dar că nu intenționa nici el să treacă peste limita interesului general pentru satisfacerea ambiției ei de a-i impune voința Mareșalului.-

Și totuși, Suveranul a rezistat, sub influența neastîmpărată a mamei sale, dincolo de limitele prudenței și pe chestiunea menținerii lui Vergotti, refuzînd plecarea lui pînă în ultima clipă, cașînd în consecință prin ordine personale acele de chemare la unitate și admitînd-o decît după ce se asigurase de rezultatul favorabil al anchetei, de schimbarea cuasi concomitentă a tuturor membrilor C.M. și a Comandamentului Batalionului și ținînd, spre a-i de cel puțin această satisfacție, ca Mardare să plece înainte și anume la 1 aprilie, cînd a predat conducerea Curții lui TH. ROSETTI - SOMESCU, primul mareșal oficial al ei numit de noul Suveran, pe cînd Jac a plecat abia la 15 aprilie, în chiar ziua intrării mele și a lui GH. GHICA în serviciu, astfel că l-am cunoscut cu acest prilej, iar restul ofițerilor Palatului au fost înlocuiți treptat pînă la 1 mai, data numirii noilor membri ai C.M., așa încît am mai apucat două săptămîni de gestiune a acestora de către Andronescu și Petre Lazăr, timp necesar pentru introducerea succesorilor lor în toate treburile administrației militare, locul ofițerului de ordonanță rămînînd însă vacant, întrucît M.S. hotărîse a-l rezerva întoarcerii lui Vergotti.

Criza izbucnise la începutul lui martie și nu se aplasase nici la 1 aprilie, dată la care Ghica și cu mine trebuia să ne luăm posturile în primire împreună cu Elisabeta Ghica și cu Jean sau "Toto" Rosetti și pe care fusesem încunoștiințați de Tonci că eram numiți, dar Conducătorul opunîndu-se dorței deghizate a Suveranilor ca și noi să-i susținem în faza ei finală, doar înă pe punctul netrănsat al scartei lui Jac, datorită luptei feroce ce o mai dădeam, reușind a-l reține în București cîteva zile după sosirea mea, care am fost mobilizat imediat în acest scop, numirea noastră fusese contramandată și apoi amînată cu cincisprezece zile.

Amănuntele ei sînt prea complexe, sucite și oțioase ca să merite a fi descrise complet, iar o parte din ele vor fi și așa atinse prin relaterea primelor mele discuții cu M.M.L.L. și membrii Casei Regale, astfel încît mă bornez a menționa doar faptele principale ca să nu fiu silit ulterior a reveni asupra lor.

La îndemnul lui Tonci, Mardare fusese chemat de M.S. pentru a explica cum ajunsese să întocmească dosarul lui Vergotti pe care Suveranii cereau să-l citească. Aici Mardare a comis greșala să pretindă că acesta n-ar mai fi consultabil, întrucît din motive de disc etie nu păstrase copii de pe unicul exemplar ce se afla deja la Mareșal, lipsindu-i astfel de posibilitatea pregătirii apărării lui Jac și eventual a lor, iar din reproducerea sintetică verbală numai a raportului său, minimalizînd importanța și caracterul insidios al actelor dresate și omițînd să arate că cunoaște din piesele pe care i le dăduse sau arătase Antonescu. nu putuseră deduce că sfacerea n-ar fi fost susceptibilă de recurs, revizuire, clasare și tranșare prin "observații scrise" pe acele puncte de acuzație minore ce nu făcea să fie contestate și nu puteau fi amnestiate fără a fi atins amorul propriu al superiorilor lezați și mai ales al Conducătorului, cărora era deci consult a le da această mică satisfacție principală. Totodată pentru a îmbuna pe R.M. și a-și ameliora relațiile cu ea, care la începutul convorbirii fusese foarte casantă, Mardare a simulat a fi adeptul concilierii, gata să cedeze și optimist cu privire la atitudinea Mareșalului, neîndrăznind să releveze M.M.L.L. tot ce discutase și chiar convenise cu acesta, care era hotărît a le impune nu numai plecarea lui Vergotti ci și aceea a lui Petre Lazăr (fiindcă-i luase apărarea, era prea "lingău" față de R.M. și trebuia deci înlocuit cu un "om de încredere", Lt.colonelul Mircea Brătăsescu numirea în postul plin de Mareșal al Curții la avansarea lui la gradul de general (care era pendinte) a lui Mardare, păstrînd și funcția de șef al C.M., iar ca singură concesie, menită a compensa refuzul său de a-l lăsa pe Ion Rosetti să ocupe "Mareșalatul Curții sau pe orice altcivîl "ales de R.M. spre a trata cu guvernul problemele Palatului", acceptarea finală a cererii Suveranului constat reiterate pentru tranșarea, cea la Curte ca secretar particular.-

Așadar, Suveranii s-au legat în iulzia că scena lui Jac avusese mai mult caracterul celor obișnuite de descărcare a nervilor bătrînului zbir, de reprimădă ostășească pentru neconformare riguroasă a locotentului însărcinării sale secrete și nerespectarea subordonării superiorilor săi de la Palat și de presiune și intimidare indirect exercitate asupra lor, scenă ce-l speriasse pe el și îi alarmase pe ei în mod excesiv, așa că nu excludeau și chiar întrezăreau puțința unei soluțiuni tranzacționale a diferențului și în sinul C.M. și cu Antonescu, cu condiția ca ei să nu se lase intimidați de primul șoc cu acesta și să reziste, între timp și mai ales după aceea, neclintiti pe poziția de legitimă indignare în urma ofensării lor gratuite pe nedrept.

Dar fie că, mai puțin scrupulos decît Mardare, nu se jenasă a-și scoate copii de pe original, fie că știa de existența lor clandestină la acesta și le ceruse spre păstrare, fie că-nțelegea într-adevăr a-l face să dispară, dovedind astfel Suveranului că nu-i ceruse alcătuirea cu alte scopuri decît acele de a obține separarea vremelnică a "fa oritului" Reginei-Mame de Palat "ca să închidă gura lumii și să se uite scandalul ce l-a produs acesta în opinia publică", zbirul a înmănat M.S. "singurul exemplar" al dosarului afacerii "amentului Reginei" la soțirea sa pentru a întrevvedere numai cu "Seful familiei regale răspunzător de purtarea ei", care a durat o dimineată întreagă, spre sfîrșitul careia și "vinovata" a fost admisă spre a lua act de sentința dată în lipsă și fără prealabila ascultare a apărării ei și în cursul căreia Antonescu a acuzat atît de violent, brutal, jionitor, disprețuitor, fanatic dușmănos și în termeni ireparabili și neretractabili pe toți membrii morți și vii ai dinastiei romîne, cu singura excepție a întemeietorilor ei, încît și-a pecetluit în acea zi în mod definitiv și irevocabil propriul său verdict în fața Curții Regale, drept care avea să renunțe la dreptul cererii de grație în preajma execuției sale pentru patru ani și jumătate mai tîrziu. Căci bătrînul ostaș vorbise novicei în ale dragostei și-ndrăgostitului peste urechi de juna sa gălățeană că "între bărbați" pentru care iubirea de femei trebuie să fie și era o slăbiciune ca oricare alt pretext de satisfacere a unor plăceri trupesti, iar sexul slab în general o pacoste, potrivit experienței sale de om dezabusat (fiind că femeile abuzaseră de el o viață întreagă) și nu se păzise a spune prea pe șăeau fiului că, în

poziția sa de Cap al Statului și al dinastiei, convenția necesară socială și creștină de a considera bunicile, mamele și surorile, ba și nevestele drept sfinte - "ceea ce dealtfel era o prostie din moment ce nega existența în lume a tuturor curvelor" - nu-și avea locul în cazul de față, deoarece poseda probe care nu figurau la dosar și nu ținea să le desvăluie că principesa Elena nu era în drept să pozeze în sfântă, ceea ce nimeni nu-i ceruse și nici nu-i cerea să fie, exijându-i-se numai "păstrarea mai conștiințioasă a aparențelor". Nu și-a ascuns nici planul de remaniere a aparatului reprezentativ al Curții, așa cum îl destăinuisese lui Mardare, motivând nerespectarea celor promise lui Maniu prin subterfugiul că, dată fiind atmosfera inoportună creiată de scandalul afacerii Vergotti, momentul ar fi cel mai nepotrivit pentru umflarea și așa inutilă, a importanței Palatului.

Se înțelege lesne cât de crâncenă și puternică a fost altercația între "bestia răpitoare" și victima sa, care - fără să-și piardă demnitatea, ci de la culmea înălțimei ei de obârșie superioară și cu răceala răpitoare a singelui Kanușilor - nu s-a oprit să-l umilească profund, țintindu-l drept în punctele cele mai vulnerabile, cu remarcă de o feminină perfidie că boala lui necamufilabilă, chiar dacă n-ar fi bine cunoscută de opinia publică, făcea vizibile progrese, explicând limpede mentalitatea josnică a omului de rînd în aprecierea femeilor, pe care natural le judeca după acele pe care el avusese ghinionul să le cunoască în viața și societatea lui, dar că ar trebui să se controleze totuși stîit ca să nu spună lucruri dezonorante pentru un bărbat care se credea domn și jicnitoare pentru femeia cu care era căsătorit și mai cu seamă să-și îngrijească sănătatea dacă nu vroia să se facă total de ris în timpul scurt ce-i mai rămînea pînă la sfîrșitul misiunii, intrucît starea lui nervoasă era panibilă pentru toți și deadeptul îngrijorătoare, iar de aceea ea ținea să-l cruțe în clipele crizelor lui de nebunie din ce în ce mai accentuate și caracteristice pentru faza finală a malediciei și nu-i spunea în cea de față tot ce ar fi răspuns altfel unui om normal.

Regele, în schimb, a fost de un calm aproape anormal pentru un om de vîrsta sa: palid de furie și tăcut, după natura sa placidă și apatică, dar încercînd să detecteze din toate vorbele, ba chiar din gesturile, mimica și intonațiile discursului interminabil al oponentului ce conținea de adevărat, de inteligibil, de explicabil, sau cel puțin în parte valabil,

susținabil și genuin și ceea ce în el era fals, inexact, nedrept, părtinitor, tendențios, trucat, nefiresc sau în orice caz exagerat și ușor invalidabil, așa că trebuia relevat, infirmat, combătut sau chiar respins fără discuție, cu prerogative ce-i dădea calitatea sa de Suveran și deci superior și stăpîn al adversarului, iar nu egalul sau supusul lui. Deci, dacă, pe de o parte, atenția și răbdarea cu care-l asculta pe "moșneagul" care - "de n-ar fi fost ghinionist cu femeile" ar fi putut să aibă nu numai un fiu, dar chiar și un nepot de vîrsta Regelui, erau ca acele ale unui copil obișnuit cu tiradele parinților și educatorilor sai și prin urmare doar interesat să știe precis ce urmăreau de fapt cu muștrările lor, pe de altă parte, Mihai s-a opintit de la primele fraze, întrerupîndu-l pe orator fără cea mai minimă șovăire cu cîteva formule pe care le pusese la punct cu Ioani și care erau menite să-i taie "balaurului" elanul agresiv: "Cunosc trecutul și nu mă mai interesează - asta am mai auzit-o de zeci de ori - te rog să lași pe morți să doarmă-n pace - te rog să respecti memoria celor care au făcut mai mult pentru țară decît d-ta - te rog să nu mai vorbești de tata, te-am mai rugat și nu vreau s-o mai repet - îți interzic să-mi vorbești asa despre mama, dacă vrei să te mai ascult - dacă nu te poți stăpîni, amîn audiența - subiectul nu interesează - să revenim la treburile noastre (sau) la lucruri mai serioase - mai schimbă placa - asta-i fumată de mult - nu-ți permit să-mi dictezi mie nimic (i-a spus fără să fi pregătit ieșirea, cînd s-a ajuns la tema Dolly) - altceva dacă mai ai și ceva interesant de spus - nu insistă dacă nu vrei să te las să vorbești cu zidurile (aici Mareșalul și-a ieșit din fire, fiindcă a înțeles greșit că M.B. îl amenință cu pușcărița, ceea ce nici nu-i trecuse prin minte, traducînd doar o expresie englezescă, așa că a început să zăiere că a trecut timpul cînd putea fi trimis la mănăstiri) - vorbesc de zidurile camerei acestea, căci eu n-am obiceiul să insinuez - (Regele se sculase cu intenția de a se retrage) nu țipa eu nu sînt surd (cu efectul că Antonescu s-a calmat și Mihai s-a așezat spunîndu-i) ce ar fi s-o cheam pe mama ca să vezi cît de greșit ai fost informat?!

În trei, Suveranul a intervenit doar de cîteva ori energic în apărarea mamei sale, atunci cînd Antonescu a insinuat că arderea cu care insistă pentru desvinovățirea lui Vergottă, păstrarea lui la Palat, concedierea ofițerilor C.M. și a Batalionului care au contribuit la întocmirea dosarului și schimbare

poliției Palatului, pedepsindu-i pe toți informatorii care s-au pretat la defăimarea ei, și confirma și lui justetea constatărilor generale că ea era îndrăgostită de Jac, deci vinovată, independent de faptul că iubirea lor se consumase sau ba, întrucât lumea avea perfectă dreptate să nu deosebească platonicismul de epicurianismul dragostei între o femeie la vîrsta periculoasă și un tînar cu reputația bine stabilită de cuceritor de femei, cu aventuri foarte "prozaice" și mai puțin poetice.

Astfel, i-a lăsat să se încălzească "ad libitum", considerînd că era preferabil "to have it out" (să-și golească sacul) acum, cît mai degrabă, ca să nu mai subziste apoi veșnice reveniri la acest foarte penibil subiect pentru copilul răsfațat și unic al mameienerate, dar pe care totuși era destul de matur să o privească și sub unghiul bărbatului conștient că ea era încă o frumoasă și suficient de tînară femeie ca să mai poată constitui un obiect de atracție pentru noul lui prieten Jac, despre care saloanele capitalei și în special al cercului cunoscuților Marelui Voevod; de atunci un an și jumătate-n urmă, îl știau ca specialist în femei trecuțice, cucoane divorțate sau văduve vesele din societatea bună în care reușise să parvină și de care se străduia să fie acceptat. - Regele intervenise de altminteri și în favoarea dictatorului agresor, arogîndu-și astfel dreptul de arbitru între părțile în litigiu, cînd mamică-sa îl lovise și ea prea necuțător și acesta fusese pe punctul să plece pe treabă neterminată, ceea ce ar fi riscat să compromită și rezultatele pozitive la care izbutise să ajungă către sfîrșitul convorbirii în doi privitoare la legătura sa cu d-na STERIOPOL pe care conducătorul acceptase să nu o deranjeze, în urma asigurărilor formale ce primise asupra caracterului ei cu totul inofensiv și fără de consecințe pentru viitorul monarhiei, precu și la chestiunea reorganizării Casei Regale, în care cîștigase un punct important, schimbarea militarilor și polițistilor, ca și un altul mai însemnat, dacă se va putea cădea la învoială asupra persoanelor, și anume: completarea posturilor civile rămase vacante din septembrie 1940, pentru care Mareșalul își dăduse cuvîntul, cu rezerva că era vorba numai de un acord de principiu, dar că nu se angaja să accepte anticipat "nouile propuneri ale Palatului" și sugerînd discuția problemei cu Mocsonyi, pe care îl va chema la Președinție în acest scop.

În schimb, întrevăderea s-a terminat fără să se fi

ajuns nici măcar la un acord de principiu asupra punctului esențial atît pentru R-M cît și pentru Conducător, dar nu pentru M.S. care, sperînd că acesta se va lăsa înduplecat pînă la urmă să cedeze și în această chestiune, i-a dat un răspuns în doi peri la cererea lui categorică de a nu se mai tărăgăni plecarea lui Vergotti, de care Mareșalul înțelesese însă să condiționeze toate concesiile sale relative la remanierea cadrelor Palatului, cu rezultatul că au început să plouă ordinele de chemare emise, de regimentul lui Jac, M.St.M. și C.M. la ordinul direct, dat peste capul Suveranului de Cabinetul Militar al Președinției, pe care M.S. le anula unul după altul, în timp ce R-M și mai ales destinatarul ordinelor de chemare studiau de zor dosarul lui spre deslușirea surselor de informație și responsabilităților respective în alcătuirea lui și în înscenarea întregii afaceri, iar Tonci nu ajunge la nici o înțelegere cu Antoneștii după numeroase întrevederi, încasînd dintr-o parte fulgerele acestora din cauza "îndărătniciei R-M și a lipsei de autoritate a M.S. ajuns complet sub papucul ei" și din cealaltă parte reproșurile nejustificate ale Suveranilor: "că nu știa să le apere cauza cu suficientă energie, pentru că nu era convins de dreptatea ei".

Cînd, prin urmare, aceștia au încercat să ducă tratative oficioase cu Mareșalul prin intermediul lui MANOLSCU și chiar pe canalul Florian Marinescu, în care avea cea mai multă încredere R-M - care dealtfel mai mobilizase și pe "prietenii comune" în vederea schimbării atitudinii Conducătorului față de Jac -, Tonci și-a depus mandatul, anunțînd Suveranului că în asemenea condițiuni nu și-l putea îndeplini în interesul Coroanei, întrucît nu înțelegea să apere o cauză pierdută dinainte și cu care nici șefii democrați nici el nu erau de acord, deoarece compromitea prestigiul M.M.L.L. și interesele superioare ale națiunii. În sinea lui nici M.S. nu mai împărtășea teza mamei sale, dar aceasta îl implora atît de stăruitor și cu scene lacrimogene și cu ironice împunsături menite să-i trezească ambiția și voința de a ieși biruitor pe toată linia lor de apărare, încît reușise să-i exarcebeze spiritul combatic și să-l convingă că de această probă a bărbăției și rezistenței lui vor depinde și viitoarele victorii ce va trebui să le dobîndească asupra călăilor lor ai regimului anti-dinastic al găștii antonesciene.-

Urmare, în consecință, trei săptămîni de intolerabilă tensiune, mai ales în sinul Curții, unde M.M.L.L. se izolara complet, nemai primind aproape deloc pe Mardare, programînd

invitațiile necesare, la dejun în loc de audiențe, pe zilele în care P.Lazăr era de serviciu, R-M relegând-o iar pe Nelly la planul doi, fiindcă o suspecta de a fi comis unele indiscreții ce permiseseră Mareșalului să facă acele obraznice aluzii, intrucît ea își arătase, într-o discuție intimă cu stăpîna sa, îndoiala asupra platonicismului relațiilor acesteia cu favoritul și o făcuse pe Regină să plîngă de neceaz că nici aceasta cea mai veche și credincioasă prietenă și slujitoare nu o credea și trebuise convinsă prin jurăminte sacre, Jac ținîndu-se scai de M.S. și încetînd orice activitate investigatorie spre a evita pe cît posibil contactele cu superiorii săi militari, pe care-i saluta reglementar de la distanță, dar nu le mai vorbea decît strictul indispensabil și prin laconice răspunsuri la întrebări mai mult telefonice și trăind amîndouă exclusiv în așteptarea emisarilor lor intermediari sau a lui Ică, însărcinat pentru prima oară de Conducător cu "preluarea problemei Palatului", dar cu mandatul limitat de cadrul celor stabilite de mandat, astfel încît nu avea latitudinea suficientă ca să rezolve criza repede printr-un compromis, ci a complicat din contră lucrurile și mai mult, încercînd să-și plaseze prietenii în posturile vacante, să condiționeze acceptarea candidaților Curții de rezolvarea favorabilă guvernului a celorlalte probleme pendinte (Fundațiile, Adm.Sechestră, extinderea terenului Vilei Mareșalului de la Predeal pe spinarea Domeniului Corcanei ș.a.) și complăcîndu-se în noul rol de ambasador extraordinar al Conducătorului pe lîngă M.M.L.L. cu speranța de a intra în grațiile Reginei, pe care o socotea coaptă pentru a-i primi curtea, atunci cînd va fi reușit să-l hotărască pe Suveran să-l expedia însăfirși pe acest jenant rival, mai tînăr și frumos, dar "prost ca noaptea". Lui i se datorează mistificarea Suveranilor cu confuzia numelor celor doi Rosettești, dar a făcut-o din umbră, căci mandatul lui era limitat și în timp, iar cum prima sa misiune a fost un "fiasco", Mareșalul a revenit la atac, de această dată cu artileria grea trăgînd în pregătirea ofensivei un tir de baraj pe toate pozițiile regale. Peste treizeci de întrevederi ale diverșilor emisari, includînd acele ale lui Ică, nu avansaseră soluția nici cu o iotă, iar acesta ca și Tonci avertizaseră la depunerea mandatului lor pe M.S. că intrasingenta totală a R-M avea să provoace pînă la sfîrșit o reacție brută la Conducătorului, care nu-și putea permite luxul să-și lase subminat prestigiul în Reich tocmai în clipa cînd acesta ne

cerea o concentrare a tuturor forțelor și energiilor națiunii asupra ofensivei mari, în pregătire pe frontul nostru din Ucraina. Și într-adevăr, după cum prevesteau și toți ceilalți intermediari speriați de amenințările ce li se ventilaseră în ultimele lor convorbiri cu Antonești, balaurul a cerut imperativ să fie primit de M.S. într-o dimineață către sfârșitul lunii și a pus acestuia alternativa crizei monarhice sau acceptării condițiilor sale foarte favorabile adevăratelor interese ale țării, Coroanei și "actualului Suveran" într-un termen de câteva zile, noile decrete urmând a fi publicate în M.O. pe data de 1 aprilie. Condițiile erau: înlocuirea întregii C.M. printr-una aleasă de Conducere, în schimbul acceptării propușilor M.S. la posturile vacante ale Casei Civile, urmând ca Palatul să-și aleagă și noul director al poliției sale dintre cadrele acestei cariere, Ministerul Internelor având ordinul să satisfacă orice dorință a Suveranului în această privință. Se înțelege de la sine, dar Antonescu a ținut să specifice în mod explicit că Vergotti nu putea fi exclus dintre cei primeniți, întrucât făcea parte din C.M., iar pentru a da o satisfacție Sefului acesteia, care din cauza lui era silit să plece de la palat unde-și îndeplinise misiunea în mod ireproșabil, apărând adevăratele interese ale M.M.L.L., locotenentul trebuia să părăsească imediat Palatul și să se prezinte la unitatea sa.-

Regele a acceptat toate condițiile în afară de ultima, invocând argumentul că nu Conducătorul ci Suveranul avea dreptul să judece cum își îndeplineau misiunile demnitarilor Curții Regale, indiferent dacă erau civili sau militari, că prin urmare el considera că Mardare nu și-o îndeplinise așa cum trebuia s-o facă un ofițer al Armatei Regale române, pe cînd, dimpotrivă, Vergotti se achitase întocmai de toate însărcinările ce le primise din ordinul personal al M.S. și că, în consecință, nu exista nici un motiv ca locotenentul să plece înainte de înlocuirea tuturor colegilor săi de la Palat. Iar, pe deasupra, M.S. refuza să-i "dea drum" dacă Mareașul nu-i dădea în prealabil cuvîntul lui de onoare că Jac nu va fi tras la răspundere pentru nici una din faptele săvîrșite în timpul cît a stat la Curte și nu va fi expus pe front dinadîns unor misiuni menite să-l pedepsescă indirect pentru atitudinea sa neconformă vederilor superiorilor săi din C.M.- Cu toate că se înțelegea de asemenea de la sine că numai Comandantul Batalionului de Gardă era considerat a face parte din C.M. și urma deci și el să fie înlocuit, M.S. a ținut

să stipuleze în mod expres că nu admitea ca noul Comandant să caute s-l înlocui pe ajutorul său pe care suveranul îl stabilise de mult ca inamovibil, potrivit celor convenite la acceptarea rămănerii sale în țară. Antonescu și-a dat atunci cuvântul de onoare astfel cum i-a fost cerut și s-a declarat de acord și cu celelalte rezerve ale M.S.

Cît despre alegerea nouilor demnitari civili, persoanele propuse de M.S. încă din 1940 erau Ionică Rosetti și subsemnatul, așa că Antonești nu puteau pretinde că nu știau despre ele, singura nouă propunere fiind cea a lui Ghica, față de care Mareșalul făcuse obstrucție, pentru că acceptase de foarte mult numirea unei "Mari Domane de Onoare a Curții" (adică nu a R-M ci a M.S., post onorific necesar la toate curțile în ceremonialul pentru prezentarea cucoanelor primite de Suveran, etc) atunci cînd ar fi numit și Mareșalul Curții și se căzuse de acord asupra alegerii Principesei Elisabeta Ghica-Bozieni, născută tot Ghica, soția fostului ministru de externe Dimitrie Ghica și o persoană extrem de apreciată de toate nuanțele politice și sociale din țară și în străinătate, care figura și ea pe lista supusă Conducătorului de către Mocsonyi, așa că acela obiectase: "Doi Ghiculești la Curte și însă numiți în aceeași zi nu merge; ce n-ați putut găsi în toată țara pe altcineva pentru Prefectura Palatului, pe unul cu nume curat românesc? Si iarăși numai boieri în antărajul Regelui și din aceleași familii, iar trei din cinci fanarioți: Mocioni, Mocioni-Stîrcea, Ghica, Ghica și Rosetti!" Tonci care era renumit pentru replici prompte și tăioase, i-a răspuns: "un rege cu o curte fără boieri este ca un general cu o armată fără ofițeri; Ghiculeștii sînt romîni albanezi veniți din Albania, Rosettiștii italieni din Dalmația, nici unii nici ceilalți nu sînt greci și n-au trecut prin Fanar, iar ambele familii s-au înscris în istoria țării cu fapte frumoase destule în toate domeniile ca să se poată mîndri cu numele lor și să nu mai fie considerați străini; dar să iertați, Doamne Mareșal, dacă vă întreb cum se face că la Președinție sînt doi Antonești din care unul știe precis că sînteți greci de origine, veniți tocmai din Fanar și stabiliți în Argeș, avînd și documente de boerie munteană de la un strămoș medelnicer!? Conducătorul care nu se aștepta la poanta finală, i-a răspuns puțin jenat: "Astea sînt poveștile lui Ică; eu nu știu decît că sînt romîni". Dar Tonci a replicat: "Tot așa sînt și ei", iar de atunci Antonescu

nu a mai ridicat această latură a obiecțiunilor sale față de candidații M.M.L.L., mai cu seamă după ce a aflat că toți acești aristocrați erau săraci și muncitori. Culmea a fost însă că singurul candidat pe care-l opunea el lui Ion Rosetti era tot un Rosetti, prietenul său Toto Solescu, schiorul, pe care R-M nu-l putea suferi, pentru că era în prea bune relații cu Antonestii și că avea un fizic și o mentalitate prusiacă hipergermanofilă belă neplăcută ei, mama lui fiind nepoată de frate cu celebrul Baron de Giers, Ministru de Externe al Imperiului țarist. Tonci menționase Suveranilor sugestia Mareșalului, cu care el nu era în dezacord, fiindcă-l cunoștea destul de bine pe Toto de la Jockey, juca bridge cu el și îl aprecia pentru calmul, ponderația, punctualitatea, sportivitatea, disciplina militaristă a educației sale germane și oricare lui de politică și pentru intrigi, intriganti, șmecheri și șmecherii, dar Regina nici nu vroise să audă despre el, iar Regale, căruia Toto îi făcuse o bună impresie fiindcă era un taciturn, obiectase doar că nu i se parea a fi omul ideal pentru a-l susține în lupta permanentă cu Președinția.

Această obstrucție o făcuse R.M. și elecției lui Iorgu, dar din cu totul altfel de motive: fusese dintre invitații permanenți la marile vinători regale și chiar la multele mai mici - dar nu chiar cu Dudușa - în tot decursul celor zece ani de opulente vremi sub Carol Vodă, simpatizat de acesta pentru inteligența lui, humorul sec și spiritul caustic, faptul că era totdeauna printre informații despre tot ce se petrecea în lume, în țară și în toată capitala, inclusiv toate cancanurile de cluburi politice și de jos, de teatre, saloane, cafenale, restaurante, baruri și trotuar, cunoștea toată lumea și mai cu seamă ce făcea în intimitatea ei, fiind nu numai o excelentă pușcă cu alică, ci și un automat de potecă și budoar renumit pentru calibrul său concurent celui regal și cum pe aceste terenuri împușcaseră din același vinat mărunt și-și mai schimbaseră câteodată impresiile despre tehnica tirului la acesta, fusese socotit mai intim cu Vodă decât era de fapt, nefiind din generația lui și neavând nici o ambiție de a parveni pe nici un tărâm (în afară poate de cel al vânătoarei) și considerat popular în camarila, ceea ce tot nu era, fiindcă nu încercase să facă parte din ea și o critica prea aspru, cu limba sa ascuțită, ca să nu-i fie suspect de simpatii opoziționiste. Fapt era că-și

permisese adeseori asemenea critici și ironii cu prilejul sfîrșitorilor regale și în fața Marelui Voevod, de care se apropiase astfel și care-l aprecia tocmai pentru atitudinea acestă de independență și lipsită de servilism față de stăpînire și pentru că vorbea puțin, dar cînd spunea ceva era întotdeauna un lucru interesant, nou, cu tîlc sau potrivit situației ori subiectului discutat și exprimat în mod original, cu haz și provocînd ilaritatea. Pe deasupra, se pricepea la mașini pe care cheltuise o bună parte din averea moștenită, ce i-o păseră integral două foste soții extravagante și multe alte cucoane luxoase ce le urmaseră exemplu, fiind unul dintre așii volanului român care participase la multe curse naționale și internaționale de automobile de cursă și turism și cunoștea pe toți mecanicii și soferii din țară, ceea ce constituia un "atu" important în aprecierea Suveranului a criteriilor de admisibilitate la postul de prefect al Palatului, în atribuțiunile căruia (de intendent general al întregii gospodării interne a Casei Regale) cădea și controlul garajelor, grajdurilor etc.... dar și al pivnițelor, bucătăriilor, cămarilor, etc. și al întregului personal, iar în acest domeniu Iorgu era cunoscut ca mare specialist, ocupîndu-se și de Jockey și la Automobil Club Regal Român de latura gospodărească, fiind mare "gourmet" priceput în arta culinară și mai mare cunoscător de vinuri, drept care făcea parte de mulți ani din "comitetul degustătorilor de vinuri ale pivnițelor regale", care se întrunea la fiecare șase luni pentru eliminarea celorlalte ajunse la limita de vîrstă și a posibilităților de conservare, prin vînzare, cadouri sau consum accelerat și era adeseori solicitat pentru aranjarea unor banchete, mese și bufeturi la recepții oficiale sau particulare ceea ce îl apropiase (în afara afinităților lor vinătorești), de Tonci, alt maniac al problemelor de rafinamente gastrice, cu care era vechi prieten și care-l recomandase deci R-M cu scopul îmbunătățirii bucătăriei Curții Regale, care sub Carol, lipsită de gusturi fine și în acest domeniu, ajunsese sub nivelul prin ce trebuia să aiba Capul Statului în țară. Regina era dimpotrivă diametral opusă vechilor tradiții ale artei culinare francezești și internaționale și adeptă infocată a concepțiilor moderne de alimentație igienică și rațională, de genul "Rehkost" și al dieteticii americane, pretînd că degenera-

cența claselor avute și în special a "singelui albastru" se datora în mare parte calității prea bogate, grele de digerat și toxice a cantităților excesive ale alimentelor îngurgitate dealungul veacurilor, așa că ameliorarea meselor în sensul preconizat de Tonci ca și problema alcoolurilor nu o interesa atât cât era doritoare să aibă un colaborator ahtiat, cum era ea, de curățenia generală, de ordinea și disciplina servitorilor care de pildă nu-și spălau mâinile ieșind de la closete și țineau pe ale lor într-un hal fără hal, urcându-se cu pisicarele pe ele și nereparându-le când vedeau că se defectaseră. În plus una din "prietenele comune" sau poate chiar Nelly avusese proasta inspirație să-i bage în cap ideea că Mareșalul îi sugerase lui Tonci găsirea unui locțiitor lui Vergotti, care s-o consoleze mai discret decât a știut s-o distrese acesta în singurătatea pușcării de care se tot plîngea, iar acum atât Toto cât și Torgu erau divorțați și holtei, amîndoi, dar în special cel din urmă cu reputația de crai, R-M. era indignată că i se putea atribui asemenea preocupări și prin urmare învedera cu antipatie preconcepută alegerea persoanei călduros recomandată de Tonci.

Chestiunea aplicării acordului privitor la schimbarea Poliției Palatului, care păruse la prima vedere cea mai complexă și greu de realizat, a fost soluționată dimpotrivă cel mai ușor și rapid. Suveranul avea încă din timpul Regentei o cunoștință bună și un fidel aliat în persoana Directorului de Siguranță Băanu, unul dintre rarele elemente din cadrul Siguranței Statului, care întrunea toate calitățile ce se cereau pentru a se putea bucura de încrederea desăvîrșită a Coroanei: devotamentul absolut, verificat, față de aceasta, patriotismul prea tare ancorat ca să poată fi clătinat de înrăurirea vremii Puterii Straine, cinstea probată a fi deasupra oricăror bănuieli, cultura, orizontul și pregătirea indispensabile conducerii corpului polițienesc, precum și competența și experiența necesară în specialitatea ce o constituiau problemele mai delicate ale pazei Suveranului din afara și dinlăuntrul Curții Regale. Ori, BIANU fusese ani de zile la palat încă de pe vremea Regelui Ferdinand, cunoștea toate rudenile, legăturile și obiceiurile familiei regale, ca și toate dedesubturile și chițibușurile numeroase ale vieții la Curte și se achitase cel mai bine dintre toți antecesorii și succe-

sorii săi la Direcția P.P. de acea gingașe misiune. În plus, scrisese o carte, care era singura contribuție românească valabilă la literatura meseriei sale, "Paza și Ordinea Publică în Stat" pe care o dedicase Marelui Voevod, pentru care avea o deosebită afecțiune și era totodată un mare admirator și intim al D-lui Maniu, fiind ardelen de baștină, din cunoscuta familie a Bănăștilor refugiați din Alba în Regat mult înainte de primul război mondial, din care un frate de al lui AUREL era "ambasadorul partidului național-țărănist", trimis special de Maniu la Londra în preajma intrării noastre în război, iar vărul său primar, liberal, Alecu Bianu se afla acolo încă din 1936, ca reprezentant al B.N.R., căsătorit cu o englezoaică.

Regele l-a chemat deci pe Bianu ca să-i recomande pe un subaltern potrivit, punându-l la curent cu neașunsurile din sfatul Curții, datorită cărora se ajunsesse la noua criză și pretextul ei, cu care dealtfel acesta era deja aproape complet informat, având grija să-i aleagă și pe toți colaboratorii ca cel puțin din partea Siguranței, Suveranilor și entourage-ului lor, ales de ei, să nu aibă a se teme, ci din contră să se poată bini pe un sprijin și o pază discrete în lupta subterană surdă între Coroană și Conducerea Statului, în care C.M. și S.S.I. trecuseră și erau să fie și de acum încolo chiar mai activi de partea Antoneștilor. Alegerea nu era ușoară, dat fiind că misiunea comporta evident un risc "vremelnic" pentru cariera funcționarului respectiv, dacă nu va ști să mpace capra cu varza și exija deci multă diplomatie și tactul convenit față de responsabilul Internelor, ca să nu dea guvernului de bănuț că era de fapt omul Regelui, deși s-ar face a fi devotat Conducătorului, astfel că persoana nu putea fi dintre cele prost cotate, adică deja suspecte actualilor sefi ai Departamentului. Bianu a răspuns prompt că nu-i trebuia nici un termen de gândire, căci prevăzuse cazul și avea gata rezervat omul potrivit situației, anume pe Inspectorul de Poliție Marcel Dobrescu, pentru caracterul și sentimentele devotate Coroanei și opoziției democratice garantate personal și care reușise să se pună bine cu stăpânirea, creindu-și reputația de mare germanofil și antisemit, ceea ce dimpotrivă nu era deloc în realitate. Acesta ar avea suficientă autoritate și trecere în conducerea Ministerului ca să i se dea "carte blanche" în alegerea tuturor subalternilor săi oficiali și camuflați în serviciul Casei Regale, treabă pe care BIANU se angaja să

În schimb, tocmai Conducătorul, care ceruse ultimativ rezolvarea primenirilor, cu scopul de a-l scoate pe Vergotti cât mai rapid din Palat, cel tîrziu pînă la 1 aprilie, nu a fost în măsură să se țină de cuvînt cu privire la termenul de el fixat, cu veșnica nepunctualitate a Președinției, întrucît nu se așteptase ca Suveranul să accepte pur și simplu alcătuirea C.M. de către el, Mareșalul, ci că va cere aplicarea sistemului pînă atunci în vigoare de a păstra totuși cel puțin dreptul să-și aleagă tot enturajul militar dintre candidații conducerii. Avînd însă acum posibilitatea să-și plaseze exact cine vrea din subalternii săi direcți, vechi devotați din regimentul său de cavalerie, (care și-ar impușca și copii din ordinul său) în preajma Suveranului, în posturile cheie din punctul de vedere al forței efective, el s-a decis să aducă de pe front pe acei dintre cetea care se distinseseră în mod deosebit în lăpte, primiseră pentru faptele lor eroice Mihai Viteazul și merituau, în consecință, o răsplată mai concretă și agreabilă decît onoarea de a continua să-și expună fără răgaz pielea proiectilelor inamice: acea de a se putea lăfai și ei la adăpostul oricărui pericol și în posturi onorifice pe care acești viteji, ce nu căutaseră să-și cruce singele la locuri camuflate de odihnă suprapămîntene, aveau într-adevăr dreptul să le ocupe și unde vor ști să împiedice și răzărnicească orice încercare de a-i trăda lovindu-i în spate pe camarazii lor rămași să-ndure grozăviile "războiului de apărare a constituției". Dar chiar

dacă-i aduce cu avionul peste noapte din pozițiile înaintate unde se aflau, înlocuindu-i la iușală cu ofițeri aciuți pe la p-s-uri, ceea ce totuși necesita o oarecare chibzuială în situația operațiunilor militare mai mult importantă decât aceea a relațiilor guvernului cu Palatul și a problemelor mechine ale acestuia, trebuia să se civilizeze, să-și facă uniforme noi, să se aclimatizeze și mai cu seamă să fie pregătiți printr-un laborios instructaj prezidențial la tot ce comporta de complex, secret și important adevărata lor misiune la Palat, ca să nu cadă dintr-o început în mrejele Suveranilor și mai ales ale șmecherilor de civili, curteni intriganți, unși cu toate alifiile. Una-i să lupte cu mitraliere și tunuri. Dofora depe mîrtoage sau tanchete contra "ciolovecilor" și alta-i lupta pe fotolii catilefate sau canapele de budor cu penișă și vorbe suave contra propagandei I.S.-ului pătrunsă pînă în dormitoarele Suveranilor. Așadar, noua C.M. nu putea fi nici prezentată, necum introdusă în proaspăta și delicată misiune ce o aștepta decât de la 15 ale lunii încolo, cu ultimul termen fixat pe 1 mai, pe cîn aleșii M.S. la demnitățile civile erau preveniți a se prezenta Suveranului în dimineața de 1 april, urmînd a fi primiți în audiență de înfățișare colectivă și a depune jurmîntul individual ulterior. Prin urmare, acum Antonescu cerea amînarea tuturor numirilor cu cel puțin două săptămîni, deoarece nu-i convenea deloc ca civilii să aibă acest avans asupra militarilor, atît pentru prestigiul armatei și mai cu seamă al celor patru călăreți M.V. proaspt sosiți de pe frontul sovietic, cît și pentru ca demnitarii civili să nu le-o ia înaintea "în ocuparea pozițiilor strategice optime în jurul Suveranilor". În alte împrejurări, normale, n-ar fi avut dreptate, dar cum afacerea Vergotti nu se lichidase, suferind și ea aceiași întîrziere, cu toate că Mareșalul făcuse spume la gură, încercînd într-o a treia audiență să-l determine pe Suveran a-l expedia imediat la unitate, temerile sale aveau oareșicare temei, întrucît R-M profitase de răgazul neașteptat de prielnic ce dintr-odată i se oferea pentru o nouă ofensivă cu toate mijloacele ce-i stăteau la dispoziție, pentru a-l face pe Mareșal să revină asupra hotărîrii sale și că în această luptă atît distinsul avocat și camarad de barou al lui Ică, Ionică Rosetti, cît și eu, care ajunsesem în relații

le destul de cordiale cu Vice-Președintele, descrise în cele ce preced, am fi putut să contribuim, dacă nu chiar la schimbarea atitudinii Conducătorului, în orice caz la prelungirea tratativelor, ceea ce Antoneștii vroiau să evite cu orice preț.

Nici un decret regal nu putea fi publicat în M.O. fără să fie prevăzut de apostila regală, iar cele de numiri la Curte fără adresa Maresălatului ei, cerînd publicarea lor, cum de asemenea comunicatele Curții în ziare și la radio necesitau adrese către Ministerul Propagandei semnate de Maresălatul Curții sau de cel cunoscut a face funcție de Maresal tot în urma publicării acestei însărcinări în M.O. Dar cum M.S. nu s-a putut aștepta la o "lovitură joasă", de nerespectarea a unei dispoziții vechi ca Regatul, ba chiar mai mult, de încălcarea uneia din prerogativele regale, echivalînd cu un fals în acte publice pedepsit de lege și cu atît mai grav cu cît era săvîrșit de însuși guvernul țării, nu se gîndise a da un comunicat anunțînd în mod anticipat numirile și a trimite tot înainte de 1 aprilie Monitorului Oficial decretul spre a fi publicat pe aceea dată, trezindu-se cu un comunicat în ziare și la radio dat de Președinție în ajun și anunțînd numirea lui Teodor Rosetti - Solescu - în locul lui Ion Rosetti - Bălănescu - în postul de Maresal al Curții Regale pe ziua de 1 aprilie 1942. Chemat la telefon personal de M.S., Conducătorul s-a fisticit, pretinzînd că înțelesese că propunerea sa făcută prin Mocsonyi fusese de mult acceptată de Suveran, întrucît lui nu i se mai vorbise personal în sens contrar și că dealtfel nu el ci Ică tratase ulterior chestiunea cu Palatul și era responsabil pentru acel comunicat. Intr-adevăr Tonci nu-l mai văzuse pe Maresal pentru a-i anunța în mod special refuzul Suveranului de a-i primi propunerea numirii lui Toto, întrucît Ică intrase pe arena tratativelor cu M.M.L.L., iar ultimele două întrevăderi cu Conducătorul nu mai fusese cazul să se redeschidă acea chestiune din moment ce, din însuși propunerea acestuia, acceptată de M.S. imediat, se înțelegea implicit că Suveranul și-ar alege pe cine vroia, adică pe I. Rosetti. Regele, absolut furios de această rea credință manifestă a celor doi Antonești, care-și bătuseră joc de el în mod evident și se ascundeau acum unul în spatele celuilalt, i-a replicat că regretă "neînțelegerea" cu atît mai mult cu cît Președinția nu avea nici un drept să dea comunicate privind C.R. și că a face aceasta fără avizarea ei realabilă era și mai încorect, dar că va da pe loc un comunicat o

ficial al C.R. pentru

rectificarea eroarei Președinției. Conducătorul l-a rugat atunci insistent să nu-l dea înainte de a fi discutat cu Ică o soluție mai adecuată, acesta urmând a se prezenta imediat în audiență la M.S. Să Ică a sosit pe loc ca să dea de înțeles Suveranilor că tot Mareșalul era acel care-i ceruse publicarea comunicatului și implorindu-l să nu mai redeschidă o nouă criză a relațiilor lor cu acesta, întrucât infirmarea comunicatului Președinției de către Palat ar face vîlvă, dînd în vileag în mod oficial neînțelegerile dintre Coroană și Conducere, ceea ce trebuia evitat neapărat în situația politică internațională actuală în care tabăra inamică s-ar sesiza de acest incident pentru a bate monedă pe tema disensiunilor interne din România, arătîndu-le de asemenea că aceasta ar crea lui Toto o situație foarte penibilă și cu totul nemeritată, deoarece el nu avea nici o vină în toată afacerea și propunînd deci ca M.S. să-l accepte în mod provizoriu, pînă la terminarea întregii primeniri a C.R. și a lichidării în sensul cerut de Conducător a problemei Vergotti, după care M.M.L.L. nu aveau decît să-l schimbe, D-sa fiind o persoană prea corectă și devotată dinastiei ca să-i facă dificultăți încercînd a se agăța de postul primit în această manieră, la care dealtfel nu ținea deloc deoarece simțea că nu era pregătit pentru cariera de curtean, dar că ar fi pentru moment persoana cea mai indicată pentru epoca de tranzație și acclimatizare a noului C.M., cunoscîndu-i bine pe membrii ei și avînd avantajul de a se bucura de prietenia și încrederea Conducătorului, așa că va ști să restabilească atît armonia internă între militarii și civilii Palatului, cît și cea a relațiilor M.M.L.L. cu Mareșalul Antonescu, v

Avînd în vedere că lucrurile stăteau deci altfel decît își închipuiseră Suveranii, care acum își dădeau seama că Antoneștii erau în stare să le mai facă alte figuri mai grave și periculoase, din moment ce nu se jenaseră s-o facă pe aceeași iar pe de altă parte Jean Rosetti nu ținea cîtuși de puțin să vină la Curte împotriva voinței Antoneștilor și încercase în repetate rînduri să-i disuadeze pe M.M.L.L. și să caute a găsi pe altcineva mai agreiat de Președinție în locul său, M.S. s-a predat împrejurărilor și l-a acceptat drept soluție transitorie pe Toto, care s-a prezentat foarte jenat și plictisit de ceea ce aflase între timp de la Tonci cu privire la neînțelegerea și provizoriul situației sale la Curte, în dimineața de 1 aprilie

și a fost totuși primit de Suveran cu multă cordialitate, reținut la prînz și atacat imediat de H-M. pentru găsirea unui mijloc de a-l păstra pe Jac, întrucît dacă Antonești calcase ră convenția propusă chiar de ei, atunci nici H.S. nu mai era ținut să-i respecte această clauză, iar Toto, care nu știa cît de aprigă fusese lupta în jurul ei și rezistența Conducătorului nici la ce se angaja promițînd să facă tot ce-i va sta în putință pentru a-l convinge pe acesta să-și schimbe atitudinea și să comită și el o concesie, a devenit în ziua preluării postului deodată "persoana gratissima" pentru foarte scurt timp, căci bineînțeles nu a reușit să facă nimic, dîndu-le Suveranilor doar vane speranțe și dezamăgindu-i apoi cu atît mai mult prin eșecul tractațiunilor și a tuturor celorlalte sale însărcinări de la Palat.

Numirea lui Toto a surprins însă toți Bucureștii care-l cunoșteau și mai ales Jockey Clubul, unde era obișnuit să ia mesele aproape zilnic, întrucît ca burlesc nu ținea casă cînd venea sporadic în capitală de la Solești (Moldova) de care se ocupa personal fiind, se părea, un foarte harnic și zgîrcit gospodar, cu oarecare pricepere și mai mult practică în ale agriculturii și sîviculturii, iar surpriza de datora faptului că era socotit de majoritatea "clubmenilor" ca foarte limitat în materie cunoscută și cu totul nepotrivit pentru un post care pretindea, ce-i drept, acum mai puțin decît altădată, dar totuși încă oarecare însușiri diplomatice. Acolo cunoscusem pe amîndoi Rosetiștii, dar foarte vag, de ani de zile, iar acum, în preajma numirilor, Tonci invitase pe Iorgu și pe mine la o masă, întîi cu Ionică, cînd se credea că el va fi șeful nostru, iar apoi, chiar în ziua anunțului senzațional al numirii lui Toto, cu acesta, ca să ne pună în contact cu sărmanul care era foarte speriat de răspunderea ce o avea să-l copleșească și-l rugase ca să ne prelucraze în sensul de a-i da tot concursul nostru, fiindcă nu făcuse în toată viața lui vre-o muncă birocratică și conta deci în special pe mine pentru redactarea tuturor lucrurilor, ce i se vor cere și pe care se angaja a le semna cu ochii închiși. I-am făgăduit tot ajutorul meu, cu condiția să se țină de promisiunea de a semna ce-i voi spune, văzînd imediat că el nu va fi decît un figurant, că toată munca va cădea pe spinarea mea, dar că inconvenientul acestei colaborări unilaterale, oneroase pentru mine, ar putea prezenta și un avantaj, anume acela de a se transforma treptat într-una bilaterală, dacă Tot

bilaterală dacă Toto se va lăsa condus fără a crîni, contri-
buind astfel la o tocmeală foarte practică, în care eu (care
eram totuși încă destul de suspect nouilor și nu aveam inte-
resul să mă expun direct) aș fi șeful efectiv al Curții, dar
lucrînd din umbră, sub acoperirea lui, care era dimpotrivă nu
numai prietenul Conducătorului și deci bine văzut de toți
grangurii regimului, ci și în excelente raporturi cu Killinger,
toată legația germană și mai ales cu M.M.G. în care-și facuse
o sumedenie de relații, cum avea și la M.St.M. și în comanda-
mentul armatei noastre multe relații de prietenie și cunoștințe
bune. I-am și vorbit atunci în prezența lui Tonci și Iorgu de
perspectiva unei asemenea colaborări, arătîndu-i că era datoria
noastră să restabilim echilibrul între Coroana și guvernul,
ajuns în ultima vreme prea inclinat de partea acestuia din urmă,
a recucerii încetul cu încetul pozițiile pierdute de aceasta și
intîietatea efectivă în Stat a Suveranului, care trebuia eman-
cipat de sub tutela Antoneștilor cu care - după cîte auzisem
de la Tonci și se și constata din manifestări publice ca acelea
de Anul Nou - dinastia se compromisese mult prea mult pentru
binele monarhiei în viitor. Profitam de prilejul, că ne găseau
toți patru întruniți, pentru a-mi arăta din capul locului pozi-
ția, ținînd ca să nu mi se poată reproșa ulterior ca aș fi
avut o atitudine echivocă. Toto nu a ridicat nici o obiecție
la cele anunțate sincer și loial față de viitorul meu șef, des-
pre care Tonci mă asigurase că era prost, germanofil, dar un
bun ro în și mai presus de orice un "gentleman", incapabil de
vre-o intrigă, necum de o mișelie, așa că socotisem de datoria
mea să fiu și eu absolut corect cu el și să-l previn de ceace
il aștepta în colaborarea noastră. Dar săracul Toto părea foarte
contrariat de descoperirea rolului intrigant și antipatic ce i
se pretinde a-l joage, a oftat adînc, a înghițit la înșeală încă
un pahar mare cu coniac congestionîndu-se și mai mult (căci
era, cum recunoștea el însuși, datorită singelui său suedez,
un frecvent adorator al zeului Bahus) și a declarat că va face
tot posibilul pentru a le fi de folos și a le îmbunătăți situa-
ția neplăcută și neînvidiabilă în conjunctura aceea Suveranilor,
dar că spera să fie înlocuit cît mai devreme deoarece nu se
simțea în măsură a face față grelei misiuni ce întrevădea că
era sorită să-i incumbă primului Mareșal al Curții Regelui
mihai. Si era cu atît mai speriat de acest aspect al problemei
cu totul noi și necunoscute ce aveau să-i schimbe atît de

brusc viața tihnă de "gentleman farmer" (moșier agricultor) și aplinist pasionat de viața în aer liber, cu cât fusese prelucrat de Mareșalul de armată în zilele precedente și chiar încă în după amiaza aceea tocmai în direcția inversă sensului anticipărilor mele.-

Tonoi îmi făcuse semne discrete convenționale ca să nu insiste pentru a nu-l descuraja dinainte prea mult pe Toto și a nu deschide mai ales discuția fondului problemei, socotind inutil să-i desvăluim mai mult decât era necesar atunci să știe, Nici el, nici Iorgu nu împărtășeau aprehensiunile Suveranilor față de Solescu, cunoscându-l de foarte mult (și luându-i regulat toate sumele de altfel mici pe care se juca la bridge cu el, care era foarte mediocru și la jocul acesta, pe când ei erau dintre campionii naționali), întrucât combinația ce înțeleseseră că urmăreau li se părea mai favorabilă decât dacă s-ar fi reușit numirea lui Bălănescu, neagreat de Antonesci și cunoscut antenotofil, pe când Toto era atît de impermeabil oricărui gînd politic mai subtil, încît știau că ar putea fi manevrat și politat fără să-și dea bine seama în ce direcție naviga, așa că mi-au reproșat cînd am rămas în trei că-i spuseseam deja prea mult. În săptămînile următoare numirii lui, cînd ne-am reîntîlnit des la Club ca să ne țină în curent cu evoluția crizei și rezultatul insistențelor sale pe lângă Antonescu ca preluarea posturilor să nu întîrzie pentru că avea urgență nevoie de noi, am atenuat prin urmare efectul laxativ al primei pilule ce-i oferisem în seara de 31 martie, felicitîndu-l pentru curajul de a fi repus pe tapet păstrarea lui Vergottii și consolidîndu-l de insuccesul lui și repercusiunile ce o produsese asupra atmosferei de la Palatul Principesei Elisabeta, de pe șosea, unde M.M.L.L. se instalaseră cu chirie, pentru că primăvara e nesănată la Sinaia și mai plăcută pe malul Herăstrăului decît în căsuța din spatele Palatului Regal.

Acolo deci Elisabeta Ghica, Iorgu și cu mine ne-am înfățișat în audiență de prezentare în calitatea nouilor noastre funcțiuni, în dimineața lui 15 aprilie, fiind prezentați de Toto după ce fusesem introduși de Ullea care ne prevenise să fim în jachetă neagră iar Elisabeta într-o toaletă de mare ținută de dimineață, R.M. asistînd la primirea noastră din cauza Elisabetei, iar Helly sosînd întîrziată dintr-o misiune misterioasă confidențială pentru stăpîna sa, tot încă (cum am aflat curînd după prînzul în opt, fără nici un militar, la care am fost re-

ținuți) în legătură cu încercările de ultimă oră de întârziere a plecării lui Jac la unitate. Cu toate că M.M.L.L. se străduiau să pară bucuroși a fi realizat în fine intrarea în serviciul lor a celor ceruți de ele de atita vreme, atmosfera mesei acele ne-a surprins pe toți ca fiind una de după înmormântare: R.M. slăbise mult decînd o răzusem la Berlin, așa zice cu vre-o zece kilograme, părea obosită, nervoasă și îmbătrînită, ce-i dădea un aer mai cabalin și sur, iar Regele era și el morocănos, indispus, absent și doritor să grăbească terminarea mesei foarte îngrijit servite cu mincăruri și vinuri românești, din care gămanul de Toto s-a servit regulat de două ori umplîndu-și farfuria și mestecînd cu o poftă ce exasperase Regina, vizibil iritată de conversația lui neinteresantă și de acea natural prețioasă, literară și ceremonioasă a sărmanei Elisabeta, care catolică bigotă (convertită de cumnatul ei Monsignorul Vladimir Ghica) și de mentalitatea franceză a secolului trecut, nu reușea să găsească nota justă pentru drama evidentă ce o apăsă pe Augusta Suverană și reușise să-l demoralizeze și pe fiul ei. Cafelele fură servite prompt cu vișinată și coniac de Segarcea în salonul mare prost încălzit și într-un curent puternic și răcoros al primăverii întârziată ce trăgea sub ușile mari cu geamuri dînd pe terasa grădinii, Suveranii ținîndu-ne în pică spre a marca că erau dornici să scape de noi cît mai rapid. Regele se întreținuse mai mult cu Iorgu despre chestiuni relative la procurarea din Elveția sau Suedia a unor piese de schimb pentru mașinile în reparație și alte nevoi ale garajului regal, trecînd apoi la o discuție despre "Distribuția S.A.R.", unde Iorgu fusese director sub Cezar Popescu pînă la sfîrșitul lunii precedente, dîndu-și demisia pe 1 aprilie cînd era presupus să intre la Palat, M.S. spunîndu-i cu acest prilej că lefurile noastre ar curge din acea dată, întrucît întârzierea accesului nostru la C.R. a fost cauzată de împrejurări speciale de care nu noi ci el era răspunzător. Pe mine m-a reținut la retragerea sa cu Regina sub pretextul că avea de stabilit programul activității mele pentru zilele următoare, dar știam că era vorba de problema lui Jac, căci R.M. mă prevenise deja înainte de masă că aveau de vorbit cu mine pentru a vedea ce s-ar mai putea întreprinde pentru împiedecarea plecării lui pe front.

În buduarul Elisabetei, de la etaj, am stat pînă la șase, singur cu M.M.L.L. luînd ceaiul tradițional, R.M. neatin-

gîndu-se nici de tippy-cake, deşi nu mincase aproape nimic la prînz dar bînd trei ceşti de ceai concentrat şi fumînd fără încetare pîdestindu-mi cu intreruperi rectificative sau complimentare ale M.S. foarte amănunţit, toate peripeţiile lor în legătură cu Jac, care chiar în ziua aceea se afla în anchetă disciplinară de care totuşi nu reuşiseră să-l scape, ceea ce explica starea lor nervoasă depresivă, deoarece pierduseră orice încredere în cuvîntul Antonescu şi se temeau de noi "murdării" (R.M. îl poreclise pe Murdare, "Colonelul Murdare", de cînd afăise că fusese de convienţă cu Preşedinţia relativ la publicarea comunicatului, dînd aprobarea telefonică Direcţiei Presei - Secţia Cenzurii care-l întrebaseră înainte de a-i da drumul), cu toate că Toto garanta că ancheta era o simplă formalitate "de închidere a dosarului", care deci tot mai exista în alte exemplare. Suveranii erau literalmente revoltaţi în special contra Conducătorului, dar şi lui Ică, pe care-l desemnau numai sub epitetul de "b.b." şi "l.b." (big beast & little beast = bestia mare şi bestia mică, toată conversaţia noastră avînd loc pe englezeşte), pentru că "şeful suprem al armatei" nu avea nici atîta putere ca să poată interzice orice urmărire a unui membru al oştirii pentru executarea unor I.O. recunoscute şi menţinute ca valabile de însăşi M.S., pe cînd Toto susţinea că, fără intervenţia Suveranului, Jac ar fi păţit-o rău de tot, nu pentru executarea I.O., ci felul cum procedase şi cu acele ocazii şi în comportarea sa generală faţă de superiorii săi, iar faptul că Solescu fusese drept bun şi nu ca născăcîri tendenţioase afirmaţiile lui "Murdare" şi ca toate celelalte murdării din dosar nu-l duceau la concluzia Suveranilor, că afacerea fusese "ab origine" montată de prietenul său b.b., îl clasase şi pe el în opinia acestora ca imbecil sau unealtă conştiinţă şi deci co-responsabilă a crimelor acestuia, ca şi celălalt prieten al amîndorora, Manolescu care nici el nu mişcase un deget în favoarea lui Jac, deşi îl cunoşteau de mult de la schiu şi le plăcuse să-l flateze atunci cînd era ordonanţa Mareşalului şi în graţiile Mariei. - Marinescu nu vroise să compromită aranjamentele cu b.b. în administraţia sechestră şi nu părea de loc nemulţumit să scape de nasul de copoi al lui Jac, simţindu-se probabil şi el ca mîscă pe căciulă în contabilitatea sa, pe care prin urmare M.S. mă ruga să o studiez cu el şi Ioani, care-şi spărsese capul ca să priceapă ceva din ea, iar Ullea care găsea totdeauna mijlocul să intervină pentru interesele sale şi ale prietenilor săi la M.St.M. unde avea destule propteli, se retrăsese şi el după fortificaţiile paragrafelor regulamentului şi

legislației militare când a fost vorba de Jac, pe care-l știa căzut în dizgrația bestiei de care toți tremurau fiindcă deținea puterea, așa că, în fond, Carol avusese dreptate să facă ce făcuse întrucât "er kennt seine Poppenheimer" (el îi cunoștea pe români) și știa că sînt întotdeauna supuși stăpînirii, nu ca grecii, oameni mîndri, care sînt dimpotrivă veșnic contra celui la putere. Dară decepția cea mare fusese Tonci, căci regretu să-mi spună că el, pe 3/4 austriac, cu mentalitatea lui occidentală și independența materială totală de care se bucura, avînd peste jumătatea averii în străinătate, nu se așteptasera deloc că, atunci cînd ar fi putut în fine odată pune în practică criticile permanente cu care se făcea, ar ajunge să le cînte în strună Antoneștilor, poate nu chiar direct, dar în orice caz susținînd fața de Mike aceeași teză, a necesității sacrificării lui Jac, pentru a "mușamaliza" afacerea, ca și cum ar exista într-adevăr ceva de mușamalizat resistînd foarte moale împotriva propunerilor bestiei și declarîndu-se tare mulțumit cu numirea lui Toto. Nelly se dovedise, în ultimă analiză, totuși cea mai dezinteresată și devotată prietenă a M.M.L.L. agitîndu-se ca o sfîrlează, fugind de la o cunoștință la cealaltă și reușind, ea femeie neputincioasă, ce nu izbutiseră toți bărbații: ca Jac să plece abia pe 17 aprilie la unitate, astfel încît mai existau șanse, dacă Ică ar putea fi capacitat să facă ceva. Tonci le spusese că eu eram în bune relații cu acesta în urma călătoriei și șederii la Berlin, așa că R.M. mă întreba dacă credeam că un demers personal, în noua mea calitate de secretar particular la M.B., cu un caracter oficios ce nu ar angaja oficial pe Suveran, dar totuși s-ar înțelege că venea din partea lui, ar avea șanse de succes. Regela s-a grăbit să-i dea consimțămîntul la sugestia deghizată a mamei sale, rugîndu-mă, chiar înainte ca să-mi fi dat cu părerea, ca să fac tot ce știam că ar fi de folos pentru a-l determina pe Ică să ia asupra sa ordinul de amînare a plecării lui Vergotti, adăugînd că promisese R.M. să facă tot ce-i stătea în putință în favoarea acestuia și făcuse pînă atunci tot ce omenește posibil, dar că nu vroia să lase neîncercată, spre liniștea conștiinței sale, nici această ultimă cale ce el personal nu o mai putea folosi și-i "intersicea" și mamei sale de a se mai expune unui afront personal al acestui aventurier, trimițîndu-o din nou, fără nici un rost, pe Nelly la l.b.

Mi-aduc aminte că i-am deranjat soției tot prozeșul nostru din seara aceea, ajungînd foarte tîrziu acasă și confirmîndu-i astfel, din prima zi a noii mele funcții, temerea că "Palatul ne va strica viața și ne va aduce multe neplaceri" fiindcă Ică mi

fixase audiența pentru orele 19,30 și mă primise la 22 trecute, necîșind nici el și ținîndu-mă pînă la miezul nopții, astfel încît n-am îndrăznit să mai conturb liniștea Suveranilor nici telefonic stabilînd fiind că m-ar primi pînă la orele 23, cauzînd așadar R.M. o noapte de nesomn, căci, în caz de reușită, i-ași fi comunicat rezultatul la orice oră. Ică mi-a spus bîzînd că știa de ce veneam iar eu i-am răspuns tot rîzînd că știam și eu ce știa că mă determinase a insista să mă primească de urgență. Bănuiam de asemenea că acceptasem misiunea numai pentru a fi pe placul noilor mei patro și ținuse să mă asigure că mă primea, în acest scurt interval de la cererea mea de audiență, deși era atît de ocupat cum putusem să-mi dau seama, din acelaș motiv. A vrut întîi să intre în discuție întregii afaceri, neștiind că era deja complet lămurit și sperînd deci că va putea să-mi combată cererea cu vechile argumente, ceea ce i-am spus imediat pentru scurtarea discuției, rugîndu-l a-mi asculta și primi propunerea bazată "pe fapte noi și considerente inedite și anume că toată viața Suveranilor se schimba acum și cu ea atmosfera C.R. radical prin structura ei și mai ales noile numiri, întrucît prin prezența lui Foto, a Elisabetei Ghica, a lui Iorgu și mai cu seamă a mea și a soției mele - pe care R.M. îmi și pusese în vedere că dorea s-o vadă cît mai des -, prin ocupațiile și interesele ce le vom stîrni prin activitățile noastre respective și prin sosirea vitejilor membrii ai noii C.R. care, prin tot ce vor avea de povestit din pasiunile lor pătani proaspăt aduse de pe front, vor captiva interesul auditorului, M.M.L.L. vor ieși total din reclusiunea lor de pînă acum și din aerul îmblesit al Curții, prea lipsite de contactul cu viața epocii dramatice prin care țara și lumea întreagă treceau în anul acesta și probabil încă în următorii cîțiva ani, așa că toată preocuparea lor pentru afacerea meschină și care nici nu s-a putut naște decît în izolarea cu totul anormală a unui turn de fildeș cu un orizont mult prea redus și într-o societate de oameni foarte tineri și simpatici, dar fără experiența vieții, cunoștințe variate, interese cerebrale și curiozitatea suficiente pentru a-i scoate pe Suverani din pușcăria minsală în care ajuseseră și a le trezi prin focul sacru al aventurii spirituale evadarea din lumea preocupărilor de un nivel intelectual prea scăzut în care mi se părea că trăiseră primele nouăsprezece luni de domnie a tînărului Rege, se va spalbera complet spre avantajul lor și al tutarora. În noile împrejurări, va fi imposibil să mai dăinuiască suspiciunile din trecut, iar în contactul cu noi toți și Vergotti va apare într-o cu totul altă lumină decît cea a unui favorit răsfațat și care a comis mai mult

impolitețe decât altceva fiindcă era încă neșlefuit și că gentilețele M.M.L.L. i se urcaseră puțin la capul lui nu prea înzestrat cu circonvoluțiuni suficiente ale materiei cenușii. Eu mă făceam forte - și îl rugam să aibă toată încrederea în mine în această privință și a-l convinge pe Mareșal de seriozitatea obligației ce-mi asuman - să-l pun la punct pe tânărul jandarm într-un timp record, iar faptul că prin funcția mea trebuia să fiu permanent în prezența Suveranilor, care locuiau și trăiau laolaltă, elimina de acum impresia falsă ce o creiase permanența lui Jac în apartamentele lor conjuncte, adăugând că R.M. avea perfecta dreptate a se teme că surghiunirea lui, în felul acesta prea nediplomatic și neabil conceput că să-i "spele reputația", ar părea tocmai cusut cu ață albă și ar confirma dinpotrivă zvonul acreditat doar de o infimă clică de birfitori de profesie, pe care menținerea lui le-ar face complet ridicolă prezumția și i-ar reduce repede la tăcere.

Așa cum mă așteptasem, cu toate că ținusem a nu descu-raja întru nimic ultimele speranțe ale Suveranilor, pentru a le dovedi dintr-un început că nu mă temeam să le spăr drepturile în lupta cu Antonești, deși consideram că în cazul de față accepta-se să pledez o cauză contrară intereselor lor superioare, slăbindu-le prestigiul printr-o intervenție inutilă sortită dinainte unui nou eșec și stribindu-mi totodată și mie prin acest prim insucces, cu care începeam activitatea mea tractațională în slujba lor, autoritatea necesară față de Președinție, de care eram să am mare nevoie pentru chestiuni mai importante de obținut de la guvern, Ică mi-a răspuns fără înconjur că afacerea nu depinde de el (care ar fi rezolvat-o și ar fi soluționat-o încă și acum în mod mult mai dibaciu prin înaintarea lui Vergotti la un post tot în Palat, dar în care n-ar mai putea trăi chiar în prezența Reginei) ci exclusiv de Mareșal, care greșise de la început făcând din "acest idiot de amoret al Reginei, un personajiu care astfel a ajuns să creieze o criză serioasă în relațiile dintre Suverani și guvernul român și acum nu mai poate da înapoi, așa că n-avea nici un rost să încerce să-l convinge de a-și schimba atitudinea pe care, de fapt o regreta deja de mult.

Mi-a destăinuit că o duce foarte greu cu Mareșalul în probleme mult mai importante, din aceeași cauză că acesta lua hotărâți pripite fără a-l consulta, deseori sub înrăurirea antdrajului său "feminin" și în special a D-nei Veturia Goga, ca ulterior, cînd realiza greșala săvîrșită, să stăruie în ea "din încăpăținare și frica de a-și recunoaște falibilitatea", în cazul de față, faptul

acesta nu avea din fericire nici o importanță fiindcă era convins că M.M.L.L. își vor da repede seama de grotescu ridicării aceluia tânăr fără alte calități decât atracția misterului ce-l constituia "pentru toate femeile" tăcerea lui menită să ascundă nici seriozitatea sa profunzimea gândurilor lui, ci doar prostia sa și incultura totală, pe un pedestal cu totul disproportionat cu valoarea morală și chiar profesională a unui individ ce nu merita onorurile și încrederea exagerate cu care Suveranii îl covârșeau, dar în alte cazuri, cum era cel al aportului nostru în bătălia Ucrainiei, obiceiul Conducătorului de a-l pune pe primul său colaborator, co-responsabil de conducerea destinului țării, aproape sistematic în fața faptului împlinit spre a-i cere prea tirziu avizul și a nu mai ști apoi cum să se descotorosească de ștele învoielilor și făgăduielilor făcute prea "impulsiv și ușuratec", devenise pentru el (Ică) o problemă foarte serioasă pentru că crea în răspunderi viitoare. Trebuia, în consecință, să le explic M.M.L.L. cum era sigur că voi ști să-o fac cu tot tactul și abilitatea ce-mi cunoștea din prea scurta noastră colaborare - pentru a nu le lăsa impresia că el nu era doritor să le ușureze pe cât posibil situația adeseori foarte penibilă în care le punea Mareșalul, nu cu intenția de a le umili, ci fiindcă nu știa cum să le determine să-l asculte sfaturile, și a le aplană mereu neînțelegerile izvorite din această lipsă de psihologie a unui om atât de bine intenționat dar cu un caracter dificil și maniere aspre chiar în relațiile sale familiare și de prietenie, că el va încerca să-l convingă a renunța definitiv în favoarea sa la legăturile permanente între Palatul și Președinția, conținând în special pe mine pentru stabilirea acestui contact necesar, întrucât se temea că încercarea ultimă a Mareșalului de a-și drege relațiile cu Suveranii prin intermediul lui Solescu, care a fost foarte nepotrivit ales pentru această misiune, se va dovedi în curând a fi fost prost calculată, pentru a da roadele scontate. I-am promis că nu voi lipsi să lămuresc pe deplin cu privire la ajutorul și sprijinul lui pe care eram convins că Suveranii vor fi foarte bucuroși să știe că vor putea conta în viitor, dar că pentru moment eu nu vroiam să-i slăbesc autoritatea lui Solescu, înțelegând a-l asista cât mai mult întru aplanarea asperităților ce se iviseră în urma primei sale misiuni infructuoase și a încerca să-l sfătuiesc a stabili contactul cu Dl. Vice Președinte, pe care, dacă era de acord să-l întrețină și prin intermediul meu, l-ași facilita firește cu cea mai mare plăcere și mă-și strădui să-l îndeplinesc cu cea mai răguroasă conștiinciozitate.-

A doua zi m-am grăbit să cer a fi primit cât mai devreme de M.S. care mi-au răspuns prin Ioani că va veni cu R.M. la Palat, spre a ne vizita birourile, cu care prilej vor asculta și raportul meu, ce-l anunțasem deja a fi negativ.

M-am înființat la opt la Toto, pentru a-l pune în curent cu cele spuse de Ică, cu care el nu era însă deloc încântat, deoarece (fără să-i fi spus natural parte nemăgulitoare pentru el) nu-l putea suferi, socotindu-l "spiritul rău al Conducătorului și un om periculos de ambițios și capabil de orice perfidie" așa că mi-a anunțat că personale nu înțelegea să trateze decât cu Mareșalul, dar ca să nu pară că-l evită pe Ică, mă va folosi pe mine pentru rezolvarea cu Vice-Președintele a acelor chestiuni mărunte ce nu pot avea o înrămurire însemnată asupra raporturilor între M.S. și Conducătorul. Mi-a dat apoi imediat un teanc de scrisori stăine, dintre care unele erau vechi de luni de zile și rămase fără răspuns, rugându-mă a redacta răspunsurile pe care el nu avusese vreme a le face până atunci, precum și o droșie de adrese și scrisori românești cu care am plecat în biroul pe care R.M. responsabilă problemelor de instalații până la sosirea lui Iorgu, mi-l destinase după cum dl. GHEORGHE IONESCU-BALACIANU -a informat. Biroul era ideal pentru liniștea mea și practic pentru M.S. când rezida în Casa Nouă, întrucât se afla drept în mijlocul distanței între aceasta și biroul Mareșalului Curții. Dar acum, când M.S. stătea la șosea iar eu aveam deci mai mult de lucru cu Toto și cancelaria sa, al cărui director devenisem, nu era bine plasat, ceea ce M.M.L.L. au și remarcat în curând când au venit amândouă să mi-l viziteze.-

R.M., părea și mai încercată ca în ajun de trista veste ce presimțise toată noaptea și era de vre-o două ceasuri prevenită că aveam să-i dau, fiindcă încă mai trasă la față, cu ochii înroșiți de plins; așezându-se în fotoliu cu spatele spre fereastră și căutând vădit a-mi evita privirea m-a întrebat cu voce scăzută și pe un ton de condamnat la moarte: "Atunci, ce a spus?" I-am reprodus textual, cu omisiunea doar a pasajilor jignitoare pentru ea sau Jac, tot ce-mi răspunsese și adăugase Ică, întrucât nu mai interesau argumentele mele pe care arătasem Suveranilor deja că-mi voi întemeia pledoaria. Abia a mai ascultat finalul ce nu privea problema ei, observând numai, când s-a ridicat pentru a pleca la Casa Nouă, că "bestia mică" se înșela dacă-și închipuia că va putea stabili cu ea raporturi satisfăcătoare

pentru el, căci era informată prin Alice că-l ducea cum vroia pe bătrînul dobitoc împreună cu poama sa de soție și că ei doi îl excitaseră contra lui Jac mai tare decît fusese montat la început de "Murdare". Regele a mai rămas ca să-mi dea indicații cu privire la scuzele întîrzierilor cu care răspundea la scrisorile către rude și cunoștințe din străinătate, ca și pentru refuzul politicos de a acceda la anumite cereri ce i se făceau în ele și a plecat apoi vizibil grăbit și el ca să cunoască amănuntele anchetei lui Jac, care anunțase prin Ioan că o terminase cu bine în ajun și urma acum să fie adus de acesta la Palat ca să-și ridice lucrurile din garsoniera proxima biroului meu, care fusese a lui și să-și ia ultimul bun rămas de la M.M.L.L. și foștii săi colaboratori, eu înțelegînd că M.S. bănuia că și sosise la Casa Nouă. Pe la amiază, cînd Suveranii s-au întors la șosea, unde-i așteptau audiența doctorului COSTINESCU, fostul ministru al sănătății, cu doi directori de spitale militare și apoi acele ale ultimelor rezerve de intervenționiști susceptibili de a manevra o păsuire a plecării lui Vergotti pe front, acesta a venit să mi se prezinte, să asculte direct ce-mi spusese Ică în chestiunea sa și să mă roage insistent a-l ajuta pe Suveran să continue neîncetat lupta pentru întoarcerea sa la Palat după 3,6,9 maximum 12 luni de front, spunîndu-mi că știa de la Jeanne Cretzianu, fost prima soție a defunctului meu prieten Nicu Hiett, în ce ape mă scaldam și că Buzești și eu puteam să ne lămurim prin ea asupra sentimentelor lui politice, care erau aceleași ca ale noastre și adevărata cauză a defăimării infame căreia căzuse victimă, din care noi nu trebuia să credem nici un cuvînt și să contăm pe el ca veritabil devotat al cauzei Suveranilor și a democraților din țară și de pe fronturi, avertizîndu-mă a fi foarte circumspect cu antonestii și în special cu Ică, om cu două fețe, fără de scrupule și mult mai viclen decît bătrînul, precum și cu toată noua C.M., aș căre membrii vor fi desigur toți informatorii direcți sau indirecti ai Conducătorului sau S.B.I.-ului și amintindu-mi la sfîrșit încă odată stăruitor ca să veghez ca el să nu fie uitat, întrucît știe prea bine că: "aus den Augen, aus dem Sinn" adică pe cine nu-l vezi îl uiți. I-am spus că-mi parte bine să-l cunosc, că eram de mult lămurit asupra adevărului episcopului lui de la Palat, că-l atribuisem dintr-un început S.B.I.-ului, cunoscînd metodele celebre de șantaj și ponegri

re ale acestuia, de care și prietenii mei Buzeghi și Coste au avut a suferi prin trecut și de care nici eu nu scăpasesem decât vremelnic cît am fost funcționar internațional cînd nu puteam fi atîns de săgețile lui și că-i mulțimeam pentru avertismentul relativ la C.M. L-am întrebat cum fusese ancheta și dacă știa în ce regiune din Ucraina urma să plece, la care mi-a răspuns că ancheta fusese extrem de dură, grea și penibilă în special prin limbajul crud și simptomatic agresiv față de M.M.L.L., ceea ce îl făcea să creadă că Mareșalul urmarea într-adevăr pregătirea lichidării monarhiei. Despre destinația sa știa doar că nu pleca pe linia frontului, ci la vre-o sută de km. în spatele ei pentru operațiuni de curățire a terenului de prizonieri evadați, partizani și parașutiști cu misiuni de spionaj mai mult decît pentru organizarea luptei subversive, dar se temea totuși de vre-o lovitură de pumnal în spate, a dușmanilor ce-și făcuse la Palat, menită să-l curățe ceea ce eu l-am asigurat că nu era probabil, fiindcă nici ei nu se simțeau prea tare și se temeau de răspunderea la care vor fi trași la ora finală, făgăduindu-i la despărțire că nu voi uita să țin cazul întoarcerii sale la Palat în permanentă evidență.-

În săptămînile următoare am fost într-adevăr prea aglomerat cu problemele Cancelariei Mareșalatului pentru a putea cunoaște evoluția stării de spirit a Suveranilor rămași fără societatea celui din cuator care părăsise să fi fost animatorul principal, din moment ce Nelly și Ioani pe care-i vedeam zilnic pe cînd pe M.M.L.L. le-am întîlnit doar la cîteva dejunuri săptămînale, îmi spuneau să termin mai repede sau să amîn pe epoca cînd ele vor sta din nou la Sinaia treaba de care mă apucasem, întrucît ei nu reușeau singuri să le remonteze moralul și să schimbe atmosfera de doliu pe care o respirau în monotonia vieții lor singuratice de la șosea, în urma lipsei "razelor de soare" ce le adusese înainte în locuința lor prezența neuitatului și mult regretatului Jac. Conform tradiției Externalor, pe care Cretzianu o împinsese la extremă după sistemul ce-l admirase și hotărîse să-l aplice radical la noi în anii săi de U.S.A. și pe care și eu îl înfăptuisem cu succes la Geneva și în țară ori de cîte ori preluasem o nouă însărcinare sau intrasem într-un cîmp de activitate necunoscut, am început să mă inițiez în munca Mareșalatului luînd-o de la A în sus. Pentru ca nici un amănunt

al rotajului Cancelariei să nu-mi mai prezinte vre-un mister, mă coborîsem pe o săptămână întreagă în subsolul aripei Mareșalului, spre prea ostentativă neliniște a lui Ionescu-Bălăcianu, speriat probabil de controlul meu cam indiscret în toată bucătăria domeniului său de activitate și scandalizat că mă instalasem să lucrez cot la cot cu "Moș-Codreanu", descosîndu-l despre toate dedesubturile, chițibușurile și mai ales neajusurile muncii și vieții lui și ale tuturor colaboratorilor săi, de la măturătorii Cancelariei, trecînd pe la curierii motocicliști și pînă la mărimile foste și prezente de la etaj, respectiv parter, "ceea ce nu făcuse pînă atunci nici unul din secretarii Regelui sau directorii ai Cancelariei și nu cadra deloc cu eticheta C.R., care nu era un simplu minister, ci Casa Regală cu tradiții și socoteli nemutabile". Fraternizarea cu un impegat de clasă III-a i se părea lui Bălăcianu, suspectă, demagogică sau subversivă, căci o strîbuia mai degrabă intenției de a descoperi insuficiențele activității sale și a camarazilor săi și deci a le schimba metodele de lucru, spre a le spori randamentul dar și munca în sine, decît preocupării de a le veni în ajutor atît pentru a le-o ușura cît și pentru a le ameliora condițiile de viață la birou și acasă, prin reajustarea lefurilor cu totul necorespunzătoare muncii presate. Nu mai rețin salariul lui Ion Codreanu - care, în treacăt fie zis, nu avea nici o rudenie cu defunctul căpitan și nici măcar una spirituale cu mișcarea lui - dar cred că nu atîngea opt mii lei, cu care puteai să-ți faci un costum la Neuwirth sau Teodoru, dar nu putea trăi familia sa, dacă soția n-ar fi muncit și ea și copii mari nu ajutau și ei pe babalici, iar dacă, din cînd în cînd, nu mai pica cîte ceva de la Economat și bucătărie unde moșul avea relații care mai împărțeau și ei din ce furau, cînd prada era mai bogată. Cu toate acestea, tot Mareșalul s-ar fi pîrbușit fără Codreanu, căci el venea cînd se deschidea poarta de serviciu și pleca după ce se închisese de mult; înregistra orice comunicare scrisă adresată C.R. și o afecta destinației interne; el rezolva $3/4$ din hîrțile care erau petiții, fiind unăcul secretar al așa zisului Birou al Petițiilor Regale (netimbrate prin lege, deci foarte numeroase) ce nu exista de fapt decît prin persoana sa; dînsul copia la mașina registrele de înscriere al M.S. și al R.M.săptămînel, iar la marile ocazii, cînd sute de înși veneau să se înscrie,

copie separat stînd peste noapte, în serile acelea de sîrbători, ca să le termine pe a doua zi; dar tot el era dactilograful Cancelariei, care trebuia să scrie fără greșală unei virgule absolut toate adresele, scrisorile, telegramele ordinare și extraordinare, ajutat, ce-i drept, cînd nu putea să rîzbească noianul de hîrtoage, de Bălăciann care scria la mașină ceva mai repede, dar nu atît de atent și fără de greșeli ca el; iar, pe deasupra, rapoartele Mareșalatului, ale Maestrului Curții (cu programele ceremonialului, decretule de decorare, plasamentele meselor, etc.), ale Prefectului Palatului și chiar ale Direcției Vînaătorilor Regale fuseseră și urmau să fie scrise încă de el. Mi-a mărturisit că uneori domnii îi trimeteau și lucrări personale de copiat la mașină cu un pachet de țigări și că firește nu putea să-i refuze, căci nu mai avea mult pînă la pensie și atunci s-ar angaja într-o slujbă mai ușoară, de încredere la unul din domnii aceștia, iar cu o leafă cît de mică, plus pensia nici ea suficientă ca să poată sta fără a munci, ar reuși să trăiască mai tihnit și să poată ajunge pînă la sfîrșitul lunii cu un ban în buzunar și fără datorii în casă.

Pînă la ora prînzului muncea pe burta goală și din spirit de economie și dintr-un cîndat obicei balcanic, turcesc de origine, pe care l-am constatat la majoritatea funcționarilor romînești, bînd doar cîteva cafele turcești, iar cînd se simțea tihnit un pahar cu apă cu o lingură de dulceată, care se serveau funcționarilor de la Palat gratuit, dacă erau în termeni buni cu Dl. MARINESCU, de care depîndea toate micile și mai mari batîruri în sinul Casei Regale. De băut în afară de cafea și apă, nu prea bea decît vinul și țuica ce-l primea cadou de sîrbătorile Crăciunului și Paștelui și la festivități excepționale, ce se făcuseră rare de la plecarea Regelui Carol, pe care-l regreta pentru că nu era zgîrcit și că pe vremea lui aceeași leafă fusese suficientă, pe cînd acum nu mai ajungea. Atunci avusese Cancelaria și mai mult de lucru, dar fuseseră și mai mulți funcționari, iar toate resturile banchetelor și bufetelor bogate se trimeteau celor care erau copleșiți de lucru, așa că dese ori mai adusesse de mîncare acasă de la birou. Cheltuiala lui cea mare, dar la care nu putea renunța, căci fumul îi ținea loc de toate, erau țigările din care fuma pînă la două pachete pe zi - firește cînd avea bani, adică în prima jumătate a lunii, căci spre sfîrșitul ei ajungea cîteodată și fără țigări - plugare sau

naționale, după cum erau mai bune sau mai proaste unele față de celelalte, căci mereu se schimba tutunul lor. Umbla în haine corecte, dar străvezii de ponosite și lucioase, purtând apărătoare la coate, deși nu prea scria decât la mașină, ochelari puternici căci era foarte miop și se rădea odată pe săptămână. Arhiva cădea de drept în atribuțiunile lui Bălăceanu, dar de fapt tot Codreanu era acela care umbla la ea și o cunoștea ca buzunarul, preferând chiar să nu fie cumva pusă în dezordine de Bălăceanu, care era atît de supra-aglomerat cu redactarea tuturor hîrtiilor și zeci de alte treburi, cam uituc, distrat și dezordonat, încît Codreanu nu numai că nu-i reproșa, ci chiar îi era recunoscător că-i lasase în circă și această treabă. Firește că s-am împrietenit imediat cu bătrînul cînd am văzut ce fel de om era și fiindcă nu a încercat să-mi ascundă nimic din tot ce știa despre dedesubturile vieții funcționării și a personalului, nici părerile sale bune și rele despre acestea și aceștia. Despre Bălăceanu avea o părere foarte bună, deoarece știa că acesta nu-i trăgea chiulul, ci muncea cel puțin atît ca el, ba multe ori era și mai solicitat decât el și de o muncă mai complexă, mai grea și enervantă, căci nu ajungea niciodată să mînce acasă o masă caldă la o oră normală cu nevasta sa și în plus era bun camarad și om de inimă care îl ajuta deseori pe subalternul său cînd dădea și el de un ciolan. Deltaminteri moșul nu era invidios pe acei care în jurul lui trîndăveau și totuși aveau o situație incomparabil mai bună, numai pentru că erau în posturi administrative sau în legătură cu acestea și nu contau pe lefă pentru nevoile lor, arătîndu-mi foarte obiectiv care erau cei oropsiți de soartă, muncind din greu și ducînd o mai greu chiar decât el și acei care la Administrație, Contabilitate, Economat, Bucătărie, Pivnițe, Grajduri, Garae, Sufragerii, fără a mai vorbi de grădinăriile, Fermele, Moșii Regale și Regiile Domeniului Corcoanei, furau de stingeau și făceau "rînduri de case" în cîțiva ani. Vergottî văzuse numai ultima categorie, fiind că dorise să fie agreiat de R.M. și de aceea își pusese lumea în cap, dar în ce privea prima nu pricepuse că celor ce curățau de dimineața și pînă seara sălile, saloanele, coridoarele, scările și toate încăperile imense ale multipelor apartamente din diversele corpuri ale fastuosului Palat și aici și probabil la Sinaia, unde moșul fusese de două ori în viața lui, de asemeni, nu li se putea

cere și mai multă muncă când acum unul făcea ce făcuseră înși-
te de reducerea personalului 3 pînă la 5, după cazuri, iar
lefurile aveau în schimb jumătatea valorii de cumpărare din
trecut. De furat se furase întotdeauna puțin, chiar când
nimenea nu s-a putut plînge că leafa nu ajungea, dar acum uni-
ar trebui să fure mult ca să poată trăi cu leafa mică și acum
petea vieții crescîndă, dar nu mai aveau cum să mai fure cei
mici din cauza controlului sevre al R.M., iar cei mari furau
mai mult ca oricînd și nu păteau nimic, fiindcă nu se pricepe
nimeni să le descopere furturile. La discrețe sonde cu privi-
re la cei pe care-l bănuia de asemenea fapte, moșul mi-a spus
"Dacă o să ajungeți să vă băgați nasul^{na} în arhivele noastre,
prăfuite ci în contabilitatea Domeniului Coroanei și la Casie-
ria Regală, apoi n-o să mai întrebați!"

Ca debut, atît moșul cît și Bălăcianu aveau să fie în-
curînd mulțumiți că-mi băgasem nasul în pivnițe lor, deoarece
pînă la sfîrșitul lunii le-am schimbat încă nu radical, dar
simțitor condițiile de muncă, preluînd personal toată redac-
ția lucrărilor, transferînd pe un dactilograf din cei neocu-
pați ai Administrației, în locul lui Bălăcianu la subsol, dar
sub ordinele lui Codreanu și ca ajutor al acestuia la petiții
aducîndu-l pe Bălăcianu în biroul spre Piața Victoriei de
lîngă Toto, ca secretar al Cancelariei, făcînd funcția de
șef de Cabinet al Mareșalatului și scoțînd Prefectura și
Vînatore de la Mareșalat și trecînd-o la Administrație. Fires-
te că pentru aceste schimbări din afara Cancelariei, am ob-
ținut prealabila aprobare a șefului, de acord, chiar încîntat
cu propunerile mele, care erau eminentemente favorabile lui,
întrucît îi permitea să semneze "cu ochii închiși" tot ce pri-
mea de semnat fie direct de la mine, fie de la Bălăcianu, pe
care îl pregăteam de acum ca să-mi preia încetul cu încetul
iarăși redacția, dar în acel stil nou ce-l dorea Săveranul,
păstrînd numai corespondența personală internă și externă, a
adreselor importante și rapoartele care de fapt intrau în
competința Mareșalatului Curții. Regele, aflînd înainte ca
să-i fi raportat personal despre aceste mărunte aranjamente
mai practice în distribuirea birourilor și lucrărilor și
orînduirea arhivelor de care m-am apucat apoi, introducînd
și un fișier, pentru petițiile spre evitarea "răspunsurilor
stereotipe", prin canalul Marinescu că degrevasem doar
activitatea Cancelariei Mareșalatului în detrimentul celei
mai folositeare "fiindcă educătoare de venit" a Cancelariei

Administrației, a venit să se lămurească "de visu" asupra avantajelor și pretextatelor insoveniente ale acestor schimbări, cu care s-a declarat foarte mulțumit după ce intervievase pe toți cei direct interesați în ameliorarea condițiilor lor de muncă, luând un viu interes pentru cele ce i-au desvăluit cu acest prilej despre insuficiența lefurilor. Dat fiind că acestea erau în funcție de veniturile extrem de scăzute ale Casei Regale, am ajuns de aici la analiza acestora, care dintr-o primă și superficială privire asupra principalelor surse a relevat o situație inexplicabilă la Domeniul Coroanei. Aici, MARINASCU - văzînd că nu reușise să-mi submineze poziția cu fițilul ce-l băgase prin intermediul R.M. și căuta să-mi devieze elanul reformist de la neajunsurile stărilor interne ale C.R. de care Administrația ei fusese responsabilă pînă la sosirea lui Iorgu, la cele mai grave ale Domeniului Coroanei - și-a schimbat brusc atitudinea față de mine devenind "zahăr și miere" pentru persoana mea, venind în noul meu birou - cel adjunct biroului Mareșalului înspre Curte, din care-l scosesem pe Ullea, întrucît era adevăratul birou conceput după planul Palatului pentru secretarul Regelui - ca să mă copleșească cu amabilități și în special date doveditoare că generalul MANOLESCU, pe care-l ura de moarte pentru că acesta informase permanent pe Antonescu despre situația gospodăriei interne prea îmbelșugate a C.R. și că rîvnea să-și termine cariera în postul lui, administra atât D.C. cît și haturile Principelui Nicolae în detrimentul intereselor uzufructuarului regal și proprietarului princiar și în folosul său și al Conducătorului. - Tota din contră prieten intim al acestora și în special al lui Manolescu, deși și el își dădea seama că ceva schiopăta la D.C., deoarece în chestii gospodărești era mai priceput decît în toate celelalte sectoare ale complicatelor și istovitoarelor sale atribuțiuni, refuza să creadă că Manolescu putea fi chiar potlogul ce era și să se amestice prea direct în controlul activității acestuia, care făcea parte din îndatoririle Mareșalului Curții. Nu însă nu m-am lăsat pe tînjală, avînd în vedere că, pe de o parte, atribuțiunile Secretarului Particular al M.R. comporta și dreptul de a semnala Suveranului orice fapte, întâmplări și situații dăunătoare interesului său personal și oficial - potrivit vechiului "Regulament al Curții Regale" întocmit de Carol și care, în lipsa unui nou, era socotit și încă în vigoare

a fi încă în vigoare - și că, pe de altă parte M.S. îmi dăduse să studiez tot ceea ce i se supunea în materie de acte administrative fie direct fie prin Toto, căruiu-i ascundeam însă, spre a nu-l jigni, că rapoartele D.C. ale A.C.R., ale A. Bunurilor Particulare, extrasele conturilor și bilanțurile găsite conforme și supuse de el apostilei regale, reveneau de la șosea înainte de a fi semnate în sertarele lăcuite ale biroului meu adiacent, unde lucram la ele când Toto nu era la Palat, ca să nu mă prindă cu ele pe masă, sau le camuflem sub noianul de proiecte la care lucram oficial, dar și de fapt, pentru a crea o serie de modele tip, cu variante variate, după care urma să se țină mai mult sau mai puțin viitorul secretar oficial al Cancelariei Maresălatului, în speță Balacianu, spre simplificarea redacției cu care se descurcase și labora încă destul de greu și prea încet, drept pentru care fusese constant atît de aglomerat cu lucrări și nu le elimina nici acum pe măsura sosirii lor de la registratură. Astfel, aveam acum destul de regulate audiențe de lucru cu Suveranul, mai întotdeauna dimineața și de preferință între orele 12 și 13, când nu avea vre-o audiență externă programată pentru aceea oră, altfel de la orele 10 în sus, fiind reținut sau invitat dinainte din ce în ce mai des la prînzul Suveranilor, săptămînal de cîteva ori cu soția, pe care R.M. o reținea atunci regulat la ceară sau o invita direct la acesta cînd nu dejuna cu mine la Palat, de obicei după plimbări pe jos în pădurile din jurul Capitalei, la care eram adîns și cîinele nostru, singurul cîiau albastru din tabăra agresorilor europeni din vremea aceea.

Intimitatea crescîndă între R.M. și soția îmi convenea de minune pentru multiplele motive: întîi de toate eram informat prin ea despre viața Suveranilor și mai ales a Reginei înainte de intrarea mea în Palat, cu un lux de amănunte pe care ca bărbat nu le-aș fi putut afla direct de la aceasta și nici nu aveam timpul să le pot auzi în cursul programului din ce în ce mai încărcat al zilelor de lucru și totodată lămurit mai bine, prin prisma vederilor de fină și mai psihologică observatoare decît mine ce e nevasta mea, asupra evoluției înspre bine a atmosferei găsite la șosea la mijlocul lui april și asupra reacționării reale, poate neamrturizată mie, a M.M.L.L. și în special a R.M. față de nouii lor alijitori ca persoane și în privința activității lor respective și mai cu seamă față de mine și a mea, deoarece simțeam la

inceput că nu Regele dar Regina mă comparase cu Jac deși favoritul din punctul de vedere al competenței în toate treburile ce-mi fuseseră încredințate, totuși nefavorabil din acel al simpatiei și încrederii desăvârșite în supușenia totală față de stăpîni; apoi soția mea putea fi și a început să fie folosită dintr-o parte și din cealaltă ca șeua ce era bătută ca să priceapă iepele respective ce figuri erau așteptate de la ele, așa că eram prevenit de anumite critici sau dorințe ce nu mi s-ar fi putut adresa atît de abil și comod direct și puteam preîntîmpina diverse greșeli posibile, dar și preferințele nemărturisibile fie mie fie colegilor mei cu care se știa că eram destul de intim (Toto, Iorgu, Ullea, Bălăciuanu și chiar Tonci) ca să le pot atrage atenția asupra unor tendințe sau măsuri reprobate de Suvernai, iar la rîndul meu să-mi pregătesc prin sonde foarte discrete, aluzii subtile și chiar sugestii deghizate sub forma unor idei personale ale neveste-mi, ce nu mă angajau într-u nimic dacă nu prindeau cheag, pentru planurile mele de reforme, inovații și operațiuni preliminare de atac al Președinției, pentru redobîndirea independenței integrale a M.S. în treburile interne ale Curții în problemele de competență exclusivă a Coroanei și întru recucerirea treptată și sistematică a primotății sale efective în Stat; iar, însfîrșit, creiam nevestei mele un interes direct și activ pentru preocupările mele profesionale, ce o făcea să participe mai intens la viața națiunii decît ascultînd emisiunile străine (pe care eu o puneam să mi le rezume cînd le scăpam și n-aveam timpul să citesc buletinele noastre de radio-ascultare incomplete) și ocupîndu-se de întreținere în condițiuni perfecte a gospodăriei noastre redusă din lipsa de copii.- De la plecarea Legației Americane, noi ne mutasem din casa Stîrcea în cea a d-nei ANA BRATIANU, fosta soție a lui ALEXANDRU CRETZIANU, care, plecînd în S.U.A. cu d-na GUNTHER cu trenul americanilor despre care am pomenit, ne rugase a o locui fără chirie, dar păstrîndu-i bucătăreasa, rîndașul și servitoarea în aceleași condițiuni, fiindcă se temea de sechestrare sau rechiziție și știa că eram hotărîți a nu pleca într-un post diplomatic înainte de sfîrșitul războiului, cînd vroia s-o regăsească -cum a și găsit-o - în aceeași stare de nouă ce era, cunoscînd meticulositatea elvețiană a soției mele care nu i-ar pierde sau strica un ac. Cum casa knei fusese concepută de Doicescu pentru menajul Cretzianu, tot fără copii, avînd minimul de camere necesar, dar ideal așezate pentru recepții, cu un "living-room"

imens în care era toată biblioteca tatălui defunct al Enei (Dr. Constantin Brătianu, conservator și mare bibliofil) și era cea mai reușită din vtile construite de Doicescu pe malul lacului Tei, R.M.a vrut s-o viziteze, invitându-se la noi la ceai după plimbarea de rigoare, în jurul lacului și, foarte distrată de mica ei incartadă în viața noastră particulară, l-a adus și pe Mike cu Ioani într-o zi, rămânând contrar obiceiurilor ei să cîneze cu noi și să mîncence mai cu poftă decît la Palat. De atunci M.M.L.L. au început să caute din ce în ce atragerea noastră în intimitatea lor, Regina devenind rapid atît de familiară cu noi, spunîndu-ne (ca și curînd după aceia și Regele) pe numele mic, încît numai datorită faptului că noi n-am apucat decît degetul mic cînd ni se întinde toată mîna, nu am putut fi și nu am fost niciodată criticați de a fi abuzat de afecțiunea Suveranilor și a fi depășit vre-odată cadrul poziției noastre de supuși și devotați slujitori ai Tronului, foarte sinceri și independenți în exprimarea liberă a părerilor noastre, chiar cînd ele nu concordau cu acele ale Suveranilor, demni și lipsiți de orice atitudine de servilism sau de flaterie, dar punîndu-i cîteodată pe ei în situația de a înțelege că ținem să păstrăm permanent acea distanță stabilită de protocol tocmai ca să dăm exemplul altora care causeră și cădeau în ispite de a nu răspunde cu familiaritate la familiaritate și de a confunda dreptul superiorului de a trata în egal pe inferiorul său cu acel al acestuia de a se ridica la nivelul Suveranului.-

Am susținut de aceia dese ori față de M.M.L.L. care mă lua cîteodată puțin în băscălie din cauza formalismului pe care-l inculcasem și soției, iar ea l-a menținut mereu, chiar cînd eram singuri în societatea lor, că familiaritatea reciprocă duce la lipsa de deferență, iar nerespectarea suveranității Capului Statului echivalează în fond cu o lipsă de respect față de țară și deci de toți cetățenii ei și în ultimă analiză de tine însuși. "Aceasta nu este o concepție anarhică sau medievală desuetă și demodată, ci perfect valabilă cît timp omînia va trăi organizată și nu va cădea în anarhie, concepție de care republicile nu s-au putut desbăra, dînd președinților lor exact aceleași onoruri și ținînd cu strictețe ordinea de precădere în stat pînă la ultima treaptă a ierarhiei. Numai popoarele tinere și încă fără de tradiții ierarhice. Numai popoarele tinere și încă fără de tradiții comit greșala de a confunda egalitatea, democratică și norma tuturor oamenilor, luați ca fiind primari, cu inegalitatea

tot atît de firească a rangului lor în societate, potrivit calităţii, experienţei, vechimei şi funcţiei fiecăruia. Aşa dar, nu numai încercarea inferiorului de a transgresa această ordine, ci chiar şi mai mult tendinţa superiorului de a se lăsa pe tînjeală şi de a se declasa printr-o involuntară sau voită derogare de la obligaţiile sale contractuale cu societatea în care este nevoit a trăi şi al cărui regulament de organizare trebuie să-l respecte, constituie o încălcare a disciplinei legilor convenţionale ce stau la temelie organizaţiei statale. Tendinţa de a nu-şi mai ţine rangul, fie din calcule demagogice, fie din atracţie spre treptele inferioare, cu obligaţii deci şi cu drepturi mai reduse, este un prim semn indubitabil indicator al oboselii nu necesarmente familiare, "rasiale", dar în orice caz individuale, deci o dovadă de slăbiciune; "noblesse oblige", iar pretenţiunea de a păstra numai drepturi, fără a se mai considera ţinută a face faţă obligaţiilor pe care aceste drepturi s-au întemeiat la origine şi continuă a fi contraponderea integrantă, duce la justificarea revoluţiei şi a tuturor răsturnărilor violente şi aşa zisei ilegale, atît pe planul intern al Statelor cît şi pe acel extern al echilibrului de forţe între State: Franţa pare să fie într-adevăr obosită, iar Anglia ar putea să iasă şi ea slăbită şi obosită din război; dacă va fi aşa, atunci ele vor trebui să-şi cedeze locurile de conducere a concertului internaţional, Statelor Unite, Rusiei, Germaniei, Japoniei şi poate chiar Chinei şi Braziliei, care nu par a fi deloc nici obosite nici prăzi ale slăbiciunii".-

În asemenea ocaziuni, Suveranii - ca şi cum ar fi fost înţeleşi între ei pe această temă - îmi răspundeau în cor: "Povestea aceasta e veche ca lumea şi o învaţă din leagăn toţi copii regali, dar nu poate fi opozabilă decît acelor care deţin efectiv puterea, cum o posedau monarhiile absolute şi o mai au azi doar preşedinţii de republici/ de consilii aşa zise democraţi. În schimb, în monarhiile constituţionale în care Suveranii sînt numai nişte bieţi figuranţi, fără nici un drept şi numai cu obligaţii, trebuie să i se aplice totuşi acel corectiv care corespunde şi el unui echilibru normal al echităţii morale". Astăzi regii şi actorii de cinematograful de la Hollywood au ajuns cei mai nenorociţi oameni, pentru că publicul nu le cere numai să-şi joace la perfecţie rolul, de

se mai bagă și cu reporterii acolo și cu spioni aici pînă în dormitorul lor ca să-î controleze și să le interzică a duce o viață normală a restului omenirii. Nici Papei lumea nu vroia să-î acorde crezarea că n-ar fi păcătuit în tinerețe, deși ajungea pe Tronul Pontifical în jurul vîrstei de optzeci de ani, cînd chiar D-zeu îl iertase. Iar dacă întimplător erai de fapt corect, fie din convingere, fie din frica opiniei publice, atunci ți se fabricau povești, fiindcă lumea adora scandalul și-î ura pe sfinții vii, cum se îndoaia în buna parte și de sfințenia celor morți. Indiferent dacă erai mic sau mare, atîta vreme cît erai tare făceaș ce vroiai, creînd opinia publică sau lipsindu-te de ea, dar dacă erai slab, trebuia să te supui celui puternic, care-ți vorbea în numele opiniei publice. Dacă nu venea războiul nimeni nu l-ar fi împiedecat pe Carol s-o facă Regină pe "Lupeasca" și istoria Romîniei l-ar fi decretat "regele renașterii poporului romîn". Chiar și republicanii francezi îl socoteau pe Ludovic al XIV-lea ca pe cel mai mare rege al Franței, cu toate că a avut cea mai lungă dintre domniile prea păcătoșilor "foarte catolici" Suverani francezi, iar dacă totuși Axa ar reuși să cîștige războiul, cine va îndrăzni să pretindă lui Hitler și Mussolini au fost criminalii? "Bien, faire est laisser braire" (a face binele și a lăsa lume să zbiară) era deviza cea mai bună de recomandat lui Mike. Dar acesta observa atunci, oftînd greu, că și pentru a putea face binele trebuia să fii liber.

Amîndoi am ajuns așadar în curînd noua jucărie preferată a Suveranilor, nu pentru că am fi fost cea mai atrăgătoare sau cea mai captivantă căci tînarul menaj Oltean era de alură mai "reprezentativă" decît noi ambii, fiind mai înalți (numai cu cîțiva centimetri, dar spre a se potrivi cel puțin la talie cu înălțimea M.M.L.L. fiecare centimetru în plus conta!), frumoși (ea în special foarte drăguță, ceea ce nu era un avantaj pentru a fi agreiată de R.M., nici prea mare ca să placă numai decît M.S. care avea principiul sănătos de a nu se uita la neveste dacă ele nu se legau de el), distinși și eleganți, iar el un om cult, tip de ofițer de cavalerie monde cu o conversație agreabilă, vorbind binîșor franțuzește și neîțește și avînd acum multe lucruri mai interesante și mai actuale de povestit decît narațiunile noastre din viața ligă de mult înmormîntată și uitată - dar fiind că am fost de la început și am rămas pînă la sfîrșit jucăria cea mai utilă și rară în sensul că nu ne-am îngheșit la jos, dînd tot ce am

putut da și luînd cît mai puțin, ea retregîndu-se din partid în plină ascensiune a popularității sale, iar eu abandonînd jocul cînd am ajuns o jucărie prea uzată, de afecțiunea jucătorilor mai puțin decît de intemperiiile vremii. Si pentru că n-am înțeles să profităm de privilegiul favorizării preferențiale, soția mea n-a fost invidiată de prietenii Reginei sau celelalte persoane apropiate ei, foarte curînd nici măcar de Nelly, geloasă la debut, pe cînd eu n-am ajuns să fiu temut sau urît de dușmanii Regelui și monarhiei, sau de tîlhari.

Bielle, pronuțat Biel și însemînd pe franțuzește bielă, de la motor, ceea ce amuza pe M.S. (cum e numită soția mea din copilărie cînd încă nu putea pronunța litera R din numele ei Gabrielke) era dimpotrivă solicitată de tot anturajul feminin și masculin al suveranilor ca să le spună, reprezente sau ceară (pe șleau și cu desinvoluntură sa congenitală și nesupărătoare) tot ce noi nu cutezam sau preferam ca alții s-o facă în locul nostru, întrucît reușea întotdeauna să se achite cu succes de asemenea misiuni delicate pe lîngă R.M., pe care Nelly le făcea regulat din lipsa de abilitate și din "uzură", astfel încît chiar și ea recunoștea acest fapt și o punea pe Bielle să-i preia punctele nevralgice de pe listă; cum pentru M.S. Ioani era țapul nostru ispășitor în materie de topice persoane mai intime, iar eu pentru cele de serviciu, generale și mai ales politice. Chiar și militarii se adresaseră la debuturile lor de la Palat -cînd eram încă în bună raportare de colegială colaborare cu dînsii -mie mai degrabă decît lui Toto spre transmisiunea de comunicări, mesagii, răspunsuri, rapoarte și "itemuri" de programat sau modificat urgent pe agenda M.S., cu care eu veneam în contact firește mult mai des decît Solescu.-

Aceștia apărură "in corpore" de la mai împreună cu demnitarilor civili ai Curții în suita Suveranilor pe tribuna regală și avură astfel satisfacția de a-și putea arăta în optime condiții pentru înfrîngerea marelui public decorațiile și eghiletele lor albe impecabile (decorație de clasă ce mi se înalță ce o purta și șeful ordinului, dar și Conducătorul, recent redecorat cu M.V. Cl.I-a, la propunerea sa, formulată natural de Ministru de Război, tot în legătură cu Odesa sau, cum spuneau dușmanii, pentru vitejia de a fi luat răspundez hecatombelor de la Zalt (Sala) și alte ambuscade sovietice)

și de a fi sărbătoriți în mod special prin faptul că cinstea cea mare revenise cavaleriei (de care aparțineau trei din cei patru noi ofițeri ai C.R.), la acea paradă, fanfara Regimentului de Gardă Călare, cîntînd în dreptul tribunei regale aproape neîncetat și exclusiv marșul minunat de cabotinel cavaleriei noastre, dar și "Giovinezza" pe care Școala de Cavalerie de la Sibiu o adoptase ca marșul ei, spre supărarea M.S., care dezaportba mania românească de a naționaliza melodii străine după direcția din care bate vîntul, considerînd-o pe bună dreptate o practică nedemnă pentru un Stat suveran cu foarte vechi tradiții militare. Cu acest prilej Mareșalul Armatei l-a felicitat pe acel al Curții pentru armonia ce aflase că domnea între militarii și civilii Palatului; noi nu puteam să-l congratulăm în schimb pentru disarmonia stridentă resimțită sub baldachinul regal între Suverani și Antonești, care se revăzuseră atunci pentru prima dată după încheierea crizei.

De aici se putea deduce limpede că informatorii Conducătorului erau de ai C.M. sau S.S.I., dacă mai era nevoie ca aceasta să fie demonstrat, deoarece acei demintari civili pe care dînsul îi vedea (Foto, Manolescu și Marinescu) nu avuseseră și nu aveau interesul a-i desvălui primele noi disensiuni interne ivite între aceștia din urmă pe chestiunea veniturilor înghețate sau înghițite ale Domeniului Coroanei: Manolescu încercînd a le înăbuși iar Foto să-l acopere și nici Manolescu neavînd avantajul a da alarma înainte de a fi adunat probe suficiente pentru a-l pune pe Manolescu într-o postură neapărabilă și neamălamabilă de către Conducător, pe cînd militarii habar n-aveau despre problemele economice ale C.R., fiind preocupați exclusiv de acele politico-propagandistice și informative cu care erau însărcinați. Ori Antonescu ținea cel mai mult la Manolescu dintre toți curtenii pe care el îi impusese Suveranului întîi din prietenie pentru acela și faptul că administra prin el D.C. hotărînd astfel cît din venitul acesteia putea fi lăsat să intre în Găseria Palatului, apoi spre a păstra bune și bine camuflate relații cu Niculae Brana care trăia cu nevastă-sa burgheză și fetițele lor la St.Moritz localitatea cea mai scumpă din lume și era singurul român de marca rămas într-o țară neutră, în excelente raporturi cu englezii, care-l apreciau foarte mult, așa că putea servi guvernului român ca prețios intermediar cînd țara s-ar afla la ananghine, iar "last but not least" (în ultimul rînd dar nu al importanței) ea să obțină de la M.S. cedarea

celor vre-o zece ha. ale D.C. din spatele vilei lui de la Predeal, pe care le și împrejmuisese de sult în mod cu totul ilegal făcându-și un parc din ele cu aprobarea tacită a prietenului său Manolescu, căruia-i ceruse să rezolve problema și juridicește "cît ar mai sta la Palat". De mai bine de un an de zile Manolescu venise cu documentul prin care Suveranul dona dacă-l semna Generalului Antonescu acest teren, virîndu-l printre alte acte ce trebuiau neapărat iscălite de M.S., fiind convins că va obține apostila regală fără nici o dificultate, cum îl asigurase pe Conducător care se apucase deja să îngrădirea lui pe motivul că, ne mai fiind un simplu particular, trebuia să-i organizeze astfel apărarea securității personale. Regele fusese însă învățat de Stoilcescu a nu semna ușor nici un act fără să-l fi citit cu atenție și chibzuit bine la ce se angaja semnîndu-l, mai cu seamă cînd era vorba de chestiuni juridice ce merita întotdeauna a fi temeinic studiate. În plus cunoștea pe de rost legea de înființare a D.C., știind astfel perfect că Statul era proprietarul acestuia iar Coroana numai uzurfructura lui, neavînd deci nici un drept să-l alinieze nici total nici parțial sau să-i modifice suprafața și structura funciară prin scăderea ori sporirea ei și nici măcar să-i schimbe fondul, ceea ce creiase adeseori complicații administrative întrucît atît Carol I, care semnase actul constitutiv prevăzînd explicit această condiție pentru el și toți urmașii săi regali, cît și Ferdinand și chiat Carol al II-lea înțeleseseră să-i respecte întocmai și această clauză incomodă, conform avizului juriștilor consultați că "pacta servanda" iar clauza aceea fiind neconturnabilă fără a se voi un amendament al statului D.C. în aceleași condiții în care a fost înființat. Amendamente la tot statutul ar fi fost utile în conjunctura economică modernă a vieții Statului pentru considerente mult mai importante (poate chiar vitale scopului pentru care D.C. a fost creat) decît afacerea parcului vilei Antonescu, dar nu se putea aduce printr-un aranjament ilegal între Coroană lipsită de prerogativele ei și Conducerea Statului eminamente anti-constituțională, lucru pe care cei doi generali nu-și puteau baga în cap cu toate că M.S. i-a atras imediat atenția lui Manolescu că nu citise atent "Regulamentul de organizare și funcționare a D.C.", al cărui administrator era. Acesta a invocat atunci în sprijinul propunerii sale argumentele antonesciene cum că "la marginea prăpastiei" însăși viața națiunii fusese salvată de Conducător care în

noasă situație constituțională, ce era "la fel de legală ca oricare alta din trecut", reprezenta Statul și putea promulga verice legi de abrogare, modificare sau complectare a celor existente; pentru ceea ce înfăptuise intra propoziția ei, "națiunea ar fi trebuit să-i ridice monumente și să-i doneze un zece ha., ci un domeniu cîntăcel al Coroanei"; el însă nu pretinsese și nici nu se gîndea să accepte o răsplătă materială echivalentă cu "datoria națiunii față de el", întrucît ceea ce făcuse și mai urma să facă pentru poporul român nu se putea estima în bani, dar avea dreptul să asigure pacea nu a vieții sale de particular, la care nici nu ținea, ci a condacătorului "destinelor națiunii române", drept care fusese nevoit să amenajeze acea porțiune de codru în pragul locuinței sale, așa fel ca să nu fie expus permanent amenințării gloanțelor oricărui "descresierat" de legionar, comunist sau agent străin inamic și să pretindă măcar atîta recunoștință din partea națiunii, a cărei "căpetenie oficială" era M.S. ca atunci cînd va veni vremea să-și odihnească oasele în veci, alături de acele ale nevastei sale, pe acel locușor de prîmbul coastei din spatele căsuței lor de unde-i plăcuse întotdeauna să privească munții din inima țărilor românești pentru mărirea cărora își consacrase toată viața. Manolescu dăduse a înțelege Suveranilor în repetate rînduri că acestea nu erau născocirile lui ci cuvintele Generalului care nu vorbise, nu vorbea și nici nu va vorbi vreodată personal Suveranului despre această dorință fiindcă era mult prea mîndru ca să-i ceară ceva. Regele, natural nu pretinsese nici o despăgubire pentru tăierea aproape rasă a dîmbului respectiv, din care rezultaseră peste 100 de vagoane de material de construcții și lemn de rezonanță clasă întâi, necontabilizate la D.C., nici pentru alte materiale și manopera acestuia cu care Antonescu își făcuse gardul imens și frumos lucrat jară împrejurul proprietății sale anexate "de facto" în așteptarea recunoașterii "de jure" a samavolniciei patente ce constituia totuși acest mic "Anschluss sul generis", dar se supărase pe bun drept că nu i se ceruse aprobarea pe care ar fi dat-o cu plăcere și că Manolescu mai avusese și tupeul să-i răspundă foarte nonșalant la reproșul justificat al stăpînului D.C. că Generalul ținuse tocmai să procedeze fără avisarea M.S. mai întâi pentru că nu ar fi obligat să cerșească nimic nimănui, apoi deoarece nu era sigur că nu va fi refuzat întrucît rela

țiile cu Palatul erau atunci foarte încordate și în fine pentru că se informase că pădurea nu era proprietate regală ci a D.C. deci a Statului cu care nu se temea să se răfuiește din moment ce era Conducătorul lui. Regina i-a spus cu primul prilej lui Manolescu cu scopul s-o repete Antonescilor că se miră că Generalul, care admira așa de mult pe Friderich cel Mare, să fi uitat atât de ușor povestea morarului de la Sans Bouci, când s-a apucat să taie molizii seculari de umbra cărora se temuse, pe când Foișorul era virit într-o poiană la o aruncătură de piatră de liziera codrului Pelișorului, dar că firește nu avusese de a face cu un morar care a știut să-și apere dreptul, ci cu un Adm. al D.C. care nu l-a știut apăra pentru stăpînul său. Iar Regele, care de mult nu-l mai putea înghiți pe acesta, când a aflat în plus că toate măsurătorile demilitărilor și amenajările terenului fuseseră executate de inginerii silvici ai D.C. din ordinul șefului lor, la răspuns că va consulta pe avocații Coroanei, la nevoie pe Consilierii I.C.C., singurii competenți confărma constituției și Legii în chestiune pentru a hotărî dacă actul ce i-l cerea Antonescu era legal sau nu; apoi i-a comunicat avizul negativ al acestora și în sfîrșit, la insistențele reiterate ale diverșilor intermediari pomeniți în descrierea ultimei crize, a menținut mereu același teză, că el nu putea să calce legea pe care toți înaintașii săi au respectat-o integral, dar că n-avea decît să facă și el doilea pas cel ce făcuse primul în această direcție, arătînd însă ultimului emisare al Conducătorului, lui Ică, că totuși păstra "dosarul afacerii" în evidență întrucît ar fi dispus să-și revizuiască atitudinea față de această problemă, numai pentru a-l scăpa pe Mareșal din situația penibilă în care se băgase singur, dacă toate celelalte pendinte între Coroană și Guvern vor fi rezolvate spre satisfacția acestora și dacă se va putea găsi o formulă juridică cu care Casația să fie de acord, afacerea fiind de altfel prea minoră față de acele importante ce se cereau soluționate cu precădere, căci dată toți voievozii neamului românesc și regii lui defuncți puteau odihni în pace pe pămîntul Statului, atunci și Conducătorul lui nu trebuia să se îngrijoreze la idea că mormîntul lui ar putea să aparțină Statului, adică tot neamului, dar să fie îngrijit de viitorii Administratori ai Domniei lui Coroanei.-

Adevărul adevărat era însă acela pe care M.S. mi l-a destăinuit remițîndu-mi dosarul ce să cunosc temeinic aspectul

juridic al chestianii pentru cazul în care Ică ar ridica-o din nou, în discuție cu mine: Antonescu care-și aroga dreptul să judece pe toți și să nu cruțe pe nimeni, asumându-și rolul de arbitru al moralității naționale, comisesse aici sub imperiul gradomaniei și în beția atotputerniciei sale de după rebeliune, când se juca cu gândul de a lichida monarhia în scurt timp, o ilegitime în plus printre altele multe, dar aceasta în folosul său particular, iar când apoi și-a dat seama că s-a risit imprudent etapele și se dăduse de gol, a încercat s-o dreagă repede crezând că Regele va fi ușor constrins să i-o șteargă cu buretele; pe când acesta, care în alte împrejurări și pentru o persoană care s-ar fi purtat cât de cât omeneste cu el și cu maică-sa, o făcea imediat cu plăcere, a ținut din contră s-o evidențieze, subliniez și eternizeze ca să-l aibă la mână și să-i poată băga în orice clipă nasul în propriul lui rahat. Cum pe de altă parte vroia să scape de Manolescu și aduna în consecință capete de acuzație împotriva lui, n-ar fi tranșat afacerea în nici un caz cu acesta, ținând-o ca pie-să de rezervă și la dosarul lui, ce nu mai avea în curînd să aibă nevoie de acest fleac spre a-l înfunda penomenclatorul lui nu numai cu compromiterea iremediabilă a postului său ci și cu pușcăria dacă stăpînul nu l-ar fi iertat de o a doua pedepasă care implica public și pe Conducător pe care Manolescu nu l-ar fi putut omite în apărarea sa, lucru ce ar fi provocat desigur criza monarhică într-o conjunctură cu mult mai nefavorabilă Coroanei decît cea din primăvara următoare cînd criza avea să fie totuși mai puțin publică decît ar fi fost scandalul stîrnit de un proces făcut indirect lui Antonescu și încă mai inoportună decît doi ani mai tîrziu, la 23 August.-

Actul de bază a fost raportul anual al Administratorului D.C. cu bilanțul pe exercițiul financiar trecut care după tradiție se întocmea în cadrul primului trimestru al anului următor și trebuia să fie încheiate de el, verificate de Mareșalul Curții, supuse de acesta "Înaltei Aprobări" și în-călite de Suveran pînă cel tîrziu la 1 aprilie. Ori la sosire mea la Palat, M.S. nu aprobase și nu avea să seuneze primul și ultimul raport anual și bilanțul pe 1941 ale lui Manolescu decît după primirea demisiei sale scrise pe data de 1 iulie 1942, cu toate presiunile Conducătorului și implorațiile lui Solescu, primul fiind silit prin rezultatul anchetei oficiale.

se a Inaltei Curți de Conturi să se supună acceptării demisiilor lui Manolescu și Rosetti și înlocuirea lor cu D.D.Negel ca A.D.C. pe acea dată și cu mine în "funcția" de Mareșal al Curții pe ziua de 28 iunie, aniversarea întoarcerii D-lui Carol Cărăiman în țară, lucrurile petrecându-se în rezumat precum urmează:

Regele fusese surprins de scăderea substanțială ce acuzară toate sursele de venit ale majorității regiilor D.C. și mai ales totalul net încasat pe exercițiul 1941 comparativ cu acele ale anului precedent, discrepanța izbindu-l cu atât mai mult cât cât era perfect conștient de scumpirea crescândă simțitoare de atunci încolo a costului general al vieții. La instituțiile R.M. și sfaturile tehnice ale lui Florian Marinescu, tot amînase aprobarea gestiunii, fără să-i reproșeze A.D.C. încă nimic, dar cerînd toată literatura corespunzătoare exercițiului precedent cu bilanțurile trimestriale și cel general aferent și punîndu-i în secret pe Florian să le studieze. Dat fiind că acesta era nu chiar expert contabil, însă cu rutina unei vieți bătrîne în acest sector, prieten la cataramă cu colonelul Leatris, vechi subadministrator al D.C. și dușmanul noului său șef, precum și cu contabili de ai D.C. foști colegi de la A.C.R. și că avea în plus mulți cunoscuți printre "șefii de regie" cu care se pusese bine în vederea postului de șef al lor la care aspira, M.S. s-a putut lămurii repede asupra situației bizare de la D.C. care nici Manolescu nu era prea mîndru, tot raportul său nefăcînd decît să încerce în mod stîngăci și suspect a o justifica numai prin noua politică administrativă adoptată din îndemnul Conducătorului, la care făcea aluzii străvezii în raport menite să-și procure astfel o insinuantă acoperire oficială cu care spera să-l intimideze pe tînărul morah, scontînd de asemenea pe camaradul Toto și pe mine, de care era ferm convins că-l voia susține din gratitudine pentru serviciul ce mi-l făcuse în anul meu de militarie și fiind dealtfel prost inspirat să-și închipui că Suveranii vor înghiți fără discuții șopîrlele pe care Prințul Nicolae, cheltuitor dar fără de talent pentru afaceri, i le digera perfect de aproape două decenii. Cum, pe deasupra, Manolescu nu era inteligent, ci un excec de talia mică a evreilor comercinați de lemn moldoveni cu care avusesse de a face pentru vînzarea la Piatra Neamț, Bacău și Galați a materialului lemnos al pădurilor Domeniului Broșteni și nu se aștepta deloc la eventualitatea controlului întregii sale

gestiuni de către verificatori experți, falsul înregistrărilor prețului produselor și al cantităților vândute și al unora dintre operațiunile contabilicești, trucajul grosolan al bilanțelor și malversațiunilor globale rezultând din acestea au fost prost camuflate și cu atât mai ușor detectabile cu cât subalternii săi fie necumpăraibili fie necumpărați de frica riscului unui denunț al unor elemente incoruptibile pe mina cărora s-ar fi dat propunându-le cointeresarea lor, îi știau sau bănuiau de mult a fi corupt, îi urmăriseră manevrele suspecte fiindcă opuse celor dovedite valabile dintr-o îndelungată experiență și practicate de acea pînă atunci, le semnalaseră la cîteva ocazii colegilor lor din A.C.R. și așteptau cu nerăbdare numai momentul cînd printr-o investigație li s-ar oferi prilejul de a desvălui ceea ce cunoșteau sau înrăzăreau din nereguli spre a-i putea da în cap lui Manolescu fără pericol pentru situația lor. Numai ce strînsese Marinescu pînă la venirea mea ar fi justificat pentru orice proprietar particular deschiderea unor cercetări aprofunzite a gospodăririi administratorului său. Dar la această măsură M.M.L. nu se putuseră decide pentru că erau în plină criză cu Antonești: încă după "achiziția" lui Dolescu, care le sfătuia să nu facă pentru nimic în lume greșala de a-l pierde pe amicul său Manolescu ca aliat cel mai prețios în diferendele permanente ale Curții cu guvernul, deoarece ca prieten mult mai intim decît el, Toto și om de mare încredere al acestora avea absolută nevoie de dînsul pentru a putea duce la bun sfîrșit misiunea sa în slujba și spre apărarea interesului Suveranilor. Totuși, aceștia nu se lăsaseră convinși nici să aprobe, fără mai ample explicații și mai ales asigurări pentru schimbarea situației în consecință a vedea neîntîrziat raportul și situația conturilor pe primul lui trimestru și sesizîndu-mă despre necazul lor încă de la prima mea săptămîină de serviciu regal. Pentru a putea judeca situația D.C. pe anul precedent în comparație cu acele ale unor alte administrații similare, am cerut și primit în mod direct, spre a nu stîfni rumori ce l-ar fi putut alarma pe Manolescu, bilanțe le cu dări de seamă explicative, îndeosebi relative la prețurile și volumul tranzacțiilor de material lemnos, de la Domeniile Reșița (Dir.Comercială a Adm.Silvice), Fondul Religionar din Bucovina și Domeniile Mocioni (în industriile anexe din care numai Soc.Ind. Arad-Brad intra de fapt în considerație), cu rezultatul de a constata că D.C. se rînduia cu mult în urma tuturor trei nu numai în comparație relativă cu extinderea sa mult superioară Domeniilor Reșița și Mocioni și aproximativ echivalea

tă cu F. Bisericesc bucovinean (care suferise însă în parte pagubele cauzate de ciuntirea sa prin granița din iunie 1940/41 și de războiul cu Sovietele), dar și în cea absolută, chiar într-o proporție cu totul neadmisibilă, întrucît rețin - fără să am memoria cifrelor - că venitul net impozabil al lui Tonci fusese în anul acela superior celui al D.C. a cărui suprafață forestieră era de vre-o șaptesprezece ori mai mare decît cea a D.Bulci, după cum mi-aduc de asemenea aminte că M.S. a fost și mai scandalizat să afle către sfîrșitul lunii iunie că încasările de la D.C. pe primul semestru al anului curent se ridicase la suma de patru milioane și ceva, pe care tatăl meu o realizase în aceiași perioadă pe cele 1.583 ha. a moșiei sale Văleni. Avînd în vedere aceste fapte de neconceput nu m-am putut ralia opiniei lui Rosetti că scăderile veniturilor proveneau doar din politica de investiții și de ridicare a regiunilor dinprejurul regiilor (măsuri cerute de Conducător și cărora M.S. nu se opusese la vreme lor), că acestea nu s-ar repeta anual, astfel că Manolescu va putea ușor reduce aceste posturi bugetare în anii următori, fără să dea Mareșalului impresia că se abandona definitiv această latură a menirii D.C. și că avertismentul primit de a se îngrijii de sporirea venitului net al Suberanului era suficient ca situația să se schimbe încă în cursul anului, încasările mari căsînd și așa întotdeauna în al doilea semestru, după recoltă și exploatarea parchetelor anuale; pe cînd atingerea prestigiului Generalului M., act la care el refuza să se preteze, înțelegînd în cazul acela a se solidariza moralmente cu acesta retrăgîndu-se de la Palat, ar produce o nouă criză mult mai gravă decît cele din trecut, deoarece singurele acuzații ce i se puteau aduce nu erau de ordin penală ci de natură generală a interpretării mandatului, față de care el s-ar prevala fără putința de infirmare de înțelegerea survenită între Coroană și Conducerea, invocînd mărturia Mareșalului care nu va ezita să-l acopere, făcînd din sfecerea o problemă de stat, întrucît s-ar considera direct vizat. Am încercat să-l conving pe Toto că postul bugetar al investițiilor era neglijabil față de acel al unor cheltuieli ce nu puteau fi justificate drept "ridicare a regiunii din jurul regiei Bășteni" și care se ridicau la sume fantastice, a căror afectare era lesne controlabilă și ar dovedi cu siguranță că erau total disproportionale cu nevoile "taberei cercetașilor de la Breaza" și ale diferitelor cabane de turism de pe munții văii Prahăvei și în special de la Predeal și mai ales cu realizările

pretinse, ce se vor evalua sub 10% din costul lor, cu care s-ar fi putut ridica un Winter - Palace ca la St. Moritz; că discuțiile M.S. cu Antonescu în prezența lui Manolescu la care acesta se referea și în care Suveranul nu acceptase formal niciodată teza reformelor Conducătorului nu erau spozabile în justiție mandatului de către mandatar, întrucât acesta nu poseda nici o delegare scrisă sau semnată regală pe propuneri scrise ce nu a avut prudența a le face, așa că în principiu ar putea fi chemat să restituie sumele cheltuite, fără nici o aprobare, în afara intereselor și razei D.C.; dar că problema traducerii lui în justiție nici nu s-ar putea pune dacă ar ști să tragă consecințele administrației sale catastrofale și să plece fără scandal și apel la Mareșal întrucât trebuia să înțeleagă atât el cât și Toto că M.S. nu mai putea avea încredere într-un om atât de supus Conducătorului încât a fost capabil să facă pe ascuns cea lovitura terenului de la Predeal, iar argumentele că i-a trebuit un avertisment pentru a încerca de acum să eludeze controlul acestuia, ca și cum ar mai fi totuși nevoit să țină cont de alte directive decât acele ale stăpînului său și nu știa precis pînă acuma care erau acestea și că veniturile se sporeau anual pe cel de al doilea semestru al încasărilor nu țineau în picioare, fiindcă nu era vorba de o sforță de moșie ce aștepta secerișul sau coscerea porumbului ca să realizeze un bun de la "fundul" batozei, ci un domeniu forestier pe care se exploatau vre-o mie și jumătate de ha. de păduri în regim de codru, cu tăieri rase de arboret de la sută de ani în sus, ceea ce însemna că transportul lemnului și încasarile se țineau lanț tot anul, neașteptînd exploatarea parchetelor ce începea în octombrie și nu se termina la D.C. niciodată de Crăciun și pentru că în sfîrșit Generalul Manolescu ar trebui s-o lase mai moale cu prestigiul, cel puțin față de acei ce cunoșteau dedesubturile procesului Prințului Nicolae cu dl. Tileman - Pruncu pentru moștenirea averii D-nei Mevrushan, ce le știam atîta de la Stoicescu care apăruse contra voinței sale cauza pierdută a Principelui, cît și de la prietenii mei Prunculeștii și unde ieșise la iveală o legătură de stil mai mare decât cea de la Predeal, în legătură cu pădurea Hîrșești (Botoșani). Nu-i puteam însă destăinui cele descoperite acum cu Marinescu din neregulile de la D.C., căci era atît de convins de subiectivitatea acestuia și corectitudinea lui Manolescu încît l-ar fi prevenit, stricîndu-ne eventual tot planul acțiunii împotriva acestuia, prin intervenția prea târziu.

rie a Conducătorului. Ori M.M.L.L. doreau să scape de Manolescu atît pentru a-l lipsi pe Antonescu de acest stîlp principal, cuasi inamovibil, ce-l avea în sînul Curţii (prin faptul că A.D.C. nu se schimba după orientarea politică a ţării ci murea de obicei în postul lui) mulţumită căreia se putea amesteca în gestiunea D.C. şi problemele Palatului, cît şi ca să ridice efectiv nivelul gospodăriei regilor şi implicit veniturile lor şi se temeau să piardă această unică ocazie de a realiza schimbarea, pe motive serioase alte decît politice sau personale şi pe care deci guvernul să nu le poată ataca. Trebuia prin urmare să i se găsească fapte cu dovezi necontestabile, susceptibile de urmăriri penale, în afara cadrului reformelor în politica generală administrativă preconizate de Antonescu, stabilite de organele Curţii Regale cărora s-ar putea atribui o atitudine partinitoare, ci de un for arbitral al cărui judecată, competenţă şi autoritate să fie deasupra oricăror suspiciuni posibile în privinţa imparţialităţii lui, urmînd ca stabilirea acestor fapte să se efectueze fără publicitate, sau necesitatea urmăririi penale, dar să posede valoarea unei sentinţe arbitrar nestacabile în justiţie pentru cazul în care Manolescu ar prefera să-şi apere reputaţia pe calea acesteia, ceea ce explicaseră Suveranilor care mă rugau deci să găsesc mijloacele de a pune în practică acest plan fără a-l expune personal unei noi crize, dar cu riscul de a-l pierde pe Rosetti pe care nu l-ar regreta (mai ales că ar fi atît de prost ca să se solidarizeze cu un om dovedit vinovat de incorectitudini) şi nu l-ar înlocui cu vărul lui neagreat de Antonescu, ci prin mine (iar nu prin colonelul Codreanu pe care nu-l putea suferi), punîndu-le în vedere că nu aveau decît să aleagă între Bălănescu pentru postul şi mine în funcţia de Mareşal, intrucît conveniseră că însărcinarea conducerii C.R. intra în lotul demnitarilor civili ales de Guvern, revenind de altminteri de drept Casei Civile conform tradiţiei. Problema mai complexă era aceea de a găsi la timp şi totuşi na înainte de pronunţarea verdictului culpei lui Manolescu persoana cea mai potrivită pentru a-l înlocui. Regele l-a chemat la sugestie mea pe Marinescu ca să-l pună la curent cu cele de mai sus, cu excepţia eventualei nelenumiri la conducerea Curţii, ce ar fi putut să-l indispuină din cauza opoziţiei tuturor demnitarilor vîrstnici şi cu lungi ştate de serviciu în slujba Coroanei faţă de şefia unui nou venit prea tînăr şi mic în grad pentru a le comanda, spunîndu-i că eu eram însărcinat cu soluţionarea problemei, rugîndu-l a nu se mai

agita cu ebruitarea ei propagandistică în cercul cadrelor administrative ale Coroanei, ceea ce compromitea mai mult decât să înlesnească aplicarea planului stabilit, ci a-mi da tot concursul în executarea acestuia fără să iasă din cuvântul meu sau să destăinuiească cuiva secretul, deoarece cauza incidentului era într-adevăr una pur economică, dar consecințele lui putea să ia proporții unor serioase repercuiții și grave complicații politice, drept care eu eram cel mai indicat dintre demnitarii Curții pentru a hotărî cum trebuie procedat. Marinescu a fost încântat să afle vestea bună că afacerea nu urma să fie mușamalizată iar toată lupta lui cu Manolescu zădărnicită printr-un compromis, cum se temuse mult, deja la descoperirea atitudinii ostile a lui Solescu și în denunțarea sa despre a mea, devenind chiar radios la auzul că acesta se gîndea să plece și el (dacă Manolescu ar fi silit a demisiona) și ca, în consecință, nu trebuia să mai știu nimic din ceea ce se urzea în spatele lui, acceptîndu-mă imediat ca prețios aliat și șef al complotului (căci un era conspirator născut pentru asemenea situații, în atmosfera căroră, plină de intrigi, se complăcea și "înflorea") cu condiția să nu cumva cad la vre-o invoială lăsîndu-l pe el singur în luptă și descoperit. Sărmanul se temea de ceea ce nu avea de ce să se teamă și nu se temea de ceea ce ar fi trebuit, căci nu putea bănuî atunci că experiența conspirației noastre și golurile de care s-a dat în intimitatea prilejuită de alianța sa cu mine, mi-au permis ulterior să procedez la fel cu dînsul cum procedasem împreună, cu Manolescu, cu singura diferență, că el fiind mult mai deștept decât acesta, n-a așteptat pînă cînd a-și fi fost silit să recurgă la vre-o întîlnire de arbitrii, ci a demisionat imediat ce a înțeles că n-avea rost să mai insiste a fi păstrat. În schimb, vîsînd de cîtă autoritate și încredere mă bucuram pe lângă M.M.L.L. și-a pus toate speranțele în mine ca să mă cîștige pentru ideea de a-l propune pe el pentru postul cel mai "gras" dintre toate înaltele Demnități ale C.R., în locul adversarului de biruit, lăsînd în postul său de la Palat pe omul său de casă și mîna sa dreaptă, șeful contabilității (astfel încît ar fi rămas cu un picior tot în Palat) și păstrînd în continuare și Adm. Bunurilor Particulare ale M.S. și cea sechestră, plus un al patrulea post ce-l cumula de mult la Jockey Club, unde era tot administrator, după ce fusese ani de zile contabilul clubului și simultan unul dintre acei de la Palat. I-am răspuns după formula

lui Raoul Bossy - nici da nici ba să nu știe nimenea ce am vorbit - lăsându-i deci nădejdea, ca să-l emulez și mai mult, dacă aceasta se mai putea fără să plesneasă de încordare și efortul de a-i găsi lui Manolescu noui și mai contendente probe de excocherii. Si trebuie să recunosc, întru respectarea ade-vărului, că lui și lui Coti le datorez în veci recunoștința pentru contribuția lor mult mai mare decât a mea proprie la succesul misiunii cu care fusesem însărcinat și pentru care eu am fost singurul să încasez răsplata ajungând în curând mai marele Palatului fără nici un merit altul decât de a fi știut cum să folosesc ajutorul lor tehnic, contabilicesc și juridic, de a-i fi dus cu cobza până în ultima clipă și pe Toto și pe Ullea, deci inclusiv pe Manolescu, dar și pe Antonești, mai întâi prin Ică pe care l-am captat pentru acordul lor tacit la numirea mea în funcția de mareșal și apoi chiar direct pe Conducător într-o a treia întrevvedere, individuală, adică într-o patru ochi, foarte lungă și cea mai agreabilă și pozitivă, prin care am încheiat noua convenție de armistițiu între Corona și Guvernul, un "modus vivendi" între Suveranii și Antoneștii și modalitățile de rezolvare a tuturor litigiilor pendinte și de preîntâmpinarea celor ce s-ar putea naște în viitor. Până la întrevvedere cu Antoneștii, activitatea clandestină m-a ocupat mai mult decât cea oficială și mi-a fost de folos și ca o primă experiență de evitare a filajului de care devenisem mult mai conștient de când intrasem la Palat. Intr-adevăr, nu mă gândisem imediat, în 16 mai când M.S. mă-nsărcină cu problema, să găsesc un alibi pentru prea desele mele întrevederi cu Marinescu și apoi ale noastre cu Stoicescu, așa că ne-am po-menit tustrei suspectați de realitate (studiul chestiunilor D.C.) și am reușit cu greu să acredităm apoi convingerea că era vorba de cele ale Adm. Sechestre, afișând peste tot dosare-le acesteia, întrucât nu numai noi doi dar și M.M.L.L. comise-seră imprudența de a vorbi prea mult despre celelalte, după plecarea lui Florian sau ale mele din audiențe de lucru la Suveran. Fapt e că Iorgu a fost primul să mă prevină că "se vorbea și la Palat și în oraș de disgrăția lui Manolescu și studiul intens al gestiunii sale neaprobată încă de M.S., cu ajutorul meu și a lui Marinescu" și cum Iorgu avea toată în-crederea în Ponci, care mi-l recomandase ca singurul coleg pe prietenie și discrețiunea căruia puteam conta 100% l-am informat complet despre situație, cerându-i totodată sfatul

și concursul, astfel că și el a intrat în micul complot, dar fără știrea altora decât a suveranilor și abia către desno-
dământul final al afacerii și a lui Tonci (care trebuia aver-
tizat ca nu cumva să ia partea lui Toto și să facă obstruc-
ție la numirea mea), întrucât nu-l cunoșteam intim pe Coti,
nici nu avea vre-un pretext de serviciu pentru a-l frecventa
și nu se avea de fel bine cu Marinescu care-i adulmecase
calitățile de fin prepelicar, cu nasul mai lung și mai sub-
țire decât a lui Vergotti și altă docșă, competență și ex-
periență decât acesta, temându-se de el pentru matrapazlicu-
rile Administrației sale și ca eventual concurent la poziția
sa prezentă sau, mai rău, viitoare și ținându-l prin urmare
la distanță.- Iorgu este însă acela care mi-a sugerat pe loc
alibiul cu Adm. Sechestră (excelent fiindcă Stoicescu fuse-
se deseori consultat de M.S. și direct și prin Marinescu în
problemele ei și că unele de acestea erau de fapt actuale
și au fost și discutate cu același prilej), l-a colportat
cu succes spre dezinformarea partidei Manolescu și la Palat
și în oraș și tot el a propus imediat deferirea întregii
verificări din mâinile experților particulari în acele ale
I.C. de Conturi și s-a apucat să-mi caute "omul potrivit"
printre masele de cunoștințe pe care le avea în toată țara,
bineînțeles fără a vorbi cu nimeni nimic despre aceasta.-

Intrevederile, discuțiile și studiile tuturor chestiu-
nilor reprobabile din toată gestiunea Manolescu până la zi
(după situațiile a.c. cerute, primite și remise mie de M.S.
cu Stoicescu și Marinescu, cu ei în doi, în trei și numai
între ei, raportate apoi mie la proximal contact cu unul
sau celălalt, s-au ținut lanț până la sfârșitul lunii, când
Coti - care lucra încet, migălos, conștiincios și se ferea
de concluziuni pripite mai cu seamă când era vorba să-l
sfătuiască pe Suveran - terminase trierea celor ce urmau
să facă obiectul avizului consultativ cerut Inaltei Curți
de Conturi.

Trebuie să relev că legea și Regulamentul D.C. nu
prevedeau această instanță deoarece ea încă nu exista la
vremea înființării D.C., nici cazul unui diferend juridic
între Suveranul și Administratorul său, ci doar acel între
Coroana și Statul reprezentat prin președintele Consiliului
de Miniștri, cauze asupra cărora nu se putea pronunța decât
Inalta Curte de Casație conform procedurii speciale prevă-
zută de Constituția din 1868 din care face parte și Statul

tul Casei Domnitoare care prevedeau de asemenea că acest for suprem juridic era și singura instanță în fața căreia Suveranul se putea judeca atât cu Statul cât și cu verice alte persoane juridice de Stat sau particulare, în calitatea sa de Rege și nu de persoană particulară. În cazul de față numai Casația putea deci să judece un eventual proces între Suveranul și A.D.C., Înalta Curte de Conturi, creiată ulterior ca emanație a Casației și organ consultativ al acesteia tocmai ca s-o elucideze în probleme de contabilitate în care aceasta nu era competentă, fiind prin urmare și unica și ultima instanță în această materie, dar nu un for complet independent și concurent al Casației, ci mai degrabă o secție sau anexă a acesteia, făcând parte integrantă din ea, sentințele ei având valoare de casație pentru cazurile de care era sesizată direct de către tribunalele de primă instanță sau curțile de apel, dar una de aviz consultativ pentru I.C.C. În ce măsură I.C. de Conturi avea autonomia să dea avize consultative altor instanțe decât Casației și persoanelor publice sau particulare nu mai rețin, cum nu-mi pot aminti precis nici procedurile speciale de judecare a Suveranului ca atare cu Statul, membrii familiei regale și particularii, dar cred că Regele putea cere ca de altfel și Statul, avize consultative I.C. de Casație fără să fie silit a provoca astfel declanșarea uneia din procedurile de judecată, pentru că-mi aduc aminte că, potrivit Statutului Casei Domnitoare, Mareșalul Curții era mandatarul Regelui ca Suveran în relațiile sale cu Președintele I.C.C. (avind o sumedenie de obligații și atribuții în legătură cu aceasta, ce figurau și în Statutul Curții Regale pe care le-am învățat odată ca să nu le uit în scurt timp fiindcă n-am avut prilejul a mă folosi de ele) și că, spre a contura necesitate de a obține semnătura lui Rosetti pe cererea avizului consultativ al I.C. de Conturi pe care Marinescu nu o putea semna, deși ca Administrator al Bunurilor Particulare ale M.S. posed un mandat general pentru a reprezenta pe Mihai față de orice instanță, acesta a trebuit să scrie o scrisoare bătrînului Lapu redactată de Coti care numai așa a putut introduce cererea adresată Curții de Casație și nu direct Curții de Conturi. În orice caz, reculeg cu precizie că Toto a turbat cînd a aflat că aceasta fusese sesizată confidențial dar oficial - din moment ce Regele ar fi figurat în calitatea sa oficială și nu particulară într-un eventual proces ce era gata pregătit de Stoicescu în fața Casației - prin ocolirea sa și

înfăptuirea unui act unic în analele Coroanei, întrucît nu se întîmplase niciodată ca Mareşalul Curţii Regale să nu po-
sede toată încrederea absolută a Suveranului şi însemna că
Mihael şi Elena îl socotiseră capabil de a-i trăda, ceea ce
pretindea că n-ar fi făcut niciodată, dar ar fi demisionat
pentru a nu semna introducerea cauzei împotriva unui om nevi-
novat şi persecutat de intrigantul Marinescu, cerînd dealtfel
M.S. imediat să-i primească demisia şi pe acest motiv verbal
al neîncrederii arătate faţă de persoana sa şi în fine pentru
că nu împărtăşea nici politica ce simţea că se urmăreşte de
"anturajul intim" al Suveranului.-

Regele a ştiut la ce şi cine s-a referit Solescu,
nepotrivirea noastră politică asupra căreia voui reveni, dar
nu a relevat aluzia, făcîndu-se a nu pricepe, pentru a nu
intra într-o discuţie inutilă din moment ce-i accepta demisia
(motivată frumos pe faptul că experienţa sa de trei luni la
Palat îi dovedise că nu avea calităţile şi competenţa adecua-
te îndeplinirii în condiţiuni perfecte a grelelor însărcinări
şi delicatelor misiuni ce incumbau M.C. şi încheiată cu o
formulă deosebit de lungă şi aleasă întru convingerea M.S. de
nezdruncinata credinţă şi fidelitate ce le păstra Coroanei),
îl înlocuia tocmai cu mine, dar dorea să nu-i confirme perso-
nal impresia că nu era absolut nepărtinitor în judecarea atî-
tudinii politice a supuşilor săi şi era conştient de buna
credinţă şi caracterul onorabil ca şi de lipsa de discernă-
mint ale primului M. al C. sale demisionat. Data demisiei şi
coincidenţa celei a primului şi penultimului A.D.C. al Regelui
Mihael, ce au făcut destul vîlvă în Bucureşti, infirmau intra-
cîtva frumoasele motivări scrise, dat atît în prezentul cît
şi în viitorul lor, cînd aveau repede să fie uitate, aceste
amănunte ale frunzişului faptelor istorice nu au fost cunoscute
atunci de marea public, cum nu vor fi ştiute nici cu trecerea
vremii decît de un număr mic de cercetători ai dedesubturilor
"micii istorii", care vor fi amuzaţi să afle că bulgăroial de
Florian a încercat să-i taie lui Toto 10% din al treilea lui
modest salariu lunar de cca. 40 de mii de lei pentru ultimele
trei zile ale lunii iunie cînd nu mai era în serviciu, ceea ce
natural l-am pus să rectifice pe loc bruscîndu-l niţel pentru
meschinăria lui, ce-o contesta argumentînd că nu voise să
economisească "Casei" cei 4.000 lei, ci să îi le adauge mie

la salariul pe iulie deoarece îmi reveneau de drept. Mă sim-
team și așa destul de jenat față de bietul om cu care m-ași
fi înțeles și mai bine la o vânătoare de iarnă ori de sitari
în crîngul soaleștilor sau la un concurs de veterani pe Postă-
varul, decît ne împăcase peste biroul de stejar al bătrînelui
Vacărescu, primul și cel mai impozant Mareșal al Regatului,
sculptat de mîna dibace a maeistrului lemnar ce a fost stăpîn
lui și pe care Rosetti îl folosese mai puțin decît scaunul
cu brațe și apetează de aceeași factură, în plușul căreia
"Conu Ari Catargi" adormise dese ori iar Generalul Paul Anghe-
lescu făcuse o gaură cu dosul său osos, așa că Urdăreanu îl
retapițase, într-o nuanță prea vie (neplăcută reacționarilor
a culorii ce infurie buhaiul și sperie lupii și care i-a adus
ghinion nu numai lui și tuturor succesorilor săi, ci însăși
monarhiei. Faptul că-l pierdu nu-l dureau atît, considerînd că
nu-l solicitase și nici nu ținuse să-l ocupe decît temporar,
cît îl indigna "modul curat bizantin în care colaboratorul
său cel mai apropiat, pentru că oarecum indispensabil ca
sfetnic aparent dezinteresat, confident sincer prevenitor și
discret secundant serviabil", dar care pe altă parte, era cel
mai tînăr și mai mic în grad al tuturor demnitarilor, i-l
trădase sub "toto" nu ca să-l libereze pentru vre-un șef de
al lui dintre corifeile Externelor, preferat din admirație
pentru capacitatea acestuia, ci pentru ca să-și așeze cele
54 kgr. de ambiție excesivă și inexplicabilă, la condiția,
mediul, educația și originea lui, de a sări etapele spre a
ajunge cît mai repede la conducere, "pe picioare prea slabe
ca să nu-și rupă gîtul cărînd". Culmea era că Tonci spusese
cam aceleași lucruri tot lui Iorgu pe care-l rugase să-l
prevină cu cîteva zile înainte în sensul că s-ar putea ca
această situație să se impună ca cea mai practică soluție
provizorie, avînd în vedere că era în relații destul de bune
cu Ică pentru a o face acceptabilă pentru Conducător.

Cu Iorgu începusem să mă-aprietenesco din ce în ce cu
prilejul vînașilor regale ale sezonului, aproape atît de
strașnice la baltă ca în anul precedent al marilor inundații
dunărene prelungindu-se excepțional deschiderea la rațe cu
15 zile iar și mai grozave la sitari, din cauza excesivei
umezeli tradive, prielnice hranei lor, în timpul și regiunile
subcarpatine optime perisajului lor masiv, în urma iernii
grele și a primăverii prelungite, astfel înșit fusese tot-
deauna împreună uneori singuri, cu Chefneux, dese ori

și cu Tonci și de câteva ori toți patru cu M.S. și Ioani în "Paradisul european al Păsărilor" (c.: "Mănăstirea - das Vogelparadies Europa's" carte de August von Spiess și film sonor de UFA) și apoi o serie de vânători în aceeași compoziție plus Toto (lamentabil și la tir) cu variate partide de invitați diverși (printre care odată Gerstenberg, Neubacher și Generalul Tataranu, însă în lipsa M.S.) la situri în pădurile D.C. de la Peris, Cocloc, Scroviște și Gheorghita și pe terenurile regale anexe de la Drăgănești etc.... Cu aceste ocazii și acele ale dejunurilor de la Palat, ca și din legăturile noastre de serviciu și convorbiri politice mai ample când dejuna sau cina la noi în cerc restrâns ori cu diplomați, colegi de ai mei și străini, sau când nu eram ocupați și deranjați în birourile noastre, Iorgu văzuse că aveam experiența lumii, ușurința de a mă exprima și descurca cu ea, tratând pe oameni foarte deosebiți în mod cu totul diferit potrivit fiecăruia și problemele cele mai diverse cu o siguranță ce nu frola chiar suficiența, ci părea să-i impresioneze favorabil, atribuind-o unor cunoștințe, competențe și facultăți de a sesiza și rezolva rapid și lesne lucruri complicate, (calități ce nu le aveam dar pe care omul capabil nici nu ar trebui să le divulge din falsă modestie) mai ales în domeniul politic în care mă simțeam acasă și întâlneam îndeobște asentimentul auditorului, întrucât nu vorbeam deschis decât cu cei, din care Iorgu era unul, ce aveau aceleași concepții principale, sau atunci blefam cu dealde Gerstenberg et Cie și cu mai mult tupeu și aparent succes și ajunsesem astfel la Palat a mă impune repede față de colegii și subalternii civili de o manieră încât le inspiram încredere în capacitatea mea de a-l organiza și reforma, precum și de a-l conduce fară a comanda, satisfăcându-le probabil nevoile materiale și cererile îndrăgite mai hotărât și degrabă decât oricare altu dintre ei și cunoștinții lor susceptibili a fi chemați la acea treabă, așa că el a fost imediat cel mai entuziasmat adept al formulei interămatului meu la Maresalat ce mi-l propuseser suveranii și m-a ajutat și susținut enorm din capul locului pentru a netezi terenul și menaja susceptibilitățile trezite sau sporite de "saltul biologic" ce fuse pentru toți militari și câțiva alți colegi (inclusiv tatăl meu adoptiv, nițel șocat de această "revoluție" ce-l băgase sub ordinele fiului) anunțul neașteptat al nămirii mele, față de bomba mai puțin explosivă ce fusese odinioară ascensiunea vertiginoasă dar

dar totuși mai lentă a lui Ernest, cu care eram acum comparat
dar nu chiar "asimiliat".-

Așadar, îl prelucrasem bine pe Iorgu, în singele rece, calmul și ponderația căruia Tonci avea mai multă încredere decât în natura dinamismului meu impulsiv ce mi-l trecea în contul agitației nervoase și-l evalua mai mult ca un talent teoretic de "vorbărie exuberantă" decât capacitatea practică de a mă ține efectiv de înfăptuirea metodică și consecventă a celor ce preconizau, ca să-l convingă că aveam autoritatea necesară și competență suficientă, din moment ce tot eu dușesem treburile de fapt și sub oblăduirea lui Toto, ca să conduc H.M. mai departe, dar acum oficial, schitându-mă în orice caz mult mai ușor de toate îndatoririle ce implicau acea răspundere decât cei ce făcuseră funcția înainte și mulțumită faptului că dispuneam de toată încrederea Suveranilor și simpatia lui Ică, de care antecesorii mei nu se bucuraseră, întrucât M.S. se va putea înțelege mai bine cu acesta (decît cu bătrînul) tot printr-un tînăr cu media vîrstei lor (Regele avînd atunci aproape 21, eu 33, și Ică vre-o 40 și ceva de ani), ceea ce îmi va da și destul prestigiu ca să-mi impun ascendentul asupra militarilor care din fericire aveau ca șef doar pe un colonel și în plus unul foarte slab, astfel că Tonci a fost cîștigat pentru cauza mea mai lesne prin intermediul lui Iorgu decît dacă eu o pledam, știut fiind că avocații au și ei un oarecare rost în lume și că nimeni nu-i profet în satul său natal. La rîndul lui, Toto a fost convins de Iorgu că el îi vorbise în ajun lui Tonci care deci n-avea nici un amestec în afacerea și că, în ce mă privește, nu vedea just deoarece nu eu îl "lucrasem" di, di, di, jucasem "fer" prevenindu-l în repetate rînduri a nu se solidariza cu Manolescu, întrucît cazul lui nu putea fi și nici nu perita să fie apărut, ceea ce ancheta Curții de Conturi dovedise clar ca lumina zilei, drept care nici Conducătorul nu mai mișca un deget pentru a-l scăpa, dar că ei singuri erau de vină a se fi încăpăținat și mai ales el, Toto, care nu ar fi trebuit deloc să-și dea demisia neavînd nici un motiv valabil de a se simți jicnit de faptul că a fost ocolit și neinformați de chestiunea introducerii cererii, tocmai ca să fie scutit de obligația de a lovi într-un amic sau de a trage cealaltă consecință, de care fusese dinadins ferit. Toto i-a spus atunci lui Iorgu, cu rugămintea de a ține pentru el, că nu pleca din cauza afacerii Manolescu, cu care nu era chiar atît

350 file

FIȘĂ DE CERTIFICARE

Prezentul dosar conține un
număr de 350 + 1 + file,
plus 10 Bis = 352 file opile
și a fost verificat de PISAT EUGENIA
DATA 07.06.2010 L